

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ι'
Πρακτικά Συνεδριάσεων
Φάκελοι 29-31

ΜΕΛΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Γεώργιος Μυλωνάκης,
Γενικός Γραμματέας
της Βουλής των Ελλήνων, Πρόεδρος
2. Κώστας Αθανασίου,
πρώην Γενικός Γραμματέας
της Βουλής των Ελλήνων
3. Νικόλαος Αναστασόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής Νεότερης
Ιστορίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
4. Παναγιώτης Ηλιόπουλος,
Αρχειονόμος
5. Παναγιώτης Ιωακειμίδης,
Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας
Διοίκησης του Εθνικού Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
6. Θεόδωρος Κουτσογιάννης,
υπάλληλος της Βουλής των Ελλήνων
7. Δημήτριος Μιχαλολιάκος,
Αντιπτέραρχος Ιπτάμενος ε.α.
8. † Ηλίας Νικολακόπουλος,
Ομότιμος Καθηγητής του Εθνικού
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
9. Ευάνθης Χατζηβασιλείου,
Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
10. Γρηγόριος Ψαλλίδας,
Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας
του Ιόνιου Πανεπιστημίου

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Τασούλα Ιερωνυμίδου,
Γενική Διευθύντρια
της Βουλής των Αντιπροσώπων
2. Συλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
3. Μιχάλης Μιχαήλ,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας
του Τμήματος Τουρκικών
και Μεσανατολικών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Κύπρου
4. Ανδρέας Νεοφύτου,
Πρώτος Γραμματέας
Κοινοβουλευτικών Επιτροπών
της Βουλής των Αντιπροσώπων
5. Πέτρος Παπαπολυβίου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Σύγχρονης
Ελληνικής Ιστορίας του Τμήματος
Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου
6. Δημήτρης Ταλιαδώρος,
Ιστορικός-ερευνητής
7. Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
8. Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ι'
Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
19 έως 26 Νοεμβρίου 1986

Φάκελοι 29-31

Σ &

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2023

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Θεοδώρα Πετρούλα,
Δι/ντρια του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα
της Βουλής των Ελλήνων

Επιμέλεια: Αθηνά Μ. Συναρέλλη
Ελευθερία Κουκουτσάκη

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζάς

© 2023 Βουλή των Ελλήνων
ISBN (set): 978-960-560-158-4
ISBN (τόμ. Ι'): 978-960-560-228-4

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επιμέλεια: Συλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λειτουργός
Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπαπολυβίου, Αναπληρωτής
Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπεύθυνος Λειτουργός
για την ψηφιοποίηση του υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

© 2023 Βουλή των Αντιπροσώπων
ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. Ι'): 978-9963-39-117-2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Οι εξεταζόμενοι μάρτυρες	11
Συνεδρίαση 19ης Νοεμβρίου 1986	13
[Κατάθεση: Χ. Παλαιΐνης (2η ημέρα, σσ. 29-158, 163-224), Μ. Πηλιχός, σσ. 160-162]	
Συνεδρίαση 20ής Νοεμβρίου 1986	225
[Κατάθεση: Χ. Παλαιΐνης (3η ημέρα, σσ. 258-342), Γερ. Ματάτσης, σσ. 372-375, Αθ. Περδίκης, σσ. 375-439]	
Συνεδρίαση 26ης Νοεμβρίου 1986	441
[Κατάθεση: Αθ. Περδίκης (2η ημέρα, σσ. 451-514), Η. Γλεντζές, σσ. 515-526, Μ. Πηλιχός (2η ημέρα, σσ. 526-577, 624-630), Δ. Παπαποστόλου, σσ. 631-633]	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Βουλή των Ελλήνων και η Βουλή των Αντιπροσώπων συνεχίζουν, με την παράδοση στον ελληνικό και κυπριακό λαό του παρόντος τόμου, την έκδοση του πολύτομου έργου «Φάκελος Κύπρου», που περιλαμβάνει το μαρτυρικό υλικό που συνέλεξε η Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε κατά τα έτη 1986-1988, με στόχο την έρευνα, συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων αναφορικά με το εγκληματικό πραξικόπημα στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή που ακολούθησε.

Όπως είναι γνωστό, στις 11 Ιουλίου 2017 η Βουλή των Ελλήνων ενέκρινε ομόφωνα την παράδοση του υλικού στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 14 Ιουλίου 2017 στη Λευκωσία.

Το ογκωδέστατο υλικό, αποτελούμενο από 139 φακέλους, περιέχει εμμάρτυρες καταθέσεις των πρωταγωνιστών, των υπευθύνων και όλων όσοι συμμετείχαν άμεσα ή ενεπλάκησαν έμμεσα στο χουντικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', καθώς και όλων όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Το εν λόγω υλικό δεν τέθηκε ποτέ στη βάσανο του θεσμικού και τελικού καταλογισμού ευθυνών, παραπέμπει ωστόσο, με όλες τις τυχόν αδυναμίες που μια προσωπική μαρτυρία ενδεχομένως περιέχει, ιδίως εκείνων που προφανώς φέρουν το στίγμα του εθνικού άγους του ολέθριου πραξικοπήματος και της συνεπεία αυτού τουρκικής εισβολής και στρατιωτικής, μέχρι σήμερα, κατοχής, στις βαρύτατες ιστορικές ευθύνες της επταετούς στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα σε βάρος της Κύπρου. Περαιτέρω, οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφονται στο πλαίσιο των μαρτυριών αυτών αποτελούν αυστηρά προσωπικές απόψεις του κάθε εξεταζόμενου από την Επιτροπή μάρτυρα, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που αυθαίρετα, λανθασμένα ή και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες ή, ακόμη, αποτελούν προσπάθεια απόσεισης ασήκωτων ιστορικών ευθυνών.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παρούσα έκδοση έχει ως στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και

άγνωστες πτυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης. Έτσι ώστε να χυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας.

Κωνσταντίνος Τασούλας
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Αννίτα Δημητρίου
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ*

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΛΑΪΝΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 13/11/86, 19/11/86 και 20/11/86

Γεννήθηκε το 1934 στον Αβαρίκο Τριχωνίδος. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (04/08/1955), λοχαγός (25/10/1962). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διοικητής λόχου τυφεκιοφόρων στο 1ο Τάγμα στην ΕΛΔΥΚ (11/11/1963 - 17/06/1966). Αποστρατεύτηκε στις 30/03/1975 με τον βαθμό του ταγματάρχη.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΗΛΙΧΟΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 19/11/86, 26/11/86 και 27/11/86

Γεννήθηκε το 1927 στον Γαβαλά Ευβοίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (17/08/1950). Διετέλεσε: ΥΕΘΑ-στρατιωτικό γραφείο ΥΕΘΑ (06/01/1971 - 04/09/1971), 8ο ΛΥΒ-διοικητής (07/09/1972 - 07/09/1973), ΑΣ/Διεύθυνση Στρατιωτικής Αστυνομίας-υποδιευθυντής-διευθυντής (18/03/1974 - 06/10/1974). Αποστρατεύτηκε στις 30/03/1975 με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΤΑΤΣΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 20/11/86 και 27/11/86

Γεννήθηκε το 1933 στην Κεφαλονιά. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (31/07/1954), λοχαγός (23/10/1961). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διοικητής λόχου εθνοφρουράς του 251 Τάγματος Πεζικού (06/08/1964 - 22/08/1964), υποδιευθυντής και διευθυντής 2ου - 3ου Γραφείου 251 Τάγματος Πεζικού (23/08/1964 - 02/04/1965) και διοικητής λόχου τυφεκιοφόρων του 251 Τάγματος Πεζικού (03/04/1965 - 03/02/1966). Αποστρατεύτηκε στις 30/03/1975 με τον βαθμό του ταγματάρχη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 20/11/86, 26/11/86 και 07/04/87

Γεννήθηκε το 1932 στη Ζαχάρω Ολυμπίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (31/07/1954), υπολοχαγός (09/08/1957), λοχαγός (23/10/1961), ταγματάρχης (16/10/1968). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως αξιωματικός επιστρατεύσεως του 5ου Τακτικού Συγκροτήματος/ΓΕΕΦ (27/01/1966 - 30/08/1966). Αποβλήθηκε από το σώμα των αξιωματικών (18/06/1975) και μεταφέρθηκε στην τάξη του στρατιώτη (237/18-06-75 ΦΕΚ <ΤΓ'>).

ΗΛΙΑΣ ΓΛΕΝΤΖΕΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 26/11/86

Γεννήθηκε το 1944 στο Έλος Λακωνίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (18/07/1967), υπολοχαγός (28/07/1970), λοχαγός (31/07/1974), υποστράτηγος (21/04/1997). Έλαβε τον βαθμό του αντιστράτηγου με την υπ' αριθ. 48/Σ. 17/2005 απόφαση του ΣΑΓΕ. Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διοικητής λόχου 31 Μ/Κ (15/08/1973 - 04/09/1974). Αποστρατεύτηκε στις 21/04/1997 με τον βαθμό του υποστράτηγου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ**Κατέθεσε στην Επιτροπή: 26/11/86 και 03/12/86**

Γεννήθηκε το 1926 στη Λαμία. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (28/03/1947), αντισυνταγματάρχης (29/03/1963). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διευθυντής Διευθύνσεως Δυνάμεων Καταδρομών Κύπρου (03/03/1969 - 19/07/1970). Αποστρατεύτηκε στις 25/09/1971 με τον βαθμό του συνταγματάρχη.

* Τα βιογραφικά σημειώματα των ως άνω μαρτύρων αντλήθηκαν από τα αρχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων του ΓΕΣ και στο Τμήμα Αρχείων της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού του Πολεμικού Ναυτικού.

* * *

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφή τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών, αλλά και ανακριβειών, όπως καταγράφηκαν από λάθος είτε του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Με την περάτωση της έκδοσης του συνόλου του μαρτυρικού υλικού θα περιληφθεί στον τελευταίο τόμο αυτής ευρετήριο ονομάτων και τοπωνυμίων, το οποίο θα περιέχει τους αντίστοιχους όρους στην καθιερωμένη τους εκδοχή.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ "

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 19 Νοεμβρίου 1986, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.30'π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή " για το φάκελο της Κύπρου " , με Πρόεδρο τον κ. Χρήστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των. μαρτύρων κ.κ. Χαρ. Παλαϊνη (2η μέρα) και Μ. Πηλιχού (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολίκος, Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Λιαροκάπης, Αν. Ντεντιδάκης, Δ. Παγορόπουλος, Εμμ. Παπαστεφανάκης, Γ. Περάκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βασιλειάδης, Α. ζαΐμης, Κ. Λάσκαρης, Στ. Μπλέτσας, Αθ. Βαρχάς, Γ. Παναγιωτόπουλος, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος και Δ. Λιβανός .

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει :

1/ΒΑ   X.M.   19.11.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριει συνέδελφοι, αρχίζουμε την συνεδρίαση.

Έχω να σας ανακοινώσω ότι ο κ. Δαγκώς μου απευθύνει την ακόλουθη επιστολή:

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει τη σχετική επιστολή)

The image shows two handwritten signatures. On the left is a signature consisting of a stylized 'C' and 'B'. To its right is another signature, which appears to be 'Δαγκώς', followed by a small '(Δ)' in parentheses, indicating he is the author of the letter mentioned in the document.

(BA) 1/1

Δ.Δ.

(Α.Δ.)

19.11.86

3

Κατά τη γνώμη μου, το αίτημα πρέπει να γίνει δεκτό και να ορισθεί
μία άλλη ημερομηνία.

Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να με εξουσιοδοτήσουν
για να ορίσω την ημερομηνία.
ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Μάλιστα, μάλιστα.
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επίσης πρέπει να σας ανακοινώσω
ότι έλαβα και μία επιστόλη από κάποιο κ. Χρήστο Μαρκογιάννη, η
οποία έχει ως εξής:

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει τη σχετική επιστολή).

2/1 Δ.Δ. (Α.Δ.) 19.11.86

4

Η επιστολή συνοδεύεται και από το φύλλο της εφημερίδος στο οποίο αναφέρεται.

Κύριοι συνάδελφοι, από τους μάρτυρες που έχουμε καλέσει, ο κ.

Χανιώτης θα επιστρέψει μετά τις 30.11. Συνεπώς, η εξέτασή του πρέπει να καθορισθεί μέσα στο Δεκέμβριο. Το Δεκέμβριο του έχουμε φορτωμένο με καταληκτικές ημερομηνίες την 10η και 11η, για τις οποίες έχουμε ορίσει την εξέταση του κ.Μπονάνου. Θα διούμε σε ποια ημερομηνία θα βάλουμε την εξέταση του κ.Χανιώτη.

Επίσης, ο κ.Σταύρου, που είχε αποφασίσει η επιτροπή να τον καλέσει, θέλει να κληθεί να καταθέσει τώρα, για διάφορους λόγους, τους οποίους προβάλλει. Θα διούμε, αν είναι δυνατόν να ορίσουμε κάποια ημερομηνία, θα διούμε μήπως λείπει ο κ.Δαγάκος.

Ελπίζω να μου δίνετε την εξουσιοδότηση να καθορίσω εγώ την ημερομηνία.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Απλώς, όταν γίνεται αλλαγή στις ημερομηνίες εξετάσεως των μαρτύρων, να μας ειδοποιεί η γραμματεία, για να είμαστε προετοιμασμένοι για το μάρτυρα που θα εξετασθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Επίσης ο κ.Τριανταφύλλου περιμένει και αυτός να τον ειδοποιήσουμε ποια μέρα θα έλθει να εξετασθεί.

3/1 γ : Δ.Δ.

(Δ.Δ.)

19.11.86

5

Διότι, όπως θα θυμόσαστε, υπήρχαν ίδιοι άτομα με το όνομα Κώστας Τριανταφύλλου και είχε δημιουργηθεί κάποια σύγχυση. Ο Κώστας Τριανταφύλλου για τον οποίο υιλάμε υπηρετεί κάπου στην Εάνθη και θέλει να τον ειδοποιήσουμε.

Φρονώ ότι θα έχω την εξουσιοδότηση να τον καλέσω.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σήμερα έχουμε τη συνέχεια της καταθέσεως του κ.Παλαίνη και έχουμε καλέσει και τον κ.Πηλικό..

Εν τω μεταξύ όμως, ένας ουσιανός παράγοντας ήταν ο κ.Περδίκης, ήλθε κάπου από τη Μακεδονία και ζητά να εξετασθεί σήμερα. Ο κ.Πηλικός και ο κ.Παλαίνης συμφώνησαν να διευκολύνουν το μάρτυρα. Αλλά εγώ δεν συμφωνώ. Και δεν συμφωνώ, διότι οι κύριοι συνάδελφοι της επιτροπής δεν θα είναι έτοιμοι να εξετάσουν αυτό το μάρτυρα, γιατί δεν έχουν διαβάσει τα ατομικά του φύλλα κλπ. , ώστε να είναι προετοιμασμένοι.

(X)

(X)

(Δ)

1/1 K. K.B. 19.11.1986

6

Και συνεχώς επικαλείται μεν ο άνθρωπος οικονομικούς λόγους πράγμα που είναι σεβαστό διότι ήλθε, από εκεί και δεν μπορεί να μένει μέρες εδώ, Άλλα εγώ νομίζω, ότι δεν πρέπει να εξετασθεί, διότι εσείς για αύριο πρέπει να είσθε έτοιμοι για τον κύριο Περδίκη. Σήμερα όμως δεν πρέπει να είσθε έτοιμοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και πέραν αυτού ο κύριος Περδίκης είχε ήληθεί για αύριο. Το εάν ήλθε μία - δύο μέρες πιο μπροστά, δεν αφορά την Επιτροπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, δεν αφορά εμάς την Επιτροπή.

Ορίστε, κύριε Βαρχά, έχετε τον λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόδεδρε, εγώ θα ήθελα να κάνω μία παρατήρηση, σ' αυτές τις μεταβολές που είπατε, ~~περιμένω~~ Βεβαίως η εξουσιοδότηση σας έχει διοθεί εφάπαξ και δεν υπάρχει πρόβλημα. Μόνο θέλω

να πω την άποψη ότι θα ήταν χρήσιμο όλοι αυτοί να εξετασθούν οπωσδήποτε, ποτε, πριν έρθει μπροστά στην Επιτροπή ο Μπονάνος, γιατί δεν

μπορεί να μην έχουμε εξετάσει τον Τριανταφύλλου ή τον Χανιώτη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Αυτό είναι το ένα θέμα.

Και δεύτερον, εάν μου επιτρέπετε να επωφεληθώ, κύριε Πρόεδρε,
μιά και τώρα δεν έχουμε τον μάρτυρα εδώ, να θέσω δύο θέματα που
είχα υπόψη μου από μέρες, και που νομίζω ότι πρέπει να τα ξεκαθα-
ρίσουμε.

Το ένα θέμα είναι, για το σχέδιο επιχειρήσεων που βρέθηκε
σ' εκείνο τον Τούρκο, που είχε αιχμαλωτισθεί. Έχει δημιουργηθεί
εδώ η εντύπωση, από ερωτήσεις του συναδέλφου αυρίου Κουτσογιάννη,
ο οποίος βέβαια είναι ενημερωμένος και όλοι εκτιμούμε την
προσπάθειά του και εγώ προσωπικά εδώ, όμως η εντύπωση που εδίδετο
και σε εμάς και υπεβάλετο και σε μάρτυρες, ήταν ότι επρόκειτο για
το σχέδιο επιχειρήσεων του Αττίλα-2, το οποίο δήθεν η Κυβέρνηση
εθνικής Ενότητος είχε υπόψη της και δεν έλαβε κανένα μέτρο. Και
μάλιστα έφθασε κάποιος μάρτυρας και θυμάσθε ότι εγώ είχα επισημάνει
τότε ότι ψευδορκεί ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ νομίζω .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Και είπε ότι ήταν φοβερό, είχαμε το σχέδιο,
το εστείλαμε . Ερώτησα μάλιστα προχθές τον κύριο Πολίτη, τον
οποίο εξετάζαμε, ο οποίος ήταν συνεργάτης του αυρίου Μαύρου στην
Γενένη, δεν μπόρεσε να μας το επιβεβαιώσει. Άλλα το θέμα δεν είναι
εκεί, το θέμα είναι ότι εσείς το ζητήσατε εκ μέρους της Επιτροπής

3/1 K K.B. 19.11.1986

8

κύριε Πρόεδρε, το στοιχείο αυτό που βρήκαν και αυτό που ήλθε τελικά ήταν μία διαταγή με ημερομηνία 30 Ιουλίου, εάν θυμάματα στη Λάπηθο. καλά, αφορούσε επιχείρηση τοπική που έγινε από μία μονάδα εκεί, και στις 31 Ιουλίου βρέθηκε στα χέρια του αιχμαλώτου Τούρκου.

Πρώτον το λέω αυτό για να το ξακαθαρίσουμε. και δεύτερον δεν ξέρω αν θα πρέπει να δώσουμε συνέχεια σ' εκείνον τον μάρτυρα όχι τόσο για το δικό του ατόπημα, όσο και για να συνετίσουμε λιγάκι και τους άλλους, να ξέρουν ότι δεν μπορούν να παίζουν με την Επιτροπή, και ότι όταν εν γνώσει καταθέτουν ψευδή πρέπει να υποστούν τις συνέπειες. Αυτό είναι το ένα θέμα.

Το άλλο θέμα που επίσης έχει προκύψει-κατά την αντίληψή μου και πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε-είναι ο πολύς λόγος που έχει γίνει κατά καιρούς εδώ για το περίφημο σχέδιο εισβολής των Τούρκων, "Στόκερ" όπως έχει αποκληθεί εδώ από το όνομα του 'Αγγλου Ταγματάρχη.

Μπορεί εγώ να ... έχω αντιληφθεί εσφαλμένα, άλλα η πεποιθηση που εγώ σχημάτισα όπως ετίθετο το θέμα εδώ, ήταν ότι ο 'Αγγλος αυτός ήταν ο Στρατιωτικός Ακόλουθος της Βρεττανίας στην 'Αγκυρα, υπέκλεψε το σχέδιο το έδωσε στις ελληνικές στρατιωτικές ή πολιτικές αρχές - δεν θυμάματα - και ότι αυτό δεν ελήφθη υπόψη. Διάβασα αυτά

Δικτύωση

4/1 K.M. K.B. 19.11.1986

φ

που έστειλε στην Επιτροπή μας το Υπουργείο Εθνικής 'Αμυνας μετά το δικό σας αίτημα κύριε Πρόεδρε, που το ζητήσατε. Και εκείνο που διάβασα εγώ εκεί μέσα λέει το εξής : - το λέω για όσους συναδέλφους δεν το έχουν διαβάσει - υπάρχει ένα έγγραφο της δευτέρας ΜΕΟ που υποβάλλεται στην ιεραρχία προς τα πάνω και λέει ότι το σχέδιο αυτό είναι προτόν εκτιμήσεως του Στόκερ - ο οποίος είναι βέβαια ο Βρεττανός Ταγματάρχης, αλλά δεν ήταν Στρατιωτικός Ακόλουθος στην 'Αγκυρα -. Είναι προτόν λοιπόν εκτιμήσεως του Στόκερ βάσει στοιχείων ληφθέντων παρά του Στρατιωτικού Ακόλουθου εν 'Αγκυρα. Δεν είναι δυνατόν να λεχθεί εάν υφίσταται ή όχι σχέση μεταξύ τουρκικού σχεδίου και σχεδίου Στόκερ. Θεωρείται βέβαιο ότι οι Τούρκοι θα είχαν σχέδια. Η αξιοπιστία της πηγής, δηλαδή του Στόκερ δεν μπορεί να ελεγχθεί, αυτό λέει η αρμόδια δευτέρα ΜΕΟ.

(EZ)

(K) 1/1 EZ

(AK)

19.11.86

10

Πιθανόν η Βρεταννία να προσανατολίζεται προς τις τουρκικές επιδιώξεις επί του Κυπριακού και θέλει να εμφανίσει την Τουρκία ισχυρά και να εκφοβίσει του Ελληνοκυπρίους. Δηλαδή, τελικά καταλήγουν ότι πιθανόν να είναι αυτό που λέμε προβοκάτσια από μέρους της Βρεταννίας.

Συνεπώς νομίζω ότι έπρεπε να το ξεκαθαρίσουμε και αυτό, να μη μένει η αντίληψη ότι υπήρχε αυτό το σχέδιο εισβολής των Τούρκων και δεν έγινε χρήση για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση που οποία είτε προέκυψε, είτε ήταν δυνατόν να προκύψει απ' αυτό.

Αυτά, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το έγγραφο της ΜΕΟ τι χρονολογία έχει, κύριε Βαρχά;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Είναι 10.8.73. Είναι μέσα στο τάμελλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, ξέρω. Γι' αυτό σας ρώτησα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Ακόμη και κάτι αλλο, κύριε Πρόεδρε. Συγχώνη

που θα σας καθυστερήσω, όχι βέβαια πολύ. Καθυστερημένα διάβασα

σε μία εφημερίδα, συνήθως γράφουν οι δημοσιογράφοι, άλλα/πράγματι

ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, άλλα που δεν ανταποκρί-

νονται που συμβαίνουν στην επιτροπή μας. Και είδα λοιπόν μία

2/1 EZ (AK) 19.11.86

11

ερώτηση την οποία πράγματι εγώ είχα ιάνει σε έναντι από τους μάρτυρες δε θυμάμαι ποιός ήταν, νομίζω ήταν ο Παπαδάκης που είχε έλθει από τον 'Εβρο σε ιερή την περίφημη σύσκεψη και τον ρώτησα αν ενημέρωσε το φυσικό του προϊστάμενο, τον αύριο Ντάβο, όταν γύρισε. Είδα λοιπόν παραδόξως, αυτολεξί αυτήν την ερώτηση και μάλιστα γράψατε ότι εγώ την έκανα, την οποία πράγματι έκανα. Θέλω να βεβαιώσω την επιτροπή ότι δεν το συνηθίζω και δεν το έκανα ποτέ. Δεν Φέρω πώς έφθασε το δύνομά μου και γράψηκε στην εφημερίδα. Ειλικρινά, εγώ λυπάμαι και αισθάνομαι άσχημα, αλλά θα μου πείτε είναι η πρώτη φορά που το αντιμετωπίζουμε; Δεν είναι η πρώτη, αλλά κάτι πρέπει να γίνει για να σταματήσει αυτό το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κουτσογιάννης, παρακαλείται να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή ο συνάδελφος ο κ.

Βαρχάς αναφέρθηκε στην εξέταση νομίζω του αυρίου Κούρη, αν δεν ιάνω λάθος, στην οποία εγώ είχα ιάνει ιάποια ερώτηση και είχε φανεί εκεί ότι υπάρχει η διαταγή αυτή του Ταγματάρχου Τσεντινέλ, πρέπει να δηλώσω-αν και νομίζω πως το θέμα αυτό έχει Φεκαθαριστεί- ότι εγώ είχα υπόψη μου σημείωμα, το οποίο μου είχε διθεί σχετικά με το θέμα αυτό. Αλλά το σημείωμα αυτό πρέπει να δεχθώ ότι ήταν

3/1 EZ (AK) 19.11.86

12

ασαφές. Μιλούσε πράγματι για τη διαταγή του Αττίλα 2, ενώ δταν στη συνέχεια για να κατοχυρωθώ ζήτησα και πήρα και έχω στο φάκελό μου, τη διαταγή αυτή που βρέθηκε στον Τσεντινέλ, αυτό αφορούσε επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της εκεχειρίας και αφορούσε μάλιστα τη διεύρυνση θήλακος ο οποίος στη συνέχεια θα εχρησιμοποιείτο για τις επιχειρήσεις του Αττίλα 2. Ήτσι έβγαινε. Η διαταγή αυτή απ' ότι ξέρω έχει δημοσιευθεί παλαιότερα και στον Τύπο. Είναι γνωστή και υπάρχει στο αρχείο της επιτροπής. Επομένως, νομίζω ότι το θέμα αυτό έχει ξεκαθαριστεί.

Το δεύτερο θέμα που θέλω να αναφερθώ, κύριε Πρόεδρε, θίναι ότι διπλως δλοι γνωρίζουμε, ο ιάρτυς ο οποίος εξετάζεται τώρα, ο κ. Παλαινης, είναι ένας από τους σημαντικότερους μάρτυρες που θα εξετάσουμε. Η παράκληση που απευθύνω στο Προεδρείο, είναι να μας διθεί ακόποια άνεση χρόνου, χωρίς να γίνεται κατάχρηση, έτσι ώστε να του υποβάλλουμε ερωτήσεις που δεν έχουν υποβληθεί σε άλλους μάρτυρες μέχρι στιγμής, διότι αυτός είναι επιπέδου Κυβέρνησης θα έλεγα, ή γεσίας πολιτικοστρατιωτικής την εποχή εκείνη, έτσι ώστε να μπορέσουμε να ξεκαθαρίσουμε μερικά πράγματα που θα μας είναι χρήσιμα για την εξέταση της μεγάλης ηγεσίας. Νομίζω ότι μια άνεση

[Handwritten signature]

4/1 EZ (AK) 19.11.86

13

χρόνου πρέπει να υπάρξει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασπαγιάννης). Μάλιστα. Ως προς μεν την παρατήρηση του αυρίου ξαρχά για τη δημοσίευση στον Τύπο της δικής του ερωτήσεως και με το δνομά του μάλιστα, εγώ δεν είμαι εις θέση να απαντήσω τίποτα. Θέλω να εκφράσω μόνο την θερμοτάτη παράνληση πάλι να μη γίνεται καμμία ανακοίνωση στον Τύπο, εις εκτέλεση των διατασσομένων από τον Κανονισμό και των διατασσομένων από την Ποινική Δικονομία και εις εκτέλεση και της σχετικής αποφάσεως της επιτροπής. Να μη γίνεται καμμία απολύτως ανακοίνωση στον

Τύπο.

(Ε2)

1/1AK

(Ε.Σ.)

19.11.1986

14

Σε σχέσει με το άλλο θέμα της διαταγής αυτής, νομίζω, κύριε Σαρχά, ότι έχει εξεκαρισθεί αυτό, ότι δηλαδή η διαταγή αυτή δεν αφεώρει επιχείρηση του "Αττίλα" και ότι ήταν κάπως υπερβολική η κατάθεση του μάρτυρα Κούρτη στο σημείο αυτό. Αιότι είναι βέβαιο ότι αφορούσε αυτό που και ο κ. Κουτσογιάννης είπε, δηλαδή μιά διεύρυνση, ένα προχώρημα στην εποχή της ανακωχής. Και γι' αυτό ακριβώς εστάλει στον κ. Μαύρο στη Γενεύη, για να αποδείξει δια του τρόπου αυτού ο κ. Μαύρος εκεί, ότι οι τούρκοι δεν σέβονται την ανακωχή. Αυτό νομίζω ότι ήταν το νόημα.

Ως προς το θέμα που λέει ο κ. Κουτσογιάννης της ώρας, για την υποβολή ερωτήσεων ειδικών στον κ. Παλαϊνη, δεν θα είχα αντίρρηση. Άλλα, νομίζω, ότι ο κ. Παλαϊνης, ίσως δεν θα πρέπει να ρωτηθεί πολύ, διότι είναι σαφής. Τα λέει μοναχός του.

Βέβαια, εγώ θα ρωτήσω και νομίζω ότι με τις ερωτήσεις που τις έχω και είτοιμες, θα καλύψω τα ενδιαφέροντά σας σε όλους τους τομείς και από πλευράς Κυβερνήσεως και από πλευράς παρακυβερνήσεως και από πλευράς παραεπιτελών και από πλευράς Γερμανίας, Αγγλίας, Αμερικής και από πάσης πλευράς. Αν παρά ταύτα, υπάρξουν

ε

2/1ΑΚ

(Ε.Σ.)

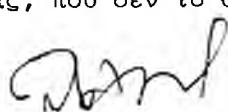
19.11.1986

15

ερωτήσεις, ειδικής μορφής και θέλετε να ρωτήσετε, ρωτήστε.

Το γεγενός είναι ότι πρέπει σήμερα να τελειώνουμε και με τον Πηλικό.

Το λέω αυτό, για τον εξής λόγο. Αν αναβάλλουμε συνεχώς, δεν θα φθάσουμε στον Μπονάνο. Διότι θα υποχρεωθούμε να αναβάλλουμε την κατάθεση του Μπονάνου, πράγμα που πρέπει να αποφευχθεί, διότι έχει δημιουργηθεί η εντύπωση στη κοινή γνώμη και η πεποίθηση ότι στις 10 και 11 του Δεκέμβρη θα εξετάσουμε τον Μπονάνο. Άλλα, αφήνοντας τον Χανιώτη στην πάντα, αφήνοντας ενδεχομένως, τον Πηλικό στην πάντα, αφήνοντας τον α' και τον β' στην πάντα, πως θα φθάσουμε στον Μπονάνο; Ισως θα χρειαζόταν να πει κανείς, ότι ήταν κάπως εσφαλμένη και πρόωρη η απόφασή μας για τον Μπονάνο, διότι θα έπρεπε να προηγηθεί και ο Γαλατσάνος και ο Αραπάκης, ή ο Παπανικολάου και μετά να έλθει ο Μπονάνος. Εν πάσῃ περιπτώσει είπαμε να εξετασθεί πρώτα ο Μπονάνος. Άλλα, με την κατάθεση του Περδίκη, όπως βλέπω, θα δημιουργηθεί ζήτημα ιλήσεως 5 νέων μαρτύρων, των Τζαμαλούνα, ενός ταγματάρχη Γρίβα, ενός ταγματάρχη Αρώνη, του Κυριακόπουλου, Υπαρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και ακόμα ένας, που δεν το θυμάμαι.

3/1AK(Ε.Σ.)

19.11.1986

16

Όπως καταλαβαίνετε, θα πρέπει λοιπόν να τελειώσουμε, διότι
 μόνοι μας βάλαμε τον περιορισμό. Συνεπώς, μέχρι 11 και 12 του μηνός
 που φθάνουμε στην κορυφή, θα πρέπει να έχουμε εξετάσει αυτούς
 κι ας μην έχουμε εξετάσει τους υπόλοιπους Αρχηγούς των Επιτελείων.
 Γι' αυτό, θα έλεγα, α είμαστε όσο το δυνατόν πιο σύντομοι.

Παρακαλώ, να έλθει ο μάρτυρας κ. Παλαΐνης και να φύγει ο
 μάρτυρας κ. Περδίκης, που θα έλθει αύριο.

Έχουν εγγραφεί, μάλιστα, να μιλήσουν σήμερα οι κ.κ.
 Δασκαλάκης, Κάππιος, Περράκης, Τσιγαρίδας, Βαρχάς, Λάσκαρης, Λιαρο-
 κάπης, Κουτσογιάννης. Ο κ. Κουτσογιάννης μάλιστα ζήτησε να προηγη-
 θεί, διότι έχει επείγουσα δουλειά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Θα ήθελα και εγώ, αύριε Πρόεδρε, να μιλήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Παρακαλείτε ο κ. γραμματέας να συνοδεύσει στην Αίθουσα

τον μάρτυρα κ. Παλαΐνη.

(Ν.)

ΑΚ
1/1N

Β.Π.

19.11.86

17

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κύριος Παλαΐνης)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παλαΐνη, έχετε ορκιστεί και συνεπώς μπορείτε να συνεχίσετε την κατάθεσή σας με την παράκληση βέβαια δύο το δυνατό πιο σύντομα και συγχρόνως να είναι και ουσιαστική.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν κύριε Πρόεδρε, θέλω να κάνω μια διευκρίνιση σχετικά με την προχθεσινή μου κατάθεση. Πρόκειται για ένα περιστατικό σχετικά με τον 'Αγγλο πρέσβυτο, ότι ενημέρωσε τον Ιωαννίδη για την επέμβαση.

Συνάδελφος που ήξερε καλύτερα από εμένα τα πράγματα μου τηλεφώνησε και μου είπε δεν είναι έτσι, αλλά ότι συναντήθηκαν και τον παρεκάλεσε, του υπέδειξε να πάει στο Λονδίνο, γιατί θα πήγαινε και ο Ετσεβίτης για να συμμετάσχει και ο ίδιος σε μια διάσκεψη που θα γινόταν εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στις 17 του μηνός που πήγε ο Ετσεβίτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Του υπέδειξε ο 'Αγγλος πρέσβυτος να παρευρίσκετε ο ίδιος και ενδεχομένως και ο κύριος Περδίκης που ήταν στο Λονδίνο.

Δεν το ξέρω καλά. Πάντως δεν ήταν ενημέρωση για απόβαση. 'Έχει περάσει και ο χρόνος και ορισμένα πράγματα δεν τα θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και σ' αυτή την πρόσκληση, την κατά κάποιο τρόπο ανώμαλη, με ποια ιδιότητα θα πήγαινε ο κύριος Ιωαννίδης στην Αγγλία; Είναι ομαλή αυτή η πρόσκληση;

2/1N

B.Π.

19.11.86

18

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι ομαλή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα μπορούσε η πρόσκληση αυτή να δοθεί στον Πρωθυπουργό ή στον Υπουργό Εξωτερικών. Δεν θέλω να το πω εγώ, είναι βέβαιο πως θα μου το πείτε εσείς ότι η τότε Κυβέρνηση ήταν υποτελής στον Ιωαννίδη ή ήταν αυτοδύναμη Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Τη λέξη "υποτελής" δεν μπορώ να τη πω. Δεν ήταν κοινοβουλευτική Κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ασφαλώς δεν ήταν κοινοβουλευτική Κυβέρνηση. Άλλα έστω δικτάτορας ήταν ο Ανδρουτσόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ανδρουτσόπουλος ήταν πρωθυπουργός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ήταν ο ισχυρός ανήρ του καθεστώτος;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο δεύτερο καθεστώς η κατάσταση είναι λίγο ιδιόρυθμη. Στο πρώτο ο Παπαδόπουλος ήταν αρχηγός και πρωθυπουργός.

The image shows several handwritten signatures and markings. At the top left, there is a large, stylized signature that appears to begin with the letters 'C' and 'M'. To its right, there is a smaller, more compact signature. Above the second signature, there is a small mark enclosed in parentheses, resembling '(Δ)'. Below these, there is another set of handwritten markings, possibly initials or a date. The entire set of markings is positioned below the main text block and above the final signature at the bottom right.

1/1 Δ . Σ.Ν. 19-11-1986

19

Στο δεύτερο υπήρχε Πρόεδρος Δημοκρατίας, υπήρχαν αρχηγοί,

Ενόπλων Δυνάμεων, με το βαθμό του Στρατηγού και υπήρχε και ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης, που τυπικώς ήταν ένας Ταξίαρχος.

Εγώ εάν κάμουν Στρατηγός, δεν θα δεχόμουν εντολές από ένα Ταξίαρχο. Επομένως εάν το εξετάσουμε τυπικά υπήρχε αυθέρνηση, υπήρχε Πρόεδρος, υπήρχε Πρωθυπουργός, υπήρχαν αρχηγοί Επιτελείων. Και υπήρχε και ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης. Νομιμώς δεν είχε θεσμοθετηθεί ότι έχει θέση που προβλέπεται, δηλαδή Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων.

ή Προέδρου κ.λπ. Ήταν ένας Ταξίαρχος, όπως και οι άλλοι στην ιεραρχία, που προήγετο και δεν είχε καμιά διαφορά από τους άλλους ομοιοβάθμους του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορούσε και να τιμωρηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα και προηγουμένως τη θέση μου. Εγώ, εάν κάμουν Στρατηγός και ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης έπεφτε σε παράπτωμα, θα τον τιμωρούσα. Δεν θα δεχόμουν να είμαι Στρατηγός και να μη μπορώ να τιμωρήσω ένα Ταξίαρχο!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα μένατε όμως Στρατηγός, εάν τον τιμωρούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έστε ένα λεπτό!

ΑΓΓΥ

2/1 Δ . Σ.Ν. 19-11-1986

20

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Μας είπατε ότι του είπε ο 'Αγγλος πρέσβης να πάει στο Λονδίνο. Τι ήταν αυτός; Γιατί να μην πήγαινε ο Κυπραίος, ή ο Ανδρουτσόπουλος; Θα πήγαινε στο Λονδίνο ο Ετσεβίτ, που ήταν Πρωθυπουργός. Συνεπώς έπρεπε να ειδοποιηθει από τον 'Αγγλο πρέσβη, οι όμολόγοι του.

ΜΑΡΤΥΣ: Με την ευκαιρία έχω να σας πω και ένα άλλο περιστατικό:

Ο τότε πρέσβης των ΗΠΑ Τάσκα -επειδή ήταν ίδια ότι κατέθεσε κάποιος κ. Βλάχος ειδώς, ότι είχαν λάβει σήματα από τον Κίσσινγκερ να μη κάνουν ενέργεια οι 'Ελληνες στην Κύπρο, γιατί θα γινόταν Ελληνοτουρκικός πόλεμος- επανειλημμένα τηλεφωνούσε στο γραφείο του Ταξίαρχου Ιωαννίδη, για να δει τον Ιωαννίδη, λίγες μέρες πριν την ενέργεια στην Κύπρο. Ο Λοχαγός Θανόπουλος -μακαρίτης είναι και αυτός- που ήταν υπασπιστής του, ερχόταν σε ιδιοκλη θέση και του έλεγε:

- "Δεν μπορείτε να δείτε τον κύριο Ταξίαρχο. Δεν σας δέχεται!"
- "Μα είμαι ο πρέσβης των ΗΠΑ!"

Πρώτα μιλούσε ο γραμματεύς του και μετά μίλησε ο ίδιος ο Τάσκα. και του έκανε εντύπωση, πώς δεν εδέχετο ο Ταξίαρχος να μιλήσει μαζί του; Δεν μίλησε ο ίδιος με τον πρέσβη, αλλά ο υπασπιστής του, του έλεγε:

- "Ο κ. Ταξίαρχος είναι ένας Ταξίαρχος του Στρατού. Δεν έχει

3/1 Δ. Σ.Ν. 19-11-1986

21

καμιά σχέση με σας. Να απευθυνθείτε σφον Πρωθυπουργό"!

Αυτό είχε θάσει εντολή ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης στο Θανόπουλο να απαντήσει στον πρέσβη.

Σε κάποιο τηλεφώνημα ήμουν και απ' ότι μου είπε ο Υπασπιστής, επί: θύο-τρείς ημέρες τηλεφωνούσε θύο-τρείς φορές συνέχεια και επέμενε ο πρέσβης να δει τον κύριο Ιωαννίδη, και η απάντηση ήταν "Να πάτε να δείτε τον Πρωθυπουργό"!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Καλύς.

Συνεχίστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή με ρωτήσατε πριν αν θα έμενα σαν Στρατηγός, αν τιμω-

F. Διεύθυνση
Κυριαρχία
> Κύπρου
Πρωτοβουλία
II
διάτημα
των υστέρων-ναυμην είχαν υπηρετήσει, θα σας αναφέρω κάτι που το είδα με ταυτιά μου ότι Στρατηγός - ο Στρατηγός Ντενίσης, ο αδελφός του Διοικητού της Κύπρου- Ισθμός της 21ης Απριλίου, μόλις είδε το Συνταγματάρχη Παπαδόπουλο, τον χαιρέτησε στρατιωτικά και ο

Παπαδόπουλος, εν οργή, του είπε:

- "Σας παρακαλώ Στρατηγέ. Είμαι ακόμη Συνταγματάρχης"!

'Εχω πληθύρα τέτοιων περιστατικών να σας αναφέρω και επειδή

[Signature]

[Signature]

4/1 Δ . Σ.Ν. 19-11-1986

22

μετά ελέχθησαν πολλά ότι διοικούσαν λοχαγοί, ή Ταγματάρχες, ή

σας πω ότι αυτό είναι ψευδέστατο. Στο στρατό υπήρχε ιεραρχία, υπήρχαν

Στρατηγοί, είχαν τις θέσεις τους και είχαν και τα δικαιώματα που

απέρρεαν από το βαθμό τους.

Alex (H)

(Δ)

1/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

23

Υπήρχαν, δίμως, ορισμένοι ευελόβουλοι. Και εδώ θα πρέπει να τα λέμε, έγώ είμαι αξιωματικός, αλλά πιστεύω ότι η αμιά φορά πρέπει να σταματήσει αυτό στην Ελλάδα, **δεν τα λέμε π.χ.** για να μη θέξουμε το σώμα των αξιωματικών, να μη θέξουμε ξέρω γώ τον Κλήρο. Έγώ πιστεύω ότι πρέπει να τα λέμε, γιατί πρέπει κάποτε να γίνουν μαθήματα.

F. Πρωτι-
γνωμή
"μηχανή"

Ο Στρατηγός Ντάβος με ξυπνούσε μέρα - νύκτα στο σπίτι μου - το καταθέτω υπευθύνως - ως Διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού ήταν μου έλεγε: "Πήγα το πρωΐ στο γραφείο του Τάκη και ήταν στεναχωρημένος. Δεν μου χαμογέλασε. Μήπως ξέρεις τι έχει?"

ΠΡΟΕΛΠΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο "Τάκης" ήταν ο Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Θα σας πώ ορισμένα πράγματα, πιστεύειγματα, γιατί εδώ είναι Βουλή και πρέπει να λεχθούν δλα. Δεν έχει σημασία εάν είναι ένα μέρος της Βουλής.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί σας ρωτούσε; Είχατε τόσο δεσμό εσείς με τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Σ' οποιον έβρισκε **F**.

Θα σας αναφέρω άλλο παράδειγμα. Ο κ. Ντάβος έλαβε επιστολή

Δώμα

Σ. Α. Β.

2/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

24

από το Στρατηγό Βιδάλη από την Αμερική και τοις έλεγε ότι "οφείλεις να λάβεις θέση", είναι δικτατορικό το καθεστώς, εν πάσῃ περιπτώσει πρέπει να συμμετάσχεις σε κάποια ενέργεια εναντίον του καθεστώτος".

Πήρε την επιστολή ο κ. Ντάβος και έκανε απάντηση λέγοντας: Άγαπη-τέ Ήρεστη - δεν ξέρω πώς ακριβώς τον αποκαλούσε - έκανες λάθος πόρτα. Ο Στρατηγός Ντάβος είναι επαναστάτης["], και κάτι τέτοια.

Επήρε την επιστολή πριν τη στείλει και την περιέφερε μέσα στο ΓΕΣ και την διάβαζε σε δλους. Δέστε την επιστολή που στέλνω στον Βιδάλη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Υπάρχει αυτή η επιστολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω μετά.

Την διάβασαν πολλοί αξιωματικοί. Εν συνεχείᾳ ότιν δήλω να πάω να την διαβάσω και στον ΑΕΔ["]. Του λέγει "να πας". Τηλεφωνεί ο Ιωαννίδης στον ΑΕΔ πριν πάει και του λέγει όταν θα σου φέρει την επιστολή πέστου του, διαβασέ την, αλλά αφησέ την να την ταχυδρομίσω εγώ, διότι ενδεχομένως υπήρχε η υποψία ότι θα την έδειχνε αλλά δεν τα την ταχινδρομούσε.

Υπάρχει άλλο περιστατικό στη Θεσσαλονίκη, - μου το ανέφερε ο απόστολος Στρατηγός Καμπουρίδης - όπου είδε τον κ. Ντάβο Στρατηγός ων να

Qdtsr

✓

3/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

25

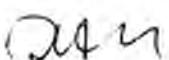
πηδάει σε κάποιο πεζοδρόμιο από κάποια μάνδρα , επειδή είδε ένα ανθυπασπιστή , αδελφό του Περδίκη , για να χαιρετίσει τον ανθυπασπιστή Περδίκη .

Θάχα και πολλά άλλα να σας αναφέρω. Θα σας αναφέρω μόνο ακόμη δύο για να μη σας φάω το χρόνο.

Εν συνεχεία ο κ. Καραγιάννης, έγινε Αρχηγός ΓΕΣ , μετά την πτώση του καθεστώτος . 'Ητο Διευθυντής του 3ου Γραφείου του Αρχηγείου Στρατού . Διευθυντής του Α' Κλάδου ήταν ο Στρατηγός Πράσινος. Δεν θυμάμαι το μικρό του όνομα. 'Ηταν δύο Πράσινοι. 'Ισως ο κ. Κουτσογιάννης να το ξέρει. Τον μεγάλο Πράσινο εννοώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο μεγάλος είναι ο Γεώργιος.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν έντιμος στρατιώτης, πειθαρχικός. Δεν επέτρεπε σε κανένα ποτέ και δεν έδιδε σε κανένα το δικαίωμα. Τηρούσε το βαθμό του και τη θέση του.

Ο κ. Καραγιάννης, ως Διευθυντής του 3ου Γραφείου, επειδή , ο κ. Πράσινος ήταν πάρα πολύ αυστηρός ως προϊστάμενός του και τον πίεζε συνεχώς για διάφορες κατιστάσεις , έτρεχε αιθημερινώς σε Λοχαγούς , σε Ταγματάρχας , σε υένα και έλεγε "τι θα γίνει ; " - Με συγχωρείτε που χρησιμοποιώ και καμιά ακατάλληλη φράση . "Μου ιδλησε ο Πράσινος σήμερα. Πέστε να του πουν τίποτα. Δεν μπορώ ηλπ."

4/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

26

Εν συνεχεία ήταν Διευθυντής του Κλάδου και μετά την ενέργεια κατά της Κύπρου, καθ'όλην την διάρκεια των επιχειρήσεων στην Κύπρο.

Τον έστειλε εν συνεχεία στην Κύπρο ο κ. Αβέρωφ - Βρήκε συνάδελφο δικό μου τον κ. Γιώκα συνκεκριμένως, τον οποίο είχε υφιστάμενο στο Αρχηγείο, όταν ήταν και του είπε: "Εσύ ήσουν φίλος του Παλαίνη, που δεν μπορούσαμε να μπούμε στο γραφείο του". Το έλεγε για μένα αυτό.

Του λέει ο συνάδελφός μου, ο κ. Γιόκας: "Τι δεν μπορούσατε να μπείτε στο γραφείο του; Αφού όταν καλούσατε στο γραφείο σας τον κ. Παλαίνη και ήμασταν πέντε επιτελείς υφιστάμενοί σας, μας διώχνατε όλους", γιατί;

Γιατί με καλούσε εμένα να μου πεί να πω στον Ιωαννίδη, να πω στον Αρχηγό να μην τον πιέζει ο Πράσινος.

(v)

1/1 ν (Κ.Ο.) 19.11.86

27

Ο αύριος Κόρκας ο οποίος στη συνέχεια έγινε αντιστράτηγος, παρουσία πολλών αξιωματικών έλεγε "εγώ την αδρη μου θα την παντρέψω με επαναστάτη της 21ης Απριλίου".

Και για να σας δείξω αυτό που σας είπα προηγουμένως, ότι υπήρχαν

*F. Προστήρας
γεννηθεί
11 έτης
προστήρας
νωρίτερα*
ορισμένοι που πίεζαν και πήγαιναν στους μικρούς αξιωματικούς που ήταν σε κάποιο πόστο, στο γραφείο Αρχηγού, της ΕΣΑ, όπως για να αποκτήσουν εύνοια. Δεν την επιδίωκαν ούτε οι λοχαγοί ούτε οι ταγματάρχες.

*B
GP*
Επήγα εγώ στη Ρόδο για μια δουλειά από το Αρχηγείο Στρατού και ήταν ένας ταξίαρχος που δεν θυμάμαι δυστυχώς το όνομά του στο αεροδρόμιο, που δεν είχε υποχρέωση να ήταν στο αεροδρόμιο. Στο αεροδρόμιο δεν έπρεπε να είναι κανείς. Έμαθε ότι θα πάω. Ήρθε με το

τζιπ στο αεροδρόμιο. Του είπα, "ταξίαρχε δεν χρειαζόσαι, θα ερχόμουν εγώ στο γραφείο σας". Μου απάντησε ότι έπρεπε να έρθει να με βρει.

Μόλις πάμε να μπούμε στο τζιπ, -οι αύριοι συνάδελφοι αξιωματικοί θα ξέρουν όλοι όσοι έχουν υπηρετήσει στο στρατό, είναι σημαντικό για το στρατό το που θα καθήσει κάποιος μέσα στο τζιπ, αν θα καθήσει μπροστά ο ταξίαρχος ή πίσω ο ταγματάρχης- βλέπω τον ταξίαρχο να μπαίνει στο πίσω μέρος του τζιπ για να καθήσω εγώ μπροστά. Αυτό δεν το μπορούσα και τον τραβούσα λέγοντας, "κάθετε ταξίαρχε, εγώ είμαι

QAP

QAP

2/1 ν (Κ.Ο.) 19.11.86

28

ταγματάρχης". Μου είπε "όχι, όχι, θα καθήσω εγώ πίσω". Δεν πήγα μέσα, εν πάση περιπτώσει αρέθησε. Να μη σας ταλαιπωρώ για αλλάσσοντα υποχρέωση να σας πω ότι υπήρχαν και στρατηγοί που πρέπει να κάνουμε διάκριση, οι οποίοι ετήρησαν με αυστηρότητα τις παραδόσεις του στρατεύματος. Να σας πω ορισμένα παραδείγματα:

Ο Γκράτσιος, ο Βενετάκης, ο Πράσινος που είπα προηγουμένως, ο Πολίτης Γεώργιος, ο Αθανασόπουλος, δεν θυμάμαι το μικρό του δνομα, ήταν διοικητής της ήτης Μεραρχίας και Α' υπαρχηγός στρατού, ο αντιπτέραρχος Οικονόμου του ΓΕΑ. Ο Κωστακης Γεώργιος, ο Παναγόπουλος, ο μετέπειτα αρχηγός στρατού, ο Παγιατάκης, ο διοικητής της σχολής πολέμου, ο Παπαδάτος, στρατηγός και αυτός ήταν και επίτροπος στρατοδικείου σε κάποια δίκη τότε. Δηλαδή δεν ήταν αληθές ότι διοικούσαν οι λοχαγοί και οι ταγματάρχες. Ορισμένοι στρατηγοί εξωθούσαν με το να έρχονται να πιέζουν συνεχώς να επιτύχουν εύνοια. Και εν συνεχεία τώρα μετά την πτώση του καθεστώτος έρχονται και ισχυρίζονται ότι διοικούσαν οι λοχαγοί και οι ταγματάρχες.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πώς τα θέρετε δλα αυτά τα ονόματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρέτησα στο επιτελείο 2-3 χρόνια. Και όποιον να καλέσετε, θα σας τα πει. Είναι προσωπική μου αντίληψη. Δεν τα έχω ακούσει από άλλους,

αλλά αν καλέσετε και άλλους αξιωματικούς περίπου νομίζω τα ίδια

3/1 ν (Κ.Ο.) 19.11.86

29

Θα σας πουν. Εγώ ένα παράδειγμα σας έφερα. Διάβασα στις εωημερίδες

και δεν ξέρω κατά πόσο ανταποκρίνονται στην ακρίβεια ότι ο κ. Κατσαδή-

Προστίθετο μας δεν κατηύθηνε το ΑΕΔ, υπήρχε μία ομάδα αξιωματικών και κατηύθηνε
την ενέργεια κατά του Μακαρίου αλπ. Δεν είναι αληθές.

Εγώ σας ανέφερα πως έγιναν τα περιστατικά. Από τη στιγμή που εφεδη-

λώθη το πρωΐ περιστατικά κατά του Μακαρίου, η όλη επιχείρηση στην Κύπρο

στευθύνετο από το ΑΕΔ. Και εγώ που πήγα μέσα με τον πηλιχό στη σύσκεψη

πριν φύγουν για την Κύπρο, για ορισμένες μικρολεπτομέρειες, από εκείνη

τη στιγμή και μετά τελείωσε η δουλειά μας. Από την ώρα που έγινε η ενέρ-

γεια κατά του Μακαρίου, ανέλαβε το ΑΕΔ, λειτούργησε η αίθουσα επιχειρήσεων

του ΑΕΔ. Μετέίχαν όλοι οι αξιωματικοί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μήπως το Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Είναι σε άλλο θραύσο, στο

ΓΕΕΘΑ. Τα μπερδεύω γιατί τότε τα λέγαμε έτσι. Στο Αρχηγείο Στρατού λει-

τόργησε μία αίθουσα ενημερώσεως για τον Αρχηγό του ΓΕΣ, κύριο Γαλατσά-

νο που ήμουνα και εγώ στο γραφείο του. Υπάρχει μία αίθουσα ενημερώσεως

που κατά καιρούς μετέβαινε και του λέγανε ότι τα τμήματα είναι εκεί,

αυτό έγινε, αλπ. χωρίς να δίνει καμμία εντολή, δεν είχε δικαίωμα

Αλλά στο ΑΕΔ λειτούργησε αίθουσα και διώρυξε σας είπα η Εθνοιορουράδ *κηφύτεο* στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Αλλά ήθελα να σας πω και για τον

κ. Σταθόπουλο.

ΩΛΑΦ (3)

Σ.Σ.

(ν)

1/1 Σ.Α.Μ. 19-11-86

30

Ο αύριος Σταθόπουλος - δεν το έχω δει μου το έχουν αφηγηθεί πρόσωπα - μόλις έγινε η ενέργεια κατά του Μακαρίου επήγε στο γραφείο τον κ. Ιωαννίδη και τον φίλησε σταυρωτά και τον συνεχάρη

*F. Diogenes
μήλα γεγε.
Πρωτότονη
II Ανατροπής*

λέγοντας "συγχαρήτήρια Τάκη έλυσες ένα πρόβλημα που εν πάσῃ περιπτώσει τον ελληνισμό των ταλαιπωρούσε χρόνια".

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Τι βαθμό είχε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ητο υποθετράπεζες, διοικητής της ΚΥΠ.

Όταν έγινε η ενέργεια ανατροπής κατά του Παπαδόπουλου στις 25 Νοεμβρίου 1973 ήτο διοικητής της 10ης μεραρχίας εις τας σέρρας.

Επειδή δεν είχε ενημερωθεί για την ενέργεια εναντίον του Παπαδόπουλου διότι και ο κ. Σταθόπουλος και ο κ. Ντάβος εθεωρούντο πολύ πιστοί στον κ. Παπαδόπουλο, ειδοποιήθηκε ένας ταγματάρχης Μάσας συμμαθητής μου να του πει το βράδυ μόλις ανετράπη ο Παπαδόπουλος στις στρατηγες πρέπει να πάτε στην Αθήνα σας θέλει ο κ. Καζίκης επειγόντως, πρέπει να αναλάβετε αρχηγός της ΚΥΠ. Ο κ. Σταθόπουλος χάρηκε, ξεκινησε και ήλθε στην Αθήνα και ανέλαβε αρχηγός της ΚΥΠ.

Υπηρετησε το καθεστώς. Εφίλησε τον κ. Ιωαννίδη όπως σας είπα διότι ανέτρεψε τον Μακάριο. Εν συνεχείᾳ όταν έγινε ένα ψήφισμα στη Βουλή που έφυγαν 250 αξιωματικοί για το συμφέρον της υπηρεσίας ο κ. Σταθόπουλος απεστράτευσε αυτόν τον ταγματάρχη ο οποίος ονομάζεται Μάσας

QdH

St

2/1 ζ A.M. 19-11-86

31

Δημήτριος που τον ειδοποίησε το βράδυ εκείνο να γίνει αρχηγός της ΚΥΠ διότι είπε στο συμβούλιο με εξεβίασε ο ταγματάρχης να αναλάβω αρχηγός της ΚΥΠ. Δηλαδή έχουν συμβεί πράγματα τα οποία δεν θέλω να τα χαρακτηρίσω η. Πρόεδρε. Λυπάμαι, γιατί ήμουνα αξιωματικός και εγώ και πολλοί συνάδελφοι ήσαν αξιωματικοί αλλά σας είπα οτι κάποτε πρέπει να τα πούμε και είδατε οτι δεν έχω καμμία αναστολή να σας πω κατά την γνώμη μου και ποιοί αξιωματικοί ετήρησαν παραδόσεις μέσα και αξιωματικοί στο στρατό και ποιοί στρατηγοί/τις κατερράκωσαν. Διότι δεν ξέρω στις άλλες υπηρεσίες, στο στρατό ο βαθμός είναι βαθμός. Δεν μπορεί ποτέ ένας ταγματάρχης -να φέρουμε ένα παράδειγμα- να προσκυνάει ένα λοχαγό.

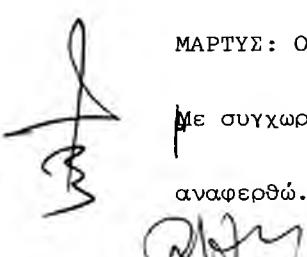
Ολοι αυτοί έγιναν εκ των υστέρων τιμηταί . 'Η ακούω τον η.

Κατσαδήμα να λέει οτι άλλοι διοικούσαν εμείς δεν κάναμε τίποτα. Ο η. Κατσαδήμας συνέχεια περιεφέρετο έξω από το γραφείο του η. Ιωαννίδη - δεν το είδα μου το έχουν πει - για ευνοϊκή μεταχείρηση.

Ας μη σας ταλαιπωρήσω αρκετά σ' αυτό το θέμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο μετέπειτα υπουργός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο αδελφός του. Ο μετέπειτα υπουργός, βέβαια είναι πεθαμένος — με συχωρείτε οχι αυτός, είναι πεθαμένο το πρόσωπο στο οποίο θα αναφερθώ., στον συνταγματάρχη Λέκκα.

3/1.Σ.Α.Μ. 19-11-86

32

Το βράδυ της 21ης Απριλίου επιμόνως εζητούσε να αναλάβει υφυπουργός Εθνικής Αμύνης. Είναι πεθαμένος ο κ. Λέκκας και ενδεχομένως να το έχουν ακούσει και άλλοι συνάδελφοι αυτό το πράγμα γιατί το έλεγε συνέχεια.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα αναφέρεσθε στον υπουργό;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα αναφέρω μας ως υπουργό.

Προχθές μου είπατε οτι και ο κ. Μπίτος φερ' ειπείνπου ήλθε εδώ μέσα κατάθεσε οτι εγώ έγραψα το διάγγελμα. Δεν θα το έγραφα, αν ήταν να το γράψω, Εφόσον είχα πάρει εντολή και διάγγελμα θα έγραφα και οτιδήποτε άλλο. Μην νομισθεί οτι το κάνω απ' αυτής της πλευράς. Σας είπα οτι δεν το έγραψα αλλά εδόθησαν οδηγίες από τον κ. Ιωαννίδη.

Του έθεσα ένα θέμα αν θα γίνουν εκλογές, αρατήσαμε σημειώσεις νομίζω οτι ο κ. Πηλιχός τα ξέρει καλύτερα. Τελικώς του έφεραν τον

Πρωθυπουργό.

Κατέθεσε εδώ ~~επι-επαλατήστε~~ -ο κ. βουλευτής νομίζω μου το είπε- οτι έγραψα διάγγελμα. Παρακαλώ να κληθεί εδώ. Θα σας φάει χρόνο 5λεπτά για να γίνει μία κατ' αντιπαράσταση εξέταση για να μας πει που το ξέρει. Που με είδε δεν τον είδα ποτέ, εκείνη την περίοδο. *

Πρέπει να σας πω οτι ρίχνονται λάσπες σε ορισμένα πρόσωπα από ορισμένους που θέλουν εκ των υστέρων να δείξουν οτι αυτοί δεν ήταν τίποτα. Είναι κάτι ποτε ~~όταν~~ βάζουμε ένα στοιχημα και οταν το

4/1 ζ Α.Μ. 19-11-86

33

χάνουμε, λέμε ας μη το έβαζα. Μετά έγινε, πάει τελείωσε!

Να μη σας ταλαιπωρήσω μ' αυτά, καλύτερα να μπούμε στο θέμα μας.

Είδα στον Τύπο, ότι ο Δυτικογερμανός Πρέσβης είπε στον Παπανικολάου, ότι θα βγουν οι Βούλγαροι άμα γίνεται κάτι:

'Οχι. Είναι ο ναύαρχος Αραπάκης. Και έτσι το έχω καταθέσει. Το είδα και στα Πρακτικά. Για να είμαστε δίκαιοι. Εγράφη, σ' όλο το Τύπο, γι' αυτό το αναφέρω, ότι ο Δυτικογερμανός Πρέσβης ειδοποίησε τον Παπανικολάου. Αραπάκης είναι, το είδα και στα Πρακτικά.

(θ)

(Σ) I/Iθ

19-II-86

34

Και ένα άλλο πράγμα που θα το αναφέρω, επειδή το είδα σε όλο τον τύπο, που λέει ότι ο Παλαινης και ο Πηλιχός ήσαν οι επιτελείς του εγχειρήματος. Δεν είναι ορθό. Γιατί το να είσαι επιτελής σε μια επιχείρηση σημαίνει ότι θα την αρχίσεις, θα σχεδιάσεις, θα δώσεις εντολές, θα τη φέρεις σε πέρας. Αυτή είναι η έννοια του επιτελούς.

Σας είπα ότι εκλήθην σε μία σύσκεψη και μετείχα 20' λεπτά και εν συνεχεία έφυγα. 'Ισως έγινε παρανόηση από το ότι ήμουν επιτελής του Γραφείου Αρχηγού. 'Ημουν επιτελής του Αρχηγείου Στρατού.

πτων

Για το όλο εγχείρημα που έγινε σας το είπα προηγουμένως να μη σας ταλαιπωρώ- η σχεδίαση και παρούσαση έγινε από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

Συνεχίζω την κατάθεσή μου. Θα σας αναφέρω ορισμένα πράγματα, επειδή τα έχω δει τόσο καιρό στον τύπο στην οποία γνώμη και πιστεύω ότι ίσως θα διευκολύνω να μην υποβληθούν και παλλά ερωτήματα, εν συνεχεία. Πιστεύω ότι είναι και ερωτήματα των αυρίων Βουλευτών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ να τα ξεκαθαρίσετε. ΜΑΡΤΥΣ. Υπάρχει ένα θέμα ότι ο Παπανικολάου και ο Αραπάκης πήραν διαταγές να χτυπήσουν και δεν τις εξετέλεσαν ολπι. Επειδή ενδεχο-

ασμ

2/1 Θ 19-11-1986

35

μένως να με ρωτήσει κάποιος, εγώ δεν το άκουσα προσωπικώς, δεν
ήμουν πουθενά, να δω, αν πήραν διαταγές. Λέγεται ευρέως. Και από
τον κ. Γκυζίκη το έχω ακούσει εν συνεχεία, μετά την απομάκρυνση.
Δεν το έχω ακούσει εγώ. Νομίζω ότι αυτό το θέμα θα το λύσετε,
παίρνοντας τα πρακτικά των συσκέψεων και τις διαταγές που τυχόν
έχουν εκδοθεί. Είναι ένα θέμα που δεν έχει ξεκαθαρίσει. Λέγεται
-το έχω ακούσει πολύ- ότι πήρε εντολή να χτυπήσει και δεν την εξε-
τέλεσε, ο άλλος πήρε εντολή να στείλει αεροπλάνα, δεν εξετέλεσε.
Το έχω ακούσει από το κ. Γκυζίκη εν συνεχεία και από τον κ. Ιωαν-
νίδη, αλλά δεν ήμουν μπροστά να το ακούσω κάπου. Νομίζω ότι αυτό
από πρακτικά και διαταγές θα μπορεί να βγει.

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τί πρακτικά εννοείτε; Βεκαθαρίστε το.
ΜΑΡΤΥΣ. Όταν συνέρχεται το Στρατιωτικό Συμβούλιο, είναι η από-
φαση τέτοια, που θα τηρηθούν πρακτικά, τί διετάχθη... .

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ετηρήθησαν πρακτικά;
ΜΑΡΤΥΣ. Είναι δυνατό να μην ετηρήθησαν πρακτικά; Ήταν στο Αρχη-
γείο Ενόπλων Δυνάμεων.. Ο κ. Πολίτης που ήταν εδώ, θα πρέπει να
ξέρει, γιατί αυτός ήταν γραμματεύς, νομίζω ....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εδώ μας είπε ότι δεν θυμάται. Δεν ξέρει
τίποτε.

3/1 8 19-11-1986

36

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο κ. Πολίτης είναι ο πρώτος που στην Κύπρο το πρωΐ, όταν εζήτησαν από μάτω να χτυπήσουμε τους είπε: "Προς θεού, μή καταστρέψουμε την Ελλάδα." Επομένως, μάτι ξέρει απ' αυτά τα πράγματα. Δεν λέω ότι ο Πολίτης ανέλαβε την ευθύνη, ίσως να ήθελε να το μεταβιβάσει στον Αρχηγό Ενόπλων. Θέλω να σας πω ότι ήταν μπλεγμένος στην υπόθεση αυτή, πρέπει να γνώριζε.

'Όμως, είναι αδιανόητο να λέμε ότι δεν ετηρήθησαν πρακτικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είσθε σε θέση να γνωρίζετε, αν ετηρήθησαν ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορεί να μη τηρήθηκαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί μας είπατε προηγουμένως ότι το διαβάσατε στα πρακτικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τα δικά του τα πρακτικά, εδώ της Επιτροπής μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι δυνατό να μη ετηρήθησαν πρακτικά. Εδώ τηρούνται για μικρότερα πράγματα.

Επειδή βλέπω ότι καλούνται διάφοροι λοχαγοί, ταγματάρχες από την Κύπρο, ότι ο τύπος γράφει συνέχεια "ο τάδε πραξικοπηματίας στην Κύπρο", "ο τάδε αρχιπραξικοπηματίας", δεν ξέρω, πώς τον απο-

Θωμας

4/1 Θ 19-11-1986

38

καλούν, θα ήθελα να πω ότι η ενέργεια της Κύπρου ήταν στρατιωτική επιχείρηση που σχεδιάσθηκε από την ηγεσία και όλοι ήσαν υποχρεωμένοι να υπακούσουν και ο Γεωργίτσης και ο Κομπόκης κατ' ο καθένας.

(B)

(θ)

1/1 B E.T. 19-11-1986

38

Παράδειγμα σας λέω μόνο ότι έστειλαν τον Κοντώση το είπα και την άλλη φορά και είπαν να μη γίνει και ο Γεωργίτσης και ο Κομπόκης ~~είπαν~~ θα γίνει. Δεν μπορούσε να μην εκτελέσει κανείς. Θα σας πω ότι και εκ των υστέρων έχει νομιμοποιηθεί η εκτέλεση διαταγών, έχει βγει ένα απαλακτικό βούλευμα το 11/76 που αναφέρετο στους συνεργούς των πρωταιτίων της 21ης Απριλίου. Εδικάσθησαν στο εφετείο αυτοί που εκρίθησαν ως πρωταίτιοι, εν συνεχεία έγινε μία ανάκληση για τους συνεργούς των πρωταιτίων στους οποίους ήμουν και εγώ. Βγήκε ένα απαλλακτικό βούλευμα το 1976 δηλαδή και μετά την ενέργεια της Κύπρου που έγινε το '74 και σας αναφέρω χαρακτηριστικά μία παράγραφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πριν από όλα να μας πείτε τα ονόματα των αυρίων δικαστών που εξέδωσαν το βούλευμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι το ανώτατο δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο εκ των δικαστών Φραγνούλη Δημητρίου Αναθεωρητού Α' Αντιστρατήγου Προέδρου, Αναθεωρητικού δικαστηρίου, Διγενοπούλου Δημοκλέους Αναθεωρητού¹

Γ' Ταξιάρχου και Δηματάτη Θεμιστοκλέους Αναθεωρητού Γ' Ταξιάρχου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Αναφέρετε για το πραξικόπημα ή για το Κυπριακό;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εγει μία παράγραφο.

2/1 B E.T. 19-11-1986

39

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Διαβάστε την.

ΜΑΡΤΥΣ. "Γνωστό τυχάνει ότι ο αξιωματικός είναι υποχρεωμένος να-εκτελεί τας εντολάς των αρχηγών του κατά γράμμα, ιδία ωσάκις πρόκειται περί υφισταμένου και κατεστραμένου υπό της ηγεσίας του στρατεύματος σχεδίου και η εντολή εφαρμογής του εδόθη νομίμως οπότε φρονούμε δεν έχει και το δικαίωμα ο αξιωματικός να ελέγξει την συνδρομή ή ου των προϋποθέσεων εφαρμογής του. Πάσα δε άρνησίς του όπως συμμορφωθεί προς ταύτην συνεπάγεται τας υπό του στρατιωτικού ποινικού κώδικος και του στρατιωτικό κανονισμό ποινικάς και πειθαρχικάς κυρώσεις".

Θα το καταθέσω.

(Στο σημείο αυτό καταθέτει το σχετικό βιόλευμα ο κύριος μάρτυς).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Είναι η διαταγή παράνομη;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν θέλετε να το συζητήσουμε δεν ξχω αντίρροηση.

Σε κάτι αλλο που θεωρώ υποχρέωσή μου να αναφερθώ είναι ότι επι-κρατεί γενικώς η εντύπωση -δεν αναφέρομαι σε σας- στον τύπο στην κοινή γνώμη ότι αφορμή για εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο έδωσε η ενέργεια κατά του Μακαοίου. Το δέχομαι. 'Εγινε η ενέργεια την εκμεταλλεύτηκαν οι Τούρκοι. Δεν βλέπω να έχει εξεταστεί όμως κάπως ευρύτερα, για να γίνει αυτή η ενέργεια ποια- άλλη αφοούμη προϋπόρξε.

Και αναφέροιμαι στην απόφαση του Αρχιεπισκόπου να διώξει τους αξιωμα-

Adler

3/1 B E.T. 19-11-1986

40

τικούς της Εθνοφρουράς και να μειωσει δραστικά την Εθνική Φρουρά.

Δηλαδή εάν αυτή η απόφαση του Αρχιεπισκόπου ήταν ελαμβάνετο δεν θα
 έγένετο και η ενέργεια. Είναι δηλαδή δυο πράγματα που κατά τη γνώμη
 μου δεν μπορεί να τα ξεκαθαρίσουμε. Βέβαια η επίσημη άποψη που διε-
 τυπώθη τότε απ' τον Αρχιεπίσκοπο ήτο ότι ετοιμάζεται δολοφονία εναντίου
 του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχε άδικο σ' αυτό ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ειλικρινά δεν ξέρω κύριε Πρόεδρε. Κατ' αρχήν οι αξιωματικοί
 σε δλη τη διάρκεια της 7ετίας δεν έδειξαν ότι είναι δολοφόνοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν λέω αυτό το πράγμα σας, παρακαλώ,
 αν έδειξαν ή όχι αν είναι δολοφόνοι. Ρώτησα αν είχε άδικο ο Μακάριος
 να διατυπώνει αυτές τις υποψίες ότι επούκειτο να δολοφονηθεί. 'Όταν
 δηλαδή γινόταν η απόπειρα απ' το ελικόπτερο όταν είχε να αντιμετωπίσει
 3-4 απόπειρες από ποιον τις αντιμετώπιζε; Από ποιον οργανούντο οι
 απόπειρες εναντίον του Μακαρίου. Είχαν γίνει απόπειρες δεν φαντάζουμα
 να μην το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μία απόπειρα που ξέρω εγώ είναι αυτή που έπεσε . το ελικόπτερο,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από ποιον οργανώθηκε

ΜΑΡΤΥΣ. Επισήμως έχω ακούσει την εκδοχή από τον Γεωργάτζη ο οποίος
 εν συνεχεία δολοφονήθηκε.

4/1 B E.T. 19-11-1986

41

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δολοφονήθηκε από ποιον;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τον ξέρω.

(5)

( ) B 1/16 (XM) 19.11.86

42

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπαγιέννης) Άλλες απόπειρες δεν είχαν γίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλη απόπειρα δεν ξέρω, πραγματικά. Θέστε μου υπόψη αν έχετε καμιά να σας απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιέννης) Δεν μπορώ να σας προσδιορίσω, αύτες μπορώ να έχω τις ενέργειες που γίνονται. Άλλες είναι κοινώς γνωστό ότι είχαν αποπειραθεί τουλάχιστον τέσσερεις φορές να τον σκοτώσουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, να το δεχθώ αυτό που λέτε. Δεν το ξέρω, αλλά εγώ σας λέω το εξής: Και αν ήταν αληθές, έστω να δεχθούμε ότι υπήρχε κάποιος φίλος να δολοφονηθεί ο Μακέριος, επιτρέπεται ένας ηγέτης να θέσει τη ζωή τη δική του υπερένω του ενήμους του; Τις να έχει τη δύναμη και το πρόκει να έχει θέρρος και τη φιλοδοξία να γίνει ηγέτης/και τη δύναμη να πεθάνει σε χρειαστεί κάποτε και να μη θέσει τη ζωή του υπερένω του ενήμους.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Δολοφονημένος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιέννης) Δηλαδή εν ονόματι....

ΜΑΡΤΥΣ: Οταν φτέρεις αρχηγός, πρέπει να μπορείς και να περάνεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιέννης) Βεβαίως. Ναι, αλλά σταθείτε, ο Μακέριος είχε δείξει ότι μπορούσε και να πεθάνει. Ανεξέρτητα απ' αυτό, που δεν το δέχεσθε εσείς, το γεγονός είναι ότι εναντίον του Μακέριου δεν γινόνται απόπειρες μόνο για την αφαίρεση της ζωής του. Γινόνται απόπειρες

ΑΜΑ

2/16 XM 19.11.86

43

με σκοπό να καταλυθεί η Κυπριακή ανεξαρτησία. Να καταλυθεί το Κυπριακό κράτος. Με αυτό το σκοπό δεν γινότανε κύριε μέρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω υπηρετήσει στην Κύπρο. Στην Κύπρο υπήρχαν πολλοί αντιμαχόμενες ομάδες μετά την ανεξαρτησία, πολλές φιλοδοξίες.

Δεν το ξέρω, δεν μπορώ να τας πω ότι γινόντουσαν από όως ή απόκεινες και αν δεν γινόντουσαν από εκείνες. Ήταν πολύ ιδιοφυθμη κατέσταση. Και •

Γεωργάτζης... είναι πεθαμένος τώρα, να μην γενεφέρομει ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιέννης) Θα έλθει η ώρα να ρωτήσω και εγώ και θα τα πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς αυτό που ήθελα να πω είναι ότι ένας ηγέτης πρέπει να μπορεί και να πεθάνει. Να μην πει ότι, ^F «φρούτα πεθάνω εγώ» γιατί πυρί μιχθήτω». - Να μη πεθάνω εγώ.-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιέννης) Βεβαίως, πρέπει να μπορεί και να πεθάνει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε μία ερώτηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιέννης) Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Κύριε Μέρτυς, έχετε απλοποιήσει τα πράγματα ^{παρα πολύ}. Κατά τη γνώμη σας, δηλαδή, ακόμα και αν βλέπεις ένας ηγέτης ότι καταλύεται η νομιμότητα, το δικαίωμα δεν πρέπει να μιλήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι... F;

CB

Δανιηλ Σ

3/1 δ XM 19.11.86

44

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πρέπει να μένει και να υποκούνει σε μία παρένθηση δικτατορίας, δηλαδή, να υποκούνει σε ένα φασισμό..

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Δεν το ...'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εσείς δηλαδή απαιτούντε από το Μακάριο να

παραλληλιστεί με εσάς. Ο Μακάριος ήταν δημοκράτης, εσές είχατε φασισμό.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Παναγιωτόπουλε, σας, να μην ^{μη} αντιληφθήκετε.

Δεν είπα αυτό. Ο Μακάριος δεν είπε εγώ να πει κάτια άλλα, απλώς διέ υπέρχουν σχέδια δολοφονίας του. Αυτό είναι το δεδομένο. Αν υπέρχει κάτια άλλα που δεν το ξέρω.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) 'Όχι. Ήνεπιστολή του Μακαρίου προς τον

Γιαζίζη δεν μπορείτε να μης την ξέρετε. Την ξέρετε, διέτι είναι ιστορικό έγγραφο το οποίο δεν μπορεί να μη σας το διέβασαν, ή δεν

F. Διανομή Διαδικασίας
μπορεί να μην το διέβασατε. Μόνο για τη δολοφονία του λέει εκεί; Την δολοφονία του την έχει σαν το Σωκράτη μέσω επιθέσεως εναντίον της Κυπριακής δημοκρατίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ορθόν, αφού το λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εγώ δεχόμαται και τον τρόπο που καταθέτετε, αλλά μέχρι ενός σημείου.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν το λέει, δεν θυμάμαι ακριβώς. Άλλα, εν πέση περιπτώσει το θέμα είναι το εξής: Ορθόν δεχόμαται ευτόπου λέει • κύριος Πρόεδρος. *F. Διανομή Διαδικασίας*

4/16 XM 19.11.86

F.

στεγμή έκθισης που έχει να επιλέξει; Τον ευημέρωνα - συνεχώς, ήξερε ότι αν

F. Διεύθυνση
χιλιόμετρα
χιλιόμετρα
Εγώ νομίζω δεν θα απεφάσιζα ποτέ να διώξω το στρατό και τους εξιωματίες
καθώς τη στεγμή που ήξερα...

F. Διεύθυνση
χιλιόμετρα
χιλιόμετρα
Προτείνω
Εγώ νομίζω δεν θα απεφάσιζα ποτέ να διώξω το στρατό και τους εξιωματίες
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε μου επιτρέπετε μία ερώτηση.
ΜΑΡΤΥΣ: Ορίστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Έχει κατατεθεί εδώ κύριε μέρτυς, για το ζήτημα
της μείωσης των εξιωματικών και της θητείας. Υπήρχει μια προέτοικα,
δεν ήρθε έτσι "κεραυνός εν αιθρίᾳ".

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιό;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το θέμα της μείωσης των εξιωματικών και της θητείας
αυτό που λέτε. Έχει κατατεθεί εδώ ότι στην προέτοικα που υπέρχει
υπήρχε απαίτηση του Μακαρίου σε πρώτο στάδιο να έχει λόγο στην Επιλογή
των εφέδρων εξιωματικών. Αυτό το αρνήθηκε το εδώ καθεστώς. Είχε δικαίωμα
λοιπόν να σκέφτεται, όχι τη δολοφονία, που λέει, να δυσλεκτίζει
συμφωνώ και εγώ μαζί σας, αλλά να υποφεύγεται ότι εδώ πρόκειται να
καταλυθεί σε ελευθερίες και στην Κύπρο και επομένως βρήκε ένα

5/18 XM 19.11.86

46

τρέπε να αντιδρέσει και σε θέλετε, να συγκρουστεί. Γιατί όλοι μας
 ήμασταν σε σύγκρουση μαζί σας την εποχή εκείνη, άλλοι δυναμικέ, άλλοι
 απηρέ, άλλοι δεν ξέρω πώς. Επομένως δεν είναι ~~τίση~~, όπως είπε ο ιδρυτής
^{Θα δείξει}
^{πρώτο} Παναγιωτόπουλος ^{απλουστευμένα} τα πράγματα. Αν πάτε πιο πίσω ~~έτι~~ του
 αρνήθηκε το καθεστώς να έχει δικαίωμα στην επιλογή των εφέδρων.

2BA

(δ) 1/2 **84** (A.Δ.), 19.11.86**47**

Μα ποια Κυβέρνηση, ποιο καθεστώς δημοκρατικό ή μη δεν διατηρεί αυτό το δικαίωμα;

ΜΑΡΤΥΣ.: 'Εχω ακόύσει ότι ο Μακάριος δεν ήθελε και την μεραρχία στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ.Κόλλιας στο βιβλίο του νομίζει ότι δεν λέει τέτοιο πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχω ακούσει. Σ'αυτό που με βύτησε ο κ.Παναγιωτόπουλος προηγουμένως, δεν είχα σκοπό να επενταθώ. Απλώς είπα να μην εξετάζεται μόνο η ενέργεια που έγινε, αλλά αυτή να συνεξετάζεται με την ενέργεια του Μακαρίου να διέθεει τους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Προχωρείστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Κάποιοις βουλευτής έπει ότι είμεθα εναντίον του Επισκόπου.

Άκούστε, δεν είναι η μοναδική περίπτωση. Ο απαθανάτην δεδικαίωται, αλλά όχι νομίζει για εθνικά θέματα. Για ανθρώπινες πράξεις, ναι.

Και η ενέργεια αυτή που έγινε στις 15 Ιουλίου, δεν ήταν η πρώτη.

Θέρετε ότι και ο Στρατηγός Γρίβας, που ήταν στην Κύπρο Αρχηγός της

Εθνοφρουράς, διορισθείς από ελληνική δημοκρατική Κυβέρνηση,

σχεδίαζε πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου;

Αυτά σας τα αναφέρω, ————— γιατί λένε και πολλοί, για μας

τους αξιωματικούς, ότι έχετε μίσος στο Μακάριο. Δεν έχουμε μίσος, Άλλα

Διδελ *[Signature]*

2/2

BA

(Α.Δ.)

19.11.86

48

είχε καλλιεργηθεί η εντύπωση ότι ο Μακάριος αντιστρατεύεται τα εθνικά συμφέροντα. Έχει καλλιεργηθεί αυτό, μην το παρεξηγείτε.

Και σας αναφέρω το περιστατικό: Ο Στρατηγός Γρίβας, απεσταλμένος δημοκρατικής Κυβερνήσεως στην Κύπρο, Αρχηγός όλων των στρατευμάτων στην Κύπρο και της ΕΛΔΙΚ Συμπεριλαμβανομένης, σχεδίαζε πραξικόπημα

F. Πραξικόπημα-τώρα θα μου πείτε ότι το λέω πραξικόπημα- ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου. Αυτό πρέπει να έγινε κατά το 1966 νομίζω.

✓ Ο Στρατηγός Ντάβος, ο Σταθόπουλος, Κεφάλας, Κοσμόπουλος, Καρύδας. *F*
✓ Πρέπει να ανατρέψουμε το Μακάριο - ο Μακάριος, Πρόεδρος της Δημοκρατίας,
✓ ο Γρίβας, Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων - διότι ο Μακάριος αντιστρατεύει τα την Ενση, διότι ο Μακάριος καλλιεργεί κυριακή συνείδηση, διότι, διότι....

✓ Αυτοί που σας προσανέφερα, το επιτελείο του, άλλοι συμφώνησαν άλλοι διεφύνησαν. Γενικώς του είπαν -τα ξέρω αυτά, γιατί ο αδελφός μου ήταν υπασπιστής του Γρίβα τότε, ταί έχω ακούσει και από άλλες πλευρές, αλλά και τα ξέρω από τουν ίδιο από πρώτο χέρι - "Μα, Στρατηγέ, το ξέρει αυτό η ελληνική Κυβέρνηση; Πώς θα ανατρέψουμε το Μακάριο;" "Ακούστε, δεν μπορεί να αναμειχθεί η ελληνική Κυβέρνηση σ' αυτό το θέμα. Είναι θέματα πολιτικά, δεν μπορεί να αναμειχθεί η Κυβέρνηση".
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για ποια Κυβέρνηση επρόκειτο;

*✓**✓*

3/2

BA

(Α.Δ.)

19.11.86

49

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό πρέπει να έγινε το 1966, προ του στρατιωτικού ακθεστάτος.

'Εχω ακούσει -και αυτό μπορεί να σας το επιβεβαιώσει ο συνάδελφός σας
κ.Αριστόδημος Μπουλούκος- ότι ο Σταθόπουλος προσπάθησε να μυήσει
και το Συνταγματάρχη Μώρο σ'αυτό το θέμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να ξεκαθαρίσετε ποια Κυβέρνηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Στεφανόπουλος, Παρασκευόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Εν αγνοίᾳ της Κυβερνήσεως. Το ετόνισα αυτό. Οι αξιωματικοί
έθεσαν θέμα ότι "δεν μπορούμε να το κάνουμε". Ήπει ότι "δεν μπορεί
να αναμειχθεί η Κυβέρνηση σ'αυτά τα θέματα!"

Τα αναφέρω αυτά, κ.Πρόεδρε, διότι μιλήσαμε περί Μακαρίου.

Εγώ έχω συζητήσει με συναδέλφους όλων των Κομμάτων, Δεν έχει σημασία
θρισμένοι με τιμούν με τη φιλία τους, ασχέτως αν ανήκω σε ένα Κόμμα,
ή σε άλλο, ή σε κανένα, ή δύο στην επανάσταση. Για χένα, το κακό^ο
είναι ότι περισσότεροι πολιτικοί κατέβαν καταφέρονται κατά^ο
του Μακαρίου. Δημοσία όμως δεν βλέπω να καταφέρεται κανένας.

Δεν ξέρω τι συμβαίνει. Σέρετε για το θέμα του Γεωργίου Παπανδρέου.

Συμφωνήσανε εδώ για την 'Ενωση, πάγε στην Κύπρο, έκανε άλλα.

· 'Άλλα συμφωνούμε, άλλα έπραζε ο μακαρίτης Γεώργιος Παπανδρέου.

(2Δ)

(2BA)

1/2 Δ K.B. 19.11.1986

50

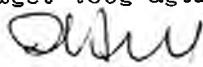
Ξέρετε ότι και αυτές ακόμη τις συμφωνίες τις ζυρίχης τις τορπίλισε, με τα περίφημα 13 σημεία που έθεσε το 1964. Ήμουν στην Κύπρο τότε. Χωρίς να ξέρει η Κυβέρνηση τότε, ~~Αστειευδόμενος~~ ο Μακάριος, δταν του έλεγαν "σεις ρίχνετε φλεγ τις ελληνικές κυβερνήσεις", ρίχνετε 13 κυβερνήσεις", έλεγε "δεν είναι αλήθεια".

Δεν θέλω να αναφέρω άλλα θέματα, αλλά παρεμπιπτόντως, επειδή θέσαμε θέμα Μακαρίου, ας μη το επεκτείνουμε περισσότερο το θέμα, είναι πολύ μεγάλο. Και ίσως να μην είναι του επιπέδου να το συζητήσουμε, ή και να μην πρέπει να το πούμε, για να μη γραφεί στις εφημερίδες. Θέλει πολὺ συζήτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα, να μην κάνουμε γενική επισκόπηση των πραγμάτων τώρα. Ούτε να εξετάσουμε αυτά τα θέματα για τον Μακάριο κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, απλά ανέφερα ορισμένες ενέργειες. Φερ'ειπείν ότι δεν ήταν αυτή η πρώτη ενέργεια και ότι είχε προηγηθεί και άλλη, νομίζω ότι είχα υποχρέωση να το αναφέρω. Άλλο αν δεν εξεδηλώθη η προηγούμενη ενέργεια.

Βέβαια, η απόψή μου είναι ότι μετά την ενέργεια του Μακαρίου να διώξει τους αξιωματικούς και να μειωθεί η Εθνοφρουρά, η ηγεσία

2/2 Δ K.B. 19.11.1986

51

ετέθη προ διλήμματος. Ή να διώξει τους αξιωματικούς, ή να κάνει την ενέργεια. Δεν ξέρω αν υπήρχε τρίτη λύση. Δεν συμμετείχα στον σχεδιασμό.

Το θέμα είναι να ερευνηθεί αν, , άπαξ και απεφασίσθη η ενέργεια, δεν λέω καλώς ή κακώς, έπρεπε να ληφθούν όλα τα μέτρα για το ενδεχόμενο τουρκικής αποβάσεως, η οποία δεν μπορούσε να αποκλεισθεί. Και όπως είπα και προχθές, μέτρα δεν ελήφθησαν, δεν εστάλησαν μονάδες, έστω κρυφά σε πλωτά, δεν έγινε τίποτα, με την δικαιολογία ότι δεν πρόκειται να βγούν οι Τούρκοι.

Δηλαδή για μένα, ή θα έπρεπε να έχει διοθεί μία σοβαροτάτη εγγύηση, συμμάχων, ή δεν ξέρω τίνος, ότι δεν θα βγούν οι Τούρκοι ή εάν θα απεφασίζετο ενέργεια αυτός που θα την απεφάσιζε έπρεπε να είναι βέβαιος ότι θα βγουν οι Τούρκοι και ότι έχει τις δυνατότητες να αντιδράσει, διότι αλλιώς θα χανόταν η Κύπρος. Και έπρεπε να λάβει υπόψη του ότι στις διενέξεις μας με την Τουρκία, δυστυχώς - και πρέπει να τα λέμε - οι σύμμαχοι μας περισσότερο ευνοούν πάντα την Τουρκία στα θέματα του Αιγαίου.

'Ενα άλλο ερώτημα που πλανάται είναι : Αν κάναμε πόλεμο με την Τουρκία πώς μην το πω τόσο απλοϊκά ότι θα νικούσαμε - θα μπορούσαμε να κτυπήσουμε τον τουρκικό στόλο; Γιατί για μένα εκεί είναι το πρό-

ΑΜ

3/2 Δ K.B. 19.11.1986

52

βλημα, να κτυπούσαμε τον τουρκικό στόλο την στιγμή της αποβάσεως.

Κατ' αρχήν, θέλω να πω ότι οι Τούρκοι ενήργησαν στην Κύπρο σαν να ήξεραν, να φανταζόντουσαν ότι δεν θα γίνει τίποτα, ότι δεν θα υποστούν από πουθενά επίθεση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, ότι δεν θα υπάρχει καμμία αντίδραση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλές φορές αστειευόμενοι τώρα, την λέμε αποβίβαση και όχι απόβαση.

Μάζεψαν λοιπόν τα πλοία, χωρίς να έχουν λάβει ισχυρά μέτρα προστασίας, υποβρύχια, αεροπορικές καλύψεις και βγαίναν άνετα. Τέτοιου είδους ~~απέβαση~~ στο παρελθόν είχαν αναλάβει μόνον οι Αμερικανοί στη ~~Νορμανδία~~, ~~θι~~ οποία ~~την~~ μεγάλη δύναμις. Είναι η δυσκολότερη. Πιστεύω ότι, επειδή είναι και κύριοι βουλευταί ναύαρχοι εδώ μέσα, άλλοι αξιωματικοί, αν πω κάτι αντίθετο με την στρατιωτική δεοντολογία, ας με διορθώσουν παρακαλώ. Μέχρι εκείνη την στιγμή τέτοιας μορφής ~~από-~~ βαση~~τη~~ είχαν αναλάβει μόνον οι Ηγωμένες Πολιτείες στην Νορμανδία, που είναι μια μεγάλη δύναμις. Είναι η δυσκολότερη πολεμική επιχείρηση.

Το βασικό δε, για να γίνει μια τέτοια επιχείρηση/κυριαρχία θαλάσσης και αέρος, όχι απλώς υπεροχή, κυριαρχία. 'Όταν λέμε για υπεροχή εννοούμε ότι ο ένας εκ των αντιπάλων έχει περισσότερα αεροσκάφη και ο

4/2 Δ K.B. 19.11.1986

53

άλλος λιγότερα ή δένας περισσότερα υποθρύχια και ο άλλος λιγότερα,
 ή για πέντε λεπτά στο μέτωπο μπορεί να κτυπάει ο ένας, για δέκα λεπτά
 μπορεί να κτυπάει ο άλλος. Αν λοιπόν έχεις μόνον υπεροχή, δηλαδή
 αν ξέρεις ότι ενδεχομένως θα σου έρθει ο άλλος για πέντε λεπτά και
 θα σου βουλιάξει το καράβι, δεν την ιάνεις την απόβαση, δεν την απο-
 τολμάς. Οι Αμερικανοί λοιπόν στην Νορμανδία είχαν πλήρη αυτοιαρχία.
 Δεν κτυπήθηκε κανένα πλοίο την ώρα της αποβάσεως. Οι Τούρκοι όμως
 δεν την είχαν την αυτοιαρχία στην Κύπρο. Γιατί; Υπήρχε η τουρκική
 αρμάδα και ήταν μία μεραρχία το σύνολο της αποβατικής δυνάμεως της
 Τουρκίας. Διότι οι αποβατικές δυνάμεις είναι λίγες, δεν είναι όλος
 ο στρατός, ούτε είναι εκπαιδευμένος ο στρατός ούτε τα μέσα υπάρχουν.

(2K)

(2Δ) 1/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

54

Μία μεραρχία; Δε ξέρω. 'Αρματα ; Μία-δύο επιλαρχίες αρμάτων.

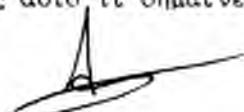
Δε ξέρω, δε το θυμάμαι ακριβώς, δεν ήμουν σ' αυτό το επιτελείο ειδικώς για να ασχοληθώ. Το ΑΕΔ, το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, έχει αυτά τα στοιχεία.

F

Δεν είχαν την κυριαρχία διότι τρία μου είπαν χθες, τέσσερα ανέφερα εγώ προηγουμένως, κάποιος συνάδελφος μου είπε ότι ήταν τρία τα υποβρύχια, δεν ξέρω εάν ανέφερα ανακριβώς, αλλά είχα την εντύπωση ότι ήταν τέσσερα, ~~Αλλάς~~^{F1} έχουν σύγχρονα υποβρύχια, τα οποία δεν είχαν οι Τούρκοι, δηλαδή δεν μπορούσαν αυτά τα υποβρύχια ούτε καν να εντοπισθούν από τα μέσα που διέθεταν οι Τούρκοι.

Δεύτερον, είχαμε 18 "φάντομ"-24 ανέφερα προχθές και σε 18 με διόρθωσαν άλλοι συνάδελφοι, δεν θυμάμαι, έχει περάσει ο χρόνος τα οποία δεν μπορούσαν να αναχαιτισθούν διότι δεν είχαν αντίστοιχο αεροσκάφος. Για να αναχαιτίσεις εχθρικό αεροσκάφος, - το αεροσκάφος που θα κάνει την αναχαίτιση-πρέπει να έχει ίση ή μεγαλυτέρα ταχύτητα. Ήταν τρομερή η διαφορά της ταχύτητας μεταξύ των αεροσκαφών που είχαμε εμείς με αυτά τα παλιά που είχαν οι Τούρκοι. Επομένως αυτό τι σημαίνει; Δεν

ταχύ

2/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

55

είχαν την αυριαρχία. Δηλαδή, είχαμε τη δυνατότητα εμείς και μπό πλευράς θαλάσσης με υποβρύχια να προσβάλουμε το στόλο και για είνα ορισμένο χρόνο -θέλετε 5 λεπτά, θέλετε 10 λεπτά, να πάνε αεροσκάφη δικά μας και να βουλιάξουν εχθρικά πλοία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Και γιατί δεν το έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Εδώ είναι το πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ κύριοι συνάδελφοι.

ΜΑΡΤΥΣ. Είπα ότι πρέπει να βγάλουμε την αλήθεια κάποτε. Μου λέτε γιατί δεν το ήδη έκαναμε. Εάν ήμουν αρχηγός να είστε βέβαιος ότι τα θα το έκανα. Ή δεν θα έκανα ποτέ αυτή την επιχείρηση εάν, όπως σας είπα προηγουμένως δεν είχα εγγυήσεις σαφείς, γραπτές, δεν ήταν από ποιόν, ότι δεν θα γίνει τίποτα. Και εάν δεν είχα αυτό, θα ήμοια βέβαιος ότι με το παραπικράδιο είμαι θα πάνε να βγουν οι Τούρκοι θα τους κτυπήσω και δεν θα έχω θέλω την Κύπρο από τους Τούρκους. Και δεν το κατέθεσα και προχθές ότι ελέγετο και αυτό, ότι θα κτυπήσουμε εάν βγουν οι Τούρκοι. Το έχω ακούσει και από τον κύριο Ιωαννίδη ότι θα κτυπήσουμε άμα βγουν οι Τούρκοι. Και πήγα και στον κύριο Μπονάνγκο πέρα από τα δρια της πειθαρχίας -το έχει καταθέσει και σε μία συνέντευξη που έδωσε στην "ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ", αν την έχετε δει προ

QSM

✓

3/2 K (AK) 19.11.86

56

2-3 μηνών ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων - το πρωΐ με την έναρξη

της αποβάσεως ήλθαν στο γραφείο μου ο Ταγματάρχης Παλαιζηνης και
ο Ταγματάρχης Μιλικ οι μου είπαν γιατί δεν άτυπάμε και τους
απέπεμψα σκαύψες εκ του γραφείου, θέρε και εγένετο. Εκείνη τη στιγ-
μή δεν σκέφτηκα αν είμαι Ταγματάρχης, τίποτα, πήγα μέσα και του
είπα: "Κύριε Αρχηγέ τι θα κάνουμε; Η Κύπρος καταλαμβάνεται από
τους Τούρκους. Θα άτυπήσουμε;" Και δεν είπα ότι θα άτυπήσουμε
στον 'Εβρο που λέγεται στη συνέντευξη, οι αύριοι συνάδελφοι θα
ξέρουν καλύτερα ότι θα ήταν ανοησία να άτυπήσουμε στον 'Εβρο,
εμείς εκείνη τη στιγμή. Άμα ήθελαν ας άτυπούσαν οι Τούρκοι
στον 'Εβρο. Εμείς έπρεπε να άτυπήσουμε την τουρκική αρμάδα.
Τον ερώτησα γιατί δεν άτυπάμε και με πέταξε από το γραφείο.

Και θέλετε να σας πω και το άλλο; 'Έχει λεχθεί ως δικαιολογία
ότι δεν άτυπούσαν ελληνικά τμήματα. Λάθος. Άτυπούσαν την ΕΛΔΥΚ.

Μόλις έκαναν προσβολή οι Τούρκοι, άτυπούσαν ελληνικό τμήμα.

Επομένως είχαμε κάθε δικαιώμα αμέσως να άτυπήσουμε.

Τώρα ας πάμε στη συνέχεια: Δεν έγινε τίποτα μπήκαν οι Τούρ-
κοι, παρατήθηκε Κυβέρνηση, το καθεστώς εκείνο, ήλθε άλλη Κυβέρ-
νηση. Ερώτημα που πλανάται στην κοινή γνώμη και που τίθεται και

4/2 K (AK) 19.11.86

58

σε μένα. Εάν είχε τη δυνατότητα να κάνει κάτι η νέα Κυβέρνηση.

Κατά τη δική μου άποψη είχε. Βέβαια έχει λεχθεί η 'άποψη ότι οι αρχηγοί των επιτελείων έστειλαν επιστολές, αναπορές και ανέφεραν ότι δεν είχαν τη δυνατότητα κ.λπ. Για μένα εφόσον ήσαν υπεύθυνοι οι αρχηγοί των επιτελείων γι' αυτό που δεν έγινε στην πρώτη απόβαση, έπρεπε να φύγουν την ίδια μέρα, για να έλθουν νέοι αρχηγοί για να πουν τι πρέπει να γίνει. Διότι οι ίδιοι αρχηγοί δεν υπήρχε περίπτωση να πουν στη δεύτερη Κυβέρνηση ότι μπορούμενα κτυπήσουμε, ~~ζ~~ ζυνέχισαν το παραμύθι ότι δεν μπορούμε να κτυπήσουμε.

Γιατί είπα πρωηνυμένως ότι είχε τη δυνατότητα: Διότι πράγματι οι Τούρκοι είχαν φτιάξει ένα προγεωργώμα στην Κύπρο, και πράγματι είναι σοβαρό όταν καταφέρει ο εχθρός να φτιάξει ένα προγεωργώμα, ~~Α~~υτό είναι ένα γεγονός πουέχει ένα μεγάλο πλεονέκτημα.

Αλλά αυτό το προγεφύρμα δεν ήταν πολύ μεγάλο. Είχαν βγει στη Κυρήνεια και είχαν ενωθεί με τον θήλακα της Αγύρτας ~~ή~~ ήσαν καθηλωμένοι εκεί, ήσαν περικυλλωμένοι, από τμήματα της ΕΛΔΥΚ, του Ελληνικού Συντάγματος, και άλλων δυνάμεων. ~~Κατ~~ περίμεναν μέχρι τις 14 Αυγούστου ευρισκόμενοι εν ανακρή, η οποία νομίζω ότι είχε γίνει πριν έλθει η νέα Κυβέρνηση, είχε γίνει ανακρή, η οποία βέβαια

5/2 K (AK) 19.11.86

58

βοηθούσε τους Τούρκους. Οι Τούρκοι επιζητούσαν την ανακωχή^{το} μας;

Διότι χρησιμοποίησαν το χρόνο μέχρι^{το} 14 Αυγούστου για να ενισχύ-

σουν το προγεφύρωμα.

(2N)

(2K)

1/2NB.P.19.11.86

59

Να βγάλουν τις εντοχύσεις που ήθελαν και να προχωρήσουν για την κατάληψη της Κύπρου. Ασφαλώς θα ξέρετε ότι θα μπορούσαν να την καταλάβουν όλη την Κύπρο, αλλά δεν το έκαναν για λόγους πολιτικούς, για διεθνείς αντιεδράσεις αλπ. Μπορούσαμε να κτυπήσουμε γιατί ήδη με τη γενική επιστράτευση που είχε γίνει είμαστε πανέτοιμοι και στον 'Εβρο. Μπορούσαμε να τους αναχειτίσουμε και με την αεροπορία και με το ναυτικό να τους κτυπήσουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για την επιστράτευση.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παναγιωτόπουλε, σας παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Να το αναπτύξω με δυο λόγια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, για να τελειώνουμε.

Στο θέμα της επιστρατεύσεως θα επανέλθουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα να μιλήσω για το θέμα της επιστρατεύσεως για δυο λεπτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα σας δώσω εγώ την ευκαιρία να μιλήσετε για την επιστράτευση.

ΜΑΡΤΥΣ: Καλώς. Πάντως εδόθη χρόνος στους Τούρκους μέχρι τις 14 Αυγούστου να ενισχύσουν το προγεφύρωμα και εν συνεχεία να γίνει ο γνωστός σε όλους ΑΤΤΙΛΑΣ ΙΙ.

Θα ήθελα να σας πω κάτι, γιατί πρέπει να λέγονται όλα, πάνω

στη φάση γιατί δεν κτυπάγαμε στους Τούρκους, οι αρχηγοί των επιτελείων

2/2N

ΒΠ

19.11.86

60

και στρατηγοί, όταν ήθελα να σας πω γιατί μου έκανε εντύπωση ότι ένας ανθρωπος ο οποίος συνεχώς ενοχλούσε το επιτελείο, και το έμαθα από άλλους συναδέλφους, που συνεχώς αναφερόταν στο "γιατί δεν χτυπάμε" ήταν ο Πρωθυπουργός Ανδρουτσόπουλος. Μου έκανε επαναλαμβάνω εντύπωση γιατί ήταν ιδιώτης. Δηλαδή φάνηκε παληκάρι πολύ μεγαλύτερο από πολλούς στρατηγούς.

Γίνεται μεγάλος λόγος και πολύ συζήτηση για την ανάμειξη των αμερικανών. Σας είπα προηγούμενα πως όταν πως μερικά πράγματα και αυτό γιατί με ρωτάνε και εμένα για την ανάμειξη των αμερικανών σ' αυτή την υπόθεση.

Για το πρό του πραξικοπήματος διάστημα δεν ξέρω τίποτα ειλικρινά πέραν του γεγονότος ότι ο κύριος Τάσκα επιμόνως ζητούσε να δει τον Ιωαννίδη. Τώρα για το μετά την ενέργεια στη Κύπρο όταν σας καταθέσω κάτι που ενδεχόμενα να το ξέρετε, αλλά μπορεί και να μη το έχετε υπόψη σας.

Ακόμα ζητώ συγνώμη αλλά δεν ξέρω εαν κατέχετε το λόγο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στον ΟΗΕ. Μιλάει εκεί για την επέμβαση και μάλιστα καλεί τις εγγυήτριες δυνάμεις να επέμβουν ολπ. εννοώ όταν έφυγε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον έχουμε, αλλά δώστε τον.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλω να σας διαβάσω μόνο μια φράση. Λέει: "Καθώς ήδη έχω δηλώσει τα γεγονότα στην Κύπρο δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των ελλήνων

3/2N

ΒΠ

19.11.86

61

της Κύπρου. Οι τούρκοι της Κύπρου επηρεάζονται επίσης. Το πραξικόπημα της ελληνικής χούντας είναι μια εισβολή και εκ των συνεπειών της θα υποφέρει όλος ο λαός της Κύπρου, αμφότεροι έλληνες και τούρκοι".

Ουδέν σχόλιον από πλευράς μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Υπάρχει σχόλιο. Εν πάσῃ περιπτώσει από την πλευρά σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θίγω κανένα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα εστερούντο βεβαίως και οι τούρκοι των ελευθεριών τους. Δεν γεννάται ζήτημα, διότι εφόσον επεκράτει η χούντα, η υπόθεση είναι τελειωμένη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν επικαλούμαι βέβαια τούρκους που έχουν αποκληθεί από όλο τον πολιτικό κόσμο ως αναξιόπιστοι. Τούς δέχομαι και εγώ σαν αναξιόπιστους και δεν υπάρχει θέμα. Είναι δηλώσεις που έκανε ο πρωθυπουργός

της Τουρκίας και απήντησε και ο δικός μας Πρωθυπουργός. Επομένως τις

εδέχθη και γι' αυτό το αναφέρω. Θα σας αναφέρω τώρα την ελληνική απάντηση

~~προς τον πρόεδρον~~ "Ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας κύριος

Τουρκμέν εξέφρασε λύπη και έκπληξη για τη δήλωση του Προέδρου κυρίου

Καραμανλή ότι η 20η Ιουλίου αποτελεί εντροπή για τη Τουρκία". Συγκεκρι-

μένα ομιλών προχθές σε συνέντευξη τύπου στην 'Αγκυρα ο κύριος Τουρκμέν

δήλωσε ότι: "Γιαρά το σεβασμό προς το αξίωμα και την προσωπικότητα του

κυρίου Καραμανλή είμαι υποχρεωμένος να τονίσω ότι σφάλετε".

(2E2)

(2N)

1/2 EZ Σ.Ν. 19-11-1986

62

Όλος ο κόσμος - ισχυρίσθη - γνωρίζει για ποιόν αποτελούν ντροπή τα γεγονότα του Ιουλίου '74. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ομιλών τον Ιούλιο του '74 στο Συμβούλιο Ασφαλείας, είπε ότι η Κύπρος υπέστη εισβολή εκ της Ελλάδος. Θα πρέπει, κατέληξε, επίσης να υπενθυμίσουμε υπό ποίας συνθήκας έγιναν οι πολιτικές μεταβολές στην Ελλάδα του 1974. Αυτό δεν το πιάνω καλά το τελευταίο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Παλαινή, σας είχα παρακαλέσει στην αρχή, όσο το δυνατόν πιό σύντομα και πιό συνοπτικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα συντομεύσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα πρέπει να ρωτήσουμε και εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαστε στους Αμερικανούς, στην ανάμειξη των Αμερικανών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, εκεί είμαστε. Γιατί τώρα δεν χρειάζεται να μας διαβάζετε τους λόγους του Τουρκμέν. Εμάς σαν Επιτροπή, δε μας ενδιαφέρει τί είπε ή τί λέει ο κ. Τουρκμέν και ο κ. Ετσεβίτ και ο κ. Οζάλ.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Είναι αξιόπιστοι!

ΜΑΡΤΥΣ: Το δέχομαι ότι είναι αναξιόπιστοι. Σας ανέφερα μία δήλωση και έχει απάντηση της κυβερνήσεως της δικής μας.

Επιανερχόμαστε στους Αμερικανούς. Ανέφερα ότι προ της ενεργείας

γνωρίζω μόνο αυτή την επιμονή του Τάσκα να συναντήσει τον

Δημήτρης Τάσκα

2/2 EZ Σ.Ν. 19-11-1986

63

κύριο Ιωαννίδη και το ότι δεν τον εδέχετο.

Τώρα θα σας αναφέρω, εγώ τι έχω δει για την ανάμειξη των Αμερικανών μετά την ενέργεια. 'Όταν ομιλώ για ανάμειξη των Αμερικανών, όχι ότι πάω να δικαιολογήσω τους Αμερικανούς, αλλά είναι μία μεγάλη δύναμη και κυττάνε το συμφέρον τους. Τους Αμερικανούς βασικώς τους ενδιέφερε **να μη γίνει πόλεμος Ελλάδος-Τουρκίας**. Δεν πάω να εγώ ότι **αλληλογήσω** δύναμη, ενδεχομένως και εμείς **F** είμαστε στη θέση των Αμερικανών, δεν θα ενεργούσαμε έτσι. Κάθε δύναμη -το ξέρετε καλύτερα από μένα- κυττάζει τα συμφέροντά της και συναισθηματισμοί δεν υπάρχουν. Άλλα απλώς το αναφέρω για να διούμε μήπως εμπλέκονται δικά μας πρόσωπα στην υπόθεση. Διότι τους Αμερικανούς τους ενδιαφέρει το NATO, αλλά τους 'Ελληνες πρέπει να τους ενδιαφέρει πρώτα η Ελλάδα και μετά το NATO, νομίζω.

'Έχω μία κατάθεση του Τάσκα στην επιτροπή Εξωτερικών υποθέσεων της Αμερικανικής Γερουσίας. 'Έχω σε ποιά εφημερίδα δημοσιεύτηκε, αλλά δυστυχώς δεν έχω την ημερομηνία που έγινε η κατάθεση. Άλλα έχει μια συνέχεια και λέει "η δεύτερη κατάθεση του αυρίου Τάσκα στην επιτροπή στις 27 Σεπτεμβρίου 1975". Η δεύτερη έγινε στις 27 Σεπτεμβρίου 1975, άρα η πρώτη θα έγινε εκείνες τις μέρες περίπου. Δε φαίνεται εδώ πότε έγινε. Μπορεί νομίζω να αναζητηθεί. Λέει ο Τάσκα σε ένα σημείο: Μια ημέρα μετά την εισβολή

3/2 EZ Σ.Ν. 19-11-1986

64

την Κυριακή 21 Ιουλίου -έγινε η εισβολή στις 20- συναντήθηκα με τους ηγέτες των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και τους προειδοποίησα εναντίον τέτοιου ενδεχομένου. Ποιός είναι το ενδεχόμενο το λέει προηγουμένως.

Συγγνώμη, έκανα λάθος. Με συγχωρείτε, αύριε πρόεδρε.

Λέει προηγουμένως ο Τάσκα: Άλλα εδώ θα ήθελα να αναφερθεί και ένα άλλο γεγονός των δραματικών εκείνων ημερών. Μόλις έγινε η εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο, ήταν το Σάββατο 20 Ιουλίου, εκλήθην από τον τότε Πρόεδρο της Ελλάδος Γκιζίνη, ο οποίος μου είπε ότι η χώρα του αποφάσισε να αποχωρήσει από το NATO και να προσαρτίσει την Κύπρο στην Ελλάδα. Καταλαβαίνετε τί σήμαινε αυτό, τη στιγμή που είχε ήδη πραγματοποιηθεί η Τουρκική εισβολή. Σήμαινε απλούστατα πόλεμο Ελλάδος και Τουρκίας.

Και συνεχίζει ο Τάσκα: 'Ήταν ακριβώς μετά την εισβολή, πριν δώμας από την ιατάπαιση του πυρός και πριν πέσει η τότε ελληνική αυβέρνηση του Ανδρουτσόπουλου. Τότε ήταν που υποχρεώθηκα να δράσω αμέσως και δραστικώς. Μια ημέρα μετά την εισβολή, την Κυριακή 21 Ιουλίου, συναντήθηκα με τους ηγέτες των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και τους προειδοποίησα εναντίον οποιουδήποτε τέτοιου ενδεχόμενου, δηλαδή εμπλοκής με την Τουρκία. Αργότερα έλαβα μία εμπιστευ-

4/2 EZ Σ.Ν. 19-11-1986

65

τική έκθεσης σία που ανέφερε ότι η προειδοποίησή μου εκείνη ελήφθη σοβαρώς υπόψη από τη στρατιωτική ηγεσία και η Ελλάς απέφυγε την αήρουξη πολέμου κατά της Τουρκίας. Το τονίζω αυτό, επειδή νομίζω ότι έπαιξα εν συνεχεία αποφασιστικό ρόλο στις μετέπειτα εξελίξεις. Η αποκοπή αυτή της ηγεσίας από τον Ιωαννίδη οδήγησε τελικώς στην πτώση του Ιωαννίδη, επειδή ο Ιωαννίδης ήθελε πράγματι τον πόλεμο και οι 'Ελληνες Στρατηγοί που επείσθησαν ότι δεν έπρεπε να γίνει πόλεμος, απεσπάσθησαν από τον Ιωαννίδη και έπαιψαν πλέον να τον υπακούουν και αυτός ξαφνικά βρέθηκε εκτός του μηχανισμού διοικήσεως των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων.

Αυτή τη συνάντηση Τάσκα-Στρατηγών, εγώ από εδώ τη διάβασα δεν την ήξερα ποτέ, που έγινεμετά και τους τόνισε ότι δεν πρέπει να γίνει Ελληνοτουρκικός πόλεμος και εδέχθησαν ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Την είχατε ακούσει όμως;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ειλικρινά.

Να το καταθέσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το καταθέσετε, βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Το καταθέτω, κύριε Πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό, ο κ. μάρτυς καταθέτει στο Προεδρείο το σχετικό

έγγραφο).

5/2 EZ Σ.Ν. 19-11-1986

66

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως θέλετε να προσθέσετε και για το Σίσκο ήττι και να τελειώνουμε, κύριε Παλαΐνη, για να ρωτήσουμε και εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ένα είναι αυτό με τον Τάσκα.

'Ένα άλλο περιστατικό, το έχω ακούσει, δεν ήμουν μπροστά .

'Όταν ήλθε ο Σίσκο στο γραφείο του Ανδρουτσόπουλου, ήταν ο Ιωαννίδης μέσα. Πήγε ο Σίσκο μέσα. Αυτά που σας λέω τώρα, είναι προ της αποβάσεως των Τούρκων στην Κύπρο. Τα αφηγείτο ο Ιωαννίδης στο Αρχηγείο. Ούτε από τον Ιωαννίδη τα άκουσα . Από δεύτερο χέρι τα άκουσα , εκεί μέσα από τους βοηθούς του στο γραφείο. Δεν εγγυώ- μαι απολύτως , αλλά πρέπει να είναι αξιόπιστοι , γιατί δεν είχαν λόγο . Του είπε ότι ξέρετε μ' αυτό που ήτανε τί μπορεί να γίνει; Μπορεί να σας επιτεθούν οι Τούρκοι να γίνει Ελληνοτουρκικός πόλεμος . Και του απήντησε ο Ιωαννίδης ότι , μακάρι να γίνει , αυτό είναι που περιμένουμε τόσα χρόνια, για να ξεκαθαρίσουμε τους λογιαρεασμούς μας.

Σας είπα ότι δεν εγγυώμαι για την αυθηντικότητα, το έχω ακούσει από άλλους.

Ο Σίσκο στον προθάλαμο του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων- και αυτό δεν το έχω ακούσει , το έχω ακούσει δημας από τον υπασπιστή του Αρχηγού Εμάπλων Δυνάμεων του κ. Τριανταφύλλου, δεν ξέρω εάν *Adres*

6/2 EZ ΜΠ 19-11-1986

67

εκλήθη αυτός ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα, έχει αληθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Μεγαλοφώνως, ήταν και ανοικτή η πόρτα, δεν ξέρω ακριβώς πώς έγινε, έλεγε όταν πλέον άρχισε η Τουρκική εισβολή, να μην επιτεθείτε και σας υπόσχομαι ότι θα πάω στην Αγκυρα και οι Τούρκοι θα αποσυρθούν. Δηλαδή, για μένα, η αποστολή του Σίσικο εδώ, ήταν να μη γίνει ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος, αλλά βέβαια πληρώνοντας εμείς το τίμημα.

Επίσης, μια άλλη δραστηριότητα του Σίσικο που έχω ακούσει, είναι ότι έψαχνε ένα βράδυ να βρεί τον Ιωαννίδη, τον απέφυγε ο Ιωαννίδης, ο Ανδρουτσόπουλος δεν ξέρω, και τελικώς βρήκε τον κ. Αραπάκη, τον Ναύαρχο, και συμφώνησαν μαζύ εκεχειρία. Και βέβαια ενημέρωσε ο κ. Αραπάκης την άλλη μέρα: την ηγεσία ότι ναι αυτό και αυτό έγινε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Συγχρόνως;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Λιβανέ, μην παρεμβαίνετε.

Το "συγχρόνως", είναι διόρθωση δική σας.

Κύριε Παλαιόνη, συγχρόνως ή την άλλη μέρα;

7/2 EZ ΜΠ 19-11-1986

68

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν το θυμάστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βέρω ότι ενημέρωσε πάντως ότι με βρήκε ο Σίσιο, δεν σας έβρισκε εσάς ...

Επειδή αναφέρθηκα σε Αμερικανούς, η άποψή μου είναι ότι αυτά θέλουν στην ουσία τι έκαναν οι Αμερικανοί. Επικρατεί μια τάση στην Ελλάδα γενικώς να τα ρίχνουμε στους ξένους. Εγώ πάλι δεν τα ρίχνω στους ξένους. Πιστεύω ότι πρέπει να κοιτάμε πρώτα εμείς τί κάνουμε και πώς εξυπηρετούμε τα συμφέροντα των ξέρων.

Οι ξένοι κάνουν πάντα τη δουλειά τους.

Δεν θα σας απασχολήσω, άλλο κ. Πρόεδρε. Δεν έχω τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, προσέξτε και σε ορισμένες δικές μου ερωτήσεις.

Θα αρχίσουμε από το πραξικόπημα. Είπατε νομίζω προχθές ότι αποφάσισε η ηγεσία η πολιτική και η στρατιωτική την εκτέλεση της ενεργείας αυτής του πραξικοπήματος και έτσι συμβιβάζω και το φραστικό που θέλετε εσείς. Ενέργεια το λέξε εσείς, πραξικόπημα το λέω εγώ. Το λέω "ενέργεια του πραξικοπήματος" λοιπόν, να βάλουμε και τα δύο.

(Δ)

(EZ)

1/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

69

Είπατε ότι σ' αυτή τη σύσκεψη, που αποφάσισε το πραξικόπημα μ ετείχαν ο Πρόεδρος της Λημοκρατίας κ. Γκιζίκης, ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Ανδρουτσόπουλος, ο ΑΕΔ Στρατηγός Μπονάνος και ο Συνταγματάρχης, τότε, Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι δεν πρέπει να το είπα . Γιατί δεν ήταν μια ορισμένη σύσκεψη . Αυτοί το συζητούσαν αυτό από καιρό και το έχει καταθέσει και ο κ. Μπονάνος σε μια συνέντευξη. Αυτοί το αποφάσισαν και δεν ξέρω αν ήγινε ένα βράδυ σύσκεψη, ειδικά για' αυτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί το αποφάσισαν και το συζητούσαν από καιρό. Από πόσο καιρό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είδα συνέντευξη του κ. Μπονάνου στην εφημερίδα, που έλεγε ότι πριν δύο μήνες το είχαν ξανασυζητήσει , αλλά δεν εδέχθη ο Μπονάνος , το ανέβαλαν και δεν μπορώ να το προσδιορίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πριν δύο μήνες η επιστολή του Μακαρίου στον Γκιζίκη, δεν είχε απευθυνθεί ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω το χρόνο . Υπάρχει η συνέντευξη του Μπονάνου. Δεν το θυμάμαι χρονικώς . Λέει ότι το συζητήσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και πάλι θα σας ωατήσω . Σ' αυτές τις

ΔΚΙΛ

Δ

2/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

FO

ενεκέφεις
ιτης ηγεσίας έπαιρονε μέρος ο Ιωαννίδης. Το καταλαβαίνουμε και
όλος ο Ελληνικός λαός το ήξερε πώς έπαιρονε μέρος, αλλά θα θέλαμε
μια επιβεβαίωση, πώς έπαιρονε μέρος ο Ιωαννίδης : Τι ήταν ο Ιωαννίδης;
Μιλήσατε πριν για τη θεωρία ότι ο Στρατός είναι πάντα ο Στρατός,
ο Ιωαννίδης ήταν απλός συνταγματάρχης και ο Μπονάνος Στρατηγός
και δεν έπρεπε να υπακούει ο Μπονάνος στον Ιωαννίδη - σ' αυτά είμαστε
σύμφωνοι - αλλά υπάρχει το δεδομένου ότι υπήκουε και αυτός και
ο Ανδρούτσόπουλος. Τι ήταν τέλος πάντως ο Ιωαννίδης ; Ο ισχυρός ανήρ
του καθεστώτος ; Ήταν ο Αρχηγός του πραξικοπήματος της 25ης
Νοεμβρίου ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Επισήμως - δεν είμαι και νομικός - δεν είχε θεσμοθετηθεί σαν
τίποτα. Ήταν ένας Ταξίαρχος , δεν σας κάνω υπόδειξη, αλλά εγώ
κάπως αλλιώς θα το διατύπω : Πώς οι Στρατηγοί εδέχοντο και πήγαιν -
ναν, ενώ ήταν Ταξίαρχος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και βεβαίως απορώ και απορεί ναι ό
όλος ο Ελληνικός λαός, πώς οι Στρατηγοί κατεδέχοντο ; Αλλά πάντως
σας λέω ο Ιωαννίδης στην πραγματικότητα ασκούσε την έξουσία , ναι
ή όχι :

ΜΑΡΤΥΣ: Εξουσία δεν ασκούσε υπό την έννοια ότι μπορούσε να υπογράψει.
Δεν μπορούσε να υπογράψει διάταγμα κλπ.

[Signature]

[Signature]

[Signature]

3/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

71

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ηταν ο αόρατος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ότι επέτην ενέργεια της 25ης Νοεμβρίου που ανετράπη ο Παπαδόπουλος βασικώς η προσέσια ήταν ο Ιωαννίδης, ο Γκιζίκης και ο Μπονάνος. Ο Γκιζίκης ήταν Διοικητής Στρατιάς και ο Μπονάνος ήταν Διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού. Εν συνεχεία πήραν τον Παπανικολάου της Αεροπορίας πέντε - δέκα λεπτά πριν και μόλις έγινε πήραν τον Αραπάκη. Αυτοί οι τρείς ήταν βασικά οι σχεδιαστές.

Σας είπα και γώ την απορία μου, πώς οι Στρατηγοί πήγαν να είναι τον Ιωαννίδη;

ΣΠΥΡΘΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Στο ερώτημα του Ηροέδρου πηγαίνετε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στη συνείδηση αυτών των ανθρώπων, δεν είχε επιβληθεί ο Ιωαννίδης ως ηγέτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως ηγέτης δεν ξέρω, αλλά εν πάσῃ περιπτώσει θεωρούσαν ότι είναι ο ισχυρός ανήρ.

Αν διαβάσετε συνεντεύξεις που έδωσε ο Ιωαννίδης στο "Σπίγκελ" ήλπι λέει: "εγώ διέταξα", "εγώ έκανα εκείνο" ήλπι. Η απορία είναι πώς οι Στρατηγοί πήγαν να

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η απόφαση της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας και εννοείτε πολιτική ηγεσία των κ. Αθδρουτσό-

4/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

72

πουλο, ή εννοείτε και τον κ. Γκιζίνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Και τον κ. Γκιζίνη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πολιτική ηγεσία ήταν ο Γκιζίνης και ο Ανδρουτσόπουλος και στρατιωτική ηγεσία ήταν ο Μπονάνος και φυσικά ο Ιωαννίδης, που ήταν γενικότερα πολιτική και στρατιωτική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ: Τυπικά ο Μπονάνος και οι αρχηγοί. Ο Ιωαννίδης δεν συμμετείχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είχατε πεί δτι όρισαν την ώρα, που θα εκδηλωθεί η ενέργεια του πραξικοπήματος στην Κύπρο και είχατε πεί δτι είχαν κανονίσει για τις 12 τα μεσάνυκτα της 14ης προς

15η Ιουλίου.

(ΑΚ)

(Λ)

(ΑΚ)

1/2_A.A.M._19-11-86

73

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι αυτή όμως. Είπα ότι η ώρα αυτή θα οριστήκε στην σύσκεψη που έγινε στο γραφείου του ΑΕΔ. Δεν ήταν Γκιζίκης Ανδρουτσόπουλος αλπ.. ^{Ηιαν} Γκιζίκης Ιωαννίδης, Κομπόκης, Γεωργίτσης, Παπαδάκης και Κονδύλης. Ήτοι ήταν στην σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 2 Ιουλίου ήταν αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Ιουλίου το απόγευμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είπατε οτι ο Γκιζίκης ήταν σ' αυτή την σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Ο Γκιζίκης, Ανδρουτσόπουλος Ιωαννίδης και Μπονάνος είχαν αποφάσισει την ενέργεια. Δεν ξέρω αν έγινε ειδική σύσκεψη :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 2 ή 3 Ιουλίου έγινε αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Ιουλίου το απόγευμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτή λοιπόν τη σύσκεψη, ο Μπονάνος διαβίβαζε οπως λέτε, προσωπική του εντολή φυσικά και απόφαση ολοκλήρου της στρατιωτικής ή πολιτικής ηγεσίας. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Διαβίβαζε αυτό που ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων είχε αρμοδιότητα. Ήταν Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων. Εξετέλη όμως τυπικά....

Οι στρατηγοί δεν κανουν τον πόλεμο, πως το λέμε, η πολιτική ηγεσία, η κυβέρνηση. Ο αρχηγός τυπικά είχε λάβει εντολή από την κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ανακοίνωσε στους Γεωργίτση και Κομπόκη ότι έχει εντολή και της υπόλοιπης ηγεσίας; Ότι είναι σύμφωνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι δεν υπορχει λόγος. Διότι και σήμερα αν ο αρχηγός

Ωντη

2/2 A. A.M. 19-11-86

74

στρατού δώσει μια εντολή δε όταν πει σε κανέναν ότι έχει και τη σύμφωνο γνώμη αλπ. Αυτό εξυπακούεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε πει αυτή την ώρα;^{ως} τόσο η ενέργεια του πραξικοπήματος εξεδηλώθη στις 8 και 20 το πρωΐ στις 15 του μηνός. Ποιός έκανε αυτή τη μεταβολή, η οποία ίσως κατά την γνώμη της επιτροπής είναι ουσιώδης. Ποιός τόλμησε και την έκανε εναντίον της αποφάσεως της ηγεσίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι ήλθε ο κ. Κοντόσης από την Κύπρο και μετέφερε άποψη δλων, των Κομπόκη, Γεωργίτση και άλλων να μη γίνει η ενέργεια στη Κύπρο. Εν συνεχεία μόλις το ανέφερε αυτό, τον πήρε ο Ιωαννίδης και του είπε "πάμε να τα πεις αυτά στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων. Πήγαν στο γραφείο του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων και όταν γύρισαν από αυτό, έμαθε ο Κοντόσης απέξια τα ονόματα των προέδρων, τα οποία είχαν συζητηθεί με τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων το διάγγελμα, νομίζω δεν είμαι εκατό της εκατό βέβαιος, έκεινη τη στιγμή και η ώρα έχω την εντύπωση ότι όταν πρέπει να απεφασίσθη, ανέφερε ο Κοντόσης επάνω στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων ότι τη νύχτα είναι επικουρικές δυνάμεις του Μακαρίου και εκεί που ήταν ο Ιωαννίδης^{καλ}; Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, θα άλλαξεν την ώρα. Δηλαδή να γίνει το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή την ώρα δεν την άλλαξε ο Γεωργιανός και ο Κομπόκης^{την άλλαξε}, λέτε, ο Μπονάνος με τον Ιωαννίδη,

3/2 A. A.M. 19-11-86

75

και το μετεβίβασαν αυτό δια του κ. Κοντόσπ.

Είπατε προχθές στις αφού εληφθη αυτή η απόφαση της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας ιλπ. ενημερώθηκε για 'αυτό ο Αρχηγός του Στρατού ήρωις Γαλατσάνος και ένας άλλος αριθμός άλλων αξιωματικών.

Θα ήθελα να μου πείτε πότε ειδοποιήθηκε ο κ. Γαλατσάνος, και ποιοι τον ειδοποίησαν, ποιοι τον ενημέρωσαν και τι έκανε. Εκδήλωσε την ανεπιφύλακτη επιδοκιμασία του ή αντείπε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς ποιοι τον ενημέρωσαν, δεν ξέρω. Προφανώς, θα πρέπει να τον ενημέρωσε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων ο κ. Μπονάνος. Ούτε το πότε ξέρω, αλλά διαπίστωσα αμέσως ότι το ήξερε και ο κ. Γαλατσάνος, ο οποίος δεν ήταν στη σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας ενημέρωσε εσάς ο Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας είπα ότι με κάλεσε ο Ιωαννίδης, αλλά επειδή είμαι επιτελής του Γαλατσάνου, οταν γύρισα και συζήτησα και μ' αυτόν, το ήξερε.

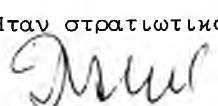
ΜΙΩΑΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο κ. Μάρτυς δεν απάντησε στην ερωτήση σας, κύριε Πρόεδρε, αν αντέδρασε ο Γαλατσάνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Γαλατσάνος αντέδρασε; Γιατί προχθές:

είπατε ότι κάτι αντέβιβατε, ότι κάπως αντιδράσατε. Ο Γαλατσάνος το επιδοκίμασε ανεπιφύλακτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εξεδήλωσε αντίδραση αλλά εγώ τον είδα κάπως στενωχωρημένο, καπωδιασμένο. Ήταν στρατιωτικός, ολιγόλογος.

4/2 A. A. M. 19-11-86

f6

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οι άλλοι αρχηγοί ναυτικού και αεροπορίας, Αραπάκης και Παπανικολάου, ενημερώθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι ξέρω εγώ, όχι. Δηλαδή δεν έχω ακούσει ότι ενημερώθηκαν, αντιθέτως έχω ακούσει ότι δεν ενημερώθηκαν και σας είπα και τον λόγο προχθές.

(H)

(2ΑΗ) 112 Η. (Κ.Ο.) 10.11.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός είναι ο λόγος;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: 'Ήταν πράκτορες.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Να μη το πιούμε πράκτορες.

Είχε προηγηθεί αυτό του κ. Τσούμπα, που σας είπα, ότι είχε πει
ότι ο πρέσβυς του είπε για τον Παπανικολάου ότι του έλεγε καλά
λόγια και μετέφερε στον Ιωαννίδη μήπως ο Παπανικολάου ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γι' αυτό θα πιούμε παρακάτω.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Αραπάκη ήλπι. Είχαν μία υποψία ότι ενδεχομένως να διέρ-
ρεε απ' αυτούς προς τους Αμερικανούς. Δεν είχαν απολυτο εμπιστοσύνη.
Δεν υπήρχε και λόγος ίσως διότι ήτο καθαρώς επιχείρηση του ΑΕΔ.

Δηλαδή και οι ναυτικοί και οι αεροπόροι που ήταν στην Κύπρο υπήγον-
το στο ΑΕΔ κατευθείαν. Δεν υπήγοντο στους κλάδους τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ενας άλλος αριθμός αξιωματικών
άλλων, που ειδοποιήθηκε, ποιοι ήταν; Για να σας διευκολύνω, αν θέλετε,
Ο κ. Χανιώτης ήταν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μας είπε, κύριε Πρόεδρε, ότι ήταν μερι-
κοί επιτελείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μερικοί επιτελείς. Ποιοί;

2/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

78

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε. Από πλευράς μου ξέρω ότι το είχα μάθει εγώ και ο κ. Πηλιχόδες. Δεν ξέρω εάν είχαν ενημερωθεί δύο ακόμη αξιωματικοί που ήταν στο γραφείο του Ιωαννίδη. Ήταν ένας Σταύρου και ένας Θανόπουλος, που τώρα έχει πεθάνει. Δεν το ξέρω. Ξέρετε, ήταν τόσο λεπτό το θέμα, που δεν το συζητούσε ο ένας με τον άλλον. Άλλα έχω την εντύπωση, ότι ξέρω ποιος, ότι οπωσδήποτε είχε ενημερωθεί ένας πολύ αλειστός αύκλος, δύο, τρεις τέσσερεις του αυρίου ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο αύκλος Ματάτης, το ήξερε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο αύκλος Χανιώτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας πω για κανέναν. Το θεωρώ αδύνατον να μην είχαν ενημερωθεί δύο, τρεις που βρισκόντουσαν κοντά στον ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή θεωρείτε αδύνατον να μην είχαν ενημερωθεί δύο, τρεις που βρισκόντουσαν κοντά στον ΑΕΔ.

Ο Χανιώτης ήταν πιο κοντά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Χανιώτης νομίζω ότι ήταν διευθυντής της Α/ΜΕΩ. Ο Χανιώτης ήταν πολύ κοντά. Αυτός μάλιστα εν συνεχείᾳ, με τις επιχειρήσεις στην Κύπρο ήταν και ο εποπτεύων, ας πούμε, στις αίθουσες

Adr

3/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

Φ9

επιχειρήσεων, σ' δλα δηλαδή τα επιχειρησιακά θέματα για την
Κύπρο. Αλλά δεν ξέρω, αν είχε ενημερωθεί για το ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ματάτσης ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Ματάτσης ήταν υπασπιστής του Μπονάνου, πολύ στενά
συνδεδεμένος με τον στρατηγό, αλλά δεν ξέρω αν το ήξερε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς γνωρίζετε ότι το ήξερε ο κ. Πηλιχός;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού ήμουν μπροστά, όταν μας το είπε ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εσάς σας το είπε ο κ. Ιωαννίδης.

Εσείς πάντως, δεν μετείχατε στη σύσκεψη Γεωργίτση, Κομπόκη
και λοιπών.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ούτε ήξερα τι γίνεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ούτε λάβατε εντολή για το διάγ-
γελμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα δτι δεν έλαβα εντολή. Σας είπα δτι στη σύσκεψη
αυτή η οποία διήρκεσε 20' περίπου για να τα επαναλάβω, είπε

ο κ. Ιωαννίδης να συζητήσουμε ορισμένες λεπτομέρειες επί του
σχεδίου. Και ο κ. Γεωργίτσης είπε δτι δεν έχουμε καθορίσει ακόμη
ποιες μονάδες, δεν μπορώ να πω από τώρα ποιες μονάδες θα συμμετά-
σχουν, γιατί αυτός τότε ενημερώθηκε, τότε έλαβε την εντολή, όταν

Ωλες

4/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

80

ήρθε επάνω. Δεν ήξερε πριν έφθει από την Κύπρο γιατί θα διαταχθεί.
Του είπαν να συζητήσουν το σχέδιο, αλλά δεν ήξερε/ποιες μονάδες θα
συμμετάσχουν. Και αφέθη το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή είπατε ότι στις 2 Ιουλίου
το απόγευμα έγινε η σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Και το άλλο έγινε στις 3 το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 3 συμμετείχατε πλέον σε ειδικότερη σύσκεψη, σε μικρότερη συγκέντρωση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ήταν άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο Ιωαννίδης, ο Κομπόκης, ο Γεωργίτσης, εγώ, ο Πηλιχός
ο στρατηγός ο Παπαδάκης και ο Κονδύλης, ο οποίος έχει πεθάνει τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκεί σας έδωσε εντολή ο Ιωαννίδης
εσάς και τον κ. Πηλιχό να συντάξετε το διάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν εκεί δεν υπήρχαν ούτε χάρτες. Δεν ήταν αίθουσα
επιχειρήσεων. Ήταν απλώς ένα τραπέζι.

Έκτός από το σχέδιο αυτό που είπε -πρέπει να είναι έτσι,
γιατί έχει περάσει και αρκετός καιρός- είπε να θυμηθείτε να συντάξουμε το διάγγελμα, και έδωσε ορισμένες αρχές. Προφανώς τις είχε συζητήσει

5/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 18.11.86

81

τήσει με τον Πρωθυπουργό, με τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, δεν
ξέρω και τις ακούσαν και οι άλλοι που ήταν εκεί, όπως οικ. Γεωργί-
τσης κλπ., ότι οι βασικές αρχές θα είναι: Να γίνουν εκλογές σ'
ένα χρόνο, δεν θίγεται η τουρκοκυπριακή κοινότης και δεν ανα-
τρέπεται το υφιστάμενο νομικό καθεστώς της Κύπρου.

Εγώ ιράτησα σημειώσεις σ' αυτά που είπε ο Ιωαννίδης για
το διάγγελμα, αλλά εν συνεχεία δεν έδόθη συνέχεια, γιατί απ' ότι
μου είπε ο κ. Πηλιχός, το πήγε στον Πρωθυπουργό, δεν Φέρω, Υπουρ-
γείο Εξωτερικών. Και εν συνεχεία το έδωσε στον Κοντόση ο Ιωαννί-
δης. Άλλα δεν ξέρω ποιος το συνέταξε τελικά.

ΔΙΛΙ^Y
(2v)

(2Η)

1/2ν.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

82

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, ο Πηλικός σε ποιόν το πήγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το πήρε ο Πηλικός. Ο Πηλικός μου είπε, εν συνεχεία, ότι ο Ιωαννίδης το πήγε στον Πρωθυπουργό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άρα είχε συνταχθεί το διάγγελμα, όταν το πήγε στον Πρωθυπουργό;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι σημειώσεις που κράτησε, δεν θυμάμαι αν τις έδωσα στον Πηλικό, ή στον Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί εδώ ο κ. Γεωργίτσης, εξεταζόμενος είπε γι' αυτή τη σύσκεψη ότι εν συνεχεία ο ταξιαρχός Ιωαννίδης διέταξε τους Πηλικό και Παλαίνη, δύος προβούν στη σύνταξη του διαγγέλματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δέχομαι. Κι' αν με διάτασσε να το συντάξω, θα το συντάσσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε, επίσης, ότι δεν ακούσατε ποτέ να εδόθη εντολή διολοφονίας του Μακαρίου. Είχατε ακούσει το αντίθετο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλος ο κόσμος έλεγε έξω, ο Τύπος, ι.λ.π., "Θέλει να σκοτώσει το Μακάριο;"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε ακούσει ότι δεν εδόθη εντο-

2/2v.

(Ε. Σ.)

19.11.1986

λή να σκοτωθεί ο Μακάριος;

83

ΜΑΡΤΥΣ: Φέγχα αισθύσει ότι λέγανε για το 'Αγιο 'Ορος, για τη Μονή του Σινά, να τον στείλουμε καλόγηρο, να μην έρχεται σε επαφή με τον άλλο ιάδσμο. Βασικώς, δύναται, έλεγαν για το 'Αγιο 'Ορος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ειδώ μας είπε ο κ. Γεωργίτσης ότι έλεγαν για το Μακάριο, ότι αν συλληφθεί ζωντανός, θα τον φέρουν ειδώ συνοδεία. Αυτό είπε ο κ. Γεωργίτσης. Ήταν πραγματικά τέτοια η εντολή που είχε δοθεί προς τον κ. Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί, στη σύσκεψη αυτή, δεν τοι άκουσα. Προφανώς να είχαν συζητήσει επάνω, που ήταν ο ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ένας άλλος μάρτυρας πάλι, που μου διαφεύγει αυτή τη στιγμή, μας είπε ότι σκόπευαν να τον σκοτώσουν να βάλουν το πτώμα του σ'ένα σακκί και να το βίξουν στη θάλασσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο ναυτικός, μας τα είπε αυτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο παπαδάκης του Ναυτικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων. Ελέχθη τέτοιο πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς ακούσατε πάντας, ότι σκεπτό-

3/2v.

(E.S.)

19.11.1986

84

τανε να τον στείλουν στο 'Αγιο 'Ορος. Και επειθή είπαμε για τη δολοφονία του Μακαρίου, να σας ρωτήσω: Το πραξικόπημα εστρέφετο κατά του καθεστώτος του Μακαρίου, φυσικά δε και προσωπικά κατά του Μακαρίου. 'Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Να εγένετο αλλαγή του καθεστώτος ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Ο σχεδιασμός του τάρα κι' ο τρόπος εκτέλεσής του, δηλαδή επίθεση με όλα τα όπλα κατά του Προεδρικού Μεγάρου, καταστροφή του Προεδρικού Μεγάρου, πυρπόλησή του σε' ώρα που έπρεπε να ξέρουν, ότι ο Μακάριος θα' ήταν μέσα, τι λέτε δεν υποδηλωνί ότι αυτοί οι άνθρωποι αντιμετάπιζαν ως βέβαιο, ή' έστω ως ενδεχόμενο αποτέλεσμα της επιθέσεως αυτής, το φόνο του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν κάτω, αλλά έχω ακούσει ότι ηόλις τα τμήματα πλησίασαν στο Προεδρικό Μέγαρο, ενέχθησαν καταγιγνόμενο πυράν από σπίτια που ήταν κοντά στο Προεδρικό Μέγαρο, από το επικουρικό θάνατο που σας είπα προηγουμένως, που είχε συγκροτήσει ο Αρχιεπίσκοπος. Και ηάλιστα εκεί νομίζω σκοτώθηκε και ένας ταγματάρχης χολίδης αν δεν κάνω λάθος.

 Τάρα, κύριε Πρόεδρε, στον πόλεμο, δεν ξέρω, εγώ δυστυχώς,

τόχι δυστυχώς - εν πάσῃ περιπτώσει δεν ήσου έτυχε να συμμετάσχω.

'Ημουνα στην Κύπρο σε βομβαρδισμούς, κ.λ.π., αλλά σε πόλεμο πραγματικό, δεν ξέρω, έχετε συμμετάσχει εσείς, αλλά από τη στιγμή που

4/2v.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

85

θα βληθεί ενα τυήμα και θα αρχίσει ο πόλεμος, βέβαια μετά πολλά γίνονται, πολλά δεν ελέγχονται, τι να σας πω. Στη σφαίρα απαντάς με σφαίρα. Αν πηγαίνανε εν ψυχρώ, χωρίς να βληθούν και άρχιζαν να κτυπούν το Προεδρικό Μέγαρο, θα ήταν μιά καθαρή ανοησία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μα, και εν θερμώ, διότι στις 8.20' που πήγαν, ήξεραν ότι ήταν ηέσσα ο Μακάριος. Κάνανε επίθεση εναντίον του Μεγάρου και φυσικά δεν θα την κάνανε με ζαχαράτα, δεν ήταν γάμος ή βαφτίσια.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ έχω ακούσει διάφορες εκδοχές. Και πραγματικά δεν το έχω εκκαθαρίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Βέρανε ότι ήταν Προεδρική Φρουρά, η οποία θα ημύνετο. Συνεπάς, αφού θα ημύνετο - κι ας αφήσουμε τα σπίτια που τέλος πάντων και εκείνα είχαν κάποιο λόγο να ενδιαφερθούν για τον Πρόεδρό τους, η Προεδρική Φρουρά δεν θα ημύνετο;

2ν

1/25 Z.B. 19-11-86

86

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν κτύπησε και η Προεδρική Φρουρά. Αυτό δεν το ξέρω.

Αλλά σας είπα ότι από τη στιγμή που ένα τμήμα θα βληθεί το τι κάνει και πώς απαντάει είναι πρόβλημα. Αλλά αν κτυπούσαν εν ψυχρώ βέβαια είναι αδικαιολόγητο. Αλλά δεν νομίζω ότι έγινε έτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ο σκοπός τους ποιός ήταν; Να καταλάβουν το Προεδρικό Μέγαρο μοναχά; Δηλαδή αν ο Μακάριος έλεγε ότι σηκώνω τα χέρια ψηλά και η φρουρά του εσήκωνε τα χέρια ψηλά θα έμπαιναν μέσα για να δώσουν δεξιάση και να τον έχουν καλεσμένο τον Μακάριο; Τι θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί κατέλαβαν το Προεδρικό Μέγαρο ακούστε επειδή έχω μάλιστα πρέπει να πιαστεί το κέντρο εξουσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Όταν όμως πιάνετε το κέντρο εξουσίας και στις 21 του μηνός και τον υπασπιστή ακόμα του Παπαληγούρα τον είχατε με το μέρος σας. Επρόδωσε - μεταχειρίζομαι τον όρο - τον λούκουτο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μεσυγχωρείτε δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τον λούκουτο είχατε υπασπιστή και σείς λέτε ότι στις 21 Απριλίου είχατε ως υπασπιστή του Παπαληγούρα, του Υπουργού Αμύνης, τον κ. Λούκουτο τον δικό σας και ο οποίος επρόδωσε-

2/2ζ   Z.B.   19-11-86

87

θα το πώ με την αυριολεξία της λέξεως πλέον- τον Υπουργό. Και καταλάβατε χωρίς αντίσταση το Πεντάγωνο που ήταν κέντρο εξουσίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε συγνώμην επειδή είπατε την λέξη "πρόδωσε" αυτές οι ανώμαλες καταστάσεις σε πραξικοπήματα επαναστάσεις αλ.π. συνήθως γίνονται από στενούς ανθρώπους του περιβάλλοντος. Και ο κ. Ιωαννίδης ήτοι έμπιστος του Παπαδόπουλου. Ο κ. Παπαδόπουλος έλεγε ^{εγώ} κανένα δεν εμπιστεύομαι εκτός από τον Ιωαννίδη. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Τον πρόδωσε τον Παπαδόπουλο ο Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορούμε να λέμε την λέξη πρόδωσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Άμα πάμε βέβαια στις σουλτανιές χώρες και τον τρόπο με τον οποίο έπεφταν οι Σουλτάνοι βέβαια ανάλογα παραδείγματα θα βρούμε. Εδώ πέρα υποτίθεται ότι δεν είμαστε Σουλτανιές Τουρκία. Εδώ πέρα υποτίθεται ότι ο κ. Λούκουτος είχε τιμηθεί από μία από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες του δημοσίου βίου της χώρας με την ανάθεση σ' αυτόν των καθηκόντων του υπασπιστού. Πώς το κατεδέχθη να προδώσει έτσι τον Υπουργό του; Εγώ θα εξακολουθήσω να μεταχειρίζομαι τον όρο προδόσια. Όχι εγώ αλλά κανείς νομίζω μπορεί υπασπιστή τον είχε. Καταλάβατε τί πάει να πεί; Εσείς είσαστε επιτελής του κ. Γαλατσάνου. Άλλοι σας λένε υπασπιστή.

Δ.Β.

Δ.Β.

Ελληνας. Δεν

Δ.Β.

3/2ζ   Z.B.   19-11-86

88

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν ήμουνα υπασπιστής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είσαστε επιτελής. Αν ήσασταν υπασπιστής θέλω να το πιστεύω για σας προσωπικώς ότι δεν φθάνατε να τον προδώσετε τουλάχιστον θα υποβάλλατε μία παραίτηση τουλάχιστον θα κάνατε τον άρρωστο, τουλάχιστον δεν ξέρω τι θα κάνατε.

Ο κ.Λούκουτος όμως πήγε το πρωΐ - μας είπε εδώ υπερηφάνως να σας το πώ και αυτό για να το ξέρετε - στο σπίτι της κας Παπαληγούρα για να κάνει τον καλό και της είπε ότι εγώ δεν τον συνέλαβα.

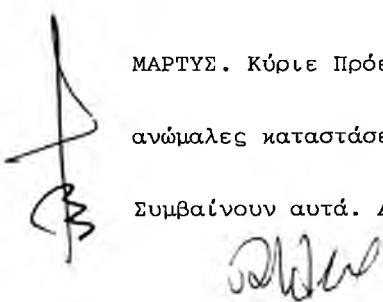
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ότι είναι καλά στην υγείατου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι είναι καλά ο κ. Υπουργός, να μην ανησυχεί.

Παρένθεση ήταν εδώ. Δεν θέλω να το σχολιάσετε γιατί είναι ένας καπνός και για μας να ξέρουμε γιατί οι άνθρωποι αυτοί, οι αξιωματικοί άν θέλετε τόσο είχαν υπηρετηθεί από τον Ελληνικό λαό, πώς φέρθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπον, πώς δέχτηκαν δηλαδή να κάνουν αυτήν την δουλειά που έκανε ο Λούκουτος.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, για την πρώτη ενέργεια σας είπα ότι αυτές είναι ανώμαλες καταστάσεις. Δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω την λέξη προδοσία.

Συμβαίνουν αυτά. Αλλά άν ο κ. Λούκουτος έκανε την δεύτερη που λέτε δεν

4/ 2ξ Ζ.Β. 19-11-86

89

την ξέρω και πήγε και είπε ότι δεν ήξερα. Αυτό είναι να κάνεις μία ενέργεια και να λέσ σ ότι εγώ δεν ήξερα. 'Όπως πήγαν και από εμάς ορισμένοι εν συνεχεία στην 21η Απριλίου στο Δικαστήριο και είπαν δεν ήξερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ξέρω άν τους είπε ότι δεν ήξερε ο άνθρωπος αλλά πήγε και της είπε ότι είναι καλά ο κ. Πάπαληγούρας. Δηλαδή ότι δεν τον είχε βασανίσει μέχρι στιγμής και ότι δεν τον είχε σκοτώσει μέχρι στιγμής. Αυτό πήγε να της πεί.

MARTYS. Αυτή η υπόθεση της 21ης Απριλίου επειδή λέτε για τον κ. Λούκου-το έχει πολλά μπερδέματα στην μέση. 'Ήταν πολλά προβλήματα στο Αρχηγείο θα το έχετε ακούσει. 'Άλλη ενέργεια ετοίμαζαν οι στρατηγοί σε 4, 5 ημέρες. Πρόλαβε ο Παπαδόπουλος ~~έγινε μπεχτάκαμε εκεί ο υπασπιστής του~~ ενός ήταν από εδώ. Δεν ήταν δικαιού. Ετοιμάζετο και άλλη ενέργεια στρατηγών ενόψη των εκλογών και σας πληροφορώ ότι όταν πήγαν να πιάσουν τον Σπαντιδάκη στο σπίτι του ο οποίος δεν ήταν μυημένος στην ενέργεια του Παπαδόπουλου μόλις βγήκε από το αυτοκίνητο και πήγαν να τον πιάσουν είπε μας ότι είχαμε πεί για σήμερα.

(2ζ)

1/2 Θ Ε.Τ. 19-11-1986

90

Έχουν συμβεί πολλά. Λεν νομίζω όμως ότι είναι αντικείμενο για εδώ.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ήταν για την πλάτη του λαουτζίκου που πλήρωνε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης). Προηγουμένως σας ερώτησα για τις διολοφονικές απόπειρες κατά του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε να δείτε. Δεν πάω να δικαιολογήσω τίποτε. Όμως, το θέμα είναι ότι η ενέργεια του Παπαδοπούλου -για να εξηγούμεθα, όχι τίποτε άλλο- έγινε πριν από την ενέργεια των στρατηγών. Πώς σκέψθηκε δεν ξέρω. Ισως να σκέψθηκε ότι, αφού την κάνουν αυτού... Η ενέργεια αυτών ήταν πιο κατακριτικά, γιατί οι στρατηγοί νοιμίζω ότι σχεδίαζαν να μην γίνουν εκλογές και εκλογές που...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα ήθελα να ερωτήσω, επειδή άμεσα με αφορά. Είναι μια ερώτηση διευκρινιστική.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ. Αφήστε τον κύριο μάρτυρα να ολοκληρώσει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εννοείτε ότι οι στρατηγοί εκινούντο μόνοι τους ή είχαν κάποια ηγεσία πάνω απ' αυτήν την σχεδιαζόμενη ενέργεια; Τι εννοείτε; Ήταν εν γνώσει της Κυβερνήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Εν γνώσει της Κυβερνήσεως, δεν το έχω ακούσει ποτέ, όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εν γνώσει των ανακτόρων;

2/2 Θ Ε.Τ. 19-11-1986

φ1

ΜΑΡΤΥΣ. Από το "πες, πες" στο στρατό έχει καθοριστεί να λέγεται ότι
"οι στοατηγοί με τον βασιλειά". Άλλα στοιχεία δεν έχω κανένα επ'
αυτού, για να σας πω ότι ήταν και ο βασιλειάς μέσα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. 'Οχι με την Κυβέρνηση.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι με την Κυβέρνηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτό τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας μίλησα προηγουμένως, σε μια
διακοπή που σας έκανα, για τις δολοφονικές απόπειρες εναντίον του
Μακαρίου. Μου είπατε ότι δεν ξέρετε καμία άλλη, πλην εκείνης του
ελικοπτέρου.

ΜΑΡΤΥΣ. Η οποία ήταν μυστήρια. Τελικά βρέθηκε σκοτωμένος ο Γεωργάτζης
Και εγώ δεν το έχω ξεκαθαρίσει στο μιαλό μου, τί έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Παπαποστόλου ο συνάδελφός σας
είχε καμία ανάμειξη σ' αυτή την υπόθεση;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν το νομίζω, γιατί ο Παπαποστόλου δεν είναι από τους
αυθρώπους που δολοφονούν. Είναι ένας γενναίος αξιωματικός. Δεν θα
έκανε ποτέ αυτή την απόπειρα.

Ο Παπαποστόλου πήγε εθελοντής στην Κύπρο. 'Όταν έμαθε ότι φεύγει

ένα τάγμα από δω και κάτι αρματα, μετά την απόβαση των Τούρκων -θα
ξέρετε την ιστορία, κάτι πλοία που πήγαν και δεν έφθισαν πήγε και

Ιορίαν
Πίσω

Αντε

Γ

3/2 Θ E.T. 19-11-1986

P2

επεβιβάσθη στο πλοίο, χωρίς να έχει καμία υποχρέωση αντι αν προλά-
βαινε να πάει ο Παπαποστόλοι στην Κύπρο, εγώ πιστεύω ότι θα έκανε
πολλά. Ο Παπαποστόλου ήταν ιδιώτης. Είχε φύγει γιατί είχε διαφωνήσει
με τον Παπαδόπουλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή την απόπειρα ή δσες άλλες από-
πειρες έγιναν, αν θυμάσθε -που δεν θυμάσθε εσείς- μήπως την οργάνωσαν,
μήπως την εκτελίξαν άνθρωποι συνεργαζόμενοι με το ΓΕΕΦ ή οι ίδιοι
οι αξιωματικοί του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το νομίζω, δεν έχει γίνει ποτέ τέτοιο πρόγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για την ΕΟΚΑ Β'. Αυτή οργάνων διά-
φορες αντιμακαριακές εκδηλώσεις στην Κύπρο και επιθέσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουν στην Κύπρο τότε. Ήρωα ότι για ένα διάστημα ήταν
ο στρατηγός Καρούσος, νομίζω αρχηγός της ΕΟΚΑ Β', και αυτό δεν το
καταθέτω υπεύθυνα. Δεν το έχω δει σε χαρτιά. Ήρωα ότι ήταν στην
Κύπρο. Αιτού, βέβαια, ήταν συνέχεια του στρατηγού Γρίβα.

Ο στρατηγός Γρίβας είναι γεγονός -και θα το ξέρετε όλοι ασφαλώς-
παντα με τον Αρχιεπίσκοπο δεν τα πήγανταν καλά. Και όταν ήταν αντι-
στράτηγος, σε κατ'ιδίαν συζητήσεις, εγώ τον είχα δει, πάντα κατεφέοετο
κατά του Μακαρίου. Να μη μεταφέρουμε τα λόγια εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήρετε ότι είχαν οργανωθεί κάποιες

Διάν

4/2 Θ E.T. 19-11-1986

φ3

ιλοπές από τις αποθήκες ή από το στρατόπεδο οπλισμού του ΓΕΕΦ;

MARTYS. Δεν ξέρω, δεν έχω ακούσει.

'Εχει γίνει καμία ανάρτηση για 'αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Νομίζω ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τα έχουν πει άλλοι αυτά, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τον ερωτώ τον άνθρωπο αν ξέρει, για-
τί θα ήθελα να ερωτήσω αν είναι εύκολη η ιλοπή οπλισμοί μιας στρα-
τιωτικής μονάδος.

MARTYS. Θα σας πω. 'Όλα γίνονται.

Εμείς δταν βγήκαν οι Τούρκοι στην Κύπρο -βέβαια, αυτό δεν ξέρω,
αν θα πρέπει να μεταδοθεί στον τύπο- διαφορή ξαμε αμερικανικές απο-
θήκες στην Σούδα και πήραμε πυρομαχικά μεγάλης εμβελείας και μεγά-
λης αξίας για τα αεροσκάφη τα οποία θα χρησιμοποιούσαμε στην Κύπρο.

Ανοίξαμε αποθήκες αμερικανών που εφυλάσσοντο από αμερικανούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Η ίδρυση του επικουρικού σώματος
από τον Μακάριο και η δράση της Κυπριακής Αστυνομίας σε τί απέβλεπε;

28 1/2B

XM 19.11.86

94

ΜΑΡΤΥΣ: Βασικώς πιστεύω ότι ο Μακέριος ήθελε να έχει ένα δικό του

Για σώμα, το οποίο να έλεγχει πάντα αυτός, όχι μόνο για το καθεστώς αυτό.

Έχω την εντύπωση εγώ ότι σε καμμία Ελληνική Κυβέρνηση δεν είχε εμπλ

ετεσύνη. Ήθελε να έχει δικές του δυνάμεις τις οποίες θα ελέγχει ο ίδιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ) Ηθελε την προστασία του καθεστώτος το

δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να μη σας στενοχωρίσω, ας πω του καθεστώτος. Εγώ πιστεύω

ότι το ήθελε για τον εαυτό του.

ΠΡΟΕΔΡΟΥ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Για τον εαυτό του. Γιατί να μην έχει

δηλαδή.

Επίσης σας ρώτησε περεπιπτόντως, όταν μιλάγατε, αν υπήρχαν σε κάθε μονάδα, πλην των επιτελών των κανονικών και περιεπιτελείς, οι οποίοι ήταν άργανα του ισχυρού ανδρός.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε μονάδες του Κυπριακού στρατού εννοείτε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Οχι εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι φευδόστατο. Και είναι δημιουργημα και το έκαναν αυτοί που σας ανέφερα προηγουμένως, για να αποσείσουν ευθύνες εκ των υπέρων και να λένε ότι δεν ήταν με την επανέσταση. Αυτό είναι φευδός.

2/2B XM 19.11.86

95

Ο στρατός ήταν οργανωμένος όπως είναι και τώρα με το δεύτερο γραφείο,
το τρίτο γραφείο, το τέταρτο γραφείο, δεν υπήρχαν πουθενά παραπιτελείς,
απλώς ορισμένοι στρατηγοί έφεραν να βρεύν ποιές από τη μονάδα έχει
επαφές με τον Ιωαννίδη με τον Παπαδόπουλο για να πάνε να τον καλύψουν για να έχουν συνοική μεταχέριση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Είπατε προχθές ότι • Υπουργός Δημοσίας
Τάξης της Κυβέρνησης Ανδρουτσούλου, σες εμπιστεύθηκε κάποτε μια
συνομιλία που είχε με τον τότε Πρέσβυ της Δυτικής Γερμανίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, τον πρέσβυ της Αμερικής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Και είπατε ακόμη ότι στη συνομιλία
αυτή • πρέσβης αυτός επανέσε τον Αντιπτέρωρχο αρχηγό τότε της
Αεροπορίας Παπανικολέου και ότι αυτό το γεγονός ανησύχησε τον κύριο
Τσούμπα, τόσο, ώστε να σας παρακαλέσει να το μεταβιβέσσετε στον κύριο
Ιωαννίδη και ήλθε όπως είπε να βρεί τον Ιωαννίδη, δεν τον βρήκε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε πάει στον Αρχηγό Στρατού και με βρήκε εμένα στο διέδρομο.

3/2 B A.Δ.

19.11.86

96

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί τον ανησύχησε; Επρόκειτο

για τον Ι.Τάσκα κατ' αρχήν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο στρατηγός Τσούμπας μου είπε ότι ο Τάσκα με πλησίασε

σε μία δεξιώση και μου έκανε νάτι περέεργες ερωτήσεις για τον

Παπανικολάου και μου είπε ο Τσούμπας, δεν το ήξερα εγώ ότι ο

Παπανικολάου ήταν ένα μήνα στην Αμερική πριν, μήπως έχειτε ποτε

διασυνδέσεις με αμερικανικές υπηρεσίες; Τώρα μου λέτε το γιατί

το είπε; Αυτό με ρωτήσατε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Ναι;

ΜΑΡΤΥΣ Αυτό θα φανεί παράξενο, έχει διαμορφωθεί μία άλλη αντίληψη

Ο Ιωαννίδης, δεν ξέρω αν το πέστευε -πέστεύω ότι το πέστευε-

τηρούσε μία έντονη αντιαμερικανική στάση, 'Εγινε στο Γουδί

συγκέντρωση αξιωματικών και μέλησε ο Ιωαννίδης, ήταν περίπου

500 αξιωματικοί και θα αας αναφέρω μία μόνο φράση, ανέφερε ότι

'παρήλθε πλέον η εποχή που για να γίνει κανείς Υπουργός, πρέπει

να περνάει από την Αμερικανική Πρεσβεία. Του έλεγαν του

Ιωαννίδη και τον είχαν πείσει -δεν ξέρω αν είναι αληθές ή όχι -

ότι έχουν βρει τεράστια κοιτάσματα πετρελαίου στο Αιγαίο, σε

ΟΣΣΕΑΝΙΚ, αν θυμάσθε, 'Έλεγε λοιπόν' ότι έχουμε πετρέλαια, δεν

έχουμε ανάγκη κανένα, ούτε τους αμερικανούς, έχει μία έμμονη

ιδέα ότι οι αμερικανοί θα τον υπονομεύσουν, θα τον ανατρέψουν.

4/2 B (A.Δ) 19.11.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο Τσούμπας γιατί ανησύχησε;

Τι τον ενδιέφερε αυτόν, αν το πρέσβυτος της Αμερικής μίλαγε

υπέρ του Παπανικολάου.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήξερε τις απόψεις του Ιωαννίδη, Δεν μπορώ να βέρω πώς σκέφθηκε. Σας ανέπερα το γεγονός πάντως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Θα ήθελα να δω αν φοβήθηκε ο κ. Τσούμπας ότι ο αντιπτέραρχος Παπανικολάου διεκδικούσε αυτός τα πρωτεία από τον Ιωαννίδη. Αυτό ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν νομίζω, Περισσότερο γιατί σας είπα ότι ο Ιωαννίδης κάτειχετο απόμεια έμμονη ιδέα ότι θα υπονομεύεται από πλευράς αμερικανών καὶ τότε με τα πετρέλαια ότι θα γίνει η Ελλάδα τσχυρή, μέχρι καὶ για βόρειο Ήπειρο μίλαγε.

Είχε έναν εθνικισμό έντονο,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Ιως νάι λέγο αφελή,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Αυτό όταν ο Αρχηγός έχει κάλο,

Αυτά είναι οι συνέπειες του κάλου,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Να μην το πω εγώ το είπε ο κ. Παναγιώτης Παπανικολάος

'Εστω εγώ δέχομαι ότι ο αντιπτέραρχος Παπανικολάου διεκδικούσε αιτήσεις τη πρωτεία του κ. Ιωαννίδη. Καὶ αν τα διεκδικούσε τι ενδιέφεραν τον πρέσβυτον ξένου κράτους των ΗΠΑ τόσο πολύ τα εσωτερικά

5/2 B A.Δ. 19.11.86

98

της χώρας μας και του καθεστώτος της, ώστε να παίρνει θέση όχι μόνο επί της μορφής των καθεστώτων, αλλά και επί των προσώπων που τα ενσάρκων.

MARTYS. Δεν το ξέρω. Δεν μπορώ να απαντήσω,

'Ισως εσείς να τα ξέρετε καλύτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ήταν τόσο πολύ επειδή είπατε εθνικιστής, τόσο πολύ εθνικιστικό το καθεστώς, ώστε μπορούσε ο οιοσδήποτε ξένος πρεσβευτής, ο Τάσκα, να παρεμβαίνει κατ' αυτό τον τρόπο και να κάνει υπανιγμούς για τους Αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων ή για τον Αρχηγό της επαναστάσεως.

'Η για τον άλφα του πραξικοπήματος?

MARTYS. ~~Να~~ νομίζω ότι και σήμερα δεν μπορεί σε μία συζήτηση ο αμερικανός πρεσβευτής να πει ήλθε ο Αρχηγός σας στην Αμερική και είναι άριστος ξέρω εγώ,..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σε μία απλή συζήτηση να τοπει αλλά εδώ βλέπετε ότι ανησυχεί ένας ολόκληρος Υπουργός Δημοσίας

τάξεως ο κ. Τσούμπας και έρχεται και σας το εμπιστεύεται να το πείτε στον μήπως Ιωαννίδη. Μην αλλάξουν τον Ιωαννίδη και βάλουν τον Παπανικολάου. Τώρα για το 5νθήμερο που μεσολάβησε μεταξύ του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής είπατε ότι έγινε μία

πλευρά

στρατός

6/2 B (A.D.)

19.11.86

σύσκεψη στις 17 Ιουλίου, στην οποία ο τότε Αρχηγός της ΚΥΠ

Αντιστράτηγος Σταθόπουλος μετέφερε ιδίως σοβαρές πληροφορίες στη στρατιωτική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ, Να διευκρινίσω. Δεν γίνεται ότι μετείχε ο Σταθόπουλος, δεν το ξέρω, αλλά άκουσα ότι ο Σταθόπουλος μετέφερε πληροφορίες πολλές ότι κάνουν προετοιμασίες οι Τούρκοι. Άλλα δεν ήταν μόνο ο Σταθόπουλος, ήταν ο Περδίκης είναι καὶ από το Λονδίνο, που έλεγε βγαίνουν, εμένα με έπαιρνε 10 φορές τηλέφωνο ο Περδίκης καὶ μου έλεγε τι κάνουν βγαίνουν οι Τούρκοι. Είχαν συρροή πληροφοριών ότι

κάτια θα γίνεται,

(28)

(2B) 1/2

Δ.Ζ.

(Α.Δ.)

19.11.86

100

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τώρα στη σύσκεψη αυτή, που μετε-

φέρεται ο κ.Σταθόπουλος αυτά ποιοι ήταν;
ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να ήταν οι Αρχηγοί επιτελείων, Διότι, πώς το
ξέρω εγώ το περιστατικό, 'Ηλθε ο κ.Γαλατσάνος στον οποίο ήμουν
εκεί, στο γραφείο αυτό, και οάλεσε τους αριθματικούς επιτελείς
από το 3ο Επιτελικό Φραφέο βασικώς καὶ σχεδίαζαν ποιες μονάδες
να μετακινήσουν, Διότι στη σύσκεψη δεν αποφασίζονται λεπτομέρειες,
απεφασίσθη προφανώς να πάμε δύο συντάγματα, ή μία επιλαρχία,
και το Αρχηγείο Στρατού μετά καθορίζεται ποιες θα είναι αυτές· φαί
μονάδες λαμβάνοντας υπόψη διάφορα.

Επέλεξαν λοιπόν τις μονάδες αυτές, βγήκαν σήματα να
μετακινηθούν προς τον 'Εβρο και την άλλη μέρα το πρωι, πάλι ο
Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων έδωσε την εντολή ταυτός ούνετε
εντολή σ'αυτές τις περιπτώσεις να ακυρωθεί η μετακίνηση
των μοιάδων, Και δεν μετακινήθηκε καμμία μονάδα,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή αυτές οι σοβαρές πληροφορίες
ρίες που είχε μεταφέρει ο κ.Σταθόπουλος, ..,

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι μόνο ο κ.Σταθόπουλος, Σας είπα από πολλές πηγές,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). . . , Καλά, εάπει ο Περδίκης ότι
πρόκειται να μετακινηθούν ξένα στρατεύματα από πάνω, από τη
Βρασία;

2/2 Δ.Ζ. (Α.Δ.) 19.11.86

101

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα εγώ για Ρωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή τι; Είπατε ότι ο Σταθόπουλος έδινε πληροφορίες...

ΜΑΡΤΥΣ. Πληροφορίες για τουρκικές ενέργειες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Για τουρκικές ενέργειες;

ΜΑΡΤΥΣ. Και να μετακινηθούν μονάδες στον Έβρο, όχι στη Βουλγαρία.

'Εναντι της Τουρκίας είπα,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Μάλιστα.

Επίσης, στο ίδιο 5υθήμερο 15-20 Ιουλίου είπατε ότι και ο Αρχηγός του Ναυτικού, ο Αραπάκης, μιλούσε για κάποιες μετακινήσεις στρατευμάτων στις βόρειες χώρες.

ΜΑΡΤΥΣ. Προσέξτε, το είπα και έκανα και μία διευκρίνιση στην αρχή.

Τι είπε ο Αραπάκης, τι είπε ο Παπανικολάου, γιατί θένται σοβαρά

αυτά. Τι άκουσα εγώ, Ο Αραπάκης έλεγε ότι ήταν σε μία δεξιάση στην Ισπανική πρεσβεία και μέλησε με το δυτικογερμανό πρέσβη,

ο οποίος του ενεπιστεύθη ότι, αν εμπλακείτε με την Τουρκία, ενδέ-

χομένως να επέμβουν οι Βούλγαροι, γιατί διαταράσσεται η ισορροπία

στα Βαλκάνια και ενδεχομένως να έχουμε και ιεργδυνο από βορρά.

Αυτό είπε ο Αραπάκης και αποδόθηκε στον Παπανικολάου, που έκανα

τη διόρθωση στην αρχή. Το διάβασα σε δλες τις εισημερίδες ότι το

είπε ο Παπανικολάου, ενώ το είπε ο Αραπάκης, Για να αποκατασταθεί η αλήθεια.

ΔΔ. Η

Α.Δ.

3/2 Δ.Ζ.

(Α.Δ.)

19.11.86

102

Ο Παπανικολάου είπε ότι οι πληροφορίες που έχει συνεργάζονται μέσω της

αεροπορίας, έχει δεύτερα γραφεία και πιο αεροπορία, αεροφωτογραφίες πληροφορίες από άλλες χώρες που συνεργάζονται ότι μετακινούνται, προσγειώνονται στα βουλγαρικά αεροδρόμια αεροσκάφη από χώρες οι οποίες συμφώνουν της Βαρσοβίας, και μεταφέρουν δυνάμεις.

Αυτά τα έλεγε μετά από την ενέργεια στην Κύπρο.

(3 BA)

(26)

1/3 B.A. K.B. 19.11.1986

103

και

Το μέρουσα από τον ίδιο τον Παπανικολάου / δεν σας το κατέθεσα . Νομίζω

το πρωτεύοντας 20ης έγινε η απέβαση . Στις 21 το πρωτεύοντας μάχες

στην Κύπρο . Είχαμε αποτελέσματα . Νομίζω ότι είχε ξεκαθαριστεί

η Λευκωσία , ένα ύψηρος που είχαν μπει οι Τούρκοι . Δεν θυμάμαι καλά .

'Ακουσα συζήτηση στον προθάλαμο του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων μετα-

ξύ Παπανικολάου , να του λέει ο Ιωαννίδης - ήταν περίχαρος ο Ιωαν-

νίδης - ότι ξεκαθαρίσαμε τη Λευκωσία . Και του λέει ο Παπανικολάου :

"Κύριε Ταξίαρχε , σήμερα καθαρίστηκε η Λευκωσία . Άύριο σας διαβεβαιώ ότι θα έχει ξεκαθαρίσει όλη η Κύπρος από τους Τούρκους " .

'Εναί αλλο που έχω ακούσει από τον Παπανικολάου - και το είπα προχθές - είναι ότι γύρισε τα υποβρύχια διότι είχαν εξασθενίσει οι επικοινωνίες . Το έχω ακούσει σ' ίδιος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ποιός ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Αραπάκης . Έχουν κατατεθεί αυτά .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Αυτά τα είπε ο πτέραρχος στον ταξίαρχο , ότι θα πάμε καλά ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο αντιπτέραρχος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Στις 21 του μηνός το πρωτεύοντας Παπανικολάου αναφέροντας στον Ιωαννίδη , ο οποίος ήταν χαρούμενος ,

*22/11/86**Σ. Β. Α.*

2/3 B.A. K.B. 19.11.1986

104

τους έλεγε' ότι είμαστε πανίσχυροι, ότι είχουμε τα φάντομας κ.λ.π.

Τέτοια πράγματα τους έλεγε δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Και πριν την εισβολή των Τσούρκων, θα θυμάσθε και λόγους

του Αραπάκη, ότι είμαστε πανέτοιμοι, δεν απειλείται τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν λέω για τον Αραπάκη, λέω για

τον Παπανικολάου. Τα ίδια έλεγε ο Παπανικολάου;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όλοι διαβεβαίωναν ότι είμαστε πανίσχυροι.'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και ο Αραπάκης έλεγε ότι είμαστε πανίσχυροι.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εβγαλε' ένα λόγο πύρινο, έγινε η γιορτή του στόλου, σε ηάποια ναυτική εβδομάδα. Αν διαβάσετε τον λόγο του Αραπάκη που έβγαλε στη ναυτική εβδομάδα λέτε ότι φθάνουμε όχι Κανσταντινούπολη αλλά ...'

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, από το λόγο του Αραπάκη έχετε την πληροφορία ότι διαβεβαίωνε ο Αραπάκης τον δικτάτορα ότι ήταν πανέτοιμοι, ή έχετε άλλες κατ' ιδίαν εκτιμήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι ο Αραπάκης διαβεβαίωνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Το είπατε για το στόλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήπια για τον Παπανικολάου. Το άκουσα στη συζήτηση αυτή.

Σας είπα ότι αν διαβάσετε το λόγο του Αραπάκη που έβγαλε στην

[Signature]

[Signature]

3/3 Β.Α. Κ.Α. 19.11.1986

105

ναυτική εβδομάδα ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Πλέον του λόγου του περίφημου.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά να ακούσω τον Αραπάκη να λέει στον Ιωαννίδη, δεν
έχω ακούσει τον Αραπάκη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος που εκοινώνησε,
εξομολογήθηκε, γιατί ήξερε ότι θα πεθάνει, ξέρετε τι λόγοι έβγαλε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, είναι και σκοπιμότητα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Να μη τα παραλληλίζουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει και η σκοπιμότητα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αξιωματούχοι των Ενόπλων Δυνάμεων
μας ήταν συνηθισμένο φαινόμενο την εποχή εκείνη να κουβεντιάζουν
με προσωπικότητες των ξένων πρεσβειών;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι στις δεξιάσεις που γίνονται και τώρα, μετέχουν
οι Αρχηγοί. Τώρα να κάνουν μία συζήτηση με ένα πρέσβυτο, δεν νομίζω ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άλλοι οι κουβέντες κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ρωτάω, γιατί εγώ δεν μετέχω στις
δεξιάσεις αυτές. Δεν έχω ανεβεί τα σκαλοπάτια αυτά, γι' αυτό ρωτάω.

4/3 B.A. K.B. 19.11.1986

106

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Όσο σε μεγαλύτερη πρεσβεία πας, τόσες ανοησίες ακούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα ρωτήσω εν συνεχεία και ήτταν άλλο. Αφού εσείς είπατε ότι είχατε συρρεία πληροφοριών και από τον Σταθόπουλο, από το Δονδήνω και από την Κύπρο, από την ΚΥΠ της Κύπρου, τον ήύριο Τσουμέ ...

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρα πολλές πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): ... ότι οι Τούρκοι φτιάχνουν, ετοιμάζουν κ.λ.π., είπατε ότι ο Μακάριος για να σύσει τον εαυτό του, αδιαφόρησε για το ενδεχόμενο τουρκικής εισβολής στην Κύπρο και είπε ότι εγώ θέλω να διέλξω τους αξιωματικούς. Μα εσείς ήριε Παλαιόνη, το ηαθεστώς πλέον, έχοντας αυτές τις πληροφορίες ότι επίκειται τουρκική εισβολή, τις οποίες είχατε πριν από τις 15 Ιουλίου ..

ΜΑΡΤΥΣ: Και όχι μόνο όταν γύουν στην Κύπρο, αλλά περιμέναμε και

ενέργεια στο Αιγαίο.

(3Δ)

3ΒΑ

31/3Δ

ΒΠ

19.11.86

108

Γιατί τότε έβγαζαν αυτό το αντισεισμικό και μετέφεραν μονάδες οι Τούρκοι από την Αλεξανδρέτα προς τη Μερσίνα, που ήταν πιο κοντά προς τα νησιά του Αιγαίου. Δεν μπορείς να ξέρεις τις προθέσεις του εχθρού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης); Μάλιστα, για Αιγαίο, Κύπρο κλπ.

Ξέρατε αυτό το πράγμα, ότι αν γίνει πραξικόπημα είναι κίνδυνος ...

ΜΑΡΤΥΣ : Κύριε Πρόεδρε, δεν το κάνω για λόγους ευθυνών, αλλά αυτά τα "ξέρετε", "ήξερε το καθεστώς" .... Εγώ θα ενεργούσα αλλιώς, αν είχα τη δύναμη. Δεν συμφωνώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν συμφωνείτε. Το καθεστώς όμως ενήργησε κατά το τρόπο που ενήργησε. Δεν έχει σημασία τι θα κάνατε εσείς. Σας ρωτώ όμως; Αυτό το πράγμα είναι σύμφωνο με τα εθνικά φρονήματα και όχι το συμφέρον του 'Εθνους; Πληροφορούματα από χίλιες δυο μεριές δτι οι τούρκοι ετοιμάζονται, δτι στη Μερσίνα έχουν συγκεντρώσει δυνάμεις, δτι υπάρχει παρατεταγμένη στρατιά του Αιγαίου, ή ένα τμήμα αυτής της στρατιάς κοντά στη Κύπρο και δτι ασφαλώς αν κάνουμε κάτι τι στη Κύπρο, αν κάνουμε ένα πραξικόπημα, θα κινήσουμε το ενδιαφέρον αυτών των ανθρώπων. Θα τους προκαλέσουμε δηλαδή να έρθουν εναντίον της Κύπρου.

Αιτό δεν το ήξερε το καθεστώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ήξερε. Άλλα....

2/3Δ

ΒΠ

19.11.86

108

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρά ταύτα, όμως, έκανε αυτό που ήθελε να κάνει. Δηλαδή να υποχρεει δικτατορία, περί της οποίας μίλησε προηγουμένως ο κύριος Παναγιωτόποιος. Και αδιαφόρησε για τα πάντα, για να υποχρεει τη δικτατορία. Πως λέγεται αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Να υποχρεει δικτατορία είπατε, κύριε Πρόεδρος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Πού, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Στη Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Α, στην Κύπρο. Λοιπόν, ακούστε: Το ήξεραν. Αυτές τις πληροφορίες τις δέχομαι, όπως δέχομαι και τους κινδύνους που υπήρχαν. Αλλά έρχεται τώρα ο Αρχιεπίσκοπος και θέτει πρόβλημα και λέει "Θα φύγουν οι αξιωματικοί και θα μειωθεί η Εθνοφρουσά σ' αυτό το ποσοστό". Επομένως, το καθεστώς είχε δύο δινατότητες. Ή να πάρει τους αξιωματικούς....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Να τους πάρει.

ΜΑΡΤΥΣ: Να τους πάρει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ή να τους αντικαταστήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Συζητήθηκε και αυτό. Υπήρχε άποψη να τους πάρει. Εαν τους έπαιρνε, δεν μπορώ να δικαιολογήσω, δεν έλαβα τις αποφάσεις εγώ, εξετάζοιμαι ως μάρτυρας για να μπορέσω να βοηθήσω και κάνω τον ισχυρισμό δτι αν τους έπαιρνε και μείωνε και ο Μακάριος την Εθνοφρουρά-ήταν τριά-

3/3Δ

ΒΠ

19.11.86

109

ντα χιλιάδες και θα τους έφθανε στις δέκα τρεις χιλιάδες-και εβγαίναν την άλλη ημέρα οι Τούρκοι ή μετά από δύο ημέρες - διότι σας κατέθεσε ο κύριος Σηματοφορίδης νομίζω εδώ, ότι από καιρό οι Τούρκοι δεν αποφάσιζαν να βγουν στη Κύπρο, είχαν πληροφορίες - ποια θα ήταν η θέση; Δεν θα έλεγαν μετά ίσως αυτό που λένε και στο Παπαδόπουλο γιατί πήρε τη Μεραρχία;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θα είχαν πρόσχημα να βνούν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Αν έβγαιναν,

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αν έβγαιναν, διότι δεν μπορώ να πω δτι θα έβγαιναν. Απλά υπήρχαν πληροφορίες. Άλλα η ενέργεια του Μακαρίου δικαιολογείται πλήρως, σ'αυτή τη ιρίση να πει μειώνω την Εθνοφρουρά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με οωτάτε; Θα σας απαντήσω. Η άμυνα, ηύριε μάρτυς, σε δλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, είναι φυσικό δικαίωμα. Ο Μακάριος αντιμετώπιζε απόπειρες κατά της

ζωής του, αντιμετώπιζε αλοπές οπλισμού, δήθεν αλοπές από τις αποθήκες του ΓΕΕΘΑ, αντιμετώπιζε καθημερινά γεγονότα από την ΕΟΚΑ Β'.

Αντιμετώπιζε αυτά τα πράγματα και αμύνθηκε. Αμυνόμενος ίδρυσε το επικουρικό σώμα περί του οποίου λέτε και ιδρύει και ενισχύει την αστυνομία του. Τι άλλο να κάνει ο Μακάριος; Από που είχε αντλήσει το καθεστώς τότε, από που είχε αντλήσει ο Μπονάνος, ο Ιωαννίδης, η ο

4/3Δ Β.Π. 19.11.86110

Ανδρουτσόπουλος, Δηλαδή έπρεπε να υποταγεί το Κυπριακό κράτος στη θέληση του αυρίου Μπονάνου; Από ποιους ανθρώπους τέλος πάντων είχαν αντλήσει αυτή την εξουσία τους; Από που είχε αντλήσει το δικαιώμα ο Ανδρουτσόπουλος να κυβερνά τη χώρα και να επεκτείνει την Κυβέρνησή του στη Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εν τάξι, κύριε Πούδερε, δεν έχω αντίρρηση. Αλλά με ρωτάεις αν έβγαιναν. Με ρώτησε "είσαι σίγουρος ότι θα έβγαιναν"; Με την εκτίμησή μου λέω ότι είχε την πρόθεση, ~~είχε~~ τη δυνατότητα να το ~~κάνει~~. Γιατί στο στρατό δε λέμε ποτέ ότι θα κάνει αυτό ο εχθρός. Οι πληροφορίες λένε ότι θα έβγαιναν και έθεσα όχι το ερώτημα, γιατί ξέρω ότι δεν έχω τη δυνατότητα, ότι δεν πρέπει να κάνω ερωτήσεις. Αλλά εάν έβγαιναν...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν είχαν πρόσχημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς είπατε ότι διατυπώσατε αντιρρήσεις στον Ιωαννίδη και του είπατε ότι υπάρχει αίνιδυνος τουρκικής εισβολής. Αυτό βέβαια ίσως το ήξερε και ο ίδιος, ίσως το καταλάβαινε και ο ίδιος, αν βέβαια του επέτρεπαν οι δυνατότητές του να το καταλάβει. Σας απάντησε όιως ότι αποκλείεται. Έτσι;

3K

(3Δ) 1/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

11

ΜΑΡΤΥΣ. Αποκλείεται κατηγορηματικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπε λοιπόν, αποκλείεται κατηγορηματικά.

Τί δεδομένα είχε ο κ. Ιωαννίδης για να μιλάει έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι και ερώτημα δικό μου, αύριε Πρόεδρε. Είπα και προηγουμένως ότι για μένα ή έπρεπε να υπήρχαν εγγυήσεις από κάπου, σοβαρές, ότι δε θα γίνει τίποτα ή αυτοί που το αποφάσισαν, να είχαν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν·άπαξ και γινόταν αυτό και θα έβγαιναν οι Τούρκοι·οπωσδήποτε να υποστηρίξουν και να μην αφήσουν·την Κύπρο να καταληφθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί περίμενε από τα δύο τώρα ο Ιωαννίδης; Περίμενε να έχει τη δυνατότητα, να υποστηρίξει, να κατακεραυνώσει την τουρκική απόπειρα, αν γινόταν ή είχε διαβεβαιώσεις τόσο ισχυρές και εγγυήσεις τόσο ισχυρές, ώστε να σας πει, αποκλείεται ενδεχόμενη τουρκική εισβολή; Από που έβγαινε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας, επεναλαμβάνω, ειλικρινά ότι και αυτό, είναι ερώτημα δικό μου, δεν το έχω λύσει ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τώρα μας λένε εδώ: Στο ΑΕΔ ή στο Αρχηγείο Στρατού ή στο Αρχηγείο Ναυτικού ή στο Αρχηγείο Αεροπορίας, δε ξέρω, ότι ο Υφυπουργός των ΗΠΑ, ή υποριος, στο διάστημα μεταξύ της ημέρας του πραξικοπήματος και μήτης ημέρας της τουρκικής εισβολής,

Σταύρος

Σταύρος

2/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

112

δηλαδή στις 19 του μηνός ,
ΜΑΡΤΥΣ. Πριν αρχίσει η επιχείρηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ. Δε θυμάμαι ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τέλος πάντων πριν αρχίσουν οι επιχειρήσεις , πριν αρχίσει η τουρκική εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε τον είδα, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ, επειδή σας επαναλαμβάνω, δεν τα πολυξέρω τα πράγματα, από ποιόν συνοδεύετο ο κ. Σίσιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Από πλευράς Αμερικανών;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τον είδα καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως μάθατε αν συνοδεύετο από τον κύριο Τάσκα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Άλλα νομίζω ότι ήταν υποχρέωση του Τάσκα, ως πρέσβυς να τον συνοδεύει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως για να πάει στο Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων, των δικών μας Ενόπλων Δυνάμεων, ένας ξένος Υφυπουργός, ή ο πρεσβευτής χρειάζεται και κάποια συνεννόηση ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

(Signature)

(Signature)

3/3 K (AK) 19.11.86

113

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αν χρειάζεται και κάποια συνεννόηση και με το Υπουργείο των Εξωτερικών το δικό μας; Μήπως θα πρέπει δηλαδή, ο Υπουργός μας ή ο Υφυπουργός των Εξωτερικών ή ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου των Εξωτερικών να τον συνοδεύει; Είναι, δηλαδή δυνατόν ο ξένος Υφυπουργός να έρχεται στο Πεντάγωνο δπως το λέγατε εσείς τότε, το ΥΠΕΘΑ, μοναχός του;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν πιστεύω και εγώ, όπως ξέρω από τη δομή του κράτους και τη λειτουργία του, ότι πρέπει να συνοδεύετο. Αλλά δεν είπα ότι ήταν μόνος του. Αυτό δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Να συνοδεύεται από ποιόν; Λέγω από δικό μας ανθρώπο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, λέγω ότι δεν ξέρω αν συνοδεύετο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μάθατε αν ήλθε ο Κυπραίος εκεί ή κανένας άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το έμαθα, δεν το ξέρω. Τον Κυπραίο τον είδα εκεί πέρα στο Αρχηγείο, νομίζω το πρωτό που αποφασίσαμε τη γενική επιστράτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Καλά, τότε ήλθαν όλοι και έκαναν υπουργικό συμβούλιο.

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν ήλθε ο Σίσκο, δεν τον είδα. Δεν έχω ακούσει να ήταν ο Κυπραίος στο αρχηγείο.

Alkis

4/3 K (AK) 19.11.86

114

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε για κανένα άλλο 'Ελληνα ακούσατε να συνοδεύει το Σίσιο.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπήκε σαν καλός νοικοκύρης μέσα στο πεντάγωνο στο οποίο ελεγχόμαστε και εμείς οι Βουλευτές προκειμένου να μπούμε. Δηλαδή, πρέπει να δείξουμε την ταυτότητά μας κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο Σίσιο φαίνεται έδειξε την ταυτότητά του, μπορεί να είπε Υφυπουργός των Εξωτερικών των ΗΠΑ και μπήκε μέσα, ανέβηκε επάνω και είδε τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να τηρήθηκαν οι διαδικασίες, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με ποιούς μίλησε ο Σίσιο στις 19 Ιουλίου, ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 19; Δηλαδή αναφέρεστε πριν από την απόβαση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός -δηλαδή αυτό που σας είπα-ή μπορεί να ήταν στις 18 του μηνός, αυτό που είπατε εσείς πριν.

ΜΑΡΤΥΣ. Το μόνο που ξέρω είναι αυτό που έχω ακούσει, ότι στο γραφείο του κυρίου Ανδρουτσοπούλου συζήτησε με τον κύριο Ιωαννίδη και ελέχθησαν αυτά που είπα πριν, για μην τα επαναλαμβάνω.

Δασύ

5/3 K (AK) 19.11.86

115

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο γραφείο του κυρίου Ανδρουτσοπούλου συνηντήθη με τον αύριο Ιωαννίδη και όχι στο πεντάγωνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι στο πεντάγωνο, κάπου εδώ μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός που ήλθε στο πεντάγωνο με ποιόν κουβέντιασε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν ήλθε στο πεντάγωνο πήγε στο γραφείο του αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων. Και δε ξέρω αν ήταν και ο Ιωαννίδης εκεί, δεν ήμουν παρών όπως σας είπα προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γι' αυτές τις συνομιλίες που είχε ο ί. Σίσκο στο πεντάγωνο ή με τον αύριο Ανδρουτσόπουλο εδώ, τηρήθηκαν πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω, δεν υπηρετούσα στον Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επρεπε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει οπωσδήποτε. Μα τέτοιες συζητήσεις καίνα μην έχουν πρακτικά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως ξέρετε ποιός τηρούσε τα πρακτικά τέτοιων συζητήσεων; Γενικώς όχι μόνο αυτά, εάν υπήρχαν πρακτικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Για το ΑΕΔ που εκεί εγένοντο όλα, νομίζω ότι υπεύθυνος τότε πρέπει να ήταν ο Συνταγματάρχης Πολίτης, **Νομίζω**, ήταν ο γραμματεύς-του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου, χωρίς να αποκλείω να ήταν και

Δικεφ

6/3 K (AK) 19.11.86

116

λάθος, έχουν περάσει και τόσα χρόνια, ~~μιλά~~ αυτό μπορείτε εύκολα να το βρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Όταν ο κ. Σίσκο στη συνέχεια έδιδε ηάποιες διαβεβαιώσεις, ξέρω εγώ μην κάνετε πόλεμο, γιατί θα πάω στην Αμερική, θα φροντίσω ή θα κάνω κάτι τέτοια πράγματα που λένε διάφορες πηγές, του ζητήθηκε έγγραφη εγγύηση από κανένα; Πχ. Ιουβέντιασε με τον Ιωαννίδη και του είπε: ~~Ζέρεις~~, στρατηγέ, ταξίαρχε, ξέρω εγώ, η Αμερική θα σας βοηθήσει κύριε Ιωαννίδη, κύριε άνδρουτσόπουλε . θα παρέμβει σε εκείνο το πράγμα . θα απογοητεύσει τους Τούρκους, ξέρω εγώ τι θα κάνει, αρκεί να μην κάνετε πόλεμο.

(3η)

1/3 Ν Σ.Ν. 19-11-1986

117

Κάτι τέτοια πράγματα νομίζω πως έλεγχος ο κ. Δέσκο. Του πήραν καμία έγγραφη διαβεβαίωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεξέρω, αλλά κατά τη γνώμη μου, έπρεπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πάντως, δεν ξέρετε αν του πήραν.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω πως για 'αυτά θα σας διαφωτίσει πολύ και ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων που θα έλθει εδώ και ο κ. Χανιώτης που ήταν διευθυντής της Α'ΜΕΟ, ο Τριανταφύλλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μιλάμε τώρα πλέον για το Υπουργικό Συμβούλιο. Από τις 15 του μήνα μέχρι τις 23 τις λέτε σεις; 'Έπρεπε να είχε συνέλθει;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ξέρετε γιατί σας το λέω; Θα σας πω κάτι που είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Στα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου μεταξύ 15ης και 23ης υπάρχει ένα πρακτικό του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερομηνία 20 του μηνός και με περιεχόμενο την αήρουξη της επιστράτευσης. Δηλαδή την αντιγραφή της αποφάσεως που έχει λάβει το Ανωτατο Πολεμικό Συμβούλιο στο Πεντάγωνο. Δηλαδή ότι αποφασίζει να αηρύξει γενική επιστράτευση το Υπουργικό Συμβούλιο. Δηλαδή κατά κάποιο τρόπο είναι η κέλεση της αποφάσεως που πήρε το Πολεμικό Συμβούλιο Εθνικής Αμύνης.

2/3 N Σ.Ν. 19-11-1986

118

Ουδένα άλλο πρακτικό υπάρχει.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκπλήσσομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και εγώ. Και επειδή μου είπατε ότι
 η αυθέρνηση, ήταν αυθέρνηση, σας λέω ότι ο κ. Τσούμπας και ο κ. Τσουμάνης
 οι Υπουργοί τότε Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως, λένε ότι συνήρχοντο
 κάθε μέρα για να συζητήσουν τα θέματα που εγενόντο από την Κύπρο
 και τα συζητούσαν, Πρακτικό δεν υπάρχει κανένα. Μάλιστα καλέσαμε
 εδώ το γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου, που εχρησιμοποιείτο τότε,
 ως μάρτυρα, και μας είπε ότι σε καμία συνεδρίαση του Υπουργικού
 Συμβουλίου που μετείχε να μην τηρήθηκαν πρακτικά. Και δεν υπάρχει
 πρακτικό μόνο για εκείνη την εβδομάδα.

Παρακάτω θα ήθελα να σας πω ότι ο ΥΠΕΘΑ, ο Αντιστράτηγος
 Λατσούδης που είχε το γραφείο του στο Πεντάγωνο, θυμάστε να ερχόταν
 στο Υπουργείο του μεταξύ 15ης και 23ης του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν σε άλλο διαμέρισμα και δεν τον είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τον κακομοίρη και αυτόν, είχε καμιά
 εξουσία για να έλθει;

'Εγιναν πολλές συσκέψεις εκεί, όπως για την επιστράτευση και για
 άλλα και στο Πολεμικό Συμβούλιο ήταν. Όμως σε καμιάποδ τιςάλλες
 αρίστιμες συσκέψεις που γινόταν για την Κύπρο ή για το πραξικόπημα

*Pleas**A*

3/3 N. Σ.Ν. 19-11-1986

119

για την αντιμετώπιση της Τουρκικής εισβολής, μετείχε σε καμμία

σύσκεψη ή προήδρευσε κύριε Παλαϊνη;

ΜΑΡΤΥΣ; Δεν έτυχε να είμαι σε καμμία σύσκεψη και δεν ξέρω. Όμως

στη σύσκεψη που ήταν ο Κομπόκης και ο Γκιζίνης, δεν ήταν ο Λατσούδης.

Γινόντουσαν όλες πάνω στο ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελικά ποιός ήταν ο ουσιαστικός

ρόλος του κυρίου Λατσούδη του Αντιστρατήγου, τον οποίο ο Ελληνικός

λαός πλήρωνε για να γίνει Αντιστράτηγος και εν συνεχεία τον πληρώνε

για να γίνει Υπουργός του καθεστώτος αυτού κ.λπ. Έπαιζε κανένα

ρόλο ο κ. Λατσούδης στην υπόθεση ή ήταν τιτουλάριος Υπουργός Εθνικής

Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης. Ήταν γραφείο, πήγαινε, υπέγραφε.

'Οσο για τις αποφάσεις δεν ήταν του επιπέδου μου για να είμαι μέσα

εκεί.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ . Αυτά τα γνώριζαν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέγεται από ορισμένους μάρτυρες

κύριες Παλαϊνη ότι ο κ. Σίσκο σε ένα από τα ταξίδια του μέχρι της

22ας Ιουλίου του 1974 στην Αθήνα δεν μπόρεσε να βρει τον Πρόεδρο

της 'τότε ουβέρνησης , τον κύριο Ανδρουτσόπουλο , ο οποίος ήταν και

παλληκάρι, διώς είπατε προηγουμένως , ήδη μέλος αυτής και αναγκάστηκε τότε να απευθυνθεί στον Αρχηγό Ναυτικού , Αντιναύρχο Αραπάκη.

(ΔΔ)

1/3 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 19.11.86

120

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπα και εγώ αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το είπατε.

Είναι πάντως αληθές, ότι δεν εύρισκε τον Πρωθυπουργό και τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχω ακούσει την εκδοχή και ρωτήστε τον κ. Πηλικό, γιατί ήταν πιο κοντά στον Ιωαννίδη, ότι ο Ιωαννίδης σκοπίμως δενέβλεπε τον Σίσκο. Μάλιστα του είπαν "σε ζητάει ο Σίσκο" και είπε "τι να συζητήσω; Αυτός ήρθε εδώ να μας πρακτορεύει"!'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό ήταν απάντηση του κυρίου Ιωαννίδη. Η Κυβέρνηση πού ήταν; Γιατί είπατε προηγουμένως "παρητήθη η Κυβέρνηση". Παρητήθη ποτέ η Κυβέρνηση Ανδρουτσούλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού ήρθε η άλλη Κυβέρνηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Ηρθε άλλη Κυβέρνηση, αλλά πώς ήρθε, Παρητήθη ο κ. Ανδρουτσόπουλος και η Κυβέρνηση;

Η αλλαγή της Κυβερνήσεως γίνεται ως εξής: Παραιτείται η Κυβέρνηση στον Ανώτατο Αρχοντα και αναθέτει ο Ανώτατος 'Αρχων σε άλλη.

Εδώ είχε εξαφανισθεί η Κυβέρνηση Ανδρουτσόπουλου. Κυπράνος, Λατσούδης, Τσούμας, Τσουμάνης, είχαν εξαφανισθεί, αν όχι από την 21η του μηνός, πάντως από τις 22 και πέρα, δεν βρίσκονταν ούτε στα γραφεία τους, ούτε πουθενά, ανεξάρτητα αν τους 'εύρισκε ο Σίσκο.

Μαρτύς

[Signature]

2/3 Α.Δ. (Κ.Ο.) 19.11.86

121

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να υποστηρίξω κανένα και δεν μπορώ να καταθέσω κάτι που δεν είμαι. Όταν έγινε η μεταπολίτευση και έγινε σύσκεψη το βράδυ των πολιτικών αρχηγών, το πρωτόεδρο στη Βουλή είδα τον Ανδρουτσόπουλο στο γραφείο του κ. Γκιζίκη, όταν συζητούσε με τους Αρχηγούς Ενόπλων Δυνάμεων, για να γίνει η αλλαγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το γραφείο του κ. Γκιζίκη ήταν εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το γραφείο του Πρωθυπουργού το χρησιμοποιούσε τότε ο Γκιζίκης.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το βρώμισε!

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είδα με τα μάτια μου, που έμπαινε στο γραφείο του Γκιζίκη - το πρωτόεδρο στις 23, πριν συγκεντρωθούν οι πολιτικοί αρχηγοί για να γίνει η αλλαγή - τον Ανδρουτσόπουλο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Τι ήθελε ο κ. Παλαϊνης στη Βουλή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Ράλλη, σας παρακαλώ.

Κύριε μάρτυς, σχέδια για την άμυνα της Κύπρου υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Υπήρχε και παλαιό σχέδιο προ του στρατιωτικού ιαθεστώτος. Νομίζω ονομαζόταν σχέδιο "T" και προέβλεπε τα τρία σημεία Εύρος-νησιά-Κύπρος, αλλά δεν θυμάμαι αν είχε συσταθεί επί στρατηγού Γεννηματά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο στρατηγός Γεννηματάς ήταν το 1964.

9/2/86

133

3/3 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 19.11.86

122

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε γίνει από τότε, είχε τροποποιηθεί το σχέδιο και υφίστατο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι προέβλεπαν τα σχέδια αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πάντως η πρωτοβουλία για την

έναρξη αμυντικών ενεργειών, σε όποια περίπτωση επιθέσεως ανήκε

πάντοτε στο ΑΕΔ; Δηλαδή χωρίς συγκεκριμένη διαταγή του

ΑΕΔ ήταν δυνατή η προβολή άμυνας από το ΓΕΕΘ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγια ξέρω και ισχύει στο Στρατό – και είναι αρχή αυτή, ότι τιμήμα το οποίο βάλλεται, απαντά.

Δηλαδή εγώ σαν διοικητής Λόχου και ο οποιοδήποτε, εάν εδεχόμην μια προσβολή από αεροπλάνο, ή οπουδήποτε, θα απαντούσα αμέσως χωρίς καμία διαταγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, όταν έβλεπαν αλεξιπτωτιστές να πέφτουν στο κυπριακό έδαφος, ή όταν οι αναφέρει ότι βομβαρδίζεται από αέρος η Κυρήνεια, έπρεπε και εδικαίωτο το ΓΕΕΦ να περιμένει εντολές από το ΑΕΔ, ή έπρεπε να απαντήσει;

4/3 Δ-Δ. (Κ.Ο.) 19.11.86

123

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως, η αρχή είναι, όπως είπα, τμήμα το οποίο βάλλεται να απαντά.

Δεν τα ξέρω από πρώτο χέρι, γιατί δεν ήμουν στο ΑΕΔ, αλλά όταν εβλήθησαν το πρώτον, στην Κύπρο το ΓΕΕΦ ανεφερε ότι βάλλονται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Άλλο το να αναφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχω την εντύπωση ότι πριν ρωτήσει ο Γεωργίτσης αν θα κτυπήσει, ενδεχομένως να του είπαν "μη χτυπάτε".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Καλώς.

Η εντολή του ΑΕΔ προς το ΓΕΕΦ να κτυπήσει, ποιά ώρα εδόθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ακριβώς την ώρα. Πρέπει να εδόθη στις 10 το πρωΐ. Έχω ακούσει από ορισμένους συναδέλφους — και δεν είναι αληθές ότι κανείς δεν κτύπαγε — ότι είχαν αρχίσει ορισμένες πρωτοβουλίες διοικητών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το καταλαβαίνω. Ατομικές ενέργειες μπορεί να έγιναν. Στις 10 λέτε ότι εδόθη εντολή.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί περίπου χωρίς να είμαι βέβαιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η απόβαση είχε αρχίσει στις 4.45' το πρωΐ. Μέχρι της 10 είναι 5.15' λεπτά. Αυτές οι ώρες δεν ήταν κρίσιμες για την εξέλιξη της τουρκικής προσπάθειας;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν πολύ κρίσιμες ναι. Δηλαδή υπό την εννοια, επειδή δεν

Αγα

+

5/3 Δ. Α.Μ. 19-11-86

124

κτύπησαν τότε απέτυχε όλη η επειχθρο~~σημείωση~~. Μπορούσαν να κτυπήσουν και μετά. Δεν μπορώ να δικαιολογήσω ότι δεν κτυπήθηκαν. Μου είπα-
τε οτι ήταν ιρίσιμες. Σας λέω ότι ήταν ιρίσιμες, αλλά οχι σε βαθμό που να πούμε οτι επειδή δεν κτύπησαν, έγιναν όλα. Δεν είχε επιτευχθεί το παν τότε και πλέον δεν μπορούσε να γίνει καμμία ενέργεια και αποθέσθη το παν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν το ΑΕΔ, εν όψει των πληροφοριών, έδινε εντολή στο διάστημα μεταξύ 15ης και 20ης να ξεκινήσουν, αφού ετοιμασθούν τα υποβρύχια, από το Ναύσταθμο και να πάνε σε μιά κοντινή προς την Κύπρο κατεύθυνση, π.χ. στη Ρόδο. Αν από την ίδια ώρα στα "φάντομ" έδιναν εντολή να ετοιμασθούν και να πετάξουν στο πλησιέστερο προς την Κύπρο αεροδρόμιο, π.χ. στην Κρήτη, και αν δεν μιλούσε μέχρι της 10ης πρωΐνης για "αυτοσυγκράτηση" το ΓΕΕΦ, θα μπορούσε να επιτευχθεί η τουρκική εισβολή, σε τρόπο τέτοιο που να έχει χαρακτηρισθεί από την ιστορία, ή από την κοινή γνώμη, άν θέλετε, σαν κοινή αποβίβαση και όχι σαν απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μ' αυτές τις προϋποθέσεις, με το βαθμό και την εμπειρία που είχα, γιατί δεν ήμουν κανένας διαταγγός και δεν είχα ασχοληθεί πολύ με τη στρατηγική, εγώ αποκλείω κατηγορηματικά να είχε επιτύχει.

6/3Δ.

(Ε.Σ)

19.11.1986

125

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Το αποκλείετε κατηγορηματικά !

Αφού το αποκλείετε κατηγορηματικά, θα ήθελα να μας πείτε,
πώς αρίνετε την συμπεριφορά της πγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων, του
Μπονάνου, του Γαλατσάνου, του Αραπάκη, του Παπανικολάου, όπως
επίσης, της διοικήσεως;

(3Δ)

1/3 Η Ε.Σ. 19-11-1986

126

^{Την}
Δηλαδή, ξέρετε, μας την είπατε, ότι εστάλησαν τα υποβρύχια κάτω,

διετάχθησαν να γυρίσουν πίσω, στις 21 Εεκινήσανε, δεν ξέρω εγώ
πότε Εεκινήσανε, δύο να πάνε κάτω τα ανεκάλεσαν αλπ. Και κάτι άλλο;

Ότι παίρνουμε αεροπλάνα, όχι από τη βάση που ήταν εδώ στο λεκανοπέδιο της Αττικής αλλά τα παίρνουμε από πάνω, τα μετακινούμε, δεν ξέρω τί κάνουμε αλπ., τα φέρνουμε εδώ τα πάμε στην Κρήτη. Και αυτά στις 21 του μηνός, όπου πλέον έχει γίνει η εισβολή. 'Όλα αυτά τα πράγματα τί σας λένε; Πώς την κρίνετε αυτή τη συμπεριφορά;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ έχω την εντύπωση -σας είπα και προηγουμένως- ότι απαξιώνεται αυτή η προσπάθεια ή έπρεπε να υπάρχουν εγγυήσεις γραπτές και σαφείς, γιατί προφορικά δύπιας ξέρουμε δεν τηρείται τίποτε, ή έπρεπε να έχουν ληφθεί τα μέτρα και να έχει εκτιμηθεί ότι έχουμε τη δυνατότητα αφού γίνεται αυτό στην Κύπρο να μην αποβιβαστούν οι Τούρκοι. Έχω την εντύπωση ότι πολλές προετοιμασίες μπορούσαν να έχουν γίνει. Φερ' ειπείν τα υποβρύχια. Είναι κάτιον το οποίο είναι αθέατο. Κινείται κάτω. Σας είπα ότι είναι πολύ σύγχρονα υποβρύχια και δεν είχαν την δυνατότητα οι Τούρκοι να τα εντοπίσουν. Νομίζω ότι -υπάρχουν εδώ μέσα και ναύαρχοι τους οποίους δεν γνωρίζω- μπορούν να το επιβεβαιώσουν.

2/3 Η Ε.Τ. 19-11-1986

127

Δεν μπορούσαν λοιπόν να τα εντοπίσουν· και ακόμη - μάλιστα πολύ ορθώς **το** είπατε από στρατιωτικής πλευράς - θα ήταν πολύ παρακενινδυνευμένο να πούμε να πάνε τα υποβρύχια στην περιοχή της Κυρήνειας, διότι είχαμε και έναν κάνδυνο στα νησιά. Να είναι κάπως πιο κοντά. Να είναι στη Ρόδο. Τα υποβρύχια ασυζητητές μπορούσαν να πάνε.

Τα αεροπλάνα, ίσως να πει κανείς, δτι δεν ήταν σκόπιμο να μετακινηθούν στη Κρήτη, γιατί θα δίναμε μιά πρόφαση στους Τούρκους. Αλλά δεν υπήρχε λόγος. Ζέρετε ότι το αεροπλάνο δεν έχει χρόνο να πάει. 'Ομως, μπορούσαν να είχαν γίνει προετοιμασίες, να είναι έτοιμα. 'Οχι να λέμε ότι θέλουν άλλες 4 ώρες, πήγαν στην Κρήτη και δεν είναι έτοιμα. Μπορούσαν να είναι έτοιμα και τα αεροπλάνα.

Ακράδαντα πιστεύω ότι άπαξ και ανελήφθη αυτό το εγχείρημα, θα έπρεπε να έχουν γίνει όλες οι αναγκαίες δυνατές ενέργειες, για την αντιμετώπιση της τουρκικής εισβολής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό, λοιπόν, έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πώς ιρίνετε, λοιπόν, αυτή τη συμπεριφορά τώρα της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων, που δεν έλαβε αυτά τα μέτρα, περί των οποίων εσείς ομιλείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούσθε: Επειδή σας είπα και την άλλη φορά, ότι δεν χρησιμο-

[Signature]

[Signature]

3/3H

(E.S.)

19.11.1986

128

ποιώ εύκολα στο λεξιλόγιό μου βαριές κουβέντες, επειδή πάντα συνηθίζουμε να είμαστε λίγο επιρρεπείς 'Ελληνες, την θεωρώ ακατανόητη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς αρίνετε την συμπεριφορά του τότε Υπουργού Εθνικής Αμύνης, του τότε Πρωθυπουργού, του τότε Υπουργού των Εξωτερικών και όλης της Κυβέρνησης Ανδρούτσοπούλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε να δείτε. Οι αποφάσεις όταν πρόκειται για πόλεμο, είναι πολύ σοβαρές. Και κάποιος έχει πει δτι ο πόλεμος είναι μεγάλο πράγμα για να αφεθεί στους στρατηγούς. Η Κυβέρνηση είναι συνυπεύθυνη για όλα αυτά τα πράγματα. Δηλαδή, δεν μπορούμε να πούμε δτι είναι μόνο υπεύθυνη η στρατιωτική ηγεσία. Εφόσον είναι Κυβέρνηση και δέχεται να είναι Κυβέρνηση, είναι συνυπεύθυνη και η Κυβέρνηση για αυτά τα πράγματα. Δεν το κάνει μόνη της η στρατιωτική ηγεσία, χωρίς να το ξέρει η Κυβέρνηση. Τότε δεν είναι Κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και μήπως με τη συμπεριφορά αυτή που σας έθεσα υπόψη, που δεν συνεδριάζει σ' αυτές τις αρίστιμες μέρες η Κυβέρνηση, μήπως αυτός σας προσθέτει κανένα στοιχείο;

Δεν συνεδριάζει ή δεν γράφει πρακτικά, δεν τολμάει, ίσως να γράψει πρακτικά. Γιατί ο Τσούμπας και ο άλλος, δε ξέρω πως τον λένε, λένε ότι συνήρχοντο κάθε μέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Λένε ότι συνήρχοντο;

4/3H.

(E.S.)

19.11.1986

129

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Και ο Τσούμπας και ο Τσουμάνης.

ΜΑΡΤΥΣ: Άμα δεν τηρούσαν πρακτικά, δεν ξέραν το ρόλο τους και τις ευθύνες τους. Εκτός αν τηρούσαν και εξαφανίστηκαν, εκ των υστέρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως εξαφανιστήκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, παράκληση υποβάλω να πω μιά φράση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μιά φράση, κύριε Πρόεδρε, γιατί θέλω να υπάρξει στα πρακτικά, για όποιον θα τα διαβάσει.

Συνήρχετο πράγματι η Κυβέρνηση, αλλά χαρακτηριστικά ένας Υπουργός, ο Τσάκωνας -τον ξέρει ο κ. Παλαϊνης- είπε προς τους Υπουργούς και τον Πρωθυπουργό: Κύριοι πρέπει να γνωρίζουμε βέβαια ότι είμεθα γελοία Κυβέρνηση. Έτσι συνεδρίαζε. Εν γνώσει της γελοιότητός

της.

(3v)

(H)

1/3 N. A.M. 19-11-86

130

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Πως αρίνετε τώρα την όλη συμπεριφορά και στο πραξικόπημα και στην υπόθεση αυτή που ακολούθως αλλά του συγκεκριμένου αρχηγού του ακολούθως, την ταξιάρχου Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ : Είπα ότι για να πει αυτό ο Ιωαννίδης ή έπρεπε να έχει σαφεις εγγυήσεις ότι δεν θα γίνει τίποτε ή αν δεν είχε εγγυήσεις και δεδομένου ότι σε θέματα εμπλοκής με την Τουρκία δυστυχώς οι σύμμαχοί μας περισσότερο ευμενώς φέρονται προς την Τουρκία, δεν έπρεπε να το αναλάβει αν δεν ήταν βέβαιος ότι έχει τις δυνάμεις ν' αντιμετωπίσει την τουρκική εισβολή.

Τώρα, έχω ακούσει και σκεφθεί ότι το μυαλό μου μήπως τυχόν ήταν ελιγμός το ότι δεν εστάλησαν δυνάμεις, δεν ελήφθη κανένα μέτρο. Δηλαδή έτσι μπορώ μόνος μου να δώσω μια δικαιολογία, μήπως ήταν κανένας ελιγμός να παρασυρθούν οι Τούρκοι σε ένα συγκεκριμένο σημείο που θέλουμε ειπείς, γιατί είναι ίσως η σπουδαιότερη μορφή του ελιγμού να μπορέσεις να παρασύρεις τον εχθρό στο χώρο που θέλεις εσύ. Σας είπα μόνος μου κάνω τέτοιες σκέψεις, γιατί δεν ιπορώ να το δικαιολογήσω διαφορετικά. Και πράγματι αν τους κτυπούσαν τους Τούρκους εκεί, θα βουλιαζε ολη η αποβατική δύναμη που είχαν οι Τούρκοι και θα ησυχάζαμε να είπεις βέβαιοι, για αρκετά χρόνια με την Τουρκία, μέχρι να επιτυχούμε και τους εξοπλισμός που είχαν γίνει τότε παραγγελίες, αλλά δεν

2/3 N. (AK) 19.11.86

131

είχαν ελθει τότε οι μεγάλοι εξοπλισμοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Κέριε Πρόεδρε, π αρακαλώ μία ερώτηση που ζωες διευκολύνει τη συζήτηση.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ναι, κύριε Βασιλειάδη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Δηλαδή κύριε Μάρτυς, εξετάζετε μάπως το ενδεχόμένο ο κ. Ιωαννίδης να θεωρούσε ότι ήταν η καλύτερη περίπτωση για τις ελληνικές δυνάμεις να παρασύρουμε τους Τούρκους να ενεργήσουν στην Κύπρο, οπότε νοιμίζετε ότι θα σκέφθηκε ο κ. Ιωαννίδης ότι ήταν η καλύτερη για τις δικές μας δυνάμεις περιοχή και χώρος για να πολεμήσουμε και να των καταστρέψουμε; Αυτό εννοείτε, ή δεν καταλαβα καλά;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, το ξέρετε καλύτερα δεν είναι η ιδιαιτερότητα περιοχή εκεί.'

Αλλά λέω ότι δεν μπορώ να δύσω απάντηση στον εαυτό μου, εκτός αν υπάρχουν εγγυήσεις, δεν ξέρω από που, ότι θα γίνει αυτό το πράγμα και δεν πρόκειται να βγει ο Τούρκος, Και αν δεν υπάρχουν εγγυήσεις, θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα, να αποσταλούν δυνάμιεις σε πλοία κατά τη γνώμη της δική μου, ή ωφέλιμη κ.λπ. Δεν ελήφθη τίποτε τέτοιο. Και σκέπτομαι μόνος μου και μόνη δικαιολογία έχω δώσει στον εαυτό μου, επειδή

είγαμε την διαμάρτυρη με την Τουρκία τότε, επειδή οι εξοπλισμοί που είχαν παραγγελθεί τα αεροσκάφη Κορσαΐρ από την Αμερική, τα γαλλικά

Ωδηνο

Λ

3/3 N (AK) 19.11.86

132

άρματα κ.λπ, δεν είχαν έλθει εκτός απ' τα φάντομας και τα τρία υποθρύχια, μήπως τους παρέσυρε σε ένα σημειο ο Ιωαννίδης, η ηγεσία, δεν ξέρω, ο οποιοισθήποτε, με σκοπό να τους κτυπήσει εκεί. Ήναι λίγο βέβαια ... είπα να δώσω μία δικαιολογία. Δεν έχω καν υποψία ότι υπήρχε κάτι τέτοιο σχέδιο. Διερωτώμαι και εγώ, όπως και εσείς, πως έγινε αυτό το πράγμα δεν θυμάνουν οι Τούρκοι, αλλά δεν λαμβάνουν και μέτρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή τη δικαιολογία που βρίσκετε την στηρίζετε πουθενά; Απλώς στο ακατανόητο των άλλων ενεργειών, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν την στηρίζω διότι θέτω προϋποθέσεις. Δεν ξέρω αν έλθει αύριο ο κ. Ιωαννίδης εδώ αν τον καλέσετε και πει ότι είχα εγγυήσεις.

(AK)

(3v)

1/3 A.Y. Β.Z. 19.11.1986

133

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς χαρακτηρίζετε τώρα την όλη στάση των Η.Π.Α. , του αυρίου Σέσκο, του αυρίου Τάσκα , του αυρίου Κίσσινγκερ και ακόθινθείς άλλου που αναμείχθηκε κατά κάποιο τρόπο στην υπόθεση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν ανέφερα και προηγουμένως, ότι η Αμερική είναι μεγάλη διλυναμική και σκέπτονται πάντα τα συμφέροντα τους και το θέμα είναι το τί σκεπτόμαστε εμείς οι Έλληνες. Εγώ πιστεύω, ότι αυτό που απασχολούσε τους Αμερικανούς εκείνη τη στιγμή, ήταν να μην γίνει πόλεμος Ελλάδος-Τουρκίας με τις γνωστές επιπτώσεις στη ΝΑΤΟ. Ήταν αρκετά νω εγώ. Ο Σέσκο είχε έρθει εδώ για να βεβαιώσεις να μην γίνει πόλεμος.

Αυτό και μόνο τους απασχολούσε αδιαφορώντας βέβαια, τι συνέπειες θα είχαμε εμείς ως Ελλάδα.

Για τον Κίσσιγκερ ξέρω, ότι σε παρόμοια περίπτωση επί Τζόνσον καποτε, είχαν σταματήσει τον Τουρκικό στόλο, οι Αμερικανοί. Ο Κίσσιγκερ δεν έκανε τέτοιο πράγμα. Και εν συνεχείᾳ είναι και το γνωστό που ξερετε, που μεταβολής από τα πρακτορεία, λίγο πριν γίνει η αλλαγή στην Ελλάδα, ότι επίκειται πολιτική μεταβολή στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό τι σήμαινε;

2/3 Α.Κ. Z.B. 19-11-86

134

ΜΑΡΤΥΣ. Διερωτώμων και εγώ τι σημαίνε.. Και πράγματι από μια ^{μεσά} ή δύο ημέρες έγινε πολιτική μεταβολή στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η αυθέρνηση εντωμεταξύ του Ανδροτσόπουλου τί είκανε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Έκανε τις δηλώσεις του ο μακαρίτης Κων/νος Ράλλης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για το Αγγλικό ελικοπτεροφόρο Ερμής ξέρετε να μας πείτε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω ακούσει από συναδέλφους- αλλά είναι ένα ερωτηματικό γιατί έχω ακούσει και αντίθετες απόψεις- ότι έβλεπαν Τουρικά ελικόπτερα να βγαίνουν από το Αγγλικό Ερμής, αλλά δεν νομίζω ότι είναι πολύ σοβαρή η πληροφορία. Άλλοι λένε ναι, άλλοι όχι. Έχω ακούσει και την άποψη ότι γενικώς οι 'Αγγλοι - ούτε θυμάμαι από ποιόν το άκουσα, ίσως το έχω διαβάσει έξω σε ξένη εφημερίδα - ότι οι 'Αγγλοι γενικώς δεν ήθελαν την Τουρική εισβολή, διότι με αυτήν θα είχε μεγαλύτερη επιρροή η Αμερική στην Κύπρο, επειδή έχουν βάσεις εκεί οι 'Αγγλοι και γενικώς δεν ευνοούσαν την Τουρκική εισβολή οι 'Αγγλοι. Σας μεταφέρω μια άποψη που άκουσα.

Ζαΐζης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με την άποψη αυτή που λέτε είναι σύμφωνος και ο φίλος σας, υποθέτω, κύριος Περδίκης;

[Signature]

3/3 A.K. Z.B. 19-11-86

135

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω συζητήσει αυτή την άποψη. Πάντως ξέρω ότι ο Περδίκης
έπαιρνε πάρα πολλές πηγοφορίες μέσα από κυβερνητικές πηγές στην Αγ-
γλία, δια βγαίνουν οι Τούρκοι.. Πάντως έχω ακούσει αυτή την άποψη
ότι οι 'Αγγλοι δεν το ήθελαν .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Πάντως η εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο ενί-
σχυε τις θέσεις των Αμερικάνων.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Για την στάση άλλων χωρών ^{πλήν} αυτών
που σας είπα, έχετε να μας πείτε τίποτα,

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). 'Οταν ανέλαβε ο κ. Καραμανλής εσείς
εξακολουθήσατε να υπηρετείτε στο στράτευμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ έμεινα όσο έμεινε ο κ. Γαλατσάνος. Νομίζω ότι έφυγα από
εδώ αρχάς Σεπτεμβρίου. 'Ηρθε και ο κ. Ντάβος και έμεινε καμιά εβδομά-
δα και μετά έφυγα. 'Έφυγα και πήγα στην Ροδόπολη, στο Κιλκίς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Βέρετε αν ο κ. Καραμανλής ζήτησε από
την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων να του αναφέρει, αν είχαμε την δυνατότη-
τα να αντιμετωπίσουμε την κατάσταση στην Κύπρο και γενικότερα να αντι-
μετωπίσουμε την Τουρκία.

D
B

QWVWY

✓

4/3 A.K. Z.B. 19-11-86

136

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω σπου τύπο το έχω δεί αυτό. Ότι απήγυθηναν κάτι επιστολές στον κ. Καραμανλή ή κάτι εκθέσεις επί της καταστάσεως, εν γένει επί των γεγονότων.

(3AK) I/30

19-II-86

137

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). Και τι του είπαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Τις έχω διεβάσει, αλλά πολύ παλιά. Θυμάμαι ότι ε. κ. Αραπέκης έδινε δικαιολογίες για τα υποθρύχια, ο κ. Παπανικολάου για τα αεροπλάνα, του ανέλυαν την κατάσταση...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). Όχι. Αν τους ρώτησε, ποιές ήταν η κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων και αν νομίζουν πώς μπορούμε ν' ανταπροκριθούμε επιτυχώς σε μια πράξη αναμένεως μας στο θέμα Τούρκιας - Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιές ήταν η κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). Ναι, ποιές ήταν η γνώμη αυτής της ηγεσίας που εξακολουθούσε να είναι, δηλαδή Μπονάνος, Γαλατσάνος,

Γρα υπηρεσίου
Αραπέκης και Παπανικολάου. Όλοι αυτοί εξακολούθησαν κάμποσους μήνες. Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω ακούσει, δεν το έχω δει, ότι ζήτησε και ότι γενικώς ήσαν εναντίον ενεργείας στην Κύπρο μετά ως αρχηγούς. Δεν ξέρω, αν ήσαν άλλες ή θρισμένες. Σας λέγω δεν έχω δει τίποτε.

Η άποψη της δική μου είναι ότι δεν ήταν οι κατέλληλοι αρχηγοί πλέον να εισηγηθούν στον κ. Καραμανλή, αν είμαστε έτοιμοι. Γιατί οι αρχηγοί που δεν είχαν κάνει τίποτε στην εισβολή, ήταν καταλαβαίνετε, τι θα έλεγαν μετά, ότι είμαστε τώρα έτοιμοι;

OK

2/30

19-II-86

138

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ποιοι ήταν οι κατάλληλοι;

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω όνομαστικώς, ποιοι ήταν κατάλληλοι; Αυτό δεν το ξέρω. Έπρεπε ν' αλλάξει η ηγεσία. Να πει μια νέα ηγεσία, αν μπορούμε να κάνουμε κάτι, ή δεν μπορούμε. Η παλιά νομίζω ότι θα έλεγε "δχι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι, αλλά πώς έμπαινε η νέα ηγεσία εκείνη την εποχή;

Στις 20 Ιουλίου άηρύχθηκε γενική επιστράτευση.

Κύριε Παλαιϊνη, επειδή είσθε πολύ ξύπνιος άνθρωπος να πολύ θαρρετήσ...

ΜΑΡΤΥΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). ... θέλω να μου πείτε, ποιοι είναι η κρίση σας. Πέτυχε εκείνη η επιστράτευση, ή ήταν το μεγαλύτερο φιάσκο το οποίο έπαθε η Ελλάδα στους αιώνες;

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε να δείτε, κύριε Πρόεδρε. Πιστεύω ότι η γενική επιστράτευση ήταν λάθος και ήταν και μία ενέργεια που είναι ακατανόητη. Γιατί δεν υπήρχε, για μένα, λόγος να γίνει γενική επιστράτευση εκείνη τη στιγμή. Δεν ξέρω, αν έγινε έτσι απλώς για εκφοβιστικούς λόγους.

Όμως, και στο 1940 -οι παλαιότεροι ήταν ενθυμείσθε καλύτερα από εμένα- ο Μεταξάς δεν έκανε γενική επιστράτευση ή μάλλον έκανε τη γενική επιστράτευση, διανούσας, αλλά είχε κάνει και πρεπιστράτευση,

Δημήτρης Λαζαρίδης

[Signature]

3/3019-II-86

139

προεπιστρατεύσεις πυρήνων ήλπ.

Βέβαια, δεκτός ακούμε γενική επιστράτευση και πανηγυρίζουμε.

Όμως, η γενική επιστράτευση είναι μεγάλη υπόθεση, να έλθουν, δηλαδή, θλοι μαζί, χωρίς να υπάρχουν πυρήνες, χωρίς να έχουν προηγηθεί αυτοί που θα οργανώσουν αυτούς που θα έλθουν. Και σ' αυτές τις περιπτώσεις, αν ούτε απευθείας γενική επιστράτευση, είναι μαθηματικώς βέβαιο, ότι θα γίνει κατά κάποιο τρόπο κομφούζιο. Δηλαδή δεν τη βρίσκω ως ορθή ενέργεια τη γενική επιστράτευση κατέυναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). Πέρα από αυτό, υπήρχε εξορκισμός υλικός, για ν οπλισθεί ο ελληνικός στρατός που επέστραψεύετο; ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω ένα παράδειγμα από προσωπική εμπειρία που είχα. Αυτό έχει συζητηθεί πράγματι πολύ στον ελληνικό λαό, έχει γίνει αντικείμενο σχολίων από τον τύπο, ότι ήταν άσπλος ο στρατός, ήλπ. Δεν το πιστεύω.

Γέρ^o
γέρ^o
εη^o υη^o
Γέρ^o
γέρ^o

Νομίζω ότι βγει ένα πόρισμα, εν συνεχεία, ^o του κ. Αβέραρη και δημοσιεύεται και στις εφημερίδες, ότι έγινε ανάκριση ήλπ. Ήσυ έλεγαν ότι έχουν πουληθεί όπλα στο εσωτερικό και ότι απεδείχθη ανακριβές. Έχει βγει πόρισμα. Πρέπει να το αναζητήσετε.

Δια^o

Όμως, για το τι έγινε, σας λέω μία άποψη που την έχησα εγώ. Όταν έφυγα από το αρχηγείο και πήγα στο τάγμα, ακόμη συνεχιζόταν η

Δια^o

4/30 I9-II-86140

επιστράτευση. Είχαμε εκεί εφέδρους. Σε κάθε μονάδα υπάρχει μία αποστολή συμπληρώσεως, έπως λέγεται. Δεν μπορεί τον κατρό της ειρήνης να είναι πλήρεις οι μονάδες. Προβλέπει ένα τάγμα 600, έχει 250, ανάλογα με τη θέση που βρίσκεται. Υπάρχει, λειπόν, μία αποστολή συμπληρώσεως με αξέιωματικό -συνήθως ο υποδιηκητής είναι - έτοιμη να δεχθεί τους επιστράτεους τη στιγμή που θα χρειασθεί. Υπάρχουν τα υλικά, τα άπλα, τα είδη εστιάσεως, ο ρουχισμός, συσκευασμένα σε---- σάκια
για τον κάθε προσερχόμενο είτε είναι οπλίτης, είτε είναι υπαξιωματικός, είναι αξιωματικός. Και υπάρχουν πίνακες.

Το δικό μου το τάγμα, φερ' ειπείν, προέβλεπε να προσέλθει 220 επίστρατοι. Τι έγινε;

(3θ)

1/3 Σ Ε.Τ. 19-11-1986

141

Έπεσε σε μια περίοδο η γενική επιστράτευση που κάθε χρόνο αυτή την περίοδο γίνονται αλλαγές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μεταφέρονται οι ειδικότητες από τη μία μονάδα στην άλλη. Διαγράφονται άτομα λόγω παρελεύσεως ηλικίας διότι έχουν αναφέρει ότι μένουν στο εξωτερικό αλπ. Και επίσης γίνονται σε μια ορισμένη περίοδο συνέπεσε με αυτή την περίοδο και δεν είχαν ολοκληρωθεί. Αποτέλεσμα στο τάγμα το δικό μου -επειδή το έζησα το τάγμα- αντί για 220 που σας είπα νομίζω είχαν προσέλθει 330. Πήραν αυτού ~~τη~~ το σάκιο τους που έγραψε και το όνομα απ'έξω, ήλθαν άλλοι που δεν είχαν ειδοποιηθεί από την αστυνομία ότι πρέπει να πάνε αλλού, ήλθαν ορισμένοι εκεί πέρα στη Μακεδονία -έχει πολλούς μετανάστες εκεί στη Ροδόπη που είμαι- είχαν έλθει και αθρόως από το εξωτερικό μπήκαν στα τραίνα και ήλθαν, πήγαιναν στις μονάδες και παρουσιάστηκαν πράγματι περιπτώσεις να μην έχει ο άλλος ^{να} πάρει όπλο να μην έχει να πάρει ρούχα να ντυθεί.

Δεν μπορεί να πει μ' αυτό κανείς ότι ο στρατός ήταν διοπλος. Ειδι-

κώς δεν ξέρω ~~τις~~ μονάδες -γιατί έχει σημασία- που ήταν στον 'Εβρο, στην πρώτη γραμμή. Έκεί δεν παρουσιάστηκε- δεν είμαι βέβαιος, το έχω

2/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

142

ακούσει - κανένα πρόβλημα. Βέβαια στα Τρίκαλα ή στο Μεσολόγγι που είναι
η πατρίδα μας ή πίσω που είναι μονάδες, — αν θα εμπλακούν και πότε
προσλήψη. Θα εμπλακούν - μπορεί να παρουσιάστηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό αυτά τα Γ°

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μία διακοπή θέλω να σας κάνω.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι ορίστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Στο σημείο αυτό της επιστρατεύσεως - δεν θα μπω
στο γενικότερο σημείο - αλλά ο κύριος μάρτυς είπε τώρα ότι είχε ακού-
σει ότι στον 'Εβρο δεν παρουσιάστηκε κανένα πρόβλημα στην επιστρά-
τευση.

ΜΑΡΤΥΣ. Από τον κ. Ντάβο το έχω ακούσει που ήταν διοικητής Γ' Σώματος
Στρατού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Το έχετε ακούσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Το ανέφερε στον Αρχηγό δηλαδή γι' αυτό το άκουσε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν με ενδιαφέρει. Το έχετε ακούσει. Δεν έχετε
ιδίαν αντίληψη και όμως μία ώρα πριν καταθέσατε ότι με την γενική επι-
στράτευση που είχε γίνει είχε ενισχυθεί η άμυνά μας στον 'Εβρο. Το
καταθέσατε σαν δική σας προσωπική αντίληψη. 'Αρα αυτό που καταθέσατε

3/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

143

δεν μπορεί να στηρίζεται σε μαρτυρίες τρίτων. Εδώ ήλθατε ως μάρτυς να καταθέσετε τις δικές σας προσωπικές σας εμπειρίες.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Για εξηγείστε μου. Αυτή η προηγούμενη θέση σας προκύπτει από μαρτυρίες τρίτων και όχι από δική σας

ΜΑΡΤΥΣ. Ποια;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. 'Οτι ενισχύθηκε η άμυνά μας στον 'Εβρο συνεπεία της γενικής επιστρατεύσεως.

ΜΑΡΤΥΣ. Ενισχύθηκε διότι οι μονάδες αν δεν ήταν 100% συμπληρωμένες προ της επιστρατεύσεως πλέον είχαν συμπληρωθεί 100%. Ήταν πλήρεις...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Από πληροφορίες τρίτων όχι από δική σας προσωπική γνώση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουνα στον 'Εβρο αλλά όταν έγινε η γενική επιστράτευση οι μονάδες συμπληρώθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εδώ περιεφέροντο οι επιστρατευμένοι και στο Μεσολόγγι, επειδή είπατε για το Μεσολόγγι.

ΜΑΡΤΥΣ. Το είπα επειδή ξέρω ότι είστε και εσείς από εκεί. Το Μεσολόγγι είναι κέντρο εκπαίδεύσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). ...περιεφέροντο δύκην πεπλανημένων αθιγγάνων. Πώς λοιπόν επέτυχε η επιστράτευση;

4/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

144

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, έχω την εντύπωση -δεν θέλω να θίξω κανέναν- και αν αυτή τη στιγμή γίνεται γενική επιστράτευση ορισμένα προβλήματα θα παρουσιαστούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο λαό μας είτε από το σφάλμα της γενικής επιστρατεύσεως είτε όχι δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι δεν υπάρχει στρατός. Διότι όταν πάει ο επίστρατος να ντυθεί εκεί και δεν έβρισκε αρβύλες όταν πήγαινε και δεν έβρισκε κοιτώνα πώς να γίνεται; Θέλω να σας κάνω την τελευταία ερώτηση. Σεις είπατε κάτι το πολύ σημαντικό σήμερα. Είπατε ότι απόβαση μία στην ιστορία του κόσμου έχει μέχρι στιγμής καταγραφεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτήν ξέρω εγώ. Δεν αναλαμβάνονται εύκολα τέτοιες επιχειρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής επικεφαλής και των συμμάχων των στη Νορμανδία.

Λοιπόν, κύριε Παλατίνη για να πάψουμε να είμαστε λόγια υπερήφανα εθνικόφρονα, εθνικιστικά όπως θέλετε πάρτε, τα καταφέραμε δεύτερη δύναμη στον κόσμο από πλευράς χρονικής με επιτυχία εισβολής, με επιτυχία αποβάσεως να είναι η Τουρκία.

(36)

(25)

1/3 δ K.B. 19.11.1986

145

ΜΑΡΤΥΣ: Και να έχουν και πλοίο δικό μας στο Μουσείο . Υπάρχει πολεμικό πλοίο στο Μουσείο τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Και στην οποία άλλοτε έλεγαν "Μάλτα γιοι". Και όμως καταφέραμε ,ή-αν θέλετε-καταφέρατε η Τουρκία να αναγορευθεί στην διεύτερη κατά σειρά ιδύναμη , η οποία κατάφερε αυτό το μεγάλο στρατιωτικό εχχείρημα επιτυχώς.

'Όταν αποστατευτήκατε τι κάνατε; Αν επιτρέπεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Πως δεν επιτρέπεται; Τι έκανα από πλευράς εργασίας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εργάστηκα σε μία εταιρία γενικού εμπορίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Πήγατε στην Αμερική ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, στην Αμερική δεν πήγα εγώ , ο αδελφός μου πήγε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Κάθησε πολύ;

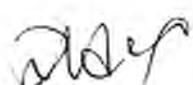
ΜΑΡΤΥΣ: Τελειώσει ένα Πανεπιστήμιο, πήρε μάστερς στα οικονομικά, ενάμισυ χρόνο, νοητό, στο Αρκάνσας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Σας ευχαριστήσω παλαιόνη.

 παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους ό,τι θέλουν να ερωτήσουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Με ποια σειρά; Ελεύθερα ή υπάρχει σειρά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Εδώ υπάρχει μία σειρά: Δασκαλάκης,

2/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

146

Κάππος, Περράκης, Τσιγαρίδας, Βαρχάς, Λάσκαρης, Λιαροκάπης,
 Κουτσογιιάννης - ο αύριος Κουτσογιιάννης είχε παρακαλέσει και είχε
 γίνει αποδεκτό να προηγηθεί - Ράλλης, Βαρβιτσιώτης, Δαμή^α
 τανίδης, Παναγιωτόπουλος, Βασιλειάδης, Διβανός και Παπαστεφανάκης.
 Πριν το λοιπόν, σύμφωνα με την απόφαση που πήρε η Επιτροπή
 στην αρχή, είναι ο αύριος Κουτσογιιάννης.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πόση ώρα θα διαρκέσουν οι ερωτήσεις όλων

μας αύριε πρόεδρε; Γιατί περιμένει έξω και ο άλλος μάρτυρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιιάννης): Δεν το ξέρω αυτό. Να καλέσουμε
 τον αύριο Πηλικό, να τον ερωτήσου ορισμένα πράγματα, να διακόψουμε
 μετά την κατάθεσή του και να ορίσουμε ημερομηνία που θα έλθει;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Σύμφωνοι, αύριε πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιιάννης): Κύριε Παλαίνη, να σταματήσουμε
 λίγο με σας, να καλέσουμε τον αύριο Πηλικό, και μετά από λίγο
 να επανέλθετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, αύριε πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο αύριος Παλαίνης)

ΠΑΛΑΙΝΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα του πείτε του κυρίου Πηλικού για πότε;

ΠΗΛΙΚΟΥ

3/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

148

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για την Τρίτη.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Για αύριο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μπορούμε αύριο, έχουμε του Ματάτση και τον Περθίκη. Αύριο είναι πολύ "γεροί" αυτοί που θα καταθέσουν. Ο Περθίκης είναι ο βοηθός Στρατιωτικός Ακόλουθος του Γκιζίκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μία κάποιον σταύρου θα βάζαμε εμβόλιμη αήριε πρόεδρε. Αύριο θα έλθει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, είπαμε αύριο είναι ο κύριος Ματάτσης και ο Περθίκης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και στις 26 που έχετε τον Λαγάκο, που δεν θα έλθει, μπορείτε να βάλετε τον Πηλικό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, Περθίκης και Ματάτσης είναι αύριο. Ο χανιώτης ήταν σήμερα. Εγώ λέω να κάνουμε εμβόλιμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και άλλη εμβόλιμη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μία είναι, δεν έχουμε άλλη.

Ισως χρειαστεί και για τον χανιώτη. Τι να σας πω τώρα; Αφού λείπουν; (Στο σημείο αυτό προσέρχεται στην Αίθουσα συνοδευόμενος από τους Γραμματέα της Επιτροπής ο ηάρτιος Πηλικός).

ΑΑΑ

4/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

148

Κύριε γάρτυς, παρακαλώ απαντήστε μου σε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την ταυτότητά σας.

Ονομάζεσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πηλικός Μιχαήλ του Δημητρίου και της Σοφίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το γένος της μητέρας σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Πηλικός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από Πηλικένιο σόο δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τόπος γεννήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Γαβαλάς Αλιβερίου Ευβοίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1926.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που κατοικείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: [REDACTED], στο Μαρούσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι επάγγελμα έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ανεπάγγελτος. Αξιωματικός εν αποστρατεία, αντισυνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε γάρτυς /βάλτε το χέρι σας παρακαλώ

στο Ευαγγέλιο. *[Signature]* Καε παρακαλώ και τους κυρίους

5/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

14P

συναδέλφους να εγερθούν για να βάσετε τον νενομισμένο όρκο.

(Στο σημείο αυτό ο ημέρτως θίδει τον κάταυθι όρκο : "Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι") .

Παρακαλώ καθήστε.

'Έχετε κάνει κύριε Πηλικάνε, καμμία έκθεση στην Υπηρεσία σας το 1974, ήσατε καμμία κατάθεση στον κύριο Μπέλκα Κ.Λ.Π. ;
ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν μου ζητήθηκε ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Δεν σας ζητήθηκε. Ούτε έκθεση κάνατε, ούτε κατάθεση.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Δυστυχώς, βρισκόμαστε στην θέση να διακόψουμε την εξέτασή σας στο σημείο αυτό για μιά άλλη μέρα, γιατί θα συνεχίσει τώρα ο κύριος Παλαίνης, ο οποίος δεν τελείωσε ακόμα και η ώρα είναι προσφυρημένη.

Κύριοι συνάδελφοι, ή πρέπει να βάλωμε εμβόλιμη συνεδρίαση ή να πιώμε προς το παρόν ότι θα εξετασθεί στις 26 του μηνός που θα λείπει ο κύριος Λαγάκος .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να πάμε στις 26 του μηνός κύριε Πρόεδρε και ως τα βρούμε για εμβόλιμη.

6/2 δ Κ.Β. 19.11.1986

150

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης): Καλάς. Στις 26 λοιπόν του μηνός, ημέρα Τετάρτη συζήνουμε τον αύριο Λαγάκι στις 10^η ώρα το πρωί, αύριε πηλιχέθε θα σας παρακαλέσω να είσθε εδώ. Την άλλη Τετάρτη δηλαδή. Θα μπείτε μέσα στην Βουλή, κατά τον ίδιο τρόπο για να εξετασθείτε.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

Ας επανέλθει ο αύριος Παλαίνης.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα ο αύριος Πηλιχός και επανέρχεται ο αύριος Παλαίνης).

Κύριε Ζακολίκο, θα σας παρακαλέσω επειδή πρέπει να πάω στο Υπουργείο Προεδρίας μια στιγμή να ανέβετε στην Έδρα.

(Στο σημείο αυτό την Έδρα καταλαμβάνει ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, αύριος Ζακολίκος).

36 1/3 B (A.D.) 19.11.86

151

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παύσανίας Ζακολήνος): Ο κ. Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Μάρτυς, δύως ξέρετε για να γίνει
ένας πόλεμος, μία στρατιωτική επιχείρηση, πραξικόπεμπα κλπ, υπάρχουν
τα αίτια και οι αφορμές. Εσείς επικαλεσθήκατε εδώ και λέτε δτι
πιστεύετε πως το πραξικόπεμπα έγινε γιατί ο Μακάριος είχε πάρει
απόφαση να μειώσει τη στρατιωτική δύναμη, να διώξει τους 'Ελληνες
αξιωματικούς κλπ, **Κατά την αποφή σας,**

ΜΑΡΤΥΣ. Παρουσιάστηκε από την ηγεσία, ήτοι αυτό γίνεται, δτι θα
βγουν οι Τούρκοι αν πάρουμε τους αξιωματικούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Δέχεσθε δτι αυτό μπορεί να είναι το
βαθύτερο αίτιο, ο στόχος του πραξικοπήματος; Αυτό πουέλεγε η
ηγεσία ήταν και η πραγματική αιτία;

ΜΑΡΤΥΣ, Αν δεν είναι αυτό, θα έπρεπε να είναι κάτι αλλο, 'Ετσι το
θέτετε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Μάλιστα, Ρωτάω σεις τι πιστεύετε,

ΜΑΡΤΥΣ, Δεν ξέρω,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Ρωτάω το εξής: 'Οταν πήραν την απόφαση τα
4-5 πρόσωπα που είπατε για το πραξικόπεμπα δεν έπρεπε να υπολογίζουν
τη θέληση του NATO, των συμμάχων, τη στάση της Αμερικής, της
Αγγλίας, της Τουρκίας και όλα αυτά, Και αν αυτοί δεν τα έλαβαν
υπόψη τους εσείς που γίνετε στη συνέχεια εκτελεστικά όργανα

2/3 B (A.D.) 19.11.86

152

πώς δεν τα λάβατε σοβαρά υπόψη όλα αυτά. Δηλαδή απλώς πάμε για
 να διωξουμε το Μακάριο, γιατί πάει να διώξει τους άλλους αφεω-
 ματικούς. Αυτό είναι όλο; Δεν πρέπει να συνεξετασθούν όλα τα
 άλλα; Κάτι είπατε, Άλλα θέλω να μου πείτε πώς είπε αυτό η ηγεσία
και σεις δλοι πήγατε από πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ, Δεν το κατάλαβα, 'Επρεπε ας πούμε να κρίνουμε, να
 ρωτήσουμε να πούμε γιατί το κάνατε αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΡΙΑΝΝΗΣ, Είπατε κάτι προσέξτε τι θα κάνει η
 Τουρκία ήλπι, αλλά σας είπαν όχι και προτιμούσατε όλοι και
 είπατε άντε να δάμε τον Μούσκο ήλπι, 'Οχι εσείς τι όπως ελέγετο τότε.
 'Ήταν δηλαδή τόσο απλό, πώς δεν τα ξλάβαν, υπόψη; 'Εχετεκαι
 σεις απολα;

(3 BA)

36

1/4BA

BII

19.11.86

153

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν λάβει μια απόφαση η στρατιωτική ηγεσία και παρουσιάζεται το θέμα ότι ανατρέπονται τα πλεονεκτήματα που είχε η Κύπρος εκείνη τη στιγμή και θα βγουν οι τούρκοι στη Κύπρο, αν θα ήταν η Κύπρος ισχυρή δεν θα μπορούσαν οι Τούρκοι να βγουν. 'Όταν μια απόφαση λαμβάνεται τόσο γρήγορα, δεν νομίζω ότι έχει ευχέρεια να σκεφθεί κανείς εκείνη τη στιγμή-και όταν έχει χαρακτηριστεί στρατιωτική επιχείρηση-δεν έχει τη δυνατότητα να κρίνει κάτι αλλο. Αν εν ψυχρώ πριν από πέντε μήνες έλεγαν πάμε να ανατρέψουμε τον Μακάριο, ασφαλώς θα εγεννώντο πολλές σκέψεις, γιατί το κάνουμε. Άλλα έτσι όπως παρουσιάστηκε το θέμα...'

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου έγινε βέβαια στις 21 Απριλίου του 1967. Μετά από 45 ημέρες ακριβώς, δηλαδή στις 6 Ιουλίου το 1967, έγινε ο πόλεμος των έξη ημερών Ισραήλ-Αιγύπτου. Έχει καμία σχέση το δικό σας πραξικόπημα με τον πόλεμο εκείνο των έξη ημερών;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν ακούσατε ποτέ τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σχέση με τί;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δηλαδή αυτό που έχει γραφεί σε βιβλία με ντοκουμέντα, σε εφημερίδες, που έχει συζητηθεί, ότι δηλαδή ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αν με βοηθήσετε, μπορώ να σας πω.

Σταύρος

Α

2/4BA

ΒΠ

19.11.86

154

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: 'Ότι δηλαδή εχρειάζετο να υπάρχουν διαθέσιμα τα ελληνικά λιμάνια, οι αμερικανικες βάσεις, για να ενισχύσουν το Ισραήλ σ' αυτό τον πόλεμο των έξη ημερών. Μια κοινοβουλευτική Κυβέρνηση - γράφεται, και υπάρχουν πάρα πολλά ντοκουμέντα γι' αυτό - δεν θα μπορούσε να διαθέσει όλα αυτά υπέρ του Ισραήλ, αφού εμείς σαν χώρα είχαμε από φιλία με τους άραβες, με την Αίγυπτο ήλπ. Ενώ μια δικτατορική Κυβέρνηση, που θα ήταν όργανο των αμερικανών, του NATO ήλπ., ήταν πολύ εύκολο να γίνει. Υπάρχει αυτή η σχέση; Βέρετε τίποτα σχετικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μόνο που έχω διαβάσει, είναι ότι δεν είχε επιτρέψει ο Παπαδόπουλος να περάσουν αεροσκάφη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό είναι σε άλλη εποχή.

Πως εξηγείτε τη σύμπτωση, ότι όταν έληξε ο πόλεμος Ισραήλ - Αιγύπτου και διευθετήθηκε αυτό σαν θέμα, αμέσως μετά έπεσε και η χούντα εδώ στην Ελλάδα; Αυτές οι συμπτώσεις πως σας φαίνονται; Σ' αυτή τη σύμπτωση, 45 ημέρες νωρίτερα πριν ξεκινήσει ο πόλεμος, γίνεται το πραξικόπημα εδώ, και λίγο μετά το τέλος εκείνου του πολέμου πέφτει η χούντα, μπορείτε να βρείτε κάποια σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να αποκλείω ότι μπορεί να είναι και σύμπτωση. Άλλα δεν μπορώ να αποκλείω και κάτι άλλο. Δεν το ξέρω. Δεν με έχει απασχολήσει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Σας ρωτώ, γιατί είστε ένας άνθρωπος που ινηθή-

3/4BA

ΒΠ

19.11.86

155

κατε πολύ κοντά στην ηγεσία της δικτατορίας. Πολλά μπορεί να έχετε ακούσει, ή να έχετε διαβάσει, ή να έχετε δει, γι' αυτό σας ωτώ. Αυτό είναι θέμα που θα μας απαντήσουν οι μεγαλύτεροι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν έταν ήταν ο Παπαδόπουλος. Εγώ ήμουν δταν ήταν...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Ιωαννίδης.

Εσείς με δσα εκ των υστέρων έχουν συμβεί βλέπετε αποχώρηση μεραρχίας από τη Κύπρο, εξασθένηση της άμυνας μέσα στο χώρο, το πρα-
ξικόπημα που διέλυσε τις καλές προϋποθέσεις που υπήρχαν για την άμυνα της Κύπρου αλπ. 'Όλα αυτά γίνονται μέσα στη διάρκεια της 7ετίας, με αποτέλεσμα, για μας εθνικό, τη διχοτόμηση τελικά. Δεν βλέπετε ~~μέσα στους~~
στόχους του πραξικοπήματος, όχι του Παπαδόπουλου, του Ιωαννίδη αλπ., αυτών που εκίνησαν αυτές τις δυνάμεις, αυτοί που κατάρτισαν τα σενάρια, μια σχέση της δικτατορίας με τη διχοτόμηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν με έχει απασχολήσει αυτό το θέμα για να βρω σχέση ανάμεσα..

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν προβληματιστήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να πω ιάτι που δεν το ξέρω.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μπορείτε να μου πείτε, ήρθε μάρτυς, εσείς που ήσασταν πάρα πολύ κοντά στον Ιωαννίδη, και βεβαίως πολύ κοντά στο πρα-
ξικόπημα της 25ης Νοέμβρη που έγινε δικτάτορας ο Ιωαννίδης, γιατί ρίξατε τον Παπαδόπουλο; Τι ξέρατε; Γιατί το αποφασίσατε; Τι ξέρετε απ' αυτά;

Γιατί έπεσε ο Παπαδόπουλος;

(BA) 1/4 Δ (AK) 19.11.86

156

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε, τι έχω ακούσει εγώ ως αιτιολογικό, από τον κύριο Ιωαννίδη βασικώς, για να ανατραπεί ο Παπαδόπουλος. Κατ' αρχήν, δεν απεφασίσθη τότε να ανατραπεί ο Παπαδόπουλος. Από πολλά χρόνια πριν συνεζητείτο η ανατροπή του Παπαδόπουλου, αλλά δεν απεφασίζετο, με το αιτιολογικό -και σας λέω απόψεις που έχω ακούσει- ότι πρέπει να ωριμάσει ο λαός για να γίνει κάτι, μία επανάσταση. Δεν μπορεί να γίνει έτσι τυχαίως μία επανάσταση, πρέπει να ωριμάσουν οι συνθήκες, να υπάρχει η κατάλληλη διάταξη των δυνάμεων και εν πάσῃ περιπτώσει ανεβάλετο, δεν απεφασίζετο και όχι μόνο δεν απεφασίσθη, δεν εγένετο σκέψη μόνο τότε...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν σας ρωτάω αυτό. Σας ρωτάω ποιό ήταν το αιτιολογικό σε σας τους αξιωματικούς, τι είπατε αιτιολογικά, τι τον ανέτρεψε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Το αιτιολογικό ήταν πρώτον ότι δεν έκανε όλους τους στόχους της επαναστάσεως που είχαν τεθεί και κυρίως ανεφέροντο στην εξυγίανση του δημόσιου βίου γενικώς και δεύτερον το σύνταγμα που είχε προετοιμάσει ο Παπαδόπουλος και θα εγένετο και δημοψήφισμα είχε δημιουργήσει πρόβλημα με το γεγονός ότι δεν υπήρχε αντίπαλος υποψήφιος. Θα έβαζε υποψήφιο μόνο τον εαυτό του και θα έβγαινε πρόεδρος για 7 νομίζω, ή για 5 χρόνια.

2/4 Δ (ΑΚ) 19.11.86

157

Αυτά γενικώς ετέθησαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Καλώς, κύριε Μάρτυς, κατάλαβα. Εγώ ρωτάω το
 εξής: Αφού οι συζητήσεις για την ανατροπή του Παπαδόπουλου εγένοντο
 πολύ πριν, πολλούς μήνες πριν, ο Παπαδόπουλος δεν το είχε πληρο-
 φορηθεί αυτό; Και αφού το πληροφορήθηκε, δεν βρήκε, που του ήταν
 πολύ εύκολο να βρει, ποιοί ήταν οινούσαν αυτά τα νήματα, ώστε να τους
 πιάσει και να μείνει επάνω; Και πώς τους άφησε και δέχθηκε στη
 συνέχεια αδιαμαρτύρητα -το νονίζω αυτό γιατί ήξερε ότι θα ανατρα-

πεί - να τον ανατρέψουν και γιατί; Μήπως είχε πάρει
 εντολές από αλλού, ήξερε ότι υπήρχε σενάριο; Και γιατί; Για πέστε
 μας όλα αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Παπαδόπουλος πληροφορίες περί συγκεκριμένων κινήσεων
 δε ξέρω αν είχε. Πάντως για δυσαρέσκειες, για ορισμένες ενέργειες
 ότι δυσαρεστημένοι αξιωματικοί το συζητούσαν, είχε, πρέπει να είχε.

Ξέρω ότι θεωρούσε πάντα-μου φαίνεται και λίγο παράξενο - ότι αποκλεί-
 εται ο Ιωαννίδης, γιατί σχεδόν ο Ιωαννίδης είχε μείνει στο Στρατό.

Οι άλλοι είχαν απομακρυνθεί στα γυμναστήρια σαν γενικοί γραμματείς κ.λπ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Με λίγα λόγια να μου τα λέτε, κύριε Μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, με λίγα λόγια, ο Παπαδόπουλος απέκλειε ότι ο Ιωαννίδης
 θα έκανε κάτι εναντίον του.

Σ. Κ. Η. Β.

Σ. Κ. Η. Β.

3/4 Δ (AK) 19.11.86

158

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε συνάδελφε, θα παρακαλέσω να έλθετε στο κομμάτι του κυπριακού, αν έχετε ερωτήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ναι, θα φθάσω κύριε Πρόεδρε, αλλά έχει σημασία γιατί έπεσε ο Παπαδόπουλος, γιατί ήλθε ο Ιωαννίδης, και γιατί μόλις ήλθε ο Ιωαννίδης άρχισαν διαδικασίες πραξικοπήματος στην Κύπρο. Έχει σημασία μεγάλη και οι ερωτήσεις είναι σχετικές.

Κύριε Μάρτυς, για πέστε μου, ξέρετε ότι ο Παπαδόπουλος ενέσχυσε την προσωπική του ασφάλεια τον τελευταίο μήνα πριν ανατραπεί; Το ξέρετε αυτό; Την προσωπική του ασφάλεια μόνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν έγινε αυτό τον τελευταίο μήνα. Αλλά είχε πολλούς στην ασφάλειά του κάπου στο Λαγονήσι, εκεί που έμενε. Δεν ξέρω αν ήταν τον τελευταίο μήνα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Υπήρχε αύξηση της δυνάμεως σημαντική.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν ήταν τον τελευταίο μήνα. Επειδή θυμάμαι ότι σχεδίαζαν το πώς θα συλληφθεί ο Παπαδόπουλος το βράδυ εκείνο αύξησαν την ασφάλεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς, η ερώτηση έχει το εξής νόημα; Αφού ενισχύει τον τελευταίο μήνα προ της ανατροπής του την προσωπική του ασφάλεια, ξέρει ότι πρόκειται να τον ανατρέψουν. Αυτό σας λέω.

Σταύρος Καραϊβαζ

Σταύρος Καραϊβαζ

4/4 Δ (AK) 19.11.86

159

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Το υποπτεύεται, δεν το ξέρει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Το ξέρει.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα, δεν ξέρω αν έγινε τον τελευταίο μήνα αυτό. Πάντως είχε ασφάλεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Καλώς, κύριε μάρτυρε. Πείτε μου σας παρακαλώ:

'Εχουμε πολλές μαρτυρίες εδώ και πλήθος στοιχείων που κατεθησαν ότι οι Τούρκοι άρχισαν να προετοιμάζονται για την απόβαση από το μήνα Απρίλιο περίπου, δηλαδή 3-4 μήνες πριν γίνει το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν είναι σέγουρο, φέτος για την Κύπρο, φέτος για το Αιγαίο, διότι παρουσιάστηκε μία περίπτωση...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. 'Οχι, παρακαλώ. Οι καταθέσεις που έχουμε εδώ λένε ότι ετοιμαζονταν για την Κύπρο, ότι έχουν πιάσει τα σήματα, τα έχουν μεταφράσει και γενικά δεν υπάρχει θέμα.

(4K)

(4Δ)

1/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

160

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε έλθει και ένα σήμα, όμως τώρα δεν το έχω, που έλεγε ότι είχαν μετακινήσει και ανησύχησε τότε την προσέλαυμα απεκτά σοβαρή μονάδα από την Αλεξανδρέτα πριν την Μερσίνα. Βέρετε πού είναι, κοντά στα νησιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύπρος-Αιγαίο. Πάντως υπήρχαν πληροφορίες από τριεμήνου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Θα πρέπει να ξέρετε, ότι τουλάχιστον διπλωματικά στην πολιτειακή, για να γίνει μία τέτοια επιχείρηση, σαν αυτή ποιού έκαναν οι Τούρκοι, θα έπρεπε να είχαν μάποια πρόσωση, μάποιο δικαιολογητικό. Ήταν χώρα του ΝΑΤΟ και δεν μπορούσαν έτσι στο βρόντο να ξεκινάνε και να λένε αυτό και εκείνο. Πώς, λοιπόν, οι Τούρκοι ήξεραν, 4 μήνες νωρίτερα, ότι θα γίνει πραξικόπημα, για να έχουν την αφορμή να κάνουν απόβαση; Πώς το ήξεραν; Ποιός μπορεί να τους τα έδωσε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχετε στοιχείο, ότι οι Τούρκοι ήξεραν, ότι θα γίνει πραξικόπημα; ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ήξεραν και προετοιμαζόταν, αυτό σας λέγω.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρανε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ήξεραν από τον Απρίλιο μήνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Χρειάζεται αφορμή για να γίνει;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Χρειάζεται αυτή η αποψη, εσείς είσθε έμπειρος δεν είσθε άπειρος.

Η απάντησή σας ποιά είναι κύριε μάρτυς;

Τσιμ

2/4 K. S.N. 19-11-1986

187

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ, είχα σχηματίσει την εντύπωση και περισσότερο φοβούμουνα την ενέργεια των Τούρκων στο Αιγαίο, χωρίς να αποκλείω και την Κύπρο. Άλλά δεν μπορώ να δεχθώ αυτό -δεν ξέρω αν το νησιθέσατε έτσι- ότι ήξεραν ότι θα γίνεται πραξικόπεμπα οι Τούρκοι στην Κύπρο. Δε νομίζω ότι το ήξεραν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ .Καλώς , εντάξει, δεν απαντάτε.

Για πείτε μου κύριε μάρτυς, πάρα πολλοί φίλοι σας ήρχι προσωπικοί φίλοι σας Ιωαννιδικοί λεγόμενοι μερικά ονόματα θα μπορούσα να σας πω, αλλά δεν θα τα πω, έχουν πει σε μένα προσωπικά: Κύριε Κουτσογιάννη, ανοίξτε τον φάκελλο της Κύπρου -εδώ και πολλά χρόνια- και θα δείτε τί στοιχεία θα σας δώσουμε, λέγοντας στη συνέχεια, ότι αυτοί ξεγελέστηκαν εσείς δηλαδή, ο Ιωαννίδης και εσείς, ξεγελάστηκαν λοιπόν , εξαπατήθηκαν, είχαν καλές προθέσεις κ.λπ. , αλλά ότι είχε στηθεί όλο αυτό το σενάριο στο εξωτερικό από τις γνωστές δυνάμεις και με συμμετοχή Ελλήνων πολιτικών κ.λπ. και ότι είχαν γίνει κάποιες συναντήσεις δεξιά και αριστερά. Τα λένε άνθρωποι του περιβάλλοντος του Ιωαννίδη, Αυτό το γνωρίζετε. Για πέστε μου τί εννοούν; Δηλαδή τί ξέρετε, τί μπορείτε να μας πείτε εδώ υπεύθυνα , τί ακούσατε ή τί ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε: Εγώ ήλθα εδώ με την πρόθεση να καταθέσω γεγονότα και αυτά που ξέρω. Είναι γεγονός αυτό που λέτε, ότι κυκλοφορούν πάρα

M. M.

S.

3/4 K. S.N. 19-11-1986

162

πολλοί ψήθυροι. Αλλά από τον ψήθυρο μέχρι την πραγματικότητα, υπάρχει μια μεγάλη απόσταση. Και κυρίως αυτά που σχολιάζουν και ευζητούν, είναι διάφορα δημοσιεύματα στον Τύπο. Και έχω και εγώ εδώ ορισμένα να σας καταθέσω. Αλλά, εγώ τουλάχιστον, δεν ξέρω κάτι που να επιβεβαιώνει αυτά που έχουν γραφεί κατά καιρούς. Έχετε δίκιο, αυτά λεγόντουσαν, ανοίξτε το φάκελλο, έχουμε στοιχεία για συναντήσεις για συγκεντρώσεις κ.λπ. στο εξωτερικό, αλλά στοιχείο συγκεκριμένο να σας πω κάτι, ότι έγινε αυτό, αυτό δεν το γνωρίζω. Εάν θέλετε για το τί συζητιέται να σας δώσω ορισμένα δημοσιεύματα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ.. Όχι δημοσιεύματα, εάν εσείς ξέρετε. Εάν εσείς δεν ξέρετε, καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχουν δημοσιεύματα αρκετά που μιλούν και στον ξένο Τύπο. Έχω ένα δημοσίευμα ξένου Τύπου, μιας Αμερικανικής εφημερίδας, εάν σας ενδιαφέρει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Όχι, τα δημοσιεύματα είναι εκτός. Τα δημοσιεύματα τα έχουμε υπόψη μας και εμείς κύριε Παλατίνη, εσείς θα καταθέσετε για γεγονότα που ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ για γεγονός που δεν ξέρω, δεν θα καταθέσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή είναι πολύ σημαντικό αυτό που λέει ο κ. Κουτσογιάννης, ότι του εμπιστεύθηκαν γεγονότα κ.λπ., να καταθέσει τα σούλατα για να τους καλέσουμε.

4/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

163

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλοί συζητάνε αυτά τα πράγματα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Δεν αναφέρομαι σε σας, κύριε μάρτυρες.

Του εμπιστεύθηκαν ότι αυτοί ξέρουν για κινήσεις, για συναντήσεις κ.λπ. Εγώ παρακαλώ να κατατεθούν τα ονόματα αυτά και να τους καλέσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μα φυσικά, αυτό θα το ζητήσω από τον κύριο Κατσιγιάννη, για να δούμε πού είναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν θα πω ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Θα τα καταθέσετε στο Προεδρείο, κύριε συνάδελφε.

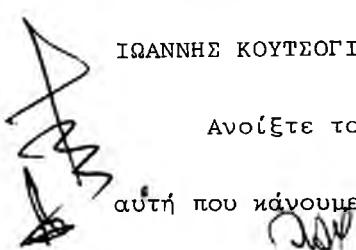
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Αυτό είναι σοβαρότατο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εγώ υπήρξα σαφής πριν από 10 χρόνια, πριν από 8 χρόνια, όταν υπηρετούσα στο στρατό, όταν είχα επανέλθει και μετά που έφυγα, διάφοροι αξιωματικοί του τότε καθεστώτος μου έχουν πει αυτά, χωρίς να μου έχουν πει όμως, ξέρουμε αυτό, ξέρουμε εκείνο, αλλά ανοίξτε το φάκελλο και θα δείτε τί θα μάθετε κ.λπ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Από το φάκελλο θα τα βλέπαμε, ή από το πού είναι θα κατέθεταν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Με συγχωρείτε κύριε Πρόεδρε.

Ανοίξτε τον φάκελλο της Κύπρου, κάνετε την ανάκριση, την εξέταση αυτή που κάνουμε και τότε θα δείτε τί στοιχεία θα σας δώσουμε. Και αυτά

5/4 K. Σ.Ν. 19-11-1986

164

τα 2-3 ονόματα μπόρω να τα πω, αλλά σχι σήμερα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Φένα μας τα καταθέστε για να τα αξιολογήσει η επιτροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ακριβώς γι 'αυτό ρωτάω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Να κυττάξουμε και τον χρόνο, κύριε συνάδελφε, είναι 17 λεπτά .

ΜΑΡΤΥΣ: Επιτρέπεται να σας απαντήσω; Κύριε Κουτσογιάννη δεν ολοκλήρωσα την απάντησή μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ορίστε,

ΜΑΡΤΥΣ: Μου λέτε για ονόματα και εγώ σας λέγω ότι προ δύο ημερών με πήρε τηλέφωνο ο δικηγόρος ο κ. Αλφαντάκης και μου είπε ότι έχω στοιχεία για συγκεντρώσεις στο εξωτερικό, ~~πιατί~~ δεν μεκαλούν στην επιτροπή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο δικηγόρος Αλφαντάκης:

(4N)

(4K)

1/ 4 Ν. ΜΠ 19-11-1986

165

ΜΑΡΤΥΣ:

Σας λέω για πρόσωπα που λέτε ότι τα ξέρω. Ακόμα προ δύο διημερών μου
έλεγε εμένα δτι έχει στοιχεία,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τον έχουμε απορρίψει όλοι ως αναξιόπιστο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Παναγιωτόπουλε, μετά που φύγαμε από το στράτευμα,
πολλοί αξιωματικοί τον 'είχαν δικηγόρο τους. Πήγαιναν στο γραφείο
του, του έλεγαν διάφορα πράγματα. Το λέω επειδή μιλήσατε για
πιόσωπα. Προχθές μοι είπε ότι έχει στοιχεία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Και εγώ, κ. Πρόεδρε, τέτοια στοιχεία άκουγα
και γι' αυτό ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως ψιθύρους δεν μεταφέρω εδώ στην Βουλή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε γιάρτυς θέλω να μου πείτε γιατί οι
Τούρκοι δεν έλαβαν κανένα μέτρο προστασίας. Έχουμε μάλιστα
μαρτυρίες ότι οι μονάδες τεθωρακισμένων δεν είχαν καν αντιεροπορικά.
Μάλιστα κάποιος Ταγματάρχης που συνελήφθη όταν ρωτήθηκε γιατί δεν
έχεις αντιεροπορικό, είπε ότι έχουμε την διαβεβαίωση της στρατιω-
τικής ηγεσίας της Τουρκικής, ότι δεν θα έλθουν τα Ελληνικά Αερο-
πλάνα. Επίσης όταν κάποιο πλοίο μας βρέθηκε στην Πάρο ανοικτά κατά
λάθος ο Ετζεβίτ πήρε τηλέφωνο του Κίσσιγκερ και του είπε γιατί
υπάρχει πλοίο εκεί κλπ. Δηλαδή σαν να του έλεγε, άλλα έχουμε συμφωνή-

2/4 N ΜΠ 19-11-1986

166

σει και ~~άλλα~~ βλέπουμε εδώ πέρα. Μπορείτε να μας πείτε πώς ήσαν τόσο σίγουροι οι Τούρκοι ότι δεν ήκαναμε τίποτα, όπως και πράγματι τίποτα δεν έγινε; Ποιός μπορεί να τους το είπε αυτό; Πώς το ήξεραν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που λέτε είναι πολύ σοβαρό και έχει απασχολήσει και εμένα. Η μόνη δικαιολογία που μπορώ να δώσω είναι ότι οι Τούρκοι πρέπει να ήταν βέβαιοι ότι δεν θα συνατήσουν αντίδραση, με τον τρόπο βέβαια που ενήρωνησαν την απόβαση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πού το στηρίζετε αυτό ν. μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη διάρκεια της απόβασης δεν έλαβαν τα μέτρα που έπρεπε από πλευράς αεροπορικής κάλυψης. Δεύτερο, διέθεσαν όλη την αποβατική δύναμη που είχαν. Σε περίπτωση που είχαν έστω και ένα φόβο ότι ήταν δυνατό εμείς να ενεργήσουμε και να βουλιάξουμε την αποβατική του δύναμη, δεν είχαν πλέον τίποτε για τα νησιά. Δεν ξέρω πόσος καιρός έπρεπε να περάσει για να συγκροτήσουν άλλη αποβατική δύναμη. Δεν ήταν δυνατόν να διαθέσουν όλη την αποβατική δύναμη, όταν υπήρχε ένας φόβος ότι θα μπορούσαν να βυθιστούν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ενήργησαν σύμφωνα με την εντύπηση ότι δεν πρόκειται να μας κτυπήσει κανένας.

3/4 N ΜΠ 19-11-1986

167

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κάριε πρόεδρε, έχει κατατεθεί από άλλο μάρτυρα
ότι δεν ήταν όλη η αποβατική δύναμη, αλλά έμεινε πίσω ένα κομάτι
από τη δύναμη αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούμε να δεχθούμε ότι έμεινε κάτι πίσω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυρε, έχει γραφτεί σε εφομερίδες,
σε βιβλία κλπ ότι τις κρίσιμες ημέρες των αποφάσεων ο Ιωαννίδης
συνεδρίασε απέναντι από την Αμερικανική Πρεσβεία σε μια κλινική
του Κυπρού Σταυρό με πρόσωπα εκτός εξουσίας βέβαια και εναφέρεται
επίσης ότι υπήρχαν πρόσωπα που είχαν σχέση με Εβραίους κλπ. Θέλω
να μου πείτε κ. μάρτυρε αν έγινε τέτοια σύσκεψη ή συσκέψεις, ποιοί
ήταν εκεί και αν ξέρετε ή έχετε ακούσει κάτι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μια σύσκεψη έγινε στο σπίτι που λέτε, είναι Βασιλίσσης
Σοφίας, νομίζω, 96. Γιατί εκεί δίπλα από την κλινική έχει
διαμέρισμα η αδελφή του Ιωαννίδη. Εκεί συμμετείχα και εγώ
σε μια σύσκεψη αλλά πρό της ανατροπής του Παπαδόπουλου και όχι
αυτές τις κρίσιμες μέρες που λέτε. Ήταν γίνει τια συγκέντρωση εκεί
όταν ο Ιωαννίδης έκανε τις προπαρασκευαστικές ενέργειες για την
ανατροπή του Παπαδόπουλου, χωρίς βέβαια να έχει αποφασιστεί ακόμια.
Σ' αυτή την σύσκεψη θυμάμαι ότι ορισμένοι είχαν καταφερθεί εναντίον
του Παπαδόπουλου.

4/4 N ΜΠ 19-11-1986

168

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ρωτάω για τη σύσκεψη εκείνων των αρίστειων ημερών.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συμμετείχα σε καμία τέτοια και δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, υπήρχε ή δεν υπήρχε καμία σχέση με Εβραίους;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακοδίκιος) : Για άλλη χρονική περίοδο μιλούσε ο κ. Κουτσογιάννης και για άλλη ο κ. Ιατόπους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Υπήρχε ή δεν υπήρχε σχέση με Εβραίους;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη σύσκεψη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς υπήρχαν μόνο αξιωματικοί. Και βέβαια μιλάμε για πρότης ανατροπής του Παπαδοπούλου.

(ΜΕΖ)

(N)

1/4 ΜΕΖ(Κ.Ο.) 19.11.86

169

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εβραίος δεν υπάρχει στην υπόθεση πουθενά;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη σύσκεψη Εβραίος;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μετά. Υπάρχει Εβραίος στην υπόθεση όλη αυτή Ιωαννίδη, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή σε ποιά υπόθεση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σε όλες. Στη ζωή του Ιωαννίδη, υπάρχει κανένας Εβραίος;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη ζωή του Ιωαννίδη, έχω ακούσει ότι ο γαμπρός του ήταν Εβραίος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πέστε το, λοιπόν,

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα προσέξτε - ο οποίος είναι γιατρός - δεν ξέρω εάν έχει χωρίσει τώρα με την αδελφή του, Ριάτιν προηγουμένως μου δώσατε την εντύπωση ότι συμμετείχε σε κάποια σύσκεψη,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οχι, Εγώ πιστούματα απ' αυτό και ρωτώ αν υπάρχει κανένας Εβραίος στη ζωή του γενικά, ο οποίος έπαιξε ρόλο,

ΜΑΡΤΥΣ: 'Έχει παντρευτεί την αδελφή του,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Επαιξε ρόλο αυτός ο Εβραίος σε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί ρόλο; Σε επαναστάσεις και τέτοια;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οχι γενικά να επηρεάσει τον δικτάτορα Ιωαννίδη.

2 /4 Ε.Ζ(Κ.Ο.) 19.11.86

170

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το ξέρετε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τι γιατρός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Χειρούργος, νομίζω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δια παρεμβάσεων θα παίρνουμε το λόγο, κύριε

Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακωλίκος): Νομίζω ότι πήγατε να διευκρινίσετε
κάποιο θέμα,

Ο κύριος Δασκαλάκης, έχει το λόγο;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, θέλω να σας θυμίσω ότι εγώ
δέν είμαι στρατιωτικός και δεν έχω αυτή την -θέση την έχουν πολλοί,
μάρτυρες, δεν ξέρω εσείς αν συμφωνήσατε μαζί τους - ψυχρότητα στην
εκτίμηση των καταστάσεων που χαρακτηρίζει, λένε κάποιοι, τους στρα-
τιωτικούς, Είμαι λίγο πιο πολύ συναίσθηματικός και πραγματικά θα
ήθελα να σας θυμίσω, στην έναρξη της κατάθεσής σας όταν είπατε ότι,
είμαι ευτυχής που άνοιξε αυτή η διαδικασία για την ολοκλήρωση
του φακέλλου της Κύπρου, γιατί πραγματικά και τα παιδιά μου με ωτά-
νε "είσαι προσδότης πατέρα"; Το είπατε, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

Θεοφίλης

3/4 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 19.11.86

171

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Σας ενδιαφέρουν και τα παιδιά σας και τα παιδιά μου και όλα τα ελληνόπουλα και είναι αυτό που πρόκειται να αφήσουμε όλοι μας ή σαν γονείς, ή σαν δημόσιοι ανδρες στις επόμενες γενιές και πιο συγκεκριμένα στα παιδιά μας.

'Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και πραγματικά σχημάτισα την εντύπωση ότι θα θέλατε να βοηθήσετε την Επιτροπή η οποία - δεν ξέρω αν το είπε στην αρχή ο Πρόεδρος όταν πρωτοήρθατε - δεν σας βλέπει σαν κατηγορούμενο,

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει τέτοιο πρόβλημα,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Καὶ οάπου νομίζω μας ξεφεύγει και η λέξη "προδότης" για μη καταδικασμένους. Έγώ προσωπικά χαρακτηρίζω οάποιες πράξεις προδοτικές, οάποιες ενέργειες σαν προδοσία, αλλά ψάχνω να βρω τους προδότες. Και επομένως, κανείς, πριν ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, δεν μπορεί από μένα τουλάχιστον να χαρακτηρισθεί προδότης. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ αυτής της αρχής είμαι,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αλλά περίμενα ότι θα συμβάλετε πραγματικά με εκείνη την πρώτη μέρα περισσότερο αποτελεσματικά στο να

όλης

4/4 E.Z (K.O.) 19.11.86

172

ολοκληρωθεί αυτός ο φάκελλος για να αφήσει κάποιες παρακαταθήκες στα παιδιά μας, παραδείγματα προς μέμηση ή για αποφυγή.

Επίσης, διαπίστωσα ότι είσθε πάρα πολύ τεκμηριωμένος άνθρωπος και μπορείτε και να διατυπώσετε την γνώμη σας και τις απόψεις σας και να συμβάλετε. Και ακόμη νομίζω ότι θέρετε πολλά. Γιατί δεν το αρνείσθε. Και είναι προς τιμή σας-ότι είσασθε από τους πιο στενούς συνεργάτες του Ιωαννίδη, ή τουλάχιστον σας είχε εμπιστοσύνη όπως και σε καποιους άλλους. Και διαφωνώ -αν ο Πρόεδρος με ανακαλέσει στην τάξη, θα το δεχθώ- ότι εδώ πρέπει να μας . . .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολήνος): Θα υπενθυμίσω ότι η ερώτηση πήρε 4' και δεν έγινε,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν είναι ερώτηση, αλλά θα μου επιτρέψετε, αυτό θέλω να πω, κύριε Πρόεδρε, τον θεωρώ σημαντικό τον μάρτυρα.

Θα μου επιτρέψετε να πω ότι προκειμένου να εξακονθωθεί η ειδικότητα του και η αξιοπιστία του, δεν μπορεί να περιοριστούμε μόνο στο συγκεκριμένο γεγονός, αλλά αναμφίβολα πρέπει και επιβάλεται να εξετάσουμε και τις ζητήματα που είναι παρεπίπτοντα, αλλά περισσότερο ή εξίσου σημαντικά με το Κυπριακό. Και όταν θέλα να βρούμε κάποια κοινή γλώσσα, να συμφωνήσουμε σε μερικά πράγματα. Βγάλε δεν θα σας ιάνω ερωτήσεις. Θα προσπαθήσω να συμφωνήσουμε και αν συμφωνήσουμε νομίζω ότι

OK

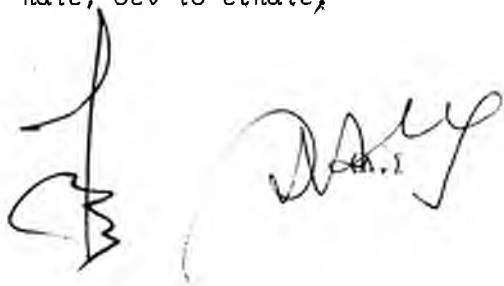
Σ

5/4 E.Z. (K.O.) 19.11.86

κάπου θα οδηγήσει αυτή η συζήτηση.

173

Κύριε μάρτυς, είπατε αυτό το απόφθεγμα, ότι είναι μεγάλη υπόθεση να αφήνουμε στους στρατηγούς τον πόλεμο, 'Ετσι; Το είπατε, δεν το είπατε;

(4EZ)

1/4Δ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπα.

174

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνείτε, ότι είναι επικίνδυνη υπόθεση να αφήνουμε στους έφρατηγούς τη διαικυβέρνηση της όποιας Χώρας; Και δεν εννοώ κάποιον έφρατηγό, ή λοχαγό, που μπορεί μέσα από τις εκλογές να γίνει Πρωθυπουργός. Μιλάω για τις ανώμαλες καταστάσεις, όπως τις εννοώ εγώ τουλάχιστον.

Συμφωνείτε, έστω και εκ των υστέρων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι εκ των υστέρων. Θα ήθελα να σας πω ότι για να γίνει μιά επανάσταση, ή ένα πραξικόπημα όπως θέλετε εσείς, δεν έχει σημασία, και να επέμβουν οι έφρατηγοί για να καταλύσουν το πολίτευμα, πρέπει να υπάρχουν οι ανάλογες πολιτικές, κοινωνικές συνθήκες. Δηλαδή, στην Αγγλία, ή στην Ελβετία...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επειδή αυτό θα μας φέρει το χρόνο, δέχεσθε ότι μπορεί, και εκεί είναι το επικίνδυνο, να εκτιμήσει τις συνθήκες ένας λοχαγός ή ένας Φαξίαρχος, όταν είναι δεδομένο ότι σε χώρες, όχι σαν την Ελβετία, αλλά σαν την Ελλάδα, τις δημιουργούν άλλες υπηρεσίες ή εξωελλαδικές δυνάμεις; Δεν είναι εξ ίσου επικίνδυνο ο κάποιος λοχαγός να εκτιμάει ότι οι συνθήκες είναι τέτοιες, που πρέπει να επέμβει;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το λέω, χωρίς την πρόθεση που είπατε εκ των υστέρων, γιατί αναλαμβάνω τις ευθύνες των πράξεών μου...

2/4Δ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ πιστεύω ότι και σείς κάτι περιμένατε από την ενέργεια που συμμετείχατε. Κάτι θετικό περιμένατε. Δεν το κάνατε για προσωπικό λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι το πιστεύω μου.

*F. Διαδηλώσεις
Περισσότερης
|| Κλοπής||*

Κατ' αρχήν, θα το πω και μπορείτε να γελάσετε, ότι δεν έχω δικτατορικές αντιλήψεις. Βασικά, πιστεύω στο δημοκρατικό πολίτευμα. και μακάρι ποτέ να μη χρειάζεται να γίνεται εκτροπή.

Και επειδή μου το θέσατε, δεν θα σας το πω εγώ, αλλά έχει γράφει επανειλημμένα, κ.λ.π., όταν ανετράπη ο Παπαδόπουλος, **παντού** ήλθε το δεύτερο καθεστώς, εγώ, φ αδελφός μου και άλλοι αξιωματικοί αναλάβαμε πρωτοβουλία για να γίνει εκδημοκρατικοποίηση στην Ελλάδα, με υγιείς δημοκρατικές διαδικασίες.

'Ηλθαμε σε επαφή με πολιτικούς, αριστούς, κάναμε συγκεντρώσεις και ορισμένοι απ' αυτούς απετέλεσαν και ακόμη ίσως, ενδεχομένως, ορισμένοι αποτελούν μέλη του Κοινοβουλίου. Και επειδή είμαι εδώ και είναι Κοινοβούλιο, θα ήθελα να σας πω ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θα παρακαλούσα να απαντήσετε,

κύριε Παλατίνη, συγκεκριμένα. Ιστορική αναδρομή δεν θέλουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θέλω να θίξω κανέναν, κύριε Πρόεδρε. Απλώς θέλω να πω, γιατί έχουν γραφεί πολλά, ότι ουδείς από αυτούς εδέχθη να συμμετάσχει

• *Παύλος*

3/4Δ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

στην τότε Κυβέρνηση!

176

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Πιστεύω, κύριοι συνάδελφοι, ότι αν συνεχισθεί αυτός ο τρόπος εξέτασης του μάρτυρος, δεν θα καταλήξουμε πουθενά και θα ξεφύγουμε από το θέμα. Το Κυπριακό αναζητούμε εμείς. Τα υπόλοιπα δεν μας ενδιαφέρουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιστεύω μου είναι, ότι μακάρι να μη δημιουργούνται εκτροπές από το πολίτευμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν ο μάρτυς, ο οποίος συμμετέχει τόσο ενεργά στη δικτατορία, δηλώνει απερίφραστα και αναφέρεται σε πολιτικούς που είναι στο Κοινοβούλιο, απορώ πώς δε γίνεται παρέμβαση εκ μέρους σας, ποιοί είναι αυτοί;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Κύριε συνάδελφε, αυτό νομίζω, είναι ένα θέμα που θα το εκτιμήσει το Προεδρείο και θα συζητηθεί από την Επιτροπή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ασφαλώς ναί και ζητώ συγνώμη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Δε νομίζω ότι σε κάθε ερώτηση που γίνεται προς το μάρτυρα, μπορεί ο μάρτυρας να κατευθύνει το σύνολο της ανακριτικής διαδικασίας!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι, ασφαλώς. Άλλα εδώ, δεν είναι ερώτηση προς τον μάρτυρα. Είναι απάντηση του μάρτυρος. Και στην απάντησή του δηλώνει ο μάρτυρας.

4/4Δ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

177

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συμφωνώ, αλλά η ερώτηση του κ.

συναδέλφου ήταν τελείως διαφορετική. Ήταν, εάν πιστεύει ότι ο όποιος στρατιωτικός, εκτιμώντας τις περιστάσεις, μπορεί να λάβει αυτές τις αποφάσεις. Το να λέει ο μάρτυρας τι πρωτοβουλίες πήρε και να λέει πρόσωπα και πράγματα, θα το εντιμήσει η Επιτροπή σε μιά συνεδρίασή της και θα κληθεί ο μάρτυρς να καταθέσει, εάν το αποφασίσουμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ανακαλώ, τότε, την ερώτησή μου, κύριε Πρόεδρε, επιφυλασσόμενος να την θέσω ενώπιον της Επιτροπής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι, να συζητάμε με βάση το Κυπριακό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είπα, όμως, και συμφωνήσατε, ότι μπορούμε να επεκταθούμε σε μερικά παρεμφερή ζητήματα, για να κριθεί η αξιοπιστία του μάρτυρος.

Εγώ δεν προτίθεμαι να κάνω την ερώτηση, που είπε ο κ. Λιβανός.

Αν θέλει το Προεδρείο, να το κουβεντιάσουμε μετά.

(Η.)

(4Δ)

1/4 - H. A.M. 19-11-86

178

Εκείνο που δεν απαντήσατε είναι, εάν δέχεσθε - και εκείνο με ενδιαφέρει εμένα, δεν με ενδιαφέρουν τα υπολοιπά, εάν δέχεσθε ότι η ομάδα στρατιωτικών, ή η ομάδα χούντα στρατιωτικών, μπορούν να εκτιμούν σε κάθε στιγμή ότι οι συνθήκες επιβάλλουν εκτροπή, οταν σας λέγω ότι μου μιλήσατε για Σουηδίες, για Αγγλίες και για Ελβετίες, γνωρίζετε πολύ καλά ότι τις συνθήκες δεν τις δημιουργεί ο λαός αυτός καθ' αυτός ή η πολιτική ηγεσία, αλλά δημιουργούνται από έξω δυνάμεις ή από μαστικές δυνάμεις. Σ' αυτό δεν μου απαντήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω, αν δημιουργούνται από εξωτερικές δυνάμεις. Άλλα μπορώ να σας απαντήσω για τις συνθήκες που λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν πειράζει, δεν είναι τόσο σημαντικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως για το προηγούμενο θέλω να πω ότι δεν ήθελα να εκθέσω κανένα πρόσωπο, αλλά απλώς ήθελα να πω ότι ουδείς φέντε δεχθεί να συμμετάσχει σε κυβερνηση ανώμαλο. Ολοι μιλούσαν για αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Γιατί είχαν κατηγορηθεί πρόσωπα, πράγματα, βουλευταί, κλπ.

Και αν μου επιτρέπετε να σας διαβάσω και μια επιστολή σνος εξ αυτών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Όχι.

Κύριε μάρτυς, α Ιωαννίδης - με μια κουβέντα αν μπορείτε να μου απαντήσετε με ναι ή όχι - θεωρείτε μετά την πτώση του Παπαδόπουλου ότι ήταν ο ισχυρός άντρας, η κορυφή της πυραμίδας; Ναι ή όχι;

Όχι

Σ

2/4 H. A.M. 19-11-86

179

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το είπε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Οχι φυσικά τυπικά. Μιλάει στις τυπικές δεν μπορούσε να υπογράψει καπιτό. Εγώ λέγω άτυπα και ουσιαστικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Τυπικά δεν ήταν. Υπήρχε η ιεραρχία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνούμε. Άτυπα, όμως και ουσιαστικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης ήταν ο ισχυρός άντρας. Αλλά σας είπα -να μη τα λέμε πάλι - για τους στρατηγούς καπιτό..

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα ήταν ο ισχυρός άντρας.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά τίποτε δεν υπέγραψε ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με συγχωρείτε. Τότε να σας πω: Μπορούσε ο Ανδρούτσόπουλος να υπογράψει μια αμυντική συμφωνία φερ'ειπείν με τη Σοβιετική 'Ενωση, αν δεν συμφωνούσε ο Ιωαννίδης; Λέω ένα παράδειγμα χοντρό.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το ξέρω. Αλλά, όμως, ο Ιωαννίδης το έχει δηλώσει μόνος του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, μιλήστε. Γιατί τα χαλάτε σήμερα; Είναι απλό. Λέγω ενα χοντρό παράδειγμα. Δεν υπήρχε πιθανότητα να γίνει αυτό.

Μπορούσε λέγω φερ'ειπείν να πάρει απόφαση το Υπουργικό Συμβούλιο, χωρίς κάποια έγκριση του Ιωαννίδη;

Αλμη

3/4 H.A.M. 19-11-86

180

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε τη στιγμή που ξέρετε ότι στη σύσκεψη που απεφασίσθη το δύο θέμα, ήταν και ο Ιωαννίδης μέσα. Επομένως βγαίνει αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Αρα δεν μπορούσε. Αυτό είναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα εδήλωσε προηγουμένως ότι ο Ιωαννίδης είπε ότι "εγώ απεφάσιζα για δλα."

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, τα έχει δηλώσει σε συνεντεύξεις κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αναφέρεται στο τυπικό, ότι δεν υπέγραψε κλπ.

Εμένα με ενδιαφέρει ουσιαστικά. Τυπικά το ξέρω.

Αναφερθήκατε σε κάποια εγκυλοπαίδεια. Το έχετε εκείνο το κομμάτι της εγκυλοπαίδειας που έχετε αντιγράψει, μαζί σας, περί πραξικοπήματος και το οποίο διαβάσατε την προηγούμενη φορά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται να το έχω. Να κοιτάξω μια στιγμή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί είπα να συμφωνήσουμε κάπου. Μέχρι εδώ συμφωνήσαμε σε δύο-τρία θέματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το ξαναδιαβάζετε, γιατί δεν το θυμάμαι;

ΜΑΡΤΥΣ: Λέγει: "Πραξικόπημα: ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μήπως ξέρετε ποιά είναι η εγκυλοπαίδεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Έβαλα την κόρη μου και μου του αντέγραψε.

Λέγει: "Πραξικόπημα : Αιφνιδιαστική, ενέργεια στρατιωτικής συνήθως..."

Αληχ

στ

4/4 H. A.M. 19-11-86

181

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό το αναφέρετε για να αντικρούσετε οτι στην Κύπρο δεν επρόκειτο περί πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

"Αιφνιδιαστική ενέργεια στρατιωτικής συνήθως ομάδος, η οποία αποβλέπει συνήθως στην βίαια κατάληψη της εξουσίας, ή στην μεταβολή του πολιτεύματος και στον περιορισμό των λαϊκών ελευθεριών. Τα πραξικόπημα-τα γίνονται συνήθως από φύλαρχους και επιτηδεους δημοκόπους" κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Φθάνει. Αυτά τα τρία χαρακτηριστικά, που χαρακτηρίζουν το πραξικόπημα, τα βρίσκετε στις προθέσεις, στις ενέργειες που έγιναν, όπως λέτε, στην Κύπρο; Δηλαδή αναφέρει ως πρώτο την κατάληψη ...

ΜΑΡΤΥΣ: Λέγει "κατάληψη της εξουσίας".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δηλαδή το βρίσκετε αυτό το χαρακτηριστικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεύτερο, πως λέγει;

ΜΑΡΤΥΣ: Μεταβολή του πολιτεύματος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το βρίσκετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί; Οταν ένας πρόεδρος εκλέγεται μέσα από άμεση ψηφοφορία - και στην Κύπρο νομίζω ότι είναι άμεση η ψηφοφορία - και εδώ πάμε να βάλουμε τον X, τον Τριανταφυλίδη, όχι πιά με λαϊκή

Αλη

5/4 H.A.M. 19-11-86

182

ετυμηγορία, αλλά εκ των άνω, δεν είναι ανατροπή πολιτεύματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι συνταγματολόγος, αλλά νομίζω ότι πολίτευμα, δταν λέμε, αναφέρεται σε μορφή, δηλαδή αν είναι Βασιλεία να γίνει Δημοκρατία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αν αγνοείται η θέληση του λαού αυτό δεν είναι μόρφη ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μα δεν θα γινόταν δικτατορία στην Κύπρο. Στην Κύπρο άλλαζε ο πρόεδρος και ορίζετο ένας άλλος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αλλά όχι με τη θέληση του λαού, κύριε Παλαίνη.

Δεν είναι κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος αυτό; Μπορεί να γινοντουσαν μετά από 3 ημέρες ή 3 μήνες εκλογές. Αυτό είναι άλλο θέμα. Αλλά εκείνο το διάστημα των τριών ημερών, ή των τριών μηνών, που θα βάζετε κάποιον άλλον, δεν είναι χωρίς την έγκριση του λαού; Άρα δεν είναι αλλοίωση του πολιτεύματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Περί πολιτεύματος, σας είπα ποιά αντίληψη έχω εγώ.

(4v)

H.

1/4 v. B.Z. 19-11-86

183

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. 'Ας πάμε στο τρίτο. Το τρίτο, τί λέει;

ΜΑΡΤΥΣ. Και στον περιορισμό των λαϊκών ελευθεριών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Υπήρξαν συλλήψεις; Λίγες, ή πολλές, δεν έχει σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχω ακούσει ότι υπήρξαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. 'Αρα, δεν είναι κάποια μορφή -δεν λέω γενικά εγώ- κατάλυσης προσωπικών ελευθεριών;

ΜΑΡΤΥΣ. Εφόσον συνελήφθησαν πρόσωπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. 'Αρα δεν πρέπει να συμφωνήσουμε ότι δεν ήταν πραξικόπημα; Γιατί κοιτάξτε, διαβάσατε ένα κείμενο κακώς προηγούμενα και θα σας ρωτούσα άν δεν συμφωνήσετε ότι είναι πραξικόπημα, είναι επέμβαση σε ξένο κράτος; 'Ενα από τα δύο είναι, ή πραξικόπημα ή επέμβαση σε ξένο κράτος. Τί προτιμάτε να είναι;

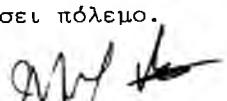
ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ το βλέπω περισσότερο να πάει σε επέμβαση^{σε} ξένο κράτος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Θα το δεχτώ πρόσκαιρα, εντός εισαγωγικών.

Για πέστε μου, με ποιό τρόπο αποφασίζει μία χώρα, με οποιοδήποτε δημοκρατικό καθεστώς ή δικτατορικό, να κάνει πόλεμο με ξένο κράτος και άν τηρήσατε αυτές τις διαδικασίες. . .

ΜΑΡΤΥΣ. Βέρετε ότι το Σύνταγμα θρίζει ποιός κυρύσσει πόλεμο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Επομένως, ούτε αυτό ετηρήθη.

2/4 v. B.Z. 19-11-86

184

Άρα δεν υπάρχουν τα χαρακτηριστικά επέμβασης σε ξένο κράτος. Ενώ,

όπως είπαμε τα δύο στα τρία κατά την δική σας συμφωνία υπάρχουν τα

χαρακτηριστικά ενός πραξικοπήματος. Γιατί αποφεύγετε να το πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είμαι νομικός ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ούτε έγω είμαι νομικός και επί πλέον και εγώ δεν

έχω κάνει και υβέρνηση, ενώ εσείς έχετε κάνει, έστω στο παρασκήνιο.

Επομένως έχετε μεγαλύτερα στοιχεία και μεγαλύτερες γνώσεις συνταγμα-

τικού ή διοικητικού δικαίου. Και τελειώνοντας, προχωρώ παρακάτω:

Μήπως θυμηθήκατε, εν τω μεταξύ, σε μία εβδομάδα ή σας ανανέωσε την μνήμη,

σας κάποιος από τις συζητήσεις που κάνατε, ποιό ήταν το τρίτο όνομα

της πρότασης για Πρόεδρος;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι και ειλικρινά δεν είναι σιδηρό μαζί που παραλείπω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κάνω την τελευταία ερώτηση που έχει επαναληφθεί

αλλά εμένα με ενδιαφέρει και μας ενδιαφέρει όλους.

Περίπου όλοι είχατε πωσθεί από 3 - 4 μήνες ότι κάτι επίκειται. Για

μένα τρείς πιθανότητες μπορεί να είναι. Η μία να έχει κάποιες εγγυή-

σεις ο Ιωαννίδης που του λέγανε "κάνε ότι έχεις να κάνεις και μη φοβά-

σαι τίποτα". Η άλλη, κακή εκτίμηση της κατάστασης, ή τέτοιες περιπτώ-

σεις έγκλημα είντε το κάνεις ή θελημένα είντε αθέλητα. Όταν βγαίνει απο-

τέλεσμα τέτοιο που βγήκε, οι ευθύνες είναι ευθύνες. Δεν είναι έτοι;

Δικτ

Σ

3/4 v. B.Z. 19-11-86

185

ΜΑΡΤΥΣ. Εφόσον λέτε εάν δεν υπήρχαν εγγυήσεις, εφόσον ανελήφθη η ενέργεια ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Και η τρίτη - και εκείνο είναι που με παιδεύει εμένα, κύριε Παλαιώνη, και θέλω να μας βοηθήσετε — μήπως μπορείτε να εκτιμήσετε ή να έχετε ακούσει. Και εδώ ρωτάω βέβαια μέσα στην προσπάθεια που λέτε ότι θέλετε να κάνετε, να μας διαφωτίσετε, τον Ιωαννίδη από τις 15 Ιουλίου μέχρι σήμερα τον έχετε δεί τουλάχιστον μία φορά να μην πώ 10 ή 100.

ΜΑΡΤΥΣ. Μια φορά τον είδα στη δίκη του Πολυτεχνείου που είχα πάει να καταθέσω ως μάρτυς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Από τις 15 Ιουλίου μέχρι σήμερα.

ΜΑΡΤΥΣ. Τον έχω δεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ήσασταν της εμπιστοσύνης του άνθρωπος, φίλος τον υποστηρίξατε. Δεν αποτολμήσατε να του πείτε "Βρέ Τάκη", ή "Ταξίαρχε, γιατί το κάναμε αυτό; Τί είχες πέσω σου και το έκανες"; Σας έδωσε καμία απάντηση;

Και ξέχασα να σας πώ την τρίτη περίπτωση που με βασανίζει. Φοβάμαι μήπως ήταν σενάριο, που δεν βγήκε πέρα, διπλής ένωσης, δηλαδή, πάρτε το μισό. Γιατί καίου απόλησε ο Ιωαννίδης ότι θα κάνουμε ένωση μετά

4/4 v. B.Z. 19-11-86186

την αποβίβαση. Άρα, ποιά ένωση θα έκανε; Θα έκανε κατά το ήμισυ ένωση.

Επομένως θα εξωθιούσε και τους Τούρκους, "κάντε το υπόλοιπο και εσείς να τελειώνουμε".

Μήπως λοιπόν, ήταν σενάριο που δεν ολοκληρώθηκε για διάφορους λόγους;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πώς μπορεί να συγκρατήσει μια τόσο μεγάλη ερώτηση;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Απαντήστε και τελειώνω.

(ΑΚ)

(v)

1/4 A.K. E.T. 19-11-1986

187

ΜΑΡΤΥΣ. Σας το έχω πει και άλλες φορές, ότι από την πρώτη στιγμή,
μου γεννήθηκε και μένα μεγάλο ερωτηματικό και τον ρώτησα πράγματι.

Κατ' αρχήν ^{είναι} ο κ. Ιωαννίδης ^{ένας} τύπος ^{αλειστός}, που δεν είναι ομιλητικός πολύ και που δεν λέει εύκολα τη σκέψη του. Άλλα τον έχω ρωτήσει και εγώ και άλλοι συνάδελφοι, γιατί είχαμε πάρα πολλά ερωτηματικά.

Εν συνεχείᾳ το μόνο που έλεγε ήταν η λέξη "προδόθηκα" και βασικώς το απέδιδε ότι δεν εξετελέσθησαν οι διαταγές από τους αρχηγούς ναυτικού και αεροπορίας, για πόλεμο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Η λέξη "προδόθηκα" αυτό το νόημα είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αυτό πιστεύω, ότι είχε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Προδόθηκε δηλαδή από τους ανθρώπους που τον υπηρετούσαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Τον κ. Ιωαννίδη εγώ που τον ξέρω καλά, -μπορεί βέβαια εσείς να μου πείτε ότι τον υποστηρίζω γιατί είναι φίλος μου, είναι δικαίωμά σας - δεν τον είχα άνθρωπο ικανό, να κάνει τέτοιο πράγμα, δηλαδή να πουλήσει την Κύπρο ή να συνεργαστεί με τους Τούρκους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μπορεί να το πίστευε αυτό, δεν το έβλεπε σαν προδοσία. Πίστευε ότι ~~κελειώνει~~ αυτή η διελκυστικδα, να πάρουμε

2/4 A.K. E.T. 19-11-1986

πραγματικό

188

μισό εμείς, μισό αυτοί και να τελειώνουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάντως σας λέγω, ότι σε κανέναν δεν έχει αποκαλύψει ο Ιωαννίδης και πάρα πολλοί τον έχουν ρωτήσει, αυτή τη βεβαιότητά του, ότι δεν βγαίνουν οι Τούρκοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ελπίζω, ότι θα συμβάλετε να μας το αποκαλύψει, αν έλθει εδώ.

Εγώ διερωτώματος εξής και ας μη μου απαντάτε. Μερικοί άνθρωποι που ήλθατε-και σύγουρα εσείς ναι, εγώ αυτό πιστεύω,^{ειστε} συγκροτημένοι και έξυπνοι. Προηγουμένως περίπου περιφραστικά είπατε ή βγήκε, ότι ο Ιωαννίδης δεν είχε αυτή την οξυδέρκεια^{το} είπανε και άλλοι-που εσείς βλέπω ότι έχετε. Απορώ πραγματικά πώς άνθρωποι με τόση οξύδρεκεια σαν και σας είχατε στοιχηθεί από πίσω του.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό μου μένει απορία.

Δεν είπα εγώ, ότι^{ήταν} παληκάρι ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Ο κ. Κάππιος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε μάρτυς, έχετε εκπαιδευτεί στο εξωτερικό πού, και σε ποια χώρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω πάει ποτέ στο εξωτερικό σε όλη τη διάρκεια που υπηρετούσα, εκτός από την Κύπρο, που υπηρέτησα δύο φορές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είσαστε αυτοδίδακτος από ότι κατάλαβα.

W.M.

Σ.Σ.

3/4 A.K. E.T. 19-11-1986

189

ΜΑΡΤΥΣ. Πάρτε το όπως θέλετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μπορείτε να μας εξηγήσετε πώς ο Παπαδόπουλος που είχε τόση δύναμη ανατράπηκε από τον Ιωαννίδη χωρίς να σπάσει μύτη;

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας το εξηγήσω: Την τόση δύναμη που λέτε εσείς, νόμιζε ο λαός ότι την έχει ο Παπαδόπουλος. Αλλά ο Παπαδόπουλος δεν είχε δύναμη στο στρατό διότι ο κ. Ιωαννίδης επειδή ήταν ένας τύπος που ενέπνεε συμπάθεια και εμπιστοσύνη, είχε καταφέρει να ελέγχει κυρίως αξιωματικούς μικρών βαθμών. Η δύναμη που πίστευε ο κόσμος ότι είχε ο Παπαδόπουλος ήταν αν θέλετε στους αρχηγούς επιτελείων, στους στρατηγούς, στην ΚΥΠ ίσως, κλπ. Αλλά το υπόβαθρο δεν ήταν του Παπαδοπούλου. Και επειδή ξέρω το θέμα και επειδή είχαν δυσαρεστηθεί πάρα πολλοί αξιωματικοί που δεν είχαν γίνει ορισμένα πράγματα που είχε υποσχεθεί, ήσαν πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε μια ανατροπή, την οποία εξεμεταλλεύθη ο Ιωαννίδης. Και σας δηλώνω ότι στην πραγματικότητα δεν είχε τόση δύναμη στο στρατό ο Παπαδόπουλος, όσο πιστεύετο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δεν είναι δυνατόν να δεχθούμε αυτό το πράγμα, διότι τουλάχιστον έπρεπε νάποιες μονάδες να αντιδράσουν. Απ' ότι φάνηκε τότε δεν αντέδρασε καμία μονάδα. Και αυτό δικαιολογεί σε μας

4/4 A.K. E.T. 19-11-1986

190

ότι δεν ήταν ο Ιωαννίδης αυτός που οργάνωσε την ανατροπή του Παπαδόπουλου, αλλά ήταν άλλες δυνάμεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω να σας απαντήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εσείς στις 3 του Ιούλη πώς πήρατε μέρος στην σύσκεψη; Ποιος ήταν ο ρόλος σας, γιατί σας κάλεσε ο Ιωαννίδης να πάρετε μέρος στη σύσκεψη αφού ουσιαστικά εδώ δεν είπατε τίποτα, δτι παίξατε κάποιο ρόλο για το πραξικόπημα στην Κύπρο;

4AK 1/45 XM 19.11.86

191

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω αν έχει διευκρινιστεί αυτό. Δεν συμμετείχα στην σύσκεψη που ελεγχθη τη απόφαση για να γίνει η ενέργεια στην Κύπρο. Δεν συμμετείχα στις συσκεψεις μέλλον. Δεν συμμετείχα στην σύσκεψη που εδόθησαν εντολές από τον αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων στους εκτελεστές στην Κύπρο.

Δηλαδή Γεωργίτση, Κομπόκη²

Εκλήθη την άλη μέρα στο γραφείο του Ιωαννίδη επειδή ήμουνα στο γραφείο αρχηγού στρατού του κυρίου Γελατσίνου, για να είμαι κατά κάποιο πρόποση σύνδεσμος να παρακολουθώ τις εξελίξεις, να ενημερώνω τον αρχηγό και για αυτό και δεν συνέχισα μετέ. Όταν εκδηλώθηκε το πραξικόπημα ας είπα ότι άλη η ενέργεια κατευθύνεται από το αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων

Να σας πω ένα μόνο ρόλο για να διευκρινίσω πλήρως την ερώτησή σας.

Ανέφεραν από την Κύπρο— δεν ξέρω τώρα ποιές, δεν το θυμάμαι δηλαδή — ότι επρέπει να δοθεί κάποια ειδική εντολή για συμμετοχή στην Κύπρο στους διοικητές τεθωραιοσμένων. Πρέπει να ήταν Κορικέτζιλος, Δαμπριένς Σ αυτή την περίπτωση ανεφέρθη στον αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων—δεν θυμάμαι τώρα και τα περιστατικά. Πάντως εγώ ενημέρωσα τον αρχηγό ότι πρέπει να γίνει αυτό στην Κύπρο. Ο αρχηγός εν συνεχεία μου λέει ότι πρέπει να στείλουμε ενα αγγελιαφόρο. Εστάλη λοιπόν αξιωματικός

Παύλος

2/45 XM 19.11.86

148

αγγελιαφόρος που μετέφερε γραπτή εντολή χωρίς να τοξέρει αυτός ο αξιωματικός τι έγραψε μέσα το σήμα-του αρχηγού στρατού πλέον στους διοικητές των τεθωρακισμένων στην Κύπρο. Ιωάννης Κορκέτζηλος, λαμπρινός, δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς ποιος ήταν οι διοικητές των τεθωρακισμένων δηλαδή οδηγώντων αρχηγού στρατού επειδή έτυχε να είναι και τεθωρακισμένων ο αρχηγός στρατού.

Θέλω να σας πω επειδή με ρωτήσατε προηγουμένως έχει γραφεί σ' όλο τον Τόπο ότι ήμουνα επιτελής του πραξικοπήματος. Δεν είναι αλήθεια αυτό. Ήμουνα επιτελής σύνδεσμος με τον αρχηγό στρατού επειδή υπηρετούσα στο γραφείο του. Ενημέρωνα τον αρχηγό για κάτι. Έχουν περάσει 12 χρόνια από τότε δεν τα θυμάμαι όλα. Δεν σας ικανοποίησε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος) Στην θέση αυτή κύριε μέρτυς σας είχε τοποθετήσει • Ιωαννίδης ή ήσασταν επιλογή Γαλατσάνου;

ΜΑΡΤΥΣ. Στη θέση αυτή ήμουνα προ του Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος) "Ησασταν δηλαδή • επόπτης του Γαλατσάνου κατά κάποιο τρόπο.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι • επόπτης

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος) Συνηθίζεται οι αρχηγοί να διελέγουν τους υπασπιστές τους.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα τοποθετηθεί σ' αυτή τη θέση στο Επιτελείο, το γραφείο

Δ. Μαρτυς

[Signature]

3/45 XM 19.11.86

193

του αρχηγού δταν ήταν αρχηγός στρατού • Τσεύμπας. Εν συνεχείᾳ έφυγε
• Τσεύμπας σε κανα μήνα · ήλθε • μακαρίτης • Ζαγοριανάκος, κάθισε
6 μήνες ,1 χρόνο δεν θυμάμαι κατ εν συνεχείᾳ ήλθε • Γαλατσάνος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αφού ήσασταν σύνθεσμος γιατί δεν ήσασταν την
πρώτη μέρα που πέρθηκαν ως βασικές αποφάσεις κατ πήγατε τη δεύτερη
μέρα που υπήρχαν θέματα μηνύματος κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν στην πρώτη γιατί δεν ήμουν στρατηγός εγώ. Δεν είχα
καμμία θέση στο Επιτελείο. Η πρώτη . σύνθεψη ήταν στο επιπέδο
αρχηγών. Ήταν • Μπονάνος....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Κομπόκης τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Κομπόκης ήλθε να πάρει τις διάταξες από κάτω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κατ αυτή την έννοια κατ σεις μπορεί να πήγατε
εκεί για να πάρετε κάποιες εντολές. Να κάνετε κάτι,

ΜΑΡΤΥΣ: Και έγινε στο αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Εγώ δεν υπηρετούσα
στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε δτι πρόκειται για μια στρατιωτική ενέργεια
και δχι για πραξικόπημα. Γιατί αυτό δεν ακολούθησε τον κανονικό θρόμο
για να πάει από το ΑΕΔ στο ΓΕΕΦ, ο Ντενίστης να μαζέψει τους επιτελείς
του και να οργανώσουν την ανατροπή του Μακαρίου αλλά κλήθηκε • Κομπόκης
ο οποίος δήθεν βρισκόταν σε καποια εκπαιδευτική έσκηση εδώ κλήθηκε
με ένα τρόπο ανάμελο !!!!!, καλέ να ξέρει • Γεωργίτσης κλπ.

4/45 XM 19.11.86

194

Γιατί δε πήγαν από τον κανονικό δρόμο; Άν ήταν στρατιωτική ένέργεια που λέει εσείς ότι επρεπε κατά κάποιο τρόπο να ακολουθηθεί η ιεραρχία.

Γιατί είπατε και προηγουμένως ότι τηρείται η ιεραρχία κλπ. Εδώ κληθηκαν

αριθμένοι.

(40)

(4ζ) 1/4 Θ (Α.Δ.)

19.11.86

195

ΜΑΡΤΥΣ. Σας έδωσα νομίζω την άλλη μέρα μία εξήγηση . Το κανονικό θα ήταν, όπως είπατε , να αληθεύει η διοικητής της εθνοφρουράς και να λάβει εντολές. Πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, όμως ότι αυτή η ενέργεια ήταν μεν στρατιωτική, αλλά ήταν και ειδική ενέργεια . Δηλαδή υπήρχε πολύ μεγάλος φόβος διαρροής προς την πλευρά του Μακαρίου. Και σας είπα την εξήγηση που άκουσα για τον Α.Ντενίση ότι επειδή ήταν έφεδρος εκ μονίμων , ενδεχομένως να μη συμφωνούσε , να υπέβαλε παραίτηση και να έδινε υπόνοιες στον Μακάριο παραιτηθείμενος ο Ντενίσης λίγες μέρες πριν, ότι κάτι ενδεχομένως θα συνέβαινε.' Ήταν μία ειδική δηλαδή .....

Ούτε και εγώ μπορώ να της δώσω όνομα στην ουσία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Αυτό που λέτε ότι διετηρείτο η ιεραρχία -βέβαια εδώ έχει γίνει φανερό στην επιτροπή , απ' αυτά που λέτε τώρα..

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων δεν είναι, όπως σήμερα ο Αρχηγός του ΓΕΕΘΑ. Είχε ψηφισθεί ένας Νόμος και είχε μεγάλες εξουσίες ο Αρχηγός.' Απαξ και την εντολή την έδωσε ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, για μένα ετηρήθη σ' αυτή την περίπτωση.

Δεν θέλω να ελαφρύνω τη θέση κανενός.' Έχω την εντύπωση παρότι ο Ιωαννίδης ήταν ο ισχυρός της εποχής, αν την εντολή αυτή την έδινε ο Ιωαννίδης στον Γεωργίτση δεν θα την εκτελούσε, αν δεν

Oλύμπη

2/4 Δ, (Α.Δ.) 19.11.86

1PG

την επιβεβαίωνε ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

Σας απαντώ σ' αυτό που λέτε ότι δεν υπήρχε η τεραρχία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Τώρα, ο Σίσκο πώς βρέθηκε στις 19 εθώ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήχε γίνει η ενέργεια κατά του Μακαρίου στην Κύπρο, στις 15,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Θραία. Και ο Σίσκο τι δουλειά έχει εθώ;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχω την εντύπωση ότι το είπα αυτό. Προσωπική μου άποψη είναι ότι ο Σίσκο ήλθε εθώ να επιτηρεί να μη γίνει πόλεμος με την Τουρκία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να μη γίνει πόλεμος με την Τουρκία, όχι για να μη γίνει εισβολή στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Από το αποτέλεσμα έίδαμε ότι δεν υπήρξε αντίδραση για την εισβολή στην Κύπρο από πλευράς αμερικανών. Δεν είδα εγώ καμνία αντίδραση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δικαιολογήσατε το πραξικόπεμα στην Κύπρο με το ότι με την επιστολή...

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν, κ. βουλευτά, δεν δικαιολόγησα τίποτε. Ανέφερα γεγονότα. Αν το διέταξα, ίσως να είχα και την υποχρέωση να το δικαιολογήσω. Εγώ σας αναφέρω γεγονότα. Σας είπα, τι έγινε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εν πάση περιπτώσει, μ' αυτά που είπατε, όποιος διαβάσει κάποτε τα πρακτικά, θα φανεί ότι μειωνόταν η θητεία, ότι μειωνόταν ως στρατός, ότι έφευγαν οι αξιωματικοί, άρα η άμυνα της

3/4 ΘΕΜΑ (Α.Δ.) 19.11.86

197

Κύπρου αλπ.

MAPTYΣ. Αυτά τα είπα, σας έδινα μία εξήγηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Έχετε υπόψη σας την επιστολή Μακαρίου.

MAPTYΣ. Την έχω, αλλά δεν θυμάμαι το περιεχόμενο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ζητάει εν πάσῃ περιπτώσει να πάνει άλλοι 100 αξιωματικοί αντί αυτής της θύναμης που υπήρχε -δεν ξέρω με ποιο τρόπο αλπ.- και κατά συνέπεια με τους ηέους αξιωματικούς και τους οπλίτες της Κύπρου-που φυσικά μπορεί να έλεγε ότι μειώνει τη θητεία, αλλά μπορούσε αμέσως και να την αυξήσει - μπορούσε να διατηρήσει την άμυνα της Κύπρου ή όχι; Πόσοι αξιωματικοί ήταν στην Κύπρο δηλαδή;

MAPTYΣ. Τον αριθμό δεν τον ξέρω. Πάντως πρέπει να ήταν εκεί, στους 300, 400, 500. Μπορεί να πέφτω έξω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Οι 100 δηλαδή ήταν ανεπαρκείς...

MAPTYΣ. Κατ' αρχήν δεν το ξέρω αυτό που λέτε. Πρώτη φορά το ακούω. Εάρω ότι ο Μακάριος -του είχαν προτείνει να αντικαταστήσουμε τους αξιωματικούς και να στείλωμε αλλούς- δεν το ενέχθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Στην επιστολή του λέει ότι οι αξιωματικοί που έχετε ειδώ θα οδηγήσουν σε εμφύλιο πόλεμο. Λέει: "Πολλάκις διερωτήθην, διατί μία παράνομος και επικίνδυνος εθνικώς οργάνωσις, οποία επιφέρει διαιρέσεις και διχονοίας, διαυγίγει ρήγματα εις το

4/4 Θ (Α.Δ.) 19.11.86

198

εσωτερικόν ψέτυπον και οδηγεί τον αυτοριακόν ελληνισμόν προς εμφύλιον σπιαραγμόν και υποστηρίζεται υπό Ελλήνων αξιωματικών ...».

· 'Αρα λέει ότι πάμε για εμφύλιο με τους αξιωματικούς που έχετε εδώ'.

Και στο τέλος λέει ζητάω να τους ανακαλέσετε. Και στη συνέχεια "Η παραμονή των εις την εθνικήν φρουράν και η υπ' αυτάν διοίκησίς της θα είναι επιζήμιος εις τας σχέσεις Αθηνών και Λευκωσίας.

Θα ήμουν εν τούτοις ευτυχής, εάν ηθέλατε να αποστείλετε εις Κύπρον ας συμβιόλους περί τους 100 αξιωματικούς ας εκπαιδευτάς και στρατιωτικούς συμβιόλους, δια να βοηθήσουν...".

· 'Ετσι ή αλλιώς σύμβουλοι ή όχι θα διοικούσαν. Και τώρα σαν σύμβουλοι είναι,

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχει μεγάλη διαφορά.' 'Άλλο σύμβουλος και άλλο διοικητής. Δεν είχε την υποδομή ο αυτοριακός στρατός να έχει αξιωματικούς δικιούς του για την ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Αυτά που λέτε θα μπορούσαμε να τα δεχθούμε, αλλά ειδώλιο έχουμε τα εξής πράγματα. Εδώ έχουμε ότι στη σύσκεψη που έγινε στις 20 Ιούλη με τον Σίσκο και τον Τάσκα -θα έχετε ακούσει για αυτή την σύσκεψη που ήταν και ο Ιωαννίδης, ο Ανδρουτσόπουλος ...

ΜΑΡΤΥΣ. Σας έίπα προηγουμένως ότι συναντήθηκε ο Ιωαννίδης στο γραφείο του Ανδρουτσόπουλου με τον Σίσκο. Δεν ξέρω αν ήταν και ο Τάσκα.

(4B)

(40)

1/4 β Κ.Β. 19.11.1986

199

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Ήταν και ο Τάσκα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ενδεχομένως, δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και είπε ο Ιωαννίδης προς τον Σίσκο ότι μας εξαπατήσατε είναι βεβαιωμένο εδώ και από την κατάθεση του αυρίου Παπανικολάου που λέει ότι ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης παρεμβάς εκ νέου και είπε μας εξαπατήσατε όταν πάμε σε επιστράτευση και πόλεμο και έχουμε και την κατάθεση του Αραπάκη που λέει ο Ιωαννίδης δήλωσε μας εξαπατήσατε, όταν ηρούξουμε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Κάππο, ποιά ημερομηνία;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις 20 Ιούλη, το πρωΐ στις 7.30'.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ρωτάω γιατί είχα ακούσει την εκδοχή - γιατί έχει απασχολήσει και μένα και πολλούς αξιωματικούς αυτό το εξαπατήσατε - ότι ενδεχομένως ο Ιωαννίδης εινυούσε τους εξαπάτησε σε κάποια υπόσχεση, ότι ο Σίσκο που μεσολαβούσε με την 'Αγκυρα, ότι δεν θα βγούνε οι Τούρκοι ι.λ.π. Άλλα όταν μου λέτε ότι έγινε το πρωΐ ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το πρωΐ

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή πριν αρχίσουν οι μάχες στην Κυπρο'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ορισμένα τμήματα κατά τις 6 είχαν αντιδράσει, άλλα αργότερα.

αντ

2/4 β Κ.Β. 19.11.1986

200

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είχε γίνει σύσκεψη όπως λέει ο Πρόεδρος με τον Ανδρουτσόπουλο, τον Γκιζίνη και τον Ιωαννίδη, αλλά αυτά ελέχθησαν στην σύσκεψη που επηκολούθησε εκείνης, όπου εκλήθησαν οι Αρχηγοί, και οι Υπαρχηγοί συμπληρώνω εγώ, των Επιτελείων. Δεν είναι η ίδια σύσκεψη. Η δευτέρα σύσκεψη έγινε 9.30' - 10.00'.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εδώ έχω καταθέσεις. Μετά την εισβολή τις πρώτες ώρες.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή αυτό θα είχε βαρύτητα εάν είχε λεχθεί από τον Ιωαννίδη προ της εισβολής των Τούρκων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πρέπει οι Αμερικανοί να είχαν ήποια επαφή μαζί του και να τον είχαν δεσμεύσει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μόνον ο Αραπάκης και ο Παπανικολάου το είπαν αιτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τις δύο καταθέσεις έχω του Αραπάκη και του Παπανικολάου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Του Αρχηγού της αεροπορίας και του ναυτικού;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, και είπα ότι σπουδήκε εν οργή και είπε αυτά τα πράγματα. Έχουμε λοιπόν αυτό το δεδομένο και αυτό θα το βεβαιώσουν φυσικά, ότι ο Ιωαννίδης είπε ότι μας επαπατήσατε. Άρα

3/4 β K.B. 19.11.1986

201

οι Αμερικανοί είχαν κάποια συμπωνία κάνει μαζί του.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα αν αυτό ελέγετο προ της ενέργειας στην Κύπρο θα ήταν μεγάλο ερωτηματικό, αλλά δεν ξέρω ποιά ώρα ελέχθη. Έχω ακούσει ότι ελέχθη αναφερόμενος σε υποσχέσεις και ενέργειες που είχε δώσει ο Σίσκο εδώ, μη ιτυπάτε και οι Τούρκοι θα φύγουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αντίθετα επειδή ελέχθη μετά, έχει μεγάλη σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα είναι ερωτηματικό για μένα "το εξαπατήσατε". Είπα μήπως αναφέρεται εδώ σε ενέργειες του Σίσκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εδώ έχω την κατάθεση του κυρίου Παπανικολάου που λέει ότι "ενωοίς τας πρωΐνας ώρας της 20/7/74 ότε επληροφορήθημεν την έναρξη της εισβολής των Τούρκων συνεκεντρώθημεν είς γραφείον κ.ΑΕΔ οι Αρχηγοί αλήδων, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, αριμόδιοι υπουργοί και επιτελείς, υποστράτηγος Χανιώτης, ταξίαρχος Ιωαννίδης κ.λ π., εν ω χρόνῳ εγένετο η έκθεσις της καταστάσεως περί την 7.30' πρωΐνη προσήλθε ο Υφυπουργός ΕΞΑΤΕΡΙΩΝ Η.Π.Α. κύριος Σίσκο μετά του Πρεθεωρεώς κύριου Τάσκα" κ.λ.π., και για να μην σας τα διαβάζω στο τέλος λέει ο ταξίαρχος Ιωαννίδης παρεμβάς εκ νέοι και εν οργή είπε μας εξαπατήσατε θα πάμε είς επιστράτευσιν και πόλεμο, .

Ωαϊ

4/4 β K.B. 19.11.1986

202

Εποιηένως στις 7.30' η ωάρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή είπε το εξαπατήσατε^t δταν απεφασίσθη γενική επιστράτευση στο Επιτελείο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, που έγινε μετά η επιστράτευση τις τα γνωστά αποτελέσματα.

Πρέπει να έχετε υπόψη σας ενα δάλλο στοιχείο, δτι οι Εγγλέζοι βεβαιωμένα από τις 13 του μήνα είχαν πάρει όλους τους υπηκόους τους δικούς ^τ και τους είχαν στο ελικοπτεοοφέρο Ερμής.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω ακούσει αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αρα οι Εγγλέζοι πρέπει να ¹έραν δτι θα γίνει πραξικόπημα και ειρηνολή. Έχει κατατεθεί επίσης δτι 15/6/74 Τούρκοι κατάσκοποι είχαν πάει στην Κύπρο και κυρίως στην Καράνεια και πιάστηκαν αργότερα και είπαν δτι ήταν από τότε εκεί και οι οποίοι προετοίμαζαν το έδαφος.

(δ)

4B

1/48

ΒΠ

19.11.86

203

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το συνδέετε, ότι για να προετοιμάζουν οι τούρκοι το έδαφος περίμεναν οπωσδήποτε να γίνει η ενέργεια πρώτα;

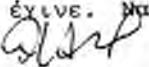
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Ότι περίμεναν γίνει η ενέργεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να είναι και έτσι, μπορεί να είναι και αλλιώς. Να ετοίμαζαν την ενέργεια αυτή ωύτως ή άλλως χωρίς να ξέρουν ότι θα γίνει αυτή η ενέργεια. Δεν μπορεί να αποκλείσει κανείς τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε και σεις πιο πάνω, προσθέσατε κάτι, ότι δύο μήνες πριν το πραξικόπημα συζητιόταν ανατροπή του Μακαρίου, χωρίς να υπάρχει ακόμα το θέμα της επιστολής ή του να φύγουν οι αξιωματικοί κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι είπατε ότι συζητιόταν δύο μήνες πριν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δύο μήνες πριν είπατε ότι συζητιόταν το θέμα της ανατροπής του Μακαρίου πριν από το πραξικόπημα, πριν από τις 15 Ιουλίου. Είπατε εσεις ότι...

ΜΑΡΤΥΣ: Σας μετέφερα - δεν ξέρω τίποτα. 'Έχει δώσει μια συνέντευξη ο κύριος Μπονάνος στην "ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ" - μπορείτε να τη βρείτε ή να σας τη φέρω - που αναφέρει ότι είχα συζητήσει με τον Ανδρουτσόπουλο και τον Ιωαννίδη για θέμα ανατροπής του Μακαρίου και για δεν συμφώνησα. Δεν θυμάμαι πότε ήταν χρονικά. Πάντως είναι πριν από την ενέργεια που έγινε. φέρω την εφημερίδα να σας διευκολύνω. Δεν την έχω εδώ'

2/46 Β.Π. 19.11.86

204

να σας τη στείλω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και ο Μακάριος το ήξερε αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι αλλά...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πότε έγινε ακριβώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αυτό δείχνει ότι δεν ήταν η αιτία. Αφορμή μπορεί να ήταν, αλλά αιτία για να γίνει το πραξικόπημα δεν ήταν το ότι θα φεύγαν οι αξιωματικοί ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μήπως είχαν προηγηθεί οι πληροφορίες, αυτή η αναφορά που σας είπα προχθές, ότι έστειλε το ΓΕΕΦ, ότι ο Μακάριος σκοπεύει να κάνει αυτά; Άντοντος το ξέρω; Αν είχαμε τις ημερομηνίες, θα βγάζαμε κάτι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τώρα μερικές επί μέρους ερωτήσεις: Βέρετε τον Ανδρέα τον Ποταμιάνο τον εφοπλιστή, και τον Αδωνι τον Κύρου και αν έπαιξαν κανένα ρόλο στο πραξικόπημα στη Κύπρο με την ΕΟΚΑ Β' ήλπι.;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τον Ανδρέα τον Ποταμιάνο αυτό που ξέρω, γιατί ο αδερφός μου ήταν υπασπιστής του Γρίβα, είναι ότι είχε φιλικές σχέσεις με το Γρίβα. Για τον Αδωνι τον Κύρου δεν ξέρω τίποτα άλλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τίποτα άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Για τον Αδωνι τον Κύρου δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι έλληνες αξιωματικοί δεν είναι δολοφόνοι.

νοι.

3/46

ΒΠ

19.11.86

205

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Βεβαίως δεν έχει πολλή σημασία, αλλά το τι γινόταν στο ΕΑΤ/ΕΣΑ, το τι γινόταν στο Διόνυσο, το τι γινόταν στο Μπογιάτι, το τι έγινε με το Μουστακλή, τι έγινε στο Πολυτεχνείο, δεν σας βάζουν σε σκέψη ότι αυτό που είπατε δεν είναι ακριβώς έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε να δείτε. Εγώ όταν λέω ότι ένας δεν είναι δολοφόνος, εννοώ, δηλαδή, εν ψυχρώ να βγάλει ένα πιστόλι και να σκοτώσει ένα άνθρωπο. Τώρα για τα βασανιστήρια που λέτε, για το Μουστακλή κλπ., ειλικρινά ήμουν σε τέτοια θέση που δεν είχα καμία σχέση με την ΕΣΑ. Εγώ δεν θα έκανα βασανιστήρια. Εάν έγιναν βασανιστήρια, πραγματικά, βεβαιωμένα τι να σας πω δεν ξέρω. Δεν το δέχομαι το "βασανιστήρια".

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Τα αποτελέσματα, κύριε μάρτυς:

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα στο Πολυτεχνείο που λέτε για τους νεκρούς, δεν υπάρχει νεκρός μέσα στο Πολυτεχνείο. Να ξεκαθαρίσει αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Οι άλλοι δεν ήταν άνθρωποι; Τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγιναν και ταραχές στην Αθήνα, αν θυμάστε. Κυκλοφορούσε ο στρατός. Άλλος έχει σκοτωθεί στου Ζωγράφου, άλλος στην Ομόνοια, Τώρα αυτό είναι δολοφονία;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Του Δερτιλή δεν είναι δολοφονία;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν έγινε, είναι δολοφονία. Αλλά δεν ξέρω αν έγινε.

Δι. Κ.

L

4/48

ΒΠ

19.11.86

206

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Υπάρχει φωτογραφία του Δερτιλή με το περίστροφο που^μ εκτελεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εν πάση περιπτώσει, όταν είπα ότι έλληνες αξιωματικοί δεν είναι δολοφόνοι, το είπα γενικώς. Τώρα αν έγινε μια περίπτωση κάπου δεν μπορεί να χαρακτηρίσουμε ένα σώμα ολόκληρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι ετοιμαζόταν πραξικόπημα των στρατηγών το 1967.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Φυσικά γι' αυτό θα έχετε πληροφορίες, δεν είναι εκτίμηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή συμμετείχα, βέβαια ήμουν λοχαγός, δεν είχα όλη τη δυνατότητα να ξέρω όλο το φάσμα πληροφοριών, αλλά άκουγα τους μεγαλύτερους που συζητάγανε ότι έπρεπε να γίνει γρηγορότερα, διότι θα μας προλάβουν, θα γίνει των στρατηγών σε λίγες ημέρες.

Και σας είπα το περιστατικό με το Σπαντιδάκη που είπε ότι "δεν είχαμε πει για σήμερα."

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Άλλους στρατηγούς, που ήταν σ' αυτό το πραξικόπημα, έχετε υπόψη σας; Ονόματα.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Έχω την εντύπωση ότι^μ αυτό το πραξικόπημα - βέβαια ο Σπαντιδάκης πρέπει να ήταν. Αυτό δεν μπορώ να το πω/με το να μαγειρέας

5/46

ΒΠ

19.11.86

20*

Γενική
σύνομη

άλλος θα είχε κάποια μορφή συνολικής ενεργείας της στρατιωτικής ηγεσίας τότε. Το αν ήταν ένας μυημένος γιατί μπορεί να μη είχε μυηθεί ματ κανένας. Κάτι τέτοιο μου είχε δημιουργηθεί η εντύπωση.

(48) 1/5 BA (AK) 19.11.86

208

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δηλαδή έχετε την αίσθηση ότι ο βασιλιάς, ο οποίος ήταν τότε και αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, ήταν εκεί και τα πρόσωπα που ήταν γύρω του και είχαν σχέσεις με αυτούς τους στρατηγούς που επρόκειτο να κάνουν πραξικόπημα...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα ότι έχω ένδειξη. Είπα ότι έχει συζητηθεί, έχω ακούσει συζητήσεις. Μάλιστα ορισμένοι το έλεγαν πραξικόπημα βασιλιά και στρατηγών.["] Δεν έχω καμμία ένδειξη, κανένα στοιχείο να σας πω ότι ήταν εν γνώση του βασιλέως. Δεν μπορώ να καταθέσω περιστατικά που δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Για άλλα πολιτικά πρόσωπα είχατε πληροφορίες; ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Και πότε θα το έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω, χωρίς να το λέω απολύτως υπεύθυνα, απ' ότι έχω ακούσει - πρέπει να ήταν 4 ή 5 μέρες μετά. Την ημέρα των εκλογών; μετά τις εκλογές; δεν ξέρω. Αυτό θα εγένετο εν όψει των εκλογών και με την προοπτική ότι έβγαινε τότε ασυζητητή η 'Ενωση Κέντρου στις εκλογές.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Και τους πείραζε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μία τελευταία ερώτηση. Εδώ ζητάμε την αλήθεια.

2/5 BA (AK) 19.11.86

809

Είπατε ότι ήλθατε σε επαφή με πολιτικά πρόσωπα και δέχθηκαν, ή δεν δέχθηκαν, να συνεργαστούν με τη δικτατορία. Ποιά είναι αυτά τα πολιτικά πρόσωπα, και ποιοί δέχθηκαν και ποιοί δεν δέχθηκαν;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε συναδελφε, είπαμε ότι παρόμοιες ερωτήσεις θα υποβάλλονται μόνο αν το αποφασίσει η επιτροπή. Με αυτόν τον τρόπο εσείς αναγορεύετε την αξιοπιστία του μαρτυρού σε ύψιστο βαθμό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. 'Οχι. Ακριβώς όχι αντικρούσω...'

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίδος). 'Όταν έχουμε ένα μάρτυρα και του βάζουμε να κατανομάσει πρόσωπα και πράγματα, να το αποφασίσουμε για να τον ρωτήσουμε και να πάρουμε όλη την ευθύνη.'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. 'Όταν ρίχνει λάσπη σε κοινοβουλευτικούς, είναι υποχρεωμένος να πει τα συγκεκριμένα.'

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ναι, αλλά επιφυλάχθηκε το Προεδρείο να το αποφασίσουμε από κοινού. Και αύριο που θα έλθει ο μάρτυρας πάλι, να γίνει η ερώτηση όταν θα αποφασίσουμε.'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αν πρόκειται να έλθει αύριο ο μάρτυρας, να διακόψουμε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Θα διακόψουμε οπωσδήποτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, μόνο μία λέξη. Δεν 'εριξα μοιφή.'

Δημήτρης Μαρτύς

Σ. Ζακολίκος

3/5 BA (AK) 19.11.86

210

Δεν είπα πολιτικά πρόσωπα. Είπα ορισμένα πρόσωπα τα οποία εν συνεχεία απετέλεσαν μέλη του Κοινοβουλίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και είπε μάλιστα ότι δεν δέχθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδείς εδέχθη γιατί έχουν γραφεί πολλά, έχουν βγει βιβλία για ορισμένους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Καλά, κύριε μάρτυς, θα αποφασίσει η επιτροπή.

Τελείωσατε κύριε Κάππο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυς, νομίμου διευκρινίσετε κάτι που το θεωρώ πολύ σημαντικό. Ερωτώμενος από τον κύριο Δασκαλά-

κη για τις σχέσεις με τον κύριο Ιωαννίδη και τι σας είπε ο κ. Ιωαν-

νίδης, -θέσατε τον όρο "με εξαπάτησαν". Αυτό σας το είπε προωπικά ο κ. Ιωαν-

νίδης.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι σε μένα. Αναφέρθη στη σύσκεψη που ήταν ο Σίσκο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). 'Οχι, για το άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ. Α, για τους αρχηγούς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Και σεις είσασταν κατηγορηματικός.

Είπατε ότι με τον όρο "τον εξαπάτησαν" εννοούσε εκείνους τους

οποίους είχε δώσει οδηγίες για όλες αυτές τις επιχειρήσεις. Εκεί

είσασταν κατηγορηματικός. Αυτό ενοούσε.

Δικη

4/5 BA v (AK) 19.11.86

211

Στη δεύτερη ερώτηση που σας έκανε ο κ. Κάππος, είπατε ένα άλλο

"εξαπάτησαν" και μάλιστα στον πληθυντικό, το οποίο είπε ο Ιωαννίδης,
οπως καταθέτει ο Αραπάκης και ο Παπανικολάου, στη σύσκεψη του Σίσκο.

Εκεί ο Ιωαννίδης είπε "μας εξαπατήσατε".

MAPTYΣ. Άλλα δεν το άκουσα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν το ακούσατε, αλλά καταθέσατε
-και αυτό είναι πολύ σημαντικό - ότι με τον όρο "μας εξαπατήσατε"
σημαίνει ότι τους εξαπάτησε ο Σίσκο για τις ενέργειες των ημερών
εκείνων. Ήτοντος ξέρετε εσείς αυτό; Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Ο
Σίσκο σας εξαπάτησε, ή μήπως είχε και άλλες διαβεβαιώσεις από αλλού
ο κ. Ιωαννίδης; Θα πρέπει να ξεκαθαρίσετε στην επιτροπή, αν αυτά είναι
σκέψεις δικες σας, ανάλυση δική σας.

MAPTYΣ. Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι, ποιά μέρα
ο Ιωαννίδης είπε στο Σίσκο αυτό. Και είπα προηγουμένως αν τον εξα-
πατήσανε προ της εισβολής των Τούρκων, έχει πολύ μεγάλη σημασία.

Έχω την εντύπωση ότι ελέχθη μετά την εισβολή. Και είπα δική μου
άποψη. Και έχω ακούσει και άλλο αξιωματικό, δεν θυμάμαι τώρα ονόματα -
από συζητήσεις, ότι ο Ιωαννίδης ανεφέρετο σε ενέργειες του Σίσκο,
εδώ όταν είπε "Ξεξαπατήσατε".

(5Δ)

(5ΒΑ)

1/5 Δ. Δ.Ν.

19-11-1986

212

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κατά σύμπτωση, οι δύο αρχηγοί που είπε ο Ιωαννίδης ότι τον πρόδωσαν, κατέθέτουν ότι άκουσαν να λέει ότι τον πρόδωσε η Αμερική.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχω ακούσει, ούτε λέω ότι αναφέρετο εκεί.'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είπε ότι τον εξαπάτησαν οι αρχηγοί.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Είπε ότι εγώ έκανα "την Κύπρο", αλλά θα χτυπούσα τους Τούρκους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριοι συνάδελφοι, τεχνικά δεν μπορούμε να συνεχίσουμε. Οι πρακτικογράφοι πρέπει να είναι στις 18.30' στη Βουλή, όπως και εμείς πρέπει να είμαστε στη Βουλή

Γερέω
θα διακόψουμε λοιπόν την εξέταση του μάρτυρος για αύριο στις 10.00' το πρωΐ.

Μετά από αυτά ώρα 15.08' λαμβάνεται η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Χριστός Μιλεστανής

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ζαρούχης

ΧΑΡ. ΠΑΛΛΑΪΝΗΣ

Γρηγορίου

M. ΛΑΙΧΟΣ

Ο ΓΡΑΦΙΑΤΕΑΣ

K. ΤΕΓΓΑΡΙΔΑΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 20 Νοεμβρίου 1986, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.00 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Χαρ. Παλαίνη (3η μέρα), Γερ. Ματάτση (1η μέρα) και Αθ.Περδίκη (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ.Δαμιανίδης, Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίκος, Ι.Κουτσογιάννης, Αλ.Λιαροκάπης, Α.Ντεντιδάκης, Δ.Παγορόπουλος, Ι.Παπαδούκολάκης, Εμ. Παπαστεφανάκης, Γ.Περάκης, Σπράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Κ.Λάσκαρης, Στ.Μπλέτσας, Α.Βαρχάς, Γ.Παναγιωτόπουλος, Μ.Παπακωνσταντίνου, Α.Παπαληγούρας, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππιος, και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, ιηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

./.

1/1 BA(Θ.Σ.)20-11-862

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπαπαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι προχίζετε η συνεδρίαση .

Έχουμε πει να κληθεί ο πρέσβυς της Ελλάδος στην 'Αγκυρα της τότε εποχής . Ο πρέσβυς μας εινεί , ο Κοσμαδόπουλος , υπηρετούσε έως τις 16-7-1974 και είχε αντικατασταθεί , δηλαδή έφυγε και μετά ήλθε ο κ. Σκουρολιάκος του Γεωργίου , που ήταν τότε επιτετραμένος . Έτσι ολόκληρο τον Ιούλιο του 1974 , δηλαδή το δεύτερο μισό του Ιουλίου , έμεινε ο κ. Σκουρολιάκος .

Το Υπουργείο Εξωτερικών λέει : Θέλετε να καλέσουμε τον πρέσβυ αύριο Σκουρολιάκο ; Δεύτερον, εάν θέλουμε και μπορούμε να ορίσουμε μέρα μέχρι της 12 η ώρα , θα μας περιμένοιν στο Υπουργείο Εξωτερικών, προκειμένου να στείλουν τον διπλωματικό σάκο , γιατί ο κ. Σκουρολιάκος υπηρετεί στο Ζιυπάμπουε .

Τι θέλετε ; να τον φέρουμε :

(Δ)

(BA) 1/1

Δ.Δ

(Α.Δ.)

20.11.86

3

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ . Μάλιστα, κ.Πρόεδρε, να τον φέρουμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε ,εγώ θα έλεγα να καλέσουμε πρώτα τον Κοσμαδόπουλο, που ήταν μέχρι τις 16 του μηνός,και αν χρειασθεί καλούμε και τον Σκουρολιάκο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Μάλιστα. Δεν τον καλούμε ακόμη λοιπόν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ο Κοσμαδόπουλος τώρα είναι συνταξιούχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, το ξέρω. Τον έχουμε καλέσει ' Έχουν γίνει όλες οι υόμιμες διατυπώσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Νομίζω ότι μπορείνα μας βοηθήσει και το Υπουργείο Εξωτερικών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από το Υπουργείο Εξωτερικών και από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης παίρνουμε όλες τις διευθύνσεις. Βρήκαμε τη διεύθυνση και έχουμε στείλει την πρόσκληση.

Κύριοι συνάδελφοι, θα ήθελα να παρακαλέσω το εξής: Ο κ.Παλαίνης είναι προσθήλιας διατεθειμένος, όπως φάνηκε χθες, να πει και ορισμένα πρόσωπα, πολιτικά, όπως λέει αυτός, που είχαν τότε κουβεντιάσει με τη χούντα. Προσωπικά, το πράγμα δεν με ενδιαφέρει και νομίζω ότι δεν ενδιαφέρει κανένα από μας. Αλλά, νομίζω ότι είναι εκτός

2/1 Δ.Δ. (Α.Δ.)

20.11.86

γ/

θέματος.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Θα βοηθήσει αυτό στο να διαφυτισθούμε γιατί έγινε το πραξικόπημα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Συνεπώς, παρακαλώ να μην ερωτηθεί γιατί αν ερωτηθεί θα απαγορεύσω την ερώτηση, ως εκτός θέματος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Αν κατάλαβα καλά, ο ίδιος ο Παλαιός είπε ότι ορισμένα πολιτικά πρόσωπα, του απέκλεισαν τα ίδια τη συνεργασία με τη χρύντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . ' Άλλο το ένα, άλλο το άλλο.

Και η συζήτηση, αυτή κάθεται την, μπορεί να είναι επιλήψιμος. Δεν ξέρω.

Εκείνο που ξέρω είναι ότι για την υπόθεση που εξετάζουμε τώρα δεν είναι ανάγκη να ασχοληθούμε με το ποιοι τυχόν πολιτικούς άνδρες ή λόθι σε επαφή με τη χρύντα. Δεν νομίζω ότι είναι θέμα δικό μας αυτή τη στιγμή.

The image shows two handwritten signatures and some initials. On the left is a signature that appears to read 'Αλέξανδρος Λιαροκάπης'. To its right is a stylized signature that looks like 'Ε. Λιαροκάπης'. Below these is a small set of initials '(Λ.Λ.)' enclosed in parentheses.

(Δ)

1/1 Κ. A.M. 20-11-86

5

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε παρακαλώ τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι ένα γενικότερο πολιτικό θέμα, το οποίο δεν μπορεί να υπαχθεί στην περίπτωση της Επιτροπής.

Ορίστε, κύριε Κάππο, έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κατ' αρχήν συμφωνώ, ότι δεν συνδέεται άμεσα με το πρόβλημα. Αλλά νομίζω ότι είναι ^{θέμα} ευθιξίας να περιλαμβάνεται στα πρακτικά ότι εγώ ήμουν δημοκρατικός και συναντήθηκα με εκείνους τους ανθρώπους που είναι σήμερα βουλευτές ή υποψήφιοι και εμείς να λέμε δεν μας ενδιαφέρει αφήστε αλπ. Θα λειπει ^{ότι} εμείς κοιτάμε να καλύψουμε τον εαυτό μας και όλοι οι άλλοι....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κοιτάξτε, υπάρχει όμως και η αντίθετη πλευρά, ότι μπορεί να μας πει 10 ονόματα συναδέλφων ψευδώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θα καλέσουμε τους συναδέλφους εάν είναι βουλευτές, και θα πάει στον Εισαγγελέα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν τω μεταξύ όμως και οι εφημερίδες θα γράψουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα κάθη έγραψαν, σήμερα οι εφημερίδες γράφουν όλες, είπε έξω αυτός ^{ότι} εγώ συναντήθηκα με μέλη της ΕΡΕΝ και μέλη της ΕΔΗΝ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατά την γνώμη μου δεν πρέπει να ερω-

2/1 K. A.M. 20-11-86

6

τηθεί το πράγμα αυτό το οποίο είναι εκτός των θεμάτων της αρμοδιοτητός μου. Τώρα από εκεί και πέρα πεστε μου τι θέλετε να γίνεται, δηλαδή, ως Επιτροπή.

παρακαλώ
Ο κ. Βαρβιτσιώτης να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, και εχθές προσπάθησε ο μάρτυς ο οποίος αναμφισβήτητα είναι έξυπνος..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολύ έξυπνος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ:..Και κατευθύνει την μαρτυρική του κατάθεση εκεί που ακριβώς θέλει αυτός. Προσπάθησε να μειώσει ορισμένους αξιωματικούς ανωτάτους με γεγονότα τα οποία δυσκόλως αποδεικνύονται.

Έίπε, δηλαδή, ότι ο στρατηγός Ντάβος μου τηλεφωνησε στο σπίτι μου και μου είπε αυτό και αυτό. Άρα μόνο ο Ντάβος και αυτός ξέρουν το τηλεφώνημα. Δεν αποδεικνύεται, λοιπόν, ότι και να πει ο Ντάβος, ή ο τι και να πει αυτός.

Είπε, επίσης, ότι ο στρατηγός Κόρκας έλεγε ότι εγώ την κόρη μου θα την παντρέψω με άξιο επαναστάτη αξιωματικό. Έρριξε μια λάσπη κατά του Κόρκα. Μπορεί να το έχει πει, δεν μπαίνω στην ουσία, αλλά έρριξε μια λάσπη που δεν αποδεικνύεται.

Είπε ότι ο στρατηγός Σταθόπουλος φίλησε σταυρωτά τον Ιωαννίδη
γίμνεν ξέρω φίλησε το χέρι του πράγματα τα οποία δυσκόλως αποδεικνύονται

3/1 K. A.M. 20-11-86

ψ

Αλλωστε το θέμα ποιοί συναντήθηκαν τότε, συνάδελφοι, υποψήφιοι είναι γνωστό. Έχει γίνει, αν θυμούνται οι συνάδελφοι, και συζήτηση στη Βουλή. Έγινε με μια οξεία επίθεση που είχε κάνει ο τότε Υφυπουργός Οικονομικών, ο κ. Μποκοβός, εναντίον του σημερινού Υπουργού του αυριόν, Κακλαμάνη και τον ιατρηγόρησε γι' αυτό το γεγονός. Και την άλλη μέρα, στην επομένη συνεδριάση, επι Κυβερνήσεως Γεωργίου Ράλλη παρενέβη ο Γεωργίος Ράλλης, ως Πρωθυπουργός και άμβούς την οξύτητα που είχε δημιουργηθεί. Είναι γνωστά τα ονόματα, έχουν γραψεί στις εφημερίδες και εγώ δεν έχω καμμία αντίρρηση να τα πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, σύμφωνοι, αλλά είναι θέμα της Επιτροπής;

ΙΩΑΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Φοβάμαι ότι εμπλεκόμαστε σε ένα δρόμο ο οποίος δεν έχει τελειωμό. Όπως εγώ πιστεύω ότι ήταν λάθος μας που τον αφήσαμε να πει όσα είπε χθές για τους στρατηγούς. Και αυτό δεν ήταν θέμα της επιτροπής, έπρεπε να τον σταματήσουμε και να του πούμε ότι δεν μας ενδιαφέρει τι σου είπε ο κ. Ντάβος στο τηλέφωνο ή τι έλεγε ο κ. Κόρκας στους διαδρόμους του επιτελείου ή αν φίλησε σταυρωτά ο Σταθόπουλος τον Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, αλλά όταν πρόκειται για επαφές με τον Ιωαννίδη που είναι ο βασικός υπεύθυνος της Κυπριακής τραγωδίας μηδε μου πείτε ότι δεν έχει σχέση το ζήτημα. Έχει και παρά

4/1 K. A.M. 20-11-86

8

έχει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν είχε σχέση με τον Ιωαννίδη το ~~π~~ τηλεφώνημα
Ντάβου προς Παλαιόνη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο ασπασμός π.χ. του Σταθόπουλου με
τον Ιωαννίδη ;...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Η έκφραση του Κόρκα δτι θα παντρέψω την κόρη
μου με επαναστάτη ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, αυτό ήταν λίγο κοτσομπολιό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Έχουμε μεταβληθεί πολλές φορές σε αποδέκτες
κουτσομπολιών του μάρτυρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι να ξάνουμε; Αφού ~~π~~ είναι μάρτυρες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Λοιπόν, εγώ δεν έχω καμμία αντίρρηση να τον
αφήσουμε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το ~~π~~ κύριο¹ Παπακωνσταντίνου
να λάβει το λόγο.

ΜΤΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Εδώ είπαμε επαγειναγμάτως δτι ορισμένοι
από τους μάρτυρες περνούν από κάποιο κέντρο, από κάποιο γραφείο και
έρχονται κατευθυνόμενοι , τουλάχιστον ορισμένοι από τους μάρτυρες. —

Είναι πολύ φυσικό ~~π~~ δτι θέλουν να μας αποπροσανατολίσουν , θέλουν να
οδηγήσουν την εξέταση εκεί που αυτούς τους ενδιαφέρει και όχι εμάς

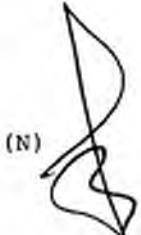
Δημήτρης

5/1 K. A.M. 20-11-86

9

και φεύγουν νέξω από το κύριο και μοναδικό μας θέμα, αποκλειστικό
μας θέμα.

Να μας πει τι είπε ο κ. Κόρκας και τι είπε ο κ. Ντάβος σχετικά
με το πραξικόπημα, το καταλαβαίνω. Από κει και πέρα είναι ανεπίτρεπτο
αλλιώς θα γίνεται την επιτροπή μας μπόύμεραν.. Ήμε
να πιάσουμε τους πραξικοπηματίες, να δούμε τι συνέβη, να αποδώσουμε
ευθύνες και αντί για αυτό έχουν την ικανότητα λόγω της δικής ανοχής
να ~~παντρέπουν~~ την ανακριτική μας διαδικασία για πολιτικούς λόγους
που εξυπηρετούν μόνον αυτούς.

(N)

(K)

1/1 N ΜΠ 20-11-1986

10

Απορώ με τον κ. Κάπιπο , αν και δεν επιμένει βλέπω ιδιαίτερα, αλλά και με τον κ. Βαρβιτσιώτη . Τι πάει να πει δεν έχω ανθίζορηση. Θα πρέπει να βρούμε τι έγινε στην Κύπρο. Από κει και πέρα ποιός ήταν με τη χούντα και ποιός δεν ήταν , δεν είναι δικό μας θέμα. Και επειδή πρόκειται περί αναξιοπίστων μαρτύρων , οι οποίοι ουσιαστικά είναι και οι υπεύθυνοι για το πραξικόπημα, αυτοί το έφτιαξαν , έχουν κάθε λόγο να εκτρέψουν τη δουλειά μας και την προσοχή μας εκεί που αυτοί θέλουν. Αν τους αφήσουμε δεν έχουμε παρά να δώσουμε συγχαρητήρια στους εαυτούς μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή και ο κ. Βαρβιτσιώτης και ο κ. Παπακωνσταντίνου είναι σύμφωνοι με την πρότασή μας.

Ο κ. Περάμης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΜΗΣ : Κύριε πρόεδρε , δεν θα επαναλάβω τα ίδια γιατί στο ένα θέμα καλύφτηκα. Το δεύτερο όμως είναι πώς όσοι είναι παρόντες εδώ μέσα και δεν εξαιρώ τον εαυτό μου , δεν έχουμε κανένα πρόβλημα. Το ζήτημα όμως είναι να μην αφήσουμε αυτούς τους μάρτυρες να κρίνουν τον πολιτικό κόσμο. Είναι εντελώς απαράδεκτο αυτό και μ' αυτή την αφορμή είπε ο Παλαινής ότι ζητήσαμε συνεργασία και κανένας δεν δέχτηκε. Αυτό ήταν το σημαντικό που είπε και το επανέλαβε δύο ή τρεις φορές.

2/1 N ΜΠ 20-11-1986

11

Από κει και κάτω δεν καταλαβαίνω τι νόημα έχει να πεί ότι πήγα και βρήκα τον κ. Κάππο και δεν δέχτηκε ή πήγα στον κ. Περάκη κατ επίσης δεν δέχτηκε. Αυτά δεν είναι σοβαρά πράγματα, γιατί θα βγούνε αύριο στις εφημερίδες τα ονόματα Κάπου και Περάκη και άντε μετά να αποδείξεις πώς έσμιξαν και τι έκαναν. Εμείς γλοτόν, έχουμε δλη την άνεση σε κάποιο σημείο να τον σταματάμε και να του λέμε πώς είναι εκτός θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) :: Παρακαλώ τον κ. Τσιγαρίδα, να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε πρόεδρε αναμφισβήτητα ο κ. Παλαιόνης είναι πανέξυπνος σ' αυτό το θέμα. Πολύ φοβάμαι πώς όταν ρωτάτε για το πραξικόπημα πάνω στο θέμα του Ιωαννίδη και όταν θέλει να μας εμφανίσει ότι ο Ιωαννίδης ήταν τόσο δημοκρατικός, ενδεχόμενα να το πεί και αυτό, γιατί κάπου το ισχυρίστηκε, αφού μας είπε πώς προσπαθούσε να βρεί μια διέξοδο για την ομαλή πορεία του τόπου, έίναι πάρα πολύ εύκολο, σε άσχετη ερώτηση να πεί αυτά που φοβόμαστε εμείς. Η δυσκολία σε μένα είναι να του πώ να σταματήσει και να μην προχωρήσει πάρα κάτω.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Κάλιστα μπορούμε να του πούμε κ. μάρτυς είσαι εκτός θέματος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αν βγεί από και πεί έξω αυτά που εμείς δεν

3/1 N ΜΠ 20-11-1986

12

του επιτρέπουμε , νομίζω ότι η θέση μας δεν είναι καλύτερη από αυτή που αντιμετωπίζουμε τώρα. Αυτό είναι το ζήτημα με τον Παλαινή και θα είναι ακόμα χειρότερα με τον Πηλιχδ. Πρέπει να συνεννοηθούμε πώς θα ξεφύγουμε από αυτό το ζήτημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μπορώ να του πώ αν συμφωνείτε ότι είσαι εκτός θέματος και παρακαλώ να περιοριστείς στην ερώτηση. Μην πλαγιοδρομείτε κ. μάρτυς.

Ο κ. Ράλλης έχει το λόγο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Συμφωνώ απόλυτα με τον συνάδελφο κ. Περάκη. Ο μάρτυς αυτός τώνισε ότι επισκέφθηκε πολλούς που πολιτεύτηκαν μετά και είναι μέλη της Βουλής ή δεν είναι. Και δεν δέχτηκε κανένας. Εκεί νομίζω τελειώνει το θέμα.'Ισα - ίσα είναι τιμητικό γι' αυτούς που απέρριψαν τη συνεργασία μαζί του.

(EZ)

(N.)

1/1 E.Z. Z.B. 20-11-86

13

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν ξέρω τί έγραψαν οι εφημερίδες, αλλά νομίζω ότι θα έπρεπε να το γράψουν ολόκληρο.

Ο κ. Βαρχάς, έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν θα αντιμετωπίζαμε αυτό το σημείο, αν με ακούγατε τόσες φορές που λέω, να εφαρμόσετε τη δικονομία. Γιατί πολλές φορές και από μας, παίρνει αφορμή από τον τρόπο των ερωτήσεων, ένας έξυπνος μάρτυς, να μας λέει εκείνα που θέλει αυτός και όχι εκείνα που θέλουμε εμείς. Είναι καιρός^{για πάτε}/αυτό που είπατε τώρα, και που εγώ φωνάζω από το καλοκαίρι, να τον σταματάτε όταν βγαίνει έξω από την ερώτηση. Ακόμη και εμάς να μας υποδείξετε-εγώ το δέχομαι πρώτος-να κάνουμε πιό συγκεκριμένη την ερώτηση. Πολλές φορές του δίνουμε αφορμή και ένας έξυπνος και προσανατολισμένος, προκατασκευασμένος, όπως αυτός, τρεις μέρες τώρα, κύριε Πρόεδρε, στο δικό του γήπεδο μας έχει πάει και παίζουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ναι. Δεν μπορεί να παραγραφεί όμως, ότι είπε και σημαντικότατα πράγματα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Τα σημαντικά, θα πρέπει να επιφυλαχθούμε να τα κρίνουμε, άμα τα διασταυρώσουμε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ναι. Πάντως είναι σημαντικά κατ' αρχήν. Αν είναι αλήθεια, είναι άλλο θέμα. Σημαντικά πράγματα, αν είναι

αληθ

2/1 E.Z. Z.B. 20-11-86

14

αλήθεια. Γιατί, όταν παραδείγματος χάριν, είπε ότι ο Ιωαννίδης προσωπικώς στις δικές του αντιρρήσεις με το ότι θα επέμβει ευδεχομένως η Τουρκία, απήγνησε "αυτό αποκλείεται" και τον ξαναρώτησα για να το διαλευκάνει και μου είπε "αποκλείεται" κατηγορηματικά, αυτό νομίζω πώς είναι ένα σημαντικό γεγονός, αν είναι αληθές.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Αν είναι αληθές. Γι' αυτό σας είπα ότι η αξιολόγηση θα γίνει τότε. Άλλα, θα θυμίσω στους κ. συγαδέλφους και σε σας, τη μήνυση Αλφατάκη που υπάρχει μέσα εκεί. Εκείνο το δρόμο ακολουθεί τούτος, να ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς Ιωαννίδη με τους στρατηγούς, οι οποίοι κατ' αυτόν τον πρόδωσαν. Σ' αυτό το μοτίβο κινείται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι. Δεν έχω αντιρρηση να το παραδεχθώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Τώρα, να έλθω σε τούτο ~~το~~ το συγκεκριμένο: Αυτή τη στιγμή οι εφημερίδες έγραψαν. Να είστε προετοιμασμένος και εσείς και εμείς. Είναι πάρα πολύ πιθανόν να επιανέλθουν και να πουν ότι, ξέρετε, να η εξεταστική επιτροπή κοιτάζει ... Να είστε προετοιμασμένοι πώς θα το αντιμετωπίσουμε. Κατά τα άλλα, εγώ δεν έχω πρόβλημα. Θα το είχαμε αποφύγει, αν όταν γινόταν η εξέταση, τον είχαμε βάλει στη θέση του και του λέγαμε αυτό σε ρωτάμε και δεν θα μας πεις εσύ την ιστορία της ζωής σου, αυτό που θέλουμε εμείς θα μας πεις. Όμως, τώρα υπάρχει αυτό

Q.M.T

3/1 E.Z. Z.B. 20-11-86

15

το πρόβλημα και απλώς σας το επισημαίνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κάππιος έχει το λόγο, για να

δευτερολογήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν αυτό που λένε οι συνά-

δελφοι δτι έπρεπε να προσέξουμε αυτά τα ζητήματα είναι γεγονός δτι

έπρεπε να τα προσέξουμε και να περιορίζεται στο αντικείμενο. Άλλα

χθές, κύριε Πρόεδρε, παρουσία^{lou} ενδεχόμενα εγώ να έκανα λάθος, επειδή

είπε δτι εγώ συναντήθηκα και έκανα, δεν είμαστε δολοφόνοι, εγώ δεν

μπορούσα να τον αφήσω δτι δεν είναι δολοφόνοι....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Του είπατε για την φωτογραφία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Και χθές ο Πρόεδρος δταν του έκανα ερώτηση, συ-

ναντηθήκατε εσείς ιλπ. λέει ο Πρόεδρος, κύριε Κάππιο όχι την ερώτηση

αυτή, θα το αποφασίσουμε αύριο αν θα ρωτήσουμε σ' αυτό το θέμα. Δηλαδή

αυτός ξέρει τώρα δτι εμείς συνεδριάσαμε και αποφασίσαμε τί θα κάνουμε.

Δεν υπάρχει τίποτα το σκοτεινό, αυτά που λέγονται, οι ψήθυροι, το πολύ

να επαναλάβει και απόρρητα είναι εδώ τα πρακτικά και δεν θα προσθέσει

τίποτα. Εγώ επιμένω λοιπόν στην τοποθέτησή μου, να μας πει εν πάσῃ

περιπέτεια τί συναντήθηκε και τί είπε, αν έχει να πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λιαροκάπης έχει το λόγο.

4/1 E.Z.   Z.B.   20-11-86

16

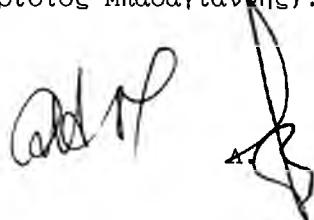
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. 'Ελεγα το εξής σ' αυτό που είπε ο κ. Κάππος:

Μπορείτε να ρωτήσετε εσείς τον κ. μάρτυρα "σας επεσκέφθη κανένας πολιτικός να σας πει την γνώμη του για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου ή για την εισβολή των Τούρκων;" να μας πείτε τίποτα; 'Ετσι τον κόβετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΙΟΣ. "Και εσείς σαν τί ενεργούσατε" . Και αυτό δεν διευκρινίστηκε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. "Και ποιόν συλλάβατε εσείς την 21η ;"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάνης). Ο κ. Λιβανός, έχει το λόγο.

ε2

1/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

17

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, εφόσον, δπως πληρωμορούματ, το γράφουν και οι εφημερίδες, νομίζω ότι μένουμε ηθικά ακάλυπτοι και όταν δημιουργηθούν πάρα πολλά ερωτηματικά στον κόσμο, ο οποίος διαβάζει, γιατί όταν είναι πιο έντονες οι ειδήσεις αύριο και οι υπαλινιγμοί.

Δεν ξέρω ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδηγούν στην άρνηση αυτής της αποκαλύψεως-που δεν είναι αποκάλυψη κατ' ουσίαν -γιατί αυτά έχουν λεχθεί κατά καιρούς, αλλά έχουν λεχθεί με έντονο και ύποπτο χαρακτήρα, ενώ εδώ όταν Φεκαθαρίσει επιτέλους ποιοι είναι εκείνοι -αν υπήρξαν, γιατί μπορεί και να μην υπήρξαν- που συνεργάστηκαν, ή να συζήτησαν ενδεχομένως.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Εάν συνεργάστηκαν, το Φεκαθάρισε. Ήπειρονήθηκαν!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, τουλάχιστον δύον αφορά εις εμένα, σας δηλώνω ότι δεν πρόκειται να συναίνεω, τουλάχιστον σ' αυτή την απόφαση την οποία θα πάρει η πλειοψηφία. Γιατί δεν είναι θέμα φακέλλου Κύπρου. Είναι θέμα καθαρά άσκετο με τον εΦεταζόμενο μάρτυρα. Σπιλώνει υπολήψεις, αλλά θα σπιλώσει και των υπολοίπων τις υπολήψεις, εφόσον δεν θελήσουμε να συναίνεσσομε στην αποκάλυψη!

2/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

18

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι θέλετε να πείτε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλω να πω ότι γνωρίζετε καλά και δεν θέρω τι έχει λεχθεί κατά καιρούς και τι υποψίες υπάρχουν, ότι εγώ δεν μιλώ με τους δημοσιογράφους. Γι' αυτό, δημως, το θέμα ακριβώς θα επιρρέψω τις ευθύνες στην πλειοψηφία, επόσον θα υπάρξει τοιανή.

Λέω ότι εγώ είμαι εναντίον αυτής της — . Η υπέρ της αποκαλύψεως. Εγώ πλέον διαχωρίζω τη θέση μου.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Και εάν πάρει απόποιη η Επιτροπή;

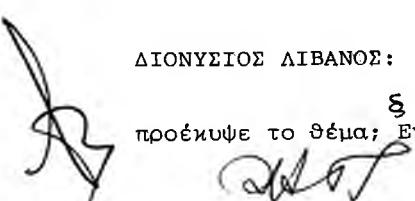
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ "ρετσινιές" δεν θα δεχθώ από κανέναν και για καμμία πλειοψηφία, κύριε Μπλέτσα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό, δημως, δεν λέγεται συνεργατία σία στην Επιτροπή, κύριε Λιβανέ,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είναι θέμα φακέλλου της Κύπρου, Είναι καθαρά θέμα προσωπικό μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι, αλλά είναι μέσα στην Επιτροπή.

Εφόσον ο Πρόεδρος λέει "κύριε Λιβανέ, η ερώτησή σας είναι εκτός θέματος", δικαιούμας να το πω, να τι ή όχι;

 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως δικαιούσθε, Αλλά από την ώρα που

προέκυψε το θέμα, Επιτρέπεται όταν έρθει ένας μάρτυς και πει

3/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

19

ότι, "εγώ Εέρω Υπουργούς της Κυβερνήσεως, οι οποίοι αυτή τη στιγμή συνεργάζονται ή κάνουν κάτι", να μην αποκαλυφθεί; Και να δίμεται και στον Τύπο; Ποιός το έδωσε επιτέλους; Μπορούμε να αφήνουμε σκιές;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, να δώσω μία πληροφορία απ' ότι, τι κατάλαβα, σχετικά με το ποιός το έδωσε στις εισημερίδες.

Τον είδα να τον έχουν περιστοιχίσει δέκα δημοσιογράφοι, όταν έβγαινε από την πόρτα και τον ερωτούσαν. Σήμερα τα είδα στις εωημερίδες. Προφανώς ο ίδιος τα είπε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ζακολίκος έχει το λόγο,

4/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

20

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Επειδή νομίζω δημιουργήθηκε θέμα, θέλω να

πω τα εξής:

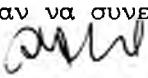
Πιστεύω, κύριοι συνάδελφοι, ότι το Προεδρείο πρέπει να έχει μία δυνατότητα, δταν αντιμετωπίζουμε τέτοιους μάρτυρες, οι οποί- οι έχουν επιτελικά καταστρώσει ένα σχέδιο πώς θα εμφανισθούν στην Επιτροπή, να μπορεί να παρεμβαίνει και τουλάχιστον να μην έχουμε τις αρνητικές επιπτώσεις.

Χθες το αλήμα που δημιούργησε ο πανέρυπνος αυτός μάρτυρας ήταν τέτοιο, που σιγά-σιγά να μας έφερνε στο σημείο, ώστε μαζί να αναφωνήσουμε "Ζήτω η 21η Απριλίου".

Τι έκανε αυτός χθες; 'Αφοσε κανένα στρατηγό, τον οποίο να μη σπιλώσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και δεν ήταν αυτοδίδακτος.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εκτός από τον Ιωαννίδη, άφησε κανέναν που να είπε δτι είναι πατριώτης; Επέρριψε ευθύνες στους πάντες και τα πάντα.

Και έκανε και το δεύτερο για μένα σοβαρότατο; Ενώ ήθελε να σπιλώσει τους οποιους δήποτε^{ην} κατά την ιρίση του είχε επιλέξει να σπιλώσει, πέταξε μπροστά και είπε "είναι προς τιμή τους το δτι δεν εδέχθησαν να συνεργασθούν"!

5/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

21

Από τον κ. μάρτυρα θα πάρουν εύσημα οι όποιοι κύριοι συνάδελφοι, ή πρώην πολιτευτές ή βουλευτές "συνομίλησαν"; Αυτός υπό ποια ιδιότητα κάλεσε τους βουλευτές και τους πολιτευτές; Μπορεί να έχουμε περίπτωση να τους κάλεσε στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και να μας λέει ότι "συνομίλησα μαζί τους".

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Με αστυνομική βέα, χωρίς αμφιβολία,

(Η)

(Δ) 1/1 ΗΓ XM 20.11.86

22

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Είμαστε σε θέση να ελέγξουμε αυτά τα πρόγματα;

Και πέραν ταύτων, κύριε Πρόεδρε. Είναι δυνατόν να μας εμφανίζεται αυτός σαν παλληκέρι, όταν κρυβόταν πίσω από τη δύναμη των δηλων και βασένιζε και ήταν υποτακτικός του αρχηγού της ΕΣΔ, του γνωστού βασανιστή Ιωαννίδη; Είναι δυνατόν να δεχθούμε τέτοια πρόγματα;

Βεβαία το θέμα δημιουργήθηκε και θα το δημιουργούσε. Και θα μας το δημιουργήσουν το θέμα.

Πιστεύω, όμως, ότι ο υπέρχει δυνατότητα δικονομική, εσείς χειριζόμενος το θέμα να του βάλετε την αντίστοιχη ερώτηση και να απαντήσετε συγκεκριμένα με το φένελλο της Κύπρου.

Δέχομαι τις επιφυλάξεις του κυρίου Λιβανού, ότι είναι δυνατόν να αφήσουν να πλανάται μιές μομφή εναντίον συναδέλφων ή μελών ή οτιδήποτε. Άλλο εν πάσῃ περιπτώσει πρέπει να το χειριστούμε κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μη δώσουμε τη δυνατότητα να ηρωποείσουμε τέτοιους μέρτυρες.

Γιέ θύμε του Θεού!

Αυτή την έννοια είχε η παρέμβασή μου να το συζητήσουμε. Με τη φόρα που είχε πέρει έπιασε 40 ονόματα και έντε να αποδείξουν οι συνάδελφοι, ότι δεν είναι ελέφαντες, σήμερα το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ την επιτροπή να αποφανθεί εάν

2/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

23

Θα απαγορεύσω ερώτηση ή ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να μου δώσετε το λόγο επι το διαδικαστικού θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιέννης) Ορίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέσαμε προηγουμένως το θέμα σχετικά με το αν πρέπει να αργούμε ή όχι. Όμως ενδέχεται ο καθένας ναέχει καποια δουλειά εκτός ειδούσης και συνεπώς να αργήσει.

Ο συνάδελφος κύριος Λιβανός, ήρθε αρκετά αργά. Αυτό δεν σημαίνει ότι στερείται του δικαιώματος του λόγου. Όμως έχει προηγηθεί μια συζήτηση, την οποία εκείνος δεν έχει ακούσει και πώς έχουμε καταλήξει.

Επήρε το λόγο, όπως δεν έχει κάθε δικαίωμα, αλλά κάπως γρήγορα τα είπε ο κύριος συνάδελφος και περίπου άφησε εδώ πέρα να γραφεί στα πρακτικά, ότι είπε και για Υπουργούς της Κυβέρνησης, πρόμα που δεν το είπε.

Και η ζημία δεν γίνεται.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι ήμουν σεφής. Εσείς με καταλέβατε. Το ανέφερα σαν παράδειγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιέννης) Σαν παράδειγμα πρέγματι το αναφέρετε.

Και όχι μόνο σαν παράδειγμα, αλλά και υποθετικά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και υποθετικά.

3/1 ΗΓ XM 20.11.86

24

Κύριε Πρόεδρε, κάνω έκκληση προ της ψηφοφορίας, μήπως θα μπορούσαμε να πάρουμε την απόφαση να πεί ευτές δτι θέλει και ευτή τη φορέα μη δώσουμε τίποτα στον Τύπο. Μην αφήσουμε ακέλυπτο....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Τι να μη δώσουμε; Μήπως δίνουμε ποτέ τίποτα στον Τύπο;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα τα δώσει • ζώος. Αυτό που είδε • κύριος

Κέππος χθές, το είδε και εγώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι πρόβλημα πάντως μεγάλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Πέστε μου σας παρακαλώ, τι θέλετε;

Θέλετε να απαγορεύσω τυχόν ερωτήσεις που θα υποβληθούν σχετικές και στη συνέχεια, σε συνέπεια μ' αυτό, να απαγορεύσω και σ ευτόν να μιλήσει εκτός θεμάτων και σχέση εχόντων με το Κυπριακό; Το θέλετε αυτό το πρόγραμμα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είναι θέμα δικαιονομίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Μπλέτσας, τι λέει.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Συμφωνώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Παπακωνσταντίνου.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Ζαΐμης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Βαρβιτσιώτης.

4/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

25

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΘΙΤΣΙΩΤΗΣ: Παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Λευκαρης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Εαρχές.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Το ναι, τι σημαίνει κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιέννης) Ότι θα απαγορεύσω την ερώτηση από σες,
από τον εισενδήποτε δηλαδή, ή θα απαγορεύσω σ' ευτόν να επεντεθεί πέραν
του Κυπριακού.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε το θέμα είναι λεπτό. Και σε περίπτωση
που δεν επιτραπεί να αναφερθεί συγκεκριμένα ο μέρτυς, θα είμαστε εμείς
εκτεθειμένοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιέννης) Δηλαδή να του επιτρέψω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιέννης) Ο κύριος Φωτόπουλος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, να έχετε το δικαιώμα να του απαγορεύσετε. Να μην
έχει τη δυνατότητα να λέγει οτιδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιέννης) Σύμφωνοι. Και σ' αυτόν ηλι οταν μέλη της
επιτροπής.

Ο κύριος Περρέκης.

5/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

26

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν μπορεί να απαντήσει κανείς με
ένα ναι ή ή ενε δέν, γιατίς ^{δέν} εμείς έδημιουργήσαμε τελικά το θέμα. Από τη
σιγμή που κάποιοι συνέδελφοι έχουν επιφυλάξεις και από την ώρα που
εγώ λέγω όχι, είναι σαν νέτε να θέλω να καλύψω για τον εαυτό μου ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή κύριοι συνέδελφοι, να τον αφή-
σουμε να λέει ότι θέλει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Με, κύριε Πρόεδρε, αυτοί όλοι είναι δολοφόνοι,
Δεν ήθελα να του πω ότι • Ιωαννίδης ερχόταν στο Μπαγιέτι και παρακο-
λουθούσε τα βασανιστήρια τα δικά μου. Τι να του πω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Θέλετε δηλαδή κύριοι συνέδελφοι, να τον
αφήσω να πει ότι θέλει;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πάντως είναι γεγονός, κύριε Πρόεδρε, ότι υπέρχει
κέντρο που δίνει οδηγίες σ' όλους αυτούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Τι σημασία έχει αυτό, κύριε Φωτόπουλε;
Εδώ είναι συγκεκριμένα θέμα.

Πάντως με τη φιλολογία αυτή μπορεί να φθάσουμε στις 12 η ώρα
και να μην έχουμε αρχίσει ακόμα. Η ώρα είναι 10.50'

Δειπόν πέστε μου τι θέλετε; Θέλετε να τον αφήσω να πει ελευθέρως
ότι θέλει; Θέλετε να τον σταματήσω; Θέλετε να σας σταματήσω και σας;

6/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

27

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Να εφερμόσετε τη δικονομία, κύριε Πρέδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Παπακωνσταντίνου έχει το λόγο.

 (v)

(H) 1/1 ν

Π.Μ

20.11.86

28

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, η Επι τροπή ή έχει διχασθεί

απότι βλέπω. Και είναι κρίμα, είναι το πρώτο θέμα που διχάζει την επιτροπή. Να το αφήσετε να περάσει έτσι, εφαρμόζοντας τη δικονομία όπου νομίζετε εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ έχω μία μέση λύση να έρθει ο κύριος Περδίκης να εξετασθεί και να δούμε στο μεταξύ, να το σκεφθούμε καλύτερα και συνεχίζοιμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εάν το Προεδρείο κρίνει ότι μπορεί σε ότι έχει σχέση με την υπόθεση ο μάρτιος να επεκταθεί, τι κοινωνικές σχέσεις είχε, τι φιλενάδες είχε, άν ήταν παντρεμένος ή αρραβωνιασμένος, όλο αυτή το διάστημα που ήταν στη Κυβέρνηση, να τον αφήσουμε να τα πει. 'Αν δικονομικά αυτό δεν στέκει, εσείς να το πταιματήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αντιλαμβάνεσθε ότι εγώ καλούμαι να εφαρμόσω τη δικονομία. Εγώ λοιπόν θα προσπαθήσω να την εφαρμόσω Άλλα επειδή βρίσκομαι σε αίθουσα και προεδρεύω συναδέλφων δεν είναι δυνατόν να με αντικρούσετε εκείνη την ώρα μπροστά στο μάρτυρα για οτιδήποτε θέμα.

Θα σας πηρακαλέσω, άν θα σας αφαιρέσω το λόγο σε νάποια στιγμή, κατ' εφαρμογήν, όπως νομίζω εγώ, της δικονομίας, να μην αντισταθείτε. Διότι όταν αντισταθείτε μπροστά στο μάρτυρα, είναι ένας

Όμηρος

2/1 ν

Π.Μ

20.11.86

29

υποβιβασμός όχι εμού αλλά της επιτροπής. Νομίζω ότι είναι το καλύτερο που μπορούμε να κάνουμε.

Προσέξτε όμως και σεις στις ερωτήσεις σας. Εάν οι ερωτήσεις σας είναι τέτοιες που να προκαλούν την απάντηση του οιουδήποτε κυρίου, καταλαβαίνετε ότι δεν μπορότε να κάνω μετά...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αρχίζουμε να κάνουμε συμβιβασμούς εδώ μέσα.

Αυτό να ξέρετε. Και να γραφεί στα πρακτικά. Αρχίζουν συμβιβασμοί ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ό,τι λέγεται γράφεται στα πρακτικά, κύριε Λιβανέ, και δεν χρειάζεται υπόμνηση. Σας παρακαλώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ανοίγετε μία οδό η οποία δεν ξέρω που θα μας οδηγήσει αργότερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Εγώ την ανοίγω, κύριε Λιβανέ, ή εσείς: Εγώ βρήκα μια συζήτηση που άρχισε χθές - δεν προήδρευα εγώ - αναμεσά σας και σήμερα τη συνεχίζω. Είχαμε πει να ρθούμε στις 10 γι' αυτό ακριβώς το θέμα, να συζητήσουμε 5-10 λεπτά, και αυτή τη στιγμή είναι 11 και δεν έχουμε αρχίσει ακόμα. Αυτή είναι η ιστορία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όπως βλέπετε 3 εψήφισην "παρόν".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Λιβανέ, ξέρετε τι βλέπω εγώ;

Τρεις μάρτυρες και τελειώνει η προθεσμία. Αυτό βλέπω και αυτό με

3/1 ν

Π.Μ

20.11.86

30

πιέζει, πράγμα που υπάρχουν μερικοί από εσάς που δεν το υπολογίζουν.

ΓΕΩΡΓΤΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τι σημαίνει συμβιβασμός; Να το

αιτιολογήσει ο κύριος Λιβανός. Γιατί κάποια παρουσία έχουμε και εμείς. Αυτό είναι το μείζον θέμα και όχι του μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ είπα, κύριε Λιβανέ, ότι θα εφαρμόσω τη δικονομία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ζητώ ο κύριος Λιβανός να αναλύσει ποιδις είναι ο συμβιβασμός, από ποιούς και γιατί. Θέγοματε και το θεωρώ και προσωπικό θέμα άν το θέλετε. 'Οχι να λέει "να γραφεί στα πρακτικά", αλλά να το αιτιολογήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Λιβανέ, η λύση η οποία εδόθη είναι να εφαρμόσουμε τη δικονομία. Αυτό λέγεται συμβιβασμός;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, η δικονομία λέει όταν έλθει εδώ ένας εγκληματίας και κατωνομάσει, εγώ διαφωνώ με το κύριο Ζακολίκο που ξέρει πόσο τον τιμώ και τον αγαπώ. Αυτή τη στιγμή δεν παρουσιάζεται εδώ ένας ακαδημαικός, παροιμιάζεται ένας αληταράς, ένας επαναστάτης. . . . .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. 'Οχι και επαναστάτης!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ... ένας συνομώτης. Και κατονομάζει. Πάρτε ότι ήταν

Alex

4/1 ν

Π.Μ

31

20.11.86

εγκληματίας και είδε κατά την διάπραξη του εγκλήματος ορισμένας πρόσωπα και τα ονόματά τους. Εμείς επειδή είναι εγκληματίας δεν θα δεχθούμε τη μαστυρία; Θα εξετάσουμε εάν αυτοί οι μάρτυρες τους οποίους ονομάζει, γιαν πράγματα παρόντες, ή όχι, ή συμμετείχαν. Λοιπόν αυτός ονομάσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τι ονομάσει;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ήταν σαφής χθές. Είπε, όχι αορίστως, πολιτικούς άνδρες οι οποίοι συνεργάσθηκαν μαζί του...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μα, τι είναι αυτά τα πράγματα που λέτε; Δεν είπε τέτοια πράγματα. Δεν είπε ότι συνεογάσθηκαν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τα πράκτινα δεν λένε τέτοιο πράγμα, κύριε Λιβανέ.

(ν) 1/1 AK (AK) 20.11.86

32

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, Ξέρουμε τι ακούσαμε και μάλιστα προσέθεσε πρόσωπα, τα οποία είναι και εδώ μέσα. Κατονόμασε πρόσωπα, τα οποία είναι εν ενεργεία, δηλαδή Βουλευτές. Δεν είναι αστείο αυτό που είπε ο άνθρωπος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, που είναι εδώ, στην επιτροπή;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δε ξέρω αν εννοούσε την επιτροπή. Εννοούσε το Κοινοβούλιο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Εν πάσῃ περιπτώσει συνεργάστηκαν για το πραξικόπημα ή για την εισβολή; Αυτό μας ενδιαφέρει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα διούμε τα Πρακτικά.

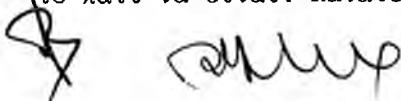
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Να τηρήσετε την δικονομία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μου απαγορεύει ο κ. Λιβανός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μα έχετε υποχρέωση...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Θα τηρήσετε τη δικονομία. Ερωτήσεις από μας, εκτός φέματος, αφαιρούνται.

Ειπώθηκε από τον μάρτυρα ότι ήλθε σε επαφή με πολιτικά πρόσωπα, τα οποία απέκλεισαν τη συνεργασία με τη χούντα. 'Έχω την εντύπωση να πει ότι, είτε εμείς, είτε ο μάρτυρας αν θελήσει/κάτι τέτοιο, θα πρέπει αυτό το κάτι να είναι: "Κάνατε κουβέντα ^{και} πολιτικά πρόσωπα, σχετικά με το

2/1 AK (AK) 20.11.86

33

πραξικόπημα ενάντια στον Μακάριο και με την εισβολή";

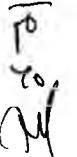
Μόνο εκεί ή θα θέσετε εσείς την ερώτηση ή αν αυτός τη φέρει θα την περιορίσετε σ' αυτό το θέμα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ. Για να εφαρμόσετε τον τρόπο εξετάσεως των μαρτύρων που προδιαγράφει η δικονομία δεν χρειάζεται να πάρουμε απόφαση.

Είναι υποχρέωση του Προεδρείου και οφείλουμε τη σεβαστούμε όλοι.

Κάθε ερώτηση, που είναι εκτός θέματος, απαγορεύεται από τον διευθύνοντα τις συνεδριάσεις. Ψηφοφορία θα κάνουμε αν εσείς οφείλετε να συμμορφωθείτε με το σχετικό άρθρο της Ποινικής Δικονομίας, με την οποία και εξετάζονται οι μάρτυρες;

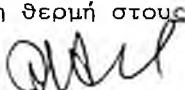
Έχετε υποχρέωση λοιπόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας είπα ότι "μπαλάκι" πέφτει σε μένα.

Το αποδέχομαι λοιπόν.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ. Δεν είναι "μπαλάκι", είναι το χρέος σας. Όταν μία ερώτηση είναι εκτός θέματος οφείλουμε να ειπεμείς να συμμορφωθούμε με την παρατήρησή σας, ότι η ερώτηση είναι εκτός θέματος.

Επίσης, κύριε Πρόεδρε, βάλαμε ένα περιορισμό 5 λεπτών. Δεν τηρείται και παραβιάζεται μονίμως και εις βάρος εκείνων που δεν ρωτούν, αλλά και σε βάρος αυτών που περιορίζονται στο πεντάλεπτο.

Παράκληση θερμή στους συναδέλφους της Επιτροπής, είναι να μη παρα-

3/1 AK (AK) 20.11.86

34

βιάζεται το πεντάλεπτο. 'Όχι μόνο όταν μας το υπενθυμίζετε, κύριε Πρόεδρε, αλλά να μας πείτε πχ. "κύριε Μπλέτσα τελειώσατε," και να προχωρήσετε στον επόμενο συνάδελφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Νομίζω, ότι μπορούμε να προχωρήσουμε † με την εξέταση του κυρίου Παλαΐνη. Θα εφαρμοστεί ο Κανονισμός όπως εγώ τον αντιλαμβάνομαι.

Παρακαλώ τον κύριο Γραμματέα να συμφωνεί στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Παλαΐνη.

(Εις το σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κύριος Παλαΐνης).

Κύριε Περράκη έχετε το λόγο και παρακαλώ να περιοριστείτε στο πεντάλεπτό σας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Μάρτυρα, όταν ήλθατε την πρώτη ημέρα μεταξύ των άλλων είπατε και ότι σας διαβάσω μερικά αποσπάσματα: "Ήλθα εδώ να σας πω όλη την αλήθεια. Σας διαβεβαιώνω, ότι ήλθα να βοηθήσω το έργο της επιτροπής με όσες δυνάμεις έχω, με όσα ξέρω κ.λπ".

Παρακάτω λέτε: "Κατέχεται η μισή Κύπρος".

"Γεγονός που θα βαρύνει δεκαετίες για γενεές, τον Ελληνισμό".

Βεκινήσατε λοιπόν με αυτές τις δηλώσεις και σκέφθηκα ότι ο

κ. Παλαΐνης ήλθε εδώνα ξεκαθαρίσει πράγματα απ' ότι Εέρει, και να

αλλαγή

4/1 AK (AK) 20.11.86

35

φύγει ένα βάρος από τη συνείδησή του.

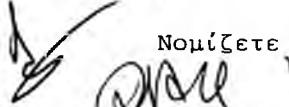
Σας θυμίζω ένα άλλο που είπατε παρακάτω, αναφερόμενος στο Μακάριο..

"Για να γίνει ηγέτης πρέπει ναέχει τη δύναμη να πεθάνει αν χρειαστεί κάποτε και να μη θέσει τη ζωή του υπεράνω του 'Εθνους".

Και ηγέτης βέβαια στο Στρατό όπως ξέρετε δεν είναι μόνο ο Πρόεδρος μιας Δημοκρατίας, είναι και ο δεκανέας. Και ο έφεδρος αξιωματικός, ο δόκιμος, είναι ένας ηγέτης...

ΜΑΡΤΥΣ. Πολλές φορές μπορεί ένας δεκανέας να είναι καλύτερος ηγέτης από ένα στρατηγό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Σε συνδυασμό με αυτές τις θέσεις σας, δεν ξέρω που έχουν ολοκληρωθεί τα γεγονότα που καταθέσατε, έχουν γραφεί 300 σελίδες πρακτικά, στα ιρίσιμα ερωτήματα -να αφήσουμε και το πρα-
ξικόπημα, δώσατε κάποιες αιτιολογίες^σ Έδώ φθάσαμε στο ιρίσιμο θέμα που λέτε και εσείς και όσοι περνάνε από εδώ μέσα, "τι έγινε με αυτή την ιστορία". Λέτε, όπως έχει βγει από την κατάθεσή σας, ότι είχαμε συρροή πληροφοριών και από μέρες πολλές. Είναι ένα γεγονός αυτό, που δεν αμφισβητείται, ούτε από σας^{σύγχρονος}, από κάνενα. Άλλο γεγονός είναι ότι παρά τη συρροή αυτών των πληροφοριών, παρά^{το} ότι βλέπουμε τον εχθρό να έρχεται, κυριολεκτικά δεν έγινε αυτό που έπρεπε να γίνει.

 Νομίζετε ήριε μάρτυς, ότι με το να πείτε σεις, ότι εγώ δεν

5/1 AK (AK) 20.11.86

36

Θα έκανα αέτσι, τελειώνει η ιστορία;...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Περράκη, κάνετε την ερώτησή σας. Δαπανήσατε δύο λεπτά για προϊστορία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Φθάνω στην ερώτησή μου, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε μάρτυς, αν νομίζετε σεις ότι με το να πείτε, ότι σ' αυτα

τα περιστατικά, αν εγώ ήμουν ο ηγέτης, ο Μπονάνος, ο Ιωαννίδης κ.λπ.,

δεν θα έκανα αέτσι, /νομίζετε ότι με αυτό είστε εντάξει απέναντι της

συνείδησής σας, απέναντι του 'Εθνους, τότε δεν έχουμε να προχωρήσουμε.

Αν από εκεί και κάτω, όπως έχουν κατατεθεί τα γεγονότα, διότι μας ενδιαφέρει, ποιόν θέλετε να πείσετε τώρα — φίστε πολύ κοντά στους ανθρώπους που έκαναν κουμάντο—τιοιόν να πείσετε ότι δεν μπορείτε να δώσετε μια εξήγηση, ότι δεν μάθατε τίποτα γιατί έγιναν αυτά. Εκεί είναι το κλειδί της υπόθεσης και εκεί είναι η ερώτησή μου, να μας πείτε τι ξέρετε —αυτή είναι η ιστορία της όλης κατάθλιψης εδώ—για τις ενέργειες που έγιναν και κυρίως για τις ενέργειες που δεν έγιναν.

Γιατί, δηλαδή, δεν αποκρούσθηκε η τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Εκεί είναι το κλειδί της ιστορίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατέθεσα εδώ μέσα ότι αυτό είναι και απορία δικιά μου. Δεν καταλαβαίνω που δεν σας διεφώτισα. Κατέθεσα ότι απορώ γιατί δεν

απεκρούσθη και κατά τη γνώμη μου είπα, ότι είχαμε τη δυνατότητα να

Adley

AB

6/1 AK (AK) 20.11.86

37

αποκρουσθεί. Θέλετε να σας αναφέρω γεγονότα που δεν ξέρω; Σας είπα
 ότι είχα να καταθέσω γεγονότα που ξέρω και είναι απορία δικιάς γιατί
 δεν απεκρούσθη η εισβολή. Σας ανέφερα τις δυνατότητες, σας ανέφερα
 τις δυνάμεις, όλα. Αν μου ζητάτε να πω -αυτά που ζητήσατε όλοι-
 αν ο Ι. Ιωαννίδης είχε διαβεβαίωση από πουθενά, σας είπα και εγώ
 ότι για να γίνει η ενέργεια όπως έγινε, να μην αντιδράσουμε στους
 Τούρκους όταν σχεδιάστηκε η ενέργεια κατά της Κύπρου, να μη λάβουμε
 μέτρα, είπα ότι ή πρέπει να υπήρχε μία διαβεβαίωση τόσο ισχυρά που
 να πείθει ότι δεν πρόκειται να γίνει τίποτα, ή έπρεπε να ληφθούν
 μέτρα. Δεν μπορώ να καταλάβω που δεν σας ικανοποίησα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. 'Ενα μόνο θα σας πω και τελειώνω δενέχω άλλες
 ερωτήσεις, αλλά σ' αυτό θα επιμείνω:

Κύριε μάρτυς, ο Ι. Μπασαγιάννης προεδρεύει της Επιτροπής και
 του έχουμε πολύ σεβασμό όλοι μας. Καί σε σχέση με αυτή την επιτροπή
 ας πούμε ότι έχει δυνατότητες και ξεπουλά τη Μυτιλήνη. Δηλαδή λέτε
 κύριε μάρτυρα ότι εγώ δε θα τραβήξω ένα κουμπούρι και θα βάλω κάτω
 τον Πρόεδρο και του πω "Πρόεδρε λέγε εδώ πέρα, καλά με παρέσυρες
 και έγιναν αυτά τα πράγματα, γιατί εγώ δε πήγα να δώσω τη Μυτιλήνη".

Και επιμένετε κύριε μάρτυρα εσείς που πιστεύω ότι είστε πιο παληκαράς

από μένα, ότι δεν το κάνατε αυτό το πράγμα; Επιμένετε ότι ο Ιωαννίδης
 δικαιόρας είπε τίποτα. Αυτή είναι η πιστορία μου και παρακαλώ να απαντήσετε

(τ)

(ΑΚ)

1/1 Σ. Σ.Ν. 20-11-1986

38

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω αν είμαι εγώ πιστό παλληκαράς, δεν έχει σημασία αν ήμουνα εγώ αξιωματικός. Για να μην σας κάνω εγώ τον παλληκαρά σας λέω ένα άλλα πρόγραμμα ότι φθάσαμε και στο σημείο ο κ. Περδίκης έρχεται μετά από μένα -το θυμήθηκα τώρα το περιστατικό , γιατί δεν το θυμό μόμουνα- από το Λονδίνο επειδή έδινε συνεχώς πληροφορίες και αγω- νιούσε ότι βγαίνουν οι Τούρκοι , απεβιβάσθησαν , τί κάνετε, μιλάω στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων , μίλησα με τον κύριο Αραπάκη , βρήκαμε τους πάντες, τον κύριο Ιωαννίδη , αναφέρω πληροφορίες , γιατί γίνεται αυτή η προδοσία , γιατί δεν λαμβάνει μέτρα η ηγεσία για την Κύπρο. Και τού είπα: Τί θέλεις να κάνω; Το μόνο που απομένει είναι να πάρω ένα αυτόματο και να μην αφήσω κανένα εδώ μέσα. Και μου λέει ο Περδίκης από το Λονδίνο -γι' αυτό σας λέω να μην κάνω εγώ τον παλληκαρά- πάρε , σκότωνε και από μέρους μου. Δεν σκότωσα; Κακώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν θα μας ενδιέφερε αυτό εμάς παρά να μας πείτε ότι ρώτησα τον τάδε μ' αυτό τον τρόπο και δεν μου απήντησε. Τού κάνατε τίποτα; Δεν είπα "σκοτώστε" . Είπα σχήμα λόγου και εγώ. Το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επανειλημμένως δεν τον σκότωσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ούτε εγώ θα το έκανα.

ΜΑΡΤΥΣ: Επανειλημμένως γιατί είναι απορία συνεχής δικιά μου , ρώτησα τον κύριο Ιωαννίδη πώς λέγατε ότι δεν βγαίνουν από Τούρκοι. Δεν το

2/1 Ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

39

έχω καταλάβει ακόμα. Γιατί επιμένετε ότι δεν βγαίνουν οι Τούρκοι;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τίποτα άλλο.

Κύριε Πρόδεδρε, έχω δέκα ερωτήσεις τουλάχιστον να κάνω, παρατούμαται, θεωρώ δευτερεύουσες και τεταρτεύουσες τις άλλες, αφού ο κ. μάρτυρας δηλώνει δεν του είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω νακρύψω τίποτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ο κ. Ιωαννίδης που θα έλθει θα μας πειεδώ πέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να καταθέσω κάτι που δεν το ξέρω. Ούτε μπορώ να καλύψω κανέναν. Να είσθε βέβαιοι. Και ο αδελφός μου να ήταν ο υπεύθυνος θα τον κατέκρινα εδώ μέσα. Κανέναν δεν θέλω να καλύψω.

Με ενδιαφέρει να βγει η αλήθεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Τσιγαρίδα να λάβει το λόγο και να έχει και αυτός υπόψη του ότι πρέπει να τηρήσουμε τα πέντε λεπτά.

3/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

40

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Παλαΐνη σεις προσωπικά μετά την μύηση που σας εγένετο από τον Ιωαννίδη είχατε καμμία επαφή με τον Κορκότζιλο τον Ταγματάρχη ο οποίος υπηρετούσε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, ποτέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μήπως ξέρετε επειδή έχει κατατεθεί ότι ο κ. Κορκότζιλος μυήθηκε από το ΓΕΣ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, είναι γεγονός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μήπως ξέρετε ποιός εμύησε τον κύριο Κορκότζιλο;

ΜΑΡΤΥΣ; Νομίζω ότι το κατέθεσα εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Εστάλη μία διαταγή από τον Στρατηγό Γαλατάνο, τον Αρχηγό του ΓΕΣ έγγραφο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Κύριε Τσιγαρίδα νομίζω ότι πράγματι το κατέθεσε. Εστάλη σημείωμα, διαταγή, δεν ξέρω...

ΜΑΡΤΥΣ: Με αγγελιοφόρο αξιωματικό ο οποίος δεν ήξερε το περιεχόμενο του φακέλλου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Κύριε Παλαΐνη κάτι αλλο. Εσείς είσασταν επιτελής του κυρίου Γαλατσάνου. Σεις ενημερώνεσθε για το πραξικόπημα

για την ενέργεια όπως την αποκαλείτε εσείς και ασφαλώς έχετε πάρει

Δ.Α.Π.

Α.Σ.

4/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

4/1

εντολή να μην την αποκαλύψετε στον αύριο Γαλατσάνο.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, διότι μου ανεφέρθη ότι ο αρχηγός του στρατού είναι ενήμερος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. 'Ηταν ενήμερος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όπως το διεπίστωσα και εγώ ήταν ενήμερος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Το φυσιολογικότερο δεν ήταν να σας ενημερώσει ο προϊστάμενός σας ο κ. Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκλήθην στο γραφείο κάτω, σας είπα μου είπε ο κ. Ιωαννίδης ότι ελήφθη αυτό, είναι ενήμερος ο αρχηγός. 'Ακουσα αυτά που είπε μέσα, γιατί δεν έδωσα καμιά εντολή εγώ. Επήγα μετά στον αύριο Γαλατσάνο και διεπίστωσα ότι ήταν ενήμερος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή εγώ κατ'εντολή του αυρίου Γαλατσάνου, εγώ εκάλεσα τον αξιωματικό αγγελιοφόρο να πάει στην Κύπρο την εντολή του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. 'Αρα ο κ. Γαλατσάνος ήταν ενήμερος από την πρώτη στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συμμετείχε σε καμία σύσκεψη. Δεν συμμετείχε στη σύσκεψη που ελήφθη η απόφαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δεν ~~με~~ ενδιαφέρει η σύσκεψη, αλλά ενήμερος

ήταν.

5/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

42

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τώρα μήπως γνωρίζετε αν είναι αλήθεια ότι
 ο κ. Γεωργίτσης καθ'ον χρόνο ~~έθεσεν~~ οι αλεξιπτωτιστές, καθ'ον χρόνον
 είχαν αποβιβασθεί οι Τούρκοι ζητούσε από τον Μπονάνο, από το
 επιθελείο του, από τον ίδιο να του δώσει την εντολή το τί θα ήλινε.
 Αυτό αν είναι αλήθεια. Είναι ισχυρισμός αυτού του Γεωργίτση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουνα μπροστά, έχω ακούσει ότι με τον πρώτο που ήλθε
 σε επαφή ο Γεωργίτσης τηλεφωνικώς είναι με τον Συνταγ —
 ματάρχη Πολίτη. Ήταν στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων και του είπε
 ο κ. Γεωργίτσης να ιτυπήσουμε και του είπε μη ιτυπάτε μέχρι να
 διατάξει ο αρχηγός -δεν ξέρω πώς έγινε η συζήτηση- μην καταστρέψετε
 την Ελλάδα.

(BA)

(ζ) ΖΒΑ 1/2 (Α.Δ.)

20.11.86

43

Λοιπόν, αυτό τοι έχω ακούσει από τους κ.Κοντώση...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αν σας πω ότι ο κ.Πολίτης τα αρνείται αυτά;

Καταλαβαίνετε το δράμα μας κ.Παλαίνη.

ΜΑΡΤΥΣ. Το καταλαβαίνω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ο κ.Πολίτης αρνείται ότι επικοινώνησε με τον κ.Γεωργίτση και ...

ΜΑΡΤΥΣ. Και τοι έχω ακούσει σε πολύ αινύποπτο χρόνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Κύριε Παλαίνη, είπατε κάτιν άλλο.

Στο πραξικόπημα, πρόθεση των υπευθύνων που αποφάσισαν την επιχείρηση

— πραξικόπημα, ήταν να μη σκοτωθεί ο Μακάριος. Αυτό άκουσα εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν κατέθεσα ότι πρόθεση ήταν να μη σκοτωθεί. Είπα ότι άκουσα πως ήθελαν να τον στείλουν στο 'Άγιο' Όρος.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Σκοτωμένω;

ΜΑΡΤΥΣ. Για να γονάσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Επειδή, κ.Παλαίνη είσθε από τους ανθρώπους που είχατε κάποια σχέση από πλευράς ενημέρωσης, ήσασταν πολύ κοντά, ποιο είναι αλήθεια τώρα; 'Ότι πραγματικά το Μούσκο να τον σκοτώσετε και να τον φέρετε εθύ σκοτωμένο, ή το θέμα ήταν να τον βγάλουμε έξω

νε οποιοσδήποτε άλλο τρόπο; Δηλαδή ποιας ήταν η ειλικρινία των πραξικοπημάτων;

2/2 BA (A.D.) 20.11.86

44

ΜΑΡΤΥΣ. Κανενός την ενδόμυχο επιθυμία δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Εντολές δεν υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό που έχω ακούσει, ήταν για το 'Άγιο Όρος', τα Μετέωρα, για μοναστήρια γενικά. Αν κανείς είχε την ενδόμυχο επιθυμία να σκοτωθεί ο Μακάριος, αυτό δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τώρα για το διάγγελμα, θείς δεν είχατε καμνία σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας τα είπα. Αν θέλετε να τα επαναλάβω, δεν έχω πρόβλημα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. 'Ενα τελευταίο, κ.Παλαινη. Πιστεύω ότι αυτό απασχολεί και τα δυό σας τα παιδιά. Η δική σας κόρη φαντάζομαι...

ΜΑΡΤΥΣ. 'Έχω δύο κόρες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και οι δικές σας κόρες κάτι ανάλογο σας ρωτάνε, "γιατί βρε μπαμπά έγινε αυτό το πράγμα". Ερχόμαστε εμείς εδώ και τις παραστάτε παιδιά και ρωτάμε. Ο κ.Ιωαννίδης, κατά την άποψή σας, ήταν ο άνθρωπος ο οποίος δεν επιθυμούσε να γίνουν αυτά που έγιναν, απ' ότι βγαίνει από την κατάθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ποια δεν επιθυμούσε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Την εισβολή των Τσούρκων, την κατάληψη της Κύπρου. Αυτό αφήσατε να εννοηθεί.

3/2 BA (A.Δ.) 20.11.86

45

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως δεν επιθυμούσε να καταληφθεί η Κύπρος από τους Τούρκους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Πιστεύω ότι σεις τον κ.Ιωαννίδη τον έίδατε; και μετά τα γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και είπατε εθώ, στην απορία σας, στην αγανάκτησή σας, δεν σας έδωσε απάντηση. Ήταν εξηγείτε ότι ο κ.Ιωαννίδης στον κ.Παλαίνη, και στον κ.Πηλικό, δεν αιτιολογεί γιατί έπαθε αυτή την γκάφα; Γιατί χρεώνεται και στον Ιωαννίδη αυτή η υστορία.

Αυτή την υστορία, 12 χρόνια τώρα, με κανένα στοιχείο δεν μπορέσατε να την διαλευκάνετε; Δηλαδή προσθήκη από τον Αραπάκη, από τον Παπανικολάου, από τον Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ισως είναι μερικά που δεν λέγονται. Τι να σας πω, δεν μπορώ να διάσω εξήγηση. Στις επίμονες ερωτήσεις και σε όλα που έλεγε ο Ιωαννίδης εν συνεχείᾳ, ή αφηνε να εννοηθεί ότι προσθήκη από τους Αρχηγούς.' Αφηνε την εντύπωση, τη δικιά μου εντύπωση, ότι αν υπάκουαν στα σχέδια που είχε αυτός το μυαλό του, θα είχε ενυπεί η Κύπρος με την Ελλάδα και θα έχαν γίνει πολλά.

4/2 BA (A.D.)

20.11.86

46

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ του κ. Βαρχά να λάβει το λόγο, με την ίδια παράκληση, ότι θα τηρηθεί το 5λεπτο που έχουμε αποφασίσει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Μάλιστα, κ. Πρόεδρε.

Κύριε ηάρτευς, πείτε μου κάτι. Καταθέσατε εδώ -και εγώ αν θέλετε να κάνω την παραχώρηση, θα το δεχθώ- ότι ξεκινήσατε με φιλοδοξίες να κάνετε επανάσταση, όπως λέτε, να αλλάξετε το πολίτευμα αλπ. Κατ' αρχήν, συνειδητοποιήσατε ότι αυτό σας δημιουργούσε πολλές ευθύνες απέναντι στον τόπο;

ΜΑΡΤΥΣ. Πότε αναφέρεσθε;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Από τότε που ξεκινήσατε να κάνετε ό,τι κάνατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Τις ευθύνες που μπορούσα να αντιληφθώ τότε και με την πείρα που είχα με λοχαγός.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Δηλαδή θέλεσε να πείτε ότι επειδή ήσασταν λοχαγός δεν είχατε συνειδητοποιήσει τις ευθύνες σας;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, ότι δεν είχα ευθύνες.' Όσο μπορούσα να εκτιμήσω...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Φθάνωμε στις 20 Ιουλίου. Μας είπατε εδώ ότι οι αρχηγοί δεν έκαναν το καθήκον τους και γι' αυτό έγινε ό,τι έγινε τελικά.

5/2 BA (A.D.) 20.11.86

44

Ο Ιωαννίδης και σεις που ήσασταν κοντά του, γιατί τραβηχτήκατε απλώς στην άκρη, αντί να τους αλλάξετε! ή να τους εκτελέσετε εκείνη την ώρα; Όταν ένας πγήτωρ μπροστά, σε ώρα ηάχης, είτε εγκαταλείπει τη μονάδα του, είτε σκοτώνεται, δεν τον αλλάζουν; Εσείς νομίζατε ότι ξεφύγατε την ευθύνη; Αυτοί δεν έκαναν το καθήκον τους, καθόμαστε εμείς στην άκρη και τέλειωσε αυτός ο τόπος;

(2Δ)

(2BA)

48

1/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχετε δίκιο. Εγώ τουλάχιστον για την εκτέλεση που λέτε δέχομαι

κάθε κατηγορία. Δεν ξέρω τι συνέχεια θα είχε η υπόθεση . Εγώ δέχομαι ενοχή γι' αυτό το πράγμα ότι εγώ δεν εξετέλεσα.

Είπατε προηγουμένως ότι εγώ κατέθεσα ότι οι αρχηγοί φταίνε για όλα ήλπ.. Δεν είπα τέτοιο πράγμα, για να ξεκαθαρίζουμε τα πράγματα. Εγώ είπα ότι ισχυρίζονται και ο Α. Ιωαννίδης και ο Α. Γκιζίκης ότι εδώσαν διαταγές στους αρχηγούς και του Ναυτικού και της Αεροπορίας να προσβάλουν την Κύπρο και δεν τις εξετέλεσαν. Σας είπα ότι αυτό το έχω ακούσει , δεν το ξέρω και μπορεί να αναζητηθεί απα πρακτικά. Είπα που το απέδιδε ο Ιωαννίδης. Δεν μπορώ να καταδικάσω κανένα ανθρώπο ,αν δεν ξέρω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εδώ, κ. μάρτυρα, δεν κάνουμε φιλολογία. 'Ομως, μέχρι τώρα βασινά μας είπατε τι έχετε ακούσει και τι έχετε διαβάσει στις εφημερίδες? Εγώ θέλω να μας πείτε αν ξέρετε κάτι από πρώτο χέρι.

Πέστε μου κάτι άλλο. Στις 19 προς 20 Ιουλίου πού είσασταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο σπίτι μου.

2/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

49

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Δεν είσασταν στην αίθουσα επιχειρήσεων, σε επιφυλακή κλπ. Συνεπώς, δεν ξέρετε να μας πείτε για εκάνο το βράδυ.

Είπατε κάτι αλλο, ότι οι Τούρκοι δεν φοβόντουσαν τί ποτα, ήταν σίγουροι και πηγαίναν περίπατο. Μπορείτε να μας δώσετε μία εξήγηση, γιατί βομβάρδισαν - αυτό σας το δίνω δεδομένο και είναι δεδομένο- και βύθισαν, αν καλά ξέρω, ένα ή δύο δικά τους αντιτορπιλινά; Αν δεν αισθανόντουσαν κανένα φόβο, γιατί το έκαναν αυτό; Τα πήραν για ξένα. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το καταλαβαίνω αυτό. Βύθισαν αντιτορπιλινά δικά τους.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Μας είπατε εδώ, ότι αυτοί δεν είχαν κανένα φόβο και ότι πηγαίναν στα σίγουρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα απολύτως αυτό. Είπα ότι ο τρόπος που ενήργησαν έδειχνε, εν πάσῃ περιπτώσει, ότι δεν φοβόντουσαν προσβολή από την Ελλάδα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς, αυτά που σας ρωτώ τα έχω σημειώσει όπως τα είπατε και είναι στα πρακτικά. Αυτό είπατε και γι' αυτό θέλω την εξήγησή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Την εξήγηση δύμας για το πώς έγινε η βύθιση του αντιτορπιλινού, δεν μπορώ να τη δώσω. Παρεξήγηση έγινε; Δεν μπορώ να το ξέρω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Πέστε μου κάτι ακόμα. Στις 3 Ιουλίου ο Ιωαννίδης,

3/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

50

την επομένη της συσκέψεως εκείνης, ανακοινώνει σε σας και στον Πηλιχό
ότι θα γίνει το πραξικόπημα και ότι θα είστε επιτελείς. Τον ρωτήσατε,
όπως είπατε, μερικά πράγματα για τις επιπτώσεις. Ήθελα
όμως να μου δώσετε μια εξήγηση. Ξέρετε, ή ρωτήσατε εκείνη την ώρα-
γιατί ορθώς διαβλέψατε τις ενδεχόμενες κακές επιπτώσεις - που
στηριζόταν και έκανε αυτό το πρόγραμμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ρώτησα τον Ιωαννίδη;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Μαλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Σας ανέφερα ότι εξεπλάγην. Του είπα - τα έχω κατα-
θέως - ότι κατά την άποψή μου θα βγούν οι Τούρκοι ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Αυτά τα είπατε. Εγώ λέω αν τους ρωτήσατε - αφού σείς
διαβλέψατε τις κακές επιπτώσεις - πώς θα καλυφθούμε, πώς θα τα αποφύγουμε
αυτά, υπάρχει καμιά εγγύηση, που στηρίζεσαι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι να είπα για εγγυήσεις. Το μόνο που είπα είναι
πώς το λέτε αυτό, πώς το ξέρετε ότι δεν θα βγούν οι Τούρκοι, δεν μπορώ
να καταλάβω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Τι σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είπε "δεν βγαίνουν οι Τούρκοι".

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Σας είπε και καταθέσατε εδώ, ότι απεφάσισε η Κυβέρνηση

4/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

51

έτσι, και ο Στρατός πρέπει να πειθαρχήσει. Έτσι είπατε και το έχετε
κα: αθέσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυβέρνηση, ή η Στρατιωτική ηγεσία. Κάπως έτσι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Γιά πεστε μας μάρτυς, αυτό το είπατε σοβαρά ή σας ξέφυγε;
Την Κυβέρνηση αυτή ποιός την διηύρισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Η στρατιωτική ηγεσία. Την ύποκισε ο Γκιζίκης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Επομένως, ποιός άκουγε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να σας πώ τώρα, για πράγματα που ξέρετε; Σε ένα καθεστώς
στρατιωτικό, που ορίζεται η Κυβέρνηση...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μα, επειδή τα ξέρω, θέλω να αποκαταστήσω αυτά που
είπατε πριν, για να έλθουμε σε ένα λογαριασμό εδώ μέσα, δηλαδή
να μη λέμε φιλολογίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ έχω την εντύπωση ότι έτσι ορίζεται κάποιος Πρωθυπουργός
δεν μπορεί να πεί μετά ότι εγώ δεν ήξερα τίποτα και με διέταξαν άλλοι.

Δεν μπορεί κανείς με αυτές τις προϋποθέσεις να αναλάβει Πρωθυπουργός,
γιατί αυτός έχει τις ικούρσες, αυτός έχει τα μεγαλεία, αυτός υπογράφει...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ακούστε, κ. μάρτυς. Εγώ θέλω την απάντηση σ' αυτά που
σας ρωτάω. Τα άλλα είναι δικοί σας προβληματισμοί και θα τα βρούμε παρα-
πέρα.

5/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

52

Έρχομαι πάλι, γιατί είναι σχετικό, τιο εξής:

Σημείωσα ότι είπατε κάπου ότι ο Τσούμπας, ως Υπουργός, κατηγγειλε στον Ιωανδή τον Αρχηγό της Αεροπορίας ως ύποπτο έναντι του καθεστώτος, γιατί τον επαινούσε πολύ ο Αμερικανός Πρέσβυτος.

(2Δ) 1/1 δ

(Θ.Σ.)

20-11-86

53

(Συνέχεια κ. Α. Εαρχά)

Ο Τσούμπας ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης, παραπάνω από τον Παπανικολάου ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι Εθνικής Αμύνης, Δημοσίας Τάξεως .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ, Δημοσίας Τάξεως . Άκριμα καλύτερα, ήταν ν Κυβέρνηση.

Γιατί απευθυνόταν στον Ιωαννίδη και δεν απευθυνόταν στον Υπουργό

Εθνικής Αμυνας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Με ρωτήσατε προχθές αν ήταν ισχυρός άνδρας και σας είπα, ναι :

Τι άλλο να πω ; Να απαντήσω εγώ εκ μέρους του κ. Τσούμπα ;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ . Να ξέρουμε τι λέμε , να ακριβολογούμε .

Ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε, ετελείωσα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Κύριε Πρόεδρε μια δικονομική παρατήρηση ενός

λεπτού, αν μου το επιτρέπετε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κ. Περράκη .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Στη σελίδα 148 των πρακτικών ο μάρτυς καταθέτει :

" Οριστήκαμε επιτελείς σε αυτή την υπόθεση " . Στη διόρθωση . Παραπομπή : " Διαγράφεται η φράση " .

Στη σελίδα 152 ο μάρτυς καταθέτει . Αναφερόμενος στην ώρα , πότε θα ορισθεί η ώρα του πραξικοπήματος , εξιστορεί ότι ήταν πρωΐνες

2/1 δ

(Θ.Σ.)

20-14-86

59

ώρες , να αλλάξουν κ.τ.λ. Καταθέτει μεταξύ άλλων : " Γι' αυτό το βάλαμε στις 2 ή στις 4 αν θυμούμαι κ.λπ. " . Διέρθωση : Διαγρά-

φτηκε το " βάλαμε " και έγινε " ορίστηκε " . " Εγώ ως επιτελής εισηγούμαι ..... " λέγει σε κάποια σύσκεψη . Διέρθωση : Προστί-
θεται " Εγώ ως επιτελής αρχηγού στρατού " .

Σελίς 162 - αναφέρεται σε ένα άλλο γεγονός - " που είμαστε οι επιτε-
λείς στο αρχηγείο " . Διέρθωση : Διαγράφεται το " οι " και γίνε-
ται " που είμαστε επιτελείς " .

Αυτές τις παρατηρήσεις τις καθαρά δικονομικές ήθελα να
κάνω κύριε Πρόεδρε, για να δούμε αν είναι σωστές οι διερθώσεις ή όχι
δικονομικά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή να λαμβάνουμε μέτρα για
τις διερθώσεις . Μάλιστα . Θα ληφθεί υπόψη η παρατηρησή σας κύριε
συνάδελφε . Έχετε δίκαιο .

Ο κύριος Λάσκαρης παρακαλείται να λάβει το λόγο , λαμβάνων
και αυτός υπόψη του ότι θα εφαρμοσθεί το πεντάλεπτο για το οποίο
έχουμε αποφασίσει .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Κύριε μάρτυς , ως επιτελής στο πραξικόπημα,
θα γνωρίζετε ότι είχε συσταθεί ένα γραφείο ειδικό , παραεπιτελείο ,
μάλιστα όπως το ογόμασε ο συναδελφός σας κ. Πολίτης στο αρχηγείο

3/1 δ (Θ.Σ.) 20-11-86

55

στρατού, από μικρούς, νέους αξιωματικούς οι οποίοι επεξεργάστηκαν όλα αυτά τα σχέδια του πραξικοπήματος.

'Εχετε την καλοσύνη να μας θυμίσετε τα ονόματά τους;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, αυτό είναι ψεύδος. Η διεύθυνση της επιχειρήσεως γινόταν από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Στο αρχηγείο στρατού υπήρχε έξι από το διαδρόμο του αρχηγείου στρατού ένα γραφείο το οποίο είχε ονομασθεί αίθουσα ενημερώσεως, όπου ενημερώνετο ο αρχηγός στρατού. Δεν υπήρχε καμία άλλη αίθουσα που να υπήρχαν αυτοί οι αξιωματικοί. Δεν βλέπω το λόγο γιατί λέγονται αυτά τα πράγματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Συνεπώς πρέπει να συμπέρανω ότι ο αντιστράτηγος Πολίτης εψεύσθη στο σημείο αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε αυτό το σημείο βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε-αν νομίζετε - Θα πρέπει να εξετασθούν κατά αντιπαράσταση οι μάρτυρες επ' αυτού του θέματος γιατί είναι σοβαρό το θέμα. Θέτω το θέμα στην κρίση σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν είναι δικό μου θέμα, είναι θέμα της Επιτροπής. Θα το δούμε. Εγώ το δέχομαι ότι πρέπει να κάνουμε κάποιες αντιπαραστάσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Το θέτω στην κρίση σας.

'Ενα δεύτερο ερώτημα - μάλλον θέμα κρίσεως είναι : Είπατε

[Signature]

[Signature]

4/1 δ (Θ.Σ.) 20-11-86

56

ότι δεν είχε διθεί εντολή να σκοτωθεί ο Μακάριος . Πιστεύετε ειλι-
κοινά , κύριε μάρτυς , ότι σε ένα τέτοιο πραξικόπεμπα , μία τέτοια επίθε-
ση κατά του Προεδρικού Μεγάρου με τα μέσα με τα οποία εγένετο
η επίθεση , δεν ενείχε και τη δολοφονία και την εκτέλεση του Μακα-
ρίου ; Είναι δυνατό αυτού οι οποίοι έδωσαν την εντολή να μην είχαν
υπόψη τους ότι μπορεί να θανατωθεί ο Μακάριος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι ενδεχόμενο , Θταν γίνεται μια τέτοια επιχείρηση , ακόμα
και να σκοτωθεί είναι πιθανό .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ . Κατά συνεπεια ήταν και η δολοφονία , ο φόνος
ΜΑΡΤΥΣ . Πρόθεση , όχι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ . Ας μην πούμε τη λέξη δολοφονία , ο φόνος
του Μακαρίου .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι πρόθεση που είπατε . Είπα ότι μέσα στις επιχειρήσεις
ο ίοιοσδήποτε μπορεί να σκοτωθεί και σας είπα ότι εβλήθη έτσι το
Προεδρικό Μέγαρο . Από ότι ξέρω .....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ . 'Ενα τρίτο σημείο : Μας είπατε ότι ο κ.
Ιωαννίδης , όταν οχλήθηκε επανειλημμένα στο γραφείο του από τον
Τάσκα να τον δεχθεί διότι είχε μηνυμα του Κισσιμήερ περί της
ανάγκης αποτροπής οποιασδήποτε πράξεως βίας και πραξικοπήματος στην

ΑΔΑ

Σ.Σ.

5/1

δ

(Θ.Σ.)

20-11-86

57

Κύπρο διότι θα υπήρχαν συνέπειες ....

ΜΑΡΤΥΣ . Συγνώμη . Για τον Κίσσινγκερ το άκουσα εκ των υστέρων από

μια κατάθεση του κ. Βλάχου . Δεν το ξέρω . Κατι , τον καλούσε , ναι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Σύμφωνοι Και αφείτο και , όπως μας είπατε , είπε
ότι , εγώ είμαι ένας απλός ταξιάρχος . Αυτή η ταν η απάντησή του .

Πως εξηγείτε ότι στη σύσκεψη της 19ης του μηνός το βράδυ ήταν ο

πρωταγωνιστής με παρουσία του Τάσκα και του Σίσκο ο κ. Ιωαννίδης ;

Είχε αποβάλει τότε την ιδιότητα του Ταξιάρχου .

(B)

(δ)

1/1 B K.B. 20.11.1986

58

Πως συμβιβάζονται αυτά από την μιά μεριά να μην δέχεται τον Αμερικανό Πρέσβυτο - ασφαλώς κάτι σπουδαίο θα είχε να του ανακοινώσει - και από την άλλη να προϊσταται ουσιαστικά της συσκέψεως εκείνης. Έχετε να πείτε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πράγματι είναι ανεξήγητο. Πάντως είχε την πρόθεση να μην δει τον Αμερικανό χωρίς να πιπορώ να το εξηγήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Δηλαδή, φθάνουμε στο συμπέρασμα ότι ήθελε οπωσδήποτε ο Ιωαννίδης να πάρουν τα πράγματα την εξέλιξη που πήραν, διότι διαφορετικά θα εδέχετο ορισμένες συστάσεις, θα εδέχετο να ακούσει ορισμένους υπευθύνους.

"Ένα τελευταίο ερωτήμα, θέμα κρίσεως και αυτό κύριε μάρτυς, μιλώντας για την ιεραρχία του Στρατού μας είπατε ότι εάν είσαστε εσείς στρατηγός δχι μόνο δεν θα εδέχεσθε καμιά επέμβαση, καμιά εντολή ταξιάρχου, αλλά στην ανάγκη θα τον τιμωρούσατε κιόλας.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Και το είπατε αυτό εξ αφορμής του ότι ο Γαλατσάνος, ο Αρχηγός του Στρατού είχε ενταλθεί κατά κάποιο τοόπο από τον Ιωαννίδη να δεχθεί την διεξαγωγή του πραξικοπήματας.

2/1 Β Κ'Β. 20.11.1986

59

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ανέφερα για τον Γαλατσάνο, κάπως αλλιώς το είπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Αυτή είναι η έννοια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ανέφερα για τον Γαλατσάνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Για τον Γαλατσάνο μας είπατε ότι το επληροφορήθη από τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, από τον Ιωαννίδη. έχω την εντύπωση από τον Μπονάνο πρέπει να το είχε πληροφορηθεί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μιλώντας για τους αρχηγούς των αλάδων, είπατε ότι εσείς αν είσαστε στην θέση τους δεν επρόκειτο να δεχθείτε εντολές, οδηγίες, παρεμβάσεις, ενός ταξιάρχου, και ότι ορισμένοι εξ αυτών των αξιωματικών, αορίστως είπατε, ήταν εθελόδοουλοι, εάν καλώς συνεκράτησα την έκφρασή σας.

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο χαρακτηρισμός αυτός με δσα γνωρίσατε στο Πεντάγωνο, ίσχυε για τους τέσσερις αρχηγούς αλάδων, ήταν εθελόδοουλοι, ο Μπονάνος, ο Γαλατσάνος, ο Αραπάκης, ο Παπανικολάου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω μονολεκτικώς. ο Μπονάνος και ο

ΣΑΠ

3/1 B K.B. 20.11.1986

60

Γκιζίκης ήσαν μαζί με τον Ιωαννίδη όταν ανέτρεψαν τον Παπαδόπουλο.

Επομένως δεν πήγαν εκ των υστέρων. Είχαν και αυτοί την ευθύνη.

Τώρα στο σημείο που μου λέτε ότι ένας Στρατηγός έστω και αν είναι αρχηγός εκτελούσε εντολές ταξιάρχου, είναι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Ευγαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λιαροκάπη να λάβει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μία ερώτηση με τρία σκέλη. Για ότι κάνατε σαν νεώτεροι αξιωματικοί, την ζήτατε πάντοτε το εθνικό συμφέρον με το ξένο συμφέρον και ειδικάτερα το αμερικάνικο; Η ενέργεια του Ιωαννίδη εναντίον του τότε παντοδύναμου Παπαδόπουλου ήταν δική του, αυτόφωτη ενέργεια ή ετερόφωτη ξενοκίνητη; Και πως εξηγείτε που έπεσε σε μια υύκτα ο παντοδύναμος δικτάτορας;

Νόμιμη εξουσία στην Κύπρο ήταν ο Μακάριος και η Ελλάδα ήταν εγγυήτρια δύναμη, για την προστασία της νομίμου εξουσίας, της εδαφικής ακεραιότητας, της εθνικής ανεξαρτησίας. Η κατάλυση αυτής της δημοκρατικής νομιμότητας και με την εγκυλοπάθεια που μας διειθίσατε, τι ήταν, δεν ήταν πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν αποδίδω εγώ μεγάλη σημασία στην λέξη, αλλά πιστεύω ότι πραξικόπημα είναι όταν πήξει κανείς να καταλήξει την εξουσία,

Θεοφίλης

4/1 B KAB. 20.11.1986

61

να επωρεληθεί , να καταναγκάσει τον αόσμο. την Κύπρο την

βλέπω κάπως αλλιώς. Δεν μπορώ να το πω πραξικόπημα. Δεν θέλω

να σοκάρω κανέναν , λέω την άποψή μου. Τώρα για το άλλο. Δεν

κατάλαβα. είπατε ότι ο Ιωαννίδης ήταν ξενοκίνητος ;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, αυτό που έκανε ο Ιωαννίδης ενάντια

στον Παπαδόπουλο το έπιπε στο μυαλό του ιιονσχός του, ή του

είπαν άλλοι να το κάνει. Και πως εξηγείται να πέσει ο παντοδύναμος

σε μια νύκτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μέσα στο μυαλό του Ιωαννίδη δεν μπορώ να τιπω εγώ, να

ξέρω πως σκέφτηκε. Αυτό που ανέφερα εδώ είναι ότι η ανατροπή

του Παπαδοπούλου δεν συνέ~~χ~~ήθη ως θεότερο ένα μήνα πριν. Η

ανατροπή του Παπαδόπουλου εσχεδιάζετο και συνεζητείτο τρία -

τέσσερα χρόνια πριν από τότε, δεν υλοποιείτο.

(K)

(B)

1/1 Σ.Κ. Z.B. 20-11-86

62

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Άν μπορείτε να μου αιτιολογήσετε γιατί εσχεδιέζετο.

MARTYS. Να σας πώ γιατί; Ματ' αρχήν προκλήθηκε μία δυσαρέσκεια στους αξιωματικούς να σας πώ ένα παράδειγμα, δεν έχω αντίρρηση-από την πρώτη ημέρα που έγινε η επαναστάση. Διότι όταν πήγα στο αρχηγείο στρατού με τα ιδανικά που είχαμε με αυτά που φανταζόμουνα ότι πάει να κάνει επαναστάση και βλέπω τον κ. Σπαντιδάκη στις σκάλες και λέει ότι θα βάλουμε Υπουργό Εργασίας τον κ. Αποστολάκο-δεν θυμάμαι ποιόν

κάλλον είχε προτείνει-όταν είδα Πρωθυπουργό τον κ. Κόλλια, όταν είδα ότι ήρθε ο Βασιλιάς στο επιτελείο και είχε πάει στο γραφείο-δεν θυμά-
μαι τώρα ποιού-του αρχηγού στρατού ή του αρχηγού Ενόπλων και εγένοντο διαπραγματεύσεις ^{και} ήταν ήταν ο Σπαντιδάκης στις σκάλες ^{και} ανακοίνωνε Υπουρ-
γούς και εμείς οι Δοχαγοί και οι Ταγματάρχες φωνάζαμε ^{όχι} δεν θέλουμε'
-φέρ-ειπείν λέγω ένα όνομα-τον Αποστολάκο Υπουργό, όταν είδα όλα αυτά
τα πράγματα άρχισα να λέω μέσα μου: ^{κάναμε} επανάσταση; Δοιπόν, άρχισε
αυτό σιγά-σιγά να καλλιεργείται στους αξιωματικούς.

ANTΩΝΗΣ NTENTIDAKIS. Καταλαβατε, λοιπόν, ότι ήταν πραξικόπημα και δεν
ήταν επανάσταση;

MARTYS. Ναι,

2/1 K. Z.B. 20-11-86

63

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Εν πάσῃ περιπτώσει αυτοί είναι οι λόγοι, δεν
πάει το μυαλό σας αλλού;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Η επηρεάστηκε ο Ιωαννίδης από Αμερικανούς για να
οίξει τον Παπαδόπουλο δεν μπορώ να το πιστέψω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και το άλλο που είπατε, ότι εσείς σαν νεώτεροι
αξιωματικοί είχατε την έφεση και ορισμένες αρχές και ιδέες ....

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ... Ταυτίζατε πάντοτε το Ελληνικό συμφέρον με το
ξένο και μετό Αμερικάνικο;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ όχι 100%, αλλά 10.000% δεν ετάντισα ποτέ το εθνικό συμ-
φέρον με το Αμερικάνικο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Συνεπώς εκ των αποτελεσμάτων μέχρι σήμερα
είτες ιδέες σας αυτές έγινε επαλήθευση ή διαψευστήκατε; Έκ της κορυφής
εννοώ. Αυτό που πιστεύατε εσείς σαν νεώτεροι αξιωματικοί το βρήκατε
μπροστά σας ή άλλα πιστεύατε και άλλα βρέθηκαν μπροστά σας μέχρι
σήμερα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το αποδείξαμε. Τον Παπαδόπουλο εμείς τον ανατρέψαμε.

Δηλαδή η πίεση των μικρών αξιωματικών ανέτρεψε τον Παπαδόπουλο. Εν
συνεχεία πάλι οι ίδιοι αξιωματικοί άρχισαν όταν είδαν διότι έχει

3/1 K. Z.B. 20-11-86

64

καλλιεργηθεί στον κόσμο ότι υπήρχαν ορισμένοι, διότι όλες οι τάξεις
έχουν και ορισμένους που έχουν   ιδέες, και μιλούσαν για 100 χρόνια
δικτατορία αλπ—οι ίδιοι αρχίσαμε να σκεπτόμαστε πώς θα κάνουμε μία
δημοκρατοποίηση του καθεστώτος που δεν θέλω να επιμείνω γιατί είδα
εχθές ότι υπάρχει μία ...   δεν θέλω να επιμείνω άλλο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δηλαδή όπως θέλατε την Κύπρο την έχουμε σήμερα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Την εξουσία όπως την θέλατε εσείς εδώ στην
Αθήνα την έχουμε ή άλλοι παρενέβαιναν τότε. Αυτό θελω να μου πείτε
άν πάει το μυαλό σας εκεί, δηλαδή άν γελαστήκατε, εάν οι ηγέτες της
χούντας δεν πίστευαν εκείνα που είχατε εσείς στος μυαλό σας. Αυτό
θέλω να μου πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πώ άν οι ηγέτες της χούντας είχαν σχέση με ξένους
δεν μπορώ να το ξέρω, δεν μπορώ να το πώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Καλά' εν πάσῃ περιπτώσει, ο ΑΓΕΑ ήταν ο ΑΓΕΑ δεν
ήταν στην αρχινή απόφαση για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Από ότι ξέρω όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δεν αντέδρασαν μετά συμμετείχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αντέδρασαν μετά μετέ.

Άστρη

Σ

4/1 K. Z.B. 20-11-86

65

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και παρ' ότι αυτοί είχαν σχέση με τους Αμερικανούς.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα ότι είχαν σχέση, με τους Αμερικανούς. Δεν μπορώ να σας πώ κάτι που δεν το ξέρω, να σας πείω ότι είχαν ή δεν είχαν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Παρ' ότι υπήρχε ο φόβος διαρροής των πληροφοριών προς τους Αμερικανούς πώς εξηγείτε ότι αυτοί έλαβαν μέρος εναντίον του Μακαρίου; Θλιγμόρησαν στα υποθρύχια. Πού πάει το μυαλό μου; Μήπως τυχόν η εντολή που τους δόθηκε ήταν τραβάτε για διχοτόμηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιούς να εδόθη;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Στον αρχηγό του ΓΕΦ ή στον αρχηγό του ΓΕΑ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορώ να το πώ, δεν μπορώ να το αποκλείσω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δεν μπορείτε να το πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να πώ κάτι που δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τελειώσατε κύριε Λιαροκάπη;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω καταθέσει από προχθές ένα χαρτί εδώ, κύριε Πρόεδρε, και ο Τάσκα λέγει ότι ήρθα σε επαφή με την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων και τους είπα τις τρομερές συνέπειες ενός Ελληνοτουρκικού πολέμου.

Και απ' αυτή τη στιγμή αποδεσμεύτηκαν. Δεν θυμάμαι τί άλλο λέει. Αυτό είναι σαφές.

5/1 K. Z.B. 20-11-86

66

Δεν κατηγορώ τους Αμερικανούς δεν κάνω τον Αντιαμερικανό, ενδιαφερόντουσαν για τα συμφέροντά τους να μην γίνει Ελληνοτουρκικός πόλεμος και . διαλυθεί η νοτιοανατολική πτέρυγα του NATO. Τα συμφέροντά τους αυτά ήταν. Αλλά εμείς είπα, ότι πρέπει να σκεφτόμαστε πρώτα την Ελλάδα και μετά το NATO.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Τώρα: Το αποτέλεσμα της τραγωδίας του Κυπριακού ήταν τουλάχιστον εγκληματικό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα εγκληματικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Παρακαλώ τον κ. Ράλλη να λάβει τον λόγο λαμβάνων υπόψη του ότι τηρείται το 5λεπτο το οποίο έχουμε αποφασίσει.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Πάντα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ πάντως το λέω.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Κύριε Παλαιάνη είπατε ότι όποιος θέλει να κάνει μία απόβαση θα πρέπει να έχει την αυτοιραχία αέρος και θαλάσσης.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτός που θα την κάνει, θα την αποφασίσει.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

(2K)

1/2 N. A.M. 20-11-86

67

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ:

Και είπατε επι πλέον οτι οι Τσύρκοι δεν είχαν την κυριαρχία στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπεροχή είχαν.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Και είπατε . ——— και την υπεροχή να γνώριζαν που είχαν κατά 5' ή 10 λεπτά, δεν θα τολμούσαν να κάνουν την απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι, αμαί έχουν μόνο υπεροχή, δεν θα τολμούσαν, γιατί είναι λεπτή επιχείρηση.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εκ των πραγμάτων αποδεικνύεται οτι οι Τσύρκοι είχαν την κυριαρχία και το ήξεραν. Πρώτο, γνώριζαν την διάταξη της άμυνας της Κύπρου ύστερα από το πραξικόπημα. Δεύτερον, γνώριζαν το ηθικό του Κυπριακού λαού αφού ήταν δικαιουμένος ο λαός. Τρίτον, γνώριζαν οτι τα υποθρύχια ήταν δεμένα στο Ναυσταθμό. Τετάρτο, γνώριζαν οτι τα φαντομάτα ήταν στην Ελλάδα και για να φτάσουν εκεί κάτω καταλαβαίνετε πόσο χρόνο χρειάζονταν. Αυτά τα γνώριζαν οι Τσύρκοι,

ΜΑΡΤΥΣ: Σήμερα είναι εύκολο να ξέρεις που βρίσκονται τα υποθρύχια.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εχει αποδειχθεί ενώ ήταν ότι τα ήξεραν αυτά, γι' αυτό αποτόλμησαν και έκαναν την αποβίβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα πως ενήργησαν σαν να εγνώριζαν.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Κάποιος συνάδελφος είπε οτι οι Τσύρκοι έκαναν περίπατο εκεί κάτω. Βέβαια οι Τσύρκοι γίνονται εξασφαλισμένοι οτι δεν θα

2/2 N. A.M. 20-11-86

68

άμυνα από την Κύπρο και ακόμα από την Ελλάδα. Εγώ πιστεύω πως την
 έδια διαβεβαίωση που είχε ο Ιωαννίδης, οτι δεν θα τολμούσαν οι
 Τούρκοι να κάνουν την αποβίβαση, θα την είχαν και οι Τούρκοι από τους
 Αμερικανούς οτι δεν θα τους επιτεθούμε... Βέρετε τίποτα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Άλτε οτι ο Ιωαννίδης είχε κοινοποιήσει στους Αμερικανούς --
 οτι θα ήταν αυτό;

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εγώ - Έχω αν οι Τούρκοι ήσαν βέβαιοι οτι δεν
 θα υπήρχε άμυνα από ελληνικής πλευράς.

ΜΑΡΤΥΣ: Οπως ενήργησαν, για νένα δείχνει οτι πρέπει να ήσαν βέ-
 βαιοι οτι δεν θα είχαν αντίδραση.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Στις 19 Ιουλίου και' ώρα 15.15 'θόρηκε από το Ναύσταθμο
 σήμα στο NATO ότι αποπλέουν τα 3 υποβρύχια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

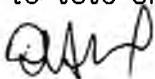
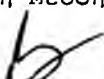
ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Ο κ. Παναγιώτοπουλος πλοιάρχος εν ενεργεία ήσει έδειξε
 το σήμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή πώο της Τουρκικής επίθεσης.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Πριν ξεκινήσει η τούρκικη αρμάδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο NATO υπηρετούν και τούρκοι αξιωματικοί.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Δόθηκε και στην Τουρκία αυτό. Γιατί οι Τούρκοι δεν
 ήθελαν και αυτοί το ίδιο σήμα οταν ξεκίνησαν από τη Μεσσήνη ;

3/2 N. A.M. 20-11-86

69

ΜΑΡΤΥΣ: Για το σήμα αυτό πρώτη φορά άκουσα. Αλλά αν εμείς το κάναμε
και οι Τούρκοι δεν το έκαναν, πράβο τους γιατί θέτουν τα εθνικά τους
συμφέροντα υπεράνω άλλων συμφερόντων.

(2EZ)

(N)

1 / 2 E.Z. (K.O.) 20.11.86

70

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και μία άλλη ερώτηση. 'Υστερα απ' αυτή την αποκάλυψη και δεν ξέρω αν το ξέρατε αυτό το πράγμα, μετά από λίγη ώρα ξεκίνησε η τούρκικη αρμάδα αφού δόθηκε το σήμα από τον ναύσταθμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια, άμα εδόθη σήμα. Αυτό που μου λέτε τώρα...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Εγώ πιστεύω ότι ήταν πρόκληση προς τους Τούρκους να αρχίσουν γρήγορα την επιχείρηση για να μην βληθούν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω, άμα μου λέτε ότι εδόθη τέτοιο σήμα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: 'Αρα έχει δίκιο ο κ. Περδίκης -αυτό που τονίσατε λίγο πριν, εκεί ήταν η πρόκληση την οποία γίνεται είναι προδοσία.

Εσείς είπατε τώρα ότι σας έλεγε ο Περδίκης από το Λονδίνο ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Περδίκης έστελνε τέτοια σήματα. Νομίζω ανέπειρε και προδοσία μέσα, δεν τα θυμάμαι. Αφού σας λέω μου είπε, σκότωσε όποιου βρεις μπροστά σου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ευχαριστώ πολύ για τον χαρακτηρισμό που εσείς οι ίδιοι δίνετε στην πράξη που κάνατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο ενθυμούμενος και αυτός το 5λεπτο το οποίο έχει αποφασίσθει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε ότι δεν υπήρχε παραγραφείο

2/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 22.11.86

71

ή παραπειτελείσθη το οποίο διηγήθηνε στις πρώτες μέρες, τις επιχειρήσεις στην Κύπρο, δεν είναι μόνο ο μάρτυς ο οποίος αναφέρθηκε. Όλοι, και άλλοι δύοτρεις μάρτυρες, είπαν ότι πρώτον είχαν διακοπεί οι επικοινωνίες της διευθύνσεως Κύπρου του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων με την Κύπρο, την ημέρα του πραξικοπήματος, ότι αυτοί δεν είχαν καμμία επαφή . . .

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν εξεδηλώθη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: 'Όταν εξεδηλώθη, Την ημέρα της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος, στις 20, ότι είχαν διακοπεί οι επικοινωνίες και ότι η μόνη επαφή η οποία υπήρχε, ήταν μέσω αυτού του γραφείου, που ήταν κοντά στο γραφείο του Αρχηγού Στρατού, Το γνωρίζετε αυτό το γεγονός;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, Στο γραφείο Αρχηγού Στρατού υπήρχε αίθουσα ενημερώσεως του Αρχηγού, Τέποτε άλλο,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν γνωρίζετε αν είχαν διακοπεί ....

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μάλιστα.

Ποιά είναι η εκτίμησή σας: Η άμυνα της Κύπρου συνεπεία του πραξικοπήματος, είχε ή δεν είχε αποδιοργανωθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να πω ότι είχε αποδιοργανωθεί πλήρως, αλλά με τις

αλλαγές

3/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

72

μετακινήσεις που έγιναν στην· ενέργεια του Μακαρίου, οπωσδήποτε είχε επέλθει μία μείωση της αμυντικής δυνάμεως. Αλλά το ΓΡΕΦ -εκεί είναι το περισσότερο λάθος κατ'εμέ- ζήτησε να κάνει επι- στράτευση και δεν ενεκρίθη από το επιτελείο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: 'Έγινε γενική επιστράτευση στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Προσέξτε. Ζήτησε πριν το ΓΡΕΦ προ της εισβολής των Τούρκων

Η επιστράτευση στην Κύπρο έγινε μετά την εισβολή των Τούρκων.

Και δεν ενεκρίθη η επιστράτευση προ της εισβολής των Τούρκων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Οι περισσότεροι μάρτυρες από τους υπηρε- τήσαντες κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο στην Κύπρο, έχουν κατα- θέσει ότι η άμυνα της Κύπρου είχε πληρώς αποδιοργανωθεί, διότι σχεδόν καμιά μονάδα δεν βρέθηκε στη θέση της,

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βαρβιτσιώτη, δεν ήμουν στην Κύπρο, Δεν μπορώ να έχω άμεσο γνώση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Την εκτίμησή σας ζητάω.

Η γενική επιστράτευση που έγινε στην Κύπρο, τέ αποτέλεσμα κατά την κρίση σας είχε; Επέτεινε τη σύγχυση, ή βοήθησε στην άμυ- να της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε που έγινε, μάλλον την επέτεινε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα επίσης τη δική σας εκτίμηση:

[Signature]

4/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

73

Τα σχέδια για την άμυνα της Κύπρου, τα οποία υπήρχαν, εφαρμόστηκαν, δεν εφαρμόστηκαν, ή σε ποιο βαθμό εφαρμόστηκαν, αν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ειλικρινά δεν ξέρω αν εφαρμόστηκαν ειδικώς τα σχέδια που υπήρχαν. ² Αυτό, περισσότερο οι αξιωματικοί που υπήρξαν στην Κύπρο, θα μπορέσουν να σας διαφωτίσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τα έχουν πει ότι δεν έχουν εφαρμοσθεί, αλλά τη δική σας εκτίμηση, ή το τι έχετε ακούσει θα ήθελα, διότι οφείλω να ομολογήσω ότι για σας κυκλοφορεί η φήμη ότι μπορεί να ήταν ο Ιωαννίδης ο ισχυρός ανήρ, αλλά εσείς είσαθε το μυαλό του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ε, όχι! Είναι υπερβολικό αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: 'Ετσι κυκλοφορεί φήμη.

ΜΑΡΤΥΣ: Πολύ υπερβολικό. Εάν ήμουν το μυαλό του Ιωαννίδη, ήττας Βαρβιτσιώτη, θα ενεργούσα πολύ διαφορετικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μην κάνουμε τους μετά χριστόν προφήτες.

Δεν έχει καμία αξία.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κάνω για αυτό το πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κατέθεσε ένας από τους δύο κυβερνήτες, ότι όταν πήρε το σήμα για να επιστρέψει πίσω, ήθελε από το

Διάλυση

5/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

74

σημείο που βρισκόταν, 26 ώρες για να ωθάσει στην περιοχή.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν πήρε το σήμα να γυρίσει....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: ...πέσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Και του είπαν να ξαναπάει;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: 'Οχι. Το τελευταίο σήμα, το δεύτερο σήμα. 'Όταν πήρε το σήμα για να γυρίσει πέσω, βρισκόταν σε απόσταση από την περιοχή, 26 ωρών πλεύσεως.

(EZ) 1/2 Λ XM 20.11.86

75

ΜΑΡΤΥΣ: Από την περιοχή της Κύπρου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Από την περιοχή των γεγονότων.

Αν δεν έπιειρνε το σήμα και συνέχιζε την προβολή του, φαίνεται ότι έφθανε στην περιοχή στις 24 Ιουλίου έργα. Πώς λοιπόν μας λέτε ότι τα υποβρύχια δεν έκαναν τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έχω καταθέσει αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Είπατε ότι ήταν προδοσία που ανακλήθηκαν τα υποβρύχια. Περιφραστικά αυτό .. ηφήσατε να εννοηθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είπα ότι τα υποβρύχια έπρεπε να έχουν αποσταλεί από πριν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Να ρωτήσω κάτι άλλο:

Οι στρατιωτικές μονάδες που στήριζαν το καθεστώς Ιωαννίδη είχαν ή: δεν είχαν ζώσει το λεκανοπέδιο των Αθηνών; Δηλαδή οι μονάδες που στήριζαν τον Ιωαννίδη βρισκόντουσαν κατά μεγάλο ποσοστό στο λεκανοπέδιο των Αθηνών,

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορώ να σας πω και ποιές ήταν; Άλλα αυτές οι μονάδες προυπήρχαν. Καμία μετακίνηση μονάδος δεν έγινε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Άλλού το πάνω εγώ.

Ήταν ζωσμένο το λεκανοπέδιο, ή εν πάσῃ περιπτώσει ήταν στρατοπεδευμένες μονάδες, που στήριζαν το καθεστώς Ιωαννίδη;

2/2 Λ XM 20.11.86

76

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το πω αυτό. ^{Υπήρχαν} μονάδες στην Αθήνα. Δενέφερε καμία ο Ιωαννίδης. Μόνο δύο μονάδες ήρθαν στην Αθήνα προτίς ανατροπής:
Παπαδοπούλου: Μιά μοίρα καταδρομών και ένα τάγμα πεζικού, μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν με ενδιαφέρει αν έφερε καινούργιες μονάδες ο Ιωαννίδης στην Αθήνα. Με ενδιαφέρει αν τις ήλεγχε δια των διοικητών ή των αξιωματικών, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Εφόσον ήταν στρατιωτικό το καθεστώς και δεν ανετρέπετο, σημαίνει ότι οι μονάδες ήταν πιστές στο καθευτώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Άρα η πολιτική ηγεσία που ανέλαβε στις 24 Ιουλίου ήταν κάτω από τη "δαμόκλειο σπάθη" των μονάδων αυτών;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να φαγτασθώ και το δηλώνω κατηγορηματικώς, ότι εκείνες τις ώρες εσκέφθη κανένας διοικητής, ή αξιωματικός να κάνει πραξικόπημα και να ανατρέψει την Κυβέρνηση. Διότι ήταν ώρες κινδύνου στην Κύπρο καὶ^{τὸ} να σκεφτόμαστε να αλλάξουμε την ηγεσία, διότι ήλθαν οι πολιτικοί...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πάντως δλες οι μονάδες ηλέγχοντο από το προηγούμενο καθεστώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Το "ηλέγχοντο" δεν το καταλαβαίνω. Εξηγούνται δτι αφού δεν

3/2 Δ XM 20.11.86

77

εστρέφονται κατά του καθεστώτος, ήταν πιστές στο καθεστώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Κύριε Βαρβιτσιώτη, έχετε υπερβεί το
χρόνο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Παραιτούμαι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κύριο Δαμιανίδη να λάβει
το λόγο, λαμβάνων υπόψη του να είναι αυτός τον περιορισμό του 5' λέπτου.

4/2 ΙΧ 20.11.86

78

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μάλιστα, κύριε Προέδρε, γιατί ήταν και δική μου πρόταση. Οπότε θα είναι συνεπής και με τον εαυτό μου.

Κύριε μάρτυρε, την πρώτη μέρα ξεκινήσατε με μία διαφορετική διάθεση την εδώ εμφάνισή σας. Εγώ τουλάχιστον επηρεάστηκα σε μεγάλο βαθμό και όμουν αισιόδοξος δτι θα μάθουμε πάντα πολλά πράγματα από σας στη συνέχεια. Χθές και σήμερα, δεν ξέρω τι μεσολάβησε, δεν μας τα λέτε δπως την πρώτη ημέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει κέντρο αποφάσεως και καθοδηγήσεως.

Κατ λυπάμαι, γιατί ο Τόπος έγραψε δτι χθές είπα δτι υπάρχουμε κέντρα. Εγώ είπα δτι δεν πήγα πουθενά. Τέλος πάντων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Θα είμαι σύντομος στις ερωτήσεις μου και θα παρακαλέσω και από την πλευρά σας, χωρίς να σας υποβάλω σε προσωπικό δημοφήφισμα με "ναι" και "δχλ", να μου απαντάτε σ' αυτά που θα σας ερωτώ.

Το πρώτο που θα ήθελα να ερωτήσω είναι αν γνωρίζετε τίνος επινευση ήταν το πραξικόπημα στην Κύπρο; Ποιος ήταν ο πρώτος άνθρωπος που το ξεκίνησε σαν ιδέα; Ποιος διεκδικεί την πατρότητα αυτού του πράγματος; 'Ηταν του Γκιζίκη, ήταν του Μπονάνου, ήταν του Ιωαννίδη, κάποιας άλλης διναμης;

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω καταθέσει εδώ δτι δεν ξέρω ακριβώς τίνος ήταν. Άλλα δέρω δτι δλοι μαζί το συζήτησαν.

(2Δ) 1/2ΗΓ

Π.Μ.

20.11.86

79

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. 'Ολοι μαζί δεν μπορεί. 'Ενας θα πρέπει να ήταν ο πρώτος. 'Ολοι μαζί να σκεφθήκαν το ίδιο πράγμα, είναι λίγο δύσκολο. ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν το ξέρει, κύριε συνάδελφε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Δεν ήμουνα μέσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Εντάξει. Το δεύτερο κύριε μάρτυς. Είχατε πει ότι η απομάκρυνση της Μειαρχίας από την Κύπρο έγινε από πίεση των Τούρκων, ίσως και των Αμερικανών.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν το είπα αιτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Ειναι γραμμένο στα πρακτικά. Το έγραψα ακριβώς όπως το είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω πως είναι. Είπα ότι η επίσημος εκδοχή ήτο ότι χρειάζεται στην Ελλάδα περισσότερο. Έχει εξασθενήσει την άμυνα. Σας είπα ότι είχε αυτοριθμήσει και είχε συζητηθεί πολύ στους αξιωματικούς, ότι έγινε κάποια πίεση από αμερικανούς από ψιύρκους για να αποσυρθεί. Δεν το είπα, όμως, ώς θετικό γεγονός, ότι γι' αυτό έφυγε η Μειαρχία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Επουένως κατά κάποιο τρόπο ανατρέπετε την...

2/2

1' /2ΗΓ

Π.Μ 20 11.86

80

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι. Αν δείτε τα πρακτικά δεν είπα τέτοιο πράγμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Γιατί έτσι το είπατε. 'Ότι η απομάκρυνση της μεθαρχίας από την Κύπρο έγινε από πίεση των Τούρκων, ίσως και από τους Αμερικανούς. 'Ετσι ακριβώς το είχατε πει.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορούμε να το δούμε από τα πρακτικά. Δεν το είπα έτσι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Εν πάσῃ περιπτώσει, αφού δεν μπορείτε να μου δώσετε μία απάντηση παρατούμαι και εγώ από την ερώτηση.

Το τρίτο που θα ήθελα να ρωτήσω είναι ότι είχατε πει, ότι οι Αγγλοι δεν ήθελαν -κατά την ---- του συναδέλφου σας του κυρίου Περδίκη, από το λουδίνο νομίζω- ότι οι 'Αγγλοι δεν ήθελαν την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο, γιατί έτσι θα ενισχύονταν η θέση των Αμερικανών.

Εγώ σας ερωτώ. Εσείς πως το εκτιμάτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα τέτοιο πραγμα. Νομίζω είπα ότι το έχω διαβάσει σε εφημερίδα. Δεν πρέπει να έχω πει τον κύριο Περδίκη. Νομίζω ότι είπα, ότι το έχω διαβάσει σε εινόργλωσση εφημερίδα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ : Για τον Περδίκη λέγατε. Τα σημειωμένα, διώς τα λέγατε κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ότι τα είπε ο κ. Περδίκης;

3/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

81

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. 'Οχι. Μάλλον είναι προσωπική σας εκτίμηση,
ότι ύστερα απ' αυτά που σας είπε ο κ. Περδίκης και σεις έτσι
εκτιμάτε ....

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Δεν είναι προσωπική μου εκτίμηση. Του είπα ότι έχω
διαβάσει. Τα πρακτικά μπορούν να το δείξουν, αν τα δούμε. Δεν
μπορώ να πω κάτι που ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Δεν πειράζει αν φορτώσετε και λίγη ευθύνη
στους Αμερικανούς. Πάντως έτσι τα είχατε πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε Δαμιανίδη, παρεκάλεσα τον
κύριο Ζακολίκο να ερευνήσει τα πρακτικά, να βρούμε το ακριβές
σημείο της καταθέσεως του μάρτυρα, όπως ακριβώς το έχει.

Συνεπώς αν τελειώσατε με αυτό, να σταματήσετε και να ησιγγατε
τα υπόλοιπα δύο λεπτά, όταν θα βρεθεί το σημείο που θέλατε. -

~~ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ~~. Μία ερώτηση ακόμη αρίστεως και τελειώνω.

Εάν κατά τη γνώμη σας κύριε μάρτυρας, οι Αμερικανοί ήθελαν,
μπορούσαν να εμποδίσουν την εισβολή στην Κύπρο; Εάν ήθελαν να
εμποδίσουν τους Τούρκους μπορούσαν; Αυτό με ενδιαφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Έχουμε προηγούμενο της Κυβερνήσεως Τζόνσον. Δεν
θυμάμαι ποιά περίοδος ήταν. Νομίζω το 1964.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Το 1964.

ΑΔΑΜ

4/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

82

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε εμπόδισε τους Τούρκους να μπουν στην Κύπρο. Έχω την εντύπωση ότι μπορούσαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ το λόγο να λάβει ο κ. Παναγιωτόπουλος. Είναι απών, και διαγράφεται.

Παρακαλώ του κύριο Βασιλειάδη να λάβει το λόγο.

Είναι απών και διαγράφεται.

Παρακαλώ το λόγο να λάβει ο κ. Διβανός, λαμβάνων υπόψη του και την υπενθύμιση ότι έχει αποφασισθεί και εφαρμόζεται ο περιορισμός του πενταλέπτου.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κύριε μάρτυς, τί θέλετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή δε θέλω να διαβάσω ότι έχω καταρρεύσει σήμερα, σας λέγω ότι έχω 40 πυρετό. Έχω έλθει πολύ ασθενής. Με βλέπετε που ιδρώνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ευνοεί και το θέμα του πενταλέπτου. Θα τελειώσουμε φαντάζομας γρήγορα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν πειράζει αυτό, κύριε Πρόεδρε. Το λέγω διότι ίσως μπορεί να δω και σε καμμία εφημερίδα, δεν ξέρω, ότι είχα καταρρεύσει και κάτι τέτοια.

5/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

83

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα τί είναι αυτό που λέτε τώρα;

Θα πουμε εμείς ότι είχατε καταρρεύσει;

ΜΑΡΤΥΣ.. 'Οχι εσείς. Για όνομα του Θεού!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Απεναντίας σας βλέπουμε και ευχόμαστε να γίνεται καλά. Αυτό το πραγματάκι το οποίο διέρχεστε για σας αυτό είναι παιχνιδάκι. Εσείς τόσο γερός...

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ κύριε Πρόεδρε. Είπα ότι τιμώ το έργο της επιτροπής και εύχομαι να βγει από εδώ μέσα η αλήθεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Ορίστε κύριε Λιβανέ, έχετε το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε. Εάν ο κ. μάρτυς, είναι αδιάθετος, δε ξέρω μήπως θα έπρεπε ...

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ δεν ζητάω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν θέλετε κύριε μάρτυς, να μη συνέχισουμε, να μη συνεχίσουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ κύριε Πρόεδρε, μπορώ να συνεχίσω. Δεν υπάρχει για μένα κανένα πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, δε σας αρύβω, ότι με την κοσμοθεώρια την οποία θέλατε να επιβάλετε τότε - δεν ξέρω τι πιστεύετε τώρα - μας χωρίζει άβυσσος. Και επιπλέον υπάρχει ακόμη ένας λόγος,

6/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

84

ότι καταργήσατε το θείο μου, ο οποίος ουσιαστικά ήταν πατέρας μου τότε.

Και δέχομαι επίσης ότι πολλοί από τους νεωτέρους -δε το δέχομαι για τους μεγάλων βαθμών αξιωματικούς- πιστεύατε σ' αυτό το οποίο κάνατε. Και πιστεύατε ότι κάτι θα αλλάξετε.

Σας ερωτώ: Δέχεστε ότι επέτυχε τελικά η προσπάθειά σας αυτή, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε. Πώς τολέμε. 'Εκαστον εκβάν εκ του αποτελέσματος μρίνεται.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τελικά απογοητευτήκατε, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιό σημείο δηλαδή;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Στα όνειρα πάνω στα οποία στηρίζετε όλη σας αυτή την κίνηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχω πει αυτό και έχω πει τις συνεχείς προσπάθειες, που εγώ τουλάχιστον και άλλοι αξιωματικοί κάναμε να γίνει κάτι το καλύτερο και να προσεγγίσει σ' αυτα που θέλαμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο Ιωαννίδης -πάω πιά στην αρίστη στιγμή- ήταν υπέρ, ή κατά της γενικής επιστρατεύσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Δεν ήμουν μέσα στο συμβούλιο που ήταν παρών

[Signature]

[Signature]

7/2 ΗΓ (AK) 20.11.86

85

ο Πρωθυπουργός και οι άλλοι. Δεν ξέρω αν ήταν υπέρ ή κατά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τρίτη ερώτηση. Πούς κατήργησε εκείνες τις στιγμές ...

ΜΑΡΤΥΣ. Πούς ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πούς κατήργησε , πούς απεφάσισε, αν ξέρετε, την κατάργηση του Ιωαννίδη. Εκτός εάν ο ίδιος ο Ιωαννίδης θέλησε να αληθούν οι πολιτικοί, πράγμα το οποίο τουλάχιστον εγώ γνωρίζω ότι δεν έγινε. Αλλά εν πάση περιπτώσει πέστε μας, αφού είστε τόσο κοντά, αν ήταν υπέρ. 'Η αν δεν ήταν, ποιός τον κατήργησε και πούς είχε την πρόθεση και πήρε την απόφαση να αληθούν οι πολιτικοί;

ΜΑΡΤΥΣ. Αναφέρεστε στην αλλαγή που έγινε στις 23 Ιουλίου.

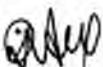
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ιωαννίδης δεν ήθελε να έλθουν οι πολιτικοί. Η απόφαση για την αλήση των πολιτικών ελήφθη από τον κύριο Γκιζίκη , τον κύριο Μπονάνο και εν συνεχεία από τους άλλους αρχηγούς που προσήλθαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν γνωρίζετε εάν υπήρξε κάποια συνωμοσία πριν; Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Συνωμοσία σε τι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συνωμοσία από διαφόρους οι οποίοι εισηγήθησαν

8/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

86

στον Στρατηγό Γκιζίκη την αλλαγή.

ΜΑΡΤΥΣ. Στον στρατηγό Γκιζίκη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μάλιστα. Πούσι εισηγήθησαν στον στρατηγό Γκιζίκη την αλλαγή; Το γνωρίζετε; Εάν το γνωρίζετε. Δε θέλω εγώ να εκματεύσω πληροφορίες ~~που~~ τις οποίες δεν γνωρίζετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως γνωρίζετε αφού είστε τόσο κοντά, γιατί, ενώ η εντολή την οποία έδωσε ο Γκιζίκης προς κάποιο πολιτικό άνδρα, άλλαξε μετά από λίγες ώρες και δόθηκε σ' άλλον; Εκτός απ' αυτά που γράψαν οι εφημερίδες, που δεν μας ενδιαφέρουν, τουλάχιστον εμένα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το κατάλαβα. Μπορείτε να το επαναλάβετε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Λέω, μήπως γνωρίζετε τι μεσολάβησε και η εντολή η οποία εδόθη σε ένα πολιτικό άνδρα, στον Κανελλόπουλο συγκεκριμένα και στο Μαύρο, άλλαξε μετά από λίγες ώρες και ο κ. Γκιζίκης έδωσε την εντολή αλλού; Εάν το γνωρίζετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, το γνωρίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω τι γνωρίζω, ~~κινητό~~ και είπα ότι βεβαίως το γνωρίζω, Για να μη μακρυγορούμε. Ζέρετε ότι έγινε σύσκεψη με τον Γκιζίκη,

9/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

87

με τους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων κ.λπ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τα ξέρουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ανέθεσαν την Κυβέρνηση στον Κανελλόπουλο. Θα ερχόντουσαν να φρικισθούν το απόγευμα, δηλαδή η Κυβέρνηση. Εν συνεχείᾳ, όταν τελείωσε το απόγευμα η σύσκεψη και απεχώρησαν οι πολιτικοί αρχηγοί, ήσαν μέσα στο γραφείο του Γκιζίκη, ο κ. Γκιζίκης και αρχηγοί των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων. Εγώ, επειδή προηγουμένως -είναι βέβαια μακρά η ιστορία αυτή- ειχα πάει στο αρχηγείο κατ'εντολή και του Ιωαννίδη, όταν απεχώρησε από τη σύσκεψη και του κυρίου Γαλατσάνου, να μη γίνει καμμία ανωμαλία στο στρατό, γιατί όπως ξέρετε σ'αυτές τις περιπτώσεις όταν ακούγονται αλλαγές πολιτικές κ.λπ ήταν κρίσιμος η θέση του κυπριακού, τηλεφωνήσαμε σ'όλες τις μονάδες από το αρχηγείο, ότι, ότι γίνεται, είναι εν γνώσει εν πάσῃ περιπτώσει της ηγεσίας και να μη γίνει καμμία κίνηση ενδεχομένως, εν συνεχείᾳ κατέβηκα πάλι το απόγευμα για να ενημερώσω τον κύριο Γαλατσάνο. Φεύγανε εκείνη τη στιγμή οι πολιτικοί αρχηγοί.

Όταν πήγα εγώ αποχωρούσαν από το γραφείο του Γκιζίκη οι πολιτικοί αρχηγοί και μάλιστα ήταν ανοικτή η πόρτα.

 (2v)

(2H)

1/2 v. S.N. 20-11-1986

88

Ανέφερα στον αύριο Μπραβάνο που ήτο διευθυντής του γραφείου του αυρίου Γκιζίκη ότι θέλω τον αύριο Γαλατσάνο. Ήήγε μέσα ο κ.Μπραβάνος, οι αρχηγοί των επιτελεών την σε ένα μεγάλο τραπέζι και έτρωγαν κάτι σάντουΐτς...

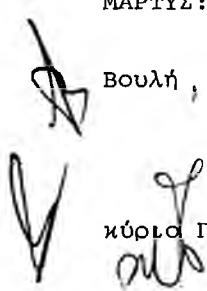
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε,επειδή πέρασε ο χρόνος μου ζητώ την άδεια από την επιτροπή να δω ιδιαιτέρως μετά τον μάρτυρα, διότι δεν έχω χρόνο άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι, ιδιαιτέρως. Εδώ να παρατείνουμε το χρόνο δύο λεπτά.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ελεγα ότι έτρωγαν κάτι σάντουΐτς και ο Πρόεδρος Γκιζίκης ήταν στο γραφείο του. Μίλησα εγώ με τον αύριο Γαλατσάνο και όταν πήγα να αποχωρήσω ήλθε ο κ. Μπραβάνος μέσα και ανέφερε στον αύριο Γκιζίκη ότι θέλει να σας δει ο κ. Αβέρωφ. Του λέει ό κ. Γκιζίκης "μα δεν έχουν φύγει;" Απάντησε "όχι, ζήτησε μία ασπιρίνη και ήήγε να ξαπλώσει σε ένα γραφείο".

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Στο Πεντάγωνο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, στο γραφείο του προέδρου το οποίο ήταν εδώ μέσα στη Βουλή , στο γραφείο που είχε παλιά ο Πρωθυπουργός.

Μπήκε ο κ. Αβέρωφ μέσα και κάπως μεγαλοφώνως είπε στον αύριο Γκιζίκη : "Κύριε Πρόεδρε, λάβατε μία απόφαση για την οποία εγώ

2/2 v. Σ.Ν. 20-11-1986

89

δεν συμφωνώ . 'Εχω την εντύπωση ότι σ'αυτές τις αρίστιμες στιγμές ο πιο ενδεδειγμένος για να αναλάβει την εξουσία είναι ο κ. Καραμανλής ." Ο κ. Γκιζίκης του λέει ότι έχουμε αποφασίσει ήδη . Ο κ. Αβέρωφ επέμεινε ότι πρέπει να είναι ο κ. Καραμανλής . Ο κ. Γκιζίκης λέει ότι πρέπει να συζητήσει και με τους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων . Πρέπει να ήταν και ο κ. Μπραβάκος μέσα .

Λέει λοιπόν στους στρατηγούς ότι αυτό προτείνει ο κ. Αβέρωφ .

Τί γνώμη έχετε ; Ο κ. Αραπάκης είπε ότι συμφωνεί να έλθει ο κ. Καραμανλής . Ο κ. Παπανικολάου επίσης . Για τον κύριο Γαλατσάνο είμαι βέβαιος ότι είπε όχι , το θυμάμαι . Ο κ. Μπονάνος νομίζω είπε ότι είναι μακριά , είναι αρίστιμες οι στιγμές , πού να βρουμε τον κύριο Καραμανλή κ.λπ . ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Πιστεύετε ότι θα υπήρχαν άλλες εξελίξεις εάν υπήρχε άλλος ηγέτης στην εξουσία εκείνη την ώρα , άλλες αποφάσεις , άλλες προοπτικές ;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μπορώ να το αντιληφθώ .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Πιστεύετε ότι αν δεν γινόταν ναυτή η αυθέρνηση και γινόταν μία άλλη την οποία είχε αποφασίσει ο Γκιζίκης και ενδεχομέως μετείχε τότε και ο αρχηγός του ΠΑΚ ο ουν Πρωθυπουργός , θα είχαμε άλλες εξελίξεις ή όχι , περί το Κυπριακό ;

ΜΑΡΤΥΣ : Το να πω πιστεύω , δεν μπορώ να το στηρίξω .

Διάρ

✓

3/2 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

90

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Είναι θέμα ιρίσεως.

Ο κ. Παπαστεφανάκης, απών, διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κύριο Φωτόπουλο να λάβει το λόγο γιατη μία ερώτησή του, διότι είπε δταν ζήτησε να εγγραφεί.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Γνωρίζετε, κύριε μάρτυς, αν είχε οργανωθεί μυστική παραοργάνωση στην Κύπρο με αρχηγό τον κύριο Λυσσαρίδη και αν σ' αυτή την οργάνωση συμμετείχαν και 'Ελληνες απόστρατοι ή απότακτοι αξιωματικοί και αν είχε ενημερωθεί ο κ. Ιωαννίδης περί της οργανώσεως αυτής και είχε ζητήσει και τη συμπαράσταση ο Μακάριος ή το περιβάλλον του από τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το γνωρίζω. Εκείνο που γνωρίζω για τον κύριο Λυσσαρίδη, επειδή υπηρετούσα κάποτε στην Κύπρο, θυμάμαι ότι τότε βέβαια ήταν τα γεγονότα με τους Τούρκους το '64, είχε μια ομάδα ο Λυσσαρίδης με ενόπλους. Το άλλο που λέτε, δεν το ξέρω.

ΧΤΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ονόματα Αξιωματικών Ελλήνων, αποτάκτων ή αποστράτων της εποχής εκείνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που ξέρω είναι ότι ήταν στην Κύπρο για ένα διάστημα ο κ. Καρούσος, αλλα δεν ξέρω αν ήταν εντεταγμένος σ' αυτή την ομάδα.

Επίσης, μου θυμίζατε ένα περιστατικό. 'Οταν ο αείμνηστος Παπανδρέου είχε αναλάβει Υπουργός στην Ελλάδα το 1964 εγώ υπερετούσα στην Κύπρο. Υπηρετούσε τότε στην Κύπρο ο κ. Κωστάκης

4/2 v. Σ.Ν. 20-11-1986

91

ο μετέπειτα στρατηγός, και ο κ. Ιωαννίδης. Και ανέλαβε *Αρχηγός*.

στρατού ο κ. Γεννηματάς. Τους πρώτους που μετέθεσε ο Γεννηματάς

με σήμα ήταν οι Ιωαννίδης και Κωστάκης.

AB

ΑΓΓ

25

✓

2v

1/2C

B.P.

20.11.86

92

Και ξέρω ότι τότε παρενέβη ο Αρχιεπίσκοπος για να ακυρώσει τη μετάθεση.

Φραγκό
ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Που ετοποθετήθησαν τότε; 'Ηταν δυσμενής η μετάθεσής των ή ευμενής; Δηλαδή σε Αθηνών επί το καλύτερον;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλλον δυσμενής ήταν. Ο Ιωαννίδης πρέπει να είχε πάει κάπου στην Ελευθερούπολη. Ο Κωστάκης δεν θυμάμαι, Ήταν διαφορετικός ο Αρχιεπίσκοπος, εζήτησε από τον Παπανδρέου να ακυρώσει τη μετάθεση αλλά δεν ακυρώθηκε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή σεις θεωρείτε ότι ο Μακάριος τότε προστάτευε τον Ιωαννίδη και τον Κωστάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι τον προστάτευε, πάντως ξέρω ότι ενδιαφέρθηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι βαθμό είχε τότε ο Ιωαννίδης δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης πρέπει να ήταν ταγματάρχης τότε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να σας ρωτήσω και κάτι το οποίο βέβαια δεν έχει άλλο φως αλλά επειδή αυκληφορεί. Ασχολείστε με γενική εμπόριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε εργάστηκα σε κια εταιρία που ονομαζόταν "Γενική εμπορία" Φιλελλήνων 4 από τότε που αποστρατεύτηκα το 1975 μέχρι το 1978 -1979. Έκανε εισαγωγές τροφίμων. Ήμουνα υπάλληλος δύμας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μόνο τροφίμων.

2/2ζ

ΒΠ

20.11.86

93

ΜΑΡΤΥΣ: Εν συνεχεία εργάστηκα σε κάτι ψυγεία στην οδό Πειραιώς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ πολύ.

Κύριε Πρόεδρε, τελείωσα. Μόνο δύο λεπτά σας απασχολήσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Μπλέτσα να λάβει το λόγο. Υπενθυμίζω δε το πεντάλεπτο το οποίο απεφασίσθη.

3/2CΒΠ20.11.8694

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Κύριε Παλαινή, αποδίδεται στον ταξίαρχο Ιωαννίδη η φράση "μας εξαπατήστε". Ξέρετε αν την είπε, που την είπε και τι νόημα είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουνα μπροστά αλλά έχω ακούσει ότι την είπε εκεί που ήταν ο Σίσκο. Στη σύσκεψη δηλαδή.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Απευθυνόταν σε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον αύριο Σίσκο αλλά δεν ήμουνα μπροστά.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Συσχετίζοντας τα πάντα τώρα τι νόημα μπορεί να είχε η φράση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε αυτό το είπα χθες. Εξαρτάται από τον χρόνο που ελέχθη αλλά δεν ξέρω ακριβώς πότε έγινε, ποια ώρα, ποια μέρα ά.λ.π. Σας είπα - γιατί ούποιος αύριος βουλευτής με ρώτησε - αν την είχε πει αυτή τη φράση ο Ιωαννίδης τη στιγμή που γινόταν η επεκσβετήστων Τυύφων στη Κύπρο που δεν είχε μεσολαβήσει καμια άλλη ενέργεια αυτή η φράση "με εξαπατήσατε" θα ανεφέρετο οπωσδήποτε στην προ της ενεργείας πράξη. Αν ελέχθη μετά ενδεχομένως είπα να ανεφέρετο στο ότι ο Σίσκο υπέσχετο συνεχώς μη κάνετε πόλεμο και θα αποχωρήσουν τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο. Το είπε και στον προθύλακο του γραφείου αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων αυτό.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Το δεύτερο ερώτημα.

4/2ζ ΒΠ 20.11.86

95

Μετά την ενέργεια κατά Μακαρίου που απέτυχε δεδομένου ότι ο Μακάριος διέφυγε είδατε τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ: Πώς αντέδρασε; Τι διημείφθη μεταξύ σας; Αν του είπατε τι έγινε αρχηγέ, ταξίαρχε πως τον προσφωνούσατε, τι σας είπε; Ποιες ήταν οι αντιδράσεις του μετά το αποτυχόν πραξικόπημα κατά Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό νομίζω ότι το έχω καταθέσει. Από τον Ιωαννίδη είδα ότι ήταν εξοργισμένος διότι ανέλαβε πρόεδρος ο Σαμψών. Απ' ότι είμαθα από το κύριο Τριανταφύλλου νομίζω και ο κύριος Μπονάνος είχε εξοργισθεί και οπωσδήποτε ήταν στενοχωρημένος. 'Όταν απέτυχε η ενέργεια ήταν στενοχωρημένος.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ: Του ανεφέρθη ότι ο Μακάριος διέφυγε. Σ' αυτή την στιγμή αν τον είδατε πως αντέδρασε και τον κυνήγαγαν στην Πάφο.
'Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν διέφυγε ο Μακάριος βεβαίως είχε στενοχωρηθεί.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ: Δηλαδή σεις το είδατε στην κουβέντα αν κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι, 12 χρόνια έχουν περάσει, αλλά θυμάμαι ότι επειδή υπελόγιζαν ότι ~~είχα~~ θα πάει στο εξωτερικό, θα δημιουργηθούν αντι-

δράσεις...

5/2ζ

ΒΠ

20.11.86

96

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: 'Ήταν στενοχωρημένος.

Το τρίτο ερώτημα. Τον είδατε μετά την εισβολή των Τούρκων την οποία ο αύριος Ιωαννίδης δεν περίμενε να γίνει; Τον είδατε μετά; Κάνατε καμία συζήτηση; Του είπατε αύριε ταξίαρχε τώρα τι είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Σεις δεν την περιμένατε να που έγινε. Σας είπε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα χθες ότι ο Ιωαννίδης ισχυρίζετο συνεχώς "με πρόδωσαν οι αρχηγοί". Δηλαδή εννοούντας ότι δεν ατυπήθηκαν οι τούρκοι τη στιγμή της αποβάσεως.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: 'Εγινε η εισβολή. Σεις του είχατε πει ότι, αύριε ταξίαρχε έχετε εγγυήσεις αλπ. τα είπαμε αυτά. Η εισβολή όμως έγινε.

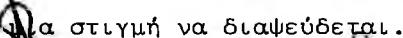
ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν άρχισαν να βγαίνουν οι Τούρκοι τον είδα, ότι διαψεύσθηκε. 'Ότι δηλαδή συνέβαινε κάτι το οποίο δεν περίμενε ποτέ.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Σας είπε τίποτα ο ίδιος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Δεν το περίμενε. Δηλαδή πως έγινε αυτό και βγήκαν οι Τούρκοι.

Σ'ΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Σύμφωνοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή αυτό που έλεγε ότι δεν θα μπουν οι Τούρκοι τον είδα σε

 μα στιγμή να διαψεύδεται.

6/2ζ

ΒΠ

20.11.8697

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Δηλαδή πήγατε σεις να τον δείτε, σας φώναξε εκεί-
νος, κάνατε καμία συζήτηση; Δηλαδή πως δεν το θυμάσθε; Είναι συγκλονι-
στικές αυτές οι στιγμές.

ΜΑΡΤΥΣ: Να θυμάμαι συγκεκριμένα τώρα μέσα σε 12 χρόνια ...

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Αυτά είναι ιστορικά πράγματα. Απέτυχε στην ενέργεια
κατά Μακαρίου, απέτυχε στην πρόβλεψη ότι δεν θα γίνει επίθεση.

Σεις είσασταν στο περιβάλλον του, δεν πήγατε να τον δείτε; Μετά από
αυτά το αρνήθηκε;

2θ

(2ξ)

1/2 Θ Κ.Β. 20.11.1986

98

ΜΑΡΤΥΣ: Το αρνήθηκα αυτό; Δεν το αρνήθηκα. Σας είπα ότι δεν τον έδω;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Και δεν σας είπε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πως δεν μου είπε; Τον έβλεπα ότι γίταν στεναχωρημένος,

απορθύσε πώς βγήκαν οι Τούρκοι, κατεφέρετο κατά των αρχηγών. Δεν θυμάμαι λεπτομέρειες. Τι να σας πω;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Το τελευταίο ερώτημα είναι το εξής: Θεωρείται δεδομένο άύριε Παλαιόνη και νομίζω ότι και η Επιτροπή θεωρεί δεδομένο, ότι υπήρχαν πληροφορίες ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται για στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Η στο Αιγαίο. Δεν μπορθύμε να πούμε ότι γίταν για την Κύπρο.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Οεκύριος Ιωαννίδης σε σας και άλλους συναδέλφους σας είχε εμπιστευτεί ένα μυστικό, ότι ετοιμάζεται ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου. Και ~~αύτο~~ βέβαια έγινε και πριν από την ενέργεια και πριν από την εισβολή των Τούρκων. 'Έχουμε, λοιπόν, δεδομένο ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται και ψάχνουν να βρουν αφορμή - που μπορεί να γίταν και μία αφορμή η ενέργεια κατά του Μακαρίου, και αυτό πρέπει να θεωρείται δεδομένο, ή ενέργεια κατά του Μακαρίου ...

ΜΑΡΤΥΣ: Η ενέργεια κατά του Μακαρίου;

ΔΑΦ

2/2 Θ K.B. 20.11.1986

99

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: 'Εχουμε πληροφορίες ότι εποιημάζονται, μετακινούνται, ενισχύονται, σας τα είπαν διάφορες πηγές πληροφοριών.

Στο ενδιάμεσο διάστημα μετά τις πληροφορίες και με δεδομένες τις πληροφορίες, σχεδιαζόταν η ανατροπή του Μακαρίου. Το μυστικό αυτό το κατέχατε εσείς. Παρακαλώ να τοποθετηθείτε τώρα πρώτα σαν Έλληνας αξιωματικός και δεύτερο σαν Έλληνας πολίτης. Τι εκάνατε εσείς ως ήτοι αυτού του μυστικού; Εγώ δεν λέω ότι πήρατε μέρος στην ανατροπή του Μακαρίου. Κατέχατε ένα μυστικό, ότι πάνε να ανατρέψουν τον Μακάριο, ότι οι Τούρκοι εποιημάζονται και μπορεί να χρησιμοποιήσουν την ενέργεια αυτή ως πρόσχημα επενθάσεως, ως αφοριμή. Σεις, σαν Έλλην αξιωματικός τι εκάνατε ή τι δεν κάνατε, πρώτον σαν Έλληνας ήτανας ; Και το δεύτερο συναφές ερώτημα είναι: Σαν Έλληνας και σαν άνθρωπος; Σκεφθήκατε ποτέ σεις, ο Χαράλαμπος Παλαΐνης και τότε αξιωματικός, λοχαγός - δεν ξέρετε βαθύτερο είχατε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ταγματάρχης.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Κατέχατε αυτό το μεγάλο μυστικό. Λίγοι το κατείχαν. Σκεφθήκατε ποτέ, όχι να προβλέψετε το μυστικό, αλλά να κάνετε ήταν προς αποτροπή της ενέργειας κατά Μακαρίου; Παρακαλώ να τοποθετηθείτε πρώτα με την ιδιότητα που είχατε τότε και μετά με την ιδιότητα που έχουν οι πάντες του Έλληνος πολίτη, που

[Handwritten signature]

3/2 Θ K.B. 20.11.1986

100

βάζει, όπως είπατε, τα εθνικά συμφέροντα πάνω απ'όλα; Παρακαλώ να έχω την προσωπική σας τοποθέτηση και ν'αυτό τελειώνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν, σας είπα, πως αντέδρασα την ώρα που έμαθα το μυστικό. Ξεπλάγην και είπα: Τι πάμε να κάνουμε τώρα; Δεν έχουμε ακόμη ολοκληρώσει τους εξοπλισμούς. Σας τα είπα, να μην σας τα ξαναλέω. Και εν πάσι περιπτώσει, αφού είδα ότι λέει ότι είναι απόφαση της ηγεσίας και δεν γίνεται τίποτε, έκανα την πρόταση να στείλουμε ορισμένες ενισχύσεις να περιφέρονται γύρω από το νησί. Δεν εισακούστηκα.

Τώρα μου λέτε εσείς ότι ήξεραί ένα μυστικό - το θέχοματε - πως αντέδρασα και τι έκανα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ: Τι οφείλατε να κάνετε σαν αξιωματικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ανέφερα, όμως, ότι αυτό είχε χαρακτηρισθεί σαν στρατιωτική επιχείρηση που αποφασίστηκε από την ηγεσία. Την ώρα της μάχης δεν μπορεί να κάνει κανένας πίποτε. Τι να έκανα εγώ εκείνη την στιγμή; Να πω φεύγω, δεν το κάνω, όταν η ηγεσία λέει και τους λόγους, ότι με την αποχώρηση των αξιωματικών από την Κύπρο αποδυναμώνεται η άμυνα της Κύπρου και θα βγουν οι Τούρκοι και έχουμε να κάνουμε θύο πράγματα; Ή να δεχτούμε τις απαιτήσεις του Μακαρίου και να ..

4/2 Θ K.B. 20.11.1986

101

φύγουν οι αξιωματικοί και να μειωθεί η Εθνοφρουρά ή να πάρουμε τους αξιωματικούς. 'Ηταν ότι ήταν λύση ~~πώς~~ να τους πάρουμε. Απεφάσισε η ηγεσία : "'Οχι, δεν θα φύγουν οι αξιωματικοί, θα γίνει αυτό".

Y Σας είπα ότι ήταν εντεταγμένη σε όλο το αμυντικό σύστημα που υπήρχε πότε, ότι η Κύπρος ήταν ένα σαχαρό σημείο για ένα ενδεχόμενο πόλεμο με την Τουρκία.

Τι μπορούσα να κάνω; Να πάω να το προβάσω; Να πω ότι δεν θα γίνει; Πιστεύω ότι θα ήταν λιποταξία ότι θα γέσσα στην ώρα της μάχης να κάνω κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Μπλέτσα, επιτρέψτε μου να σας υπενθυμίσω ότι έχετε φθάσει τα 7 λεπτά.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ τελείωσα τις ερωτήσεις μου στο πεντάλεπτο ακριβώς.

Κύριε Παλαίνη - ήρα βέβαια, κύριε Πρόεδρε, παραβιάζω τον χρόνο και συνήθως το αποφεύγω με θρησκευτική ευλάβεια - ο Μακάριος ήταν Αρχηγός ξένου κράτους, με το οποίο κράτος η Ελλάδα είχε φιλικές σχέσεις. Σεις κατέβατε το μυστικό της ανατροπής του.

Εμένα δεν με ενδιαφέρει, αν ήταν στρατιωτική ενέργεια ή αν ήταν πραξικόπημα. Εσάς σας το εμπιστεύτηκε ο Ιωαννίδης. Σαν έλλην πολίτης δεν αγιεράζατε ότι σας πρότα και μετά έξω; "Τι πάμε να

Θα

^5/2 Θ K.B. 20.11.1986

102

κάνωνμε ; Να ανατρέψουμε τον Αρχηγό Ξένου κράτους , φιλικού προς την Ελλάδα ; "

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης) : Κύριε Μπλέτσα, ο νύριος γάρτυρας σας απήντησε επ' αυτού. Σας είπε ότι είπε στον Ιωαννίδη : " ~~καὶ~~ πάμε, ~~καὶ~~ έχουμε τουρκική εισβολή. "

ΜΑΡΤΥΣ : Είπα, επίσης ότι δεν έχουν ολοκληρωθεί οι εξοπλισμοί. Του είπα : Το σκεφθήκατε; 'Έχει μελετηθεί αυτή η ενέργεια; Και μου είπε : " Είναι απόφαση, είναι σχέδιο της στρατιωτικής ηγεσίας , είναι πολεμική ενέργεια, θα γίνει ."

Σεις, βεβαία, μπορείτε να μου πείτε : Μπορείς να βγάλεις ένα πιστόλι και να σκοτώσεις, Μπορεί να ψύγεις. Μπορείς να ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης) : Παρακαλώ τον νύριο Ντεντιδάκη να λάβει το λόγο.

(B)

Y

(2θ) 1/2 B (θ.Σ.) 20-11-86

103

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΙΣ. Κύριε μάρτυς δέχεστε το γεγονός ότι για να είναι αξιόμαχος ένας στρατός, οποιοσδήποτε στρατός πρέπει να υπάρχει το πρωταρχικό στοιχείο της σιδηράς πειθαρχίας;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

Γεω

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Είπατε προηγουμένως ότι φωνάζανε ^{προαύλιο} του πενταγώνου οι λοχαγοί και ανθυπολοχαγοί και δεν ξέρω ποιοι άλλοι στους στρατηγούς να μην βάλουν τον Αποστολάκο, τον έναν, τον άλλον.

Εκείνη την στιγμή σας έδινε την εικόνα του πειθαρχημένου στρατού.
ΜΑΡΤΥΣ. Ο στρατός ήταν πειθαρχημένος αυτή η ίδια η ενέργεια είναι εκτός των διατήγων, είναι εκτός της πειθαρχίας.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Αυτό εξακολούθησε 7 χρόνια να γίνεται κύριε μάρτυς. Οι ταγματαρχαίοι και οι λοχαγοί να κατευθύνουν τους στρατηγούς.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ποιοί το έλεγαν αυτό και παρακαλώ τον κύριο Πρόεδρο να καλέσει ένα στρατηγό εδώ μέσα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Είπατε εσείς ότι το αποδεχόντουσαν οι στρατηγοί

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι υπήρχαν στρατηγοί αξιοπρεπέστατοι. Τους ανέφερα όλους εδώ. Έψαχναν να βρουν ποιός λοχαγός είχε κάποια θέση που επιτρεάσει για να έχουν την εύνοια.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Όταν λοιπόν υπάρχει αυτό το στοιχείο σε ένα στρατό, υπάρχει πειθαρχία, έστω και για δυο στρατηγούς μόνο.

2/2 B   (Θ.Σ.)   20-11-86

104

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οταν οι στρατηγοί πάνε στους λοχαγούς να αποκτήσουν εύνοια

βεβαίως δεν υπάρχει .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Γιατί τότε λέτε εάν η νέα ηγεσία που ανέλαβε

με την μεταπολίτευση καταργούσε τους παλαιούς αρχηγούς και έβαζε

τους νέους θα μπορούσαν να πάρουν την απόφαση του πολέμου . Πλανού

πολέμου κύριε μάρτυς , με ένα στρατό κουρέλι χωρίς πειθαρχία ; Γιατί

τα ρίχνουμε στα τάνκς και στα αεροπλάνα που δεν σηκωθήκανε ; Πως θα
κάνει πόλεμο ένας στρατός στον οποίο δεν υπάρχει πειθαρχία ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν σας είπα ότι δεν υπήρχε πειθαρχία . Σας είπα εάν ο στρα-
τηγός πάει και παρακαλάει το λοχαγό , βεβαίως δεν υπάρχει πειθαρχία .

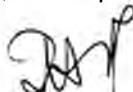
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΑΝΤΙΔΑΚΗΣ . Είχατε πληροφορηθεί την εποχή εκείνη ότι για την
την επιστράτευση πήγαιναν τα παιδιά να ανοίξουν τα κασόνια και βρι-

σκανε πέτρες , Με τι όπλα θα έκαναν πόλεμο .

ΜΑΡΤΥΣ . Το κάλυψα εχθές αυτό κύριε Πρόεδρε , δεν θέλω να επαναλάβω
τα λόγια .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ τον κύριο Παπαδονικολάκη
να λάβει το λόγο , λαμβάνοντας υπόψη ότι έχουμε θεσπίσει και τηρούμε
ακριβώς τον περιορισμό των πέντε λεπτών .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Προηγουμένως νομίζω πάρα πολύ καλά προσδιο-
ρίσατε την σχέση μεταξύ αεροπορικής υπεροχής και αεροπορικής κυριαρχίας

3/2 B (Θ.Σ.)

20-11-86

105

ΜΑΡΤΥΣ . Είστε αεροπόρος και ξέρετε καλύτερα από μένα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Παρά πολύ καλά . Και εξ αυτού και μόνο θέλω να σας κάνω μία ερώτηση γιατί δεν είχα την ευκαιρία να ακούσω την καταθεσή σας και επόμενως δεν ξέρω το σύνολο των όσων έχουν λεχθεί εδώ μέσα . Πέστε μου το εξής . Πιστεύετε ότι οι στρατηγικές συνθήκες στην υπεριακή τραγωδία στην πρώτη φάση , στον Αττίλα 1 επέτρεπαν ή όχι την επέμβαση της ελληνικής αεροπορίας στον χώρο αποβιβάσεως ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τόνισα ότι επέτρεπαν και αναφέρθηκα ειδικώς στα υπάρχοντα σύγχρονα αεροσκάφη K18 φάντομ . Βέβαια εσείς ξέρετε καλύτερα , αλλά αυτά θα μπορούσαν να παραμείνουν επί 10 - 12 λεπτά και είπα χθες ότι για να αναχαιτηθεί ένα αεροσκάφος το αναχαιτίζον αεροσκάφος πρέπει να έχει ίση ή μεγαλύτερη ταχύτητα . Δεν είχαν τέτοια αεροσκάφη οι Τούρκοι . Επομένως πιστεύω ότι θα μπορούσαν να πάνε αεροπλάνα και να κτυπήσουν .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Βέβαια η απαντησή σας δεν είναι εκείνη που ένας επαγγελματίας πρέπει να δώσει . Και με μικρότερη ταχύτητα μπορείς να κάνεις αναχαίτιση . Ο αναχαιτίζων να έχει μικρότερη ταχύτητα από τον αναχαιτιζόμενο . Άλλού στοχεύω .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορούσαν να πάνε τα φάντομ να κτυπήσουν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Δεν είναι τα φάντομ ~~F~~ F 84 F έπρεπε να πάνε στην Κύπρο .

4/2 B (Θ.Σ.)

20-11-86

106

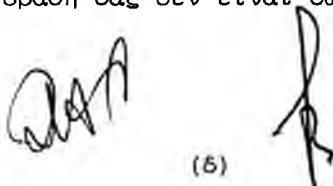
ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Συζήτηση θα γίνεται ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Κύριε Ζαΐμη ένα' λεπτό και άλλη φορά έχετε παρέμβη δταν υποβάλω ερωτήσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ κ. Παπαδονικολάκη .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Εάν στον κ. Ζαΐμη δεν είναι ικανοποιητικός ο τρόπος με τον οποίο υποβάλω τις ερωτήσεις τότε ή μπορεί να εξέλθει ή μπορεί δταν θα είμαστε μεταξύ μας να το θέσει υπόψη το θέμα διότι συμβαίνει κάθε φορά να μου κανει παρατηρήσεις τις οποίες τουλάχιστον δεν αποδέχομαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Καλά κάνετε και δεν τις αποδέχεσθε αλλά η αντιδρασή σας δεν είναι σωστή .

(δ)

(2B) 1/2 δ (Α.Δ.)

20.11.86

107

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κεριε Πρόεδρε, Έχω την εντύπωση ότι εσεις, τουλάχιστον, δεν θα έχετε επισημάνει, εγώ το γνωρίζω, ότι και άλλη φορά έχει κάνει το ίδιο πράγμα ο κ. Ζαΐμης και νομίζω ότι κάποτε έπρεπε να θέσω αυτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Καλώς, Σαννεχίστε, κ. Παπαδονικολάκη,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Θέλω να πω το εξής: Οι ταυτικές συνθήκες -κάτια που μπορεί να μην το ξέρατε- επέτρεπαν εκείνη την περίοδο να πάνε τα αεροπλάνα να εναποθέσουν κάποια πυρ στο χώρο αποβάσεως, ναι ή όχι;

MARTYS; Να πάνε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΤΚΟΛΑΚΗΣ. Να πάνε τα όποια αεροσκάφη να εναποθέσουν πυρ στο χώρο της αποβάσεως. Το αεροπλάνο είναι μέσο μεταφοράς πυρός, Μπορούσαν να πάνε τα όποια αεροπλάνα -μη ιιιλάμε για φάντομας και λοιπά για να μη μπερδευόμαστε- στο χώρο της αποβάσεως να εναποθέσουν κάποιο πυρ.

MARTYS, Ακούστε να δείτε. Νομίζω ότι θα είναι καλό ότι είμαι αυθεντικός και ειδικός στην αεροπορία, ότι μπορούσαν. Μου έχει δημιουργηθεί η εντύπωση ότι είχα ακούσει και τον αρχηγό της αεροποοίας του Παπανικολάου να εγγιάται ότι αύριο θα είναι αιματοβαμένη η Κύπρος πώς θα την έμανε ο Παπανικολάου?

[Handwritten signatures]

2/2 δ (Α.Δ.)

20.11.86

108

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί ακριβώς στοχεύουν οι ερωτήσεις μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. 'Αρα, ο Παπανικολάου μη επιτρέποντας τα αεροσκάφη να πάνε -κατά την επιεικέστερη χαρακτηρισμό- παρέβη ...

ΠΡΟΕΛΡΟΣ (Χοίστος Μποσαγιάννης) .Ποιος είναι ο επιεικέστερος χαρακτηρισμός;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ναι, ποιος είναι ο επιεικέστερος χαρακτηρισμός τοι γεγονότος ότι ο Παπανικολάου δεν επέτοεψε τα αεροσκάφη να πάνε; Κατά τη γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε, αυτή τη λέξη -ξέρω τι θέλετε να σας πω- δεν τη λέω, γιατί δεν την χρησιμοποιώ εύκολα στο λεξιλόγιό μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Πώς χαρακτηρίζετε επιεικέστερα την ενέργεια του Παπανικολάου να μην επιτρέψει τα αεροσκάφη να πάνε...

ΜΑΡΤΥΣ. Υπό την προϋπόθεση ότι μπορούσαν να πάνε τα αεροπλάνα και να χτυπήσουν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Βεβαίως πάντοτε με αυτή την προϋπόθεση Το αναλύσαμε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Να θέσω και εγό μία άλλη προϋπόθεση, την οποία έχω καταθέπει εδώ. Δεν ξέρω, λέγεται από δλους ότι είχε διαταχθεί ο Παπανικολάου και δεν εξετέλεσε τη διαταγή. Αν είχε διαταχθεί και δεν εξετέλεσε τη διαταγή, γνωρίζοντας ότι μπορεί να χτυπήσει η αεροπορία, ο επιεικέ-

3/2 δ (Α.Λ.)

20 .11.86

F 109

F. Διαδοχή
πτερος χαρακτηρισμός είναι "προσέττης".
Προσέττης
II προσέττης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ.Παγορόπουλο να λάβει το λόγο, με την ίδια παράκληση, να κάνει τις ερωτήσεις του εντός του 5λέπτου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μία διευκοίνιστη θέλω εγώ.

Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Είπατε προηγουμένως στον κ.Λιθανό γι' αυτή τη σύσκεψη που επέστρεψε ο κ.Αβέρωφ και έθεσε στον κ.Γκιζίκη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Ότι αυτές τις στιγμές θεωρεί καταλληλότερο πρόσωπο του κ.Καραμανλή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

Πέστε μου, ο κ.Αβέρωφ μετείχε στην προηγούμενη σύσκεψη στην οποία αποκαστήθηκε να είναι άλλοι; 'Η μήπως μάθατε αν εξέφρασε αντίθεση δτι. Θα πρέπει να είναι ο κ.Καραμανλής ή ο κ.Κανελλόπουλος ή οποιοσδήποτε άλλος; 'Η συμφώνησε με τους άλλους;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω ακούσει ποτέ να εξέφρασε αντίθεσή τέτοια.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θεωρείτε εν συνεχείᾳ, το δτι έμεινε πίσω, δπως είπατε. πήρε μία ασπερίνη, , , , ξάπλωσε κάπου κλπ., ή ενέργεια να πάει εν συνεχείᾳ και να δει τον κ.Γκιζίκη μόνος και να προβάλει.

ΔΑΣΤ

β

4/2 δ (Α.Δ.) 20.11.86

110

το αίτημα το οποίο πρόβαλε, ήταν αιτόβουλη ενέργεια ή καθοδηγείτο από κάπου;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ζητάτε να πω κάτι...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Λέγω, αν ακούσατε κάτι.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπορώ να το πω αυτό. Πάντως την ενέργεια δεν την θεωρώ σωστή. Διότι, αφού ήταν μαζί με τους άλλους πολιτικούς συναδέλφους του, μπορούσε να θέσει το θέμα εκείνη τη στιγμή. Το να φύγεις από τις σύσκεψη, που συζητήθηκαν ορισμένα πράγματα και εν συνεχείᾳ εν αγνοία όλων να πας εσύ να εισηγηθείς κάτι άλλο, δεν το θεωρώ σωστό. Μπορούσε, είχε την δυνατότητα εκείνη τη στιγμή να πει ότι εγώ θεωρώ τον κ. Καραμπουλή καταλληλότερο πρόσωπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

Πέστε μου παρακαλώ, το εξής: Είπατε ότι ήσασταν παρών δταν ράτησε ο κ. Γκιζίκης τους άλλους κυρίους αρχηγούς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θέλω να υπενθυμίσω στον κ. Παγορόπουλο ότι ασχολείται η επιτροπή με θέματα έχοντα σχέση με το κυπριακό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή το άκουσα και επειδή ο κ. μάρτυς ήταν παρών, θέλω μέα διειρκίνιση να κάνω.

Είπατε ότι οι άλλοι δύο αρχηγοί συμφώνησαν, ο ένας διαφώνησε ναι δεν θυμάσθε τι έκανε ο ...

Δεν

Ναι

5/2 δ Α.Δ. 20.11.1986

111

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος είπε όχι, αργεί ο κύριος Καραμανλής να έρθει
και είπε ο Παπανικολάου τότε, ότι δεν ^Γαργήσει, θα τηλεφωνήσω εγώ
στην πρεσβεία στο Παρίσι να αναθέσει αεροσκάφης η.λ.π.

ΛΗΜΗΤΡΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Ηθελα να οωτήσω το εξής : Η συμφωνία ή

^Γταφωνία αυτή, αυτή/η συζήτηση με τους άλλους τέσσερις, μράτησε
πολύ ή μόλις το είπε συμφώνησαν οι μεν και διαφώνησαν οι άλλοι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τη στιγμή που το είπε δεν ποέπει να πέρισσαν πάνω από
δύο λεπτά.

ΛΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό θέλω να πώ. Εκαναν διαλογική συζήτηση;

Αστ

Δ
(3ΒΑ)

γ

(28)

1/3 BA A.M. 20-11-86

112

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έκαναν διαλογική συζήτηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Δαμιανίδη να θέσει το διαδικαστικό θέμα που έχει να θέσει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Το αποσύρω κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κοιτάξτε και το θέμα αυτό ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Υπάρχει ένα άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μου ποιό είναι,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Διαβάζω μόνο αυτή την περικοπή: "Παρασκηνια-
νώς είχε λεχθεί ότι εγιναν πιέσεις στην αυθέρνηση από τους Τούρκους,
ίσως και από τους Αμερικάνους".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είπε και σήμερα. Αρα ήρθη η
διαφωνία.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να ρωτήσω κάτι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, κύριε Φωτόπουλε.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν ο μάρτυς είπε πρόδωσαν,
εννθύσε ο κ. Ιωαννίδης τους στρατιωτικούς, δηλαδή τους αρχηγούς.

Σήμερα σε ερώτηση που έκανε ο κ. Παλέτσας, κάπως διαφοροποιήθηκε ο
μάρτυς.

2/3 BA A.M. 20-11-86

113

ΜΑΡΤΥΣ: Πέστε μου που να το διορθώσω.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για το Σίσκο κάτι είπατε. Υπάρχει άλλη προδοσία ως προς το Σίσκο και άλλη προδοσία ως προς τους αρχηγούς για τον ο.

Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα —για να το καταλαβετε— ότι ο Ιωαννίδης εν συνεχείᾳ μετά απ'όλη αυτή την υπόθεση της Κύπρου, έλεγε ότι "με πρόδοσαν οι αρχηγοί". Για το Σίσκο, που με ρώτησε ο ο. Βουλευτής, ο Ιωαννίδης είπε "μας εξαπατήσατε". Να μη λέμε τα ίδια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν ήταν ερώτηση, διαδικαστικώς το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παπαστεφανάκης ήταν απών και διεγράφη. Προσήλθε μετά και ζητεί το λόγο. Νομίζω ότι δεν θα πρέπει να τον στερηθεί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να μη μου διοθεί, δεν υπάρχει θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον ο. Δασκαλάκη, ο, τι διαδικαστικό θέμα έχει, να το θέσει. Αν θέλει παρουσία του μάρτυρος, παρουσία του μάρτυρος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να μην είναι παρών ο μάρτυρας, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τελειώσαμε. Κύριε Παλαίνη, σας ευχαριστώ. Θα πρέπει δημοσίευση σας πω ότι αύριο, αν και εφόσον είσθε καλά προέχει αυτό, και ευχόμαστε να σας περάσει ο πυρετός που

Δάσκαλάκης

Πρόεδρος

3/3 BA A.M. 20-11-86

114

έχετε - θα πρέπει να έρθετε στην αίθουσα 140 για να ασχοληθείτε με τη γραμματεία, και με μένα ενδεχομένως, στον έλεγχο των Πρακτικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι ώρα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Από τις 8.30' και πέρα μπορείτε να έρθετε στην αίθουσα 140. Αν δώμας η υγεία σας δεν σας το επιτρέψει, ελάτε την Δευτέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν δεν είμαι καλά, να τηλεφωνήσω στο γραμματέα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Να τηλεφωνήσετε στο γραμματέα.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε ένα λεπτό μόνο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ορίστε.

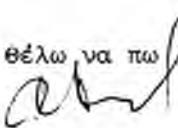
ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα να καταθέσω μια πρόταση, όταν υπηρετούσα στην Κύπρο, που είχα από τον συνταγματάρχη Μενέλαιο Ψαράκη 5-10-1964 το διοικητή της ΕΛΔΥΚ, που απευθύνετε, όχι μονο σε μένα, αλλά και σε πολλούς άλλους αξιωματικούς:

"Για το μετόπειο εξαίρετων πράξεων... διότι

μεταξύ των άλλων, επέτυχον να εδραιωθεί η πίστη του ελληνοκυπριακού πληθυσμού προς την 'Ενωση μετά της μητρός Ελλάδος'. Άν το λεω αυτό, για να πω στις κάτι έκανα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ημερομηνία;

ΜΑΡΤΥΣ: 1964.

Θέλω να πω - και δεν υπάρχει αντίρρηση σ' αυτό το πράγμα - στις

4/3 BA. A.M. 20-11-86

115

η παγ ́ια πολιτική πάντα όλων των κυβερνήσεων και των αξιωματικών,
ήταν   η 'Ενωση της Κύπρου με την Ελλάδα, ασχέτως αν οι συνθή-
κες δεν το επέτρεπαν αλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρατε ότι η επίσημη πολιτική
της κυβερνησης είχε αλλάξει εν τω μεταξύ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα το 1964, είχε αλλάξει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από το 1964, βεβαίως είχε αλλάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Η συνθήκη Ζυρίχης Λονδίνου έγινε το 1959.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Ανεξάρτητο Κράτος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.   'Όμως το 1964, εγώ έχω ευφημο μνεία ότι αγωνι-
ζομαι για την 'Ενωση. Έχει κάποια σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και το '64, όπως το παίρνετε, είναι
σαν ο κ. Ψαράκης να χαράσσει την εξωτερική πολιτική της κυβερνήσεως.
Μα, δεν μου φέρατε καμμία χύφημο μνεία του υπουργού εξωτερικών.

Μου φέρνετε του κ. Ψαράκη, που ήταν συνταγματάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το καταθέτω, για να κάνω τον πόρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων, δεν είναι ανάγκη να
συνεχίσουμε τη συζήτηση στο σημείο αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε ήταν ανεξάρτητο κράτος η Κύπρος. Εγώ πιστεύω, ασχέτως
συμφωνιών που έγιναν, που είπατε προηγουμένως, ότι μόνιμος στόχος του
ελληνισμού, πρέπει να ήταν η 'Ενωση της Κύπρου με την Ελλάδα.' Έχουμε
τόσο συρρικνωθεί, που δεν μπορούμε να αφήνοθμε ελληνικά τμήματα.

(3a)

(2BA)

1/3 Δ. Σ.Ν. 20-11-1986116

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, αλλά η προσπάθεια αυτού του μόνιμου στόχου τον οποίο υπηρετήσατε, είδατε ότι έφερε το αντίθετο αποτέλεσμα,

Συνεχίστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλω να καταθέσω ακόμη ένα έγγραφο, το οποίο σας το ανέφερα και προχθές, αλλά δεν έχει σημασία, και αναφέρεται σε συνέντευξη του Στρατηγού Μπονάνου, που είπε ότι το πρωΐ που έγινε η απόβαση της Κύπρου και δεν αντέδρασε η Ελλάς πήγα στο γραμμείο του να του πω γιατί δεν κτυπάμε και με πέταξε έξω από το γραφείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και επί τη ευκαιρία, που θυμηθήκατε τον Στατηγό Μπονάνο, κύριε Παλαϊνη, να σας πω κάτι και εγώ. Όταν ανέλαβε ο Στρατηγός Μπονάνος ήταν αμέσως μετά ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μόλις ανετράπη ο Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μόλις ανετράπη ο Παπαδόπουλος.

Ήταν και αυτός στη σχεδίαση ή.λπ. Εάρετε τί έλεγε στην ημερήσια διαταγή του, όταν ανελάμβανε τα καθήκοντά του κύριε Παλαϊνη:

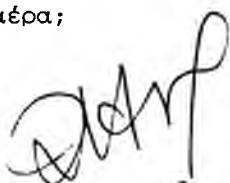
ΜΑΡΤΥΣ: Αν φέρουμε εδώ ημερήσιες διαταγές, κύριε Πρόεδρε, έχω να σας φέρω εγώ τέτοιες ημερήσιες διαταγές...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, να σας πω εγώ για την ημερή-

2/3 Δ. Σ.Ν. 20-11-1986

117

σια διαταγή του αυρίου Μπονάνου, τον οποίο φτιάχθηκε ήρωα εκείνη την ημέρα. Έλεγε η ημερήσια διαταγή : "Το 'Εθνος και η Πατρίς δεν εισφέρουν: πέποτα εις ημάς. Ήμείς εισωθέρομεν δια την επιβίωσίν των". Διερωτώματε: Βρέθηκε τότε αξιωματικός να του τινάξει τα μυαλά στον αέρα;

Δ. Σ.Ν.

Ζ. Χ.

Κ. Κ.

(3 Δ)

118

1/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

ΜΑΡΤΥΣ: Γράψει αυτό το πράγμα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το έχω μάλιστα και εν επισήμω αντιγράφω . Πλήν από την εφημερίδα "ΝΕΑ" της εποχής εκείνης, έγραψε και αυτό , που | το έχω επίσημο αντίγραφο της ημερήσιας διαταγής .

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως , δεν διάβαζα ημερήσιες διαταγές .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να σας το δώσω , να σας το εμπιστεύ-
τώ

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιστεύω . Δεν διάβαζα ποτέ ημερήσιες διαταγές, γιατί ήταν τόσο εμμετινές οι ημερήσιες διαταγές των Στρατηγών, που δεν τις διά-
βαζα καν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είχε εισφέρει τίποτα το έθνος στον κ. Μπονάνο, που τον βάλατε τότε Αρχιστράτηγο των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορώ να αποχωρήσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι , μπορείτε να αποχωρήσετε και σας ευχαριστώ πολύ.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυς κ.Παλαίνης)

2/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

119

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Κύριε πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, κύριε Ζαΐμη, αλλά κατ' αρχήν
έχει ζήτησει το λόγο ο κ. Δασκαλάκης.

Κύριοι συνάδελφοι, να έχετε υπόψη σας ότι πρέπει να έλθει για
να εξεταστεί και ο κ. Περδίκης και ενδεχομένως και ο κ. Ματάτσης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε πρόεδρε, η ώρα είναι 12.30'. Προτείνω να
ορκιστούν και ο ένας να δημελθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν έχει έλθει ο κ. Ματάτσης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Έχει έλθει .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης) 'Έχει έλθει; Σύμφωνοι, θα δούμε και
τι θα πεί ο κ. Δασκαλάκης.

Τι θέλετε να πείτε κ. Δασκαλάκη;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ κ. Πρόεδρε μία κουβέντα θέλω να πώ και ξε-
κινώ από την διακοπή που κάνατε στον κ. Παγορόπουλο. Του είπατε, όταν
ρωτούσε, εάν αυτοβούλως ο κ. Αβέρωφ επενέβη για να ανατρέψει την απόφα-
ση του Γκιζίκη, του είπατε να περιοριστεί στα της Κύπρου.

Θέλω να συμφωνήσουμε κάπου κ. Πρόεδρε, διότι δύως και να το
κάνουμε — και δεν έχω καμία διάθεση ή πρόθεση να καταλογισω ευθύνες —

— Κυβέρνηση της μεταπολίτευσης έχει εμπλακεί στο ζήτημα του Κυπριακού,
γιατί επί των ημερών της έγινε ο δεύτερος Αττίλας και είναι και εξετά-

Δασκαλάκης

3/3 K ΜΠ 20-11-1986

120

σιμο και αυτό. Επομένως, οι συνθήκες ήταν από τις οποίες ανέλαβε την διακυβέρνηση εκείνη την εποχή, οι ρόλοι που παίχτηκαν, οι πιέσεις ήτοι επηρεασμοί που έγιναν από άλλες δυνάμεις, νομίζω ότι πρέπει να συμφωνήσουμε ότι είναι αντικείμενο της επιτροπής.

Και επειδή πρόκειται να έλθουν ο Μπονάνος, ο Γαλατσάνος, ο Παπανικολάου, ο Αραπάνης και δεν ξέρω ποιοι άλλοι, φοβάμαι ότι θα επαναληφθούν τέτοιες ερωτήσεις - όχι φοβάμαι, θα ήθελα να επαναληφθούν για να διευκρινιστούν αυτά και πρέπει κάπου να συμφωνήσουμε ότι επιτρέπεται και επιβάλλεται.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε πρόεδρε, θα ήθελα το λόγο επί διαδικαστικού 'θέματος'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θελετε και εσείς το λόγο επί διαδικαστικού θέματος;

Ως προς τη διακοπή που έκανα στον κ. Παγορόπουλο να εξηγήσω μιαριστιγμή. Ο κ. Λιβανός προηγουμένως είχε ρωτήσει το ίδιο πράγμα, το είχε δώσει συνδιάσει με την υπόθεση της Κύπρου. Ο κ. Παγορόπουλος ερωτούσε βέβαια για τον ίδιο λόγο που είχε ρωτήσει και ο κ. Λιβανός,

δεν το συνεδύασε δύναται και αυτό ήταν το νόημα της παρεμβάσεώς μου -

και ούτε μπορούσα να του κάνω υπόδειξη συνδυάστε το +)

4/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

121

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Όχι κ. Πρόεδρε, εγώ ήθελα μια διευκρίνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Όχι κ. Παγορόπουλε, έχει ζητήσει το λόγο ο κ. Ζαΐμης.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ ήθελα να ρωτήσω. Δεν ήξερα αν ήταν ο κ. Αβέρωφ ή όχι. Εάν ~~τις~~^{είπε} ή δεν το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σλάβατε την απάντηση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Κύριε πρόεδρε, το προσωπικό θέμα είναι για την έκρηξη θυμού του κ. Παπαδονικολάκη. 'Ηθελα να διευκρινήσω το εξής: Εγώ δεν είπα τίποτα εναντίον του κ. Παπαδονικολάκη. Κάποια στιγμή γινόταν συζήτηση, μιλούσαν και οι δύο σχεδόν ταυτοχρόνως.

Δεύτερον, έχουμε πεί ότι δεν πρέπει να χαρακτηρίζουμε τους μάρτυρες.

Και τρίτον, έχουμε πεί ότι θα κάνουμε ερωτήσεις και όχι διηγήσεις.

'Εγιναν τα εξής: Πρώτα γινόταν συζήτηση, κανονική συζήτηση έλεγε τα δικά του ο ένας, έλεγε ο κ. Παπαδονικολάκης το άλλο και εγώ είπα απλώς: Συζήτηση κάνουμε; Δεν το είπα για τον κ. Παπαδονικολάκη γινόταν συζήτηση ~~μεταξύ~~ των δύο.

Δεύτερο έκανε ένα χαρακτηρισμό στο μάρτυρα, του λέγει για την στρατιωτική σου κρίση αλπ. 'Έχουμε πεί ότι δεν πρέπει να λέγονται

~~αλπά.~~ Και τρίτο ~~όταν απήντησε~~ ο μάρτυρας, μετά του έκανε μάθημα.

5/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

122

Σήμερα τα αεροπλάνα πάνε έστω και πιό σιγά και κάνουν αυτό
 ή εκείνο . Και αυτά δεν έχουν καμιά σχέση . Γιατί τα λέω αυτά
 τα πράγματα. Δεν έχω τίποτα με τον κ. Παπαδούκολάκη, τον σέβομαι
 και τον εκτιμώ αντιθέτως και λυπούμαι και ζητώ συγγνώμη εάν το
 πήρε προσωπικά . Αλλά έχουμε πεί ότι πρέπει να κάνουμε : ερωτήσεις και
 να απαντά ο μάρτυρας. Και εδώ σήμερα πρέπει να σας πώ που τελείωσε
 ο κ. Παλαίνης τον οποίο ούτε γνωρίζω ούτε έχω καμία σχέση πιστεύω
 ότι θα μπορούσε να έχει γίνει η εξέτασή του στο μισό ακριβώς διά-
 στημα.

(3N)

1/3 Κ.Κ. N. (Κ.Ο.) 20.11.86

123

Γιατί ο ίδιος επανειλημμένα είπε ότι σ' αυτά απήντησα στον κ.

Μπλέτσα και αν θέλετε να τα επαναλαβώ. Το είπε πολλές φορές.

Οι ερωτήσεις δεν είναι του κ. Παπαδονικολάκη, είναι της Επι-

τροπής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ δεν θέλω να θεωρήσετε ότι υπάρχει προσωπικό θέμα, κύριε Ζαΐμη. Ο κύριος Παπαδονικολάκης, ήταν φυσικό ότι εκείνη την ώρα βρισκόταν σε μία ένταση, νόμισε πως τον σχολιάσατε δυσμενώς. Πάντως, κύριε Παπαδονικολάκη, από την στιγμή που ένας πάντοτε ευπρεπής συνάδελφος εζήτησε συγγνώμη, νομίζω ότι επιβάλλεται πλέον να δεχθείτε ότι δεν δημιουργήθηκε προσωπικό θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πρέπει οιμως να απαντήσω και εγώ. Θέλω να μου δώσετε το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω αντίρρηση να σας δώσω το λόγο, αλλά ο χρόνος μας βιάζει, κύριε Παπαδονικολάκη και αυτό είναι το θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μας βιάζει ο χρόνος, αλλά εν ονόματι του χρονού δεν μπορεί να μείνει αναπάντητο αυτό που είπε ο κ. Ζαΐμης εδώ πέρα. Πρώτα απ' όλα δεν ήταν έτσι ακριβώς ή τουλάχιστον δεν

[Signature]

[Signature]

2/3 N. (K.O.) 20.11.86

124

το αντελήφθην εγώ έτσι, όπως το είπε ο κ. Ζαΐμης. Πρώτα-πρώτα εγώ δεν έκανα χαρακτηρισμό. Είπα πως "είσθε στρατιωτικός και πρέπει να γνωρίζετε". Αυτός δεν είναι χαρακτηρισμός. Είναι η ιδιοτης του μάρτυρα. Θα ήθελα βέβαια να πω ότι δέχομαι αυτό που είπε ο κ. Ζαΐμης, γιατί δεν έχω τίποτα μαζί του αφού τον σέβομαι και τον εκτιμώ ιδιαίτερα. Δεν μας χωρίζει άλλωστε τίποτα μεταξύ μας πέραν του ότι μας χωρίζει μία οινοεί και πραγματική ιδεολογική διαφορά, η οποία δεν έχει καμμιά θέση εδώ πέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στην Επιτροπή δεν έχει καμμία θέση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βιάζομαι να το πω αμέσως γιατί ήφερα πως θα με διορθώσετε εσείς. Όμως θέλω να πω ότι την ευθύνη για την διεύθυνση της συζήτησης την έχετε εσείς. Αν ο τρόπος με τον οποίο εξήταζα εγώ τον μάρτυρα δεν ήταν ο δικονομικά ορθός, δεν ήταν δικαίωμα του κ. Ζαΐμη να εκφράσει αν θέλετε την διαφοροποίησή του ή την αντίρρησή του και μάλιστα μπροστά σε μένα και ενώπιον βέβαια του μάρτυρος. Εκείνο που με ανάγκασε να απευθυνθώ στον κ. Ζαΐμη είναι ότι το κάνει για δευτερη φορά. Και το πέρασα σαν να μην το άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαδονικολάκη, συμπερασματικά θέλω να πω ότι εγώ έχω την ευθύνη, πρώτο και δεύτερο ότι υπαρχουν ατυχείς συμπτώσεις, οι οποίες δεν πρέπει να παρε-

3/3 (Κ.Ο.) 20.11.86

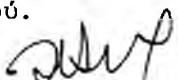
125

Εγγούνται.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, δεν υπάρχει παρεκθήηση, κύριε Πρόεδρε.

Απλά επεσήμανα ένα γεγονός που δεν μου άρεσε. Αν υπάρχει κάποια παρεκτροπή από τον ορθόδοξο τρόπο εξέτασης του μάρτυρα, είναι δική σας υπόθεση, κύριε Πρόεδρε, και από την άλλη δεν πρέπει να ξεχνά ο κ.Ζαΐμης ότι εγώ δεν είμαι δικηγόρος.. Και κάτι αλλο, κύριε Πρόεδρε, γιατί εδώ εξανίσταται αν θέλετε η επαγγελματική μου καθάρτιση, όταν λέγονται και ακούγονται πράγματα που δεν είναι καθόλου έτσι. Είμαι υποχρεωμένος πολλές φορές να κάνω ορισμένες διερθώσεις γιατί κάποτε θα φθάσουμε στο σημείο να πούμε τι έγινε εδώ πέρα καινα βγάλουμε ένα πόρισμα. Τότε πλέον δεν θα είναι ο κατάλληλος χρόνος για να διευκρινισθούν πράγματα που θα έχουν γίνει στο μεταξύ πεποίθηση. Γιατί σ' δι, τι αφορά τα προβλήματα που ανέφερε, εγώ στοχευα να πει την ίου-βέντα που είπε, ότι δηλαδή ήταν προδοσία αυτό που έκανε ο Παπανικολάου. Τον πήγαινα λοιπόν περιμετρικά για να φθάσω στο κέντρο. Ταυτόχρονα, όμως, μου δόθηκε η ευκαιρία να πω και μερικά άλλα πράγματα που δεν είναι ικανό να ακούγονται στην Επιτροπή και πάντοτε μέσα στα χρονικά περιθώρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Λεράκης έχει το λόγο επί διαδικαστικού.

4/3 N. (Κ.Ο.) 20.11.86

126

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να κάνω δύο διαδικαστικές παρατηρήσεις, αλλά σε κάποιο βαθμό και ουσιαστικές. Η μία παρατήρησή μου είναι ότι πριν από την εξέταση του μάρτυρα, για ένα συγκεκριμένο θέμα έγινε πολλή συζήτηση που κατά τη γνώμη μου ήταν νομίζω περιττή.

(3ΕΖ).

(N) 1/3 EZ

XM 20.11.86

127

Και το δεύτερο ζήτημα που θέλω να παρατηρήσω, είναι ότι σε διεθνή σχέση με το φάκελλο της Κύπρου και με το αντικείμενο που εξετάζουμε, συμφωνώ μ' αυτά που περίπου ανέφερε ο κύριος Δασκαλάκης πρωτότερα στις απόλυτος και δε συμφωνώ, είναι /η θέση η προσωπική μου και του κινήματος στο οποίο ανήκω, απέναντι π.χ. στον Καραμανλή, ή απέναντι στον Αβέρωφ, είναι γνωστή και δεδομένη, αλλά εγώ δεν δέχομαι - και το τονίζω κατηγορηματικά φθένουμε στο τέλος εδώ μέσα, με τον όποιο Παλαινή, να κρίνει ποιδς είναι ο Αβέρωφ, ποιδς είναι ο Καραμανλής και ποιδς είναι ενδεχομένως αύριο ο Ανδρέας Παπανδρέου ή ο Χαρλαος Φλωράκης. Εγώ δεν το δέχομαι. Θέλω κυρίως να το επισημάνω σας, κύριε Πρεδρε, και κατέδευτερο λόγο σε μας, γιατί σήμερα κάπου τα αγγίζαμε αυτά τα πράγματα αρκετές φορές και κινδύνευσε δηλαδή - αν δεν έγινε - ο μάρτυρας να μη μας δώσει πολλά πράγματα για το αντικείμενο, έδωσε αυτά που περίπου ξέραμε και από τις εφημερίδες και εν τέλει να κάτσει να κρίνει την πολιτική προσέλευσης, την πριν και την μετά από τη δικτατορία. Αυτή την παρατήρηση ήθελα να κάνω που είναι και διαδικαστική και ουσιαστική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Διαδικαστική παρατήρηση επίσης, θέλει να κάνει ο κύριος Δαμιανόδης.

2/3 EZ XM 20.11.86

128

Ορίστε, κύριε Δαμιανόδη, έχετε το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να μάνω μία πρόταση σχετικά με το χρόνο, διορθωτική της προηγούμενης που είχα άνει. Επειδή το 5λεπτο, έτσι όπως γίνεται, που περιλαμβάνει και τις απαντήσεις του μάρτυρα, δεν είναι δυνατόν να επαρκεί για τις ερωτήσεις των συναδέλφων, θα ήθελα να ρωτήσω αν είναι τεχνικά δυνατό, να διακριθεται το 5λεπτο, δταν απαντάει ο μάρτυρας, ώστε τα 5 λεπτά να είναι πραγματικά δικά μας και θα είναι υπεραρκετό. Διβτι η ερώτηση μπορεί να διαρκέσει 10 δευτερόλεπτα και η απάντηση του μάρτυρα να πάει σε μέκρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Όλα αυτά μπορεί να λαμβάνονται υπόψη και τα 5 λεπτά να γίνονται 6 ή 7. Και έγιναν σήμερα κύριε Δαμιανόδη. Και στην περίπτωση του κυρίου Περράκη έγιναν 7 λεπτά, και στην περίπτωση του κυρίου Βαρβιτσιώτη έγιναν 7 λεπτά, και στην περίπτωση του κυρίου Ξαρχάν έγιναν 6, και στην περίπτωση του κυρίου Διαροκάπη έγιναν 6, και στην περίπτωση του κυρίου Μπλέτσα έγιναν 7. Δοιπόν, γίνεται και αυτό το πράγμα.

Παρακαλώ τον κύριο Λιβανδ, να λάβει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω ορισμένα ερωτηματικά τα οποία θέτω στον εαυτό μου, αλλά θα ήθελα να τα μοιράσω και μαζί σας και με τους κυρίους συναδέλφους, οι οποίοι ενδεχομένως έχουν δικαιο, αλλά

Objet

3/3EZ XM 20.11.86

129

μόνο από μία πλευρά, διότι υπάρχουν πολλές πλευρές στα ζητήματα.

Κατ' αρχήν, η αποστολή την οποία έχουμε, είναι ασφαλώς η εξέταση των γεγονότων της εποχής εκείνης, γύρω από το δράμα της Κύπρου. Δυστυχώς, ο Ελληνικός λαός, αν θέλετε βοηθούντων και των εφημερίδων και των περιοδικών, έχει την εντύπωση δτι τους κοροϊδεύουμε. Δεν φταίω εγώ για αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν συμμερίζομαι την αντίληφή σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν φταίω εγώ γι' αυτό. Να με αφήσετε αν θέλετε να τελειώσω το συλλογισμό μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Ναι, αλλά δεν συμμερίζομαι την αντίληφή σας. Διότι εγώ τουλάχιστον δσους άκουσα, με δσο κόσμο κουβέντιασα γι' αυτό το πράγμα, μένει απολύτως ικανοποιημένος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Προφανώς σας γνωρίζουν και βεβαίως οι Ελληνες δυστυχώς το έχουν το ελέττωμα αυτό, μπροστά μας να μη λένε τίποτα, να τα λένε δλα πίσω μας. Αυτή είναι η απάντησή μου στην παρατήρησή σας αυτή.

Οι επιεικέστεροι δμως, διότι υπάρχουν επιεικέστεροι Έλληνες, φοβούνται δτι εμείς κοροϊδεύμαστε και δχι εμείς θα κοροϊδέψουμε τον Ελληνικό λαό. Πάντως η δική μου η δποφη και φαντάζομαι και των άλλων συναδέλφων εδώ μέσα, με την πορεία την οποία έχει πάρει ο τρόπος της εξετάσεως,

Δηλητής

4/3EZ XM 20.11.86

130

— να μην πω ανακρίσεως— δεν ξέρω τάχα σε τι πρόκειται να βοηθήσει ή να προσθέσει ο φεντης Μπονάνος ο οποίος θα έλθει εδώ και οι άλλοι δύο οι οποίοι θέλουν να σώσουν, δχτε το τομάρι τους, διότι δεν κινδυνεύει την υπόληψή τους, αν έχουν υπόληψη .Δεν πρόκειται να προσφέρουν ή να προσθέσουν τίποτα.Μοιραία προβλέπω δτι θα φθάσουμε σε ένα πόρισμα το οποίο θα βγάζει τον Ιωαννίδη υπενθυνο. Άλλα διερωτώματι τάχα ο Ελληνικός λαός έχει αμφιβολίες περί του δτι είναι ο Ιωαννίδης υπενθυνος ή δύο οι άλλοι;Δεν υπαντίσσομε δτι υπέρχουν άλλοι υπενθυνοι πληγαυτών.Να μην δημιουργηθούν εντυπώσεις.Άλλα θα δημιουργηθούν εντυπώσεις κύριε Πρόε-
φε, εφόσον εσείς ο ίδιος και λόγω του χρόνου τον οποίο θέτετε σαν βασι-
κό επιχείρημα, το οποίο σέβομαι, αλλά και λόγω ενδεχομένως κατά την ιρ-
ση σας δτι δεν έχουν σχέση με το ζητούμενο θέμα, ορισμένες ερωτήσεις
απορρίπτονται από σας.

(EZ) 1/Δ

Π.Μ

20.11.86

131

· Άρα καταλήγω στο συμπέρασμα και με δεδομένω τοι ότι ενώ
ειπαμει έτι εσείς θα λύσετε το πρόβλημα για το οποίο ήδη στα συνεκλή-

θη η επιτροπή στις 10 το πρωί, δεν το λύσατε. Δεν ρωτήσατε τίποτα.

Πόσο ήδη λόγω όταν σας επέδειξα τα Πρακτικά και είδατε ότι στην πρώτη φράση πράγματι υπανίσεται βουλευτές και πολιτικούς, στη δεύτερη δηλώνει ο άνθρωπος ότι αρνήθηκαν.

Θα ήταν τάχα άσκοπο να βγει σήμερα από την επιτροπή και
στα Πρακτικά ότι ήδη στα είδε τους τάδε, τάδε ο Κύριος Παλαιόνης,
αλλά οι πολιτικοί αυτοί άνδρες αρνήθηκαν να συζητήσουν μαζί τους;
Θα ήταν τάχα άσκημο για τα Πρακτικά αυτό; Προσωπικά πιστεύω όχι.

Δεύτερον, το έθιξε ο Κύριος Δασκαλάκης και αντέκρουσε ο
Κύριος Περράκης, νομίζω ότι δεν δικαιούμεθα πράγματα που έχουν σχέση
και με πολιτικούς άνδρες και με επανύμως και δεν θέχωμα τη θέση
του ότι "το Κίνημα είναι γνωστό". Όλοι μας έχουμε την ίδια γραμμή.

Τι θα πει το Κίνημα; Όλοι μας έχουμε εθνική συνείδηση και ήδη έχουμε το
καθήκον μας εδώ ήδη. Επομένως δεν μπορεί να ξεχωρίζει ο Κύριος
Περράκης το Κίνημα, από τη Νέα Δημοκρατία, ή από ήδη. Καθαρές δουλειές.

Είναι βέβαιο ότι οι πολιτικοί άνδρες του τόπου αυτού ουθέπο-
τε είναι δυνατό να διανοηθεί κανείς ότι θα μετείχαν σε κάποια πρόδο-

αλεγ

2/Δ

Π.Μ

20.11.86

132

σια. Αυτό είναι απαράδεκτο από όλες τις πλευρές.

Από εκεί και επειτα δεν κατανηθώ για πιό λόγο εσείς επικαλείσθε το λόγο του χρόνου; 'Ας μη τη βγάλει αυτή η Βουλή επί τέλους την ανάκριση. Άλλα δεν μπορεί ο χρόνος να μας πιέζει, ώστε να υπάρχουν σκοτεινά σημεία. Αυτά τα σκοτεινά σημεία θα βλάψουν τοι όλοι έργο της επιτροπής.

Δεύτερον, δεν είναι δυνατόν να παρεμβαίνετε στις ερωτήσεις που ήταν απόλυτα σχετικές και του κυρίου Παγουροπούλου και των άλλων.

Επομένως δεν κατανηθώ, αύριε πρόεδρε, γιατί αυτή η πρεμιθύρα; Τι θα πει 5' λεπτά; Εμείς δεν έχαμε αποφασίσει όταν βλέπουμε σημαντικό μάρτυρα άτυπα και χωρίς να τοι έχουμε γραπτό ότι θα παρατείνουμε την ανάκριση; Εσείς δεν το έπατε; Πήραμε την απόφαση για το 5λεπτο, αλλά όχι για τετοιους μάρτυρες σημαντικούς.

Εγώ δηλώνω στην επιτροπή ότι ο άνθρωπος αυτός γνώριζε πολλά. Πώς είναι δυνατόν όμως αύριε πρόεδρε; Δεν νομίζω ότι έχω άδικο σε αυτά που λέω. Ομολογώ ότι έχω αρχίσει να στεναχωρισμεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας απαντήσω και θα διερωτηθώ ότι έπιμείξαμε σπουδή στην εξέταση αυτού του μάρτυρα, όταν είναι η τρίτη ρέρα που τον εξετάζουμε. Και θα σας καλέσω να διερωτηθείτε και σεις ότι υπάρχει σπουδή;

Διετής

3/Δ

Π.Μ

20.11.86

133

Παρακαλώ το κύριο Λάσκαρη να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, είμαι υποψήφιος για μια φορά ακόμα να συμφωνήσω με την άποψη του κυρίου Περιβάκη και να είμαι αντίθετος με την άποψη του κυρίου Δασκαλάκη.

Το θέμα είναι ότι οι όλοι αυτοί οι υάρτυρες που παρελαύνουν, είναι οι κατευθυνόμενοι, έχουν κάθε λόγο να φθίνουν την καθολική πολιτική ηγεσία και προς την μια πλευρά και προς την άλλη και προς την κομμουνιστική και οπουδήποτε. Αυτός είναι ο στόχος τους, για να μειώσουν τις ευθύνες τους.

Αιτό τη στιγμή που θα επιτρέψουμε εμείς να αναφερθούν σε πολιτικά πρόσωπα, οι ουδήποτε χώρου, ανθρώπουμε τελείως ελεύθερο το δρόμο, για να περάσουν τα σχεδιά τους.

Βεβαίως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχει και το μειονέκτη μα που ανέφεραν ο κύριος Δασκαλάκης και ο κύριος Λιβανάς, αλλά θα πρέπει να σταθμίσουμε τις ευθύνες που αναλάβαμε έναντι του πολιτικού κόσμου, αν επιτρέψουμε στα πρόσωπα αυτά, που είναι γνωστοί, ο στόχος τους ποιός υπήρξε και ποιός κατά μείζονα λόγο είναι σήμερα, να αναφερθούν σε πολιτικά πρόσωπα.

4/Δ

Π.Μ

20.11.86

134

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συμφωνώ να αυτά που λέει ο αύριος Λάσκαρης.

Υπό ποιά έννοια συμφωνώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ εβλήθην, αύριοι συνάδελφοι,

εγώ θα θύσω μια απάντηση.

Γκανω

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να μη ~~είναι~~ σε αυτό κάποια παρατήρηση;

(v)

(3Δ)

1/3 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

135

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να μιλήσει ο κ. Περράκης και ο κ. Κουτσογιαννης που ζητούν το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Έχω μια παρατήρηση όμως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να τηγιπείτε, κύριε Λιβανέ. Σας έχω αφαιρέσει ποτέ το λόγο;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Η παρατήρησή μου αφορά στο εξής:

Ο κ. Λάσκαρης έχει δίκιο σ' αυτά που λέει. Αλλά εγώ πράγματι δέχομαι ότι υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων η οποία θέλει πράγματι να διασύρει τον πολιτικό κόσμο. Η δική μας ευθύνη δεν είναι να τον παραδώσουμε από εδώ μέσα άσπιλο όπως είναι κύριε Λάσκαρη;

Θα πρέπει, αφού ξέρουμε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα, να μην ξεσκεπάσουμε την αλήθεια και να πούμε σταματήστε πλέον όλοι αυτή την κωμωδία, έτσι και έτσι έχουν τα πράγματα; Γιατί, αφού είμαστε βέβαιοι ότι θα βγουν άσπιλοι, να μην τους βγάλουμε άσπιλους παρά να υπάρξει και να πλανάται η σκιά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Περράκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν θα απαντήσω συνολικά σε όλα όσα είπε ο κ. Λιβανός, κύρια διότι υπάρχει ο χρόνος και δεν πρέπει να ~~το~~ κάνουμε κατάχρηση.

2/3 v. Σ.Ν. 20-11-1986

126

Είπατε αύριε Λιβανέ -και δεν καταλαβαίνω πώς διαστρεβλώνετε σήμερα κατ'εξακολούθηση πράγματα όπως ελέχθησαν- ότι είπε ο κ. Δασκαλάκης και συμφωνείτε και αντέκρουσε ο κ. Περράκης. Σας παρακαλώ πάρα πολύ όταν αναφέρεσθε σε μένα ,τουλάχιστον να προσέχετε τι λέω. Εγώ είπα ότι συμφωνώ κατ'αρχήν με τον αύριο Δασκαλάκη . Από πού είπατε εσείς ότι αντέκρουσα;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Για την προηγούμενη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Παρακαλώ, ποιά προηγούμενη; Τώρα μίλησε ο κ. Δασκαλάκης και είπα ότι συμφωνώ κατ'αρχήν μαζί του. Πώς λέτε εσείς πως αντέκρουσα και από πού;

Δεύτερον έφερα σαν παράδειγμα ορισμένα πολιτικά πρόσωπα και είπα τον εαυτό μου και το κίνημα. Και λέτε , "όλοι το ίδιο είμαστε". Δεν είμαστε το ίδιο, αύριε Λιβανέ, έμείς έχουμε κάποιες θέσεις απέναντι στον αύριο Αθέρωφ και τον αύριο Καραμανλή, εσάς ήταν αρχηγός σας, προχθές. Εμείς είμαστε πολιτικοί αντίπαλοι τώρα και πολλά χρόνια. Άλλα παρά ταύτα το έφερα σαν παράδειγμα , δεν είναι σωστό νομίζω μάρτυρες του είδους του Παλαίνη να έρχονται να κρίνουν όποιονδήποτε πολιτικό ηγέτη, οποιονδήποτε πολιτικό από μας. 'Εψσι νομίζω. Δεν μπορούν να κρίνουν. 'Οσοι είναι να καταθέσουν γεγονότα αν χρειάζεται να τα καταθέσουν και για τον Περράκη και για τον Λιβανό , για τους πάντες. Άλλα όχι να κρίνουν. Αυτό είναι το νόημα, δεν καταλαβαίνω

Ques

3/3 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

πώς τα μπερδεύετε .

137

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον αύριο Κουτσογιάννη.

Παραιτείται.

Παρακαλώ τον αύριο Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, διαφεύγεται της αντιλήψεώς μας, φοβάμαι, ότι όλα αυτά τα πρωτοπαλλήκαρα τα οποία έρχονται εδώ και μας κάνουν και λίγο τους ήρωες, είναι αυτοί που κατηργησαν τον πολιτικό κόσμο. Και θα δεχθούμε κρίσεις απ' αυτούς; Εγώ εξοργίστηκα χθες και κράτησα την οργή μου για να μη δημιουργήσω επεισόδιο, όταν είπε για όσους υπέβην συναδέλφους ότι ήταν προς τιμή τους ότι αρνήθηκαν. Θα δεχθούμε απ' τον μάρτυρα αν είναι προς τιμήν μας ή όχι; Για το όνομα του Θεού! Εκεί φθάσαμε;

Και θα δεχθούμε την εσκεμμένη και κατευθυνόμενη προσπάθεια που γίνεται και θα γίνουμε συνένοχοι της προσπαθείας αυτής; Φοβάμαι αύριε Πρόεδρε, ότι έχουμε μπει σε ένα δρόμο ο οποίος μπορει να οδηγήσει σε σημεία τα οποία δεν θέλουμε. Εγώ κάνω έκκληση σε σας αύριε Πρόεδρε, εφαρμόστε απολύτως τις δικονομικές διατάξεις. Έχετε και το θάρρος και το δικαίωμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, αύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Δεν θέλω να διαφωνήσω ούτε να αντιδικήσω με

κανένα. Θέλω όμως από τον Πρόεδρο και επιμένω να διευκρινι-

στενό

4/3 v. S.N. 20-11-1986

138

στείντο εξής: Εάν εκ προοιμίου αυτού οι μάρτυρες θεωρούνταν ^{αχ} αναξιόπιστοι,

δεν χρειάζεται να ξαναέλθουν. Γιατί αρχίζουν να λένε, από αυτόν,

από εκείνον, κ.λπ.

Δεύτερον, εγώ δεν είμαι νομικός. ^{αυτό} Ακουσαγόντον κύριο Βαρβιτσιώτη

Σαν ζεψελα, προηγούμενα και από άλλους "να τηρηθούν οι δικονομικοί κανόνες και διατάξεις", όπως το είπατε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν το λέω εγώ, η δικονομία το λέει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Αναμφίβολα πρέπει να τηρηθούν, όμως παράλληλα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι δεν είμαστε δικαστήριο, είμαστε πολιτικό όργανο. Άλλιώς θα πήγαναν στον ανακριτή. Και δεν θα ερχόντουσαν εδώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κάνετε λάθος κύριε συνάδελφε, εδώ είμαστε εξεταστική επιτροπή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Για να προβλέπεται από το Σύνταγμα η σύσταση τέτοιων επιτροπών, βέβαια τηρούνται αυτές οι διατάξεις, αλλά παράλληλα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι είμασε και πολιτικό όργανο με όλη αυτή τη δυνατότητα να ξεφεύγουμε κατά κάποιο τρόπο και να βάζουμε και πολιτικά το πρόβλημα, και να βάζουμε, αν θέλετε, και πολιτικές ερωτήσεις. Άλλα ιδιαίτερα να ξεκαθαρίσουμε αν είναι εκ προοιμίου αναξιόπιστοι, κύριε Πρόεδρε. Γιατί εάν είναι εκ προοιμίου αναξιόπιστοι, εγώ αρνούμαται πλέον να ~~επιτρέπω~~ ανάνω ερωτήσεις.

Αντωνίου
3AK

3γ

1 / 3ΑΚ

ΒΠ

20.11.86

139

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Παπαστεφανάκης έχει το λόγο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Θα ήθελα να συγκεντρώσω τα δύο ακούστηκαν προ ολίγου από τους συναδέψιλοις και να πω ότι θα πρέπει να συμφωνήσουμε με τους συναδέλφους στο εξής : Θεωρείται απαράδεκτο από αυτούς τους μάστιγες τους στοατιωτικούς, που είχαν δηλαδή διμεσης σχέσεις με τα διαματικά γεγονότα της περιόδου εκείνης, να κάνουν και σεις πάνω στα ποδόσωπα του πολιτικού κόσμου της γώρας και τότε και τώρα.

Σ' αυτό συμφωνώ απόλυτα, αλλά δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση, αν κάποια γεγονότα, ^{που} ο μάστιγας καταθέτει ^{πα} που αφοούν πολιτικά ποδόσωπα στη συνέχεια η Επιτροπή να μην απευθύνει ειωθήσεις, που να αφορούν αυτά τα συγκεκριμένα γεγονότα που κατατίθενται, εχοντας σαν πάγια θέση δύλων εδώ μέσα, πως δεν είναι δυνατόν πολιτικός να προδώσει. αυτό το τόπο και άμα από την οποιαδήποτε εξέταση σε προγματικά περιστατικά ή γεγονότα που καταθέτει ο μάστιγας αν τεθούν ερωτήσεις, αυτές ει ερωτήσεις απλά και τόσο θα βοηθήσουν στο να καταφανεί ^{αν} πραγματικά ο πολιτικός κόσμος της χώρας κάνει σωστά τη δοιολειά του και την έκανε και τότε σωστά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Εγώ θέλω να συμφωνήσω με τον κύριο

2/3ΑΚΒΠ20.11.86140

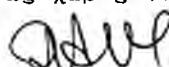
Λιβανό σε ένα σημείο και με το κύριο Δασκαλάκη, ότι δεν μπορεί να εφορμόζονται οι κανόνες της Ποινικής Δικονομίας με απόλυτη προσήλωση σ' αυτούς. Και τούτο γιατί είμαστε και πνακριτικό, αλλά και πολιτικό σώμα που συνεδριάζει δπως η κοινοβουλευτική επιτροπή, με τα πρόσθετα καθήκοντα της ανακριτικής επιτροπής.

Στις κοινοβουλευτικές επιτροπές νομίζω, ότι κάποια δικαιώματα έχει ο Πρόεδρος της κοινοβουλευτικής Επιτροπής. Ληλαδή να δίνει τον λόγο, να τον αφαιρεί όταν νομίζει ότι ο συνάδελφος που ουιλεί είναι εκτός θέματος και δεν είναι δυνατόν πάντοτε να είναι σίγουρος ο Πρόεδρος της κοινοβουλευτικής επιτροπής, ότι ο άλφα συνάδελφος είναι εκτός θέματος, μπορεί να κάνει και μια παρεομηνεία.

Θα ήθελα δε να βωτήσω μετά από αυτή την εισαγωγή, η Επιτροπή πιστεύει, ότι όλη εδώ μέσα που γίνονται, γίνονται με συστηρή τήρηση και των κανόνων της Δικονομίας, Απλαδή των δικαιωμάτων του Προέδρου, γίνεται με συστηρή τήρηση των δικαιωμάτων που έχει από τη Δικονομία ή των δικαιωμάτων που έχει από τον Κανονισμό της Βουλής;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αντίθετα.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Όταν λοιπόν αντίθετα γίνεται, γιατί μου λέτε ότι αφαιρεσα το λόγο - δεν αφαιρεσα ποτέ το λόγο - ή παρενέβην σε ίια ερώτηση, ίσως χωρίς να το καταλάβω, ίσως χωρίς να το θέλω,

3/3AK

ΒΠ

20.11.86

141

ίσως γιατί δεν ιπόρεσα να καταλάβω το ιακών εισαγωγικό της ερώτησης, που χρησιμοποιούν πολλοί συνάδελφοι. Παρενέβην εγώ ποτέ, απηγόρευσα εγώ ποτέ; Εδώ φένταμε αποφασίσει το πεντάλεπτο και τις τρεις ερωτήσεις και σεις οι ίδιοι, αύριοι συνάδελφοι, κάνατε μέχρι σήμερα τουλάχιστον δέκα ερωτήσεις και χρειαστήκατε 30 λεπτά. Σήμερα βέβαια, εφαρμιόστηκε το πεντάλεπτο διότι ήταν η τρίτη συνεχώς ημέρα, την οποία σπαταλούσαμε, με την κατάθεση του Παλαινη.

Ως προς το ειδικότερο θέμα που έθεσε ο κύριος Λιβανός, που δεν ήμουν εγώ στην έδρα, αλλά ο κύριος Ζακολίκης, όταν ο μάρτυρας είπε ότι είχε κάνει αυτός μια προσπάθεια εκδημοκρατισμού της κυβερνήσεως τότε και ότι είχε έλθει σε επαφή με διαφόρους πολιτικούς τινές εκ των οποίων ήταν και είναι σήμερα ενδεχομένως μέλη του Κοινοβουλίου. Δεν είπε μέλη της Επιτοπής, αλλά μέλη του Κοινοβουλίου. Νομίζω ότι είπε "Ισως είναι και μέλη του Κοινοβουλίου!". Και στη συνέχεια είπε ότι είναι προς τιμή των το ότι κανείς απ' αυτούς δεν δέχθηκε να συμμετάσχει στην/Κυβέρνηση της εποχής εκείνης. της στρατιωτικής

Κυβέρνησης.

(c)

(ΖΑΚ)

1/3 ζ K.B. 20.11.1986

142

Νομίζω ότι καίτοι δεν έχει ανάγκη ο πολιτικός νόσμος να πάρει εύσημα από τον κύριο Παλαζήνη, ————— ο ίδιος αυτή την αιχμή την οποία εξετόξευσε σε μια στιγμή την ανήρεσε ————— κατ'ουσία. Δηλαδή

σεν ευέκουμεν /είπε ότι κανένας με αυτό είναι προς τιμή των, ετίμησε δηλαδή αυτός.

ΑΝΔΥ
Εγώ γενικώτερα πιστεύω ότι δεν είναι δυνατόν να πάρουμε πιστο ποιητικά, να πάρει ο οιοσδήποτε ή αρχηγός πολιτικού κόμματος ή Υπουργός ή πολιτικός εν γένει πιστοποιητικά τιμιότητος από τον οιονδήποτε κύριο Παλαζήνη. Από τον οιονδήποτε ο οποίος ανακατεύτηκε σ' αυτές τις υποθέσεις του πραξικοπήματος Παπαδοπούλου ή του πραξικοπήματος, ξέρω εγώ Ιωαννίδη. Δεν νομίζω ότι αναζητεί κανένας τέτοια εύσημα και δεν νομίζω ότι μπορεί να επιμένουμε να τα πάρουμε.

'Όταν π.χ. ερωτάτε τι κρίση μπορείτε να κάνετε για την ενέργεια αυτή του κυρίου Αβέρωφ. Γιατί να μου την κάνει αυτός την κρίση; Δεν έχω εγώ - όχι ανα λογα με τα πολιτικά μου φρονήματα - ως άνθρωπος, δεν έχω εγώ λέτε σχηματίσει μέσα μου την πεποίθηση για την σημασία και το περιεχόμενο αυτής της συμπεριφοράς, της στάσεως την οποία τήρησε ο κύριος Αβέρωφ τότε; Δεν έχει ο οιοσδήποτε από μας σχηματίσει την δική του αντίληψη με τα δικά του κριτήρια για την στάση την οποία ετήρησε τότε ο κύριος Αβέρωφ ή ο κύριος

ΑΝΔΥ

2/3 Σ Κ.Β. 20.11.1986

143

Καραμανλής ή ο κύριος Κανελλόπουλος ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : 'Η ο κύριος Παπανδρέου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Νομίζω ότι έχουμε ο κάθε ένας σχηματίσει την αντίληψη .

Ο κύριος Παπανδρέου δεν ήταν τότε μέσα στη σύσκεψη. Δεν νομίζω ότι μπορούμε να ρωτάμε τον κύριο Παλαίνη τί εντύπωση έχει , τι κρίση κάνει γύρω από την θέση αυτή , την οποία τότε πήρε ο κύριος Αβέρωφ.

Εγώ έχω κάμει την κρίση μου . Δεν είναι ανάγκη να το μάθω από μάρτυρα.

Αυτό είναι συμπέρασμα το οποίο καλούμαται μοναχός μου να το βγάλω, από όσα ξέρω . Αυτόν θα τον καλέσω να πει γεγονότα. Και είπε τα γεγονότα . Εκεί δεν τον εμπόδισε κανενάς. Ήπειρη δηλαδή ότι πήγε, ότι ήταν εκεί ο Γκιζίκης ότι ήταν εκεί ο τάδε ότι ήταν μέσα , ότι μπήκε και ο κύριος Αβέρωφ και του είπε σας παρακαλώ δεν συμφωνώ με την λύση αυτή. Αυτά είναι γεγονότα. Τα γεγονότα αυτά τον αφήσαμε να τα πει Από κει και πέρα δύμας τι κρίση θα έκανε ο κύριος Παλαίνης επί των γεγονότων αυτών θα μου επιτρέψετε να πω ότι δεν ήταν δικαιώματος μου, δεν ήταν υποχρέωσή μου να τον αφήσω να τα πει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να έχω τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ, κύριε Παναγιωτόπουλε,

αν θέλετε⁶ αυτή η θλιβερή παρένθεση, Είναι θλιβερή γιατί εδώ μέσα

*να κρείσσω
υπτηρίζω*

3/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

144

καταβάλω μία προσπάθεια πάρα πολύ σημαντική και στεναχωριέματι δταν
μου αποδίδεται ίσως και πρόθεση . . .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και εκτιμάται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρω ίσως και πρόθεση , ίσως
δεν ξέρω και τι άλλο, από ορισμένες τουλάχιστον πλευρές μου αποδίδεται
η αστοχία αν θέλετε . . .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Διαμαρτυρόμεθα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λυπούματι πάρα πολύ. Εγώ πάντως
καταβάλω συγκεκριμένη προσπάθεια , μεγάλη προσπάθεια, έντονη προσπά-
θεια να είμαι ίσθιτος προς όλες τις πλευρές, να εφαρμόσω τον κανονισμό
όσο μπορώ , να εφαρμόσω την δικονομία όσο μπορώ πάντοτε αφήνοντας
ένα περιθώριο στους αυρίους συναδέλφους, γιατί μπορεί να κάνω και
εγώ λάθος κ.λ.π. ή διότι έτσι νομίζω πως πρέπει να κάνω. Πάντοτε
δηλαδή με επιείκεια. Τώρα γιατί κάθε φορά βρίσκομαι κατηγορούμενος...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δεν είσθε κατηγορούμενος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μομφή κύριε Δαμιανίδη. Είναι ένα
είδος μομφής. Όταν κάνω αυτή την προσπάθεια την οποία κάνω , δταν
σας φέρομαι καθ'ον τρόπο σας φέρομαι δεν είναι μομφή να μου λέτε
δτι δεν ρώτησα; Τι δεν ρώτησα ; Ποιόν δεν ρώτησα; Τι έπρεπε να ρωτήσω
δηλαδή;

(Signature)

4/3 ζ K.B. 20.11.1986

145

; Αν οι πολιτικοί αρχηγοί ήλθαν σε επαφή ; Νομίζω ότι δεν
έπρεπε να το ρωτήσω. Γιατί αν έλεγα να μας πει ποιοί είναι οι
πολιτικοί οι εφημερίδες αύριο θα έκαναν δημοσιεύσεις όπως έκαναν
και εχθές. Και δεν ξέρω γιατί τις έκαναν.

Τ
Το είπε κύριε Λιβανέ, ο ίδιος αυτός ο δημοσιογράφος; Σεις

ρ
ευτυχώς φέρατε την πληροφορία την οποία επιβεβαίωσε και ο κύριος

ρεω: Βαρβιτσιώτης ...

M
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Ο κύριος Σαρχάς την έφερε . Δεν το είπα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τέλος πάντων ο κύριος Βαρβιτσιώτης
ότι περιεστοιχίζετο από 10 δημοσιογράφους και τα είπε. Φταίω εψώ
επειδή τα είπε ο κύριος Παλαΐνης αυτά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μην επιμένετε κύριε Παναγιωτόπουλε.

Έχω στενωχωρεθεί πάρα πολύ. Σας παρακαλώ μην επιμένετε.

δίξι
Σας παρακαλώ ιδιαιτέρως γιγάντες παντοτε προ οφθαλμών έχω,
κύριοι συνάδελφοι και ακούστε το - αυτό να γραφεί στα πρακτικά *γ*
γιατί και εγώ θέλω να αναλάβω τις ευθύνες μου απένταντι . της Ιστορίας —

της περιοχής — 3 Μαρτίου. Και θέλω στις 3 Μαρτίου
να έχουμε τελειώσει τους μάρτυρες.

5/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

146

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αποκλείεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αν αποκλείεται τότε θεωρώ
αναλαμβάνουμε ευθύνες απέναντι της ιστορίας.

(3θ)

(32) Ι/3 Θ

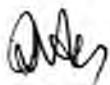
20-II-86

147

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν, σας τιμούμε και αναγνωρίζουμε το δύσκολο έργο σας και κανείς δεν μπορεί να διανοηθεί, ανεξάρτητα από κομματική τοποθέτηση, να σας αποδώσει οποιαδήποτε πρόθεση.

'Ομως, το έργο που κάνετε είναι πολύ πιο δύσκολο απ' ό, τι φαντάζεσθε, γιατί πρέπει να συνειδητοποιήσει ο συνάδελφός μου κ. Δασκαλάκης και όλοι οι συνάδελφοι εδώ μέσα, ότι είμεθα μεν πολιτική πρόσωπα και εκεί είναι όλη μου η αντίρρηση σε όλη τη διαδικασία - αλλά μας ενώνει ένας κοινός στόχος η απόδειξη της αλήθειας. Και η απόδειξη της αλήθειας απαιτεί μία δικονομία, μία διαδικασία. Δεν είναι στο ρόλο μας και στον δρόμο μας να προσπαθούμε να επιτύχουμε την απάντηση που επιθυμούμε, λόγω της πολιτικής μας τοποθετήσεως. Ο ρόλος μας είναι κοινός στο να αποδείξουμε την αλήθεια. Και εκεί κάπου νομίζω ότι δεν έχουμε συνειδητοποιήσει απολύτως το ρόλο αυτό. Και πελαγοδρομούμε και επεκτείνομεθα στις ερωτήσεις και κατά κάποιο τρόπο σπαταλούμε το χρόνο μας. —

Αν καταλάβουμε ότι ο βασικός μας στόχος είναι η απόδειξη της αλήθειας και μετά έπειτα το αν η αλήθεια αυτή προσαρμόζεται στη συγκεκριμένη πολιτική μας τοποθέτηση, τότε θα καταλάβουμε ότι το έργο μας είναι πολύ πιο απλό και δεν θα επιδιδόμεθα σε πολύπλοκες ερωτήσεις και δεν θα σπαταλούμε το χρόνο μας και τελικά θα επιτύχουμε και το

2/3 Θ

(Θ.Σ.) 20-11-86

148

στόχο που ζητάτε να τελειώσουμε εντός της προθεσμίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, το λόγο επί προσωπικού θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τώρα, αν δεν σας δώσω το λόγο, κύριε Δασκαλάκη;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μα, είναι προσωπικό θέμα, δεν μπορεί.

'Όταν λέει "ο κ. Δασκαλάκης να συνειδητοποιήσει ότι αναζητούμε την αλήθεια", ήθελα από σας, κύριε Πρόεδρε, να με προστατεύσετε. Τίποτε άλλο. Από σας θέλω προστασία, κύριε Πρόεδρε, όχι από τον κ.

Παναγιώτόπουλο, επιτέλους!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Δασκαλάκη, το ανακαλώ. Αναγνωρίζω ότι δεν εννοούσα αυτό. Εγώ εννούσα εμένα, αν θέλετε, όχι εσάς. 'Ότι πρέπει δλοι μας εδώ μέσα να συνειδητοποιήσουμε τον ιοινό μας στόχο και από εκεί και πέρα να μη περιπλανόμεθα σε περίπλοκες ερωτήσεις που κρατάνε μία ώρα, μία ώρα η ερώτηση, ένα λεπτό η απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ την κ. Γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα το μάρτυρα, κ. Ματάτση.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κ. Ματάτσης)

3/3 Θ

(Θ.Σ.)

20-11-86

149

Κύριε Ματάτση, θα σας προσκαλέσω να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

(Στο σημείο αυτό ο κ. μάρτυρας δίνει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητάς του:)

(38)

(3 θ) 1/3 B (Α.Δ.) 20.11.86

150

Επάνυψο: Ματάτσης.

'Όνομα: Γεράσιμος.

'Όνομα πατρός: Θεόδωρος

'Όνομα μητρός: Θάλεια

το γένος; Κυριακοπούλειον

Τόπος γεννήσεως: Διγαλλέτο Κεφαλληνίας

έτος γεννήσεως 1933

Τόπος διαμονής: Αθήνα. [REDACTED]

Επάγγελμα Απόστρατος

Θρήσκευμα Χ.Ο.

Βαθμός: Ταγματάρχης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε αποστρατευθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ . Το 1975.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλείσθε να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο για να θύσετε το νενομισμένο όρκο. Και παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς θίνει τον ακόλουθο όρκο):

Ορκίζωμαι ενάπειρον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω, θύτε να αποκρύψω τι.

ΑΙΔΑΙΣταύρος

2/3 B (Α.Δ.) 20.11.86 .

151

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Ματάτση, έχετε διαταχθεί να κάνετε καμινά εάκθεση έπειτα των γεγονότων της Κύπρου μετά το 1974;
ΜΑΡΤΥΣ.: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).: 'Έχετε θύσει ή απότια κατάθεση σε κανένα ανακριτή, όπως π.χ. στον κ.Μπέλκα , τον αναθεωρητή;
ΜΑΡΤΥΣ.: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να διακόψουμε την εξέτασή σας και να σας καλέσουμε για άλλη ημέρα, γιατί πέρασε η ώρα και πρέπει να εξετάσουμε τον κ.Περδίκη, για να φύγει για τη Βόρεια Ελλάδα στην οποία ηνέει.

Θα έλθετε στις 27 Νοεμβρίου 1986 ημέρα πέμπτη και ώρα 10.30' π.μ.
Ευχαριστώ πολύ. Μπορείτε να πηγαίνετε.

(Στο σημείο αυτό ο ημέρτυς εξέρχεται).

Παρακαλώ τον κ.Γραμματέα να συνοδεύσει στην Αίθουσα τον ημέρτυρα κ.Περδίκη.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται ο ημέρτυς Περδίκης).

Κύριε Περδίκη, παρακαλώ να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματά μου, σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

3/3 B (Α.Δ.) 20 11 86
152

(Στο σημείο αυτό ο υάρτυρας θίνει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητάς του).

Επώνυμο: Περδίκης

*Όνομα: Αθανάσιος

*Όνομα πατρός: Ιωάννης

*Όνομα μητρός: Παναγιώτα

το γένος Σταυροπούλου

Τόπος γεννήσεως: Ζαχάρω Ηλείας

*Έτος γεννήσεως: 1932

Τόπος διαμονής: Θεσσαλονίκη.

Επάγγελμα: Ταγματάρχης εν αποστρατεία.

Θρήσκευμα: Χ.Ο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε αποστρατευθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1975.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλείσθε να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο για να δύστε το νενομισμένο όρκο. Και παρακαλώ επίσης τους υιούς συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο υάρτυρος θίνει τον ακόλουθο όρκο).

Ορκίζομαι ενάπιον του Θεού να είπω ευσυνειθήτως όλη την αλήθεια και ίδοντας την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ήύτε να αποκρύψω τι:

4/3 B (Α.Δ.) 20.11.86

153

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Περδίκη συηρετήσατε ποτέ στην κύριο;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρέτησα το 1960, όταν πρωτοπήγε η ΕΛΔΙΚ και μετά από 3-4 μήνες ήγρισα πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή υπηρετήσατε 3-4 μήνες.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρέτησα ξανά το 1966 επί διμηνού, οπότε ανεκλήθην για να φοιτήσω στη Σχολή Πολέμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπήρχε τότε η Μεραρχία εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, υπήρχε αλλά δεν υπηρετούσα στην Μεραρχία, υπηρετούσα στην Εθνοφρουρά στην Αρμόχωστο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο ΓΕΕΘ, δηλαδή.

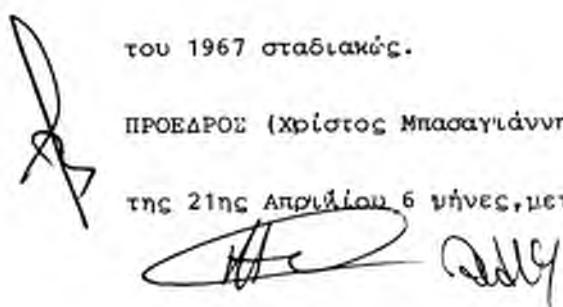
* Έχετε υπόψη σας πάντας τις ήταν η Μεραρχία. Ήταν δύναμη πυρός μιας Μεραρχία ή μεγαλύτερη.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν μία πλήρης μάχης Μεραρχία, όπως την χαρακτηρίζουμε στο στρατό, μπορώ να πω και ενισχυμένη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε απεχώρησε η Μεραρχία;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν δεν με απατά η μνήμη μου απεχώρησε τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο του 1967 σταδιακώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή από το... τη πραξικόπεμπα της 21ης Απριλίου 6 μήνες, μετά.

5/3 Β (Α.Δ) 20.11.86

154

γραμμή προσωπικού
6-7 ΜΑΡΤΥΣ. Μετά τα επεισόδια της Κοφίνου 6-7 μήνες.

Χρήστος Μπασαγιάννης
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιος ήταν Κυβέρνηση τότε, θυμάσθε;
ΜΑΡΤΥΣ. Ο Γεώργιος Παπαθόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν ήταν ο κ.Κόλλιας;

ΜΑΡΤΥΣ. Η διορθώσα, ήταν ο κ.Κόλλιας πρωθυπουργός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και ο κ.Παπαθόπουλος τι ήταν τότε;
ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν Υπουργός Προεδρίας Κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ήταν ο Ισχυρός ανήρ του καθεστώτος
ο Παπαθόπουλος, ήταν δηλαδή ο ουσιαστικός κυβερνήτης;
ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ.Παπαθόπουλος ήταν αρχηγός της επαναστάσεως ή όπως θέλουμε
να το πούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Του πραξικοπήματος. Και συνεπώς υπό^{την}
έννοια αυτή ήταν ο ισχυρός ανήρ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ήταν διακοσμητικό πρόσωπο ο
κ.Κόλλιας στην διακυβέρνηση της χώρας;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι ήταν διακοσμητικό πρόσωπο, γιατί είχε την
εμπιστοσύνη και το *okay* του Βασιλέως. Ο βασιλιάς τότε ήταν στην
Ελλάδα και ασκούσε πλήρως τα συνταγματικά του δικαιώματα. Αν νόμιζε ότι
ήταν διακοσμητικό πρόσωπο, ήταν πολύ εύκολο, διότι δεν τον ανάγκασαν
να τον θέλειν με το ζόρι. Αντιπροσωπευτηθεί.

6/3 Β (Α.Δ.), 20.11.86

155

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η αποχήρηση διετάχθη τότε.

Ποιος ήταν ο σκοπός;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο σκοπός της αποχωρήσεως εγένετο κάτω από τις απαιτήσεις των θύσιων όλων εγγυητριών δυνάμεων, να αποχωρήσει η Μεραρχία, να εκτονωθεί η κατάσταση που είχε δημιουργηθεί. Η Μεραρχία δεν έφυγε για 'αυτό το σκοπό. Μετέπειτα που υπηρέτησα στο Λονδίνο ήλθα σε επαφή με πιστεύων ότι σημαντικό ρόλοι έπαιξε και η πρόθεση του αρχιεπισκόπου Μακαρίου, που δεν ήθελε την Μεραρχία και διευκρινίζω ότι ο Μακάριος πίστευε ότι αυτάρκης ήδην ήταν, δίχως την παρουσία της Μεραρχίας και στηριζόμενος στην πολιτική της ουδετερότητος, ότι θα μπορούσε σε δεδομένη στιγμή να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

Αυτή ήταν η προσωπική μου άποψη και εκπίμηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού τη στηρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τη στηρίζω στις μετέπειτα επαφές που είχα στο Λονδίνο και, έτσι εκτιμώ ότι αυτή ήταν η άποψη του Μακαρίου, χωρίς να έχω αποδεικτικό στοιχείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή τι ήταν αυτές φιλ επαφές με το Λονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Με τις διπλωματικές επαφές που είχαμε στο Λονδίνο, εν συνεχεία στις συζητήσεις εκ μέρους των υπαλλήλων του Υπουργείου Εξωτερικών της

 Ράλεϊ

7/3 B (A.D.) 20.11.86

156

Αγγλίας ελέχθη επανειλημμένως ότι ούτε ένον την Μεραρχία δεν ήθελε ο Μακάριος, αλλά δεν ήθελε καθόλου στρατό στην Κύπρο.

(3)

(B)

1/3 Δ.Δ.Μ. 20-11-86

157

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η αποψή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα, όταν έφυγε η μεραρχία, απόδυναμώθηκε η δυνατότητα αμύνης της Κύπρου; ναι, ή οχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω. Κατ' εμε', εάν η κυβέρνηση της Κύπρου ενδιαφέρετο για την άμυνα της Κύπρου και δεν ενδιαφέρετο υπό τη γενική ευνοία για την ευδαιμονία, μπορούσαν να οργανώσουν μία αποτελεσματική άμυνα. Και όταν λεγω αποτελεσματική άμυνα/να οργανώσουν ένα άρτιο στρατό στηριζόμενο σε μοντέρνα όπλα, χωρίς πολλά έξοδα σε πυραύλους εδάφους-εδάφους, σε πυραύλους εδάφους-αέρους μικρού βεληνεκούς, να πάρουν άρματα ευελιξτά και ταχυίνητα, σε μικρή έκταση να πάρουν μονάδες ναυτικού, μικρές μονάδες δίχως αεροπορία. Αεροπορία δεν μπορούσαν.

Δυστυχώς, η Κύπρος ζετούσε μόνο στις πλάτες της Ελλάδος, όσο και αν μας φαίνεται παράξενο. Δηλαδή, οι Κύπριοι ήθελαν -και λυπούματι που το λέγω αυτό, και εν συνεχεία θα υποστηρίξω την αποψή-

μου- να πληρώνει η Ελλάδα όλα τα έξοδα και της αμύνης και της εκπαίθεσσεως, παιδείας δηλαδή, και αθλητισμού και αυτοί να μη συνέσφερουν τίποτα. Δεν αγόρασαν απόστολής των όπλων των Τσεχοσλοβακικών που έγινε

Χρήστος Μπασαγιάννης
20-11-1986

F

F
Γραμμή Οργάνωσης
κυπριακής
κοινότητας
και της Τουρκίας
σε ανταρτική

2/3 Δ. A.M. 20-11-86

158

Και τώρα θυμήθηκα, εκεί ενεπλάκη,
ή ηταν αργότερα που απεστάλησαν τα όπλα από την Τσεχοσλοβακία.

D Mf

Εκτός απ' αυτά τα όπλα δεν αγοράστηκε κανένα όπλο.

Προσωπικό^{της}
20 Γενερού
της

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα οποία όπλα τι έγιναν; Τα παρέλαβε

ο Μακάριος ή προδιθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα παρέλαβε ο Μακάριος. Δόθηκαν στον ΟΗΕ, πήγαν στις αποθήκες; Δεν έίμαι σε θέση να γνωρίζω, δεν το θυμάμαι.

Y

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα είχε παραγγείλει ο Μακάριος, δηλαδή, αυτά τα όπλα.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα είχε παραγγείλει ο Μακάριος και δεν ξέρω για που προορίζονται, εάν προορίζοντο για την Εθνοφρουρά ή για το Αστυνομικό Σώμα. Δεν είμαι σε θέση ν' απαντήσω. Δημοσιογραφικές πληροφορίες είναι αμφιλεγόμενες, όπως ξέρετε.

A

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποδυναμώθηκε η άμυνα της Κύπρου με την αποχώρηση της μεραρχίας, ναι ή όχι.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω και έχω πρόθεση να σας απαντήσω σ' αυτό. Θέλω να απαντήσω αφού σας εκθέσω το ιστορικό των γεγονότων που έλαβαν χώρα από τις 15 έως τις 20 Ιουλίου και εν συνεχεία για τον "Αττίλα 2".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχω ρείτε θα πάμε χρονολογικά όπως το καθορίσαμε.

Colley

3/3 Δ.Α.Μ. 20-11-86

159

ΜΑΡΤΥΣ: Ζητώ και εγώ συγχώμη . Σεις διευθύνετε.

Η γνώμη μουείναι ότι αποδυναμώθηκε , αν το δούμε από πρώτη αποψη. Αλλά και η μεραρχία να ήταν εκεί, κύριε Πρόεδρε, και κύριοι βουλευτές, εφόσον δεν υπήρχε ναυτική υποστήριξη, δεν υπήρχε αεροπορική υποστήριξη , το τριήμερο του αγώνα που έδωσαν οι μονάδες στην Κύπρο, θα διαρκούσε 10-15 ημέρες, οπότε θα πέφτανε οι αεροπορικές δυνάμεις της Τουρκίας -οπως και συνέβη - και οι ναυτικές δυνάμεις και θα αποκλείστο . Είναι νησί και η άμυνα ενός νησιού, δεν διαρκεί πολύ, αν δεν έχει υποστήριξη από την μητέρα γη, από τις βάσεις υποστήριξε. Άλλωστε, το είδαμε με τα Ιαπωνικά νησιά τι συνέβη και ήταν πιστεύω να μην αμφιβάλλουν γι' αυτό, όσο και αν ήταν αυταρκής εκεί πέρα. Θα αποκλείνητο τελικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως, αυτό το καταλαβαίνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Το αντιλαμβάνομαι ότι θα διαρκούσε πάρα πολύ ο αγώνας. Αν υπήρχε διπλωματική επιτυχία, αν επενέβαιναν άλλοι που ήθελαν να βοηθήσουν την Ελλάδα και την Κύπρο, ίσως, να υπήρχε άλλη εξέλιξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τώρα, αν η άμυνα ενός νησιού είναι δύσκολη υπόθεση, θα ήθελα να μου πείτε τι είναι η απόβαση σε ένα νησί;

(3ΒΛ)

(38)

160

1/4 BA ΜΠ 20-11-1986

ΜΑΡΤΥΣ: Η απόβαση είναι ως δυναμική ενέργεια, που γίνεται σ'ένα νησί, ή σε μια χερσάνησο, για να δημιουργηθεί ένα προγεφύρωμα και προϋποθέτει και ναυτική υπεροχή και αεροπορική υπεροχή. Και διαφέρει από την αποβίτσα που πηγαίνει σε φιλικό έδαφος, σε ουδέτερο έδαφος. Αυτή είναι η έννοια της αποβάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι από τα δυσκολότερα στρατωτικά εγκειοήματα η απόβαση, ναί ή όχι;

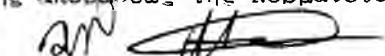
ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Είναι από τα δυσκολότερα στρατιωτικά εγκειοήματα.

Και εφόσον υπάρχει οργανωμένη άμυνα, και από την δλλη μεοιά, αεροπορική κάλυψη — και ναυτική υποστήριξη, σε συνδυασμό με τα δύο, είναι ίσως επικείρηση να είναι δύσκολο να επιτύχει αν ατυπηθεί τη στιγμή της αποβάσεως ή λίγο πριν της ενέργειας της αποβάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σερετε δλλη άνωμα μικρή— όχι μεγάλη δύναμη, και όταν λέω μικρή, δεν το λέω από πλευράς πληθυσμού, λέω μικρή σε σημασία — η οποία να έκανε καμία απόβαση και να επέτυχε :

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμούμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η ιστορία η στρατιωτική αναφέρει πλην της αποβάσεως της Νορμανδίας ...

2/4 BA ΜΠ 20-11-1986

161

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι μεγάλη εκτεταμένη επιχείρηση, δεν το συζητάμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): πληγή της απόβασης της Νορμανδίας που έκαναν οι σύμμαχοι δυνάμεις τότε εναντίον του Άξωνος, αναφέρει καμια άλη επιτυχη απόβαση σε κανένα νησί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, ήτσι ή αλλιώς, κατέληξε η Τουρκία να είναι η δεύτερη δύναμη που επέτυχε απόβαση. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Η Τουρκία δεν έκανε απόβαση. Έκανε αποβίβαση. Θα αναφερθώ κατόπιν, και θα το υποστηρίξω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ για το χαρακτηρισμό.

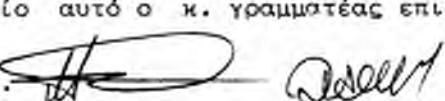
Θα ήθελα να μάθω τώρα, γιατί το λέτε αποβίβαση.

Εδώ έχετε κάνει μια εκθεση, μια κατάθεση, στον ανακοινώνων.

Μπέλια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχετε την καλωσύνη να ρίξετε μια ματιά στην κατάθεση που θα σας φέρει ο κ. γραμματέας και να μας πείτε αν βεβαιώνετε την κατάθεση αυτή και αν είναι αληθές το περιεχόμενό της, αν είναι δική σας, αν αναγνωρίζετε την υπογραφή αλπ.

(Στο σημείο αυτό ο κ. γραμματέας επιβεινύει στο πάντυρα την κατάθεσή του)

3/4 BA ΜΠ 20-11-1986

162

ΜΑΡΤΥΣ: Την αναγνώριζε κ. πρόεδρος και δεν αιφνισβητώ την κατάθεση αυτή . Θα ήθελα να παρατηρήσω , αν στην εν συνεχεία κατάθεσή μου και στα ερωτήματα που μου υποβληθούν, μερικά δεν συμφωνούν, θα σας προσακαλέσω να μου τα ιηπενθυιίσετε , γιατί είναι φυσικό να έχω ξεχάσει ορισμένα. Έχουν περάσει 12 χρόνια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): καλώς.

Οπωσδήποτε επιβεβαιώνετε το περιεχόμενο αυτό ως αληθές κλπ.

Έτσι;

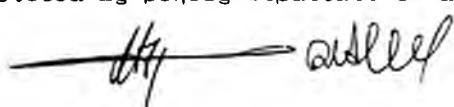
ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πότε ήσασταν βοηθός στρατιωτικού ακολούθου στην Πρεσβεία μας στο Λονδίνο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Λονδίνο ήμουν από τον Ιούλιο του 1972 μέχρι και τέλη Αυγούστου του 1974 , εκτός από μια εβδομάδα που απουσιασα μεταξύ 20 - 30 Ιουλίου του 1974 , που βρισκόμουν σε Τάγμα του Εβρου , στο οποίο πήγανα διοικητής μετά την αποχώρηση από το Λονδίνο , γιατί είχε βγεί η διαταγή αντικαταστάσεως μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ως βοηθός στρατιωτικού ακολούθου υπορετούσατε .;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπορετούσα ως βοηθός στρατιωτικού ακολούθου . Την αρίστη περίο-

4/4 ΡΑ ΜΠ 20-11-1986

163

δο της αποβάσεως και των γεγονότων της Κύπρου, εκτελούσα
 και χρέη στρατιωτικού ακόλουθου, διότι είχε αποχωρήσει ο πλοίαρχος
 πού ήταν ΑΚΕΔ, ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων, Ο δε ευρισκόμενος
 για να παραλάβει παρακολουθούσε μάποια σχολή εκεί, και δεν είχε
 παραλάβει ακόμη. Ήμουν ο ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σχετικά με το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου, είχατε πριν καμια πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου, τα γεγονότα της Κύπρου και την εξέλιξη, τα πληροφορήθηκα πριν από το μεσημέρι της 15ης Τουλίου από το BBC και τα επιβεβαίωσα με τηλεφώνημα που έκανα στο επιτελείο.

ΠΡΟΕΛΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιόν τηλεφωνήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Λεν θυμάμαι τώρα. Σε κάποιο γραφείο τηλεφώνησα. Ο ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων έχει επαφή με τη 2α επιτελική μονάδα του ΑΕΔ και με τα αρμόδια γραφεία των επιτελείων. Δεν θυμάμαι, ύστερα από τόπα χρόνια.

(4Δ)

1/4 ΒΔ Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

164

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς, κύριε μάρτυς.

Σας είπαν, λοιπόν, ότι έγινε το πραξικόπημα αυτό. Από τη στιγμή που μάθατε για το πραξικόπημα από το Ραδιοφωνικό Σταθμό του Λονδίνου, μέχρι τις 20 του μηνός, θα ήθελα να μας πείτε τι πληροφορίες είχατε. Λέτε μάλιστα σ'ένα σημείο της καταθέσεώς σας, ότι ορισμένες πληροφορίες προήρχοντο από λίαν αξιόλογη πηγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε, από λίαν υψηλά πρόσωπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην πορεία της συζητήσεως, αν αυτό δεν αποτελεί μυστικό και δεν εκθέτει το κράτος, μπορείτε να μας πείτε γι'αυτή την αξιόλογη πηγή. Λοιπόν, πέστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, η πρόθεσή μου είναι να αναφερθώ στα πραγματικά γεγονότα που έλαβαν χώρα καψπρος διαφώτιση όλης της Επιτροπής να μην αρκεσθώ να σας πω ότι έδωσα την τάδε πληροφορία, αλλά να την σχολιάσουμε, χωρίς να σας πάρω πολύ χρόνο, για να εκτιμήσετε έτσι τη ρόλο διεδραμάτισε η Μεγάλη Βρεταννία στα υπό εξέλιξη γεγονότα και σε ένα μικρό περιθώριο που ευρίσκετο ο Σίσκο στο Λονδίνο τη ρόλο έπαιξε αυτός, κατά τις πληροφορίες πουείχα και την προσωπική εκτίμηση, εντύπωση του ΑΚΕΔ.

Η ενέργεια εναντίον του Μακαρίου, ειλικρινά με σοκάρισε,

2/4 Δ. (K.O.) 20.11.86

165

δηλαδή μου δημιούργησε ανησυχία μεγάλη. Γιατί έχοντας ζήσει δύο χρόνια στο Λονδίνο, ήξερα τις απόψεις των Βρετανών, τόσο των στρατιωτικών, όσο και των διπλωματών, που εχειρίζοντο την υπόθεση της Κύπρου και ήξερα ότι επ' ουδενί λόγω θα εδέχοντο λύση, όπως τουλάχιστον εκ των υστέρων αποφασίσθη με Σαμψών, καιτην ενέργεια κατά του Μακαρίου.

Από την αρχή αυτή προσπάθησα, εκμεταλλευόμενος και τις γνωριμίες και το προσωπικό του γραφείου και εν συνεργασία με την Πρεσβεία -και εδώ ήθελα να κάνω την εξής παρένθεση, ότι αναπληρωτής πρέσβυτος ήταν τότε ο κ. Διαμαντόπουλος, μη έχοντας καμία σχέση, μπορώ να πω μάλιστα ότι ήταν αντίθετος με το καθεστώς των Αθηνών, προς τιμή του επέδειξε ζήλο, εγώ είμαι μικρός, αλλά είμαι υποχρεωμένος να τα πω έναντι αυτού, έδειξε ικανότητες τέτοιες που δυστυχώς δεν εισακούστηκαν εδώ στην Αθήνα, οι οποίες αν εισηκούντο θα είχαμε άλλο αποτέλεσμα.

Επίσης, θα ήθελα πριν προχωρήσω να πω, ότι πολλάκις θα αναφερθώ σε πληροφορίες που προτίρχοντο από μέσα ενημερώσεως. Οι Βρετανοί, οι οποίοι διακρίνονται για την ελευθερία των μέσων ενημερώσεως και που ο καθένας εκεί διατυπώνει ελεύθερα τη γνώμη

3/4 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

166

του, όταν τα θέματα αυτά άπτονται της εξωτερικής της πολιτικής, ο Τύπος, βάσει άγραφου νόμου, ακολουθεί τις υποδείξεις του Υπουργείου Εξωτερικών.

Όπως σας είπα προηγουμένως, πληροφορήθηκα το γεγονός αυτό και προσπάθησα να έρθω σε επαφή με το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης της Βρετανίας, με τους συνδέσμους αξιωματικούς και με γνωστούς και πηγές που είχα στο Υπουργείο Εξωτερικών.

Οι πρώτες μου επαφές ήταν διστακτικές και μου είπαν περιμένετε, θα κάνει δήλωση ο Υπουργός Εξωτερικών στις 3.30' περίπου στη Βουλή; των Κοινοτήτων. Πραγματικά, έκανε δήλωση ο Υπουργός Εξωτερικών, καυτηρίασε την ενέργεια αυτή εναντίον του Μακαρίου, ήταν όμως πολύ επιεικής στους χαρακτηρισμούς του, ως πρώτη δόση. Ήταν διστακτικός και αρκεί να σας πω το εξής,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μιλάμε για τον κ. Κάλαχαν;
ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, για τον κ. Κάλαχαν. Όταν σε παρατήρηση του υπουργικού Γραμματέως του NATO, λόρδου Κάριγκτον, ο οποίος ήταν σκιάδης Υπουργός Εξωτερικών, του είπε ότι πρέπει να ζητήσετε να φύγουν δλα τα ελληνικά στρατεύματα από την Κύπρο, είπε;

Κοιτάχτε, μη βιάζεσθε - και αυτό μπορείτε να το ζητήσετε από την Πρεσβεία, υπάρχει το έγγραφο των πρακτικών της συνεδριά-

4/4 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

167

σεως- μη βιάζεσθε, είναι τόσο πολύ αυτό που ζητάτε. Την πρώτη μέρα μιλάω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Τα ελληνικά στρατεύματα να φύγουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια. Μιλούσε μόνο για τα ελληνικά στρατεύματα και είναι ορθή η διευκρίνησή σας.

Κατ'ιδίαν, δύναται, μετά τις δηλώσεις του Κάλαχαν, οι διπλωματικές πηγές μας τόνισαν ότι: Ήρωτον, η Βρεταννία δηλώνει ότι έχει καταλυθεί η ανεξαρτησία της Κύπρου με την επέμβαση των ελληνικών δυνάμεων.

(4K.)

168 K 1/4

XM 20.11.86

168

Δεύτερον, δεν δέχονται επ' ουδενί λόγω τον Σαμφών ως Πρόεδρο.

Και μας ~~τότιζαν~~ και έχει σημασία αυτό που θα σας πω για τη συνέχεια διότι πάντοτε τις ανακοινώσεις της επομένης οι διπλωμάτες, οι διπλωματικές πηγές που είχαμε μας τις έδιναν εκ των προτέρων, για να προετοιμασουν τη γνώμη ~~θα~~ επιθυμούσαν ~~για~~ ενρισκαν ~~να~~ σφήνη την ενέργεια της αντικαταστάσεως του Σαμφών με τον κύριο Κληρόδο. Είναι η πρώτη ένδειξη της πληροφορίας. Αυτή την πληροφορία τη διέβιβασα αμέσως στο Αρχηγείο Ενδπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ έχω σημειώσει, δύο θυμάμαι την ώρα περίπου που έδινα τις πληροφορίες, και τον αριθμό του σήματος για δύο έχω σήματα, από το ημερολόγιο που είχα. Την έστειλα στις 04/11/86 ώρα περίπου 7μιλώ για ώρα Αγγλίας-ώρα Ελλάδος στις 06/11/86 απόγευμα-με τον αριθμό σήματος 184.2/127/873. - Μιλάω για τις 15 Ιουλίου, μιλάμε για την ημέρα που έγινε η ενέργεια στην οποία για να είμαι ειλικρινής διέγρα να δεχθούμε τις απαιτήσεις των Βρετανών, πλην της αντικαταστάσεως των αξιωματικών, γιατί θα δημιουργείτο ίσως ειδικό πρόβλημα για τα υπόλοιπα στρατεύματα, , μη αποκλειομένης αργότερα της αντικαταστάσεως και δηλώσει

2/4 Κ XM 20.11.86

169

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Αντικαταστάσεως των στρατευμάτων....

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι .Πλην της αντικαταστάσεως, επισήμως δεν μας έλεγαν να φύγουν δια τα στρατεύματα, μας έλεγαν να διώξουμε διλούς τους αξιωματικούς οι οποίοι αναμείχθησαν στην ενέργεια αυτή. Η 15η Ιουλίου πέρασε μ αυτές τις πληροφορίες.

Από το βράδυ έφθασαν πληροφορίες διτι ο Μακάριος Φυρίσκεται σε Βρεττανική βάση και απ' εκεί θα αναχωρήσει και θα έλθει στο Λονδίνο.

Πηγαίνουμε στις 16 Ιουλίου. Άνακοινώνεται απότα μέσα ενημερώσεως διτι ο Μακάριος ζει. Δινεται ευρεῖα δημοσιότητας-και παρακαλώ αυτό να το προσδέξετε - από τα μέσα ενημερώσεως γύρω από τη συνθήκη εγγυήσεως. Ειδινώς τα μέσα ενημερώσεως κάνουν ανάλυση του άρθρου 4 που αφορά την επέμβαση του δικαιώματος επεμβάσεως των εγγυητριών δυνάμεων. Στις 11/0η ώρα ο Υπουργός Εξωτερικών κανει δηλώσεις στη Βουλή των Κοινοτήτων- Προηγουμένως θέλω να πω το εξής: Μας έρχεται στο γραφείο πληροφοριών διτι η Τουρκία κάλεσε το Βρετανικό Πρεσβευτή στην Αγκυρα και του ζήτησε εις εφαρμογή του άρθρου 4 της συνθήκης εγγυήσεως να επέμβουν ή από κοινού ή μόνοι τους - η Τουρκία. Ο Υπουργός Εξωτερικών ο κύριος Κέλαχαν έκανε ενημέρωση στις 11/0η ώρα ση Βουλή των Κοινοτήτων την οποία παρακολούθει εκπρόσωπος της Πρεσβείας οποιασδήποτε

3/4 Κ ΧΜ 20.11.86

170

χώρας ελεύθερα . Εκεί ενώ δήλωσε δτι δέχεται με ικανοποίηση τη δήλωση της Ελληνικής Κυβέρνησης, δτι δεν θα φιγεί το συνταγματικό καθεστώς της Κύπρου, οτι θα ελεγχθούν οι Ελληνες αξιωματικοί αν ανεμέχθησαν, δτι δεν θα φιγεί η Τουρκοκυπριακή Κοινότης, που ποιρύπτει δτι η Τουρκία εξήτησε από τη Βρεταννία να έχουν διαβουλεύσεις γύρω από τη συνθήκη εγγυήσεως, Ταυτόχρονως έρχεται άλλη πληροφορία στο γραφείο μέσω του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης από σύνδεσμο αξιωματικών δτι η Τουρκία έθεσε σε πολεμική ετοιμότητα τις μονάδες της. Αρχίζει η προπατοκευή για ενδεχόμενη απόβαση στην Κύπρο. Μιλάω για τις 16 του μηνός. Την πληροφορία αυτή την έστειλα εις το ΑΕΔ και στα αρμόδια γραφεία των διλλων επιτελείων-οπωσδήποτε δεν θυμούμαι ακριβώς αν είναι δια ή δρι, γιατί εκοίταξα να δω ποιά πληροφορία ενδιαφέρει το Ναυτικό, ποιά την Αεροπορία και αναλόγως, αλλά οπωσδήποτε στο β' ίλαδο της ΚΥΠ, γιατί είμαι υποχρεωμένος εκ του κανονισμού να στέλνουμε τις πληροφορίες στο ΑΕΔ, στη δευτέρα ΜΕΟ, στην ΚΥΠ, ή ίλαδο και στα ανάλογα δεύτερα επιτελικά γραφεία αναλόγως τις αρμοδιότητες, τις εκτιμήσεις που θα έκαναν αυτοί.

(HN)

4K

1/4 N. Z.B. 20-11-86

171

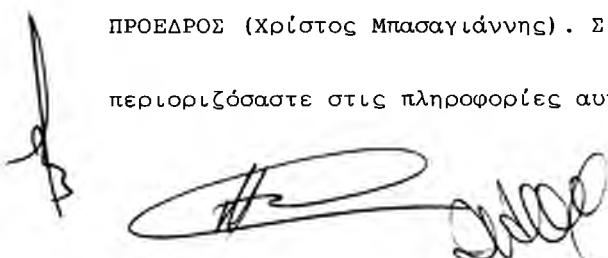
EMMANOYHLA PAPASTEΦANAKHS. ARIΘMOS σήματος;

MAPTYΣ. 'Έχω σημειώσει ώρα 12.30' ότι έστειλα την πληροφορία με το σήμα 159120250. Θέλω όμως να κάνω διεύκρινη ση για να μην παραεγγηθώ.

'Έχουν περάσει 12 χρόνια από τότε και έχω σημειώσει τους αριθμούς των σημάτων στο ημερολόγιό μου και αυτό για να ελέγχω αν θα φεύγουν τα σήματα. Πιθανόν να έχω καποιο λάθος, για αυτό κάνω την διευκρίνηση προς άρση παρεξηγήσεως. Εδώ διορθώνω τον αριθμό του σήματος, είναι 159158/874 και όχι ο αριθμός που έδωσα προηγουμένως.

Για πρώτη φορά ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΩΝ θέτει θέμα ανακλήσεως των ΕΛΛΗΝΩΝ αΞΙωματικών. Αυτό έγινε την Τρίτη στις 16 του μηνός. Περνάει η ημέρα με διάφορες πληροφορίες και δημοσιογραφικές και από πηγές πληροφοριών ότι η Τουρκία ιινητοποιεί τις δυνάμεις της. Επικοινωνώ με την 2α ΜΕΟ με τον κ. Τζαμαλούκα του οποίου θέτω υπόψη τις πληροφορίες και προφορικά με τον αρμόδιο αλάδι της ΚΥΠ, δεν θυμάμαι το όνομα του αξιωματικού, που ήταν εκεί. Την Τετάρτη το πρωΐ στις 17 του μηνός έχουμε τις εξής πληροφορίες...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σ' αυτό το σήμα που στείλατε στις 16/7, περιοριζόσαστε στις πληροφορίες αυτές ή κάνετε και σχόλιο;

2/4 N. Z.B. 20-11-86

172

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εκανα και σχόλιο. Απ' ότι μπορώ να θυμηθώ το σχόλιο έλεγε ότι δέον να αναμένεται επέμβαση - αυτό θα το βρείτε σε όλα τα σήματά μου - είτε από κοινού Βρεττανίας και Τουρκίας ή μονομερώς της Τουρκίας και να λάβετε τα αινάλογα μέτρα. Τηλεφωνικώς ζητούσα να δεχθούμε τους όρους αντικαταστάσεως τουςαμψών γιατί και μόνον το όνομά του προκαλούσε τους Βρεττανούς, ανεξάρτητα των άλλων σαν εγγυήτρια δύναμη. Λόγω του αγώνα τους κατά την διάρκεια της ΕΟΚΑ δεν ήθελαν ούτε να ακούνε το όνομά του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μόνο γι' αυτό το λόγο ή συνέβαινε και κάτι άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ. Και κατά τις συζητήσεις μας αλλά και πριν από την ενέργεια εναντίον του Μακάριου, οι Βρεττανοί έλεγαν πρέπει να ξέρετε πόσα θύματα είχαμε εμείς κατά την διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ. Βέβαια και η δική μας απάντηση ήταν, ξέρετε πόσοι Έλληνες σκοτώθηκαν από τους Βρεττανούς; Οι Βρεττανοί είναι πατριώτες και μετράνε έστω και ένα άτομο αλλά δεν μετράνε πόσοι χάνονται από την άλλη πλευρά, θανατοπόν, έφθασε ο Μακάριος στο Λονδίνο με δηλώσεις που έκανε τις πρωινές ώρες - δεν θυμάμαι ποιά ώρα - πρέπει να ήτανε πρωί, γιατί το προηγούμενο βράδυ εστάθμευσε στην Μάλτα και μετά πήγε με αεροπλάνο στρατιωτικό στο Λονδίνο,

3/4 N. Z.B. 20-11-86

173

Θε δηλώσεις που έκανε καταφέρθηκε εναντίον της ενεργείας στο πρόσωπό του και ζήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων, χωρίς να κάνει διάκριση και να ζητήσει την Βρεττανική επέμβαση. Το λέω αυτό γιατί στην συνέχεια θα αναφερθώ και σε άλλα γεγονότα. Καλώς ή κακώς η Ελλάδα είχε παραβεί την συνθήκη κατ'αυτήν την ερμηνεία.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Την Ελλάδα τί να την καλέσει;

ΜΑΡΤΥΣ. Μιλάω σαν 'Ελληνας και δεν με ενδιαφέρει ποιός ήταν εδώ πλέον.

Τα γεγονότα εξιστορώ. Μου παρέχετε τώρα πιά η πρώτη σοβαρή πληροφορία από πρόσωπο- και θα σας εξηγήσω μετά γιατί δόθηκαν οι πληροφορίες-που ήταν αρμόδιο στις υποθέσεις Κύπρου Τουρκίας Ελλάδος, ότι το Σαββατοκύριακο που μας έρχεται θα πρέπει να είναι θερμό. Στις επανηλειμένες ενοχλήσεις μου να μου δώσουν περισσότερα στοιχεία, δεν μου έδωσαν και εγώ κατάλαβα τί εννοεί και μετο σήμα που έστειλα στην Αθήνα ανέφερα αυτήν την πληροφορία,

The image shows several handwritten signatures and initials. On the left, there is a large, stylized signature. Next to it is a smaller, more fluid signature. To the right of the smaller signature is the acronym '(4EZ)'. Below these, there is a large, horizontal, sweeping signature that appears to be a single continuous line.

(N) 1/4EZ Π.Μ

20.11.86

174

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ, Κύριε Πρόεδρε, του Υπουργείου Εξωτερικών

ή του Υπουργείου Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, του Υπουργείου Εξωτερικών. 'Ηταν πρώην συνάδελφος του στρατού και υπηρετούσε στο Υπουργείο Εξωτερικών, ο οποίος και ακόμη υπηρετεί. Πιστεύω ότι αγαπάει την Ελλάδα, όσο μπορεί να έχωρίσει τα αισθήματά του από βρεταννός διπλωμάτης.

Ο κύριος Κάλαχαν ήταν ενημέρωση της Βουλής των Κοινοτήτων στις 17 του μηνός. Στις 11 η ώρα αρχίζει πάντοτε η ενημέρωση εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 11 το πρωί;

ΜΑΡΤΥΣ, στις 11 η ώρα το πρωί, Τετάρτη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να το έχουμε υπ' όψη μας αυτό για την ενημέρωση,

ΜΑΡΤΥΣ, Κάνει λοιπόν ενημέρωση και ενώ σας είπα την προηγουμένη δεν είχε αναφέρει ότι η Τουρκία είχε ζητήσει να έχουν διαβουλεύσεις, ανακοινώνει πλέον ότι ο Μακάριος βρίσκεται εκεί, έχουν συνομιλήσει, μαζί, αυτή τη στιγμή μιλάει με τον Πρωθυπουργό και πλέον λέει και η Βρεταννία αποδέχεται την πρόταση της Τουρκίας για διαβουλεύσεις γύρω από τη συνθήκη εγγυήσεως και για να εξετάσουμε τι μέτρα

2/4EZ

Π.Μ

20.11.86

175

Θα πρέπει να λάβουμε προς αντιμετώπιση της δημιουργηθείσης ιαταστάσεως στην Κύπρο. Η δήλωση αυτή η οποία ήταν δεικτική και μιλούσε για το τι μέτρα πρέπει να λάβουμε, σε συνδυασμό με την πληροφορία που είχε δώσει διπλωματική πηγή, με ενέβαλε σε ανησυχίες. Ξαναεπανήλθα με ένα σήμα, άν δεν κάνω λάθος είναι το

159 161 /879 αργά το απόγευμα και σε τηλεφωνικές επικοινωνίες που είχα τους είπα ότι πλέον ξεκάθαρα φαίνεται ότι θα έχουμε ενέργεια στην Κύπρο χωρίς να μπορώ να διευκοινώσω στο σχόλιο το οποίο έκανα, άν θα είναι μονομερής από την Τουρκία, ή θα είναι από κοινού με τη Βρεταννία. Εκεί όμως πρέπει να αναφέρω ότι σχολίαζα ότι οι Βρεταννοί δύσκολα θα αναλάβουν οι ίδιοι ενέργεια. Ής συνήθως από την πολιτική τους, θα βάλουν κάποιονάλλο μπροστά για να κάνει την ενέργεια. Συνεχίζονται οι συνομιλίες πλέον μεταξύ Ετζεβίτ και Βρεταννικής Κυβερνήσεως από το απόγευμα που ήλθε ο Ετζεβίτ στο Λονδίνο...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Στις 17 του μήνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 17 του μηνός αφίχθη. Καταβάλλεται προσπάθεια και από την Πρεσβεία και από το γραφείο να μάθουμε τι συμβαίνει.

Μέχρι αργά το βράδυ δεν μπορέσαμε να μάθουμε τίποτα.

3/4EZ

Π.Μ

176

20.11.86

Μόνο αργά το βράδυ μου εδόθη η πληροφορία, από αξιόπιστη πηγή, ότι
 η Τουρκία είναι αποφασισμένη να επέμβει, ότι η Βρεταννική Κυβέρνηση
 δεν μπορεί να συγκρατήσει την Τουρκία. Και ενώ εσυνεχίζοντο οι δια-
 βουλεύσεις όλη τη νύκτα, την επομένη το πρωί, στις 18 του μηνός πλέον,
 διαρρέουν στον Τύπο οι πληροφορίες ότι η Βρεταννική Κυβέρνηση δεν
 μπορεί να συγκρατήσει την Τουρκία, η Τουρκία είναι αποφασισμένη να
 επέμβει και έχουμε δηλώσεις του κυρίου Ετζεβίτ, οι οποίες είχαν το
 προηγούμενο το βράδυ διοθεί, ότι τουρκοκυπριακή κοινότης στην Κύπρο
 έχει υποστεί απώλειες, κάτι που διαψεύδετο από την Αθήνα. Είναι η πρώτη
 φορά που το ισχυρίζεται ο Ετζεβίτ αυτό. Από όσο είμαι σε θέση να γνω-
 ρίζω εγώ, αυτό φαίνεται στο προσκήνιο την Πέμπτη πλέον το πρωί, στις
 18 του μηνός και αποτελεί σοβαρή ένδειξη για μένα τουλάχιστον, σε
 συνδυασμό, ότι πλέον προσπαθεί να βρεί πέραν των άλλων και ηθικά εργο-
 συνδυασμό, ότι πλέον προσπαθεί να βρεί πέραν των άλλων και ηθικά εργο-

προσκήνιον τα επεμβάσεως στην Κύπρο, η Τουρκία. Οι συνομιλίες συνεχίζονται και δηλώ-

οι Βρεταννοί

νουν/ότι πλέον...

προεδρος (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Όταν λέτε συνομιλίες, μεταξύ ποιών;

ΜΑΡΤΥΣ. Μεταξύ Ετζεβίτ και Βρεταννικής Κυβερνήσεως.

προεδρος (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πόσο κάθησε ο Ετζεβίτ;

ΜΑΡΤΥΣ. Κάθησε μέχρι τις 18 το βράδυ.

[Signature] *[Signature]*

4/4EZ

Π.Μ

177

20.11.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήλθε στις 17;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήλθε τις απογευματινές ώρες στις 17 του μηνός και έφυγε μετά ένα 24ώρο περίπου.

(Δ)

(ε2)

1/4 Δ (AK) 20.11.86

1780

*Διαβούλευση
της Επιτροπής
και προσωπικός
αντίτυπος*

Συνεχίζονται οι συνομιλίες. Οι Βραδυνοί πλέον λένε ότι εμείς δεν μπορούμε να ιάνουμε τίποτα και περιμένω να έλθει ο Αμερικανός

Υπουργός Εξωτερικών να αναλάβει αυτός να πείσει την Τουρκία.

Πτώ

Πραγματικά από ~~μεσημέρι~~ της 18ης του μηνός γίνονται διαβουλεύσεις στην Τουρκική πρεσβεία του Λονδίνου, μεταξύ Σίσκο και Ετζεβίτ.

Από τα μέσα ενημερώσεως προβάλονται οι ισχυρισμοί του Ετζεβίτ

ότι υπάρχουν απώλειες στην Κύπρο. Μιλάω για την Τουρκοκυπριακή

Κοινότητα. Από πληροφορία δημοσιογραφική, αξιόπιστη, προερχόμενη

*ηρεμούσαν
προφορτίκησαν
και παραπομπή*

από το περιβάλλον του Τούρκου Πρωθυπουργού, ο χρόνος μετράει

αντιστρόφως για την Τουρκία. Η πληροφορία ήταν αξιόπιστος. Αυτός

που την έδωσε, καίτοι δημοσιογράφος, εγώ τον εξετίμησα ως πολύ αξιό-

πιστο και αυτό επιβεβαιώθηκε από την εξέλιξη των γεγονότων.

Το μεσημέρι έφυγε ο Μακάριος για τα Ηνωμένα Έθνη και με δηλώ-

σεις που έκανε ζήτησε ξανά την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων

και δηλώσε ότι συμφώνησαν απολύτως με την Βρετανική Κυβέρνηση,

αλλά από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω δεν υπήρξε συνάντηση Μακαρίου

και Ετζεβίτ.

Ο Τούρκος Πρωθυπουργός συνεχίζει τις συνομιλίες με τον Αμερι-

κανό Υφυπουργό Εξωτερικών και τις απογευματινές ώρες της 18ης

του μηνός ετοιμάζεται για αναχώρηση. Καλεί τους δημοσιογράφους και

2/4 Δ (AK) 20.11.86

179

κάνει δηλώσεις ότι["]τα χρονικά περιθώρια για την Τουρκία στένεψαν.

Υποστηρίζουμε μία ειρηνική λύση, δεν αποκλείουμε όμως εφόσον δεν
ινανοποιηθούν τα αιτήματά μας να επέμβουμε δυναμικά!"

Το αίτημα της Τουρκίας ήταν να αποχωρήσουν οι ελληνικές δυνάμεις
από την Κύπρο. Ήταν το βασικό αίτημα αυτή τη στιγμή. Οι Βρεταννοί,
από πληροφορίες που είχαμε από διπλωματικές πηγές, αντιπρότειναν
αντικατάσταση του Σαμψών, ανάληση των Ελλήνων αξιωματικών που ανα-
μείχθηκαν στο πραξικόπημα και διευθέτηση της διαφοράς δια των συζη-
τήσεων.

Οι Τούρκοι ήταν ανένδοτοι στη στάση τους.

Οι δηλώσεις του Τούρκου Πρωθυπουργού διαβιβάστηκαν στην Αθή-
να, με το 159/165/882 σήμα προς τη Β'ΜΕΟ και την ΚΥΠ, με σχόλιο ότι
πλέον οι ενδείξεις είναι τέτοιες ότι θα επέμβει η Τουρκία. Η Βρεταννία
δεν θα αναμειχθεί ενεργώς. Γιατί την ημέρα αυτή η Τουρ-
κία ζητούσε από την Βρεταννία, αφού δεν δέχεται η ίδια να επέμβει
σαν εγγυήτρια δύναμη, να της δώσει άδεια χρησιμοποιήσεως των βρεταν-
νικών βάσεων. Οι Βρεταννοί το απέκλεισαν και μας το είπαν ξεκάθαρα
ότι["]δεν δεχθήκαμε". Άλλα ήδη έχει διαμορφώσει την κοινή γνώμη η
βρεταννική αυθέρνηση, που να φαίνεται ότι η μεν Βρεταννία έπραξε
ότι επράξε, και από εκεί και πέρα["]νύπτει τας χείρας της["] και οι

αλλι *μετραξε*, *και από εκεί και πέρα*["]νύπτει τας χείρας της["] και οι

3/4 Δ (ΑΚ) 20.11.86

180

Αμερικανοί ας "βγάλουν τα ιάστανα από τη φωτιά".

Περνάει η μέρα αυτή με τηλεφωνικές επαφές, στην Αθήνα. Θυμούματι μια φορά ότι μίλησα με τον αύριο Γαλατσάνο, τον Αρχηγό Στρατού γιατί με τον Μπονάνο δεν μπόρεσα να επικοινωνήσω γιατί του είπα ότι "η κατάσταση είναι λίγα σοβαρά".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή ποιά μέρα είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Η 18η .

Μου λένε και ο διευθυντής της Β'ΜΕΟ και οι επιτελείς της ΚΥΠ, ότι έχει δημιουργηθεί άσκημο αλίμα για μένα.
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός ήταν ο διευθυντής της Β'ΜΕΟ;
 ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ταξίαρχος Τζαμαλούνας, ο οποίος έτυχε να είναι πατριώτης μου και με το θάρρος μου είπε ότι "έχει δημιουργηθεί πολύ άσκημο αλίμα εις βάρος σου, γιατί νομίζουν ότι έχεις πέσει θύμα των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών". Ήταν το ευχόμουν να είναι έτσι.

(Η)

(4Δ)

1/4 H (Σ.Ν.) 20-11-1986

181

Σημερώνει η 19η Ιουλίου. Σε πρωταρχές δηλώσεις μέσα ενημερώσεως,

ισχυρίζεται ο Κάλλαχαν ότι κάναμε το παν, δηλαδή μπορούσαμε **το κάναμε**,

δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα. Ζητούμε δύως -και φαίνεται ότι

παληρύνει τη θέση του- από την Ελληνική αυθέρνηση να αποσύρει τις

Ελληνικές δυνάμεις από την Κύπρο, όλες, μιλώντας και για τους

αξιωματικούς που ήταν στην Εθνοφρουρά και την ΕΛΔΥΚ.

Ταυσθαρόνως παρέχεται η πρώτη πληροφορία σοβαρά στο γραφείο
ότι ο ιουρκικός στόλος απέπλευσε από τη Μερσίνη και την Αλεξανδρέτα
κατευθυνόμενος προς άγνωστη κατεύθυνση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Τι ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν 09.30' όταν ήλθε η πληροφορία στο γραφείο.

Εδώ θα σας ιουράσω λιγάκι λέγοντας το εξής. Αυτός ήλθε να
μου δώσει την πληροφορία, επειδή ήτο δημοσιογράφος μου ζήτησε
λεφτά. Του λέγω κύρταξε να δεις παζάρια δεν μπορούμε να κάνουμε, εάν
δεν εκτιμήσω εγώ την πληροφορία, την σοβαρότητα της πληροφορίας την
οποία θα μου δώσεις.¹ Πραγματικά μου έδωσε την πληροφορία αυτή και
του είπα "εντάξει θα πληρωθείς, σου δίνω το λόγο μου."²

Είναι κάτι το συνηθισμένο όσο περίεργο και αν φαίνεται
στους κυρίους ...

2/4 H (Σ.Ν.) 20-11-1986

182

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Είναι πράγματι περίεργο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κυττάξτε. 'Όσο περίεργο και αν φαίνεται στους κυρίους που δεν έχουν ασχοληθεί με τις υπηρεσίες πληροφοριών, Είναι κάτι συνηθισμένο.

Του λέγω θα σου δώσω και άλλα λεφτά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Πόσα λεφτά του δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δυόμισυ χιλιάδες δολλάρια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Φθηνός ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οντως ήταν φθηνός. Διότι αν έλθει αύριο κάποιος και μας πει δτι οι Τούρκοι θα βγουν στη Λήμνο, ο αξιωματικός πληροφοριών που χειρίζεται τα θέματα αυτά, δεν έχει περιθώρια να πει αν είναι καριβής ή όχι η πληροφορία. Πρέπει να την πάρει να τη στείλει στο κέντρο και αυτοί να την αξιοποιήσουν. 'Έχει την ευχέρεια αυτή.

Δεν μπορούσα εγώ να διακινδυνεύσω.. Και όπως εξελίχθησαν τα πράγματα, απεδείχθη αληθής η πληροφορία.

να πας και

Του λέγω, / να έλθεις να μου πεις από πού φεύγει ο δύκος των δυνάμεων - από την Αλεξανδρέτα ή τη Μερσίνη - καίτοι η εκτιμηση για ένα επιτελή ήταν σαφέστατη. Εάν οι Τούρκοι θέλανε να βγουν τη νύχτα της 19 προς 20 του μηνός, θα έφευγαν από τη Μερσίνη, η οποία ήταν σε απόσταση 60 μιλίων από την Κύπρο.

3/4 H Σ.Ν. 20-11-1986

18

Πραγματικά μετά από μία ώρα περίπου ή δύο, δεν θυμούμαι, περί το μεσημέρι, ήλθε και μου λέγει: κύτταξε να δεις, έχω να σου πω το εξής. Ο όγκος των δυνάμεων φεύγει από τη Μερσίνη. Φεύγουν περίπου 30 σκάφη. Και παρακαλώ σημειώστε το, διότι αν δείτε την αντίθετη πλευρά των Τούρκων, έφυγαν 31 σκάφη. Αυτός μου είπε 30 σκάφη, θιχαν ανταποκριτή αυτοί εκεί." Από εδώ και πέρα, δεν μπορώ να σου πω τίποτα, διότι απηγόρευσαν να έχουν επαφή μαζί μας. Θέλω μόνο να σου πω ότι η επιβίβαση γίνεται εσπευσμένα, αφήνουν πίσω τους φόρτους, δεν παίρνουν πολλά πράγματα." Και απ' ότι είπε ο ανταποκριτής επιβιβάζονται γύρω στα 35 με 40 άρματα. 'Ενα τάγμα αρμάτων μου είπε αυτός.

'Εστειλα νέο σήμα αστραπιαίο αυτή τη φορά - δεν έχω τον αριθμό του-στο Επιτελείο, αλλα η ώρα πρέπει να ήταν 12.30' με 13.00' - που τους έλεγα ότι έφυγαν από τη Μερσίνη. Ενώ προσπάθησα να μιλήσω τηλεφωνικά με την Αθήνα και συγκεκριμένα με το ΑΕΔ.

Μετά από λίγη ώρα έρχεται ένας υπάλληλος του γραφείου και μου λέγει ότι μια αντιπροσωπεία αξιωματικών του Ναυτικού που ευρίσκετο εκεί με το νομικό σύμβουλο του Αρχηγείου Ναυτικού μιλάει με τον Υπαρχηγό του Ναυτικού. Πήγα στο τηλέφωνο. Και του λέω: "Κύριε Ναύαρχε, σας έχω στείλει μία πληροφορία το πρωΐ. Κυττάξτε, στέλνω ένα άλλο σήμα τώρα. Δέστε το. Αυτό έχει μεγαλύτερη σημασία πλέον."

4/4 H (Σ.Ν.) 20-11-1986- 18t/

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιό ήταν το όνομα του Υπαρχηγού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμούμαι, ιύριε Πρόεδρε.

Δεν ξέρω τίποτα μου εδήλωσε ο Υπαρχηγός του Ναυτικού. Θα σου φωνάξω το 2ο ΕΓ, τον κύριο Νικολόπουλο. Πραγματικά μετά από λίγο ήλθε ο πλοίαρχος ή Αντιπλοίαρχος-δεν ενθυμούμαι τί βαθμό είχε τότε ο Νικολόπουλος-ο οποίος μου είπε ότι μ' αυτά που λές είσαι εκτός πραγματικότητος." Είσαι να πούμε με τη σημερινή έννοια, εξωγήγενος.

"Δεν μπορώ να κάνω τίποτα. Αυτά που λές είναι πολύ σοβαρά. Δεν τα πιστεύει κανείς εδώ πέρα." Του λέγω, σε παρακαλώ πολύ πήγαινε ειδοποίησε τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων." Μου λέγει, "κάτσε να σε συνδέσω με τον Αρχηγό του Ναυτικού, με τον κύριο Αραπάκη."

(4v)

4H

1/4ν

ΒΠ

20.11.86

185

'Ερχεται ο κύριος Αραπάκης...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 19 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, γύρω στις 1 η ώρα το μεσημέρι. Μπορεί να ήταν 1,30, αλλά μη παίζουμε με τα ημέρα.

Παρουσιάζομαι τηλεφωνικώς γιατί δεν εγνώριζα τον κύριο Αραπάκη, του λέω ποιος είμαι, του λέω¹ κύριε αρχηγέ σας έστειλα κάτι το πρωί, το είδατε²; Μου απάντησε³ ναι⁴. Του λέω⁵ σας στέλνω άλλο τώρα⁶ και πλέον αναγκάστηκα να του μιλήσω ανοικτά διότι θα ήτο ουτοπία η βλακεία για εμένα να πιστεύω ότι Εγγλέζοι δεν σπάγανε τα σήματα που έπτελνα εγώ. Όταν λέω⁷ σπάγανε⁸ εννοώ αποκρυπτογραφούσαν.

Και μου απαντάει⁹ μη φοβάσαι¹⁰, κύριε Περδίκη, έχω λάβει τα μέτρα μου και αύριο το πρωί η θάλασσα της Κυρήνειας θα είναι γεμάτη με τα κορμιά των Τούρκων στοιατιωτών¹¹. Πραγματικά και εγώ ανεθάρησα, ήταν μια ένδειξη πολύ καλή για εμένα. Όμως δεν ησύχασα αλλά συνέχισα. Μου¹² ξαναείπε μην ανησυχείτε, κύριε Περδίκη, αύριο θα τους περιποιηθούμε.

'Ηταν κάτι φυσικό δηλαδή να περιμένω μια τέτοια απάντηση από τον αρχηγό. Δεν ησύχασα και συνέχισα τη συλλογή πληροφοριών.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Και ας σας έλεγε αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δεν μου είπε αυτοσυγκράτηση ούτε μπορούσε να μου πει,

διότι την παραπομπή στις 19 του μηνός ο τρόπος που μίλησα δεν ήταν

2/4ν

ΒΠ

20.11.86

186

αυτός ο ήρεμος που μιλάω τώρα, Μαρότι επειδή έχω ζήσει τα γεγονότα, ξανά νοιωθω πικρία γιατί δεν ακούστηκα. Προς τον αρχηγό του ναυτικού ήταν ήρεμος, δεν τον ήξερα αλλά προς τους επιτελείς του ήτο έντονος ο τρόπος, "μα τι ιάνετε εινεί πέρα εσείς".

Λοιπόν στις 5,30 το απόγευμα-και αυτό έχει σοβαρή σημασία- οι τηλεοπτικοί σταθμοί παρουσίασαν τον τουρκινό στόλο να φεύγει από τη Μερσίνα και την Αλεξανδρέτα. Δεν υπήρχε δηλαδή λόγος να μου τά έχουν δώσει ή να μου τα έχουν πει. Τα είδα πλέον. Βέβαια όταν εγώ δεχόμουντα την πληροφορία από τον δημοσιογράφο δεν ήξερα ότι αυτά θα βγουν στη φόρα. Ούτε είχα το δικαίωμα να περιμένω, για να μη σχολιαστώ γιατί τον πλήρωσα.

Επίσης έδειξαν εικόνες ότι ο Βρετανικός στόλος έφυγε από τη Μάλτα και αναχώρει με κατεύθυνση τη Κύπρο. Δεν υπήρχε μεγαλύτερη ένδειξη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Απόδειξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Λέω ένδειξη συτή τη στιγμή εγώ γιατί μέχρι που να γίνει η απόβαση ήταν ενδείξεις αυτές ότι αύριο θα έχουμε δυναμική ενέργεια στην Κύπρο.

Τηλερώνησα στος διευθύνσεις της δευτέρας ΜΕΟ και έστειλα σήμα λέγοντας ~~ματά, μέτετ~~ να είναι το 159 167/886. Και μίλησα τηλε-

f> προσωπικό
προσωπικό

3/4ν

ΒΠ

20.11.86

187

φωνικώς στο διευθυντή της 2ας ΜΕΟ ταξίαρχο Τζαμαλούνα ο οποίος μου είπε δεν γίνεσαι πιστευτός πλέον, εδώ βγήκε στη φόρα πλέον γίνεται. Στη συνομιλία αυτή υπήρχε εκεί και ο υποστράτηγος Ασβανίτης Γεώργιος, που υπηρετούσε στο NATO και ήταν με ειδική αποστολή του NATO στο Λονδίνο και ευρέθη ακριβώς στη συνομιλία αυτή. Πήρε και αυτός το τηλέφωνο, θα σας γελάσω εάν μίλησε μόνο με τον αύριο Τζαμαλούνα ή και με το αύριο Χανιώτη. Μίλησε όμως και με άλλον, δεν μπορώ να θυμηθώ. Και προσπαθούσε ο άνθρωπος να τους πείσει ότι πλέον οι πληροφορίες είναι πάρα πολύ σοβαρές, ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη. Έγινε μια μικρή διακοπή και πήγα μέχρι απέναντι σ'ένα ξενοδοχείο κοντά στη πρεσβεία στο οποίο σύχναζαν οι αμερικανοί αξιωματικοί για να πιούμε ένα καφέ. Εκεί βρήκα τον πρώτο γραμματέα της πρεσβείας των ΗΠΑ ο οποίος ήταν έλληνας στη καταγωγή. Πρέπει να λεγόταν ή Λεοντάκης ή Λεονάρδος. Συζητώντας για το τι γίνεται, ο Σίσκο την έκανε, μου είπε ότι δεν τα βλέπω καλά τα πράγματα, χωρίς να μου πει τίποτε άλλο, ξέρεις αύριο ....ηπ.

4AK

(ν)

1/4 A.K. K:B. 20.11.1986

188

Βεβαία και αυτό που μου είπε εμένα ότι "δεν βλέπεις καλά τα πράγματα," ήταν αρκετό για νένα. Ενώ ετοιμαζόμουν να φύγω συναντήσονταν αεροπορικό ακόλουθο των ΗΠΑ που ήταν φίλος μου. Τον ρωτώ τι γίνεται και μου λέει, λάβετε μέτρα, γιατί οπωσδήποτε κάτι θα έχετε. Γυρίζω αμέσως στην πρεσβεία και προσπαθούσα να επικοινωνήσω με ηποιον. Μιλά με την αίθουσα επιχειρήσεων. Οι αξιωματικοί ήταν αν δεν με απατάει η μητέρα μου, ενας συμμαθητής μου Αράνης, ο Λούκουστος, ένας Στρύμπος και ηποιος άλλος. Ήχαν δίκιο οι άνθρωποι δεν είχαν το βέτο να μου πούσε το δεχόμαστε, θα το πάρωμε, θα το διαβιβάσουμε.

Εκείνη την ώρα κάθητά το τηλέφωνο και με καλούσαν από την ΚΥΠ. Ήταν ο διευθυντής του γραφείου του αρχηγού της ΚΥΠ, Αύριος Δασθόπολος, ο οποίος μου έκανε το εξής ερώτημα: "Ξέρεις ότι ο βασιλιάς έφυγε από το Λονδίνο και πήγε στην Κύπρο." Πραγματικά και τώρα γελά. Του λέω σε ασχημη γλώσσα, γαιτέ θιαφέραμε κατά μία ιάξη, έμασταν ομοιόβαθμοι, δεν μπορώ να την χρησιμοποιήσω "τι θέλετε εσείς με τον βασιλιά. Με τον βασιλιά ασχολείσθε; Δεν πάει να σκοτωθεί ο βασιλιάς, έλληνας είναι και αυτός. Αύριο βγαίνουν οι Τσύρκοι στην Κύπρο και εσείς ασχολείσθε με το που πήγε ο βασιλιάς;"

2/4 A.K. K.B. 20.11.1986

189

Μου απαντά ότι δεν ξέρει πίποτε και του είπα να μου βάσει τον αρχηγό της ΚΥΠ. Πραγματικά έρχεται στο τηλέφωνο ο Σταθόπουλος και πριν προλάβω να του αναπτύξω τις πληροφορίες άρχιζε και με κατσά - διαζε : "τι είναι αυτά που κάνεις, τι είναι αυτά που στέλνεις,

προτότυπα Επεισες θύμα των βρεττανικών υπηρεσιών πληροφοριών κ.λ.π.". *αρχηγός*

προτότυπα Μα, στρατηγέ-του απαντώ, εδώ είναι φως φανάρι ότι ξεκίνησε." *προτότυπα*

Και μου λέει. "εγώ ξέρω, πάνε για απόκτησεις, θα φθάσουν μέχρι έξω από τα χωρικά ύδατα και θα γυρίσσουν πίσω".

"Μακάρι, του είπα και εγώ.

Προσπαθώ μετά να επικοινωνήσω με το γραφείο αρχηγού, όπου βρήκα τον ταγματάρχη Παλαίνη. Του λέω : "Ρε Μπάμπη - γιατί είναι γνωστός μου και φίλος μου - τι κατάσταση έίναι αυτή;".

Μου λέει : "τι να κάνω, δεν με πιστεύει κανείς. Τι να κάνω να πάω να τους σκοτώσω". Και δεν σας αποκρύπτω ότι είπα, πάρει ένα αυτόματο και καθάρισέ : τους από εκεί πέρα. Άύριο θα ξεφτιλιστούμε."

Περνούσε ο χρόνος και ο υποστράτηγος Αρβανίτης μου λέει να φύγωμε για την Αθήνα, Το ηέτρησα, γιατί χρειαζόμουνα και εκεί και του λέω να φύγουμε. Πάγκωνα τηλέφωνο την ΟΑ και ζητώ να μου αλείσουν μία θέση με την BA, με τις βρεττανικές Αερογραμμές, που

προτότυπα

προτότυπα *προτότυπα*

3/4 A.K. K.B. 20.11.1986

190

είχε πτήση, 8η ώρα το βράδυ - έχουν μιά μέρα διαφορά το καλοκαίρι - που ήταν Λονδίνο - Αθήνα-Λευκωσία. Η απάντηση μετά από λίγοι ήταν · ότι η πτήση προς την Κύπρο ακυρώθηκε. 'Άλλη σοβαρή' ένδειξη ότι κάτι θα συμβεί. Οπότε . παιρνώντας αξιωματικό σύνδεσμο που έχουμε οι στρατιωτικοί ακόλουθοι στο υπουργείο Εθνικής Αμύνης της Βρετανίας , Βρετανό αξιωματικό, στο σπίτι, για να του πα', κάνοντας ότι δεν ήταν την ακύρωση της πτήσεως ότι αύριο θα πάω στην Ελλάδα. Ειδικά το αναφέραμε αυτό, αν θέλαμε , οι αξιωματικοί του NATO. Μου λέει η γυναίκα του ότι δεν είναι εδώ και πάρτον στην Υπηρεσία. Τον πήρα και βγήκε ο βοηθός του. Του είπα ότι "σε πήρα να σου πω, ότι θέλω να πάω στην Ελλάδα, αλλά ζήτησα να βγάλω εισηγήριο με την BA και μου είπαν ότι ακυρώθηκε η πτήση." Επιπλέον τον ρώτησα "τι άλλα νέα" και μου απαντά ότι, "εμείς μαζέψαμε το βρεττα-νικό προσωπικό και του θύσαμε εντολή να μαζευτεί στις βάσεις. Δηλαδή οι βρετανοί πωλίτες και το στρατιωτικό προσωπικό που ζούσε στην Κύπρο πήραν εντολή να μαζευτούν στις βάσεις." Ήταν φανερή πλέον η ένδειξη ότι θα έχουμε ενεργεια από την Τουρκία πλέον και όχι από την Βρετανία. Μίλησα με την αίθουσα επιχειρήσεων, τα ίδια πρόσωπα · ή ίδια απάντηση και δεν μπορούσα να κάνω διαφορετικά, μου είπαν θα θέσσουν υπόψη την πληροφορία. Ρώτησα που είναι ο Αρχηγός των

4/3 A.K. K.B. 20.11.1986

171

δευτέρα
Ενόπλων Δυνάμεων, μου είπαν ότι απουσιάζει και μίλησα με την ΜΕΟ.

και μου είπαν ότι θα θέσουν υπόψη την πληροφορία στον ΑΕΔ, αλλά

ναι έχεις υπόψη σου ότι αυτοί δεν βρίσκονται αυτά που λεγ. Διότι

ξέχασα να σας πω και το διορθώνω τύρα, ότι την δεύτερη φορά όταν

ήλθε ο δημοσιογράφος και μου είπε για τα σκάφη, μου είπε ότι

δεν είπιβιβάστηκε όλη η μεραρχία που ήταν στην Μερσίνη. 'Εμειναν

πίσω μονάδες.' Έμεινε πίσω ένα σύνταγμα μεραρχίας, ήταν

ακόμα ένα σύνταγμα της μεραρχίας-και έτσι έγινε-να ρθεί από κάπου,

εκτός από την Μερσίνη που ήταν και δεν προλαβαίνε γιατί αυτοί

βιαζόταν να κάνουν την ενέργεια.

(Σ)

(4ΑΚ) 1/4 ζ (Θ.Σ.) 20-11-86

192

Τηλεφωνώ ξανά στο γραφείο αρχηγού στρατού και βρήκα τον υπασπιστή του αρχηγού στρατού, του κ. Γαλατσάνου, έναν υπολοχαγό ή λοχαγό Γρίβα, ο οποίος μου είπε ότι ο αρχηγός λείπει και τον διέταξα να πάει να βρει τον αρχηγό στρατού και να του θέσει υπόψη τις τελευταίες

F1 Δα εξελίξεις που έχουμε από το Λονδίνο. Δεν ξέρω τι έκανε γιατί δεν

F1 Στρατιωτικού του ξαναείδα μετά εγώ τον υπολοχαγό. Ελπίζω ότι *εργάζεται πάνω την* *χρήση προσωπικού* *διαταγή.*

Με τις ειδήσεις των 9.30' τα βρεττανικά μέσα ενημερώσεως πλέον

Δηλαδή έκαναν μια πλήρη στρατιωτική ανάλυση της επεμβάσεως της Τουρκίας στην Κύπρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα με καταλάβουν καλύτερα οι κύριοι που προέρχονται από το στρατό. Είπαν ότι υπάρχουν δύο ακτές αποβάσεων η Αμόχωστος και η Κυρήνεια. Η Αμόχωστος θέλει 48 ώρες για να φθάσουν οι μονάδες από την Αλεξανδρέτα. Η Μερσίνη είναι τόσο κοντά που μέσα στην νύκτα που έρχεται μπορούν να πάνε οι αποβατικές δυνάμεις. Υπάρχουν κόλποι αποβάσεως και έδειχνε τις περιοχές που είναι αιμώδεις, που έχει άμμο δηλαδή που μπορούν να πλησιασουν τα αποβατικά. Έκαναν ανάλυση των στρατιωτικών δυνάμεων της Ελλάδος και αν έχουμε δυνατότητα αποκρούσεως. Και ανέφεραν τις δυνάμεις έχουμε. Ότι έχουμε υποβρύχια, ότι έχουμε φάντομ φτι μπορούμε να επέμβουμε.

Δηλαδή

2/4 ζ

(θ.Σ.)

20-11-86

193

Έλεγαντι δυνατότητες-αν δεν ολοκληρώσουν την αποστολή τους εντός

της επομένης - Όι Τούρκοι έχουν για να ενισχύσουν το προγεφύρωμα,

Αυτές τις πληροφορίες τις μεταβίβασα πλέον , όπως είχα

υποχρέωση , στο επιτελείο . Και στις 11 η ώρα μέχρι που να έλθουμε

σε επαφή το βράδυ ξαναεπιχείρησα να μιλήσω με το αρχηγείο στρατού

και με το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων . Δεν βρήκα κανενα αρμόδιο

εκτός από την αίθουσα επιχειρήσεων . Βρήκα ένα αντισυνταγματάρχη

Καλογερόπουλο στο αρχηγείο στρατού ο οποίος ήταν ασχετος και δύτις

ήταν ασχετος . Δεν ήξερε τίποτα . Και από το όνομα που άκουσα δεν

μπόρεσα να έλθω σε περαιτέρω επαφή αλλά πήρα τον κ. Τζαμαλούκα στο

σπίτι του που ήταν και του ξαναέθεσα το θέμα πως έχει . Και μου

είπε ότι θα ειδοποιήσει τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων .

Παρέμεινα στην πρεσβεία - όπως παρέμεινε ο πρέσβυς και οι
άλλοι - και στις 20 του μηνός στις 3.30' το πρωί εκτύπωσε το τηλέφωνο
και εκλήθη ο πρέσβυς στο Υπουργείο Εξωτερικών . Ήτο πλέον προφανές
τι τον ήθελαν . Δεν υπήρχε αμφιβολία .

Διατηρούσα την ελπίδα ότι θα έχουν ληφθεί μέτρα και θα
καταπούσαν τους Τούρκους βγαίνοντας . Μετά από λίγο ακούσαμε στο B.B.C.
ότι γίνεται αποβίβαση των τουρκικών στρατευμάτων , ότι δεν υπήρχε
καμία αντίδραση και πήρα την αίθουσα επιχειρήσεων .

3/4 ζ (Θ.Σ.) 20.11.86

194

f

θα ήταν γύρω στις 4 η ώρα Αγγλίας , 5 δηλαδή .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . 'Ωρα Λονδίνου ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Ωρα Λονδίνου . 'Εχουμε μια η ώρα διαφορά .

Και ενεφανίσθη ο αντισυνταγματάρχης Στρόμπος τότε ο οποίος μου είπε ότι εμείς τώρα μιλήσαμε πριν από λίγο με την Κύπρο, με τον σκλαβενίτη, αν δεν κάνω λάθος ή δεν ξέρω με ποιόν άλλον μας είπαν, "δεν συμβαίνει τίποτα". "Τι λέτε; τρελαθήκατε"; Εδώ γίνεται απόβαση και σεις καθόσαστε εκεί πέρα ; Μετά από 10 - 15 λεπτά με πάρνει αυτός και μου λέει, "δυστυχώς έχεις δίκαιο". Τι να το κάνω αν είχα δίκαιο . Μακάρι να είχα άδικο εγώ και να είχαν δίκαιο αυτοί . Δεν πέρασε μία ώρα μιάμιση και ενώ ετοιμαζόμουν να φύγω και προσπαθούσα να βρω κάποιους — Συρίσκοντο στο Λονδίνο δύο χειριστές με το αεροσκάφος του Βασιλέως και ένας μηχανικός και δύο άλλοι που εκπαιδευόντουσαν χειριστές αεροσκαφών-. καλεσμένους τους χειριστάς να φύγουμε μαζί . Δεν είχα καμία υποχρέωση να έλθω στην Ελλάδα, ούτε οι χειριστές από ότι προβλέπεται , άλλα εγώ σαν υπεύθυνος, σαν φρούραρχος στην περιοχή αυτή, που ασκούσα καθήκοντα, έκρινα ότι 4-5 χειριστές ήταν πολύ ανάγκαιοι.

Και εδώ θέλω να κάνω μια παρένθεση, ότι δυστυχώς έβγαλαν την διαταγή να πληρώσω τα λεωτά γιατί τους έδιωξα , αφού έγινε μετά

200

4/4 C (Θ.Σ.1) 20-11-86

195

τις 24 Ιουλίου . Βέβαια δεν τα πλήρωσα τα λεφτά . Αυτό ήταν και το πικρό
μου παράπονο . Οι κύριοι συνάδελφοι του στρατού θα καταλάβουν ότι

Γκεριγζές αυτό έπρεπε να κάνει κάθε αξιωματικός . Να έλθουν 4/να σηκώσουν
4 αεροπλάνα . Βέβαια προς τιμήν των συναδέλφων αυτών δεν δέχθηκαν
Γκεριγζές και είπαν να τα πληρώσουν *Βέβαια* δεν τα πλήρωσα, η Ολυμπιακή
Αεροπορία έκανε έκπτωση . Δηλαδή τα έβαλε εις βάρος της . Εν πάσῃ
περιπτώσει έφθασε 6.30'το πρωί, ώρα Αγγλίας, κτύπησε το τηλέφωνό μας
παρουσιάσθηκε στην άλλη άκρη ο διευθυντής του Γ'. Επιτελικού γραφείου
ο ταξιαρχός Παπακωνσταντίνου . 'Αριστος συνάδελφος, αλλά εξεπλάγην
με αυτό που άκουσα . Μου είπε, που ξέρεις εσύ ότι γίνεται απόβαση
στην Κυρήνεια; *Ε*μείς έχουμε πληροφορία ότι πέφτουν αλεξιπτωτι-
στές στον Θύλακα .

The image shows two handwritten signatures and some initials. One signature is a stylized 'P' or 'M' above a large oval containing a stylized 'P'. To the left of the oval is a small vertical mark. To the right of the oval is the text '(4θ)'.

(45)

1/4 Δ. A.M. 20-11-86

196

Η ώρα ήταν 7.30'. Επί δύο ώρες οι Τούρκοι έβγαζαν. Δεν μπορώ να σας πω, τι του είπα, παρά την εκτίμηση που έτρεφα προς αυτόν. Πώς αντέδρασα εκείνη τη στιγμή.

Εν πάσῃ περιπτώσει, μετά μπήκα στο αεροπλάνο της Ολυμπιακής και ήλθα στην Ελλάδα.

Πριν φύγω εκλήθη ο Πρέσβυτος και την πρώτη φορά του είπαν ότι "Ξέρετε, εμείς δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε. Κάναμε, ό,τι κάναμε." και τη δεύτερη φορά "Κυττάξτε, μη χτυπήσετε τους Τούρκους, γιατί έχουμε πληροφορίες ότι μαζεύονται στα βόρεια σύνορα δυνάμεις τους Συμφώνου της Βαρσοβίας."

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ποιός τα είπε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Η Βρετανία, το Βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών.

"Όταν ήλθε και ο Πρέσβυτος, ο οποίος δεν είχε και γνώση της διαδικασίας ανταλλαγής των πληροφοριών, του λέω: Κύριε Πρέσβυτος, ακούστε να δείτε. Αυτό είναι εύκολο. Θα πάρουμε το Υπουργείο, επισήμως πλέον, το 2ο Γραφείο και θα τους πω εγώ: Εδώ μας ήλθε η πληροφορία ότι στα βόρεια σύνορα μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Έχετε υποχρέωση, βάσει της Συνθήκης του NATO, να μας πείτε, αν είναι αληθές ή όχι. Αυτοί δεν μπορούσαν πλέον ν' αντιδράσουν και να μου πουν "Δεν ήταν το λέμε." και μου είπαν: "Να κάνετε την αίτηση

2/4 Λ. Α.Μ. 20-11-86

194

στο Υπουργείο Εξωτερικών." Δηλαδή, ελάτε, μετά από 10 μέρες να σας δώσουμε την απάντηση, όπως και πραγματικά έγινε. Γιατί έπρεπε να μου πουν: Δεν συγκεντρώνονται ή συγκεντρώνονται. 'Ηταν υποχρεωμένοι να δώσουν σαφεστάτη απάντηση και να μας πουν, τί να κάνουμε πλέον, πέραν της Ελληνο-Τουρκικής διενέξεως.'

Εκάναμε την αίτηση έγγραφη στο Υπουργείο Εξωτερικών. Εγώ είχα φύγει, αλλά μου είχε ήδη δημιουργηθεί η εντύπωση ότι αυτό είναι ψέμα.

'Αλθα στο επιτελείο γύρω στο μεσημέρι της 20ης Ιουλίου. Βρήκα εκείνη τη στιγμή να συνεδριάζουν οι Αρχηγοί των επιτελείων και μέσα ήταν ο ταξίαρχος Ιωαννίδης -αν δεν με απατά η μνήμη- και άλλοι επιτελείς. Τους είπα, πώς έχει η κατάσταση και απευθυνόμενος προς τον κ. Μπονάνο του είπα: Κύριε Αρχηγέ, το παράπονό μου είναι ότι δεν με πίστεψε κανένας. Εδώ βγαίνουν. Δικαιολογείται να παίρνω εγώ από το Λονδίνο, να σας πω ότι γίνεται απόβαση, αντί εσείς να πάρετε;

*Γ°
το Λονδίνο*
Και να ειδοποιείται *Γ°* ότι γίνεται απόβαση στην Κύπρο και να μην υπάρχει κανείς στο επιτελείο; Δεν θυμάμαι, τί μου είπε.

λέω
 Εν πάσῃ περιπτώσει, εγώ σας/ότι η πληροφορία που δόθηκε από τους Βρετανούς, ότι μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας στα σύνορα επάνω είναι ψέματα. Να τη θεωρήσετε δεδομένη, ως ψέμα.

3/4 Δ. Α.Μ. 20-11-86

198

Και η προσωπική μου γνώμη, σαν επιτελής, με την πείρα που έχω, είναι ότι πρέπει να χτυπήσουμε το πργεφύρωμα, αν και κακώς δεν έχει χτυπηθεί μέχρι τώρα.

Ζήτησα να πάω στην Κύπρο, γιατί ετοιμαζόταν να φύγει μία μοίρα καταδρομών, η μοίρα καταδρομών της Θεσσαλονίκης με τον κ. Σβάλη και επήγαινε και ένας αριθμός αξιωματικών να ενισχύσει τις μονάδες. Δεν ενεκρίθη και με διέταξαν να πάω στο τάγμα που πήγαινα στον 'Εβρο στη Νέα Βύσση.

Μπήκα στο αεροπλάνο -και έχει σημασία αυτό που θα σταθώ για λίγο να σας πω- και έφθασα στη Θεσσαλονίκη. Εκεί βρήκα τον κ. Ντάβο. Το διοικητή τους Γ' Σώματος Στρατού, ο οποίος ήταν με στολή ημιεξόδου. Τον χαιρέτησα -τον γνώριζα, δηλαδή- και του είπα.

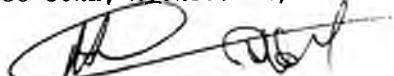
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πού τον βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στο αεροδρόμιο της Μάκρας στη Θεσσαλονίκη.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. 'Ωρα, μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 20 του μηνός το μεσημέρι, το απόγευμα. Πάντως απογευματινές ώρες πρέπει να ήταν. Δεν μπορώ να θυμηθώ τις ώρες τώρα. 'Όπως ξέρετε και ο χρόνος και η διάρκεια είναι τόσο πολλή μεγάλη και τα γεγονότα ήταν έντονα.

Του είπα, λοιπόν: Μα, καλά Στρατηγέ, δεν μετεκινήθη το πολεμι-

4/4 Δ. Α.Μ. 20-11-86

199

κό στρατηγείο να πάει στην περιοχή της Καβάλας, όπου προεβλέπετο;"

Γιατί είχα υπηρετήσει στο Σώμα Στρατού και ήξερα. "Ναι, ναι μετεκι-
νήθη", μου λέει.

Αυτό, όμως, σας το λέω, γιατί όντως δεν είχε μετακινηθεί

Επισήμως το καταδέτω αυτό στον όρο. Είχε πάει μόνο ένας αξιωματι-
κός του 3ου Επιτελικού Γραφείου με ένα-δύο άλλους αξιωματικούς, ο
κ. Διμουλής.

Και ο διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού ασχολείτο να πει
"αντίο" στη μοίρα που θα πήγαινε στην Κύπρο. Και είχε αφήσει την
ευθύνη του Εβρου, τη βασική ευθύνη, εκεί που μας πόναγε να εξασφα-
λισθούμε στην τύχη ενός ταγματάρχου και ευρίσκετο στο αεροδρόμιο.

Εκ των υστέρων μου δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι ο κ. Ντάβος
ήξερε ότι δεν πρόκειται να χτυπήσουμε το προγεφύρωμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Με συγχωρείτε. Γιατί λέτε "ενός ταγματάρχου";
ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε, κύριε. Το Πολεμικό Στρατηγείο, με τη κήρυξη της
επιστρατεύσεως -αλλά και επιστράτευση να μη γινόταν το σχέδιο Ε το
προβλέπει - έπρεπε να γίνει μετακίνηση για την άμυνα. Εκεί ή θα κά-
ναμε άμυνα ή θα κάναμε άλλη ενέργεια αντιπερασπισμού, για ν' ανακου-
φίσουμε τις δυνάμεις, αν κάναμε ενέργεια στην Κύπρο.

(4B)

(θ)
1/4 B. A.M. 20-11-86

200

Δεν μπορεί ο διοικητής του Σώματος Στρατού να πηγαίνει εκείνη τη

Παραδέλτη στιγμή σε ένα τάγμα που πάει σε αποστολή γειά σου. Υπάρχουν

άλλοι αρμόδιοι. Όσο και αν σας φαίνεται παράξενο, είναι σαν να κατέβη ο σρχηγός στρατού να πει σε ένα τάγμα αυτεί γειά σου, που πάει στην Κύπρο. Υπάρχουν επιτελείς. Ο διοικητής μονάδος ήταν

άριστος αξιωματικός και ικανός να φέρει εις πέρας την αποστολή του.

Δεν χρειαζόταν να του πει ο κ. Ντάβος αντέτο, να δει αν φορτώσανε 10 πυραύλους ή αν πήραν τα πυρομαχικά, υπήρχε ο διοικητής του σύνταγματος των καταδρομών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Μήπως ηρνούντο να επιβιβαστούν.

ΜΑΡΤΥΣ : Οχι προς Θεού, αποτελεί υπροπή για τους έλληνες και σαν στρατιωτες και σαν έλληνες να λέμε οτι υπήρξαν έλληνες που ηρνήθησαν να πολεμήσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ ; Ντροπή είναι αν έγινε .

ΜΑΡΤΥΣ : Αποτελεί ύβρη κύριε βουλευτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σταθείτε παρακαλώ. Παρ ακαλώ τους κυρίους συναδέλφους   να μην σχολιάζουν ώστε να προκαλούν την αντίδραση του κυρίου μάρτυρος.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ τελείωσα το πρώτο σκέλος των γεγονότων. Στις 18 του μηνός το βράδυ το BBC παρουσίασε μαγνητοσκοπημένη συνεντευξή του

[Signature]

2/4 B.A.M. 20-11-86

201

κυρίου Μαύρου, τότε τον φέρανε ως Αρχηγό της Ενώσεως Κέντρου, στο Λονδίνο, την είχαν πάρει εδώ, στην οποία ο κύριος Μαύρος αφου καυτηρίασε την ενέργεια και ορθώς, του πραξικοπήματος στο τέλος έκλεισε λέγοντας, οτι ζητάει την επέμβαση των εγγυητριών δυναμεων, ζητούσε δηλαδή την επέμβαση των άλλων δυνάμεων και σε παρατήρηση, του παίρνοντος τη συνέντευξη όταν λέτε εγγυήτριες δυνάμεις κύριε Μαύρο, εννοείτε και την Τουρκία; Η απάντηση ήταν "είπασθε γγυήτριες δυνάμεις." Εστειλα σήμα και είπα τις δηλώσεις του κυρίου Μάύρου, λέγοντας οτι αυτό είναι πάρα πολύ και εγγίζει τα όρια -οσο και αν παρεγγηθώ- της εσχάτης προδοσίας. Διότι δεν μπορούμε να λέμε να επέμβει και η Τουρκία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δηλαδή είναι ντροπή να μιλάμε εμείς περί προδα σίας;

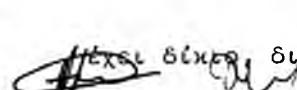
ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, να μιλάτε και σεις κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε, είναι ντροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ντροπή για μένα είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι ντροπή είπατε για Αντιπρόεδρο Κυβερνήσεως να μιλάει περί εγγυητριών δυνάμεων και οτι αυτό εγγίζει τα όρια της εσχάτης προδοσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Την παρατηρήσή του ο κ. Λιβανός

 διέτι ένας στρατιώτης τέλος πάντως θα μπορούσε να κάνει

3/4-B-A-M-20=11=86---

202

μια πράξη προδοσίας και εγιναν πράξεις προδοσίας .

ΜΑΡΤΥΣ: Να διορθώσω κύριε Πρόεδρε, χωρίς να παρεξηγηθώ. Εκείνη τη στιγμή ακουγα ένα σεβαστό πολιτικό να λέγει να επέμβει και η τουρκία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είπα των εγγυητριών δυνάμεων, έλεγχα, άρα έλεγε και την Ελλάδα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Το ίδιο είπε και ο Μακάριος στον ΟΗΕ.

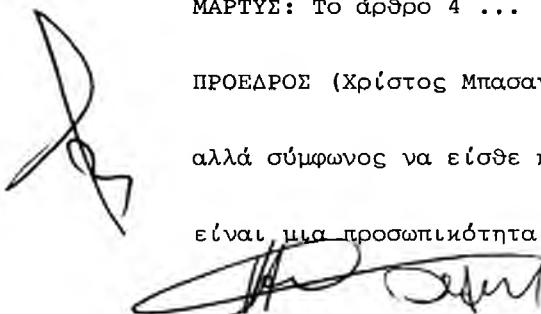
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο μόνος πατριώτης ήταν ο Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι δεν το δέχομαι αυτό. Ευθέως λέω την αλήθεια. Είπε εννοώ τις εγγυήτριες δυνάμεις, κάτι που δεν το έχει αρνηθεί ο κ. Μαύρος, Η ενέργεια αυτή αν βγάλει εγώ εν. όψει πολέμου, ο απλός έλληνας πολίτης και πω να μπουν οι Τούρκοι να καταλάβουν την Λήμνο, τι διαπράττω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επέμβαση δεν εννούσε στρατιωτική, αλλά και διπλωματική,

ΜΑΡΤΥΣ: Το άρθρο 4 ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι είμαστε με το άρθρο 4, αλλά σύμφωνος να είσθε και σεις με το γεγονός ~~τοτι~~ ο κ. Μαύρος είναι, μια προσωπικότητα του δημοσίου βίου η οποία έχει παίξει ένα

4/4 B.A.M. 20-11-86

203

Γεων πολύ ισχεργητικό ρόλο σε δόλους τόμης^{το}, που εκάστοτε επλήθει να παίξει ρόλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να ανακάλεσω τη φράση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Οχι αν θέλω εγώ, αν νομίζετε εσείς εθνικό σας καθήκον να ανακαλέσετε τη φράση.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανακαλώ και ζητώ συγγνώμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και όλα τα δεινά προήλθαν από τη χούντα, αυτό να ξέρετε.

(4 B)

1/4 δ ΜΠ 20-11-1986 204

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά θα δούμε ποιός φταίει για το Κυπριακό. Δεν είναι της στιγμής αυτής, στις 20 Ιουλίου ή στις 15. Μόνο το Κυπριακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Επίσης ο Μακάριος επανειλημμένα είχε ζήτησει την επέμβαση των εγγυητριών δυνά μεων. Γιατί το λέω αυτό;
Ενώ όλη η Ευρώπη υποστήριζε την Τουρκική ενέργεια, μου φάνηκε και μένα περίεργονα μη γίνεται διάκριση. Δηλαδή μπορούσε να πεί ο Μακάριος και άλλοι να επέμβαι η Βρεταννία. Να έλθει η Βρετεννία να τη στριμώξει. Εκεί δε πουζήταγαν να αναλάβει ο Κληρίδης, μου έκανε εντύπωση εμένα γιατί δε γύρισε ο Μακάριος πίσω στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Όπως ήτανε το πράγμα τότε στις 15 έως 20, αν γύριζε ο Μακάριος, τι λέτε;
Θα τον άφηνε η Χούντα εν ζωή;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι πολύ εύστοχη η ερώτησή σας.

Η γνώμη μου είναι - παρότι αγαπώ τους Βρεταννούς - ότι αν η Βρεταννία ήθελε να ασκήσει πλήρως τα δικαιώματά της

2/4 δ ΜΠ 20-11-1986

205

ως εγγυήτρια δύναμη πιστεύω ότι θα καταφθωνε να επιβληθεί στο θέμα αυτό.

κάτω

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα τον άφηνε ο Γεωργίτσης και ο Κουπόκης να ζήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Η εκτίμησή μου είναι αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όπως δε δίστασα να πώ πώς ήταν άσχημη η ενέργεια που έγινε εναντίον του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Συνεχίστε κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Τελείωσε το πρώτο σκέλος.

Μετά παρέμεινα στον 'Εβρο γύρω στις 10 μέρες και γύρισα πίσω. Είχε γίνει η εκεχειρία. Αρχισαν να καταφθάνουν οι πληροφορίες ότι η Τουρκία θα συνεχίσει την επέκταση του προγεφυρώματος. Και έγκαλούμεθα να μας πούν ότι εμείς στέλνουμε ενισχύσεις στην Κύπρο ενώ δεν πήγε ούτε ένας στρατιώ της από την εκεχειρία και μετά, εκτός της μοίρας καταδρομών η οποία πήγε στις 21 προς 22 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Και δεν ξαναγύρισε.

ΜΑΡΤΥΣ Καλώς πήγε. Έμεινε εκεί και κράτησε το αεροδρόμιο της

Λευκωσίας η μοίρα αυτή. Είναι προς τιμή της μοίρας καταδρομών

ότι κράτησε το αεροδρόμιο της Λευκωσίας

3/4 δ ΜΠ 20-11-1986206

Κύριε πρόεδρε, σκοτώθηκαν 30 άτομα. Πήγαν 800 και είχαν απώλεια 6%, σε μια απόσταση 900 χιλιομέτρων. Τι θέλατε να πάμε περίπατο; Μακάρι να έκαναν επέμβαση στο προγεφύρωμα και να είχαμε απώλειες ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Απώλειες να , αλλά να τις έχουμε από τα Τουρκικά πυρά , δχι από τα Ελληνικά πυρά.

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτοί είναι δικαιολογημένοι , διότι δεν μπόρεσαν να αποκρυπτογραφήσουν το σήμα ή όχι. Διότι, εδώ κ. πρόεδρε, στις επιχειρήσεις , επανεύλημμένως έχουν σκοτωθεί , έχουν εξαφανιστεί... F

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν είναι αυτό το σημαντικό ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Προχωρήστε κ. μάρτυς .

ΜΑΡΤΥΣ: Καταβάλλετε προσπάθεια από τις Βρεταννικές υπηρεσίες να παρουσιαστεί η Ελλάδα δτι παραβαίνει τους όρους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πού το ξέρετε αυτό εσείς; Πώς το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού ανά πάσα στιγμή μας καλούσαν και μας έλεγαν αυτό...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πότε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω αμέσως με ημερομηνίες . Στις 2 ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ποιές δύο;

ΨΗΦΙΑ ΜΠ 20.11.86

207

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Αυγούστου του 1974. Μας κάλεσαν και μας είπαν ότι,

κύριοι παραβαίνετε τους όρους της συμφωνίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Σεις δεν ήσασταν στον 'Εβρο τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα γυρίσω σας είπα στις 30 του μηνός, ή στις 29,

ήμουν πίσω. Δέκα μέρες κάθησα, διότι δόθηκε εντολή να πάω στο γραφείο να παρακολουθήσω την εκεί εξέλιξη. Είχε γίνει εκεχειρία πλέον.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Η μονάδα σας δενήταν στον 'Εβρο τότε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγγάνης): Παρακαλώ κύριοι συνάδελφοι, πρέπει να παρακολουθούμε και μείς οι άλλοι. Μπορεί ένας από μάς να είναι λίγο ευφυέστερος ή να έχει πιο δυνατό το αυτί του.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ελαβα διαταγή του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων να γυρίσω στο γραφείο της πρεσβείας. Δεν υπήρχε αξιωματικός πλέον εκεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Στο Λονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Λονδίνο. Μας κάλεσαν και μας είπαν ότι παραβαίνουμε τους όρους της εκεχειρίας και στέλνουμε μονάδες στην Κύπρο.

Η αντίδραση η δικιά μας ήταν ότι δεν πάει καμιά μονάδα. Αυτό επαναλήφθηκε. Και εγένετο και δημοσιογραφική παρουσίαση. Στις 11 του μηνός - και το αγαφέρω με το σήμα 159 178/917, στο οποίο λέω ότι μας απήντησαν πλέον ότι δεν υπήρχαν βουλγαρικές συγκεντρώσεις ή συγκεντρώσεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας

./.

5/4 δ ΜΠ 20-11-1986

205

και ότι στέλνουμε μονάδες στην Ρόδο και στην Κύπρο. Έτσι μας
έλεγαν, επισήμως μας καλούσαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιοί; Οι Εγγλέζοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι Εγγλέζοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το Υπουργείο Εξωτερικών ή
το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Εθνικής
Αμύνης.

(Σ ΒΑ)

45

1/5 BA Z.B. 20-11-86

209

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δηλαδή, έχετε πάει εσείς στο Υπουργείο Εθνικής

Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Σε καλεσμένο τηλέφωνο ο αξιωματικός σύνδεσμος και λέει, ή ελάτε εδώ, ή έρχεται αύτός στην Πρεσβεία και σου λέει έχουμε να κάνουμε τη διαμαρτυρία από κοινού. Αυτοί ενεργούσαν σαν χώρα του NATO, το ένα σκέλιος προς το στρατιωτικό ακόλουθο, ότι Φέρετε έχουμε πληροφορίες ότι στέλνετε μονάδες στην Ρόδο και από κεί είναι το πρώτο σκαλοπάτι για να πάμε στην Κύπρο. Αυτές ήταν οι πληροφορίες στις 11 του μηνός. Στις 13 του μηνός η Βρεττανία ανακοινώνει ότι στέλνει δυνάμεις στην Κύπρο να ενισχύσει τις βάσεις, αλλά ξεκαθαρίζει ότι οι δυνάμεις αυτές δεν θα εμπλακούν σε ενδεχομένη ενέργεια των Τούρκων, προς διεύρυνση του προγεφυρώματος. Και στις 14 του μηνός έχουμε τον Αττίλα 2 και δηλώσεις, ότι εμείς πράξαμε ότι μπορούσαμε να πράξουμε, δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα. Απλώς μία φιλοσοφική δήλωση του κ. Κάλαχαν ότι μέχρι τώρα η Κύπρος είναι αιχμάλωτη του Τουρκικού στρατού, αλλά σε λίγο θα γίνει αιχμάλωτη των Κυπρίων. Αυτά είναι τα γεγονότα που σας ανέφερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπε ο Κάλαχαν ότι θα γίνει η αύριος η ανάρτηση αιχμάλωτών Κυπρίων:

Δημήτρης Αθανασίου

2/5 BA Z.B.210

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, και μπορείτε να το ζητήσετε από την Πρεσβεία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ναι, κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ. Έχει δημοσιευθεί επανειλημμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν έχω αντίρρηση. Θέλω να καταλάβω τί νόημα μπορεί να είχε αυτό το πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ανταρτοπόλεμο κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα έκαναν ανταρτοπόλεμο οι Κύπριοι και πλέον ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ά μάλιστα. Με την έννοια αυτή, ναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Άν θέλετε να σας πω τη γνώμην μου, άν μπορούσαμε να αντιδράσουμε στην αποβατική ενέργεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και αυτό είναι ενδιαφέρον να το πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σαν επιτελής - έχω τελειώσει τη σχήμη πολέμου και έζησα ~~απε-~~
*F^o
παραρρίζω
τελείωση
και προσήκω
σε Εγγύηση
γραφεια* F
 γραφεία - εγώ θεωρώ δεδομένη την επιτυχία της αντιδράσεώς μας. Διότι εμείς είχαμε 5 υποβρύχια. Τα 4 υποβρύχια τσέπης, έναντι ουδενός της αυτής ακλάσεως της Τουρκίας, και ένα άλλο υποβρύχιο. Είχαμε 18 Φάντομς, από τα οποία, τα 16 ήταν ετοιμοπόλεμα, εκτός από 1 που έσπασε το λάστιχο δταν πήγανε στην Κρήτη. Μπορούσαμε λοιπόν να εξασφαλίσουμε κυριαρχία αέρος με τα αεροσκάφη Φάντομς και κυριαρχία στην περιοχή της αποβάσεως με τα υποβρύχια της ακλάσεως αυτής, που δύσκολα εντοπίζοντο με

3/5 BA Z.B. 20-11-86211

τα μέσα που είχαν οι Τούρκοι. Δεν ξέρω αν οι συνάδελφοι του ναυτικού που είναι εδώ, έχουν διαφορετική γνώμη. Εγώ ξέρω ότι τα υποβρύχια αυτά ήταν τελειοτάτου τύπου. 'Αν η αποβατική δύναμη, όπως είπα προηγουμένως, κτυπηθεί τη στιγμή της αποβάσεως και κτυπιόταν και με αεροπορική δύναμη, θα είχε εκλείψει το προγεφύρωμα. Και προς Θεού, να μην παρεξηγηθώ. Δεν θα γινόταν η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Δεν την ήθελαν ποτέ.

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό δεν το κατάλαβα όπως το είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Λέω ότι θα αποτύγχανε η στρατιωτική ενέργεια των Τούρκων.

Και βέβαια, προς Θεού, να μην πεί κανείς ότι μετά θα έκαναν και την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Αυτό είναι κάτι που θα έπρεπε να το έχουν εγκαταλείψει προ πολλού. Θα ήταν ανεξάρτητη και θα είχαμε λύσεις και το θέμα της υφαλοκρυψίδος. Εδώ είναι ελεγκτέα η ηγεσία, γιατί γνώριζε τις δυνατότητες τις δικές μας, και δεν αντέδρασε. Και

θα επικαλεστώ τη μελέτη του Βρεττανικού Ινστιτούτου Στρατικών

Μελετών, η οποία έγινε μεταξύ 20 και τέλος Αυγούστου. Οι Βρεττανοί έχουν ένα Ινστιτούτο Στρατικών μελετών.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Θα ήθελα μία διευκρίνηση. 'Όταν λέτε ότι η ηγεσία

ήταν ελεγκτέα, τι εννοείτε; Ποιά ήταν;

4/5 BA Z.B. 20-11-86

212

ΜΑΡΤΥΣ. Η ηγεσία που υπήρχε στο στράτευμα τότε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Μιλάω για τις 20 του μηνός.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Αυτός ήταν που διέτασσε, ή κανένας άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας απαντήσω μετά, για να ολοκληρώσω τη σκέψη μου.

Το Ινστιτούτο Στρατηγικών μελετών εξετάζει πάντοτε τα διεθνή γεγονότα και εξετάζει τις επιχειρήσεις. Είπε ότι στην Κύπρο πολέμησαν μόνο 5 τάγματα, **Η** ΕΛΔΥΚ και οι μοίρες καταδρομών, υπό τον **η**.

Κομπόκη, στο Πενταδάκτυλο.

5Δ

(5BA)
1/5 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

213

Εάν είχαν αεροπορική κάλυψη, το προγεφύρωμα θα αποτύγχανε.

Δεύτερον, θα πρέπει το NATO να εξετάσει το αποτέλεσμα του

τουρκικού στρατού, γιατί έκαναν αποβίβαση και έκαναν τρεις ημέρες.

Όταν έγινε η εκεχυρεία δεν είχε καταληφθεί η Κυρήνεια. Η Κυρήνεια έπεσε μετά την εκεχυρεία με ενέργειες, και βιαζόντας οι Τούρκοι μάλιστα από τις 7 η ώρα που άρχισε η εκεχυρεία και προσπαθούσαν να ολοκληρώσουν, να διευρύνουν τον θύλακα.

Εάν υπήρχε, λοιπόν, αεροπορική κάλυψη, πιστεύω ότι θα είχαμε πετύχει σημαντική νίκη.

Επιπλέον αυτού, υπάρχει ένα βιβλίο το οποίο είδα μετά και το οποίο έχουν αυτοί οι Τούρκοι και είναι η σκοπιά των γεγονότων, η εξέταση των γεγονότων από την άλλη πλευρά. Λέγεται "Απόσαση Απόβασης". Το βιβλίο αυτό το έχω, μπορώ να το αφήσω, και λέει ότι τους απησχόλησε πάρα πολύ τη σταθεροποίηση του προγεφυρώματος, ιδίως τη νύκτα, 20 προς 21 του μηνός, που εκαθηλώθησαν, και 21 προς 22 του μηνός.

Δείχνει, επίσης, ότι οι δυνάμεις που πήγαν στην Κύπρο ήταν ανεπαρκείς για να κάνουν την αποστολή τους και έτρεμαν μήπως υπάρξει αντίδραση δική μας.

Επιπλέον αυτού, θα υπάρξει αντίλογος ότι οι Τούρκοι ενδεχομένως

2/5 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

214

να έκαναν αποβατική ενέργεια σε άλλο νησί. Οι Τούρκοι δεν είχαν
άλλες δυνατότητες αποβατικές. Εγώ πιστεύω ότι και στον Αττίλα I
και στον Αττίλα II μπορούσαμε να αντιδράσουμε. Αυτή είναι η προσω-
πική μου εκτίμηση και όχι βάσει γεγονότων

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και άρα, το πραξικόπημα ήταν του Μακαρίου
δεν ήταν προδοσία:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Καλά, θα το δούμε αυτό. Κύριοι
συνάδελφοι, η ώρα είναι προχωρημένη και προτείνω να διακόψουμε.

(5)

1/5 Δ. (Σ.Ν.) 20-11-1986

215

(Στο σημείο αυτό διεξάγεται συζήτηση μεταξύ των μελών της επιτροπής για το πότε θα συνεχιστεί η εξέταση του μάρτυρος. Η επιτροπή ομόφωνα καταλήγει στο να αληθεύει ο μάρτυρας να συνεχίσει την κατάθεσή του, την προσεχή Τετάρτη, 26η Νοεμβρίου 1986 και ώρα 10ην πρωΐνη).

Στη συνέχεια και ώρα 15.01 λύθηκε η συνεδρίαση.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΚΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΧΑΡ. ΠΛΛΑΙΝΗΣ

ΓΕΡ. ΜΑΤΑΤΕΗΣ

ΑΘΑΝ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Την 24.11.1986..... ημέρα Δευτέρα... και ώρα 9.00γρ
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "εάνελο
 της Κύπρου" (Λ'όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενό
 από τους βουλευτές, Χρίστο Κιασαγιάννη, Πρόεδρος, Παναγιώτη Ζωιο-
 λίκο, Αντιπρόεδρος, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέας και ενόπλου του
 σε εκτέλεση της από 20.11.1986... αποφάσεων της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας ...Χ. Τατάκηνη.....
 ..... ανέγνωσε, ήταν θησαυρός, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενόπλου της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 13, 19, ψ. 20.. Νοεμβρίου, 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΙΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΣΑΚΟΛΤΗΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΣΑ/ΝΟΥ ΚΙΑΣΑΓΙΑΝΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΧΑΡ. ΤΑΤΑΚΗΝΗ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 26 Νοεμβρίου 1986, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.00' π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Αθ. Περδίκη (2η μέρα), Ηλ. Γλεντζέ (1η μέρα), Μιχ. Πηλιχό (2η μέρα) και Δ. Παπαποστόλου (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολίκος, Κλ. Ζερβός Ι. Κουτσογιάννης, Α. Ντεντιδάκης, Δ. Παγόρόπουλος, Ι. Παπαδονικολάκης, Εμ. Παπαστεφανάκης, Αυγ. Πετραλιάς, Γ. Περάκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βασιλειάδης, Κ. Λάσκαρης, Στ. Μπλέτσας, Αθ. Βαρχάς, Γ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Αν. Παπαληγούρας, Αρ. Παυδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος, Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, ηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

1/1 B. B.Z. 26-11-86

- 2 -

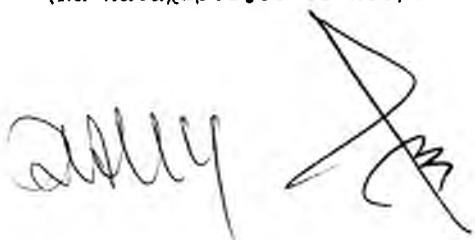
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αρχίζει η συνεδρίαση.

Θα αναφερθώ σε ένα τηλεγράφημα το οποίο έλαβα από τον κ. Διαμαντόπουλο και ο οποίος διαμαρτύρεται για τόνως δι' απαγόρευση υπό εξεταστικής επιτροπής φακέλλου, όπως καταθέτοντες μάρτυρες αναφερθούν σε πολιτικά πρόσωπα. ^{//} Ο διαχωρισμός μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών δεν είναι μόνο και νομικώς απαράδεκτος, αλλά και εθνικοκοινωνικώς επικείνδυνος. Εφιστώμεν προσοχή Κυβερνήσεως και Βουλής επί υπουργών από μελλοντικά δυσμενείς για την χώρα εξελίξεις επί μη άρσεως απαγορεύσεως. ^{//}

Ποιά απαγόρευση; Λέει, Ιάκωβος Διαμαντόπουλος τέως Πρόεδρος Βουλής. Νομίζω αντιπρόεδρος ήταν. Δεν υπήρξε ποτέ Πρόεδρος. Εν πάσῃ περιπτώσει δεν ενδιαφέρει το πράγμα. Το πράγμα ενδιαφέρει ότι εμείς δεν λάβαμε τέτοια απόφαση και περιέργως παίρνω αυτό το τηλεγράφημα. (να καταχωρισθεί το τηλεγράφημα).

Επίσης έχω την τιμή να ανακοινώσω μία επιστολή του κ. Ζήγδη

(Να καταχωρισθεί το κείμενο της επιστολής).

2/1 B. B.Z. 26-11-86

-3-

Αναφέρει δηλαδή ο κ. Ζίγδης ότι κατά πλειοψηφία αποφασίσαμε να μην επιτρέπουμε απαντήσεις εξεταζομένων που αναφέρονται σε πολιτικά πρόσωπα.

'Εχω επίσης ένα γράμμα να σας ανακοινώσω από τον κ. Παλατίνη:

" Με μεγάλη έκπληξη διάβασα βτον ημερήσιο τύπο της 21ης τρέχοντος δτι μετά το τέλος της καταθέσεώς μου, η υπό την προεδρία σας επιτροπή διερευνήσεως του "φακέλλου της Κύπρου" εξετίμησε ότι εγώ δεν βοήθησα στο θα έπρεπε ή όσο αυτή ανέμενε το έργο της, επηρεασθείς από δήθεν υφιστάμενο κέντρο καθοδηγήσεως των μαρτύρων.

Αν τούτο είναι αληθές, πράγμα που δεν θέλω να πιστεύω, θα ήθελα να σας γνωρίσω τα κάτωθι:

Ειλικρινά λυπάμαι αν μετά την τριήμερη σχεδόν κατάθεσή μου ενώπιον της επιτροπής σας, άφησα σ' αυτή την εντύπωση ότι ο τύπος μου και ο χαρακτήρας μου είναι τέτοιοι, ώστε θα μπορούσα να επηρεασθώ από οποιονδήποτε συναισθηματισμό, οποιαδήποτε σκοπιμότητα, φιλία,

στενή συγγένεια ή και απειλή ακόμη, ώστε να αποκρύψω στοιχεία θια γνώριζα και θα βοηθούσαν στην διελεύκανση της τραγικής για το έθνος μας υποθέσεως και να καλύψω έτσι πρόσωπα που ενδεχομένως ευθύνονται για αυτή. Το κατέθεσα και στην επιτροπή σας και το δηλώνω για μια ακόμη φορά, ότι επί δώδεκα τώρα χρόνια από τα θλιβερά εκείνα γεγονότα, που

αποδεικνύουν

την

3/B B.Z. 26.11.86

- 4 -

παρέδωσαν τη μισή Κύπρο στους Τούρκους, όμως με την ασίγαστη επιθυμία να αποκαλυφθεί κάποτε η αλήθεια και να αποδοθούν οι ευθύνες σ' αυτούς που πρέπει, οποιοι ιδήποτε και αν είναι αυτοί χωρίς απολύτως καμιά / εξαίρεση. Αυτό το επιθυμώ και για λόγους εθνικούς και ιστορικούς, αλλά και από υποχρέωση προς τις ψυχές των νεκρών της Κυπριακής τραγωδίας μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι αείμνηστοι συμμαθηταί μου της Σχολής Ευελπίδων Ταγματάρχαι Κων/νος Τσάκας και Γεώργιος Κατσάνης που έπεσαν ηρωϊκά μαχόμενοι στο πεδίο της τιμής.

Προ αυτής της διακαούς επιθυμίας μου για την ανεύρεση της αλήθειας και της ευθύνης που αισθάνομαι έναντι του 'Εθνούς και της ιστορίας, να είστε βέβαιοι ότι τίποτε δεν θα μπορούσε να με εμποδίσει να βοηθήσω το έργο σας, έστω και αν θα απεδεικνύετο ότι για την εθνική αυτή τραγωδία είναι υπεύθυνα και πρόσωπα με τα οποία με συνδέουν οι πιο στενοί δεσμοί.

Και εγώ ο ίδιος ακόμη αν ένοιωθα κάποια ενοχή, δεν θα άντεχα να την αποκρύψω και θα επιζητούσα την κάθαρση και τή λύτρωση.

Αν δεν μάρεσα να σας βοηθήσω όσο εδείς ίσως περιμένατε από μένα, λυπάμαι, αλλά δυστυχώς τούτο ήταν ήταν πέρα από τις δυνάμεις μου με βάση τα γεγονότα που γνώριζα. Εχω ήσυχη τη συνείδησή μου ότι αυτά που γνώριζα τα κατέθεσα και τίποτα δεν απέκρυψα.

4/1B B.Z. 26.11.86

- 5 -

Παρακαλώ θερμά όπως η παρούσα επιστολή μου καταχωρηθεί στα Πρακτικά συνεδριάσεων της επιτροπής σας. Μετά τιμής. Παλαιόνης.

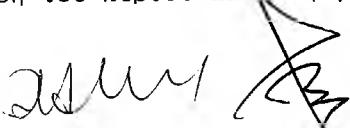
Υ.Γ. 'Οσο για την πολιτικοποίηση του καθεστώτος, που ανέφερα στην κατάθεσή μου και παρεμηνεύθηκε τόσο πολύ από τον Τύπο θα ήθελα επιευκαιρία να μου επιτρέψετε να διευκρινίσω ότι δεν σκόπευα να σπιλώσω υπολήψεις και να εκβιάσω κανέναν.

Απλώς θέλησα να ξεκαθαρίσω ότι αυτοί με τους οποίους συνομιλήσαμε"-εδιαιτέρως παρακαλώ' τον Α.Λιβανό να το προσέξει - "δεν επεδίωξαν την ανάληψη Υπουργείων ή άλλων θέσεων, αλλά σκοπός ήταν η εξεύρεση τρόπου ομαλής μεταβάσεως σε Δημοκρατικό Πολίτευμα (όχι Τουρκικό τύπου), με καθαρά δημοκρατικές διαδικασίες, Κι αυτό το έκανα γιατί επ' αυτού έχουν γραφεί κατά καιρούς πολλές αναμρίβειες στον τύπο και έχουν εκδοθεί και βιβλία ακόμη, το κείμενο των οποίων καμία σχέση δεν έχει με την πραγματικότητα".

Παρακαλώ να καταχωρισθεί η επιστολή στα Πρακτικά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Προφανώς φιλοδοξεί να γίνει ο μελλοντικός δικτάτορας στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Επίσης θα ήθελα να έχουμε την κατάθεση του κυρίου Παλαίνη για να διαβάσω στον αύριο Λιβανό

5/1 B AK 26-11-1986

- 6 -

ο οποίος μου αμφισβήτησε σε ιδιωτική συνομιλία, ότι ο Παλαίνης είχε πει ότι προς τιμή τους αυτούς οι πολιτικοί άνδρες δεν εδέχθησαν να συμμετάψχουν στην κυβέρνηση. Παρακαλώ τα Πρακτικά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Με τιμάτε διά δευτέρα φορά σήμερα το πρωί.

Δεν είμαι εγώ εδώ επίτροπος κανενός ούτως ώστε να με θεωρείτε αξιο, να μου δίνετε συνεχώς λογαρισμό για να λάβω γνώση για τούτο ή για εκείνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα εσείς το αμφισβητήσατε κύριε Λιβανέ. Με φέρνετε σε δύσκολη θέση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αμφισβήτησα κύριε Πρόεδρε, και όπως βλέπετε στην επιστολή του κυρίου Παλαίνη, έρχεται στα λόγια μου ακριβώς το ότι εγράφησαν στις εφημερίδες και περιοδικά ανακρίβειες. Ήταν η ευκαιρία εδώ να ξεκαθαρίσει και δεν τον αφήσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άρα ο Παλαίνης μεταβάλλεται

Προ Προϊστ πλέον σε επιχείρημα ελεγχου ^{FO} της Επιτροπής. Και αυτό δεν αποδεικνύει καλή πίστη κύριε Λιβανέ και σας απευθύνω εγώ την κατηγορία ότι δεν δράτε καλοπέστως, αφού θέλετε έστι. Παίρνετε την επιστολή του Παλαίνη για να την στρέψετε εναντίον μου;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εγώ έκανα υπαινιγμό, εσείς κάνετε ύβρη.

6/1 B AK 26-11 -1986

- 4 -

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Καίτοι λιβανός δεν λιβανίζει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μου είπατε ότι δεν με πιστεύετε.

Γιατί σας είπα το διάβασα και μου είπατε όχι. Είπατε, το διάβασα

και εγώ με τον κύριο Ζακολίνο.¹ Δοιπον, όταν σας λέω ότι εγώ το

διάβασα και με διαψεύδετε, τι κάνετε, δεν είναι ύβρις αυτό;

Δεν είναι υποτίμηση; Πώς θλέτε σείς στη γλώσσα σας, γιατί εγώ εκεί

κάτω τα λέω ύβρις αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. γλώσσα την οποία μιλάτε κύριε Πρόεδρε, είναι

η γλώσσα που μιλάω και εγώ διέτι κατά συμπτωση καταγόμεθα από το

έδιο μέρος. Επαναλαμβάνω ότι σε δύο σημεία όπου εγώ με τον κύριο

Ζακολίνο διάβασα το επίμαχο νείμενο, δεν υπάρχει. Εάν όντως εσείς

το ανεύρετε, είμαι υποχρεωμένος να δηλώσω δημοσία ότι ζητώ συγνώμη.

Τι άλλο να σας πω. Άλλα δεν υπάρχει.

(B)

1/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 8 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας διαβάζω τα πρακτικά.

Σε ένα σημείο της καταθέσεώς του ο κ. Παλαινης λέει:

« Ήλθαμε σε επαφή με πολιτικούς, αριστούς, κάναμε συγκεντρώσεις και ορισμένοι απ' αιτούς απετέλεσαν και ακομη ίσως, ενδεχομένως, ορισμένοι αποτελούν μέλη του Κοινοβουλίου. Και επειδή είναι εδώ και είναι Κοινοβούλιο θα ήθελα να σας πω... »

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παισανίας Ζακολίκος). Θα παρακαλούσα να απαντήσετε, κύριε Παλαινη, συγκεκοιμένα. Ιστορική αναδρομή δεν θέλουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θέλω να θίξω κανέναν, κύριε Πρόεδρε, Απλώς θέλω να πω, γιατί έχοιν γραφεί πολλά, ότι ουδείς από αυτούς εδέχθη να συμμετάσχει στην τότε Κυβέρνηση. »

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Λέει πουθενά ότι είναι προς τιμήν τους; Αυτό είναι το επίμαχο, κύριε Πρόεδρε. Λεν υπάρχει τέτοια φράση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εντάξει. Εν πάσῃ περιπτώσει, εγώ δεν ήμουν εδώ ~~κατά~~ και από ότι με ευημέρωσε ο κ. Φωτόπουλος αυτή ήταν η έννοια των δσων είπε.

Κύριοι συνάδελφοι, σας ανακοινώνω ότι αυτή τη στιγμή μου ήλθε από το Υπουργείο Εξωτερικών ένας φάκελος με μία επιστολή, που είναι από το Προεδρικό Μέγαρο της Κύπρου, η οποία έχει ως εξής:

2/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 9 -

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει την επιστολή)

Επίσης, έχω μία διαβιβαστική επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών,
η οποία έχει ως εξής:

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει την επιστολή)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κυριε Πρόεδρε, μήπως θέλετε να διευκολύνω την
Επιτροπή με ένα όνομα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως ο τρίτος υποψήφιος Πρόεδρος είναι κάποιος
Σεβέρος ή Σεβίρης;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε, αλλά κάποιος μου είπε
ότι λέγεται Σεφεριάδης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. 'Οχι, κύριε Πρόεδρε Σεβέρος ή Σεβίρης.

ΠΡΟΕΛΠΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το ρωτήσουμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συνεπώς αυτό είναι το όνομα που μας λείπει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σεις λέτε...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. 'Οχι λέω. Είναι βέβαιο, γιατί τηλεφόνησα στην
Κύπρο, αλλά δεν ξέρω αν μας λείπει αυτό ή άλλο από τα τρία ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι, είναι βέβαιο ασφαλώς αφού το
λέτε, αλλά το θέμα είναι...

26/11/86

3/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 10 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ψάχνει ο Πρόεδρος γι' αυτό το όνομα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι, ψάχνουν γι' αυτό το όνομα.

Αλλάζει πάση περιπτώσει αυτό είναι τρόπον τινά μαρτυρία η οποία

εγώ λέω ότι δικονομικά δεν παρέχει στοιχεία για την Επιτροπή. Είναι

όμως μία άμεση πληροφορία, την οποία θα ζητήσουμε και από τους μάρτυρες.

Ο κ. Ξαρχάς έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Παίρνοντας αροριμή από αυτά που είπε ο κ. Λιβανός,

θέλω να πω ότι αυτό που μας λέει μπορεί να είναι σωστό. Όμως έχουμε

και πολλές πληροφορίες οι οποίες δημιουργούνται απεδείχθη είναι εσφαλμένες και

είναι δύσκολο σε μένα ή σε οποιοδήποτε μέλος της Επιτροπής ή και

αντίστροφα, να ανασκευάζει την πληροφορία. Και επειδή έχει συμβεί στο παρελθόν να

αποδεικνύονται ανακριβείς, χωρίς να φταίνει βέβαια αυτός που τις δίνει,

νομίζω ότι αυτό το πράγμα πρέπει κατά ένα τρόπο να το αντιμετωπίσουμε.

Αν έχω την πληροφορία, θα κοιτάξω να την επιβεβαιώσω από ένα μάρτυρα

και τότε είναι κατάθεση, τότε αποτελεί αποδεικτικό υλικό. Δεν βλέπω

λοιπόν να χωράει σε καμία διάταξη απ' αυτές που ρυθμίζουν τη διαδικα-

σία της Επιτροπής μας, το να έρχεται ένα μέλος της Επιτροπής και να

λέει "αυτό είναι το σωστό, γράψτε το". Αυτό το θέμα πρέπει να το

αντιμετωπίσουμε.

4/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

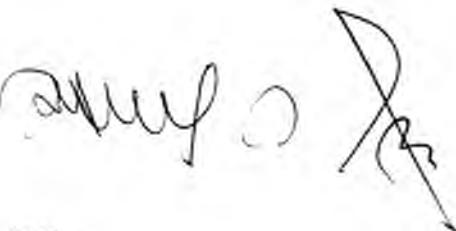
- 11 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτό περίπου είχα απαντήσει στον κ. Λιβανό και εγώ. Σεις όμως το απαντήσατε πιο επιστημονικά, με νοητή περίβλημα, αλλά πάντως αυτό είναι το θέμα. Θα το εξετάσουμε, κύριε Λιβανέ και είμαι βέβαιος ότι θα βεβαιωθεί του λόγου σας το ασφαλές. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Παρεξήγηση έγινε, κύριε Πρόεδρε. Εγώ έδωσα πληροφορία στο Προεδρείο για να κάνει ερώτηση. Δεν έδωσα μαρτυρία. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Ναι, αλλά στα πρακτικά είπατε ότι αυτό είναι. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το δίνω σανστοιχείο ερωτήσεως, κύριε Ξαρχά. Αφού μου το έδωσε ο Πάτροκλος Σταύρου, τί να κάνουμε; Μ' αυτό τον τρόπο αποκαλύπτω και την πηγή. Είναι ο κ. Σταύρου, ο Υφυπουργός της Κυβερνήσεως. Αυτό λοιπόν είναι το τρίτο όνομα και το δίνω στον κ. Πρόεδρο για να ρωτήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εντάξει, κύριε συνάδελφε.

Παρακαλώ τον κ. Γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον κ. Περδίκη, γιατί είμαστε δεσμευμένοι να τον εξετάσουμε σήμερα για να φύγει στη Θεσσαλονίκη.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο κ. Περδίκης).

(ΒΑ)

(Δ)

1/ BA (Δ.Γ.) 26-11-8612

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ δεν έχω να ρωτήσω πολλά πράγματα τον κ. Περδίκη, γιατί νομίζω ότι μόνος του εξήνταλησε το θέμα, για το οποίο αυρίως ήλθε εδώ.

Θα ήθελα να ρωτήσω το εξής: 'Ηλθατε σε επαφή στο διάστημα 15 με 20 με τον κ. Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήλθα σε επαφή, διπλας ανέφερα, το μεσημέρι της 20ης Ιουλίου, όταν ήλθα στην Αθήνα. Και τους βρήκα συνεδριάζοντας στο γραφείο του ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Φυσικά παρουσιαστήκατε και σας έστειλαν ....

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν γνωστός. Τους ανέφερα τα γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν παραπονεθήκατε γιατί δεν σας άκουισαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβούως. Το ιατρόθερα πιοχθές. Είπα επι λέξει. "Βλέπετε, κύριες αρχηγές, ότι εγώ είχα δίκιο; Δεν με ακούσατε". Δεν αντέδρασαν προ των γεγονότων αυτών. Εν συνεχεία, κατέβαλα προσπάθεια να τους τονίσω ότι η αντίδραση η δικιά μας, έπρεπε να είναι άμεση. Μάλιστα τους: είπα ότι έπρεπε ήδη να έχετε κτυπήσει το προγεφύρωμα. Διότι το προγεφύρωμα έπρεπε να κτυπηθεί την ώρα που έβγαιναν οι Τούρκοι. Τους ανέπτυξα

την δυνατότητά και είχαμε και την Εύρωνε. Εκεί που επέμενα περισσότερο,

2/1 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

13

ήταν να μην πέσουν θύματα της πληροφορίας, ότι έχουν κινητοποιηθεί
οι δυνάμεις του συμφώνου της Βαρσοβίας, όπως σας είπα. Διότι εφέρετο
η πληροφορία, εντέχνως διαδοθείσα, ότι έχουμε αεροπορικές κινήσεις
και μετακινήσεις στρατευμάτων στα βόρεια σύνορα. Σ' αυτό ήμουνα σαφέ-
στατος, κατηγορηματικός, "να την θεωρήσετε ψέυδη την πληροφορία". Και
δυστυχώς απεδείχθη με έγγραφο επίσημο του Υπουργείου Εξωτερικών της
Βρετανίας -αν δεν εχετε αυτό το έγγραφο, να σας το φέρω, δεν το
έχω μαζί μου- ότι ναι ήταν πτήση τουριστικών αεροσκαφών. Άλλα αυτή
την πληροφορία μας την δώσανε πεισμώς μετά από 15 μέρες. Ενδέχεται
να είναι, ή δύο μέρες πριν από τον Απρίλιο 2, ή μετά. Δεν θυμάμαι την
ημερομηνία ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Του αγγλικού εγγράφου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πριν φύγω από το Λονδίνο, είπα στον πρέσβυτο την πληροφορία
αυτή την έφερε ο πρέσβυτος, του την είπαν από το Υπουργείο Εξωτερικών-
ότι η πληροφορία αυτή είναι ψευδεστατη. Και δεν έχουμε, παρά να ξανακοινώνουμε
μία επίσημη αίτηση στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, στο Βρετανικό Υπουρ-
γείο Εθνικής Αμύνης, να μας απαντήσουν. Γιατί, βάσει της συμφωνίας του
NATO, έπρεπε να μας απαντήσουν. Πήρα εγώ τηλέφωνο το Βρετανικό Υπουργείο
Εθνικής Αμύνης και τους είπα: "Εδώ λέτε ότι μετακινούνται δυνάμεις του

3/1 BA (Δ.Γ.)

26-11-86

14

Συμφώνου της Βαρσοβίας. Είστε υποχρεωμένοι να μας απαντήσετε! Καμεν συνεχεία πήγα στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης. Παρουσιάστηκα στο δεύτερο Επιτελικό Γραφείο, του αντίστοιχου γραφείου του Βρεττανικού Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, και τους είπα: "Βάσει της συμφωνίας του NATO, ανεξαρτήτως τι έγινε στην Κύπρο, είστε υποχρεωμένοι να μας πείτε εάν έχουμε μετακινήσεις δυνάμεων του συμφώνου της Βαρσοβίας στα βόρεια σύνορα."

Δεν μου έδωσαν απάντηση, αλλά μου είπαν το εξής: "Κάνετε επίσημη αίτηση, μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών! Ήταν παραπλανητική η απάντησή τους, ενώ θα μπορούσαν, βάσει της συμφωνίας _____ να μου δώσουν σαφέστατη απάντηση, ναι ή όχι, εκείνη τη στιγμή. Αυτό βέβαια αποσκοπούσε στο να πάρει μέρες η απάντηση και ναέλθει μετά από 15 μέρες. Εγώ κατάλαβα πλέοντην υπεκψυγή τους και γύρισα στην πρεσβεία και το είπα στον πρέσβυτο. Και ανεχώρησα στην Ελλαδα, όπου τους το ανέλυσα αυτό το γεγονός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λέτε ότι ήταν μεθοδευμένο για να αναστείλουμε κάθε επέμβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να αναστείλουμε εμείς κάθε επέμβαση. Ήταν ψυχολογικός καθαρώς πόλεμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η Βρεττανία ευνοούσε την τουρκική στάση, γενικότερα την τουρκική εισβολή:

4/1 BA (Δ.Γ.) 26 -11-86

- 15 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να σας ζητήσω, πριν γίνουν οι ερωτήσεις, να αναφερθώ στο γεγονός.

Αναφέρθη επανειλημμένως ότι με βοήθησαν οι Βρεττανοί. Θα δημιουργήθει το ερώτημα στους κυρίους Βουλευτές, και σε σας, δημιουργήθηκε εμένα, γιατί με βοήθησαν. Γιατί ήμουν καλός; Γιατί αγαπούσα την Ελλάδα; Αυτό με απασχόλησε επανειλημμένως. Και πριν απαχωρήσω από το Λονδίνο, για να έλθω στην Ελλάδα τελικάς πλέον, μετά τον Αττίλα 2, επανειλημμένως με τις πηγές που είχα στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης και στο Υπουργείο Εξωτερικών, ιδίως με κάποιο πρόσωπο, τον ρωτούπα νημονία παντήσει. Δεν μου έδινε συγκεκριμένη απάντηση.

Όταν αποστρατεύθην και πήγα μετά από ενάμισυ χρόνο στο Λονδίνο για δουλειές, ρώτησα αυτό το πρόσωπο- συνδέομαι μ' αυτό το πρόσωπο- και μου έδωσε την απάντηση, "διδτι σε αγαπούσαν". Του είπα ότι πρέπει να είμαι πολύ αφελής να δεχθώ την εξήγησή σας αυτή. Μου λέει: "Ποιά είναι η εκτίμησή σου;". Του λέω: "Θέλατε να αποτύχει τη ενέργεια των Τούρκων στην Κύπρο". Για την Βρεττανία υπάρχουν τα εκής δεδομένα: Δεν άσκησε δση δύναμη είχε έναντι της Τουρκίας για να αποτρέψει την εισβολή. Το ένα είναι αυτό.

Δεύτερο, μετά την αναγρώση του Ετσεβίτ, άφησε τεχνιέντως να διαρρέουν οι πληροφορίες στον Τύπο, ώστε επίκειται τουρκική απόβαση.

5/1 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

16

Και τριτον, με βοήθησε εμένα και την πρεσβεία γενικώς να μας

*προσωνυμία
καταχώριση
γιατί δεν είχαν σαφεστάτη εντύπωση.*

γιατί δεν είχαν σαφεστάτη εντύπωση. Οι Βρεττανοί ήθελαν να αποτύχει

η ενέργεια των Τούρκων, ή να στραπατσαριστούν και οι Τούρκοι και να

ζητήσει εν συνεχεία την αποχώρηση και ημών και των Τούρκων. Δεν ήθελαν

-και παρακαλώ κύριε Πρόδεδρε αυτο να το σημειώσετε- να γίνει αυτό που

έγινε τώρα στην Κύπρο, να δημιουργηθεί το αεροδρόμιο το οποίο είναι

στην διάθεση των Αμερικανών. Ήθελαν να έχουν αυτού το βέτο με τις βάσεις.

Σε κάθε ενέργεια προς την εγγύς Μέση Ανατολή να παρακαλούν οι Αμε-

ρικάνοι την Βρεττανία να τους διαθέσει τις βάσεις. Και συνεπώς, η

Βρεττανία να έχει ένα βέτο στην Ανατολική Μεσόγειο, διότι δεν είχε

άλλη βάση. Σήμερα η Βρεττανία έχει, κατά τον πλέον επιεικέστερο τρόπο,

μοιράσει την στρατηγική αξια της Κύπρου. Υπάρχει η Τουρκία απότην

μια μεριά με το αεροδρόμιο και υπάρχουν και οι βάσεις. Αυτή είναι η

προσωπική μου εκτίμηση βάσει των δεδομένων αυτών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πλην από τον Μπονάνο στην σύσκεψη

αυτή .....

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν οι αρχηγοί του Επιτελείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα να μου πείτε ονόματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο Γαλατσάνος, ο αρχηγός της Αεροπορίας, κύριος Παπα-

[Handwritten signatures]

6/1 IBA (Δ.Γ.?) 26-11-86

17

νικολάου και ο κ. Αθανάσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Άλλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι εάν ήταν ο κ. Ταξίαρχος καμάλλοι επιτελείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ποιός Ταξίαρχος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Ταξίαρχος ήταν ένας!

ΜΑΡΤΥΣ: Ένας, νύριε Παναγιωτόπουλε. Ταξίαρχοι υπήρχαν πάρα πολλοί στο Επιτελείο. Δεν το θυμάμαι.

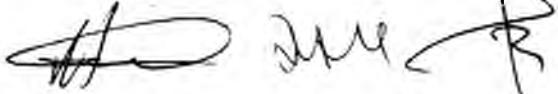
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μετά φύγατε αμέσως εσείς. Επανήλθατε καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά τις 25 ή 26 ή 27 Ιουλίου, εστάλη σήμα στη μονάδα μου να επανέλθω και να πάω στο Λονδίνο. Διότι, εάν ενθυμείστε, μετά την μεταπολίτευση εγένοντο συζητήσεις, άν θα γίνονται οι συνομιλίες στο Λονδίνο ή όχι. Εκρίθη ότι το γραφείο δεν μπορεί να είναι κενό. Μήγα στο Λονδίνο και κάθησα μέχρι τέλη Αυγούστου, οπότε έληγε η υπηρεσία μου και επανήλθα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Όταν ήλθατε εδώ, ή και όταν ακόμη φορσταν στο Λονδίνο, ήλθατε καθόλου σε επαφή με τον κ. Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τον είδα καθόλου τον κ. Ιωαννίδη μετά τη μεταπολίτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ούτε στο διάστημα της δίκης του;

7/1 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

18

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι , δεν είχα καμμία επαφή μαζί του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είδατε άλλον από το περιβάλλον του κυρίου Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Επιτελεις που υπηρετούσαν στο γραφείο και στο επιτελείο , είδα πάρα πολλούς. Και , δπως καταλαβαίνετε ,ήταν εύλογο το ερώτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι εξήγηση σας έδωσαν για τον κ.

Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είδωσαν την εξήγηση για τον ίδιο ότι επεισε θύμα του σίσκο, έπεισε θύμα κάποιας εγγυήσεως για την ενέργεια αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή σας είπαν ότι είχε δώσει καμμία εγγύηση ο σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις συζητήσεις που εγίνοντα, λέγαμε ότι για να ξεκινήσει αυτός την ενέργεια αυτή , κάποια εγγύηση θα είχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συμπέρασμα ήταν δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Συμπέρασμα ήταν.

(BA)

(1 / 1 K ΜΠ 26-11-1986

- 19 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τους άλλους Στρατηγούς που

είματε, ήλθατε σε προσωπική επαφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είχα καμία άλλη επαφή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τον κ. Γκιζέκη ;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Γκιζέκη δεν ενθυμούμαι ακριβώς, είχα έλθει εδώ στην Προεδρία να δώ όντας συμμαθητή μου και τον ζήτησα να τον δώ, να παρουσιαστώ. Και του είπα : "Στρατηγέ πώς ξεκινήσατε αυτή την ενέργεια" ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, ποιά ενέργεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Εναντίον της Κύπρου, εναντίον του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν εξετάζω τί κάνατε εκεί πέρα, αλλά τί κάνατε από εκεί να πέρα. Τι μέτρα λάβατε, για να μην μπούν οι Τούρκοι διότι το πλέον δυσμενές σ' αυτή τήν περίπτωση ιήταν....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η εισβολή .

ΜΑΡΤΥΣ: Να μπούν οι Τούρκοι. Και μάλιστα του είπα το εξής: Η προσωπική μου άποψη-και τινλέγω - εάν ήμουν στη θέση του Ιωαννίδη ή της ηγεσίας, δεν θα έφθαναν ποτέ τα πράγματα σε τέτοια άκρα με τον

2 / 1 K ΜΠ 26-11-1986

-20-

Μακάριο . 'Ενα δεύτερο θέμα: Θα έπαιρνα όλους τους Αξιωματικούς

από την Κύπρο. Δεν τους θέλεις κ. Μακάριε; Στα πλοία και φύγετε.

Βέβαια θα με κατηγορούσαν νήθα κατηγορούσαν την ηγεσία για την ενέργεια αυτή , δπως κατηγορείται και ο Παπαδόπουλος για τη μεραρχία.

Αλλά ξεκινάμε με το δεδομένο ότι ο Μακάριος δεν ήθελε πλέον το Στρατό. Και το Κυπριακό δπως είπα , είναι μια σειρά σφαλμάτων.

Ο Μακάριος , κ. Πρόεδρε, εμάς τους 'Ελληνες, κατά την προσωπική μου άποψη, μας ενέπνεε. 'Ενέπνεε και τον Καραμανλή και τον Γεώργιο

Παπανδρέου και τον Τούμπα το '66 και τον Παπαδόπουλο. Δεν ήθελε

εμάς τους 'Ελληνες . Εμείς ενεπλάκημεν. Μόνο ο Πλαστήρας δπως το διάβαζα διείδε ορθώς το Κυπριακό . Και ξέρετε πολύ καλά τι

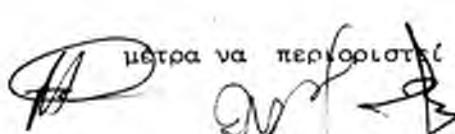
απήντησε , σ' αυτούς που ήλθαν να του δώσουν τους τόμους του δημοψήματος για την ένωση. Και ο Σοφοκλής Βενιζέλος. Θυμάμαι χαρακτη-

ριστικά όπαν πήγαινα ως Υπολοχαγός με το πρώτο απόσπασμα στην Κύπρο και δύοι πηγαίναμε χαρούμενοι ότι πάμε στην Κύπρο, και

δύοι οι Ελληνες εχαίροντο, είχε δηλώσει: Μη χαιρόμαστε κύριοι - δεν ξέρω αν είναι ακριβώς έτσι - με τις συμφωνίες αυτές βάλαμε το ένα

πόδι του Τούρκου στρατιώτη στην Κύπρο. Βέβαια οι συμφωνίες της

Ζυρίχης για μένα ήταν ένα αναγκαίο καινό. Αλλά δεν ελήφθησαν τα

 μετρα να περιφοριστεί ο Μακάριος, να καταλάβει ότι δεν μπορούμε

3/2 K MII 26-11-1986

- 21 -

εμείς να ασμφραγούμε, δεν μπορούμε εμείς να τον υποστηρίζουμε
ανά πάσα στιγμή. Με λίγα λόγια νομίζω ότι ο Μακάριος ήθελε
και πίστευε ότι εμείς είμαστε εμφαρχία της Κύπρου. Αυτός πρέπει
να αποφασίζει και εμείς να ακολουθούμε. Και δυστυχώς για μας τους
'Ελληνες για όλους τους 'Ελληνες το Κυπριακό το μεταβάλλουμε
σε μέσο ασκήσεως του κομματικού μας πιστεύω. Μιλάω για μόνο
τους 'Ελληνες, έτσι το είδα και σειράς θα το γνωρίζετε πολύ[,]
καλύτερα από μένα αυτό το πράγμα. Υπήρξε μια σειρά σφαλμάτων στο
Κυπριακό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιός το είπε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Σοφοκλής Βενιζέλος το 1960 όταν αναχωρούσε το Σύνταγμα,
η ΕΛΔΥΚ για την Κύπρο. Μπορείτε να ανατρέξετε σε δηλώσεις, σε πρακτικά
κά να το βρείτε. Και εγώ βέβαια ως υπολοχαγός τότε έλεγα, τι λέει
αυτός. 'Επρεπε να περάσουν τόσα χρόνια για να διαπιστωθεί ότι ο
άνθρωπος είχε δίκιο. Χωρίς να θέλω να πώ ότι οι συμφωνίες της
Ζυρίχης -να δώσω χαρακτηρισμούς, δεν εμπλέκομαι -δεν ήταν αναγκαίο
και. Θεωρώ ότι ήταν αναγκαίο και. Από κει και περά οι 'Ελληνες δεν
τηρήσαμε, δεν κτυπήσαμε το χέρι στο τραπέζι στο Μακάριο και να του
κούμε μέχρι εδώ και μη παρέκει. Ενώ οι Τούρκοι αντιστρέφως κτυπούσαν

4/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 22 -

το χέρι στο τραπέζι και χορεύει ο Ντεψιτάς. Και είδατε τι συνέβη με τον αντιπρόδεδρο της Κυπριακής Κυβερνήσεως τον Κιουτσούκ όταν ήταν διαλακτικός. Τον ιαθήρεσαν. Αυτοί ξέρουν ότι η Αγκυρα αποφασίζει. Εμείς λέγαμε ότι η Κύπρος αποφασίζει και εμείς βοηθούμε μια άλλη λέξη λέμε εμείς, εμείς ακολουθούμε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά αυτά αποτελούν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτές είναι προσωπικές μου απόψεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σύμφωνοι, προσωπική σας άποψη και υψηλή λιγάκι πολιτική . . .

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, εν πάσῃ περιπτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): .... Ήτα το τέλος πρέπει να γίνει και πώς έπρεπε να γίνει γενικότερα με το Κυπριακό. Το αποδεχόμαστε εμείς δεν λέμε ποτέ σε κανένα όχι, ούτε απαγορεύουμε ποτέ σε κανένα μάρτυρα . . .

ΜΑΡΤΥΣ: Σας κούρασα κ. Πρόεδρε. Δεν έχω να πώ τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): .... Όπως κακώς αναγράφεται σε ορισμένες εφημερίδες, ίσως από κουβέντες που κάνουν οι μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν απαγορεύουμε σε κανένα μάρτυρα να πεί τις απόψεις του ελευθέρως.

5/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 23 -

ΜΑΡΤΥΣ: Το δηλώνω αυτό ότι είνατε προσωπικές μου- εκτιμήσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ναι, αλλά εδώ πρέπει να σας το υπομνήσω , γιατί δεν ξέρω αν το κουβεντιάσατε και με δημοσιογράφους αλπ , εδώ μέσα φυσάει αέρας δημοκρατίας .

ΜΑΡΤΥΣ: Το αντιλαμβάνομαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το αντιλαμβάνεστε , ευτυχώς που το αντιλαμβάνεστε και καταλαβαίνετε ότι δεν έχουμε κανένα λόγο να πιέσουμε κανένα ή να παροτρύνουμε κανένα προς την κατεύθυνση του να πεί κάτι που δεν το πιστεύει .

Αυτοί οι άλλοι κ. αξιωματικοί με τους οποίους είχατε έλθει σε επαφή τηλεφωνικώς , δηλαδή ο κ. Χανιώτης π.χ. Είχατε έλθει σε: επαφή με τον κ. Χανιώτη προσωπική;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Χανιώτη δεν ενθυμούμαι αν ήλθα σε προσωπική επαφή. Σας εξήγησα ότι μιλούσα με τον διευθυντή της 2ας ΜΕΟ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Καλά , ————— με τον κ.

Τζαμαλούνα , μας είπατε ότι μιλούσατε .....

ΜΑΡΤΥΣ: Και με τον διευθυντή του Β'Κλάδου της ΚΥΠ , δεν θυμάμαι το όνομά του τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και με τον κ. Σταθόπουλο

6/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

-24-

προσωπικώς, ήλθατε σε επαφή; .

ΜΑΡΤΥΣ: Και με τον κ. Σταθόπουλο μίλησα τηλεφωνικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και με τον κ. Χανιώτη προσωπικώς

ήλθατε σε επαφή και με κάποιο Συνταγματάρχη Γρίβα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, το είπα, στην αίθουσα επιχειρήσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί γινόνταν κοινωνοί των

δύον εσείς τους λέγατε; Σας πίστευαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε: Σας εξήγησα ότι η ΚΥΠ δεν με πίστεψε.

Ο κ. Σταθόπουλος μου είπε ότι πρόκειται περί ασκήσεως και με

παρατήρησε διότι έχω επηρεάσει με τα σήματα το επιτελείο και

την ΚΥΠ.

Η 2α ΜΕΟ ήταν υποχρεωμένη να δεχθεί τα σήματα και να τα

διαβιβάσει. Και μου έλεγε -διότι γνωριζόμουν με τον κ. Τζαμαλούνια

ήμασταν και πατριώτες-το εξής: Εγώ τα πιστεύω αυτά - και τα

προωθούσε, δεν μπορούσε να μην τα προωθήσει - αλλά εδώ επικρατεί

δισμενές αλήμα για σένα. Νομίζουν ότι έχεις πέσει θύμα της βρεταν-

νικής υπηρεσίας πληροφοριών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ τελείωσα κ. συνάδελφοι. Παρα-

καλώ τους κ. συναδέλφους να ερωτήσουν, λαμβάνοντας υπόψη

7/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

-25-

και το γεγονός ότι είναι τέσσερις μάρτυρες να εξετασθούν,

διότι αλλιώς δεν προφθαίνουμε κατ'ούδένα λόγο και δεύτερο ότι ο

μάρτυς δι, τι είχε να πεί το είπε.

Παρακαλώ, λοιπόν, τον κ. Κάππο να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Περδίκη, έχετε σπουδάσει στο εξωτερικό

και τι έχετε σπουδάσει;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν έχω σπουδάσει στο εξωτερικό. Στο εξωτερικό έχω πάει ως στρατιωτικός ακόλουθος στο Λονδίνο και κατά τη διάρκεια της απηρεσίας μου παρακολούθησα μαθήματα σε ένα Βρεταννικό Ινστιτούτο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είσαστε οργανωμένος στη Χούντα πριν από την 21η Απριλίου 1967;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, εγώ έλαβα μέρος την 21η Απριλίου 1967. Εάν έχει σχέση ευθαρσώς το λέγω: "Θες λοχαγός έλαβα μέρος! Τώρα εάν ξιαψεύσθη στις προσδοκίες μου αυτές, είναι προσωπικό το θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε μυηθεί πριν από την 21η Απριλίου ή όχι στη Χούντα;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα μυηθεί. Τώρα εάν με ρωτήσετε ποιός με μύησε, δεν

8/ 1 K ΜΠ 26-11 -1986

-26-

Θα σας απαντήσω , σας προλαμβάνω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι ήθελα να σας ερωτήσω .

ΜΑΡΤΥΣ : Σας πρόλαβα.

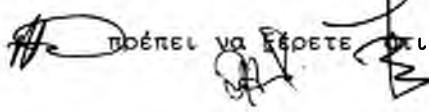
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Εχει μια σχέση αυτό , έν πάση περιπτώσει ,

————— δικαιώμα σας είναι να μην απαντήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι δεν είναι δικαιώμα του να μην απαντήσει , διότι δεν εκτίθεται εις αίνδυνο ούτε ενδεχομένης απαγγελίας κατηγορίας ο ίδιος για τη συμμετοχή του στο πραξικόπημα, το οποίο έχει κριθεί στιγμιαίο ήλπ , ούτε μέλος της οικογενείας του εκτίθεται σε αίνδυνο . Κατ' ακολουθίαν σύμφωνα με την ποινική δικονομία ~ έτσι νομίζω πώς είναι κ. Παπαγιωτόπουλε και κύριοι Λάσκαρη , Βαρχά, Μπλέτσα και Παπαστεφανάκη και Παγορόπουλε και Περάκη και Τσιγαρίδα – υποχρεούται νομίζω να απαντήσει .

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε πρόεδρε , θα μπορούσα να απαντήσω και δεν το κάνω από δειλία . Η απάντησή μου: Θαυς αν ήθελα μπορούσα να ρίξω λάσπη στον οποιονδήποτε με το να σας πώ ένα όνομα. Συνεπώς δεν έχει σημασία. Αφού λέγω διότι ήμουν μυημένος, επιτρέψατε μου να σταματήσω εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επειδή είπατε διότι δεν θα σας απαντήσω

 πρέπει να βέρετε μειώνετε υποχρέωση να απαντάτε σε κάθε θέμα'

9/1 K ΜΠ 26-11-1986

- 27 -

εκτός αν νομίζετε ότι η απάντησή σας ...

Κύριε Παπακωνσταντίνου νομίζω ότι το λέγω καλά. 'Ετσι δεν είναι;

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Προχωρείστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : 'Εκτός αν νομίζετε ότι η απάντη - σή σας πρόκειται να αποτελέστε αφετηρίας στήριξης απαγγελίας κατηγορίας εναντίον σας για οιονδήποτε αδίκημα ή εναντίον σας ή εναντίον μέλους της οικογενείας .

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε κ. πρόεδρε...

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Αυτή είναι πολύ Αγγλοσαξωνική δήλωση .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Όλοι αυτοί εδώ ήταν μια οικογένεια, η οικογένεια της Χούντας και επομένως εκτίθενται σε κίνδυνο,

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δέχομαι τον χαρακτηρισμό , σας είπα και πρέπει να εκτιμήσετε, ότι μπορούσα να σας αναφέρω ένα όνομα. Δεν θέλω να αναφέρω ένα όνομα. Λυπούμαι γι' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων το θέμα [ ] μην είναι και τόσο ποβαρό.

Συνεχίστε κ. Κάππο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε μάρτυρα, είδατε εσείς στην τηλεόραση

10/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 28 -

την Τούρκικη αρμάδα που κινήθηκε . Γιανα κινηθούν , όπως μας είπαν εδώ τα υποβρύχια τα Ελληνικά , γνωστοποίησαν στο NATO ότι θα κινηθούν προς κάποια κατεύθυνση . Από ότι εσείς ξέρετε αυτή η κίνηση είχε γνωστοποιηθεί στο NATO ;

(Γ Ρ)

(K)

1/1 Κ.Π. (K.O.) 26.11.86

-29-

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, κύριε Κάππο και δεν ξέρω τις αποφάσεις.

Εγώ μετράω το αποτέλεσμα. Λέω ότι δεν φθάσαν τα υποβρύχια κάτω.

Τώρα το τί θα έκαναν..

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ποιος σας είπε ότι ^αήταν άσκηση των Τούρκων, η
κίνηση της τουρκικής αρμάδας και επομένως δεν πρέπει να ανησυχούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Σταθόπουλος, ο διευθυντής της ΚΥΠ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Είπατε ότι οι Εγγλέζοι ενδιαφερόντουσαν
να μη φθάσουμε εδώ που φθάσαμε ενώ οι Αμερικάνοι είχαν διαφορετική
αντίληψη και έτσι εάν παρέμενε το παλαιό καθεστώς δεν θα είχαν το
αεροδρόμιο που χρησιμοποιούν σήμερα, οι ΗΠΑ. Ποιό αεροδρόμιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν είπα ότι οι Αμερικάνοι θέλανε, Είπα ακριβώς ότι η
προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι οι Εγγλέζοι θέλαν να στραπατσαρι-
στούν και οι Τούρκοι για να μη γίνει αυτό που εγίνε με το αεροδρόμιο
τώρα. Οι Τούρκοι έκαναν αεροδρόμιο τώρα, δποτε θέλουν το διαθέτουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Του Λευκόνικου εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το νέο αεροδρόμιο που κάναν. Αυτή είναι η άποψή μου, εγώ
δεν είπα ότι οι Αμερικάνοι θέλανε. Μη μου βάζετε λόγια στο στόμα....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και μία τελευταία ερώτηση...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι οτι υποστηρίζω τους Αμερικάνους, δεν έχω καμμία τέτοια

2/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

- 30 -

διάθεση. Λέω τι είπα, την αλήθεια, τα γεγονότα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και μία τελευταία ερώτηση, λίγο εκτός θέματος.

Είπατε, ότι με τους δύο χειριστές του βασιλιά, είχατε επαφή ήλπι.

Τι συνέβαινε; Είχε δηλαδή διωχθεί ο βασιλιάς και είχε χειριστές,

είχε αεροπλάνα; Τι γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ανέφερα σαν φιλολογικό τύπο. Είχε έρθει ένα αερο-

πλάνο, το οποίο είχε αγοράσει ο βασιλιάς, κήταν στη διάθεση του

προ προσκόπου,
ολον ο βασιλιάς,
βασιλιάς.

η λαν θην Εγγένειο
πρίν ωντες ξεράγει

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Ηταν ελληνικό αυτό;

των απεισεστηση
καταγενόντος

καταγενόντος

γενική γενική
μ. βρετανική

αγορασμένο.

σ. σημ. προσκόπου

προσκόπου

και προσκόπου

οι χειριστές

αυτού της περιοδού

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ελληνικό. Είχε έρθει για συντήρηση, κήταν από την Αγγλία

σ. σημ. προσκόπου

προσκόπου

και προσκόπου

οι χειριστές

αυτού της περιοδού

και ευρέθησαν οι δύο χειριστές και ο μηχανικός και δύο άλλοι εκπαι-

προσκόπου

και προσκόπου

οι χειριστές

αυτού της περιοδού

και ευρέθησαν οι δύο χειριστές σε σχολεία της Αγγλίας, τους οποίους ειδοποίη-

σαν να έρθουν στην Ελλάδα για να σηκώσουν πέντε αεροσκάφη. Τέσσερα

οι χειριστές και ο μηχανικός να υποστηρίξει. 'Ετσι το είπα. Δεν

έχει καμμία σχέση, δεν κήταν στη διάθεση του βασιλέως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Τσιγαρίδα να λάβει

το λόγο, λαμβάνων υπόψη του πάντα το περιορισμένο του χρόνο που

έχουμε θεσπίσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Εύρει Περδίκη, είναι αλήθεια ότι εσείς

. Αλλα

της

3/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

-31-

το βράδυ της 21ης Απριλίου συλλάβατε τον κ. Αρμπούζη;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, δεν τον συνέλαβα, πήγα στο σπίτι και του είπα να οδηγηθεί και να παρουσιασθεί στον Αρχηγό του Επιτελείου, τον κ. Σπαντιδάκη και τον συνθέτη. Και αν θέλετε να σας πω, εάν αυτό δεν είναι εκτός θέματος, ο κ. Αρμπούζης επροορίζετο για Αρχηγός του Επιτελείου. Τον ήθελε ο βασιλεύς δταν ήρθε επάνω. Επειράτησαν μεταξύ τους άλλες απόψεις και δεν ανέλαβε. Αυτό είναι ξεκάθαρο, μπορείτε να το δείτε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πού το ξέρετε αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε μάρτυς, με συγχωρείτε, εγώ δεν ρώτησα για που προοριζόταν ο κ. Αρμπούζης.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρτε το όπως θέλετε, εγώ πήγα στο σπίτι του· και σας απαντώ και του είπα, στρατηγέ σας θέλουν στο Επιτελείο.

ΕΜΜΑΝΟΥΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Είσασταν δοπλος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δοπλος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα δεν πήγατε συνοδευόμενος από άλλους τρεες στρατιώτες...

ΜΑΡΤΥΣ: Από άλλους τέσσερις στρατιώτες καταδρομείς, οι οποίοι οι ήταν για ασύλεια. Πάρτε το όπως θέλετε.

4/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

-32-

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 'Ήταν άοπλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, αυτοί ήταν οπλισμένοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή, κύριε Περδίκη...

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απήντησα, θέλετε να δώσετε την έννοια ότι των συνέλαβα; Τον συνέλαβα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: 'Όχι, δεν θέλω να μου πείτε ότι των συλλάβατε για να μου κάνετε χάρη, αλλά εάν έλεγε ο κ. Αρμπούζης ότι δεν σας ακολουθώ, κύριε Περδίκη, θα φεύγατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, θα τηλεφωνούσα βάσει των οδηγιών που είχα στο Επιτελείο, θα ειδοποιούσα με τον ασύρματο που είχα στο Επιτελείο να μου πουν για περαιτέρω οδηγίες. 'Όμως ο κ. Αρμπούζης δεν αντέδρασε και είπε έρχομαι.'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτά, κύριε Περδίκη είχαν δοθεί εκ των προτέρων για το τι θα κάνει ο καθένας.

ΜΑΡΤΥΣ: Καλά το ξέρω με.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Με τον Αραπάκη, σ' αυτό το κρίσιμο διάστημα στις 19, εάν δεν κάνω λάθος, είχατε μία τηλεφωνική επικοινωνία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα

5/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

- 33 -

με

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μήπως/τον κ. Αραπάκη στις 20 ή 21 του μηνός που ήρθατε στην Ελλάδα ξαναμιλήσατε ποτέ;

ΜΑΡΤΥΣ: Απήντησα στον κ. Πρόεδρο ότι τους είδα συγκεντρωμένους...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: 'Οχι, κατ'ιδίαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'ιδίαν όχι, διότι δεν γνώριζα και τον κ. Αραπάκη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Γιαί σας είχε πει εκείνη την ιστορική φράση, ότι θα πέσουν κορμιά.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είχε πει, αλλά πήγα μέσα, δεν τον είδα χωριστά, τους είδα να είναι όλοι μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε σας το είπε αυτό, ότι θα πέσουν κορμιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μεσημέρι, στις 19 Ιουλίου.

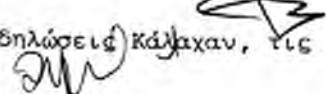
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τηλεφωνικώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, τηλεφωνικώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Περδίκη, πώς εκτιμάτε εσείς διότι έχετε από τις 16 Ιουλίου τις πληροφορίες αυτές, τις οποίες έχετε για τις προετοιμασίες. Τί πιστεύετε, οι υπηρεσίες οι Αμερικάνικες στο Δονδίνο δεν εγνώριζαν αυτές τις κινήσεις ή δεν

είχαν αυτές τις πληροφορίες που είχατε σας, τις δηλώσεις Ετζε-

Βίτ, τις δηλώσεις Κάλκαν, τις προετοιμασίες, αυτά που έγραψε

6/1 Έ.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

34

οι Τύπος, αυτά που παρουσίασε η Τηλεόραση, δηλαδή αυτά δεν τα γνώ-

ριζαν οι αμερικάνικες υπηρεσίες του Λονδίνου; Τί πιστεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν κοινό μυστικό πια στις 19 του μηνός Δεν θα στηριχτώ στο εάν το ξέρανε οι Αμερικάνοι. Από την παραμονή στις 5 το απόγευμα πλέον ήταν εμφανείς οι ενδείξεις ότι αυριο θα έχουμε απόβαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή κοινό μυστικό για όλους εκτός από την Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το είπα και το επαναλαμβάνω. Ευθαρσώς το λέω. Μακάρι να ήμουνα ψεύτης εγώ και αυτοί να είχανε δίκαιο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μια που έχετε κάποια εμπειρία εσείς που υπηρετήσατε στο Λονδίνο, δηλαδή αν θέλαν οι Βρετανοί να αποτρέψουν αυτή την ενέργεια των Τσουρκών, θα μπορούσαν, κύριε Περδίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σήμερα το δήλωσα, πρέπει να το θεωρήσουμε δεδομένο και το θεωρώ και το υποστηρίζω ότι η Βρετανία δεν ήσκησε με πίεση τα καθήκοντά της ως εγγυήτρια δύναμη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και η τελευταία ερώτηση. Αναφερθήκατε

σε κάποιες δηλώσεις του κ. Μαύρου, στις 18 του μηνός, ο οποίος

είπε -18 του μηνός- δηλαδή αναφέρθηκε ότι πρέπει να επέμβουν οι

Δυν

7/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

εγγυήτριες δυνάμεις.

-35-

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Θα γνωρίζετε προφανώς για τη συμφωνία της Ζυρίχης. Θα την έχετε διαβάσει. Αυτό δεν ήταν σωστό να λέγεται από τον Μαύρο την εποχή εκείνη, ότι πράγματι είχαν λόγο οι εγγυήτριες δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω. Σας είπα ευθαρσώς τις δηλώσεις του κ.

Μαύρου, ενώ μπορούσα να το αποκρύψω και εσείς θα το βρίσκατε ήπου Ο κ. Μαύρος εζήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Η Ελλάς, καλώς ή κακώς -εγώ δέχομαι κακώς- ήταν πλέον στην Κύπρο. Ήταν δεδομένο αυτό, η άποψη της Βρεταννικής και της Τουρκίας Κυβερνήσεως. Οι Τούρκοι βέβαια ούτε καν εδέχοντο να έρθουν Έλληνες αντιπρόσωποι να καθήσουν στο ίδιο τραπέζι και αν θα δείτε τις δηλώσεις του Κάλαχαν στις 19 του μηνός ενώπιον της Βουλής των Κοινοτήτων, λέει ο Κάλαχαν -και έχω εδώ φωτοτυπία των δηλώσεων αυτών- "θα ανταλλάξουμε απόψεις με την Τουρκία εάν θα πρέπει να καλέσουμε και τους Έλληνες". Οι Τούρκοι δεν το δέχθηκαν επ' ουδενί λόγω αυτό. Ο κ. Μαύρος εζήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Και τον ερώτησε ο λαμβάνων την συνέντευξη "ευνοείτε και την Τουρκία;" και είπε "ειπα οι εγγυήτριες δυναμεις".

8/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

-36-

Εκεί πλέον έπρεπε να ξεκαθαρίσουμε κατά τη γνώμη μου και ο Μακάριος όταν ζητούσε τις εγγυήτριες δυνάμεις ότι πλέον ευνοείτο η Βρεταννία και η Τουρκία. Και αν διαβασετε ένα βιβλίο που έχει βγει και λέγεται "Απόφαση απόβασης" τουρκικό και το οποίο λέει για τις επιχειρήσεις πως ελήφθη η απόφαση για την Κύπρο, έκεί μέσα θα δείτε και στη σύσκεψη που κάναν οι τούρκοι πολιτικοί, υπήρξε και αντίδραση του Ντεμιρέλ που λέει "επειδή μας κάλεσε ο Μακάριος θα πάμε στην Κύπρο;". Η άποψή μου, το είπα και προχθές στον κ. Πρόεδρο είναι ότι εμείς σαν 'Ελληνες, 'όλοι οι 'Ελληνες να πιέσουμε τη Βρεταννία να μπει σαν διαιτητής έναντι των δύο αντιμαχομένων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα, ούριε Περδίκη, όταν ο κ. Μαύρος αναφέρεται στις εγγυήτριες δυνάμεις με τα δεδομένα αυτά που λέτε εσείς, πρώτον ότι η Ελλάδα καλώς ή κακώς έκανε αυτό που έκανε, δεύτερον η Τουρκία δεν εδέχετο διάλογο, δεν εδέχετο συζητήσεις, έκανε αυτό που έκανε. Έντονο φυσικό λοιπόν ο κ. Μαύρος στις 18 Ιούλη -και έχει σημασία πότε λέγονται αυτά άλλοι κυβερνούν την Ελλάδα, δεν την κυβερνά ο κ. Μαύρος- δεν ήταν λοιπόν φυσικό να λέει ότι οι εγγυήτριες δυνάμεις, ότι η Βρεταννία είναι εκείνη η

οποία μπορεί σήμερα αυτό που επιβάλλεται να κάνει από τη συνθήκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι και η διαφορά μου. Δεν ξεχώρισε τη Βρεταννία,

9/1 П.К. (К.О.) 26.11.86

- 37 -

είπε οι εγγυήτριες δυνάμεις. Τώρα εάν ιδιαιτέρως το έχει πει ή εάν εννοούσε τη Βρεταννία, εγώ σας λέω, τι ελέχθη, πάρτε την κασέττα από το B.B.C
και καλέστε εδώ να με διορθώσετε. Εγώ λέω τι είδα, τι ελέχθη. Το αναφέρω το γεγονός αυτό, όπως αναφέρω και το γεγονός που θα το ξέρετε, ότι ο Μακάριος εζήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων στον ΟΗΕ. Για μένα ο μακαρίτης ο Μακάριος δεν έπρεπε να φύγει από το Λονδίνο. 'Επρεπε να πιέσει τους Βρετανούς στον ΟΗΕ, [!] Ήταν φιλοσοφία, έτσι το βρίσκω τώρα εκ των υστέρων.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ξέρετε εάν τους πίεσε ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν το ξέρω αυτό, κύριε βουλευτά, δεν ήμουνα μέσα στην σύσκεψη, μακάρι να το ήξερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τώρα, κύριε Περδίκη, περάσανε τόσα χρόνια, δεν διαφέρουμε και πολύ στην ηλικία, κοντά είμαστε, παίξατε κάποιο ρόλο σε όλη αυτή την ιστορία. Και δεν θέλω να σας ρωτήσω χιλιάδες συνεχίζετε αυτό τον ρόλο και μετά την μεταπολίτευση.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να κάνω;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή δεν θέλω να σας ρωτήσω μετά από τέτοια εμπειρία που για σας τους αξιωματικούς πρέπει να είναι και η ξημέρη η ευθύνη σας γι' αυτά που γίναν, λέω ότι δεν θα σας ρωτήσω για το ότι συνέχισε

 Sante Kali, sénátor 75 Not va παρακαλείται να παρέχει σε άλλα γεγονότα.
(ΠΑ)

(ΓΡ)

1/1 ΠΑ

Ε.Γ. 26/11/86

-38-

Σήμερα, μετά από 12 χρόνια, λέτε ότι όλη η ιστορία έγινε γιατί ο

Μακάριος είναι αυτός που πιστεύατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή τί λέω, ότι ο Μακάριος φέρει ευθύνη που φθάσαμε έως εδώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα, ούτε λίγο ούτε πολύ, αυτό είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι προσωπική άποψη, ότι φέρει ευθύνη και αυτός.

Δεν χειροκροτώ, δεν θα έφθανα ποτέ εκεί που φθάσανε στις 15 Ιουλίου Εγώ θα έλεγα, άν ήμουν στη θέση τους, παίρνω όλα τα στρατεύματα, φύγετε. Γιατί να μην τη πώ; Δεν είμαι 'Ελληνας εγώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Βέρετε, κύριε Περδίκη, ότι αυτό δεν είναι αλήθεια; Βέρετε ότι έχετε παρασυρθεί ή εν γνώσει σας λέτε ότι η επιστολή προς Γκιζίκη ήταν εκείνη, η οποία υποχρέωσε το καθεστώς, εδώ να ξεκινήσει την επιχείρηση κατά Μακαρίου. Βέρετε ότι χρονικά δεν συμπίπτουν αυτά; Η επιστολή φθάνει στις 3 του μηνός εδώ και η προετοιμασίες στην Κύπρο έχουν αρχίσει πολύ νωρίτερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, συνεπώς δεν μπορώ να σας διαφωτίσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βέρετε βέβαια ότι στις 3 του μηνός είχε έρθει ο Γεωργίτσης εδώ και είχε γίνει το συμβούλιο.

2/1 ΠΑ Ε.Γ. 26/11/86

- 39 -

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα, τα γεγονότα τα επιληροφορήθην από το BBC.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω μία διευκρίνιση. Είπατε ότι είσαστε μυημένος στο πραξικόπημα και ασφαλώς είχατε και άμεση επαφή με τον κύριο Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιό πραξικόπημα;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Γενικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 21 Απριλίου να το ξεκαθαρίσουμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Όταν είσασταν έξω ή εδώ είχατε άμεση επαφή με τον κύριο Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν ερχόμουν στην Ελλάδα μπορώ να πώ ότι τον συναντούσα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε και σείς, όπως και άλλοι συνάδελφοί σας, ότι πληροφορίες ότι οι Τούρκοι ετοιμάζουν την απόβαση υπήρχαν από τον Ιούνιο, πριν από το πραξικόπημα κατά Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικώς πληροφορίες δεν είχα. Από δημοσιογραφικές πληροφορίες έμαθα ότι υπεκλάπει κάποιο σχέδιο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ανεξάρτητα από το σχέδιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να σας ικανοποιήσω, κύριε βουλευτά: Οι Τούρκοι

3/1 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

- 40 -

μετά το Νοέμβριο του '67 που γύρισαν πίσω ήδη αρχίζουν να προετοιμάζονται για την δυναμική ενέργεια ή στην Κύπρο ή στα Νησιά. Γι' αυτό συγκεντρώνουν δυνάμεις, δημιουργούν τη μεραρχία αρχικά στη Μεσσήνη-νόμιζαν ήταν η 37 - αρχίζουν να ετοιμάζουν αποβατικό στόλο.

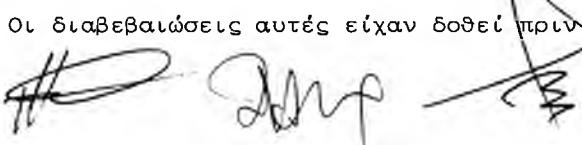
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Η ερώτησή μου είναι αλλού. Αυτά ήταν γνωστά στο Επιτελείο. Επίσης ήταν γνωστό ότι άντρες του Μακάριο, ανοίγαμε το δρόμο στους Τούρκους. Είπατε προηγούμενως ότι ο αύριος Ιωαννίδης, διότι ουσιαστικά αυτός ήταν ο αρχηγός - δεν μιλάμε για Μπονάνο, Αραπάνη κλπ. ο Ιωαννίδης αποφάσιζε. 'Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα εκ των υστέρων δλοι αυτοί θα πουν ότι αυτός απεφάνιζε Εγώ αν ήμουν στη θέση των Ενόπλων Δυνάμεων...!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν ξέρω τι θα πουν τώρα. Αν πήγαινε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και έλεγε στον Ιωαννίδη ότι δεν είναι σωστό αυτό δεν θα τον αλλαζε την αλλη στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ. Ας τον άλλαξε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Άρα καταλήγω ότι ο Ιωαννίδης ρύθμιζε την κατάση. Είπατε προηγούμενως ότι από συναδέλφους σας καταλήγετε στο συμπέρασμα ότι παρεσύρθη ο Ιωαννίδης από διαβεβαιώσεις του Σέσκο κ.λπ. Οι διαβεβαιώσεις αυτές είχαν δοθεί πριν από το πραξικόπεπτο;

4/1 ΠΑ AK 26-11-1986

- 41 -

ΜΑΡΤΥΣ Ασφαλώς. Πιστεύω ότι δεν ξεκίνησε τόσο κουτά να κάνει κάτι.

Η άποψή μου είναι αυτή. Εδώ εσείς διερευνάτε μία υπόθεση. Θα έρθουν όλοι οι Αρχηγοί και θα πουν ότι δεν κάναμε τίποτα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Το θέμα δεν είναι ποιος έκανε ή ποιος δεν έκανε, το θέμα είναι ότι αυτό που έκανε εκείνος που το έκανε, το έκανε διότι τον έβαλαν να το κάνει. Γι' αυτό σας ρωτώ. 'Οπως είπατε και οι Εγγλέζοι είχαν μία άποψη. Πιθανόν κάποιος άλλος παράγοντας ξένος να τον μεθόδευσε και να του είπε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Εγώ ρώταγα τους συναδέλφους, ρε παιδιά δε λάβατε μέτρα ότι θα μπουν οι Τούρκοι; Τι κάνατε; Η απάντηση εκ των υστέρων ήταν φλού. Ο κάθε ένας έλεγε την άποψή του. Δεν μπορώ να σας πω τι του είχαν πει.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Πιστεύετε δηλαδή εσείς ότι αν δεν είχε διαβεβαιώσεις ότι το έκανε ο κ. Ιωαννίδης; Ποια είναι η γνώμη σας, επειδή το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα κατ' αρχήν, ότι διαφωνώ τελείως με την ενέργεια αυτή. Εγώ δεν θα το έκανα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Συμφωνώ απόλυτα με αυτό που λέτε, ιύριε μάρτυς, και ρωτώ το εξής: Αξιωματικός εσείς Αξιωματικός και εκείνος. Κατά

5/1 ΠΑ ΑΚ 26-11-1986

- 42 -

τεκμήριο επειδή είχε μεγαλύτερο βαθμό από σας, πρέπει να είχε και μεγαλύτερη πείρα πάνω σ' αυτά. Αν, λοιπόν, δεν είχε τις διαβεβαιώσεις

θα το έκανε μόνος του; Τον ξέρετε τον άνθρωπο. Θέλω την αρίστη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Με κάνετε να κάνω αρίστη. Τι να σας πω; Αν του δώσαν διαβεβαιώ

^{σεις} σεις; Και ~~αποδειχθεί~~ ότι του έδωσαν ή δεν του έδωσαν;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ρωτώ το εξής: Υποθετικά. Αν δεν είχε διαβεβαίω-

ση, ήταν ικανός να κάνει το τόλμημα αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω αν ήταν ικανός. Να σας πω υποθετικά για να μην σας αφήσω με παράπονο...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δεν νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ότι είναι σωστό διαδικαστικά να λέει ο μάρτυς "για να σας ικανοποιήσω". Δεν ζητάμε εμείς ικανοποίηση, ζητάμε απάντηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ζήτησα την αρίστη σας. Δεν με ενδιαφέρει για σας, εσείς έχετε τοποθετηθεί. Ζήτησα την αρίστη σας και λέτε ότι δεν μπορείτε να το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, είναι υποθετική. Μου λέτε: Θα το έκανε μόνος του;

Δεν μπορώ να σας απαντήσω. Δεν ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν θέλω τίποτε άλλο, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό να λάβει

6/1 ΠΑ AK 26-11-1986

- 43 -

το λόγο, λαμβάνων και αυτός υπόψη το χρονικό περιορισμό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, τις πληροφορίες τις οποίες μεταδίδα-

τε στις 19 του μηνός, από πού τις είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, όπου μπορούσα να σας αποκαλύψω την πηγή,

σας την αποκάλυψα. Νομίζω ότι δεν συμφέρει σε μας τους 'Ελληνες ...

'Ότι μπορούσα να πω το έλεγα. Κατ'ιδίαν στον κύριο Πρόεδρο να το πω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε. Εάν ο κύριος μάρτυς αρίνει.

ότι είμαστε επικίνδυνοι, να σας το πει μετά ποιος του έδωσε τις πληροφορίες και να συνεχίσω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα παρακαλέσω κύριε συνάδελφε, επειδή συνέπιπτε να εξετάζω κάτι στα Πρακτικά *για* μπορούσατε να επαναλάβετε την ερώτησή σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ρώτησα τον μάρτυρα από πού είχε τις πληροφορίες,

τις οποίες μετέδωσε στις 19 του μηνός. Και απαντά ότι το αρίνει ασύμφο-

προσωπογραφία μελλοντικού
οο για το έθνος να το πει στην Επιτροπή, αλλά δέχεται να το πει σε σας. Εγώ δέχομαι την προσβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αξιωματικοί πληροφοριών έτσι δουλεύουν.

7/ ΠΑ ΑΚ 26-11-1986

- 44 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σε ποιους αυρίους δώσατε τις πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα: Στη 2a ΜΕΟ και όπου ενδιέφερε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πέστε μου τα ονόματα, κύριε μάρτυς. Με ποιους τηλεφωνηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απήντησα προηγουμένως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, ως προς αυτό που είπατε ότι αρνείσθε κ.λπ, οι δημόσιοι υπάλληλοι έχουν το προνόμιο να αρνηθούν την μαρτυρία τους, προκειμένου περί στατιστικού ή διπλωματικού μυστικού ή περί ~~τη~~ ιούτου αφοράντος στην ασφάλεια του κράτους, εκτός αν ο αρμόδιος Υπουργός, αιτήσει της δικαστικής αρχής ή τινός των διαδίκων ή και αυτεπαγγέλτως, ήθελε εξουσιοδοτήσει αυτούς εις τούτο.

Ματά ακολουθήσανταν εσείς, με την υδιότητα βέβαια σήμερα του συνταξιούχου δημοσίου υπαλλήλου, αρνείστε να πείτε κάτι, θα πρέπει να το δικαιολογήσετε με βάση τη δικονομία ότι πρόκειται περί διπλωματικού μυστικού, το οποίο θέλετε να κρατήσετε, ή περί μυστικού το οποίο αφορά ασφάλεια του κράτους ή περί ~~στατιστικού~~ πρόκειται περί τέτοιου μυστικού;

The image shows three distinct handwritten signatures or sets of initials in black ink. On the left is a large, stylized signature. In the center is a signature followed by the letters '(N)' and a small 'B'. On the right is another set of initials.

(ΠΑ)

1/1 **N.** K.B. 26.11.1986**-45-**

Εσάς ρωτάω γιατί πότε μόνο δικαιούσθε να αρνηθείτε την απάντηση.

Αλλά αν την αρνηθείτε στον αύριο Λιβανό, φυσικά δεν είναι δυνατό να την θύσετε σε ηένα.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, θεωρώ ότι είναι διπλωματικό μυστικό, γιατί ορισμένα πρόσωπα εξακολουθούν να κατέχουν διπλωματική θέση και νομίζω ότι είναι προς το συμφέρον της Ελλάδος να τα εκμεταλλευθεί· όπως τα εκμεταλλεύεται η αρμόδια υπηρεσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν πρέπει να αποκαλύψει τις πηγές του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσογιάννης): Σύμφωνοι, δεν πρέπει να αποκαλύψει το μυστικό. Χ

Και εγώ για να διευκολύνω, κύριε μάρτυς, σας λέω ότι δικαιούσθε μεν να αρνηθείτε την αποκάλυψη, δεν δικαιούσθε όμως να τα εμπιστεύθείτε σε ηένα, γιατί εγώ δεν είμαι τίποτε ξέχωρο από την Επιτροπή.

Ετσι όπως το είπατε είναι υία προσβολή κατά του αυρίου Λιβανού και των μελών της Επιτροπής. Εγώ δεν είμαι υπέρτερος από την Επιτροπή και αν θα το μάθω, οφείλω να το ανακοινώσω στην Επιτροπή, δηλαδή όπερ το αυτό'.

Αν όμως πρόκειται περί μυστικού, όπως λέτε, δικαιούσθε να αρνηθείτε. Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

2/1 **N** K.B. 26.11.1986

- 46 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ερώτω επομένως και παρακαλώ να μας πείτε ονόματα, με πούρους επικοινωνήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 του μηνός στις 6 η' ώρα με τον Διευθυντή της ΚΥΠ.

Καθ' όλη την περίοδο των επιχειρήσεων με τον Διευθυντή της δευτέρας ΜΕΟ ταξίαρχο Τζαμαλούνα και τον Διευθυντή Β' Κλάδου της ΚΥΠ, που δε χυμάραι το δόνορά του για καθώς και με άλλους επιτελείς ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτούς θέλουμε να γάθουμε .

ΜΑΡΤΥΣ: Με την αίθουσα επιχειρήσεων, την παραμονή σας είπα ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μας είπατε ότι μιλήσατε με τον αύριο Αραπάκη.

Δεν χυμάσθε άλλο στρατηγό;

ΜΑΡΤΥΣ: Με άλλο στρατηγό δεν γίλησα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Με τον αύριο Μπονάνο, δεν μιλήσατε;

Με άλλους αρχηγούς επιτελείων δεν μιλήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, αυτόν βθήκα τυχαίως στο τηλέφωνο εκείνη την ημέρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πήρατε και άλλους στο τηλέφωνο και δεν τους βρήκατε; Βρήκατε ήδη τον αύριο Αραπάκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα πως έγινε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Καλά.

Αναφέρατε σε έναν αρχηγό επιτελείου ότι επίκειται απόβαση.

3/1 K.B. 26.11.1986

-47-

Αυτό δεν ήταν φοβερό μυστικό για την χώρα μας;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε με να σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας έθεσα συγκεκριμένο ερώτημα και σας είπα:

Γιατί από το τηλέφωνο και όχι από τα μέσα της πρεσβείας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, σας ρωτάει ο κύριος Λιβανός, γιατί χρησιμοποιήσατε το τηλέφωνο και όχι άλλο μέσο επικοινωνίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θέλω να πω. Σας είπα προχθές, αν θυμάσθε, ότι εγώ έκρινα σκόπιμο, ενώ του έλεγα κοιτάξτε το άλλο σήμα, το δεύτερο, ότι οι βρεττανικές υπηρεσίες πληροφοριάνι έχουν "σπάσει" τον αδύνα πλέον και του μίλησα ανοιχτά, ότι έρχονται από την Κηφύνεια. Από την στιγμή, λοιπόν, που είχε εεκινήσει ο στόλος ήταν κοινό μυστικό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως είχε σπάσει ο αδύνακας και γι' αυτό θεωρούσατε περιττό να λαβέτε τα μέτρα σας και γι' αυτό μιλούσατε ενώπιον άλλων από το γραφείο σας κύριε μάρτυς; Ήσαν και άλλοι παρόντες όταν ενημερώνατε τον αρχηγό του Επιτελείου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν οι δύο αξιωματικοί και ο νομικός τύμβουλος του Αρχηγείου Ναυτικού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μήπως ο κύριος Μεταξάς;

4/1 N K.B. 26.11.1986

- 48 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε στην κατάθεσή σας στον αύριο Πρόεδρο, ότι ο Ιωαννίδης έπεσε θύμα του Σίσκο για την ενέργεια αυτή. Σε ποιά ενέργεια αναφέρθησε; Στο πραξικόπημα ή στην απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ αναφέρομαι στην ενέργεια γνωντίου του Μακάριου. Υποθετικώς είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα μπορούμε να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι κατά την γνώμη σας ο αύριος Σίσκο εγνώριζε το πραξικόπημα κατά Μακαρίου; Είπατε ότι έπεσε θύμα του Σίσκο για την ενέργεια αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι συζητήσεις που είχα μετά την μεταπολίτευση, όταν ήρθα στην Αθήνα, ρώτησα τους επιτελείς τις έγινε και εκείνοι μου απάντησαν ότι είχε εγγυήσεις. Μερικοί ανέφεραν και το δνομα του Σίσκο.

Τώρα αν είχε εξουσιοδότηση ή όχι του Σίσκο, δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Για την ενέργεια λοιπόν, του πραξικοπήματος, πιοριστικά να συμπεράνουμε, βάσει αυτού, ότι εφόσον γνώριζε ο Σίσκο το πραξικόπημα, πόσο μάλλον και τα άλλα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι δικό σας συμπέρασμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα για την παραπλάνηση αυτή την οποία προσεπάθησαν αυτά τα στοιχεία, του Συμφώνου της Βαρσοβίας κ.λ.π., που μας

αντέτε, έγινε από εμένα.

5/1 N K-B. 26.11.1986

- 49 -

Από όργανα, από το χώρο αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είπα απ'έξω, δεν αναφέρθηκα για εθύ. Ήπια ότι εκεί μου θόρηκε η πληροφορία. Δεν ξέρω αν έγινε και εθύ. Εγώ μιλάω για το λονθίνο, γιατί ήμουν εκεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το ξέρετε δηλαδή. Πώς κρίνετε ενδεχόμενα ότι η Ελλάς δεν είχε λάβει κατάλληλα μέτρα στην περιοχή του 'Εβρου, ενώ κεί είχαν κινηθεί άρματα μάχης και είχε γεμίσει ο τόπος από στρατεύματα τουρκικά; Αυτό πώς το κρίνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ νομίζω ότι είχαν προωθηθεί δυνάμεις στον 'Εβρο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είχε ναρκοθετηθεί η περιοχή που είναι θέμα άμεσο;

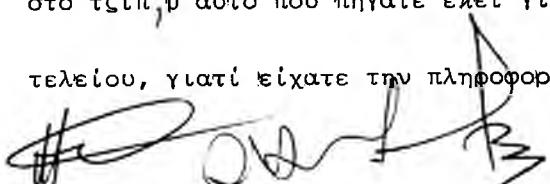
ΜΑΡΤΥΣ: Η ναρκοθέτηση ή δχι προβλέπεται σταδιακά από το σχέδιο E.

Τόρα σε ποιά φάση θα εναρκοθετείτο δεν μπορώ να σας πω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εθύ έχουμε μαρτυρία του αυρίου Μπονάνου ο οποίος τράβαγε τα μαλλιά του, γιατί ο Ντάβος δεν προχώρησε σε ναρκοθέτηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πολλά δεν ξέρετε! Πέστε μας ίματι που ξέρετε, γιατί είπατε ότι δεν συλλάβατε τον Αριθύζη αλλά τον παρακαλέσατε να μπει στο τζιπ, ^{μ'}αυτό που πήγατε εκεί για να τον κάνετε αρχηγό του Επιτελείου, γιατί είχατε την πληροφορία ότι αυτό ήθελε ο Βασιλεύς.

6/1 N K.B. 26.11.1986

- 50 -

Τον συλλάβατε την 21η Απριλίου το βράδυ, και θέλω να μου πείτε πως

γνωρίζατε τις προθέσεις του Βασιλέως σεις, και το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ήξερα αφού ηταν μέσα σ' αυτήν την διαδικασία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Που ξέρατε ότι ο Βασιλεύς ήθελε αυτόν για αρχηγό

Επιτελείου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η απόψη μου και η εκτίμησή μου, γιατί συζητείτο

επάνω ότι ο Βασιλεύς ήθελε τον Αρμπούζη έναντι του ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο Βασιλεύς ήλθε στις 5 το πρωί. Τι μας λέτε εθύ;

Σεις τον συλλάβατε στις 1.22'. Πώς ξέρατε τι θα πει ο Βασιλεύς

όταν έλθει στο Πεντάγυνο; Μας κοροϊδεύετε, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν σας κοροϊδεύω, αλλά αυτή είναι η απόψη μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είσαστε εκεί - γιατί ξέρατε ποιός σας ήταν την

μέρα που οδηγούσατε βιαίως τον Αρμπούζη στα σκαλιά. Αυτά που λέτε

χρονικά δεν συμπίπτουν. Πώς ήταν δυνατόν να μας λέτε ότι ούταν

έφθασε ο Βασιλεύς σεις γνωρίζατε από πριν τις προθέσεις του;

Μην ξεχνάμε ότι οι λοχαγοί επέβαλαν ποιός θα γίνει Πρωθυπουργός

και αρχηγός Επιτελείου. Τα ξέρετε αυτά γιατί ήσασταν μεταξύ εκείνων

που εφάναζαν.

Κύριε Πρόεδρε, δεν θέλω άλλη ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης): Παρακαλώ τον κύριο Βαρβετσιώτη

7/1 N 26.11.1986

- 51 -

να λάβει τον λόγο.

Απένν , διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κύριο Βαρχά να λάβει τον λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς, ήλθατε στις 20 Ιουλίου το μέσημέρι από το Λονδίνο και μας είπατε ότι βρήκατε στο γιαφείο του Μπονάνου τον ίδιο και τους αρχηγούς των άλλων όπλων να συνεδριάζουν.

Το ερώτημά μου είναι αν εκεί σας εξήτησαν να πάτε ή πήγατε μόνος σας.

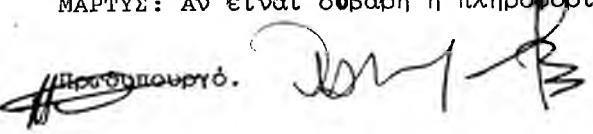
ΜΑΡΤΥΣ: 'Εκρινα σκόπιμο σαν επιτελής που τόμουν, γιατί υπάγοματ στο ΑΕΔ να ενημερώσω την Β' ΜΕΟ . Είναι λοιπόν ηέσα στα καθήκοντά μου να αναφέρω , ωστε το βάρος με ενδιέφερε εμένα της αινητοποιήσεως του συμφώνου της Βαρσοβίας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δηλαδή πήγατε μόνος σας. Δηλαδή συνηθίζεται ο ταγματάρχης να πηγαίνει στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων ή του Στρατού ή του Ναυτικού ή έχετε ιαποια τεραρχία που λειτουργεί μέσα στον Στρατό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εξαρτάται από την θέση που κατέχει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: 'Ωστε ένας στρατιωτικός ακόλουθος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είναι σθαρή η πληροφορία μπορεί να φθάσει και μέχρι τον

προσωποποιητικό.

8/1 N K.B. 26.11.1986

- 52 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΡΧΑΣ: Μητήκατε μέσα και κατά ενά τρόπο τους επιπλήξατε.

(σ)

W

1/1σ (Γ.Π.) 26.11.86

- 53 -

"Δεν με ακούσατε κύριε Αρχηγέ, έπρεπε να κτυπήσετε το προγεφύρωμα

κ.λ.π. "

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, είπα βλέπετε ότι είχα δίκαιο εγώ που
έλεγα τις πληροφορίες. Είναι εύλογο ερώτημα ενός επιτελούς στην
κοίσιμη κατάσταση να το πει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Και το δικό μου θα το χαρακτηρίσετε εύλογο, υποθέτω
όταν διερωτώμαι, ο Ταγματάρχης στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων ~~λέγεται~~:

"Βλέπετε, κύριε Αρχηγέ, αν με είχατε ακούσει..". Έτσι το προβλέπουν οι
κανονισμοί σας αυτός; Εγώ έχω την αφελή απορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω, κύριε Βαρχά.

Στην περίοδο των επιχειρήσεων, όταν είναι έκρυθμη η κατάσταση,
αυτό μπορεί να το πει οποιοσδήποτε επιτελής που έχει σχέση με τον
χειρισμό των επιχειρήσεων, πολύ περισσότερο όταν διαπιστώνει ο επι-
τελής αυτός ότι έδωσε μια σειρά πληροφοριών, οι οποίες δεν ελήφθησαν
υπόψη. Δεν ήτο επίπληξη, ήτο απορία. Και πρόταση επιτελούς για το
κτύπη μα του προγεφυρώματος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Και μια ακόμη αφελής απορία. Τί σας είπαν συτού,
ο Μπονάνος ή κάποιος άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου απήντησαν, από όσο μπορώ να θυμηθώ.

2/1 σ (Γ.Π.) 26.11.86

- 54 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τίποτα, ούτε σας πέταξαν έξω;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί να με πετάξουν έξω;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Λέω.

ΜΑΡΤΥΣ: Να ρωτήσετε τον ίδιο αν μπορούσαν να με πετάξουν έξω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Συνεχίζω το ερώτημά μου.

Είπατε ότι είχατε μια συνάντηση με τον Γκιζίκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα κάποτε μετά την μεταπολίτευση, όταν ήλθα εδώ εξήτησα να δω τον κύριο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, γιατί είχα υπηρετήσει υπό τας διαταγάς του, να τον χαιρετήσω και του είπα ότι «στρατηγέ νομίζω ότι κάνατε λάθος στις εκτιμήσεις σας και το προβλημά μου εμένα ήταν περισσότερο πώς δε λάβατε υπόψη την πλέον δυσμενή περίπτωση, η οποία ήταν η απόβαση των Τούρκων στην Κύπρο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και τι σας απήντησε ο κύριος Γκιζίκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς τι μου είπε. Μου είπε ότι λάβαμε μέτρα, προσπάθησε να δικαιολογηθεί.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εγώ δεν έχω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο, λαμβάνων και αυτός υπόψη του την παρακλησή μου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα επανέλθω στις δηλώσεις

3/1 σ (Γ.Π.) 26.11.86
-55-

Μακαρίου-Μαύρου. Έγινε το πραξικόπημα, **Η** συνταγματική τάξη και η νόμιμη τάξη στην Κύπρο οικαναλύθηκε και στη συνέχεια έρχεται ο νόμιμος πρόεδρος της Κύπρου ο Μακάριος και ένας πολιτικός από την Ελλάδα, γνωστού μεγέθους ο Γεώργιος Μαύρος, και ζητούν επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Για να κάνω τί ποι εγγυήτριες δυνάμεις σ' αυτή την περίπτωση, κύριε Περδίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Να επαναφέρουν την συνταγματική τάξη στην Κύπρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό σαν αίτημα είναι λαθεμένο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι, Τίποτε άλλο.

Δεύτερη ερώτηση: Είναι αλήθεια ότι δύτι ουσιαστικός κυβερνήτης την περίοδο εκείνη στη χώρα **τούτη** εδώ ήταν ο Δημήτρης Ιωαννίδης και δύο οι υπόλοιποι, **Κυβέρνηση**, αρχηγοί επιτελείων και λοιποί ήσαν απλά οι μαριονέτες στο χέρια του; Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι κοινό μυστικό πλέον, διτι ήταν αυτός. Άλλα έκανα μια διευκρίνηση προηγουμένως, διτι αυτού έπρεπε να παραιτηθούν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Σύμφωνοι, το τι έπρεπε να κάνουν το οικαναλαβαίνει ο καθένας.

Κάτι ακόμα κύριε Περδίκη.

Επιπλέον προ ολίγου και σ' αυτό ινομέζω διτι κάθε λογικός δίνθρω-

4/1σ

(Γ.Π.)

26-11-86

- 56 -

πος θα πρέπει να συμφωνήσει, ότι δημοσίευσην βγει προς τα έξω, ο Ιωαννίδης τότε κάνοντας το εγχείρημα, δημοσίευσην βγει προς τα έξω, ξεκινώντας το λέει ο λαός και εμείς που εκπροσωπούμε τον λαό στην Κύπρο, θα πρέπει να είχε διαβεβαιώσεις από τον Σίσκο υποθετικά είναι όλα αυτά-και προχώρησε. ή δεν θα πρέπει να εύχε. Δεν υπάρχει άλλη λύση.

ΜΑΡΤΥΣ: Συμφωνώ μαζί σας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Συμφωνείτε μαζί μου. Αν λοιπόν, δεν είχε από τον Σίσκο, γιατί δυσκολευθήκατε προ ολίγου στον συνάδελφο κύριο Παγουρόπουλο να απαντήσετε; Αν δεν είχε διαβεβαιώσεις από τον Σίσκο, το έκανε μόνος ότι έκανε;

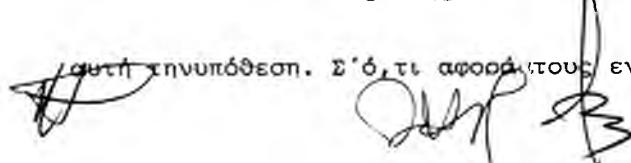
ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Περράκη να λάβει το λόγο και ευχαριστώ τον κύριο Παπαστεφανάκη για την πολύ σύντομη ομιλία του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Περδίκη, σ' αυτή την τραγωδία εδώ το ζητούμενο είναι ποιοι άνθρωποι από την Ελλάδα είχαν την πρώτη ευθύνη και ποιοι άνθρωποι εκτός της Ελλάδας, επίσης, είχαν μια ανάμειξη σ' όλη

λαϊκή υπουργείση. Σ' ότι αφορά τους εκτός της Ελλάδας έχει νομίζω

5/1σ (Γ.Π.)

26.11.86

- 57 -

εξαντληθεί το θέμα, έχετε απαντήσει κατ' επανάληψη, δεν θα επανέλθω και εγώ να σας κάνω ερωτήσεις.

Γιδα ότι το ζήτημα του Κυπριακού το έχετε ζήσει από πολύ κοντά, μάλιστα πήγατε από το '60, έσθε δηλαδή πολύ κοντά στο όλο αντι-κείμενο δώσατε πολλές πληροφορίες και επιφέρετε κάποιες αρίστεις.

Επίσης, είναι πραγματικό γεγονός ότι με την 21η Απριλίου είσαστε πολύ κοντά, με την 25η Νοέμβρη είσαστε πολύ κοντά, είσαστε ο άνθρωπος δηλαδή που από μέσα έχετε ζήσει κάποια γεγονότα. Σας θυμίζω αυτό που είπατε πριν τύτερα, το συνδυασμό αεροδρόμιο - Δευτερικό, Αμερικάνοι - Εγγλέζοι κ.λ.π. Κάπως δηλαδή δώσατε ένα στήγμα σωστό ή λαθεμένο, μια εκτίμηση σε σχέση με τους Αγγλους. Ερώτημα, αν σας το βάζανες έκθεση ιδεών, αλλά εδώ δεν κάνουμε εκθέσεις ιδεών κάνουμε ειωτήσεις, ειώτημα: Είπατε για τους Βρετανούς. Τώρα αν πείτε για την Σοβιετική Ένωση, Αγγλους, Γάλλους, Πορτογάλλους για οτιδήποτε,

δεν μας ενδιεφέρει εμάς εδώ πέρα, δεν υπάρχει προκατάληψη, ξέρεις είναι φίλοι μας ή δεν είναι, μας ενδιαφέρει να βγάλουμε ένα δίδαγμα για μας και για τα παιδιά μας αργότερα. Θέμα, λοιπόν, έκθεσης ειώτημα: Αμερικάνοι, 21η Απριλίου, Κύπρος, 25 Νοέμβρη. Πού οδηγήθε, ύστερα από τόσα χρόνια που έχουν περάσει, με όλες τις γνώσεις που

6/1σ (Γ.Π*)

26.11.86

-58-

έχετε στο αντικέμενο, από μέσα και απ'έξω, πού οδηγείσθε και ποιά συγκεκοιμένα αν δλη αυτή η ιστορία δεν είχε κατιμιά σχέση με την Κύπρο ή είχε ή εν πάσῃ περιπτώσει ποιά είναι η έκθεση ιδεών, η απάγ-
τηση στο ερώτημά μου πάνω σ'αυτό τον άξονα;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να μη σας κουράσω, θα φθάσω στο τελευταίο. Εαν με ρωτάτε εάν οι Αμερικάνοι ήταν εις γνώσιν της αποβάσεως στην Κύπρο, θα σας απαντήσω ευθαρσώς: Ήταν βλάκες να μην γνώστησαν. Αλλά κατά τον ίδιο τρόπο ξέρετε δτι ήταν και οι Ρώσοι εν γνώστησαν διότι μεταξύ του άξονος Μερσίνης-Κυρηνείας υπήρχε ρώσικο πλοίο, το οποίο παρακολουθούσε την απόβαση. Και ερώτησε μάλιστα ο Τούρκος διοικητής της αποβατικής δυνάμεως τι να κάνει. Η απάντηση του είπε αν δεν σας παρενοχλήσει, περάστε το.

Όσον αφορά για το άλλο που μου είπατε, που πηγαίνει με μαθηματική ακρίβεια, τι να σας απαντήσω; Δηλαδή δεν δέχομαι ότι οι Αμερικάνοι είχαν τον δάκτυλο αυτό για να φθάσουν εκεί πέρα. Υπήρξαν και σφάλματα δικά μας Ελλήνων ανθρώπων, οι οποίοι χειρίστηκαν τις υποθέσεις αυτές. Μη τα ρίξουμε όλα σ'αυτούς. Και κάνω την διάκριση ότι δεν είμαι φιλοαμερικανός. Λέω ότι η ευθύνη είναι εκεί πέρα. Μη τα ρίχνουμε τώρα ότι φταίμε όλοι, ότι φταίει το NATO, φταίμε εμείς πρώτα είπα. Θέλετε να σας πω ότι φταίει και ο Ιωαννίδης που έκανε την ενέργεια αυτή;

Φταίει και ο Ιωαννίδης. Μη τα ρίχνουμε όλα στους Αμερικανούς. Αυτή

7/1 σ   (Γ.Π.)   26.11.86
- 59 -

είναι η αποψή μου δηλαδή.

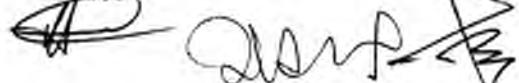
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτός που σας ρωτάει δεν είναι απ' αυτούς που ψάχνει να τα οίξει στους συμμάχους στους ξένους, 'Όμως μας ενδιαφέρει ναδούμε, αν υπάρχει κάποια σχέση στους ξένους και στη δική μας βούληση, στη δική μας σκέψη, στη δική μας ενέργεια κάθε φορά.

Σας ρωτώ λοιπό ν: 'Όλη αυτή η διαδικασία, από την 21 Απρίλη και εδώ, νομίζετε γε σχέση με τους εξωτερικούς παράγοντες,

ήταν άσχετη; Είπατε εσείς, έχει κατατεθεί, δεν ξέρω ο κύρια Ιωαννίδης τι θα πει, είπε κάποια σ τιγμή προδώθηκαν. Τώρα θα μας πει από που και γιατί. Εσείς νομίζετε ότι σ' όλες αυτές τις διαδικασίες, ότι έχει γίνει από την 21η Απρίλη, : ήταν αμέτοχοι ξένοι παράγοντες ή ότι ο παράγων Κυπριακό δεν είχε σχέση με αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ότι στη σχέση αυτού, εμείς ευθυνόμαστε δου δίνω την απάντηση, με συγχωρείτε για τον ενικό - σας δίνω την απάντηση ότι φταίμε εμείς. Δεν δέχομαι ότι οι άλλοι μας έβαλαν. Δεν το δέχομαι, όσον αφορά το ατομό μου δηλαδή. Και πιστεύω και για άλλους συναδέλφους ότι δεν πέσανε θύματα. Σφάλματα κάναμε οι ίδιοι και φθάσαμε εκεί που φθάσαμε. Αυτή είναι η αποψή μου, κύριε Βουλευτά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό το ~~πανούνικο~~, όμως που λέτε που είναι

8/1σ (Γ.Π.) 26.11.86
- 60 -

πραγματικό γεγονός ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η εκτιμησή μου, είναι η εντυπωσή μου, το εξήγησα.

Πιστεύω ότι αυτό έγινε. Ήνας άνθρωπος που το μελετάει και το βλέπει έχει αυτή την εντύπωση. Είναι η εντυπωσή μου αυτή τώρα πλέον. Αν με ρωτάγατε σαν άνθρωπο, Βρετανία πλέον έχασε, δεν την έχουν δλοι. Υπάρχει και άλλη δύναμις που μπορεί να δώσει βάση για κάποια άλλη επιχείρηση από εκεί πέρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Εσείς αποκλείετε, λοιπόν, όταν ξεκινούσατε χωρίς να σας έχει ενημερώσει κανένας στις 21 Απρίλη να πάτε στον κύριο Αρμπόύζη, δεν ξέρω πιο κάνατε, αποκλείεται κάποιοι που δεν βάλανε κόκκινη κάρτα και τότε, δεν λέω εγώ πως βάλανε, δεν βάλανε κόκκινη κάρτα, δεν απαγορεύσανε...

ΜΑΡΤΥΣ: Το αποκλείω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν το συσχετίζετε καθόλου με όλα αυτά;

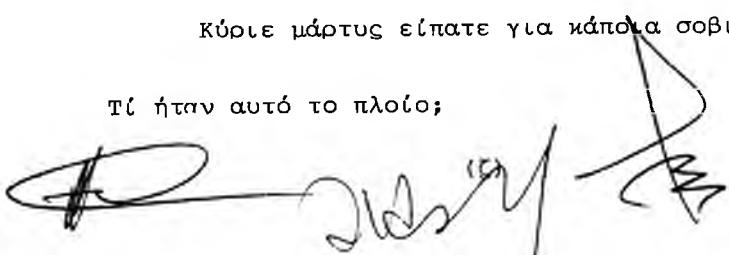
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το συσχετίζω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ήταν ασχέτο. Καμμιαία άλλη ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ, κύριε Περράκη.

Κύριε μάρτυς είπατε για κάποια σοβιετικό πλοίο που ήταν εκεί.

Τι ήταν αυτό το πλοίο;

(6) 1/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

- 61 -

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οταν ξεκίνησε ο στόλος αύριε Πρόεδρε, από την Μερσίνη κατευθυνόμενος προς την Κυρηνεία, καθ οδόν συνήντησε ένα σοβιετικό πλοιο το οποίο παρακολουθούσε την αποβατική ενέργεια. Ρώτησε ο τούρκος διοικητής των αποβατικών δυνάμεων -όπως αναφέρεται στο βιβλίο το έχω δει αυτό..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στο;

ΜΑΡΤΥΣ: Σ ένα βιβλίο "Απόφαση απόβασης". Η τουρκική πλευρά, η άλλη πλευρά, ρώτησε κατ αυτούς, τί να κάνουμε; Εάν δεν σας ενοχλήσει αφήστε το. Και αυτό παρέμεινε. Αυτό εν συνεχεία παρουσιάστηκε δημοσιογραφικώς, δηλαδή ότι παρέμεινε εκεί καθ όλη την διάρκεια των αποβατικών επιχειρήσεων, όπως και το "Ερμής".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και το "Ερμής" παρέμεινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Παρέμεινε εκεί καθ όλη τη διάρκεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τί νόημα είχε η παραμονή του "Ερμή";

ΜΑΡΤΥΣ: Και του "Ερμή" και του σοβιετικού πλοίου, παρακολουθούσαν την εξέλιξη των επιχειρήσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα πλοία, τα ραντάρ μας δεν τα συνέλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να τα είχαν συλλάβει; Ο αρμόδιος αξιωματικός που ήταν στα ραντάρ, μπορεί να σας το πει.

2/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

- 62 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο αρμόδιος αξιωματικός που ήταν στα ραντάρ πρέπει να τα συνέλαβε και τα δύο. ¹ Και το σοβιετικό και το "Ερμής".

ΜΑΡΤΥΣ: Και εκεί ^{που} πρέπει να έχετε πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ του κ. Δαμιανίδη να λάβει το λόγο. Απών, αιτιαγράφεται.

Παρακαλώ του κ. Φωτόπουλο να λάβει το λόγο.

3/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-63-

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Περδίκη τί βαθμό είχατε όταν είσαστε στρατιωτικός ακόλουθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουνα ταγματάρχης και ήμουνα βοηθός στρατιωτικού ακολούθου.

Απουσιασε ο πλοιαρχος...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιός ήταν ο πλοιαρχος τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένας πλοιαρχος ονοματι Παπαγεωργίου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τον προλάβατε σεις καθόλου αυτόν; Τον είχατε δηλάδη ποτέ προϊστάμενο;

ΜΑΡΤΥΣ: Επί 2 χρόνια είμαστε μαζί. Ένα μήνα απουσιασε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επί δύο χρόνια είσαστε μαζί. Ο στρατιωτικός ακόλουθος, ο τοποθετηθείς, ο προβλεπόμενος από την Σύγμα-¹, ήταν και αυτός ενημερωμένος στον βαθμό που είσαστε εσείς; Πώς αυτός-γιατί το όνομα το διέδωσας είναι γνωστό ^{από} την εποχή εκείνη, εγώ νομίζω ναι μεν είχατε συμμετοχή ή είσαστε μυημένος στην εκτροπή της 21ης Απριλίου, αλλά είσαστε και συμπαθείς στην δευτέρα κατάσταση, στην διαδοχή δηλαδή του κ. Ιωαννίδη-πώς λοιπόν ο διευθυντής σας, ο κατά νόμο τοποθετημένος δεν είχε αυτές τις επαφές εδώ και με την τότε ηρατούσα κατάσταση;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ αρχής έλειπε ο κ. Παπαγεωργίου. Όταν έγινε το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου ο κ. Παπαγεωργίου είχε παραδώσει. Ερχόταν άλλος

4/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-64-

πλοιαρχος ο οποίος ευρίσκετο μεν στο Λονδίνο αλλά δεν είχε παραλάβει,
 διότι παρακολουθούσε ένα σχολείο, ο πλοιαρχος Παΐσης αν δεν κάνω
 λάθος το όνομά του.. Συνεπώς μόνος μου ήμουνα ο μόνος αξιωματικός
 στο Λονδίνο τότε στο γραφείο. Και όταν λέω ότι είχα εγώ μόνο τις πλη-
 ροφορίες, αν ήταν ο κ. πλοιαρχος θα τις είχε ο κ. πλοιαρχος. Ήταν
 επαφές γραφείου, όχι προσωπικές επαφές.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω να ρωτήσω κάτι αλλο.

'Εγινε κάποια σύσκεψη εδώ υπό τον Ιωαννίδη με συμμετοχή δλων
 των στρατιωτικών ακολούθων στην οποία συμμετείχατε και εσείς;
 ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ποτέ δεν έγινε τέτοια σύσκεψη. Τουλάχιστον εγώ δεν έχω
 λάβει μέρος. Για τον εαυτό μου είμαι κατηγορηματικός. Τέτοια σύσκεψη
 στρατιωτικών ακολούθων, όχι. Εάν αναφέρεσθε σε σύσκεψη που λαμβάνουν
 μέρος οι ΑΚΕΔ πρέπει να έγινε, αλλά δεν ξέρω σε ποιό χρόνο. Οι ΑΚΕΔ
 δέχονται και καλούνται στην έδρα ή στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων και

Εργαζόμενοι γίνεται σύσκεψη μία φορά το χρόνο. Θα πω ψέματα ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε ΑΚΕΔ τί πάει να πει;

ΜΑΡΤΥΣ: Σημαίνει "Ακολουθοι Ενόπλων Δυνάμεων".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε έίναι οι στρατιωτικοί ακόλουθοι
 των πρεσβειών.

ΜΑΡΤΥΣ: *Οι πρεσβειές.*

5/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-65-

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα υπήρχε αυτή η εξέλιξη δηλαδή θα χάναμε την)

Κύπρο αν δεν είχαμε αυτή τη κατάσταση εδώ στην Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκ των υστέρων απεδείχθη, κύριε Φωτόπουλε, ότι δεν θα ήταν αυτή η κατάσταση. Εγώ πιστεύω βέβαια ότι οι Τούρκοι εποφθαλμιούσαν την Κύπρο, θα εύρισκαν κάποια άλλη αφορμή. Ισως αυτή είναι φανταστική μου υπόθεση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και εγώ ευχαριστώ, κύριε Φωτόπουλε.

Παρακαλώ τον κ. Παπαδονικολάκη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Παραιτούμαται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το κ. Βασιλειάδη να λάβει το λόγο. Απών, διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κ. Κουτσογιάννη να λάβει το λόγο.

6/1 Σ Α.Ι. 26-11-1986

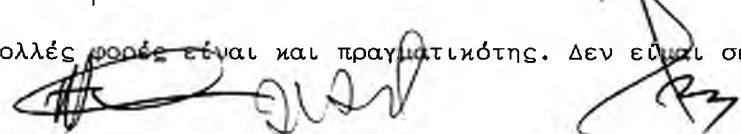
- 66 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Μάρτυς για πέστε μου σας παρακαλώ το εξής:
 στον στρατό αυκλοφορούν, όπως και στην πολιτική, διάφορα ονόματα ανθρώ-
 πων οι οποίοι θεωρούνται δτι είναι πράκτορες της C.I.A. του Αμερικανικ
 Πενταγώνου, της K.G.B. κ.λ.π. Δεν μπορεί να υπάρχει απόδειξη ποτέ διότι
 δεν υπογράφουν οι πράκτορες καμμία σύμβαση ούτε αποδείξεις, ούτε μισθο-
 λογικές καταστάσεις. Με όσα όμως συζητούνται στις 'Ενοπλες Δυνάμεις
 δτι δηλαδή ήλθε ο τάδε στρατηγός του NATO ή του Πενταγώνου ή ο τάδε
 ή μερικοί αξιωματικοί πάνε στην αμερικανική πρεσβεία με βάση τέτοια
 περιστατικά υπάρχει η εντύπωση και θα έλεγα και η πεποιθηση μερικές
 φορές, δτι ορισμένοι στρατιωτικοί ή και πολιτικοί είναι άνθρωποι των
 Αμερικανών, της C.I.A. ή του Αμερικανικού Πενταγώνου. Ποιά είναι αυτά
 τα ονόματα; Δηλαδή εσείς με βάση αυτά που ακούτε ή που ακούγατε, ποιοι
 από το στρατιωτικό καθεστώς ήταν πράκτορες της C.I.A. ή του Αμερικανι-
 κού Πενταγώνου;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Κουτσογιάννη θα ήθελα να σας ικανοποιήσω και για συναίσθη-
 ματικούς λόγους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οχι, να πείτε αυτά που ξέρετε, που ακούγατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω στο ερώτημα αυτό και λυπούμαι πάρα πολύ,
 πάντοτε γιατί αυτά ακούγονται στο ποδάρι, πολλές φορές είναι διαβολές,
 πολλές ~~φορές~~ είναι και πραγματικότης. Δεν είναι σε θέση να γνωρίζω.

7/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

- 67 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα.

Για τον κ. Ιωαννίδη είχατε ακούσει ποτέ, εθεωρείτο ότι αυτός είναι ο εκφραστής, ο φίλος των Αμερικανών κ.λ.π., ότι είναι πράκτορας

της C.I.A. κάτι τέτοια πράγματα. 'Έχετε ακούσει και τι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, ~~καταλαβαττείτε αυτό.~~

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα.

Για πείτε μου χύριε Μάρτυς, από τις 16 του μηνός Ιουλίου μέχρι τις 20 κάνατε αυτό τον αγώνα τον οποίο θεωρώ εγώ πραγματικά σωστό και ελληνικό για να ενημερώσετε την ηγεσία εδώ στην Αθήνα ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται να κάνουν απόβαση και κάνουν απόβαση. Αυτή η αδράνεια της ηγεσίας τότε, πολιτικής και στρατιωτικής, η αδράνεια η ανεξήγητη πρωτοφανής εγκληματική κ.λ.π. Μέχρι σημείου δηλαδή που ο Μπονάνος σεις του λέγατε ότι οι Τούρκοι κάνουν απόβαση και αυτός πήγε στον 'Αγιο Ανδρέα να φάει το παγωτό του. Αυτό σήμερα, μετά από όσα έχετε κατασταλάξει, πώς το χαρακτηρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ως εσχάτη προδοσία. Δεν μπορώ να το αρνηθώ ότι είναι αυτό το πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Παρακαλώ ~~ματι~~ ευχαριστώ πολύ, το ονομάζετε "εσχάτη προδοσία".

8/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

- 68 -

ΜΑΡΤΥΣ; Τί θέλετε να πω δηλαδή;¹ Η αδράνεια αυτών είναι εγκληματική.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Αυτή την απάντηση θέλω.

Επομένως αφού το λέτε αυτό δεν θα κάνω την επόμενη ερώτηση.

Θα σας κάνω μία τελευταία ερώτηση όμως.

Κύριε Περδίκη δόπως και εσείς έχω και εγώ υπηρετήσει 1,5 χρόνο
στην Κύπρο και μας είπατε εδώ ότι ο Μακάριος δεν ήθελε του 'Ελληνες
μιλάτε γενικά όμως για τους 'Ελληνες, ότι ήθελε να φύγουν από εκεί,
ήθελε να μείνει πρόεδρος, εν πάσῃ περιπτώσει ήταν ένα στοιχείο το οποίο
δεν βοηθούσε τους εθνικούς στόχους. Πρέπει να σας πω και θέλω να μου
απαντήσετε εδώ-ότι διαν υπηρέτησα εγώ εκεί κάτω δύο αυτοί οι οποίοι
εθεωρούντο στελέχη και άνθρωποι του Μακάριου σε υψηλό επίπεδο, δύο
αυτοί προσπαθούσαν να βρουν ποιοι ήταν οι λεγόμενοι δημοκρατικοί αξιω-
ματικοί, οι λίγοι αυτοί που υπήρχαν. Και σ' αυτούς, δηλαδή σε μας τους
δημοκρατικούς αξιωματικούς, οι αστυνομικοί, οι Υπουργοί, οι Α οι Β,
έδειχναν μία πάρα πολύ μεγάλη συμπάθεια, τόσο πολύ μαλιστα ώστε ήθελαν
να κρατάνε και σχέσεις μαζί μας φοβούμενοι τους άλλους αξιωματικούς.
Επομένως η δική μου εμπειρία λέει, ότι ο Μακάριος και οι δικοί του
άνθρωποι, δεν ήταν εναντίον όλων των Ελλήνων αλλά είχαν άριστες σχέσεις
με τους λεγόμενους δημοκρατικούς, φοβόντουσαν τους χουντικούς. Συμφω-

97 1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-69-

νείτε μ αυτή τη δική μου αποψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασπάζομαι την αποψή σας. Είναι ορθή όπως και η αποψη η δικιά μου που είπα...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οχι δεν είναι το ίδιο. Σεις έχετε διαφορετική αποψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Την ασπάζομαι την αποψή σας. Εγώ δεν είχα επαφές σε επίπεδο τάδε να σας ξεχωρίσω ότι υπήρχε όντως μία διαμάχη μεταξύ Γρίβα-Μακαρίου εξ' ού και εχωρίζετο προς τα κάτω...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Συμφωνείτε δηλαδή.

Και τελειώνω με την Μεραρχία που απεχώρισε από την Κύπρο το 1967.

Είπατε ότι, και αν ήταν η Μεραρχία ακομη κάτω, θα μπορούσαν οι Τούρκοι να κάνουν την απόβαση και ότι ίσως εμείς δεν θα είχαμε το αποτέλεσμα που θέλαμε, δηλαδή να ιρατήσουμε την Κύπρο. Αυτό βέβαια που λέτε έρχεται σε διαφωνία με τις απόψεις όλων των άλλων στρατιωτικών.

Αν είναι έτσι όπως λέτε σεις τότε γιατί οι Τούρκοι από το 1967 έθεσαν βέτο και αγωνίστηκαν, επίεσαν και επέτυχαν να φύγει η Μεραρχία; Γιατί το έκαναν αφού είναι έτσι όπως το λέτε εσείς;

(H)

(c)

1/1H

BII

26.11.86

- 70 -

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω. Οι Τούρκοι είναι φυσικό να θέλανε να μην υπάρχει ούτε ένας έλληνας στρατιώτης κάτω. Τους διευκόλυνε η απαγκήστρωση της μεραρχίας.

Υπεστήριξα-και επειδή είσαστε συνάδελφος στο στρατό, θα το ξέρετε-ότι η μεραρχία αυτή θα έκανε παρατεταμένο αγώνα - είπα - ο οποίος θα ήταν καταδικασμένος αν δεν πηγαίναν παντικές δυνάμεις και αεροπορικές δυνάμεις δικές μας.

Αυτό είναι λογικό . και νομίζω και σεις δεν θα διαφωνείτε. Και είπα μάλιστα ότι εκτός εαν στο χρόνο αυτό του παρατεταμένου αγώνα άλλες δυνάμεις διπλωματικές ή άλλες παρενέβαιναν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ευχαριστώ. Τελείωσα κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παναγιωτόπουλο, που είναι και ο τελευταίος ομιλητής να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, επειδή είστε ευφυής απ' ότι αντιλαμβάνοματ ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ευχαριστώ για το κοπλιμέντο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και επειδή είσαστε και πολύ κοντά στον Ιωαννίδη - γι' αυτό δεν θα με ευχαριστήσετε - θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Ο Ιωαννίδης όταν απεφάσισε αυτό το πραξικόπημα, είχε το βεληνεκές, την ικανότητα και την ενημέρωση, για να γνωρίζει τις δυνατότη-

2/1H

ΒΠ

26.11.86

- 71 -

τες τις πολιτικές και τις στρατιωτικές της Ελλάδος; Δηλαδή είχε πλήρη εποπτεία εις βάθος του πράγματος ή νόμιζε ότι ήταν πάρα πολύ απλό να ανατρέψει το Μακάριο, να κάνει ένωση με την Ελλάδα, να πάρει την Πόλη Ισαρ ήλπι. Δηλαδή τι ήταν ο άνθρωπος;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να σας πω. Εγώ τον θεωρώ ικανό και έπρεπε να έχει δόλο το βεληνεκές να εκτιμήσει τις καταστάσεις και τις πλέον δυσμενείς. Δεν τον θεωρώ ας πούμε...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως υπάρχει ευθύνη. Διότι εφόσον είχε την ικανότητα και εγνώριζε δόλο το στρατιωτικό και το πολιτικό βάθος και των ελληνικών και των τουρκικών δυνάμεων, το εγχείρημα έχει δόλο, διότι ανέλαβε τους κινδύνους για την Ελλάδα.

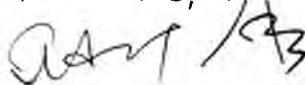
ΜΑΡΤΥΣ: Δόλο δεν θα θελήσουμε να πούμε, γιατί-εσεις νομίκως είστε, η έννοια του δόλου είναι τελείως διάφορη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει ο ενδεχόμενος δόλος. Η έννοια του ενδεχομένου δόλου είναι ότι, ενώ γνωρίζεις ως πιθανόν ένα κακό αποτέλεσμα, το αποδέχεσαι. Ενεργείς και το αποδέχεσαι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ θεωρώ ότι έκανε κακή εκτίμηση. Η διαφωνία μου είναι ότι δεν φέρει μόνο αυτός την ευθύνη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Καλώς. Και μια τελευταία τώρα ερώτηση.

Στην Ελλάδα συνηθίζουμε όλοι μας, περί των πάντων, να κάνουμε τους

3/1H

BII

26.11.86

ειδήμονες,

- 72 -

Για το εάν η Ελληνική αεροπορία μπορούσε σε μια συγκεκριμένη στιγμή να επέμβη, είχε τη δυνατότητα να επέμβη χωρίς καταστρεπτικές για την Ελλάδα συνέπειες ή απώλειες, ποιός είναι αρμόδιος να μας το πει; Έσεις ο λοχαγός ή ο ταγματάρχης ή ο αρχηγός της πώς του λένε τον αρχηγό...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Παπανικολάου. Ο διοικητής της ΑΤΑΔ.

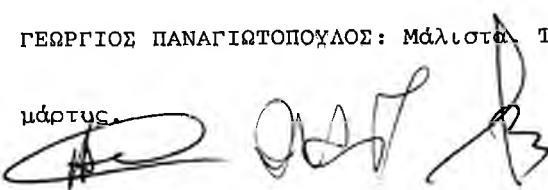
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Οικονόμου, ας πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, κύριε Παναγιωτόπουλε. Ένας επιτελής αξιωματικός ο οποίος θα τελειώδει σθισμένα σχολεία και υπηρετήσει σε βασικές θέσεις, έχει γνώσεις των δυνατοτήτων του. Ο κύριος Κουτσογιάννης λ.χ. έχει περισσότερες γνώσεις από εμένα για το πυροβολικό, από ότι έχω εγώ. Και μπορεί να μου πει αν το πυροβολικό έχει τη δυνατότητα να επέμβη.

Εγώ μίλησα γενικά βάση των δεδομένων. Και βάση των δεδομένων του Ινστιτούτου Στρατιωτικών Μελετών της Βρετανίας που μπορείτε να την πάρετε αυτή την έκθεση, υπήρχε η δυνατότης της αεροπορίας να επέμβη, διότι είχαμε φάντομς και αυτοί δεν είχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα Τελειώνω δε με το εξής, κύριε

μάρτυς.

4/1H

BII

26.11.86

- 73 -

Ποια ήταν η στιγμή γιατί το είπατε έτσι με αγωνία, γιατί
όταν τους λέγατε ότι ξεκινάνε οι τούρκοι για να κάνουν απόβαση ήλπι-
κατά τη γνώμη σας με τις στρατιωτικές γνώσεις που έχετε, η στιγμή
που μπορούσε να υπάρχει πιθανότητα αποτελέσματος για την Ελλάδα,
ποιά ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα απαντήσω. Τη νύχτα της 19 προς 20 Ιουλίου έπρεπε να γί-
νει επάνδρωση των αύριων σημείων της Κυρηνείας. Και το πρωΐ με τον
πρώτο στρατιώτη τα φάντομας έπρεπε να χτυπήσουν. Και θα ήτο κατα-
δικασμένη σε αποτυχία η τουρκική ενέργεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τελείωσα, αύριε πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς τελειώσαμε. Μόνο
πριν αποχωρήσετε, θα ήθελα να μας πείτε το όνομα του πρέσβεως στο
Λονδίνο τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο πρέσβυς τότε στο Λονδίνο ήταν ο αύριος Διαμαντόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το μικρό του όνομα, ποιό είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Με επιφύλαξη λέω Ιάκωβος. Δεν μπορώ να το θυμηθώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ.

Τώρα μπορείτε να αποχωρήσετε. Μόνο θα παρακαλέσω, αν θέλετε,
σήμερα το απόγευμα να έρθετε στην αίθουσα 140 του κτιρίου για να
ελέγξετε τα πρακτικά τα οποία εν τω μεταξύ θα έχουν αποστενογραφη-
θεί καν να τα υπογράψετε κατά σελίδα.

5/1HΒΠ26.11.86- 74 -

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο μάρτυς κύριος Περδίκης)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον κύριο Γλεντζέ.

Ο κύριος Γλεντζές έρχεται για ένα συγκεκριμένο θέμα. Είχε προταθεί από τον κύριο Παπαληγούρα και ηλήθηκε για ένα συγκεκριμένο θέμα. Συνεπώς νομίζω ότι δεν αξίζει τον κόπο να ασχοληθούμε όλοι με τον μάρτυρα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μόνο μια ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα του κάνω εγώ μια ερώτηση, αυτή που καταλαβαίνω ότι θέλει ο κύριος Παπαληγούρας και να τελειώνουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν έρθει ο μάρτυρας, θα ήθελα να μου δώσετε το λόγο για να κάνω μια παρατήρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω τη γνώμη ότι άνθρωποι που

έρχονται εδώ και έχουν ένα περιστατικό να μας πουν, σωστά να μας το καταθέσουν σαν περιστατικό. Όμως αυτά που με μεγάλη αγωνία ψάχνουμε απ' αυτούς που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο είναι μπερδεμένοι στην όλη υπόθεση - και δικονομικά πολλές φορές δικαιούνται να μην απαντήσουν, μπορεί να μας δώσουν άλλες απαντήσεις σε γενικότερα θέματα

6/1H

ΒΠ

26.11.86

- 45 -

αυτοί ακριβώς οι μάρτυρες.

Γι' αυτό όταν παρακαλούσα κύριε Πρόεδρε, εσας =

εγώ αν θέλετε προσωπικά παραιτούμαι από τώρα· και ιάποιες άλλες

ερωτήσεις περί του πραξικοπήματος γενικά ότι είναι κατ' εξοχήν χρήσιμες σ' αυτής της μορφής τους μάρτυρες, που δεν είναι πολλοί. Αυτή τη παρατήρηση είχα να ηάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Παρακαλώ να προσέλθει ο μάρτυρας, κύριος Γλεντζές.

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας, κύριος Γλεντζές)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ κύριε μάρτυρε, να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

ΟΝΟΜΑ: Ηλίας.

ΕΠΩΝΥΜΟ: Γλεντζές.

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: Ιωάννης.

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ: Ευαγγελία.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ: Μετεράστιο.

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: 1944.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Στο Έλος Λακωνίας.

ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: [REDACTED] Έβρου.

7/1HΒΠ26.11.86-76-

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: Αντισυνταγματάρχης ΠΖ εν ενεργεία.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

Παρακαλώ τώρα να θέσετε την δεξιά σας επί του Ιερού

βυαγγελίου και να δώσετε τον νενομισμένον δροκούν και παρακαλώ τους
κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυρας δίνει τον ακόλουθο νενομισμέ-

νον δροκό: "Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλην

την αλήθειαν και μόνον την αλήθειαν χωρίς να προσθέσω, ούτε να απο-
κρύψω τις".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εχετε δώσει κύριε μάρτυρε, καμιά
κατάθεση πουθενά;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Μόνο ηάποτε το 1975 μας είχαν πει και γράψαμε μια
έκθεση και τίποτα άλλο πέραν αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα ο κύριος γραμματεύς, θα σας
προσκομίσει μια έκθεση και να μας βεβαιώσετε αν πράγματι είναι
δική σας.

(Ακολούθως ο κύριος γραμματεύς προσκομίζει την σχετική έκθεση στο
μάρτυρα).

ΜΑΡΤΥΣ: Την αναγνωρίζω κύριε Πρόεδρε. Είναι δική μου.

The image shows two handwritten signatures. On the left is a signature that appears to be 'ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ'. To its right is another signature, possibly 'ΕΦΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ'. Below these signatures is a small bracket containing the letter '(ν)'.

1/1 ν ΕΓ 26/11 /86

- 77 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναγνωρίζετε λοιπόν και βεβαιώνετε ότι η έκθεση αυτή την οποία σας έδωσε ο κύριος γραμματεύς και η οποία είχε εισαχθεί στο ΑΕΔ με αριθμό διεκπ. 1454 είναι γνησία .;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το επόμενο θέμα, κύριε Γλεντζέ, είναι το εξής: Εσείς μετείχατε στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπό τις διαταγές τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Του Διοικητού της 31 Μοίρας Καταδρομών Ταγματάρχου Πεζικού Ραυτό πουλου Κωνσταντίνου. Εγώ ήμου Διοικητής του 13ου Λόχου της 31 Μοίρας Καταδρομών με το βαθμό του Υπολοχαγού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην επίθεση του Προεδρικού Μεγάρου που ήσασταν; βάλατε με πολλά βλήματα Και τι βλήματα ήταν αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν έβαλα καθόλου με βλήματα, διότι η αποστολή μου ήταν να αποκόψω το δρομολόγιο που περνούσε μπροστά από το Προεδρικό Μεγαρό από Λευκωσία προς Λεμεσό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τα άλλα τμήματα που επετέθσαν έβαλαν;

Και με τι όπλα έβαλαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Έβαλαν με αυτόματα όπλα, αφιαυτόματα και νομίζω ότι και

2/1 v AK 26-11-1986

78

άρματα κτυπήσαν. Δεν είμαι σύγουρος όμως διότι δεν ήμουν εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς δηλαδή είχατε το ρόλο αποκοπής
θρομολογίου όταν κτυπούσαν οι άλλοι. Πυροβολικό χρησιμοποιήθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι.'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Άρματα όμως χρησιμοποιηθηκαν.'

ΜΑΡΤΥΣ. 'Άρματα έίδα ότι υπήρχαν εκεί, αλλά δεν ξέρω αν ρέανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι ώρα ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ήταν 8.15' - 8.30'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πυρπολήθηκε το Προεδρικό Μέγαρο;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι.'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άλλα πώς ιάπιε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ανέβηκα στο Προεδρικό Μέγαρο όταν ήδη πλησίαζε να ιαεί.

F
Ο λόγος με εξηνάγκασε να ανέβω εκεί ήταν όταν μου είπαν ότι τραυματίστηκαν δύο φίλοι μου εκεί, ένας υπολοχαγός και ένας λοχαγός.

F
Και όταν πήγα επάνω μου είπαν ότι τους κτύπησαν με μπαζούκας του εωελλήνικού σώματος. Πιθανόν να προήλθε και απ' αυτό, πιθανόν να ήλθε από τα άλλα πυρά. Γιατί το μπαζούκας όταν ρίχνει το αντεθραμμένο αφήνει

ένα κανο πίσω φωτιάς γύρω στα 20-25 μέτρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπαζούκας ποιός είχε:

3/v AK 26-11-1986

-79-

ΜΑΡΤΥΣ. Το εφεδρικό σώμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έριχνε εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, που έριξαν από το Προεδρικό προς το ΤΟΜΠ, (τεθωρακισμένο όχημα μεταφοράς προσωπικού). Το βλήμα πήγε στο στόχο που τραυματίστηκε και ο φιλος μου και τα αέρια πιθανόν να πήγαν προς τα πίσω και να προκάλεσαν φωτιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το βρίσκετε φυσικό αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να γίνει, αλλά δεν είμαι βέβαιος αν έγιναν απ' αυτό.

Μπορεί και με τα πυρά που ρίχνανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι πυρά ρίχνανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πολυβόλα, αυτόματα όπλα τόμσον και τα έμφιλντ νούμερο 3, τα επαναληπτικά.

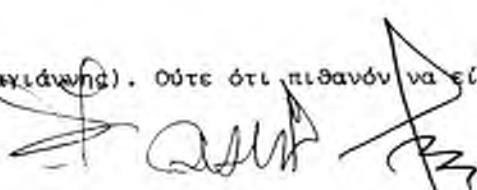
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήταν μεγάλη πυρκαγιά;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, διότι κάπιε δλο το Μέγαρο, δεν έμεινε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Οι κύριοι που κτυπούσαν και εσείς ξέρατε ότι είναι ο Μακάριος μέσα, ή ότι πιθανόν να είναι μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε ότι πιθανόν να είναι μέσα;

4/1ν ΑΚ 26-11-1986

- 80 -

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέραμε τίποτα. Εγώ τουλάχιστον δεν γνώριζα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην πολιορκία του Προεδρικού Μεγάρου λάβατε μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ήμουνα στο δρόμο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε πόση απόσταση;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι περίπου ένα χιλιόμετρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι διευκολύνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αποστολή μου ήταν να αποκόψω ενισχύσεις ή το δρομολόγιο προς Λεμεσό και από Λεμεσό προς Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λάβατε καμμία εντολή σχέση έχουσα με τον Μακάριο; Ούτε να τον σκοτώσετε; Ούτε να τον φυγαδεύσετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι καμμία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ανήκε η αποστολή να αποκλείσετε το Προεδρικό Μέγαρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως σας ελέχθη να αφήσετε αφύλακτο κάποιο τμήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εμένα μου είπαν να ελέγχω το δρόμο προστά από το Προεδρικό Μέγαρο.

5/1 ν AK 26-11-1986

- 81 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Παπαληγούρα, αν θέλετε συνεχίστε, διότι δεν του εδόθη καμμία εντολή να αφήσει κανένα τμήμα του Μεγάρου αφύλακτο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Εάν, κύριε Αντισυνταγματάρχα, πρόθεσή μας ήταν να οργανώσουμε το ενδεχόμενο διαφυγής του Μακαρίου από το Προεδρικό Μέγαρο, θα ήταν πράγματι χρήσιμη η δική σας τοποθέτηση στο συγκεκριμένο σημείο; Θα μπορούσατε δηλαδή εσείς να διευκολύνετε τη διαφυγή του Μακαρίου μόνο και μόνο ως εκ του γεγονότος ότι στη συγκεκριμένη εκείνη περιοχή δεν εδρίπτοντο πυρά;

ΜΑΡΤΥΣ. Από εκεί που ήμουν εγώ δεν μπορούσε να έρθει ο Μακάριος, διότι μπροστά μου ήταν τα άλλα τμήματα που κάνανε την επίθεση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ'. Δεν είσασταν στην πίσω μεριά του Προεδρικού Μεγάρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην εμπρός μεριά. Δεν ξέρω αν γνωρίζετε εκεί το μέρος.

Είναι ένας δρόμος που περνάει μπροστά από το Προεδρικό Μέγαρο, έχει δύο πύλες και μπροστά από την νοτία πύλη και γύρω στα 50-100 μέτρα είναι μία πλατεία. Εκεί περνάει ο δρόμος που πηγαίνει από Λευκωσία προς τη Λεμεσό. Είναι ο κεντρικός δρόμος δηλαδή. Εκεί ήμουν εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βέρετε από ποια διάβαση έφυγε ο Μακάριος;

6/1 ν ΑΚ 26-11-1986

- 82 -

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω, διότι δεν τον είδα. Ο ίδιος εδήλωσε ότι είφυγε από πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπε τίποτε ο κύριος Κομπόκης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κύριος Κομπόκης ο οποίος ήταν Διοικητής του Συντάγματος Καταδρομών είχε έρθει το πρωί της Δευτέρας στη Μοίρα. Και επειδή εγώ θα πήγαινα σε άλλη Μοίρα διότι εκεί ήταν η 32 Μοίρα που πήγα εγώ, επομένως θα πήγαινα σαν προσκεκολημένος εκεί, μου έδωσε αυτή την αποστολή να αποκόψω το δρομολόγιο αυτό και εφόσον χρειαστεί να επέμβω για ενίσχυση της 32ας Μοίρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ο Κομπόκης σας έδωσε την εντολή να καταλάβετε αυτό το μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ. Η παρουσία και του Διοικητού μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και απ' το οποίο μέρος δεν ήταν δυνατον, όπως είπατε, να περάσει ο Μακάριος.

ΜΑΡΤΥΣ. Αφού από κει πέφτανε τα πυρά και δεν μπορούσε να έρθει προς εμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάθατε, κύριε Αντισυνταγματάρχα, ποιοι ήταν οι υποψήφιοι Πρόεδροι στην Κύπρο τότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήξερα κανέναν υποψήφιο Πρόεδρο. Τη διατάξη την πήρα το

7/1 ν AK 26-11-1986

- 83 -

πρωί της Δευτέρας. Μετά είπαν ότι ορίστηκε ο Σαμψών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο αύριος Παπαδονικολάκης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, εγώ θέλω να ρωτήσω το εξής:

Εσείς είχατε αποστολή να αποκρύψετε το δρομολόγιο Λευκωσία-Λεμεσός.

Ο σκοπός βασικά ήταν να αποτρέψετε την προώθηση ενισχύσεων για
υποστήριξη του Μακαρίου.

(AK)

171 A.K.

A.M. 26-11-86

- 84 -

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτό κυρίως και^{ει} πολίτες πιθανόν, για να μην τραυματισθεί κανένας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εδώ, υπόθεση κάνω,
Είπατε ότι δεν είναι δυνατόν, αλλά εάν,

~~Δεκτοποιηθείσαντας~~
~~λίξιν έως προστασία~~
Όλα είναι δυνατόν καμια φορά, συνεβαίνε κάποια στιγμή να πέρνα-
γε από μπροστά σας φεύγοντας από λεμεσό το αυτοκίνητο και αναγνωρί-
ζατε τον Μακάριο μέσα, τι θά κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε δυνατότητα.....

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μη μου απαντάτε έτσι. Λέω υπόθεση....

ΜΑΡΤΥΣ: Αν γνώριζα ότι ειδοποιούσα ότι κινείται ενά αυτοκίνητο με τον Μακάριο μέσα από εκεί προς τα εκεί και όταν έπαιρνα εντολές τι θα έκανα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κάποια εντολή συγκεκριμένη είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Συγκεκριμένη δεν είχα. Ετέθη αυτή η ερώτηση για τον Μακάριο.

Καμιά εντολή δεν είχα.

Πρόεδρος (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Δαμιανίδης έχει τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, όταν ήθελα να μου πείτε, μέσα στο προεδρικό Μέγαρο υπήρχαν μπαζούκας και για ποιό λόγο υπήρχαν; Διότι είπατε ότι πιθανόν η πυρκαγιά να μεταδόθηκε από τον κώνο της φωτιάς που μεταδόθηκε με τα μπαζούκας.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχαν και μπαζούκας...

2/1 A.K. A:M. 26-11-86

-85-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ : Πάντα υπήρχαν; Από πότε υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν πήγαμε εμείς εκεί, αυτά υπήρχαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είπατε, ότι δεν ξέρατε αν ο Μακάριος ήταν στο Προεδρικό Μέγαρο. Τότε γιατί χτυπάγατε, Τι θέλατε να πετύχετε με το χτύπημα αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας είπα ότι δεν χτύπησα..

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εκ των υστέρων δεν ξέρατε για ποιό λόγο;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την ανατροπή του Μακαρίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή γκρεμίζουμε ένα κτίριο και ανετρέπεται ο Μακάριος; Δεν νομίζω ότι στέκει αυτό λογικά.

F. Πιστευών
ότι ήταν
μέσα, βιώτι

ΜΑΡΤΥΣ: ..... μετά από μία ώρα ή δύο είπαν ότι ο Μακάριος είναι νεκρός και ότι είναι στα ερείπια του Μεγάρου κλπ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εν συνεχείᾳ για την Πάφο σε σχεση με τον Μακάριο ξέρετε τίποτα, αν έγινε απόπειρα εναντίον του....

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι δεν ξέρω.

Πρόεδρος (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λιβανός έχει τον λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιά πέστε μου κύριε μάρτυρε, αυτό είναι το σχέδιο που μας έκανε ο κ. Κορκόζηλος εδώ. (στο σημείο αυτό ο κ. Λιβανός δείχνει στον κ. μάρτυρα το σχετικό σχέδιο).

'Ετσι ήταν τα άρματα,

3/1 A.K.. A:M. 26-11-86

- 86 -

ΜΑΡΤΥΣ: Τα άρματα δεν τα είδα καθόλου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν είναι έτσι όπως τα έχει τοποθετήσει ο κύριος Κορκόζηλος. Αυτό ρωτώ. Εδώ είναι τα άρματα, εδώ είναι το Μέγαρο και πίσω απ' αυτή τη γραμμή είναι το ρέμα, που υποτίθεται ότι έφυγε ο Μακάριος. Σείς αν παίρνατε τη διαταγή να καταλαβετε αυτόν τον χώρο, γνωρίζω ότι από δώ βαράνε αυτοί, θα πηγαίνατε με τους άνδρες σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πήγαινα, διότι ήταν ασφαλές το μέρος από εκεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί, είχε άψογα από πάνω και δεν μπορούσαν να μας χτυπήσουν τα δικά μας πυρά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα θα μπορούσε ασφαλώς και να φύγει ο Μακάριος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

Πρόεδρος (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, τελειώσαμε.

Παρακαλώ πολύ αύριο να έλθετε στην αίθουσα 140 να διαβάσετε τα πρακτικά και να τα υπογράψετε.

Παρακαλώ τον κύριο γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον κύριο Πηλικό.

Στο σημείο αυτό προσέλεθετε στην αίθουσα ο κύριος Πηλικός.

Κύριε μάρτυς έχετε ορκισθεί και συνεπάς αναφεούμενος στον δρόμο

4/1 A.K. A.M. 26-11-86

- 87 -

σας μπορείτε να συνεχίσετε την κατάθεσή σας.

Κύριε μάρτυς μετείχατε σε καμμία σύσκεψη στις 3 ή 2 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα να σας αναφέρω κύριε Πρόεδρε αλλά κατ' αρχήν πριν εισέλθω στο θέμα όταν ήθελα για ένα λεπτό να πώ, γύρω από την ιστορία^{7ο} πώς βρέθηκα στην διεύθυνση της Ανατολικής Αστυνομίας.

Στη διεύθυνση αυτή τοποθετήθηκα στις 15/3/75 προερχόμενος από το ΛΥΒ της 8ης μεραρχίας που είχε την έδρα στην Κέρκυρα. Η τοποθέτησή μου ήταν προσωρινή δεδομένου ότι περί τα μέσα του Ιουνίου, εξεδόθη διαταγή τοποθετήσεώς μου στο 505 τάγμα. Η διαταγή δεν πραγματοποιήθηκε λόγω της μεταπολιτεύσεως. Παρέμεινα επί τρίμηνο μετά την μεταπολίτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από τις 15 Ιουνίου μέχρι τις 23 Ιουλίου η στρατιωτική διαταγή μεταθέσεως δεν είχε εκτελεσθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι μεταθέσεις συνήθως πραγματοποιούνται τον Αύγουστο.

Δεν πραγματοποιήθηκε λοιπόν και αφού παρέμεινα επί τρίμηνο αρχάς Οκτωβρίου του 74 τοποθετήθηκα στο 628 τάγμα πεζικού προκαλύψεως διαταγές από όπου την 15/4/75 αποστρατέυθηκα.

Στην διεύθυνση στρατιωτικής Αστυνομίας ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης

μου ανέθεσε την επίβλεψη της ομαλής εσωτερικής λειτουργίας της διεύ-

[Signature]

[Signature] *[Signature]*

5/1 A.K. A.M. 26-11-86

- 88 -

θύμσεως διότι δεν μπορούσε ο ίδιος να ασχοληθεί με αυτά.

Και τώρα εισέρχομαι στο γνωστόθέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή εσείς εδώ στην Αθήνα υπορετήσατε από 15 Μαρτίου έως αρχάς Οκτωβρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα όπου παρέμεινα μετά, επί τρίμηνο ως διευθυντής της ΕΣΑ. Και μετά αντικαταστάθηκα από τον κύριο Παναγόπουλο ο οποίος μετέπειτα έγινε Αρχηγός Επιτελείου και αποστρατεύθηκε.

'Όσο αφορά στο θέμα της ανατροπής, της ενεργείας της ανατροπής του Προέδρου Μακαρίου, το οποίο σείς λέτε πραξικόπημα, βέβαια εγώ δεν πρόκειται να αντιδικήσω και να το πω όπως θέλετε, έχω να πώ τα εγώ.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Πώς το λέτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ανατροπή το αναφέρω. Πραξικόπημα θα έλεγα κάτι αλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η ενέργεια του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Στις 3/7/74 στις 9 η ώρα περνώντας ο Ταξίαρχος Ιωάννιδης από το γραφείο το οποίο ήταν δεξιά όπως έμπαινε, μου λέει "σε παρακαλώ να ειδοποιήσεις τον Παλαίνη και να έρθετε στο γραφείο μου."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Ποιόν από τους δύο;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μεγάλο τον Χαράλαμπο. Ο μικρός δεν είχε καμμία σχέση.

6/1 A.K. A.M. 26-11-86

-89-

πήγαμε στο γραφείο του και μας είπε τα εξής: "Έχω να σας ανακοινώσω ένα μυστικό υψηστης εθνικής σημασίας. Πρόκειται - λέει να ανατρέψουμε τον Μακάριο, έτσι αποφάσισε η πολιτική και η στρατιωτική προσέστα - και το γνωρίζετε μόνο εσείς αυτό το πράγμα, διότι η ενέργεια πρόκειται να λβει χώρα σε ευθύτερον χρόνον. Για αυτό το σκοπό κάλεσα λέει τον Κομπόκη και τον Γεωργίτση με τους οποίους χθές το βράδυ στο γραφείο του ΑΕΔ είχαμε κάποια σύσκεψη^{που}, θα συνεχιστεί και σήμερα στις 10 ή ώρα στην αίθουσα επιθεωρήσεως στρατού."

Ζήτησα τον λόγο αλλά οπαξέρετε οι στρατιωτικές διαταγές δεν υπόκεινται σε αρίστη όταν προέρχονται από προίσταμένους και του ανέφερα τα εξής. "Κύριε Ταξίαρχε, έχετε μελετήσει καλά το θέμα έχετε υπ'όψη σας ότι θα έχουμε αλυσιδωτές αντιράσσεις; Και ιδίως από της πλευράς των Τούρκων οι οποίοι βάση των συμφωνιών εγγυήσεως έχουν το δικαίωμα μονοθιμερούς αποφάσεως; Μου έκανε το χέρι έτσι και μου λέει μην ανησυχείς δεν πρόκειται να επέμβουν.

The image shows three handwritten signatures or markings. On the left is a signature that appears to begin with 'Kostas'. In the center is a stylized mark that looks like a 'W' or a series of connected lines. To the right of that is another stylized mark, and above it, the letters '(B)'.

(ΑΚ)

1/2 B. B.Z. 26-11-86

- 90 -

Ο κ. Παλατήνης είπε ότι προκειμένου να γίνει μια τέτοια ενέργεια να έχουμε ένα συγκρότημα μάχης, ένα τάγμα πεζικού μία επιλαρχία αρμάτων, μία μοίρα πυροβολικού σε πλοΐα γύρω από την ~~Πύργοντζαγάν~~ συμβεί κάτι το ανεπιθύμητο ~~να μπορούν να επέμβουν~~. Αυτό είπε να θέσω υπόψη της ~~ιεραρχίας~~ και ότι αποφασίσουν. Βέβαια απάντηση δεν πήραμε ούτε για το ένα ούτε για το άλλο.

Έφυγε στις 10 η ώρα ο κ. Παλατήνης, πιο μπροστά από εμένα.

Την ώρα πω¹ εφευγά μου είπε να φωνάξω ένα αγγελιαφόρο. Φώναξα, και του λέει ο κ. Ιωαννίδης πές στον κ. Σταύρου να φέρει τον φάκελλο στην αίθουσα της επιθεωρήσεως. Ο κ. Σταύρου είναι ο λοχαγός που είχε στο γραφείο όπως είχε και τον κ. Θανόπουλο που έχει πεθάνει. Ανέβηκα επάνω, συναντηθήκαμε με τον κ. Παλατήνη στον διάδρομο της επιθεωρήσεως μπαίνουμε μέσα και την ώρα αυτή¹ ο κ. Παπαδάκης υποστράτηγος ο οποίος ήταν διοικητής της 12ης μεραρχίας στην Αλεξανδρούπολη, άν θυμάμαι καλά, ο Ταξίαρχος Κονδύλης που ήταν επιτελάρχης της ΑΣΔΕΝ και έχει πεθάνει, ο κ. Κομπόκης και ο κ. Γεωργίτσης.

Τελευταίος ήρθε ο κ. Ιωαννίδης και πίσω από τον κ. Ιωαννίδη ο λοχαγός που έφερε τον φάκελλο, ο Σταύρου Γεώργιος. Το τί περιείχε ο φάκελλος δεν γνωρίζω. Απ' ότι ρώτησα και τον λοχαγό δεν ήξερε ούτε αυτός.

2/2 B. B.Z. 26-11-86

- 91.

'Ηλθε ο κ. Ιωαννίδης μέσα, τον φάκελλο του έδωσε στον κ. Κον-'

δύλη, ο οποίος πριν τοποθετηθεί στην ΑΣΔΕΝ ως επιτελάρχης ήταν διοικητής της ΕΛΔΥΚ άν θυμάμαι ακαλά.

Είπε λοιπόν, ο Ιωαννίδης, αύριοι, η σημερινή σύσκεψη αποτελεί συνέχεια της χθεσινής. Εμείς δεν είχαμε ιδέα. Ούτε εγώ ούτε ο κ. Παλαϊνης. Είπε λοιπόν δεν πρόκειται να επαναλάβουμε πολλά πράγματα, εκείνο που θέλω να σας πώ είναι ότι από την ενέργεια της ανατροπής που θα γίνει δεν θεγεί ούτε το καθεστώς ούτε οι Τούρκοι, ούτε η συμφωνία Συρίχης Δονδίνου και ότι θα γίνουν εκλογές σε ένα χρόνο. Και γυρίζοντας προς ίμενα και τον Παλαϊνη λεέι εσείς να συντάξετε το διάγγλεμα προς τον Κυπριακό λαό. Αυτή ήταν η σύσκεψη και δεν νομίζω ότι ιράτησε πάρα πάνω από 20' λεπτά.

Ο κ. Γεωργίτσης είπε τα εξής: Θτι δεν μπορεί να γίνει καμμια σχεδίαση της επιχειρήσεως αυτής γιατί δεν γνωρίζουμε τι δυνάμεις θα λάβουν μέρος και που είναι οι πραγματικές θέσεις ενός τάγματος επικουρικού, που χρησιμοποιούσε ο Μακάριος για την ασφάλειά του.

Τού είπε όπως νομίζεις αλλά μέχρι τις 10 του μηνός θέλω να μου στείλεις τον. Κοντόση για να αποστηθεί το διάγγελμα και να δώσει τα ονόματα που θα χρησιμοποιηθούν ένα απ' όλα ως Πρόεδρο, της Κυπριακής Δημοκρατίας.

† του
ΔΣ

3/2 B. B.Z. 26-11-86

- 92 -

Πήγε καθένας στην δουλειά του και μετά από μισή ώρα βλέπω τον Ι.

Ιωαννίδη να έρχεται με τον φάκελλο στα χέρια και μου είπε, μην
ασχοληθείς με το διάγγελμα εσύ το ανέθεσα αλλού, 6 ή 7 του μηνός
ανέβηκε ο Ι. Κοντόσης.

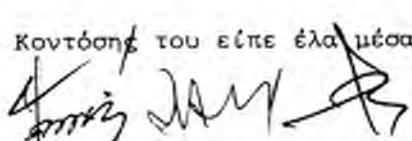
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα αφού του είχε πεί στις 10 του
μηνός να ανέβει.

ΜΑΡΤΥΣ. Μέχρι τις 10 του μηνός.

'Ερυγε ο Ι. Κοντόσης από το γραφείο, ο οποίος μου είπε-περι-
μέναμε τον Ι. Ιωαννίδη να γυρίσει από το γραφείο του τότε Πρωθυ-
πουργού. Και μου λέει. Τόσο ο Ι. Γεωργίδης όσο και ο Ι. Κομπόκης
θέλουν να ματαιωθεί η επιχείρηση ή να αναβληθεί διότι προβλέ-
πουν αποτυχία και αιματοχυσία. Αυτά είπε ο Ι. Κοντόσης ότι τα
ανέφεραν ο Ταξίαρχος Γεωργίτσης και ο Συνταγματάρχης Κομπόκης.

Είπα τότε εγώ, Κώστα τί να σου πώ και εγώ συμφωνώ καίτοι ήμουν
απ' την αρχή αντίθετος εν πάσῃ περιπτώσει τώρα που θα τον δείς να
τους τα πείς αυτά και να τονίσεις με έμφαση αυτό που είπες.

Πράγματι σε λίγο ήρθε ο Ι. Ιωαννίδης από το γραφείο του
Πρωθυπουργού και κρατούσε ιάτι φακέλλους στα χέρια του. Μόλις
τον είδε τον Ι. Κοντόση του είπε έλα μέσα, κώστα. Εγώ δεν πήγα

4/2 B. B.Z. 26-11-86

- 93 -

μέσα. Τους βλέπω σε λίγο που πήγαιναν στον Αρχηγό Ενόπλων, από όπου γύρισαν από το γραφείο μετά από 3/4. Όταν ήρθαν κάτω ο κ. Κοντόσης έκανε μία κίνηση με τα χέρια διε βηλαδή δεν ενεκρίθηκε τίποτα, δηλαδή ~~τεισηγήσεις~~ των κάτω. Του έδωσε ένα φάκελλο και του λέει αυτό μην τον πάρεις μαζί σου να τον μάθεις απ'έξω. Πρέπει να ήταν το διάγγελμα, δεν ξέρω. Και του είπε τα 3 ονόματα να γράψει. Δεν τα θυμάμαι καλά Τριανταφυλλίδης, Σεφεριάδης και ο Ζος ήταν ο εισαγγελεύς νομίζω της Δημοκρατίας ο κ. Τορναρίτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Είπε για κανένα Σεβέρη; ΜΑΡΤΥΣ. Ναι πρέπει να λεγόταν Σεβέρης ήταν οικονομικά ανεξάρτητος ήταν πολύ μεγάλος στην Κύπρο. Δεν μπορώ να θυμάμαι άν ήταν Σεβέρης ή Σεφεριάδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Περί Σαμψών είχε πεί τίποτα; ΜΑΡΤΥΣ. Όχι μόνον δεν είπε αλλά ~~είπε~~ προσέξτε μην χρησιμοποιήσετε τον Σαμψών ~~ο~~ Κοντόσης. Επίσης στον Κοντόση ελέχθει και το συνθηματικό ενάρξεως της επιχειρήσεως το σήμα το οποίο έστειλαν από την Λευκωσία έπρεπε να έλεγε "Αλέξανδρος εισήλθε εις Νοσοκομείο". Το σήμα διε ~~βρέθει~~ αυτό το πράγμα, δεν θυμάμαι το

5/2 B. B.Z. 26-11-86

-94-

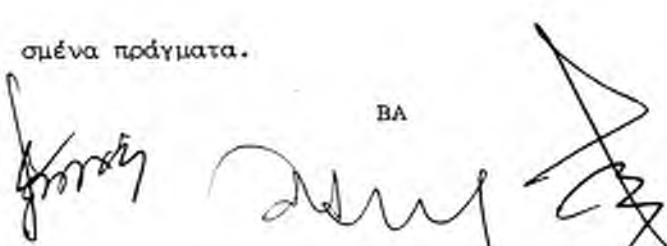
περιεχόμενο, αλλά το υπέγραψα εγώ καθπιν εντολής του Ιωαννίδη.

Αιότι στον Ιωαννίδη έίχαν πέσει όλοι νά μάθουν τις έγινε και μου είπε "βάλε μία υπογραφή εσύ, Ηα πρέπει το σήμα να φέρει την υπογραφή μου.

'Εφυγε ο Κοντόσης έκαναν ότι έκαναν οι άνθρωποι στις 15 το πρωΐ έγινε η ενέργεια φνατροπής, το πραξικόπημα, δηλαδή πέστε το με τα γνωστά αποτελέσματα. 'Εφυγε ο Μακάριος διεσώθη πήγε στην Πάφο από την Πάφο μέσω Βρετανικών βάσεων και μέσω Μάλτας εις το Λονδίνο και από κεί στα Ενωμένα Έθνη. Το απόγευμα της 15ης είχε λεχθεί το περίφημο που είπε εκεί ο Κίσσιγκερ δταν είχε πλέον διαδωθεί ότι εφονεύθη ο Μακάριος πριν μιλήσει στην Πάφο και μετά είχε πεί ότι είχε καταστεί ο Κάστρο της Μεσογείου, άν θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πότε το είχε πεί αυτό ο Κίσσιγκερ ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω στις 15 το απόγευμα. Δεν θυμάμαι καλά. Θα μου επιτρέψτε μου να χρησιμοποιήσω ένα ημερολόγιο γιατί έχω γράψει ορισμένα πράγματα.

BA

(2B)

1/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

- 95 -

Στις 15 εγένετο η ανατροπή και η διάσωση του Μακαρίου. Στις 16 του μηνός ο Μακάριος από βάσεις Βρεττανών ανεχώρησε μέσω Μάλτας στο Λονδίνο και εκεί στον ΟΗΕ. Την επομένη, όταν πήγε στον ΟΗΕ, ο κ. Κύσιγκερ τον αγκάλιασε. Στις 17 του μηνός εγένετο η συνάντηση Ιωαννίδη και Κούπερ, του 'Αγγλου πρέσβεως, στο σπίτι που έμενα στο Μαρούσι. Για τη συνάντηση αυτή είχε πάρει πρηγουμένως τηλέφωνο κάποιος Τραγούδης, Τραγκούζης, δεν θυμάμαι το όνομα, και επέμενε ότι πάση θυσία έπρεπε να πραγματοποιηθεί η συνάντηση του 'Αγγλου πρεσβευτού με τον κ. Ιωαννίδη. Ο κ. Ιωαννίδης αντέδρασε αρχικώς. Εν συνεχείᾳ, του λέω: "Σας παρακαλώ, μπορεί να είναι κάτι καλό. Γιατί να μην συναντηθείτε;". Λέει: "Που να γίνει; Ας γίνει στο σπίτι σας". Εγώ έμενα σε κάποιο σπίτι που δεν ήταν δικό μου. Η οικογένειά μου έμενε στην Κέρκυρα.

Πράγματι στις 11 η ώρα πήγαμε εκεί, ήλθε σε λίγο ο κ. Κούπερ, ο οποίος του είπε τα εξής πράγματα: "Κύριε ταξίαρχε, να στείλετε τον Υπουργό σας των Εξωτερικών και εγώ θα προτιμούσα να πάτε καλύτερα εσείς στο Λονδίνο, για να συναντηθείτε με τον κ. Κάλλαχαν., ο οποίος τότε ήταν Υπουργός Εξωτερικών, δεδομένου ότι αύριο πάει και στη Ετσεβίτ".

Ο κ. Ιωαννίδης αντέδρασε. Λέει: "Δεν πάω πουθενά, δεν στέλνω κανέναν.

Κι αν οι Τούρκοι είναι αποφασισμένοι να κάνουν πόλεμο, θα τον έχουν".

2/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

-96-

Λέει: "Προσέξτε το καλά, μελετήστε το και έχετε χρόνο". Ο κ. Ιωαννίδης ήταν ανένδοτος, δεν έστελνε κανέναν.

Ο κ. Κούπερ -δεν ξέρω εάν θα πρέπει να λεχθούν αυτά τα πράγματα γύρω από τον κ. Κούπερ - λέει στον κ. Ιωαννίδη: "Εφόσον πάει και Ετεβεβίτ, είναι ενδεχόμενο να συνεννοηθείτε και να προλάβετε πολλά πράγματα". Δεν του είπε ότι θα επέμβουν οι Τούρκοι. Το διάβασα στον Τύπο ότι το είπε ο κ. Παλαϊνης. Δεν είναι καληθές αυτό που είπε του είπε ο κ. Παλαϊνης, ότι ο κ. Κούπερ ότι θα επέμβουν οι Τούρκοι. Δεν είπε τέτοιο πράγμα. Εγώ ήμουν παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αλλά του είπε να πάτε και να προλάβετε

****

ΜΑΡΤΥΣ: Ενδεχόμενα περαιτέρω άσχημες εξελίξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν του είπε ότι θα επέμβουν, αλλά ότι είναι ενδεχόμενο να επέμβουν. Έτσι δεν είναι;

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Εμμέσως πλήν σαφώς, κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι εμμέσως. Δεν άφησε να εννοηθεί τέτοιο πράγμα. Είπε: "Κύριε ταξίαρχε είναι ευκαιρία να πάτε τώρα να διευθετήσετε το θέμα για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στην Κύπρο, κινα να προλάβετε περαιτέρω κακές εξελίξεις.

3/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

-97-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό λέω, κακές εξελίξεις. Από τη στιγμή που ο κ. Κούπερ είπε αυτό, έθετε ως προϋπόθεση ότι είναι ενδεχόμενο να έχουμε κακές εξελίξεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Κακές εξελίξεις ποιές είναι; Το τουρκικός πόλεμος; Είναι εξελίξεις καταλήψεως της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι πολλά. Είναι η εξέλιξη καταλήψεως μιας νήσου του Αιγαίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, κακές εξελίξεις.

Ο κ. Κούπερ όταν τα έλεγε αυτά, κατά την γνώμη σας, υπονοούσε, ή επέμβαση στην Κύπρο ή επέμβαση της Τουρκίας στα νησιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Στα νησιά, ή στον Έβρο επάνω, ή γίνει ελληνοτουρκικός πόλεμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάτι τέτοιο. Αυτό έλεγε πάντως ο κ. Κούπερ εκείνη την ώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς. Πάντως, δεν είπε αυτό που εγράφη, ότι θα επέμβουν οι Τούρκοι. Αυτό δεν το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τη λέξη ότι θα επέμβουν δεν την είπε, αλλά είπε ότι μπορεί να επέμβουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπε ότι θα επέμβουν. Αυτό το είδα στον Τύπο, γι' αυτό το λέω. Δεν ελέχθη τέτοιο πράγμα. Αυτά έγιναν με τον κ. Κούπερ.

4/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

-98-

Νωρίτερα, νομίζωστις 16 του μηνός, έγινε μία συνάντηση με τον μακαρίτη τον Θανάση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τον Θανάση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι τον Θανάση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Ιωαννίδη. Στη συνάντηση ήμουνα και εγώ παρών. Ο μακαρίτης ο Θανάσης του είπε τα εξής: "Βλέπω ότι έχεις φασαρίες με τον Μακάριο. Πρόσεχε γιατί είναι σκληρός. Εν πάσῃ περιπτώσει, εγώ προτίθεμαι να βοηθήσω . Εάν θέλεις, να πάιξω ιάποιο ρόλο ". Προηγουμενώς όμως του είχε πεί: "Προσφέρω ένα αντιτορπιλλικό στις Ένοπλες Δυνάμεις και αυτό θα ήθελα να ονομαστεί ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ". Αυτό για τον γιό του όπως ξέρετε που είχε σκοτωθεί κ.λ.π. " Αν όμως δεν θελεις να έχω μία μεσολαβητική προσπάθεια προς τον Μακάριο, έχω προσβάσεις και προς τον Κίσσιγκερ. Θα θέλατε να κανω καμμία μεσολαβητική προσπάθεια κ.λ.π.; " . "Δεν θέλω τίποτα".

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Που έγινε αυτή η συνάντηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε στις 16 ή 17 του μηνός, εάν θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο σπίτι που έγινε η συνάντηση του Ιωαννίδη με τον Κούπερ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στο ίδιο το σπίτι το δικό σας

5/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86-99-

έγινε η συνάντηση Θανάση και Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι στο ίδιο σπίτι.

Το βράδυ στις 18 του μηνος, όπως θα θυμόσαστε, ήλθε ο Σίσκο στην Ελλάδα, ο οποίος ανέλαβε το ρόλο το γνωστό Μαί εγένετο καιη αλλαγή του Σαμψών από την Προεδρία της Δημοκρατίας της Κύπρου και αποκαταστάθηκε η συνταγματική τάξη από τον κ. Κληρίδη, ο οποίος τότε ήταν Πρόεδρος της Βουλής, εάν θυμάμαι καλά, δταν έγινε η ενέργεια και ανέλαβε ο κ. Κληρίδης.

Στις 18 το πρωΐ είχαν αρχίσει ψηνα · έρχονται οι πρώτες πληροφορίες περὶ προεποιημασίας των Τούρκων για την αποβαση¹. Άφού ήταν στην Μερσίνα και στην Αλεξανδρέτα, ήταν ξεκάθαροι οι σκοποί τους.

Στις 19 του μηνός με παίρνει τηλέφωνο ο κ. Περδίκης από το Λονδίνο και μου λέει: "Οι Τούρκοι επιβιβάσθησαν ήδη". Πέστο στεν ταξίαρχο νατο καταλάβει". Του λέω: "Θανάση τι να του πω εγώ; . Το έχουν πεί πολλοί. Πάρτον και μιλησέ του εσύ ". Και πρόγιματι μιλησαν μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κύριο Περδίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ποιός;

6/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

-100-

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Ιωαννίδης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πότε μίλησε με τον κ. Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ : Στις 19 του μηνού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, προ ολίγου ο κ. Περδίκης μας είπε ότι δεν μίλησε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μίλησαν μαζί. Εγώ τον συνέδεσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στις 19 το πρωΐ μίλησε με τον κ.

Περδίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 το πρωΐ ο κ. Περδίκης ζήτησε τον κ. Ιωαννίδη και τον συνέδεσα εγώ. Και εγώ δέχομαι κατ' αντιπαράσταση εξέταση για οιτιδή- ποτε λέω.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Τι είπε ο Περδίκης στον Ιωαννίδη;

Είπε ότι ετοιμάζονται οι Τούρκοι να επέμβουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν μπροστά στο τηλεφώνημα. Εγώ απλώς τον συνέδεσα.

Αυτό το έλεγε σε μένα, ότι ετοιμάζονται οι Τούρκοι να επέμβουν. Και του λέω: "Πέστα για να τ' ακούσει".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τον συνδέσατε με τον κ. Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον συνέδεσα με τον κ. Περδίκη και μίλησε μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είναι βέβαιο ότι ο κ. Ιωαννίδης σήκωσε το τηλέφωνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω την γνώμη ότι πρέπει να το σήκωσε.

7/2 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

- 101 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν παρακολουθούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν παρακολουθούσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τα φωτάκια;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα φωτάκια, ασφαλώς.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Δεν έχουμε αντιθέτη γνώμη, κυρίε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα θα σας τα πεί ο ίδιος. Τα έχει καταθέσει όλα. Δεν υπάρχει πρόβλημα. Ο κ. Ιωαννίδης έχει δώσει τέτοια συνέντευξη που αναφέρονται όλα. Δεν είρω άν την έχετε. Εγώ την έχω. Η συνέντευξη έχει δημοσιευθεί στον Τύπο, την οποία έχω και θα σας την καταθέσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Να την καταθέσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Είναι εδώ όλα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Τα έχουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πάντως τα έχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν είρω εάν τα έχει η Επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πάντως θα σας τα καταθέσω. Θα καταθέσω την συνέντευξη στην οποία αναλαμβάνει τα πάντα, όλα.

Και φθάσαμε στις 20 το πρωΐ, όπου γίνεται η απόβαση.

The image shows two handwritten signatures. The first signature on the left appears to be the name of the witness, starting with 'Γεώργιος'. The second signature on the right appears to be the name of the presiding judge, starting with 'Αριστοτέλης'. Between the two signatures, the number '(2Δ)' is written in parentheses.

(2BA)

1/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

102

Βέβαια υπήρξε μια ανησυχία από την πλευρά όλων μας, διότι μας είχε δημιουργήθει η εντύπωση ότι οι Τούρκοι δεν θα επέμβουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιος είχε δημιουργήσει την εντύπωση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Ιωαννίδης. Μας είχε πει ο ίδιος, ότι οι Τούρκοι δεν θα επέμβουν. Βέβαια, πέσαμε στις 20 το πρωί από τα σύννεφα όταν άρχισαν να πέφτουν οι αλεξιπτωτιστές στην Κύπρο και πήρε ο κ. Γεωργίτσης από κάτω τηλέφωνο τον κ. Ιωαννίδη, δεν θυμάμαι τις ώρα ήταν ακριβώς, και απήντησα στο τηλέφωνο εγώ και του είπα ότι ο κ. Ιωαννίδης δεν έχει έλθει αλπ. Ρώτησα τότε τον κ. Γεωργίτση "τις τον θέλετε", μου απάντησε "άρχισαν να πέφτουν αλεξιπτωτιστές". Του λέω "και τις θέλετε;", μου λέει "να κτυπήσω ή να μη κτυπήσω;". Του απαντάω "τις λέτε, κύριε Ταξίαρχε, πέφτουν αλεξιπτωτιστές και σεις κάθεσθε; Κτυπάτε με ότι έχετε στη διάθεσή σας". Και ο κ. Γεωργίτσης μου απάντησε "όχι, δεν είναι έτσι, δεν ξέρεις πώς έχουν ακριβώς τα πράγματα".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τις ώρα έγινε αυτό, κύριε Πηλιχέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 7.30' με 8 παρά. Δεν θυμάμαι ακριβώς πότε ήτε πήρε εμένα, αλλά όπως σας είπα εκ των υστέρων είχε ενημερώσει όλους και μου είπε ότι πρέπει να πάρει εντθλή από τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων.

2/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

103

Εν συνεχεία ήλθε ο κ. Ιωαννίδης, ανέβηκε αμέσως στον ΑΕΔ...

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, μην διακόπτετε το μάρτυρα. Ο κύριος μάρτυς μας είπε ότι μίλησε με τον κ. Γεωργίτση στο τηλέφωνο. Αφήστε τον να συνεχίσει, τί εννοούσε με αυτό ο κ. Γεωργίτσης, δταν τον πήρε στο τηλέφωνο και τον ρώτησε αν έπρεπε να κτυπήσει και ότι αυτός δεν ήξερε ακριβώς τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ διέκοψα τον μάρτυρα, κύριε Πετραλιά;

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. 'Οχι, κύριε Πρόεδροε. Εντάξει. Εμείς τον διακόψαμε. Συνεχίστε, κύριε μάρτυς, από κει που σας είπε ο κ. Γεωργίτσης ότι δεν ξέρετε καλά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω καλά εγώ το σχέδιο της Κύπρου ποιο είναι, από πού δηλαδή πρέπει να πάρει εντολή για να κτυπήσει. Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων έπρεπε να δώσει εντολή, διότι ήταν επιχείρηση εκτός επικρατείας και όλα αυτά υπάγονται στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, μια και είναι εκτός επικοινωνίας.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων δεν παίρνει άλλες εντολές; Κατά βούληση ενεργεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να παίρνει.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Από ποιον;

The image shows two handwritten signatures in black ink. The signature on the left appears to be "ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ" and the one on the right appears to be "ΜΑΡΤΥΣ". Below each signature is its corresponding typed name in a standard font.

3/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

104

ΜΑΡΤΥΣ. Έπρεπε να πάρει εντολή από την πολιτική ηγεσία.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Την ηγεσία γενικώς, δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Την ηγεσία.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Πολιτική ηγεσία δεν υπήρχε. Την ηγεσία γενικώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Η ηγεσία είναι πολιτική...

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Ο Ανδρουτσόπουλος δηλαδή θα έδινε την εντολή,

ή κάποιος άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιος Ανδρουτσόπουλος:

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Γι' αυτό λοιπόν λέω, από την ηγεσία γενικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Έπρεπε να πάρει εντολή από την ηγεσία. Ηγεσία Βέβαια ποια
ήταν;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποια ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό θα το βρείτε εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, κατά τη γνώμη σας, από ποιον
έπρεπε να πάρει εντολή ο Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Τα σχέδια προέβλεπαν σαφώς, κύριε Ποδεδρε, ότι ο Αρχηγός Ενό-
πλων Δυνάμεων έπρεπε να διατάξει. Δεν είχε την ανάγκη εξευρέσεως
του Ιωαννίδη, ούτε κανενός άλλου, διότι είναι σαφώς καθορισμένο.

Δεν μπορούσε να του δώσει εντολή ο Ιωαννίδης, ο Ταξιάρχος "κτύπα

4/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

105

κύριε Αρχηγέ, δώσε εντολή να κτυπήσουν".

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ο Βρεττανός πρέσβυς λέει για τον Υπουργό Εξωτερικών. Σεις τώρα λέτε στους βουλευτές, ότι ο Αρχηγός δεν έχει ανάγκη εντολής του Ιωαννίδη. Εγώ δεν ξέρω κανένα πρέσβυτο που να πηγαίνει στο σπίτι του ταξιάρχου. Ζεναθαρίστε επιτέλους τί εννοείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο πρέσβυς επέμενε μόνος του να συναντήσει τον κύριο ταξιάρχο, διότι εγνώριζε ότι ο ταξιάρχος Ιωαννίδης είναι η κορυφή.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Θραίκια, αυτό είναι το θέμα, αλλά εγώ έκανα μία ερώτηση και δεν μου απαντήσατε. Μου είπατε ότι ο Μπονάνος να έπαιρνε εντολή από την πολιτική ηγεσία. Πού είχαμε φθάσει, για να βάλουμε τα γεγονότα στη σειρά τους;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή είναι η ενδεδειγμένη σειρά.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Μείναμε, λοιπόν, στην ερώτηση, ποια πολιτική ηγεσία; Τον Ανδρουτσόπουλο; Και είπατε ότι όλοι ξέρουν ποια ήταν τότε η ουσιαστική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχε λόγος να πάρει εντολή από τον κύριο ταξιάρχο.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Κατά συνέπεια, μην αθετείτε εκείνο που είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αθετώ τίποτα εγώ.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Είπατε ότι ο Μπονάνος θα ενεργούσε κατά βούληση τη δεύτερη φορά, ενώ την πρώτη είπατε ότι θα έπαιρνε εντολές

5/2 Δ E.T. 26-11- 1986

106

από την πολιτική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αυτή είναι η ενδεδειγμένη σειρά και έτσι πρέπει να κάνει ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων. Σήμερα μπορεί να κάνει ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων τίποτα, εάν δεν αναφέρει στην πολιτική ηγεσία;

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Εντάξει. Αυτό ήθελα να ακούσω και εγώ και οι κύριοι συνάδελφοι.

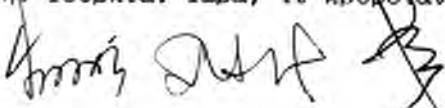
ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή λοιπόν είναι η ενδεδειγμένη σειρά. Είναι όμως γνωστό, ότι ο Ιωαννίδης υπήρχε, και κανένας άλλος. Δεν ξέρω αν υπάρχει ασάφεια καμία. Υπάρχει ασάφεια; Ποιος αμφισβητεί ότι ο Ιωαννίδης ήταν...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Η κορυφή, όπως είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, τον αποκαλούσαν αόρατο Θεό, δικτάτορα.

Είπαμε λοιπόν, ότι στις 21 το πρωί συνεχίστηκαν οι επιχειρήσεις, προσεπάθησαν οι Τούρκοι να κατεβάσουν περισσότερα τμήματα αλπ., να διευρύνουν το προγεφύρωμα. Στις 21 έγινε σύσκεψη στο Πεντάγωνο, ένα πολεμικό συμβούλιο και απεφασίσθη η επιστράτευση. Άλλα προηγουμένως νομίζω ότι είχε γίνει μία σύσκεψη με το Σίσκο στο Πεντάγωνο – δεν ήμουνα εγώ, δεν λάμβανα μέρος σε καμία σύσκεψη, από ότι άκουσα – και ο οποίος είχε αναλάβει μεσολαβητικό ρόλο για να μην δημιουργηθεί, πριν

νομίζω γίνει η απόβαση, κάποια κατάσταση αλπ. και γι' αυτό το λόγο είχε πάει πριν δη σύσκεψη στην Τουρκία. Τώρα, τι κρύβοταν από πίσω,

6/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

107

τι είχε αποφασισθεί, κανείς δεν ξέρει. Η υπόθεση είναι ότι έγινε η απόβαση, αυτοί προχώρησαν και εκείνο βέβαια το οποίο είναι άξιο παρατηρήσεως είναι ότι είχαμε μάθει ότι ο κ. Αραπάκης είχε εισηγηθεί στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, αφού είχε μάθει δλες αυτές τις καταστάσεις, να στείλει δύο υποβρύχια και πράγματι τα είχε στείλει από τις 19 του μηνός. Έτσι είπε ο ίδιος, δεν ξέρω, εδώ ήταν οι κυβερνήτες και σας τα είπαν. Είχε στείλει τα υποβρύχια προς την περιοχή της Ρόδου, με σκοπό να πάνε προς τα κάτω. Και φυσικά όλοι περιμέναμε, επειδή τα υποβρύχια αυτά ήταν νεοτάτου τύπου αλπ. και ήταν αδύνατον να εντοπιστούν από τα ραντάρ, ότι θα μπορέσουν κάτι να κάνουν.

'Όταν συναντήσαμε τον κ. Αραπάκη στο διάδρομο να μιλάει σε ορισμένους αξιωματικούς, αν θυμάμαι καλά, και τον ρωτήσαμε γιατί τα απέσυρε τα υποβρύχια, είπε ότι αδυνάτισαν οι επικοινωνίες, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε από τον θάλαμο επιχειρήσεων λιγε τους κυβερνήτες και ότι τα έφερε προς τη Ρόδο γιατί υπήρχε φόβος μήπως έκαναν οι Τούρκοι. καμία επέμβαση και μας έπαιρναν κανένα νησί. Αυτό είχε πει ο κ. Αραπάκης, από ότι θυμάμαι, γιατί ήμουνα παρών όταν το είπε.

Βέβαια, από ότι άκουσα, γιατί δεν ήμουνα παρών, ο κ. Γκιζίκης νομίζω είχε διατάξει τον Αρχηγό της Αεροπορίας δια μέσου του κ. Μπονάνου,

7/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

108

και σας λέω παλι ότι δεν ήμουνα στη σύσκεψη, δεν το άκουσα από τους ίδιους, από άλλους συναδέλφους το άκουσα, να σταλούν αεροπλάνα, τα φάντομς τα οποία είχαμε πάρει και ήταν καινουργή και μπορούσαμε να είχαμε άριστα αποτελέσματα αν πήγαιναν στην Κύπρο. Τελικώς, από ότι θυμάματ, πήγαν δύο στο Ηράκλειο, το ένα κατεστράφη γιατί πήγε πίσω από το άλλο και από τα αέρια τα οποία είχαν δημιουργηθεί τινάχθηκε στον αέρα και δεν πήγε κανένα αεροπλάνο.

Έχω τη γνώμη ότι θα μπορούσαν να πάνε για εξύψωση του ηθικού και μόνο και όχι για τίποτε άλλο, αν και τα φάντομς είχαν δυνατότητες. Γιατί το '63, όταν ήμουνα στην Κύπρο, μας δημιούργησαν για πρώτη φορά οι Τούρκοι τα πρώτα επεισόδια και η ΤΟΥΡΔΥΚ βγήκε έξω και θυμάματ δτι ήταν διοικητής της ΕΛΔΥΚ-~~τ~~, ο ταξίαρχος Περίδης, ο οποίος δταν είδε και εθεάτο και αυτός διώρυξ και εμείς το τροχάδην που έκανε η ΤΟΥΡΔΥΚ, γιατί ήμασταν σε διπλανά στρατόπεδα, σας είπα ήμουνα και εγώ στην Κύπρο τότε και πήγαινε για το Γκιόλελε, ένα χωριό που είναι η φνω από τη Λευκωσία, καθαρώς τουρκικό χωριό, θυμάματ ότι μου είπε "έχει κανά τηλέφωνο εδώ κοντά;" Του είπα "βέβαια" και τον πήγα στο τηλέφωνο και πήρε τον Μακάριο και του είπε "Μακαριώτατε, σας συμφέρει πολιτικώς να διαλύσω την ΤΟΥΡΔΥΚ αυτή τη στιγμή, η θητεία είναι ήδη

8/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

109

διαλελιμένη;["] Απ' ότι είπε ο ίδιος του απάντησε "θα το σκεφθώ και θα σας απαντήσω". Τον ωρησε τότε ο συγχωρεμένος ο Περίδης "να σας πάρω σε ένα τέταρτο"; Και πράγματι τον πήρε μετά από ένα τέταρτο ο ί. Περίδης και του λέει ο Μακάριος "όχι, δεν πρέπει να το κάνετε αυτό το πράγμα, διότι θα έχουμε άλλες εξελίξεις, τις οποίες δεν μπορώ να αντιληφθώ αυτή τη στιγμή ποιες θα είναι και τί επιπτώσεις θα έχουν στην Ελλάδα, ή αν θα έχουν επιπτώσεις εδώ". Τον άφησε λοιπόν έτσι. Ήταν η μοναδική ευκαιρία τότε όχι μόνο να διαλυθεί η ΤΟΥΡΔΥΚ, αλλά για να τελειώσει η ιστορία αυτή και να μην έχουμε άλλα επεισόδια. Εν πάσῃ περιπτώσει, δεν έγινε κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα τελείωνε η ιστορία, ή θα είχαμε νέα;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Έτσι απλό θα ήταν κύριε μάρτυς; Άεν θα είχαμε πόλεμο με την Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ. Απλό δεν ήταν, γιατί είχαμε προετοιμάσει τον κόσμο δλο στην Κύπρο.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Ναι, αλλά υπήρχε και η συνθήκη της Συρίχης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω για τη συνθήκη της Συρίχης.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Ναι, αλλά θα είχαμε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ. Πότε; Ποιες δυνατότητες; Οι Τούρκοι δεν είχαν δυνατότητες.

9/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

190

Επειδή ο κ. Περίδης είχε έλθει από το NATO, τότε ήταν επιτελής έξω, και εγνώριζε τις δυνατότητες των Τούρκων, όπως μας είπε, δεν υπήρχε καμία δυνατότητα αποβατική από το μέρος της Τουρκίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Πότε γινόταν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1963 με αρχές του 1964 τα πρώτα επεισόδια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εμείς τα ξέρουμε αυτά, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Κουτσογιάννη, σας παρακαλώ.

Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να μην ερωτούν, όσο συνεχίζει ο κύριος μάρτυς την αφήγησή του.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μας κάνει εντύπωση ότι ο κ. Περίδης είχε τόσο λίγο μυαλό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν θα εξυμνήσουμε τώρα τον κ. Περίδη.
ΜΑΡΤΥΣ. Ήθελα να πω, κύριε Πρόεδρε κάτι. Στρατηγοί σαν τον κ. Περίδη δεν πέρασαν πολλοί από τον ελληνικό χώρο. Έπιπλεον η μεγαλύτερη στρατιωτική φυσιογνωμία της Ελλάδος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι, κύριε μάρτυς, συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βέβαια ο κ. Περίδης μπορεί να είχε ορισμένες αδυναμίες, να πίστεύει σε ορισμένα πρόσωπα αλπ. Αυτό όμως είναι θέμα του καθενός.

Ήταν μία προσωπικότητα.

Μυαλό στρατιωτικό σαν τον Περίδη

10/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

111

δεν πέρασε. Βέβαια εγώ εκφέρω μια γνώμη. .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εννοείτε τον Γεώργιο Περίδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, εννοώ τον Γεώργιο Περίδη, που έχει πεθάνει.

(2 Δ)

1/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

112

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Με συγχωρείτε , αλλά βλέπετε οι παρενθέσεις πού οδηγούν. Μας ενδιαφέρει τώρα η μνήμη του Περίδη; Θα σας παρακαλέσω .

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι , εγώ το ανέφερα παρε^Wπιπτόντως .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο Περίδης υπήρξε ένας στρατηγός.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ανέφερα την συνομιλία που είχε ο στρατηγός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και έπαιξε ρόλο και στην 13η Δεκεμβρίου .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε πρόεδρε , μας ενδιαφέρει , διότι η δικτατορία είχε φυλακίσει τον Περίδη και βλέπετε εδώ ότι ο άνθρωπος της δικτατορίας λένε ότι ήταν μοναδικός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Στρατιωτική φυσιογνωμία για την ιστορία , πλέον , δεν ξέρω αν ενδιαφέρει για την Κύπρο.

Συνεχίζετε κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22 του μηνός έγινε συμφωνία καταπαύσεως του πυρός και στις 23 του μηνός έγινε η μεταπολίτευση. Μέχρι εκεί γνωρίζω , πάμφα πέρα δεν ξέρω , κ. Πρόεδρε , να πώ τίποτα απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τελειώσατε δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

2/2 K ΜΠ 26-11-1986

113

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ θα ήθελα μερικές διευκριτικές ερωτήσεις.

Καταρχήν μετείχατε στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει σχέση με το φάκελο; Βεβαίως ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετείχατε στο νέο, ας το πούμε, πραξικόπημα της 25ης Νοεμβρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε ότι έγινε πρώτα μια συνάντηση στις 26 του μηνός, θανάση - Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελικά εκείνο το αντιτορπιλικό ο θανάσης το προσέφερε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Είχε πεί τότε στον θανάση να συνενοηθείτε με τον

του Ναυτικού. Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων και με τον *Αρχηγό*. Και ο *Αρχηγός*

Ενόπλων του πρότεινε, αντί για αντιτορπιλικό να αγοράσουμε ελικόπτερα.

Και ναυάγησαν όλα, δεν έγινε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, ο θανάσης προσεφέρθη τότε να μεσολαβήσει προς τον Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ο ίδιος έκανε την πρόταση να μεσολαβήσει και προς τον Μακάριο και προς τον Κίσιγκερ.

3/2 K ΜΠ 26-11-1986

114

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός είχε ζητήσει τότε την συνάντηση αυτή, θητή - Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο ίδιος ο θητής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο ίδιος ο θητής ζήτησε να συναντηθεί με τον Ιωαννίδη και να του προσφέρει την μεσολάβησή του;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς, να βοηθήσει, Άρμιζε ότι μπορούσε να βοηθήσει για να αποτρέψει ένα ενδεχόμενο, γιατί απ' ότι είπε ο θητής αργότερα, είπε ότι Έχω μάθει ότι θέλεις να τον ρίξεις τον Μακάριο. ⁷¹

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχω μάθει ότι θέλεις να ρίξεις τον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι να τον "ρίξεις", αυτό δεν το είχε πεί ο θητής, ο θητής συναντήθηκε στις 16 του μηνός, στις 16^η στις 17 του μηνός είχε συναντηθεί. Φαίνεται όμως ότι ο θητής πρέπει να εγνώριζε οριμμένα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να εγνώριξε από πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα δεν μπορώ να θυμήθω ακριβώς εάν η συνάντηση έγινε πρό του πραξικοπήματος ή στις 16 του μηνός. Δεν μπορώ να το θυμηθώ αυτό.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Ποιός είπε ότι Έχω μάθει ότι θέλεις να τον ρίξεις. Ο θητής:

4/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

115

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δεν έχει πετέ ο θανάσης τέτοιο πράγμα.

Καιώς το είπα εγώ.

'Έγινε πρό τή μετά, δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς πότε έγινε η συνάντηση. Για την συνάντηση του Κούπερ όμως είναι βέβαιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφήνουμε τον Κούπερ, δεν φτάσαμε ακόμα εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το πράγμα είχε δημοσιευθεί στις εφημερίδες. Η συνάντηση του Ιωαννίδη με τον θανάση, έχει δημοσιευθεί στον Τύπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιόν τύπο;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πρέπει να είναι στην "Απογευματινή" ή στην "Ακρόπολη", δεν θυμάμαι

(Θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, σας παρακαλώ, δεν μπορώ να συγκεντρωθώ.

ΜΑΡΤΥΣ: "Έχω μάθει ότι δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο, όχι ότι θα τον ρίξεις." Είχε μάθει ότι είχε πάει ...
(Θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Ντεντιδάκη, θα σας παρακαλέσω να μη μου αποσπάτε την προσοχή σας. Κύριε Παπαστεφανάκη, κύριε Κουτσογιάννη σας παρακαλώ θερμώς.

5/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

716

ΜΑΡΤΥΣ: "Εχω μάθει ότι δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο. Ιατί είχε πάει ο Κωνσταντόπουλος και ήταν του είχε πεί εκεί κάτω και δεν έκανε τίποτα. Και του είπε ότι είναι σκληρός και πείσμων ο Μακάριος."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Του είπε ο Θνάσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Γι' αυτό διαθέτω τον εαυτό μου να μεσολαβήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Αρα πρέπει να είναι όπως τα λέτε. "Δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο" κλπ, πρέπει να είναι πρό του πραξικοπήματος η συνάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ακριβώς εάν είναι πρό ή μετά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μετά τον είχε ανατρέψει, Τι θα πει "δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο";

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς, είναι προγενέστερο και όχι μεταγενέστερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων, του είπε εάν θέλει να μεσολαβήσει ή με τον Μακάριο ή με τον Κίσιγκερ. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και ο Ιωαννίδης είπε δεν θέλω τίποτα από αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν δέχομαι καμία μεσολάβηση, έυχαριστώ για την προσφορά και εσείς οι Έλληνες του Βεωτερικού είστε καλύτεροι Έλληνες

6/ 2 K ΜΠ 26-11-1986

117

από εμάς .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι τού επει;

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπε ευχαριστώ για την προσφορά του αντιτορπιλικού αλπ["]

και σεις οι 'Ελληνες του Εξωτερικού είσαστε καλύτεροι από εμάς["],

· Και "ειδικότερα εσείς^γ που είσαστε από την Σμύρνη αλπ,
- από εκεί - είστε καλύτεροι 'Ελληνες ..."

ΠΡΟΕΔΡΩΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από εμάς που είμαστε εδώ.

Τώρα τι έγινε στις 17 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Έίχε συνάντηση με τον 'Αγγλο πρέσβυτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τη ζήτησε αυτή τη συνάντηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε πάρει τηλέφωνο από δτι θυμάμαι ένας Τραγούσης .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι είναι αυτός ο Τραγούσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός ήταν κάποιος που είχε σχέση με την Αγγλική πρεσβεία.

'Ηταν στην Αγγλική πρεσβεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ηταν διερμηνέας, ήταν 'Αγγλος υπήκοος ; 'Έλληνας υπήκοος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι ήταν στην Αγγλική πρεσβεία, 'Έλληνας ο οποίος ήταν εκεί.

7/2 K ΜΠ 26-11-1986

- 118 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατ' ο Τραγούδησε τι ζήτησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Του ζήτησε ότι οπωσδήποτε ο κ. Πρέσβυς θέλει να δει του κ. Ιωαννίδη για να μεταφέρει ένα μήνυμα του κ. Ιάλαχαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν τι είπε ο Ιωαννίδης τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ήλθαν στο σπίτι με τον κύριο ο Ιωαννίδης είπε ότι δεν ήθελε να πάει με κανένα τρόπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήθελε να πάει;

ΜΑΡΤΥΣ: Να πάω να μπλέξω με τους Εγγλέζους λέει- να μου βάλουν καμία τρικλοποδιά; Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Φοβόταν μήπως του βάλουν καμία τρικλοποδιά οι Εγγλέζοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, έτσι ακριβώς είχε πεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έτσι,

ΜΑΡΤΥΣ: Και του λέω, κ. Ταξίαρχες γιατί να μην πάτε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να σας ζητά ο άνθρωπος κάτι έχει να σας πεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός ο ~~κύριος~~ ο υπουργός των Εξωτερικών

Χρήστος Μπασαγιάννης

8/2 K ΜΠ 26-11-1986- 119 -

που ήταν τότε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός ο κύριος που έκανε τότε τον Υπουργό των Εξωτερικών, ο κ. Κυπραίος, έλαβε μήνυμα τέτοιο από την Αγγλική Πρεσβεία να πάει να συζητήσει; '

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω εάν έλαβε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πήγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πήγε πουθενά.

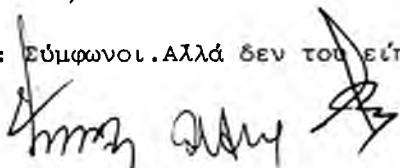
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Καλά ο Ιωαννίδης που ήταν η κορυφή, όπως είπατε, δεν του είπε του 'Αγγλου Πρέσβυτος ^{α'} τι θέλεις να έλθεις σε μένα; ^{α'} μπορεί να είμαι ο αθέατος, μπορεί να είμαι ο αόρατος, μπορεί αλλά δεν είμαι ο Υπουργός των Εξωτερικών. Δεν του είπε να πάει στον Υπουργό των Εξωτερικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπε τούτο: 'Η εσείς ή ο κ. Κυπραίος να πάτε αύριο που πάει κατ' ο Ετσεβίτ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, είπε ο Κούπερ, να πάτε ή εσείς ή ο κ. Κυπραίος αύριο ...

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Λονδίνο, στον κ. Κάλαχαν, που πάει ο Ετσεβίτ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Άλλα δεν του είπε ο Ιωαννίδης

9/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

120

Τι τα θέλεις; Πριν φθάσετε, πριν γίνει η συνάντηση, δηλαδή στον Τραγούση, πώς τον είπατε, τον μεσολαβούντα, τον τηλεφωνητή; Ποιός ήταν αυτός, ο Τραγούσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αντός που σας είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός. Δεν του είπα, λοιπόν, ο Ιωαννίδης τι θέλει με εμένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μίλησε ο κ. Ιωαννίδης στο τηλέφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός μίλησε; Εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Μίλησα εγώ. Και αν δεν εδέχετο ότι τον έπαιρνα στο τηλέφωνο και θα του έλεγα δεν δέχεται να μιλήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Τι σας είπε, λοιπόν, εσάς ο κ. Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ότι θέλει να μεταφέρει ένα μήνυμα του κ. Κάλαχαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κάλαχαν έστειλε το μήνυμα στον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε περάσει ο Σίσκο από ότι φάνηκε εκ των υστέρων και είχαν συζητήσει για το θέμα της εκβύθμου καταστάσεως και γιαυτό ακριβώς οι εγγυήτριες δυνάμεις αποφάσισαν —, ο Κάλαχαν και ο Ετσεβίτης πατόπιν συνενοίσεως—να συναντηθούν στο Δονδήνο μήπως μπορέσουν...

10 /2 Κ ΜΠ 26-11-1986

121

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Να διευθετήσουν αυτά τα θέματα. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ : Ακοιθώσ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και ο Ιωαννίδης είπε δεν θέλω εγώ σου έλεγε εσένα δηλαδή δεν θέλω εγώ μήπως μου βάλουν τρικλοπόδια οι Εγγλέζοι.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι μήπως ~~μου~~ βάλουν τρικλοπόδια οι Εγγλέζοι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίσωος Μπασαγιάννης) : Εσείς μεταβιβάσατε στην Αγγλική Πρεσβεία , σ' αυτόν δηλαδή τον Τραγούση όπως τον είπες, δτι ο κ. Ιωαννίδης έχει κάποιες επιφυλάξεις;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι δεν είπα τίποτα ανίολύτως, παρά είπα ότι η συνάντηση θα γίνει αλπ και έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και έγινε η συνάντηση στο σπίτι σας είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ : Σε ένα σπίτι που έμενα, δεν ήταν δικό μου.

(20A)

(2K)

1/2 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

122

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι είπε ο κύριος Κούπερ;

ΜΑΡΤΥΣ: Να πάει ότι ο Ιωαννίδης ή ο Κυπραίος στο Λονδίνο. Και ο Ιωαννίδης είπε δεν πάμε πουθενά και αν οι Τούρκοι αποφασίσουν να κάνουν πόλεμο, θα τον έχουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κυπραίος ή κανένας άλλος ειδοποιήθηκε από τον Ιωαννίδη; Την επαφή με τον Κούπερ ο Ιωαννίδης την ιράτησε μυστική;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στη σύσκεψη στις 3 Ιουλίου είπατε ότι είσασταν εσείς ο κύριος Παλαίνης ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Παπαδάκης, ο κύριος Κονδύλης, ο κύριος Γεωργίτσης και ο κύριος Κομπόκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Μπονάνος, ο κύριος Γαλατσάνος /και ο κύριος Παπανικολάου και ο κύριος Αραπάκης δεν ήταν; Άυτοί που ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ήταν στα γραφεία τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε αποφασισθεί όμως το πραξικόπημα από την προηγούμενη σύσκεψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις 2 του μηνός το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτή τη σύσκεψη στις 2 του μηνός

2/2 ΠΑ 26/11/86

123**ποιοί μετέσχουν;**

MAPΤΥΣ: Απότι εέρω ο κύριος Ιωαννίδης, ο Γεωργίτσης, ο Κομπόκης, ο Παπαδάκης και δεν εέρω για τον Κονδύλη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Παπαδάκης είχε καμιά συγγένεια μ' αυτούς;

MAPΤΥΣ: Είναι κουμπάρος του Ιωαννίδη και ήταν διοικητής τότε της δωδεκάτης μεραρχίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η μεραρχία αυτή ήταν στην Αλεξανδρούπολη και ήρθε από την Αλεξανδρούπολη;

MAPΤΥΣ: Φαίνεται ότι είχε ειδοποιηθεί. Άν ήταν αδειούχος, δεν εέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή τον φέρανε; Ολόκληρος στρατηγός έφυγε από την Αλεξανδρούπολη και ήρθε εδώ;

MAPΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορεί να ήταν αδειούχος και να ήταν εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα να μάθω κύριε Πηλικέ, τι μέτρα έλαβε η Ελλάδα, μεταξύ 15 και 20 του μηνός, εκεί που είσαστε εσείς στα επιτελεία κλπ. Ο Ιωαννίδης, ο Ανδρούτσόπουλος, ο Λατσούδης - ποιοί ήταν εκείνοι που κυβερνάγανε - τί μέτρα ελαβαν για την απόκρουση επερχομένης τουρκικής εισβολής;

3/2 πα ΕΓ 26/11/86

124

ΜΑΡΤΥΣ: Τα μέτρα τα οποία έλαβαν ήταν μεταγενέστερα της 15ης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ήγώ σας λέω μεταξύ 15ης - 20ης, στο πενθήμερο αυτό, ανησυχήσατε, ανησύχησαν, τί έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλοι ανησύχησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αφού ανησύχησαν, έλαβαν κανένα μέτρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνο το οποίο έκανε εντύπωση και εξακολουθεί να κάνει και σήμερα ακόμα, είναι η μακαριότης του κυρίου Ιωαννίδη, ο οποίος έλεγε ότι δεν πρόκειται να επέμβουν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πού στήριζε τη μακαριότητα του;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε υπηρετήσει στην Κύπρο τόσο εκείνος όσο και εγώ.

Εκεί, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες είχαμε κάθε βράδυ το "βγαίνουν οι Τούρκοι". Και ξενυχτούσαμε. Και οι Τούρκοι δεν βγήκαν ποτέ.

'Όταν πήγαμε στον 'Εβρο "οι Τούρκοι ετοιμάζονται για επίθεση" οι Τούρκοι επίθεση δεν έκαναν. Φαίνεται του έγινε βίωμα και πίστη ότι οι Τούρκοι δεν θα κατέβουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Οι πληροφορίες που παίρνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Περδίκης και άλλοι έρχονταν συνεχώς και του έλεγαν ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πρίν από τον κύριο Περδίκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Περδίκης ήταν ακόλουθος στο Δονδίνο και έβλεπε από

4/Α ΠΑ ΕΓ 26/11/86

125

την τηλεόραση τις προετοιμασίες. Το έδειχνε το BBC.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Πρίν από τον κύριο Περδίκη, δεν λαβαίνα-
τε πληροφορίες και από την Λευκωσία, την Κυρήνεια, την Σμύρνη, ότι
επίκειται τουρκική απόβαση; Τί μέτρα λοιπόν έλαβε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο αρχηγός των Ένοπλων Δυνάμεων, δηλαδή
ο Μπονάνος τί μέτρα έλαβε μεταξύ 15 και 20;

ΜΑΡΤΥΣ: Κανένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι έλαβαν κανένα μέτρο, εκτός από ορισμένες προωθή-
σεις προς τον 'Εθρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Παπανικολαός που είχε διατα-
χθεί από τον Γκψίκη;

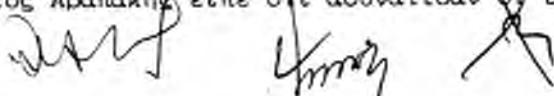
ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έγινε μετά τις 20. Μεταξύ 15 και 20 δεν έλαβε κανένα μέτρο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Αραπάκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι ο ίδιος είπε είχε στείλει στις 19 του μηνός τα υποθρύχια
προς Ρόδο και να πάνε προς τα κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ποιός τα γόρισε πάσω;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αραπάκης είπε ότι αδυνάτισαν τις επικοινωνίες στις 20

5/2 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

126

και 21 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς ως στρατιωτικός αυτή τη δικαιολογία πώς τη βρίσκετε, σωστή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι σε σύγχρονα υποβρύχια είναι δυνατόν να μιλάμε για επικοινωνίες εκτός αν υπήρχαν λόγοι τεχνικοί τους οποίους εγώ δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά τις 20 πήγαν τα αεροπλάνα στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι πήγαν στο Ηράκλειο απ' ότι ξέρω και ήταν δύο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί πήγαν εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να είναι πλησιεστερά προς την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έφυγαν καθόλου από το Ηράκλειο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Γιατί στις 22 του μηνός είπε ο αρχηγός της αεροπορίας ότι κατεβαίνουν από τις Χώρες του έμφωνου της Βαρσαβίας αερομεταφερόμενες μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πού ήταν αυτή η πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Την είχε ο ίδιος ο Παπανικολάου, δεν ξέρω από που;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Πού το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου το είπε ο ίδιος. Ήμουν παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποδείχθηκε ψεύτικη η πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως γιατί μου έκανε τέτοια εντύπωση, που πήρα το συνταγματάρ.

6/2 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

127

χη της προκαλήψεως, το συνταγματάρχη Ράντο στο τηλέφωνο και του λέω

"βρέ Κώστα, υπάρχουν κινήσεις απέναντι, γιατί μας λένε αυτά και αυτά"

Μου λέει: Ήρεμία καθ'όλο το μέτωπο. Δεν υπάρχει τίποτα απολύτως."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Την ώρα που λέγονταν αυτά, εσείς είχατε επιβεβαίωση από τον αρμόδιο συνταγματάρχη εκεί, στις υπάρχει ησυχία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μας έλεγε ότι, ο κύριος Παπανικολάου μας είπε, ότι κατεβαίνουν από πάνω δυνάμεις, για να αποκόψουν την ενδεχόμενη τουρκική ρήξη το κομάτι και να κατέβουν προς τα κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Λέτε ότι στις 20 του μηνός 7.30 με 8.00 ενεφαντίσθει ο Γεωργίτσης και του είπατε να ρίξει και αυτός σας έλεγε δεν τα ξέρεις καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπα πέφτουν αλεξιπτωτιστές και κάθεστε; Μου έλεγε περιμένω εντολές από τον ΑΕΔ, διότι έτσι προέβλεπε το σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πότε έδωσε τις εντολές αυτές ο ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ήλθε στις 8.00 - 8.15 λέγεται ότι ήταν στον Αγιο Ανδρέα αλλά δεν ξέρω σίγουρα, θέλω σίγουρα, ίδιος είπε ότι ήταν από τις 5.00 η ώρα στο γραφείο του, εγώ ομολογώ ότι δεν τον είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Άν ήταν στο γραφείο του από τις 5.00

PA ΠΑ ΕΓ 26/11/86

128

δεν έπρεπε από τότε να διατάξει το Γεωργίτση να κινηθεύει;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό εξυπακούετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στις 15 με 19 ο Ιωαννίδης και οι υπόλοιποι ηγεσία των στρατιωτικών δυνάμεων και ο Γκιζίνης δεν λαμβάνουν κανένα μέτρο καίτοι είχαν πληροφορίες από την Σμύρνη ...

ΜΑΡΤΥΣ: Πληροφορίες είχαν από τις 18 το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και από μήνες ακόμη δεν ήξεραν ότι ετοιμάζεται η στρατιά του Αιγαίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ήξεραν εκείνοι που το είχαν αποφασίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρανε πάντως ότι υπάρχει μία παρατεταγμένη στρατιά του Αιγαίου εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τα νησιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Υπήρχε ο τουρκικός φόβος λοιπόν από πρίν.

93 Πότε έγινε η προσπάθεια αποβάσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά το πρώτο φώς στις 5.30. Απόβαση δεν έγινε αμέσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η προπαρασκευή της αποβάσεως .

Από τις 5.30 που άρχισε η ρήψη των αλεξιπτωτιστών μέχρι την στιγμή που

~~επένδυσαν~~ τα μέτρα που προέβλεπε το σχέδιο ...

Δημοτ *2ΓΡ* *Ιωνης*

2ΠΑ

1/ 2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

129

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά δεν τα ξέρω, ούτε είπα ποτέ. Δεν ήμουνα κάτω και δεν μπορώ να τα ξέρω. Τι προέβλεπαν τα σχέδια δεν τα είχα δει ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πώς κρίνετε, ούτε μάρτυς, ότι

15 με 20 δεν λαμβάνουμε κανένα μέτρο. Στις 19 τη νύκτα προς 20

θέτω ο μεν Γεωργίτσης λέει εντολές του ΑΕΔ για να ενεργήσω και στέκεται με ψηλά τα χέρια, ο δε ΑΕΔ σιωπά ή λέει αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά είναι αδιανόητα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τα υποθρύχια φεύγουνε και διατάζουνται να επιστρέψουν, τα αεροπλάνα φεύγουνε και δεν πάνε, είπατε ότι πήγαν δύο στο Ηράκλειο εκ των οποίων το ένα χάλασε. Έτσι είπατε σεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πώς τα βρίσκετε σεις αυτά πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν θα κληθούν οι ίδιοι εδώ ας, ομολογήσουν για ποιο λόγο δεν έλαβαν τα μέτρα τους, γιατί δεν έστειλαν δυνάμεις. Ο ι. Παλαϊνης είχε πει να έχουμε ένα συγκρότημα μέσα

θέτει καράβια, μήπως συμβει οτιδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εάντε μία γνώμη η οποία δεν έγινε δεκτή. Πώς κρίνετε όπως *είπατε*, την *μακαριότητα* του κυρίου Ιωαν-

mm

λιστ

β3

2/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

130

νίδη, μακαριότητα και του Μπονάνου, μακαριότητα και του Αραπάκη,
μακαριότητα και του Παπανικολάου. Μα τι τους είχε πιάσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και της κορυφής μακαριότητα

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να ξέρω. Εκείνο το οποίο έλεγε ο κ. Ιωαννίδης,
μέχρι το Σάββατο δεν επεμβαίνουν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απόπού είχε αυτή τη διαβεβαίωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το ξέρω, κύριε Πρόεδρε, ούτε θα μου το έλεγε
εμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους
να αρχίσουν να ρωτάνε λαμβάνοντας υπόψη ότι ό,τι είπε ο μάρτυς
είναι άλλωστε αρκετά σημαντικό....

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ για ό,τι κατέθεσα, κύριε Πρόεδρε, δέχομαι κατ' αντιπα-
ράσταση να εξετασθώ με οποιονδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται κ. Κάππος να αρχίσει
τις ερωτήσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πηλιχέ, ποιοί οι δεσμοί σας με τον Ιωαν-
νίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακοί και μόνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, υπηρεσιακοί και μόνο και σας εμπιστευό-
ταν τα πάντα, ότι θα γίνει πραξικόπεμα...

Κώνσταντινος Καππος *Σταύρος Αραπάκης*

3/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

131

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, γι' αυτό έγινε ολόκληρη συζήτηση για να μας το επιστευθεί^Γ
εμάς. Άλλωστε, όπως είπα στην αρχή, εγώ πήγα στην διευθυνση της ΕΣΑ γιατί
είχα τελειώσει τη Στρατιωτική Σχολή Εένων Γλωσσών και στο διάστημα που
μεσολαβούσε μέχρις ότου πάω στο τάγμα για να αναλάβω μου λέει, ή σε μένα
θα ρθεις ή στην ΚΥΠ θα πας. Δεν μπορούμε πουθενά αλλού να σε τακτοποιή-
σουμε, διότι για τον βαθμό μου δεν προεβλέπετο να γυρίσω ξανά...'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είσαστε επιτελής του δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι..

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τί είσασταν του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει, δεν προβλέπει^{θέση} επιτελούς στην ΕΣΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Α, δεν προβλέπεται!^{!!} Εντάξει, σας φώναξαν να κανετε
το διάγγελμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το είπε παρουσία όλων, όταν άρχισε τις γενικές οδηγίες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, το καταθέτουν και εδώ. Εν πάσῃ περιπτώσει,

λέτε ότι εσείς δεν το κάνατε. Ποιός το έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Α, θα ρωτήσετε τον ίδιον ή τους άλλους ή τον κύριο Κοντόση από
που το πήρε και ο οποίος πρέπει να σας πει. Εγώ δεν το έκανα, διότι

εκτός του ότι κατέβηκα κάτω με τον φάκελλο, μου λέει δεν θα ασχοληθείς
με το διάγγελμα, διότι ένας στρατιωτικός, τί διάγγελμα να φτιάξει;

Τί ξέρω^{εγώ} από πολιτικά πράγματα, καὶ πολὺ περισσότερο πολιτικά πράγματα

Σταύρος Μαρκόπουλος

4/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

132

της Κύπρου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή, για μια στιγμή....

ΜΑΡΤΥΣ: Τί κυβερνησαμε;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Καταπιέσατε και βασανίσατε τον ελληνικό λαό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν βασανίσαμε, δεν νομίζω, δεν είναι σωστή η έκφραση. Τα ξέρει ο κ. Κουτσογιάννης καλά, γιατί με ξέρει ο κ. Κουτσογιάννης, νομίζω ότι με ξέρει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τελικά εσεις πήρατε μέρος σ' αυτή τη σύσκεψη και κάνατε τί δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα απολύτως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Γιατί σας έβαλε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί ήμουνα στη διευθυνση απλούστατα και ήθελε να έχει ένα άνθρωπο δικό του.

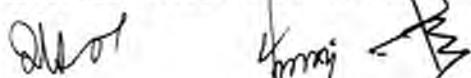
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε υπηρεσιακές σχέσεις και πώς είσασθε δικός του άνθρωπος; αφού λέτε ότι είχατε απλές υπηρεσιακές σχέσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακές, τί άλλο να έχουμε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στο σπίτι σας, π.χ.....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν σπίτι μου και εγώ έμενα σε άλλο σπίτι

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σε άλλους έκει που μενάτε, το σπίτι το u

5/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

133

Εγγλέζου πρεσβευτού έγινε η συνάντηση...

ΜΑΡΤΥΣ: Στο σπίτι αυτό, ναι, εγώ το πρότεινα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τον ονάση. ...

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το πρότεινα. Δεν είχαμε που να πάμε....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, έτσι ο Ιωαννίδης είχε κάποιον και του είπε πάμε στο σπίτι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακές σχέσεις είχα διότι εγώ με τον κ. Ιωαννίδη είχα προϋπορετήσει μαζί του σε άλλες μονάδες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, δεν μου λέτε πώς έγινε αυτή η αλλαγή του Παπαδόπουλου με τον Ιωαννίδη, χωρίς να σπάσει μύτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν νομίζω ότι έχει σχέση με τον φάκελλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Έχει κάποια σχέση. Με τον φάκελλο δενέχει σχέση;
Διότι
θυσιαστικά δεν τα οργανώτετε εσείς. Εσείς είσασταν όργανα άλλων, εν πάση περιπτώσει για πέστε μου εσείς τελικά δεν δικαστήκατε για βασανιστήρια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω εγώ τέτοια πράγματα. Εγώ δικάστηκα για τα αρχεία της ΕΣΑ, αλλα ηθωάθην παμψηφεί, από τον 'Αρειο Πάγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς συναντήθηκατε με πολιτικά πρόσωπα πριν το πραξικόπεμπα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι με κανένα.

6/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

134

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Με κανέναν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, με κανέναν. Άδειν' είχα κάπιμία σχέση με πολιτικά πρόσωπα.

Εγνωμόνα μόνο τον μακαρίτη τον Παλαιμά Βανθόπουλο, τον διπλωμάτη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν είχατε καμμία σχέση μ' αυτούς που έλεγαν ότι συναντηθήκατε στη Νέα Σμύρνη, με ορισμένους νέους αλπ. με τους οποίους συζητήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι αυτά είπατε ότι δεν λέγονται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σαν τι ενεργούσατε. Εάν συναντηθήκατε, να μας πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ συναντήθηκα, πήγα στην Νέα Σμύρνη. Αυτό είναι έτερον, εκατερον. Δεν νομίζω ότι έχει σχέση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ σιγότερα, κύριε μάρτυς, δεν αντιδικείτε με τους κυρίους συναδέλφους.

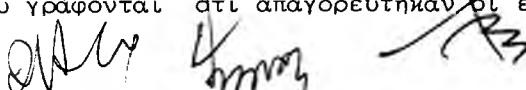
ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κύριε Πρόεδρε, προς Θεού, δεν αντιδικώ με κανέναν. Μου λέει ο κ. Κάππος, εάν πήγα στην Νέα Σμύρνη. Και του λέω ότι νομίζω πως οι ερωτήσεις αυτές έχουν απαγορευθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ποιές.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να μη λέμε για πολιτικά πρόσωπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν έχουν απαγορευθεί...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Καμμία απαγόρευση δεν υπάρχει για τίποτα. Αυτά είναι κακοήθειες που γράφονται στις απαγορεύτηκαν σε ερωτήσεις.

7/2 Κ.Π. 26.11.86

135

ΜΑΡΤΥΣ: Μα αυτό είδα στις εφημερίδες, ότι απαγορεύονται αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, δεν απαγορεύεται τίποτα.

Εκείνο που απαγορεύεται είναι να βγαίνουμε έξω από το θέμα της κυπριακής τραγωδίας. Αυτό είναι το θέμα που απαγορεύεται. Αυτό είναι το οριό που απαγορεύεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις ερωτήσεις, εάν θέλετε να απαντήσω, απαντώ, νομίζω όμως ότι δεν έχουν σχέση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Να ακούσω, λοιπόν, την ερώτηση του κυρίου Κάππου για να αρίνω και εγώ και η υπόλοιπης Επιτροπή εάν είναι εντός του θέματος. Παρακαλώ τον κ. Κάππο να επαναλάβει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο μάρτυρας εδώ παρουσιάζεται σαν αθώα περιστερά.

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ. Δικαιώματου, να παρουσιάζεται ως αθώα περιστερά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και ότι είχε υπηρεσιακές σχέσεις κλπ. με τον Ιωαννίδη. Το ερώτημα είναι το εξής: Υπήρχε πληρωμούρια που έχει δημοσιευθεί, έχει ειπωθεί από τους ξένους σταθμών, ότι συναντήθηκε στη Νέα Σμύρνη με πολιτικά πρόσωπα, νέα στην ηλικία και ρωτώ

αστερίκης

8/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

136

ποια ήταν τα πρόσωπα και σαν τι ενεργούσαν αφού είχατε υπηρεσιακές σχέσεις και αφού είχατε υπηρεσιακές σχέσεις με πολιτικά πρόσωπα, εσείς τι δουλειά είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν θέλετε να σας απαντήσω, απαντώ, ο κ. Πρόεδρος δεν ξέρω εάν το επιτρέπει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι είναι το θέμα το γνωστό το οποίο δημιούργησε και την παρεξήγηση στα ΝΕΑ. Εμείς δεν είπαμε ποτέ να απαγορευθεί η ερώτηση ή και απάντηση σχέση έχουσα με το κυπριακό θέμα. Τώρα, εάν η δικτατορία, ως δικτατορία ήρθε σε επαφή με ορισμένους άνδρες πολιτικούς ή μη για να συμμετάσχουν στην κυβέρνησή της και εάν εκείνοι εδέχθησαν ή δεν εδέχθησαν και τι διαπραγματεύσεις έκαναν, εγώ προσωπικώς, νομίζω ότι δεν είναι συναφές.

Δεν ξέρω εάν η Επιτροπή έχει αντίθετη γνώμη ας εξέλθει μία στιγμή ο μάρτυς να συζητήσουμε το πράγμα και εάν εχει διαφορετική γνώμη να συμμορφωθούμε με την αντίθετη αυτή γνώμη της Επιτροπής.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Ο κ. μάρτυς, όταν εσεις μιλούσατε ρωτήθηκε από τον κ. Κάππο και λέει είχατε επαφή με πολιτικά πρόσωπα στην Νέα Σμύρνη; Και είπε ναι. Αλλά, αυτό δεν νομίζω ότι είναι μία ερώτηση, που μπορεί να γίνει για τον φάκελλο της Κύπρου. Εκεί έχουμε μείνει

9/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

137

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ : Είπε ναι. Από εδώ και πέρα είναι δική μας δουλειά να δούμε εάν μπορεί να συνεχίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Σας παρακαλά, αύριε μάρτυς, ένα λεπτό να εξέλθετε και θα σας ειδοποιήσουμε πάλι.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς εξέρχεται της αιθούσης).

Επειδή αυτό το ζήτημα εδημιούργησε ...

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, να τελειώσω.

Και άλλη απάντηση την οποία έδωσε ο μάρτυς να μην το αφήσουμε αυτό, να το αρίνουμε εάν πρέπει να συνεχίσουμε. Για μένα δε όλη η χούντα, όλη η επταετία, είχε άμεση συνάρτηση με ό,τι συνέβη στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Και για σας και για όλους. Ποιοί τα κάνανε αυτά; Η επταετία της χούντας δημιούργησε το κυπριακό. Ο πρώτος, ο δεύτερος, ο πέπτος, δικτατόρας δεν μας ενδιαφέρει αυτό. Ισως με κάποιους άλλους που ενδεχομένως στηρίχθηκε και βοηθήθηκε. Και αυτό είναι το ζητούμενο να βρούμε εδώ μέσα. Ευχαριστώ και με συγχωρείτε για το ύφος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Με τη διαφορά, αγαπητέ μου συνάδελφε,

10/2 Κ.Π. 26.11.86 (Κ.Ο.)

138

δεν κατάλαβα ποια είναι η άποψή σου.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Η άποψή μου είναι να ρωτήσουμε και αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Να θέσουμε το θέμα, διότι αυτό

ίσως οδηγήσει και σε μία άρση κάποιων παρεξηγήσεων, οι οποίες

επέτρεψαν και στα ΝΕΑ και στην ΕΣΤΙΑ να παρεμπηνεύσουν τις

ενέργειές μας και να αποδώσουν σε μένα τον ατυχή ότι διέκοψα

κάποιων μάρτυρα, ο οποίος την ώρα που μιλούσε για ένα θέμα

που είχε σχέση με κάποιο πολιτικό θέμα.

(2N).

(2ΓΡ)

1/2 N K.B. 26.11.1986

139

Δεν διέκοψα κανέναν. Αυτό το γράφει ^η Η ΕΣΤΙΑ. ^η Άλλα και ^η ΤΑ ΝΕΑ γράφουν επίσης κάτι εντελώς απαράδεκτο. Εγώ δεν είμαι εκείνος που θα θελήσω να φεύγω κανένα μάρτυρα, ούτε κανένα συνάδελφο, στο να πει και να ασχοληθεί με τα θέματα που συναρτώνται με την απόφαση της Βουλής. Η απόφαση της Βουλής είναι να ασχοληθούμε με όλες τις πτυχές της Κυπριακής τραγωδίας. Αναρωτιέματ, λοιπόν, αν ο α' συζήτησε να γίνει υπουργός στην δικτατορία, αν αυτό έχει καμία σχέση με την Κυπριακή τραγωδία. Αν νομίζετε ότι έχει, ευχαρίστως να το ρωτήσω. Εκείνο πάντως που εγώ θέλω να σημειωθεί είναι ότι δεν πρέπει να ρθίσμε σε διάσταση, να υπερβούμε, αν θέλετε την απόφαση της Βουλής.

Εδώ δεν γράφουμε την ιστορία της χούντας. Εδώ γράφουμε την ιστορία της χούντας αν θέλετε, σε σχέση όμως με την Κυπριακή τραγωδία. Αυτή είναι η απόψη μου και διορθώνω, γιατί αυτά μένουν στα πρακτικά και ξέρετε ότι δεν διορθώνουμε τα πρακτικά, γιατί θα βρούμε τον μπελά μας στο τέλος. Εδώ δεν γράφουμε ιστορία. Εδώ κάνουμε εξέταση γύρω από τα θέματα της Κυπριακής τραγωδίας, είτε αυτά αναφέρονται σε πολιτικούς, είτε δεν αναφέρονται, εγώ πρέπει να το επιτρέψω, γιατί ανάγονται σε πλαίσια που πρέπει να κινηθούμε. Αν όμως μία ερωτήση

2/2 N K.B. 26.11.1986

740

είναι εκτός αυτών των πλαισίων, τι να κάνω κύριοι συνάδελφοι;

Πέστε μου και εγώ θα συμμορφωθώ. Δεν θα ασκήσω το δικαίωμά μου το

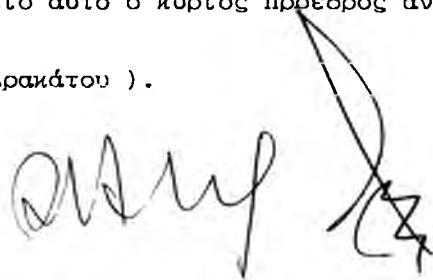
οποίο έχω να διευθύνω στο σημείο αυτό την συνεδρίαση, με δικαία

κρίση, εφόσον η δική σας κρίση θα είναι αντίθετος.

Εδώ σήμερα π.χ. με την ευκαιρία σας λέω ότι έλαβα ένα άλλο γράμμα, τώρα εδώ στην 'Εδρα, από έναν κύριο Ηλία Δρακάτο. Αναφέρει:

"Παρακαλώ θερμώς ....

(Στο σημείο αυτό ο κύριος Πρόεδρος αναγιγνώσκει την επιστολή του κυρίου Ηλία Δρακάτου).

3/2 N K.B. 26.11.1986

141

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, τι σχέση έχει με το θέμα μας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτός χαράσσει τώρα πολιτική επι του Κυπριακού δική του και κατά κάποιον τρόπο αυτοχειροτονείται, τουλάχιστον υπουργός των Εξωτερικών και διαμαρτύρεται κιόλας εναντίον μας.

Τι φταίμε εμείς δεν καταλαβαίνω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Με ένα γράμμα γίνεται φυσιογνωμία!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, τέτοιες επιστολές έχουμε στα γραφεία μας πάμπολλες., άσχετα αν δεν τις παρουσιάζουμε εδώ. Συμβαίνει αυτό που λέει ο κύριος Παναγιωτόπουλος, γιατί νομίζει ο καθένας εντός τής εκτός της Ελλάδος ευρισκόμενος γίνεται ήρωας, με το να στέλλει μία επιστολή σε εσάς .

Τώρα στο θέμα μας πρέπει να δούμε αν η ερώτηση του κυρίου Κάππου έχει σχέση με τον εντολή που μας έδωσε η ολομέλεια της Βουλής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κάππο, παρακαλώ να αναπτύξετε την ερώτησή σας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, εδώ έρχεται ο μάρτυρας και λέει ότι είχα υπηρεσιακές σχέσεις με τον Ιωαννίδη, δεν δικάσθηκα για βασανιστήρια , δεν έχω καμία σχέση και παρουσιάζεται σαν αθώος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης); Δεν είναι ειλογή η προσπάθεια ένδος ανθρώπου και συγκεκριμένα τσυ μάρτυρα να παρουσιάζεται σαν αθώος;

Δ.Μ.

4/2 N K.B. 26.11.1986

142

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο άνθρωπος που ήταν απόλυτης εμπιστοσύνης του Ιωαννίδη και που ενεργούσε κατ' εντολήν του και έκανε επαφές με πολιτικά πρόσωπα και έχουν σχέση με τις εξελίξεις που έγιναν στις 15, 20 και 23 του Ιούλη, εγώ επιμένω να ερωτηθεί και να πει τι ακριβώς έκανε πως ενεργούσε και τι ήθελε να κάνει η χούντα τον Ιούνιο. Βέβαια εγώ ήμουνα στο Μπογιάτι και δεν ξέρω αν έγινε Μάϊο ή Ιούνιο. Δεν άκουσα την εκπομπή, αλλά εκ των υστέρων μου το είπαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι να μάθουμε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αν συναντήθηκε, με ποιόν σκοπό συναντήθηκε και τι επεδίωκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βλέπω ότι έχουν εγγραφεί ο κύριος Μπλέτσας, ο κύριος Λιβανός, ο κύριος Κάππος, ο κύριος Παναγιωτόπουλος, ο κύριος Ξαρχάς για να μιλήσουν επί του θέματος αυτού.

Παρακαλείται ο κύριος Ζακολίκος να πάρει πρώτος τον λόγο, γιατί μ' αυτόν δημιουργήθηκε το θέμα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε Προέδρε, θέλω να σας απαλλάξω απ' αυτό το άγχος, γιατί είσθε άμοιρος δλης αυτής της καταστάσεως η οποία δημιουργήθηκε κατά την διάρκεια της απουσίας σας. Εκείνη την ημέρα συνέβη το εξής περιστατικό. Ούτε λίγο ούτε πολύ ο κύριος Ναλαΐνης μας είχε πάρει κατά το κοινώς λεγόμενο μπάλλα και κατέθετε με μία ρέουσα γλώσσα

αντ

5/2 N K.B. 26.11.1986

143

και τελικά κατά την εκτίμησή μου θα καταλήγαμε να λέγαμε ζήτω ο Παλαι-
νης". Εκείνη την στιγμή έκρινα σαν Προεδρείο ότι το παιγνίδι είχε
αντιστραφεί και ότι το αλίμα εκείνης της ημερας ήταν αρνητικό.

Δεν ξέρω πως είχε δημιουργηθεί. 'Όταν άρχισε λοιπόν στην ρήμη του
λόγου του να επεκτείνεται σε θέματα που δεν είχαν καμμία σχέση με το
συζητούμενο και ερευνόμενο θέμα, είπα πως αν θα επεκταθούμε στο
ποιές ήταν οι πρωτοβουλίες των αδελφών Παλαινη και αν θα τους ανα-
κηρύξουμε ήρωες για την προσπάθεια που έκαναν για εκδημοκρατισμό της
χώρας, είναι ένα θέμα πάρα πολύ σοβαρό, πρέπει να το κουβεντιάσουμε
στην Επιτροπή και να αποφασίσουμε. Αν αποφασίσουμε στην Επιτροπή, να
του επιτρέψουμε να επεκταθεί. 'Ηρθαμε λοιπόν την επομένη μέρα και η
Επιτροπή αποφάσισε, αν θυμάμαι καλά, να μη επεκταθούμε σε τέτοιες
ερωτήσεις, γιατί δεν θα μας έβγαζαν πουθενά. Αν αφήσουμε τον Παλαινη
να μιλήσει και τον Πηλιχό, θα μας μπερδέψουν τόσο πολύ και δεν ξέρω
ποιό θα είναι το αποτέλεσμα.

Αυτή ήταν η κρίση μου εκείνη την στιγμή και γι' αυτό ενήργησα.
Σεις δεν έχετε καμμία εμπλοκή στο ζήτημα, γιατί το βρήκατε δημιουργη-
μένο. 'Έχουμε δύμας την απόφαση της Επιτροπής. Αν επανερχόμαστε τώρα
με τέτοιες ερωτήσεις είναι πάλι να πάρω απόφαση της Επιτροπής και πάρα πολύ

6/2 N K.B. 26.11.1986

144

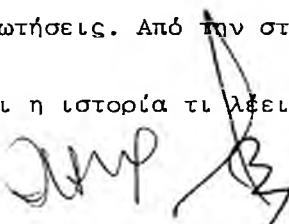
σοβαρό για μένα. Θα τα διαλύσουμε όλα ; Που θα πάμε; 'Όταν ένας παλαινής εξευτελίζει 100 στρατηγούς , τους βγάζει όλους σκάρτους και επικαλείται γεγονότα που δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν, όπως τηλεφωνήματα του Ντάβου , ότι του είπε ζήτω η επανάσταση' , ή τηλεφώνημα του άλλου ότι πρέπει να παντρέψει την κόρη του με επαναστάτη. Σκάρτος ο ένας, σκάρτος ο άλλος , τι γίνεται. Αν η Επιτροπή πιστεύει ότι πρέπει να ερευνήσει και τέτοιες καταθέσεις των μαρτύρων , εγώ δεν θα είχα αντίρρηση. 'Όμως καλώς έπραξε εκείνη την ημέρα. Σεις δε, τονίζω και πάλι για να γραφεί στα πρακτικά, δεν έχετε καμμια ανάμειξη στο θέμα αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Παναγιωτόπουλος έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, μπαίνουμε πλέον σε ένα αδιέξοδο. Εδώ κάνουμε ανάκριση και δεν κάνουμε πολιτική. Γιατί η μή απάντηση του μάρτυρα ή η απόφαση της Επιτροπής να μην απαντήση ο μάρτυρας ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ καταληξατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Επομένως η υπόδειξη πρέπει να είναι προς συναδέλφους να μην γίνονται ερωτήσεις. Από την στιγμή που γίνονται το πρόβλημα τίθεται και αρχίζει η ιστορία τι λέει ο ένας και τι λέει ο άλλος στους δημοσιογράφους.

7/2 N K.B. 26.11.1986

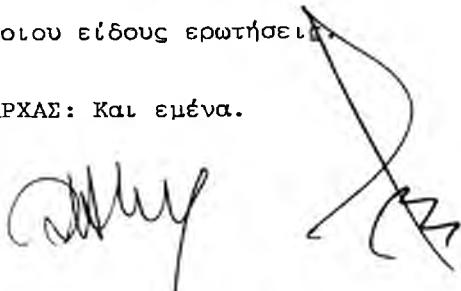
- 145 -

Νομίζω και επιμένω σ' αυτό ότι πρέπει να προτάξουμε την ιδιότητά μας και την υποχρέωσή μας να βγάλουμε την αλήθεια. Εμείς δεν πάμε να βγάλουμε την αλήθεια αλλά να βγάλουμε εντυπώσεις πολλές φορές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Μπλέτσα να λάβει τον λόγο.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, πήραμε μία απόφαση. Η απόφαση μειοψηφούντων, αν θυμάμαι καλά, του κυρίου Λιβανού και του κυρίου Κάππου ήταν όχι τέτοιου είδους ερωτήσεις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και εμένα.

(2EZ)

(Ν)

1/2 EZ

(Γ.Π.)

26-11-86

146

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ:

/Μετά την αλλάξαμε χωρίς να αλλάξει στην ουσία. Εξουσιοδοτήσαμε εσάς τον Πρόεδρο, να κρίνει εάν η υποβαλ όμενη ερώτηση, είναι ή δεν είναι μέσα στο θέμα και αυτό είναι η απόφαση και με βάση αυτή κινηθήκαμε και μέχρι σήμερα και από την προηγούμενη συνεδρίαση. Θέλω να καταλάβω ως μέλος της επιτροπής: Σαναμπαίνειερώτημα για να αλλάξουμε την απόφαση; Εγώ προσωπικά δεν το κατάλαβα. Και νομίζω ότι και ο κύριος Κάππιος ήταν παρών και δήλωσε, όπως και ο κύριος Λιβανός, ότι τελικά θα συμμορφωθούν με την απόφαση της πλειοψηφίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν δηλώσαμε τίποτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, είναι απόφαση όμως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, αλλά για τον κύριο Αβέρωφ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Του κυρίου Αβέρωφ το θέμα δεν έχει σχέση με την ιδιότητά του ως πολιτικού. Του κυρίου Αβέρωφ το θέμα, το οποίο δύναται να έθεσε τουλάχιστον τότε ο κύριος Λιβανός, ήταν ότι πώς έγινε, ώστε να αλλάξει ο κατ' αρχήν εκλεγές Πρωθυπουργός, διότι ήταν ενδεχόμενο να είναι άλλες οι επιπτώσεις επί του Κυπριακού, εάν παρελάμβανε η Κυβέρνηση Καγνελλοπούλου και δεν ήρχετο ο κύριος Καραμανλής. Έτσι νομίζω το θέσσατε, κύριε Λιβανός, δεν είναι έτσι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν απαντώ κύριε Πρόεδρε.

2/2 EZ

(Γ.Π.)

26-11-86

147

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Για να τελειώσω εγώ, κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι οι συνάδελφοι αποδέχθηκαν για να μην πω ότι είναι και υποχρεωμένοι να αποδεχθούν ότι η απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία τους δεσμεύει και εκείνους. Σήμερα λοιπόν έγινε μια αρχή από τον συνάδελφο του κύριο Κάππο, μέλος της επιτροπής και υπέβαλε προς τον μάρτυρα ερώτηση του είδους που εμείς αποφασίσαμε να μην υποβάλλουμε. Και ορθώς εσείς, κατ' εμέν, είπατε ότι αυτή η ερώτηση δεν συνδέεται με το υπό εξέταση θέμα. Και ξέρετε η αιτιολογία για δύο συναδέλφους δεν ήταν εδώ, δεν ενδιαφέρει τι γράφουν οι εφημερίδες. Η αιτιολογία τουλάχιστον ως προς εμένα που εγώψήφισα υπέρ του να μην υποβάλλονται τέτοιου είδους ερωτήματα, και τελικά συμφώνησε, μου φαίνεται ήταν πρόταση του Γεώργιου του Παναγιωτόπουλου, να εξουσιοδοτηθείτε εσείς να ελέγχετε εάν η ερώτηση είναι ή δεν είναι μέσα στο θέμα, ποιά είναι; Ότι αυτόν τον κύριο και τους προηγουμένους, τους ανθρώπους της Χούντας, εγώ προσωπικά δεν τους καθιστώ αξιόπιστους να απευθύνουν χαρακτηρισμούς προς οιονδήποτε πολιτικό και εννοώ πολιτικό που εκλέγεται μέσα από λαϊκή εξουσία, όποιος και να είναι πέραν αυτού, ο κύριος Παλαΐνης, το έκλεισε το θέμα, κύριε Πρόεδρε.

Είπε ότι κάποιες συναντήσεις έγιναν, αλλά κανένας δεν δέχθηκε. Μένω λοιπόν με την απορία: Γιατί ο κύριος Κάππος, το ξαναφέρνει το θέμα;

3/2 EZ

(Γ.Π.)

26-11-86

748

Μπροστά στην επιτροπή μας, τίθεται, κύριε Πρόεδρε, ερώτημα μεταβολής της αποφάσεώς μας; Και μ' αυτή την ερώτηση τελειώνω: Εάν τίθεται λοιπόν ερώτημα, μήπως η επιτροπή αλλάξει την απόφαση που πήρε πριν από 3 μέρες εγώ προτείνω αυτά τα οποία είχα ψηφίσει και την προηγούμενη φορά.

Δεν συμφωνώ να υποβάλλονται τέτοιου είδους ερωτήσεις, σε τόσο αναξιόπιστους, λόγω της αναμείξεώς τους στη δικτατορία, μάρτυρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό να λάβει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν μπω στην ουσία, θα ήθελα να επαναλάβω την παράκληση η οποία δεν είναι δική μου παράκληση, είναι παράκληση σχεδόν δλων, αν όχι δλων των περισσοτέρων, από τους αυρίους συναδέλφους, να υπάρχουν συνεδριάσεις κατά τις οποίες θα μπορούμε να συζητούμε ορισμένα θέματα διαδικαστικά, αλλά και θέματα ουσίας εκτός μαρτύρων, πράγμα το οποίο βεβαίως λόγω της ελλείψεως χρόνου δεν ετηρήθη ποτέ. Κλείνω αυτή την προεισαγωγή και μπαίνω στο θέμα α το οποίο δημιουργήσα πράγματι εγώ, στο θέμα ουσίας. Όπως θα ενθυμείσθε, δεν είσασταν εσείς εδώ στην αίθουσα, προήδρευε ο κύριος Ζακολίκος, αυτό διεμορφώθη θα έλεγα, κατά την διάρκεια όπου ο κύριος Κουτσογιάννης έκανε ερωτήσεις στον Παλαινή. Ο κύριος Κουτσογιάννης δεν ξέρω αν ήταν

4/2 EZ

(Γ.Π.)

26-11-86

149

ικανοποιημένος από τις απαντήσεις ή όχι, πάντως εδέχθη ο κύριος Ζακολίκος να δώσει τον λόγο στον επόμενο ερωτώντα. Παρακαλώ, κύριε Ζακολίκο, αν είναι αλλιώς να μου τα υπενθυμίσετε. Τότε παρενέβην εγώ, εκτός βεβαίως ημεροσίας διατάξεως και εγγραφής μου, διότι ήμουν πολύ αργότερα εγγεγραμμένος για να ρωτήσω, και είπα, κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι δεν μπορείτε να προχωρήσετε σε άλλο μάρτυρα, δεδομένου ότι στην απάντηση την οποία έδωσεο κύριος μάρτυρας στον κύριο Κουτσογιάννη, ανέφερε κάτι, έστω παρεμπιπέδων, για το οποίο δεν είχε ερωτηθεί, παρά ταύτα το ανέφερε και υπάρχει στα πρακτικά είπα, το οποίο δεν μπορεί να αφήσει αδιάφορο την επιτροπή. Αν θυμάμαι καλά, αυτά ήταν τα λόγια μου στα πρακτικά, τα οποία βεβαίως και επικαλούμαι. Τότε εσείς παρενεβητε κύριε Ζακολίκο, διότι επαναλαμβάνω ο κύριος Μπασαγιάννης δεν ήταν παρών, και θέσατε πράγματι και ορθότατα το θέμα προς συζήτηση, ανεξάρτητα από τους εξεταζομένους μάρτυρες και βεβαίως συμφωνήσαμε ότι είναι θέμα για το οποίο δεν μπορεί να αποφανθούμε εκείνη την στιγμή, δεδομένου ότι έλειπαν πάρα πολλά μέλη της επιτροπής και σχεδόν είχε αδειάσει η αίθουσα. Ορίσθη η επομένη το πρωΐ την 10η ώρα. Διεμαρτυρήθην και πάλι και υπάρχει στα πρακτικά λέγων ότι δεν θα έλθει κανείς στις 10η ώρα διότι δεν έχουν ειδοποιηθεί απλούστατα. Δεύτερον, διότι

5/2 EZ (Γ.Π.)

26.11.86

150

τι είθεσται, δεν ξέρω γιατί αυτή η συνήθεια στην επιτροπή μας, να ερχόμαστε μισή ώρα αργότερα από ότι ορίζουμε. Πράγματι και κατά σύμπτωση ήμουν και εγώ αργοπορημένος την επομένη, όταν ήλθα και είδα χωρίς απόλυτη πλειοψηφία, κύριε Πρόεδρε—και τώρα απευθύνομαι στον κύριο Μπασαγιάννη, διότι εσείς προεδρεύετε—και είδα ότι η συζήτηση ήταν εν τω περατούσθαι και λήφθηκε η απόφαση ότι δεν πρέπει αυτού του είδους οι ερωτήσεις να εξακολουθήσουν να γίνονται και τότε είπα, όχι μόνο αυτά τα οποία λέει σήμερα ο αγαπητός μου φίλος κύριος Μπλέτσας, διαχωρίζω την θέση μου και λυπούμαι διότι το κάνω, αλλά είναι τέτοιο το θέμα, τόσο καιροί, τόσο υψηλής ηθικής σημασίας, ώστε εγώ τουλάχιστον δεν μπορώ να συμπράξω στην απόκρυψη— υπάρχει και αυτό στα πρακτικά— γεγονότων. Ο κύριος Κάππιος έλαβε και εκείνος τον λόγο και είπε ότι εγώ θεωρώ εαυτόν αδέσμευτον για αυτά τα οποία συμβαίνουν εδώ μέσα και μπορώ να μιλήσω. Διαβεβαιώ την επιτροπή και σας, κύριε Πρόεδρε, ότι τον διαχωρισμό μας αυτό δεν τον έδωσα εγώ στις εφημερίδες, σε κανέναν. Δεν θέλησα ένα τέτοιο θέμα να το τονίσω, διότι το τόνισαν δυστυχώς οι εφημερίδες. Ούτε μπορώ να γνωρίζω ποιός το έδωσε και γιατί, αλλά ήταν μέγα θέμα. Ερχόμαστε τώρα όταν ο άνθρωπος αυτός επανέρχεται, και πάλι θα μου επιτρέψετε διότι είναι περίεργο, τα πρακτικά κάνουν την δουλειά τους, εμείς δεν ακούμε καλά. Ο άνθρωπος δεν είπε "αλλά τούτο είναι θέμα

6/2 EZ (Γ.Π.)

26-11-86

151

το οποίο δεν αφορά τον φάκελλο της Κύπρου". Είπε απαντών στον κύριο Κάππο, "αλλά το θέμα τούτο το έχει απαγορεύσει η επιτροπή να το συζητούμε. Αυτό είπε κύριοι και μη σας αρέσει να βάζουμε ωτοασπίδες δταν μας θίγει ένα θέμα και μας θίγει καίρια. Και παρακαλώ προς αποφυγήν αντιδικίας μ' αυτά τα οποία λέγω, να έλθουν τα πρακτικά και θα δείτε πώς το είπε. Έτσι το είπε. Είπε ότι δεν πρόκειται να πω, διότι το απαγορεύει η επιτροπή σας. Βαρεία μοιφή, κύριε Πρόεδρε, κατά της επιτροπής. Οι εφημερίδες έχουν αρχίσει αυτό το θέμα και το γράφουν. Οι εφημερίδες της Κύπρου το έβγαλαν πρωτοσέλιδο. Μας διαβάσατε πριν από τη συνεδρίαση προ ημερησίας διατάξεως, επιστολή του κυρίου Ζίγδη και τις οίδε τι' άλλο θα επακολουθήσει. Δεν μπορώ να συμφωνήσω με τον αγαπητό συνάδελφο κύριο Ζακολίνο, ο οποίος πράγματι με αίσθημα ευθύνης διηγήθυνε την επιτροπή εκείνη και ορθώς έλαβε τις αποφάσεις. Άλλα είναι μέγα θέμα, κύριε συνάδελφε, πολύ μεγάλο θέμα για τον πολιτικό κόσμο. Δεδομένου δε, ότι και ο κύριος Κάππος προχθές, όπως και εγώ, δηλώσαμε ότι δεν μπορούμε να διανοηθούμε ότι υπάρχει πολιτικός άνδρας, ο οποίος θα μπορούσε να συνεργαστεί με την δικτατορία, θέλουμε να αποκαλυφθεί όλη η αλήθεια πλήρως. Στην ερώτηση, κύριε Πρόεδρε διότι δεν μου αρέσει να μην απαντώ και λυπούμαι που σας έδωσα εκείνη την απάντηση, αλλά δεν ήταν

7/1 EZ(Γ.Π.)26-11-86152

ορθά τοποθετημένη η ερώτηση, δεν ερώτησα εγώ τι θα συνέβαινε αν δεν ήταν Πρωθυπουργός ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Για δόνομα του Θεού, δεν μπορώ εγώ να πω τι θα γινόταν εάν δεν γινόταν ότι έγινε! Εγώ είπα και ρώτησα τον μάρτυρα τι συνέβη και πως, εφόσον το ανακτοβούλιο εκείνο έδωσε εντολή σε έναν άνδρα όπως ο κύριος τάδε, μετά από λίγες ώρες, όταν ανεμένετο η επιστροφή του για να ορκιστεί Πρωθυπουργός, ειδοποιήθηκε να μην πάει, διότι ήδη εδόθη η εντολή σε άλλογολιτικό άνδρα, εξ ίσου βεβαίως σημαντικό-δεν υπάρχει αμφιβολία και δεν υπάρχει θέμα ιρίσεως εδώ αυτή την στιγμή, ούτε είναι δουλειά μας να τους ιρίνουμε-ο οποίος έρχεται, διατεθέντος ενός στρατιωτικού αεροπλάνου, από την πρωτεύουσα της Γαλλίας.

(2σ)

2EZ

1/2σ

ΒΠ

26.11.86

153

Αρχίζει ο μάρτυς, ο Παλατίνης και διηγείται πλέον, πως ο αύριος Αβέρωφ και το διηγείται ειρωνικά όπως θα αντελήφθησαν πολλοί συνάδελφοι αν τον κοιτούσαν στα μάτια και με την έκφρασή του^{το} και με τις χειρονομίες του-ησθάνθη λέει αδιάθετος. Και έκαμε και τον υπαινιγμό ότι ήταν εδώ, γνωστού όντος οτι ο αύριος Αβέρωφ έχει στην οδό Ηρώδου Αττικού σπίτι τέ άρα αν ήταν άρρωστος θα μπορούσε να είχε πάει ένα τετράγωνο πιο πέρα. Άλλα αυτό δεν αφορά εμέ ούτε και την Επιτροπή. Εξήτησε και του εδώσαμε-ειρωνικότατα πάντοτε, και μια ασπιρίνη.

Τώρα ο αύριος Αβέρωφ από εκείνη την ώρα μέχρι τις 4 το απόγευμα ασθενών παρέμενε και πιπίλιζε τον αύριο Γκιζίκη, αυτό το αγνοώ, ούτε με ενδιαφέρει. Εις ερώτησιν δε την οποία έκαμε ορθώς ο μετά από εμέ, ή ο μεθεπόμενος ερωτών ο αύριος Παγορόπουλος, ήταν σαφέστερος και ~~τις~~ ρώτησε εάν νομίζει ότι ο αύριος Αβέρωφ είχε και επαφές έξω από το κτίριο, εις το οποίο ευρίσκοντο εκείνη τη στιγμή οι στρατιωτικοί, διότι οι πολιτικοί είχαν ήδη αποχωρήσει. Και εκείνη τη στιγμή του απογορεύθη η ερώτηση, πράγμα κατά τη γνώμη μου αντιδεοντολογικό και ιστορικά και εθνικά και πολιτικά.

Διότι εφόσον είναι έτοιμος ένας μάρτυρας να απαντήσει για τόσο

ουσιώδες θέμα, εάν δηλαδή επικοινωνούσε μάποιος πολιτικός άνδρας

ΝΔΕ

2/2σ

ΒΠ

26.11.86

154

με κάποιους, δεν μπορούσε να απαγορευτεί αύριε Πρόεδρε, αύριε

Αντιπρόεδρε, αύριοι συνάδελφοι η ερώτηση....

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Αφού απουσίαζε εσείς τι κάνατε τότε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλατε, αύριε Παυλίδη, ενδεχομένως να γίνει εδώ μέσα αρένα και να διαχωρίσουν τη θέση τους βουλευτές ενώπιον του Παλαινή;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μη ρωτάτε εμένα....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, αύριε Παυλίδη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα απαντήσετε, όμως, μετά.

Δεν δέχομαι διακοπές από κανένα, αύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τους πάντες, όχι διακοπές.

Κύριε Λιβανέ, παρακαλώ συνεχίστε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν θα σας απασχολήσω άλλο. Είπα για τους αυρίους οι οποίοι έλειπαν. Συγκεκριμένα με ερώτησε ο αύριος συνάδελφος τι συνέβη. Νομίζω αυτή τη στιγμή πήραν κάποια ιδέα περί του τι συνέβη.

Και έρχομαι στο θέμα το οποίο γεννάται πάλι σήμερα από τον αύριο Κάππο και συμπληρώνω ορθώς γεννάται. Είναι βέβαιον ότι ~~μονήθηκαν~~ οι πολιτικοί εκείνοι να συνεργασθούν με τη χούντα,

200

3/2σ

ΒΠ

26.11.86

155

δτι και αν τους είπαν. Θέλετε να σας πω και κάτι το οποίο δεν γνωρίζετε; Και σε μένα έγιναν προτάσεις από τους κυρίους Κων/νο Ράλλη, αποθανόντα. Αλλά δεν επικαλούμαται αποθανόντες, έχω και ζωντανούς, από τον κύριο Τριανταφυλλάκον και άλλον υφυπουργόν της κυβερνήσεως. Επομένως δεν είναι τόσο φοβερό, **Αφήστε** να χυθεί η αλήθεια να μην έχει και ο κόσμος υποψίες δτι κάνουμε συμβιβασμούς εδώ μέσα. Για πιο λόγο να αποκρύψουμε κάτι το οποίο ήταν πεντακάθαρο; οι άνθρωποι ηρυθησαν και δεν υπάρχει πρόβλημα, Επομένως γιατί όχι; Επικαλούμαται δε και τη διαφωνία μας, κύριε Πρόεδρε.

Δεν ελέχθη ποτέ από τον Παλατίνη δτι-και αναγράφεται στα πρακτικά και ζητώ την άδεια εγώ προσωπικώς από την Επιτροπή να τα διορθώσουμε διότι το αναγράφεται το είπατε εσείς-ότι ο κύριος Παλατίνης είπε δτι οι κύριοι αυτοί ηρυθησαν άπαντες και είναι προς τιμήν των. Δεν το είπε ο κύριος Παλατίνης αυτό, κύριοι, διότι εγώ παρακολουθώ τα πρακτικά σαν μαγνητόφωνο.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Το είπε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το είπε επιμένω. Εάν το είπε να παραμείνει στα πρακτικά. Εάν δεν το είπε, παρακαλώ τον κύριο Πρόεδρο και σας να φύγετε από τα πρακτικά η φράση του Προέδρου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Γεννάται τεράστιο θέμα.

24

4/2σ

ΒΠ

26.11.86

156

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως γεννάται κύριοι.

Αυτά είναι τα θέματα κύριε Πρόεδρε, και υπάρχει και άλλο ένα, το οποίο σας έθεσα επί της έδρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εγώ θα αρχίσω από το δεύτερο θέμα το οποίο μου έθεσε ο κύριος Λιβανός, ο οποίος ήρθε και μου είπε εδώ ότι επειδή ο μάρτυς αυτός θεωρείται ουσιώδης από όλους τους συναδέλφους και ότι μπορεί να μας αποκαλύψει πάρα πολλά πράγματα αλπ. να κάνουμε και δεύτερη συνεδρίαση για να εξετάσουμε τον κύριο Πηλικό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είπα αυτό κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε. Είπα άρση του περιορισμού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, δεν το θυμάμαι, είπατε άρση του περιορισμού πέντε λεπτών. Δεν το θυμάμαι ακριβώς, εσείς έχετε ακριβολογία σ' αυτά τα πράγματα. Πράγματι είπατε άρση του περιορισμού του 5λέπτου και εν ανάγκη να κάνουμε και μια συνεδρίαση ακόμη να εξετάσουμε τον κύριο Πηλικό. Εγώ βρίσκω ότι ο κύριος Πηλικός δεν είναι δα και τόσο ουσιώδης μάρτυρας. Δηλαδή, ούτε έχει να πει τίποτα περισσότερα πράγματα. Εγώ νομίζω ότι είναι ένας αυθόρυμης άνθρωπος, ο οποίος λέει αυθόρυμή τως όσα θέλει να πάει.

5/2σ

ΒΠ

26.11.86

157

ίσως του ξεψεύγουν και πράγματα που δεν θέλει να τα πει, οπωσδή-
ποτε δεν νομίζω ότι είναι ανάγκη να αρθεί το 5λεπτο. Αυτή ήταν
η γνώμη μου την οποία είπα και στον αύριο Λιβανό νομίζω, γιατί μη
μου πει τώρα ότι δεν του την είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ μετέφερα γνώμη και άλλων συναδέλφων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ναι το είπα. Αυτό είναι το
δεύτερο.

Τώρα ως προς το πρώτο. Κατ' αρχήν δεν παίρνω θέση.
Λέω όμως, γιατί λέτε ότι αφήρεσα τον λόγο από τον αύριο Παγορόπου-
λο; Αυτό δεν είναι αληθές. Αυτό είναι το μόνο τουλάχιστον το
οποίο δεν καταλάβατε καλά. Εγώ έκανα την εξής υπόδειξη στον αύριο
Παγορόπουλο, δεν αφήρεσα το λόγο. Εγώ είπα στον αύριο Παγορόπουλο,
αν νομίζει πως το θέμα που ρωτάει είναι μέσα. Σας διαβάζω από
τα πρακτικά: "ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ το εξής.

Είπατε ότι είσαστε παρών όταν ρώτησε ο αύριος Γκιζίκης τους
άλλους κυρίους αρχηγούς.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θέλω να υπενθυμίσω στον αύριο
Παγορόπουλο ότι η Επιτροπή ασχολείται με θέματα που έχουν σχέση
με το Κυπριακό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, επειδή το άκουσα και επειδή

364

363

6/2σ ΒΠ 26.11.86

158

ο αύριος μάρτυς ήταν παρών, θέλω μια διευκρίνιση να κάνω.

Είπατε ότι οι άλλοι δύο αρχηγοί συμφώνησαν, ο ένας διαφώνησε και δεν θυμάσθε τι έκανε ο Γαλατσάνος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος είπε όχι, αργεί ο αύριος Καραμανλής να έρθει και είπε ο Παπανικολάου τότε ότι δεν θα αργήσει, θα τηλεφωνήσω εγώ στην πρεσβεία στο Παρίσι να διναθέσει αεροσκάφος ήλπι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Ηθελα να ρωτήσω το εξής: Η συμφωνία ή η διαφωνία αυτή του Γκιζίκη, η συζήτηση με τους άλλους τέσσερις, ηράτησε πολύ ή μόλις τους είπε συμφώνησαν οι μεν και διαφώνησαν οι άλλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τη στιγμή που το είπε δεν πρέπει να πέρασαν πάνω από δύο λεπτά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό θέλω να πω, έκαναν διαλογική συζήτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι δεν έκαναν διαλογική συζήτηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω τίποτα άλλο, αύριε Πρόεδρε >>.

Που βλέπετε τη διακοπή και την απαγόρευση της ερωτήσεως, αύριε Λιβανέ; Σας παρακαλώ θερμώς. Ήταν μια ευγενής όσο έπαιρνε ευγενέστερη έκφραση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο αύριος Παγορόπουλος είναι παρών. Ερωτώ τον αύριο Παγορόπουλο και θα συναντήσω. Τον ερώτησε ή όχι

αλη *β3*

7/2σ

ΒΠ

26.11.86

159

εάν ο αύριος Αβέρωφ είχε άλλες επαφές και ότι έκαμε την πράξη, αυτοβούλως ή συνενοηθείς μετ' άλλων; Επικαλούμαται και τον αύριο Παγορόπουλο και τους άλλους που ήσαν παρόντες. Εάν δεν το είπε, πλανώμαται εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα τι λέτε τώρα; Εδώ είναι στενογραφημένα πρακτικά. Εκτός εάν το είπε εκτός μικροφώνου αυτό το πράγμα και δεν ακούστηκε. Εγώ σας είπα τα πρακτικά.

Θα σας διαβάσω από την αρχή την κατάθεση του αυρίου Παγορόπουλου. Είναι θέματα ηθικής τάξεως για μένα αυτά τα πράγματα και συνεπώς δεν μπορώ να επιτρέψω να φωρεύται αυτή η κατηγορία, η οποία βρίσκεται απήχηση και στις εφημερίδες. Δεν ξέρω πως βγήκε το πράγμα και βρήκε απήχηση στις εφημερίδες. Είμαι υποχρεωμένος να προστατεύσω και εγώ την προσωπική μου τιμή, γιατί αρκετά νομί-

¹⁰ ζω τιθεται υπό αμφισβήτηση. Σας διαβάζω, λοιπόν, από τα πρακτικά:

"ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ αύριε Παγορόπουλε, να λάβετε το λόγο με την ίδια παράκληση να κάνετε τις ερωτήσεις σας εντός του 5λέπτου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μια διευκρίνιση θέλω εγώ.

Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Είπατε προηγουμένως για αυτή τη σύσκεψη που επέστρεψε ο αύριος Αβέρωφ και

Αλλαγή

8/2σ ΒΠ 26.11.86

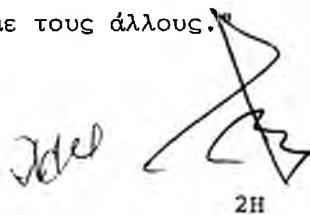
160

~~εφτά~~ ετον κύριο Γκιζίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Ότι αυτές τις στιγμές θεωρεί καταλληλότερο πρόδεδρο τον κύριο Καραμαγλή - ότι είπε ο Αβέρωφ δηλαδή ..

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα. Πέστε μου ο κύριος Αβέρωφ μετείχε

στη προηγούμενη σύσκεψη στην οποία αποφασίστηκε να είναι άλλοι, ή μήπως μάθατε αν εξέφρασε αντίθεση ότι θα πρέπει να είναι ο κύριος Καραμανλής ή ο κύριος Κανελλόπουλος, ή οποιοσδήποτε άλλος ή συμφώνησε με τους άλλους.'

2H

(26)

1/2 H AK 26-11-1986

161

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω ακούσει ποτέ να εξέφρασε αντίθεση τέτοια.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θεωρείτε εν συνεχεία το ότι έμεινε πίσω, όπως είπατε, πήρε μια ασπιρίνη, ξάπλωσε κάπου κ.λπ., η ενέργεια να πάει εν συνεχεία και να δει τον αύριο Γκιζίκη μόνος και να προβάλει το αίτημα το οποίο πρόβαλε, αυτόβουλη ενέργεια ή καθοδηγείτο από κάπου;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ζητάτε να πω κάτι...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Λέγω αν ακούσατε κάτι.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να το πω αυτό. Πάντως την ενέργεια δεν τη θεωρώ σωστή, διότι, αφού ήταν μαζί με τους άλλους πολιτικούς συναδέλφους του, μπορούσε να θέσει το θέμα εκείνη τη στιγμή. Το να φύγεις από μια σύσκεψη, που συζητήθηκαν ορισμένα πράγματα και εν συνεχεία, εν αγνοία δλων, να πας εσύ να εισηγηθείς κάτι άλλο, δεν το θεωρώ σωστό. Μπορούσε, είχε τη δυνατότητα εκείνη τη στιγμή να πει, ότι εγώ θεωρώ τον αύριο Καραμανλή καταλληλότερο πρόσωπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

Πέστε μου παρακαλώ το εξής: Είπατε ότι είσασταν παρών δταν ρώτησε ο αύριος Γκιζίκης τους άλλους κυρίους Αρχηγούς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θέλω να υπενθυμίσω στον αύριο Παγορόπουλο, ότι ασχολείται η Επιτροπή με θέματα έχοντα σχέση με το

2/2 Η ΑΚ 26-11-1986

162

κυπριακό".

Αυτή είναι δλη η υπόδειξή μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ζητώ συγνώμη ενώπιον της Επιτροπής. 'Εκαμα λάθος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι. Εγώ παρέχω τη συγνώμη, όχι μόνο σε σας, αλλά σε οιονδήποτε. Και δεν έχω ποτέ κρατήσει τίποτε από λύτως. 'Οχι μόνο τώρα εδώ με τούτη μου την ιδιότητα, αλλά σε δλη μου τη σταδιοδρομία και τη δικηγορική και τη φοιτητική .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Επαναλαμβάνω ότι ζητώ συγνώμη. 'Ομως παραμένει το δεύτερο θέμα, εάν είπε αυτός ότι είναι προς τιμή δλων αυτών...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παραμένει πάντως αυτό το οποίο εγώ εξηκρίβωσα. Αυτό κοίταγα αυτή την ώρα ότι δηλαδή ο κύριος Ζακολίκης παίρνοντας το λόγο σε μια στιγμή, που εγώ δεν ήμουν παρών, λέγει -παρακαλώ τον κύριο Γραμματέα να βρει ακριβώς από τα Πρακτικά' τι είπε- ότι ο Παλαινής είπε μεν αυτά, αλλά είπε ότι και προς τιμή των δεν εδέχθη κανείς. Αυτό το λέγει ο κύριος Ζακολίκης. Το είδα λοιπόν στον κύριο Ζακολίκη, ως λεχθέν από τον Παλαινή και το θεώρησα ...

Τόσο αμάρτημα είναι αυτό δηλαδή;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ. Την είπε αυτή τη φράση κύριε Πρόεδρε.

3/2 Η ΑΚ 25-11-1986

163

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Την είπε αυτή τη φράση πράγματι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κύριος Ζακολίνος έχει το λόγο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι δεν πρέπει να μείνουν κενά σ' αυτό το τεράστιο θέμα που δημιουργήθηκε, γιατί πολύ φοβούμαι ότι θα δικάσει την Επιτροπή και ότι δημιουργήσει άλλα θέματα.

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε το εξής. Εγώ έχω την ευθύνη του χειρισμού του καθαρά διαδικαστικού θέματος την ημέρα εκείνη. Για να χρησιμοποιήσω ορολογία αθλητική, είδα ότι μας έβαζε συνεχώς καλάθια ο Παλαινής. Ζήτησα ένα τάιμ-άουτ, και είπα: Το θέμα είναι σοβαρό. Να επανέλθουμε την επομένη ημέρα και να αποφασίσουμε.

Από κει και πέρα είναι ευθύνη της Επιτροπής που πήρε την απόφαση, αν θα γίνουν τέτοιες ερωτήσεις ή όχι. Να τα ξεκαθαρίσουμε αυτά, γιατί και Πρακτικά γράψουμε, και ιστορία εγράψουμε εδώ.

Επομένως να ξεκαθαρίσουμε, διότι ακριβώς η σοβαρότητα του θέματος αποδεικνύεται και από το πόσο μας ταλαιπωρεί σήμερα.

Πιστεύω δε ότι οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά από εκείνη την ημέρα, ίσως μας κάνουν να έχουμε άλλες σκέψεις σήμερα στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Εδώ έχει γίνει μείζον θέμα.

Δασ

4/2 H AK 26-11-1986

164

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, πέρα από το θέμα της ερωτήσεως του αυτού Κάπιτου, υπάρχει και το δεύτερο θέμα το οποίο έχει ο κύριος Διβανός και το οποίο, όπως είδα από κάποιες κινήσεις συναδέλφων, φαίνεται ότι γίνεται αποδεκτό. Δηλαδή ότι θα πρέπει να εξετάσουμε χωρίς περιορισμό του 5λέπτου τον κύριο Πηλιχό.

Όμως η ώρα είναι 14.00; Δεν μπορούμε να το κάνουμε. Έχουμε και άλλον μάρτυρα έξω. Τουλάχιστον να τον καλέσουμε και εκείνον να ορκιστεί να αρχίσουμε και με εκείνον δυο λέξεις και εν συνεχείᾳ να διακόψουμε για άλλη μέρα, διότι δεν γίνεται.

Αύριο σημειώστε ότι είχαμε τον κύριο Κοσμαΐδη πουλού, τον Πρεσβευτή μας στην 'Αγκυρα τότε, ο οποίος δεν προσήλθε, διότι δεν ειδοποιήθηκε. Και δεν ειδοποιήθηκε, διότι άλλαξε διεύθυνση.

Όμως αύριο είναι ο κύριος Ματάτης και ο κύριος Πασπάτης, Στρατιωτικός Ακόλουθος στο Βουκουρέστι. Ο κύριος Πασπάτης, θα μας πει από το Βουκουρέστι αν κινηθήκανε ή δεν κινηθήκανε στρατεύματα βορείων γειτόνων κ.λπ.

Συνεπώς, αν αρχίσουμε με τον κύριο Παπαποστόλου, μπορούμε νομίζω να διακόψουμε για αυτού και την εξέταση του αυτού Πηλιχού, να διακόψουμε και την εξέταση του αυτού Παπαποστόλου. Και αυτά όλα συν τη αποδοχή της προτάσεως του αυτού Διβανού και για το λόγο διε

26/11

5/2 H AK 26-11-1986

165

οι στενογράφοι φύγανε από τη Βουλή σήμερα το πρωί στις 3 η ώρα.

Είναι αυτή τη στιγμή εδώ και πρέπει στις 6 η ώρα το απόγευμα να επανέλθουν στη δουλειά. Κατ' ακολουθία είναι φύση αδύνατον να τους υποχρεώσουμε να σταθούν περισσότερο.

Γι' αυτό, λοιπόν, λέγω να έλθει μέσα ο κύριος Παπαποστόλου. Μάλλον να έλθει πρώτα μέσα ο κύριος Πηλιχόδης, να του πούμε ότι διακρίπτουμε για αύριο και εν συνεχείᾳ να έλθει ο κύριος Παπαποστόλου να ορκιστεί.

Ο κύριος Περράκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Επ' αυτού, κύριε Πρόεδρε, και στην εν γένει διαδικασία, θα ήθελα να κάνω εγώ τις εξής προτάσεις.

Επειδή εκτιμώ ότι το θέμα του φακέλου περίπου το έχουμε προχωρήσει πάρα πολύ, τα πραγματικά περιστατικά τα ξέρουμε, κρίνω σωστό, τώρα μάλιστα που βρίσκουμε ανθρώπους της ΕΣΑ εδώ μέσα, να κάτσουμε να τους εξετάσουμε επί παντός επιστητού, ποιους συλλάβανε σ' αυτό το διάστημα, τι είπαν αυτοί που συλλάβανε, μήπως κανείς έκανε δήλωση μετανοίας εκεί μέσα, μήπως είναι κανείς που ανήκει σε κάποιο πολιτικό κόμμα μετά την μεταπολίτευση, μήπως κάποιος ολιγόρησε, έχασε το θάρρος του, να μας κρίνουν δλούς αυτούς τους ανθρώπους για να έχουμε και αυτή την εικόνα. Γιατί λυπούμας να το πω κύριε Πρόεδρε, αλλά κάπου εκεί αρχίζει να αγγίζει το πράγμα από την Επιτροπή.

6/2 Η ΑΚ 26-11-1986

166

Εγώ εκφράζω βαθύτατα τη λύπη μου. Θεωρώ ότι δεν μπορούμε να κολλήσουμε σε ένα συγκεκριμένο περιστατικό μόνο που τέθηκε. Και λυπούμαται γιατί τίθεται από τον κύριο Κάππο. 'Ισως δεν ξέρω για ποιο λόγο, είναι βέβαια δικαιώμα του να θέτει τέτοια ερωτήματα. Αλλά εγώ έτσι το αντιλαμβάνομαι.

Δηλώνω, πως προσωπικά δεν έχω να φοβηθώ τίποτα, να καταθέσει όλη η ΕΣΑ, η Αστυνομία και η Ασφάλεια. Αλλά δεν είναι ο καθένας τον εαυτούλη του, εάν είμαστε εντάξει. Είναι εάν θα πρέπει αυτούς τους ανθρώπους να τους βάλουμε κατηγόρους και κριτές δλης αυτής της περιόδου, αφού μάλιστα και τα βασανιστήρια και αυτά είναι δεδομένα, να τα αφήσουμε αυτά και να τα παραγράψουμε, Μα τα έλθουν να μας περιγράψουν ένα-ένα με ποιον μέλησε ο ένας, με ποιον μέλησε ο άλλος, τι του είπε ο ένας, τι του είπε ο άλλος.

Θεωρώ ότι είναι πέρα για πέρα αντιδικονομική η διαδικασία αυτή που ακολουθείται και πάμε δρόμους, να έλθουν τούτοι οι άνθρωποι να μας κατηγορήσουν. Επειδή τούτο που γίνεται σήμερα κύριε Πρόεδρε, μέσα, μέσα του με αυτή την αφορμή, το ότι κάθεται αυτός ο άνθρωπος ~~και~~ μας χλευάζει, διότι είναι βέβαιο ότι διεκόπει απ' αυτή την συγκεκριμένη αφορμή με το συγκεκριμένο ερώτημα και αν δεν το πει στις εφημερίδες, το κακό έγινε ότι και να αποφασισθεί από δω και κάτω. Μέσα του του-

Σ/2 Η ΑΚ 26-11-1986

167

λάχιστον μας χλευάζει.

Νομίζω ότι σε τέτοια θέματα θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα ευαισθητοί. Περάσαμε μια 7ετία, αλλά δεν μπορούμε να αναμοχλεύουμε αυτά τα πράγματα τώρα. Πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα ευαισθητοί και προσεκτικοί. Και δεν είναι εάν ο Περράκης είναι εντάξει και δεν φοβάται μην πει ο Παλαίνης κάτι. Δεν ξέρω ποιος, από οποιοδήποτε τι μπορεί να σου βγάλει αυτός ο άνθρωπος και να πει εδώ μέσα και άντε μετά να τα μαζεύεις από τις εφημερίδες. Με το δοσμένο μάλιστα ότι αυτά είναι παντάπασιν άσχετα με την κυπριακή τραγωδία που εξετάζουμε τώρα. Αλλά εν πάσῃ περιπτώσει, αν το κρίνει η Επιτροπή, εγώ θα έλεγα να πιάσουμε αυτες τις ατραπούς και να μας πουν επί παντώς επιστητού. Αυτοί θα έχουν πάρα πολλά να μας πούνε για πολλούς ανθρώπους στην Ελλάδα, που ζουν μετά την μεταπολίτευση και έχουν κάποια αξιώματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εκείνο το οποίο πάντως πρέπει να διαψευσθεί κατηγορηματικά, είναι ότι απαγορεύθηκε εδώ μέσα οποιαδήποτε κουβέντα σχέσιν έχουσα με τη δράση πολιτικών παραγόντων στο κυπριακό. Αυτό είναι ψεύδος, είναι η συκοφαντία και των μελών της Επιτροπής και του Προέδρου και δλων μας, είναι παραπλάνηση, για να μην πω, για να μην μεταχειριστώ, βαρύ χαρακτηρισμό μεταλογίζεικο λιγάκι.

[Handwritten signatures]

8/2 H AK 26-11-1986

168

Είναι κάτι το οποίο δεν είναι δυνατόν να συζητείται. Είναι εκτός συζητήσεως. Κανένας δεν απαγόρευσε, κανένας δεν περιόρισε ερώτηση που να έχει σχέση με πολιτικά πρόσωπα, αλλά συγχρόνως να έχει σχέση, έστω και αμυδρά, με το κυπριακό και την κυπριακή τραγωδία.

Τα από κει και πέρα τις συνεργασίες της χούντας με πολιτικούς, ενδεχομένως αυτό - δεν απαγορεύθηκαν βέβαια και αυτά, όπως είδατε - είναι ενδεχόμενο και πρέπει αν αποφασίσει η Επιτροπή, να απαγορευθούν, διότι δεν έχουν καμμία σχέση με το κυπριακό και με την απόφαση της Βουλής. Διότι εδώ π.χ ο κύριος Ζίγδης παραπονείται γιατί απαγορεύσαμε τη συζητηση για πολιτικά πρόσωπα, γιατί - λέγει - αυτό είναι εκτός, προφανώς εννοεί έχοντα σχέση ~~τέχνες~~ με το κυπριακό, διότι αυτό είναι εκτός της αποφάσεως της Βουλής και συνεπώς είναι άκυρο, μας λέγει ο κύριος Ζίγδης. Και ορθώς νομικά το διατυπώνει.

(2v)

2H 1/2 ν A.M. 26-11-86

- 169.

Γιατί; Διότι αφού εμείς εχουμε περιορισμενη εξουσιοδότηση να κοιτάζουμε μάλιστα το θέμα, δεν μπορούμε φυσικά να βγαίνουμε από αυτό το πλαίσιο και να εξεταζουμε άλλα θέματα.

Είώ έτσι ήθελα ακόμα και για τοπικούς παράγοντες, προσπικώς αν θέλετε να πούν με ποιάς κουβέντιασαμε τότε. Δεν το θέλω όμως γιατί δεν έχει καμμιά σχέση με το κυπριακό.

Εμείς εδώ ήρθαμε για να εξετάσουμε το θέμα της κυπριακής τραγωδίας. Βρίσκετε ότι το να μάθουμε με ποιούς συνεργάστηκαν ορισμένα πρόσωπα σχετιζόμενα με την χούντα, με ποιούς συναντήθηκαν, με προτάσεις συνεργασίας και ποιοί απεδέχθησαν και ποιοί δεν απεδέχθησαν, βρίσκετε ότι έχει σχέση με την Κύπρο; Αν έχει σχέση με την Κύπρο, ευχαρίστως να το ρωτήσουμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Για το κρίσιμο διάστημα διαδραματίστηκαν τα κυπριοκά γεγονότα, για αυτό λέμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ωραία, Εάν πεί κανένας ότι τον Ιούλιο μήνα που επρόκειτο να γίνει το πραξικόπημα που είχε αποφασισθεί, θέρθατε σε επαφή και είπατε τέποτε σχετικό με το πραξικόπημα,

2/ 2 γ. A.M. 26-11-86

170

αυτή την ερώτηση βεβαίως να την επιτρέψουμε. Δεν μπορούμε όμως να λέμε, ξέρεις, με τον κύριο Φωτόπουλο ήρθες σε επαφή. Και άμα ήρθε σε επαφή τι έγινε;

Αν συνεπως κύριε Κάππο εχει πληροφορίες ότι στο αρίστιμο διάστημα ήρθαν σε επαφή με πολιτικούς παράγοντες και πολιτικούς για να συζητήσουν και για το υποριακό, τότε έχει μιά σχέση το πράγμα με την υποριακή τραγωδία. Αν όμως αυτό το πράγμα δεν το ρωτάτε, τότε τι νά κάνω;

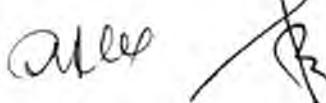
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν ξέρω πως φτάσαμε ή πως έγινε η αλλαγή, ήμουν σε μία κατάσταση διαφορετική. Εκείνο που θέλω να μάθω από αυτόν είναι να δώ τι θά έκανε η χούντα, από που ενεργούσε και πως φθάσαμε στην πολιτική αλλαγή μ' αυτό τον τρόπο που έγινε Εδώ είναι πολιτικό ζήτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, πολιτικό πρόβλημα είναι, αλλά δεν είναι για την επιτροπή της Κύπρου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το πραξικότημα ήταν μέσα στα σχέδια, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παυλίδης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κατ' αρχήν να συγχαρώ τον κύριο Κάππο, γιατί

3/2 ν A.M. 26-11-86

171

με μιά αφελή κατ'αρχήν ερώτηση, εμφανιζομένη ως αφελή, δημιουργήσε αυτήν την κατάσταση. ΟΙ σκοπιμότητες είναι γνωστές. Αλλά επιτρέψτε μου να αποτανθώ σε σας. Εχω την γνώμη ότι αυτό είναι έργο δικό σας. Εσείς πρέπει να ιρίνετε και έχετε εξουσιοδότηση για το άν μία ερώτηση άπτεται του θέματος ή όχι. Και εσείς πρέπει να αντλήσετε από τον ερωτώντα τι επακριβώς εννοεί.

Εγώ κύριε Πρόεδρε, αν ήμουν στην θέση σας θα ρωτούσα τον κύριο Κάππο τι εννοεί, αν αναφέρεται σε συνάντηση πολιτικών που έχει σχέση με την προπαρασκευή αυτού που αποκαλούμενο τραγωδία στην Κύπρο. Εάν μου έλεγε ναι, θα του επέτρεπτα να προχωρήσει. Εάν μου έλεγε όχι, θα σταματούσε εκεί η υπόθεση. Έχω την γνώμη, χωρίς να είμαι περί τα δικονομικά ο άριστος, ότι αυτό είναι έργο του Προέδρου. Όταν λέω Πρόεδρο εννοώ τον οποιοδήποτε κάθεται στην θέση του Προέδρου.

Για τέτοιες περιπτώσεις ή για οποισδήποτε άλλες, εσείς θα δίνετε τον Θόγο και εσείς θα παίρνετε την απόφαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εγώ ίσως ζητώ μία κάλυψη από όλους σας. Είμαι δημοκρατικότερος του δέοντος. Τώρα εσείς μου την αρνείσθε, κύριε Παυλίδη, και μου λέτε το μπαλάκι πρέπει να το σηκώνω εγώ.

4/2 ν A.M. 26-11-86

172

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Την κάλυψη την έχετε ούτως ή άλλως, κύριε Πρόεδρε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ιινδυνεύετε να παρεξηγηθείτε με'

την ανοχή σας. Διότι αν φύγουμε από το κυρίως θέμα και πάμε σε άλλα

θέματα, τότε θα βγεί ο Τύπος και θα λέει "Με το φάκελλο της Κύπρου

ασχολείσθε ή Επιτροπή ή ο κύριος Μπασαγιάννης ή με άσχετα θέματα

που θέλει ο ίδιος να κατευθύνει για να βγάλει σε φώς".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μα, αυτό γράφουν τώρα οι εφημερίδες!

Ο κύριος Βασιλειάδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα προσπαθήσω τηλεγραφικά να σας πω την άποψή μου. Είμαι σύμφωνος με την διαδικασία η οποία έχει ακολουθηθεί μέχρι στιγμής, με την παρέμβαση του κυρίου Ζακολίκου, με την απόφαση την οποία έλαβε η Επιτροπή. Και εγώ σαφώς είμαι αποφασισμένος με ευλάβεια να παρακολουθήσω το πνεύμα αυτής της αποφάσεως και επί συνενί λόγω να δώσω το δικαίωμα στους μάρτυρες να κάνουν αρίστες για πολιτικούς ή μή που έχουν σχέση με αυτά τα γεγονότα.

Απ' την ώρα όμως που κάποιος από τους συναδέλφους θέτει ένα ερώτημα, το συνδέει με το αντικείμενο το οποίο εξετάζουμε, δηλαδή με το

Αλεξ

5/2 ν A.M. 26-11-86

173

Κυπριακό, και λέει ότι ενδεχομένως η συνάντηση με κάποιους πολιτικούς
 ή με οποιδήποτε άλλους έχει έστω και έμεση σχέση με τα θέματα που
 συζητούμε σήμερα, νομίζω ότι δεν επιτρέπεται να αιωρηθεί για την Οπου-
 δήποτε, το ότι σταματήσαμε την δυνατότητα της απαντήσεως από τον μάρ-
 τυρα. Επί ουδενί λόγο δεν πρέπει να μέινει στον Ελληνικό Λαό, από τις
 εφημερίδες από τις συζητήσεις, ούτε ένα στο εκατομμύριο ότι εμείς εδώ
 πέρα δεν κάναμε κανείς τι το δυνατόν να μάθουμε την αλήθεια για το
 Κυπριακό. Και είμαι βέβαιος ότι και ο πολιτικός κόσμος δεν έχει να
 φοβηθεί τίποτα από όλα αυτά τα πράγματα.

Η δική μου γνωμή είναι ότι οι κύριοι συνάδελφοι πρέπει να
 σκέφτονται πάρα πολύ όταν κάνουν τις ερωτήσεις, αλλά όταν πιστέψουν ή
 εννοήσουν με το ερώτημά τους ότι έχουν σχέση με το Κυπριακό, τότε δεν
 μπορούμε να μη τους αφήνουμε να περιμένουν την απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Σαρχάς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, ήταν φυσικό να φθάσουμε εδώ που φθά-
 σαμε και είχα το προνόμιο, όχι τόσο ευχάριστο, να έχω επισημάνει από
 πολύ καιρό το θέμα. Διέτοι από την ώρα που δεν ξεκαθαρίσαμε τι ακοι-
 βώς θέλουμε εδώ μέσα, ήτανε επόμενο να φθάσουμε να πλατιάζουμε και
 να ρωτούμε άσχετα. Και δεν είναι τυχαίο ότι φθάσαμε σε τούτο το ση-

6/2 v A.M. 26-11-86

174

μείο. Εχουν ερωτηθεί εδώ πράγματα τελείως άσχετα και καταναλώθηκε

χρόνιος χωρίς να υπαρξει κανένας λόγος. Αυτό είναι το ένα σημείο.

Το άλλο σημείο είναι ακριβώς αυτό όπως το έθεσε ο αύριος Παναγιωτόπουλος, οι ειδήσεις που βγαίνουν. Διότι άν εδώ κάναμε την δουλειά μας σωστά και ετηρέστο η μυστικότης όπως επιβάλλει ο Κανονισμός και το σύνταγμα δεν θα υπήρχε πρόβλημα.

174
(AK)

(ΑΚ) 1/2 ΑΚ Α.Ι. 26-11-1986

775

Ρωτάμε αν οι μάρτυρες είναι αξιόπιστοι ή όχι. Κανέτας μάρτυρας δεν
 έχει επάνω του την ότι είναι αξιόπιστος ή αναξιόπιστος. Εμείς
 θα εκτιμήσουμε αν λένε την αλήθεια ή όχι σε συνάρτηση με το ποιότη
 είναι, πώς το λένε και τι είναι εχουμε μάθει από αλλού. Άλλα όμως αυτή την
 ώρα εμείς τους φέρνουμε εδώ για μάρτυρες. Και θα αντιπαραβάλω τον
Γρηγόρης Σαλόγης
 παλαιόνη με τον κ. Έτσεβίτ που τον έχουμε καταχορήσει στα Πρακτικά
Γ
 που έστειλε ο κ. Ζίγδης πριν από μήνες. 'Ηταν επόμενο, σας επανα-
 λαμβάνω να φθάσουμε εκεί.' Ήταν μαρτυρία εκείνη που είχαμε καταχωρί-
σεν
 σεν ή ακόμη και την σημερινή, Ηαρεπιπτόντως θα το θέλω. Με ποιά
 ιδιότητα ο κ. Ζίγδης μας λέει ότι οι αποφάσεις μας είναι άκυρες, τι
 κάνετε, κάνετε αυτό ή το άλλο; Εμείς έμαστε εξεταστική επιτροπή της
 Βουλής και θα λογοδοτήσουμε σ αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε ότι ως μαρτυρία πήραμε την
 επιστολή αυτή του κ. Ζίγδη; Προς θεού. Ααβαίνω ένα έγγραφο, τί θα
 το κάνω; θα το μασκόσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Και αυτό είναι ένα θέμα που πρέπει να το εξετάσουμε
 Ο κάθε ένας μας στέλνει εδώ την ιστορία της ζωής του και γράφει ότι, τι
 του καπνίσει. Εμείς, η επιτροπή, τί θα κάνουμε. 'Ο, τι θέλει ο καθένας
 εμείς θα το κάνουμε. Θα μεταβληθούμε σαν το ~~χότζα των ανατολίτη~~, που
 λέει η παροιμία "'Όπως μας λαλούν θα χρεύουμε;'".

*ΑΑΕ**ΑΑΕ Β*

2/2 AK A.I. 26-11-1986

176

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιτάννης) : Νομίζω, ότι είχετε άδικο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ : Κατ αρχήν πρέπει να πω ότι ο κ. Ζακολίνος χειρίστηκε το θέμα πάρα πολύ σωστά. Το θέμα αρχίζει από την επομένη που το συζητήσαμε εδώ. Εγώ πρέπει να δηλώσω ότι ψήφισα "ναι" ότι όλες οι ερωτήσεις πρέπει να επιτρέπονται. Η πότην ώρα ομως που η πλειοψηφία της επιτροπής έκρινε να ακολουθήσει η τακτική αυτή, επειδάρχησα στην απόφαση και δηλώνω ότι θα πειθαρχήσω όχι γιατί με δεσμεύει η απόφαση της επιτροπής. Εγώ θεωρώ, εδώ ότι είναι ελεύθερος βουλευτής του Ελληνικού Κοινοβουλίου και θα κρίνω κατά συνείδηση.

Αλλά αφών αποκάσισε η πλειοψηφία και ^{να} απορηθεί αυτό το πνεύμα της ομοψυχίας που είχαμε μέχρι τώρα, δήλωσα και δηλώνω, ότι θα πειθαρχήσω. Και επαναλαμβάνω όχι γιατί οι ερωτήσεις αυτές αναφέρονται σε πολιτικά πρόσωπα ή οπουδήποτε, αλλά διότι είναι άσχετες. Αν έχουν κάποια σχέση οπουδήποτε και αν αναφέρονται, νομίζω ότι θα πρέπει να τις αντιμετωπίσουμε. Και δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτε. Αλλά σας δηλώνω ότι αν είχε κάποιος, εγώ πάλι θα είχα την ίδια άποψη. Γιατί εδώ πρέπει να να είμαστε και να φαινόμαστε προς τα έξω, εντάξει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιτάνης) : Η επιστολή του κ. Ζίγδη και οι άλλες επιστολές των ασημάντων ανθρώπων ενδεχομένως που λαμβάνονται εδώ, δεν είναι δυνατόν να εξαφανισθούν από τον Πρόεδρο της επιτροπής. Δεν μου

3/2 AK A.I. 26-16- 1986

177

τα στέλνουν ως προσωπικά γράμματα. Μου τα στέλνουν υπό την ιδιοτητά μου ως προέδρου. Εγώ είμαι υποχρεωμένος κάθε πρωί να σας ανακοινώνω τα γράμματα αυτά που αφού σας τα ανακοινώνω πρέπει να γραφούν στα Πρακτικά σαν επιστολές. Προς θεού δεν έχουν το κύρος της μαρτυρίας. Η μαρτυρία είναι αυτή "ορκίζομαι να έίπω την αλήθεια".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, προτέινω να έχουμε ένα ξεχωριστό πρωτόκολλο που να μπαίνουν αυτές οι επιστολές. Να μας τις ανακοινώνετε βέβαια αυτές τις επιστολές αλλά να μπαίνουν σε ένα ξεχωριστό πρωτόκολλο. Να μην αναφέρεται π.χ. στα Πρακτικά το όνομα του κ. Ζήγδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κατ αρχή σας ανακοινώνω ότι δεν καταχωρίζομαι στα Πρακτικά το περιεχόμενο των επιστολών αυτών. Απλώς, γράφεται ότι ανακοινώνεται η επιστολή που έστειλε ο κ. Ζήγδη και ζητά αυτό.¹⁷⁷ Άλλα και αν ακόμη καταχωρίζονται στα Πρακτικά δεν νομίζω ότι καταχωρίζονται με την έννοια της μαρτυρίας. Άλλα σαν ένα γεγονός που έλαβε χώρα ενώπιον της επιτροπής. Παν ότι λαμβάνει χώρα ενώπιον της επιτροπής πρέπει να γράφεται στα Πρακτικά. Συνεπώς, αυτό είναι το νόημα.

όμως
Σας επαναλαμβάνω πριν δώσω το λόγο στον κ. Δασκαλάκη ότι έχουμε κάποιο κίνδυνο που αφορά τις υπηρεσίες — *μάς* ώρα είναι 2.15 — και τη βραδυνή συνεδρίαση της Βουλής. Σας παρακαλώ να το έχετε υπόψη σας, διότι πρέπει να διακόψουμε.

W.C.

4/2 Στεν/

/2 4/2 AK A.I. 26-11-1986

178

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν μπορώ πραγματικά να κατανοήσω πώς είναι δυνατόν να μπουν κάποια συγκεκριμένα πλαίσια ή περιορισμοί στις ερωτήσεις και στην εξέταση των μαρτύρων. Και θα αναφερθώ σε ένα παράδειγμα σε σχέση με την ώρα. Όλοι συμφωνήσαμε ότι δεν είναι σωστό. Συμφωνήσαμε στον περιορισμό, διότι ήταν αναγκαίο. Άρα δύσκολα μπορείς να καταλήξεις σε πλαίσια που μπορεί δύλοι να αποδεχθούμε ότι είναι σωστά.

Όσον αφορά τις ερωτήσεις, κάπου ξεφεύ γει ο ερωτών από την ουσία ερευνόντας και την αξιοπιστία του μαρτυρα, ξεφεύγει από την χρονική περίοδο που αφορούν τα γεγονότα, διότι μπορεί μέσα στον εφραγμό των ερωτήσεων να θελήσει να ανεψησε όχι ενόχους, αλλά ενδεχόμενα άλλους μάρτυρες. Αν δεχθούμε π.χ. ότι ο Παλαινης είχε μιλήσει το '72 με τον Δασκαλάκη, είναι απίθανο να του είχε βάλει όρους του Δασκαλάκη, ότι προκειμένου να πάμε σε μια άλλη κατάσταση εκδημοκρατισμού τύπου Εβρέν, βάζουμε την προϋπόθεση ότι έτσι θα λυθεί το Κυπριακό; Δεν φθάνουμε επομένως στην εφετηρία, ότι πραγματικά υπήρχε σχέδιο οργανωμένο από παλιά και απλώς τότε υλοποιήθηκε κατά τόπο που υλοποιήθηκε αφού απέτυχαν άλλες ενδεχόμενα μεθοδεύσεις.

Εξ άλλου είπε ο κ. Βαρχάς ότι έχουμε ξεφύγει. Εγώ θα ήθελα να ρωτήσω όλους και εσας ξεχωριστά που κάνετε την ερώτηση, τι σχέση είχε

5/2 AK A.I. 26-11-1986

179

η ερώτηση που κάνατε και κάναμε στον Παπαδάκη τι συγγένεια έχει με τον Ιωαννίδη. Δεν ήταν διερεύνηση της αξιοπιστίας του και σε ποιό βαθμό θα είναι εξαρτώμενος από το ιωαννιδικό περιβάλλον άρα σε ποιό βαθμό μπορεί να είναι έγκαρη η λιγότερη ή περισσότερη η μαρτυρία του;

Για αυτό πρέπει να αποδεχθούμε όλοι συνειδητοποιήσει, τις ευθύνες μας για το έργο που επιτελούμε και επομένως πρέπει να αφεθούμε ελεύθεροι στους περιορισμούς που ο καθένας θα θέσει στον εαυτό του, που και οι σκοπιμότητες πρέπει κάποια στιγμή να επικρατήσουν. Και χρόνος νος ι.λ.π. Επομένως λέγω να αυτοπεριοριστούμε. 'Άλλου είδους περιορισμοί φοβάμαι, ότι θα μας οδηγήσουν και σε συγκρούσεις και σε διάσταση πραγματικά του πολύ ωραίου κλίματος που μέχρι τώρα επικρατεί στην επιτροπή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ συνεχίστε έργοντες Πετραλιά

διότι αντιμετω πίζουμε κάποιο πρόβλημα. - Έτος είπα ότι αντιμετωπίζουμε στάση εργασίας. ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Καταλαβαίνω, κύριε Πρόεδρε, ξέρω ότι δεν θα δώσετε

απάντηση ήμουν σύγουρος για αυτό, αλλά θέλω για την προσωπική ιστορία

του καθενός μας και εν προκειμένω τη δικιά μου να καταγράφονται στα

Πρακτικά. Το ήξερα ότι βιάζεσθε καμένον δεν θα ασχοληθείτε με αυτά που είπα
Ευχαριστώ

6/2 AK.

26.11.86

180

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) : Η αντιδικία σας με εμένα προσωπικώς, μέχρι στιγμής με εχει εντυπωσιάσει πάρα πολύ και νομίζω ότι πρέπει να έχει ~~εντυπωσιάσει~~ και τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής.

Ορίστε κ. Πετραλιά.

2AK

1/2 ζ B.Z. 26-11-86

181

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Εγώ καίτοι είμαι από τους νέους που ήλθα και εδώθέλω κατ' αρχήν να βοηθήσουμε όλοι / να συμμεριστούμε τις ευθύνες, τις τυχόν, του Προεδρείου. Δεν νοείται καμμία επιτροπή που δεν συμμερίζεται το Προεδρείο. Δίνουμε πολλές αιτίες και υπαινιγμούς προς τα έξω. Αυτήν την ευχή κάνω προς όλους τους συναδέλφους και νομίζω ότι είναι αποδεκτή.

'Επειτα θέλω να ξέρω δταν λέμε "φάκελλο της Κύπρου" ποιά είναι τα όρια; Είναι 15 Ιουλίου; Πρέπει να ξέρουμε που θα απευθύνουμε και πώς, τις ερωτήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είναι όλες οι πτυχές του Κυπριακού.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μέχρι και τον Αττίλα 2;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι Αττίλα 2.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Διότι έχει αρχίσει και πριν η ΕΟΚΑ Β, πήγε ο Παπαδόπουλος εκεί με τον Κόλλια ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μεραρχία, κλπ. δλα.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Νομίζω ότι και αυτό είναι μέσα στο πνεύμα των ερωτήσεων.

Και κάτι άλλο. Δηλαδή οι πάρτυρες εδώ θα έρχονται να μας

Όλη

2/2 Σ. B.Z. 26-11-86

182

κάνουν εντυπώσεις εκείνες ενδεχομένως που ξέρουμε και περισσότερο από τις εφημερίδες; Αιότι η προσωπικότητα του σημερινού μάρτυρα, του Πηλιχού, όπως τον λέμε εδώ, μας έδωσε απόμια την εντύπωση ότι δεν ξέρει τίποτα, από την άλλη μεριά κανδύνεις δλες τις συναντήσεις με τους Τούρκους, με τους Κύπριους, με τους Εγγλέζους. Και συν τις άλλοις, το τελευταίο μας είπε ότι είχε και πολιτικού είδους συναντήσεις που είχαν αντικείμενο την χούντα. Και ότι ο κ. Μάρτυρας αυτός, τελικά, δεν ξέρει τίποτα. Για δλα διετάσσετο!!

Εν πάσῃ περιπτώσει, νομίζετε ότι μπορούμε να διερευνούμε και κάπως και την προσωπικότητα του μάρτυρα και την αλήθεια και να παρεμβαίνουμε ή όχι: 'Ο, τι εσείς αποφασίσετε εγώ είμαι υποχρεωμένος και διατεθειμένος να το δεχτώ για λόγους δεοντολογίας.

Αυτά ήθελα να πώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιαννης). Τελείωσαν οι ομιλίες επ' αυτού του παρεμπίπτοντος ζητήματος. Άν θέλετε να υπάρξει απόφαση επ' αυτού, άν θέλετε, να πώ εγώ την γνώμην μου και να τελειώνουμε. Εγώ δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτό θέλουμε και εμείς κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιαννης). Είπα, λοιπόν, ότι δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση. Και όταν/είναι για πολιτικά πρόσωπα, εκτός

3/2 ζ. B.Z. 26-11-86

183

θέματος αλπ. Δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση. Δεν μπορώ από την μια μεριά να απαγορεύω εντός θέματος και από την άλλη να μου αμφισβητείτε το ενδιαφέρον για να κρατήσω την επιτροπή σε περιουπή και τις εργασίες. Τότε για ποιό λόγο αμφισβητείτε το ενδιαφέρον αυτό; Εγώ θέλω να την κρατήσω μέσα στα πλαίσια του νόμου. Δεν θέλουν ορισμένοι συνάδελφοι να το καταλάβουν αυτό το πράγμα και εκπέμπουν και μύδρους εναντίον μου. Εγώ δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση, ποτέ.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Είναι γενική αρχή και πρέπει να το κάνουμε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τότε δεν έχουμε αυτό τον σκοπό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να — και στον πατριωτισμό των συναδέλφων!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι. Οι συνάδελφοι οφείλουν με συναίσθηση ευθύνης—όπως ετόνισε ο κ. Δασκαλάκης και υπεστήριξε ότι έχουμε δύοι συναίσθηση ευθύνης, επικαλούμαται, λοιπόν και εγώ την συναίσθηση ευθύνης που έχει και ο κ. Δασκαλάκης, που έχει και ο κ. Λιβανός και ο κ. Κάππος και οι πάντες — να κανονίζουν τις ερωτήσεις τους αναλόγως. Μόνο θα επιμείνω στον χρονικό περιόρισμό, διότι ο χρονικός περιορισμός είναι εκείνος που θα μας βγάλει κατά κάποιο τρόπο από την πρόσωπη συζήτηση.

4/2 ζ. B.Z. 26-11-86

184

έχουμε ένα πόρισμα εγκαίρως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Να τελειώσει αυτή η ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Κάππο θα κάνετε και εσείς

την ερώτησή σας και μετά θα διακόψουμε.

Γνωρίζετε ναί (Στο σημείο αυτό επανέρχεται ο μάρτυς ο κ. Πηλιχός).

Ναι
6ην αρδευα
αλλ

5/2 ζ. B.Z. 26-11-86

185

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε μάρτυς το πραξικόπημα στην Κύπρο είχε σχεδιασθεί απότι μας κατέθεσαν εδώ δύο τρεις μήνες πριν. τις 15 Ιούλη. Σείς ήσασταν στα απόρρητα εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε σχεδιασθεί ή αποφασισθεί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είχε σχεδιασθεί, ετοιμαζόταν...

ΜΑΡΤΥΣ. Τρεις μήνες πριν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δύο με τρεις μήνες. Μας το κατάθεσε μάρτυρας εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν απόφαση. Είχε αποφασισθεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα είχε σχεδιασθεί νωρίτερα ακόμη.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, προηγήθηκε η απόφαση και μετά έγινε η σχεδίαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είχε αποφασισθεί, λοιπόν. Οι συναντήσεις που κάνατε τώρα εσείς με πολιτικούς τί σχέση είχαν, τί θέλατε, τί επιδιώκατε και πώς εσείς, σαν τί ήσασταν; Αφού λέτε ότι έίχατε υπηρεσιακές σχέσεις, πώς συναντιόσασταν με πολιτικούς; Και εν πάσῃ περιπτώσει, τί είπατε εκεί με τους πολιτικούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν πότε έγιναν οι συναντήσεις; Θυμόσαστε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εγώ ήμουνα στο Μαργιάτι, στην ασφάλεια μέχρι τις 29 Απρίλη. Από τις 29 Απρίλη πήγα στο Μπογιάτι. Έκει και ο

Ζήγη Ζηγή Ζηγή

6/2 ζ. B.Z. 26-11-86

186

φίλος σας ο Ιωαννίδης, απ' ό, τι με επληροφόρησαν οι στρατιώτες, εοχόταν εκ των υστέρων και επέβλεπε στα βαδάνιστήρια. Και επομέ-

Γράφω γράψα,

νως δεν ξέρω. Ξέρω όμως ^Γ. όταν μετά βγήκα από την φυλακή, ότι εκάνατε συνάντηση στην Ν. Σμύρνη με ορισμένους πολιτικούς νέους και τους προτείνατε να αναλάβουν Υπουργεία ήλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θα πρέπει να συνδέετε την απόφαση της Κύπρου με το θέμα αυτό. Αυτό ήταν προγενέστερο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μα δεν τα ξέρω. Να μας τα πείτε για να μάθουμε τί ακριβώς έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αμφιβάλω ότι η απόφαση της Κύπρου είχε ληφθεί απ' αυτούς που τήν έλαβαν δύο μήνες τρείς, νωρίτερα. Μάρτιο, Απρίλιο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ήταν, ξέρεις τί ήταν; Στην Ν. Σμύρνη τί θέλατε; τί επιδιώκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Ν. Σμύρνη πήγα ως αντιπρόσωπος του κ. Ιωαννίδη να πά στους νέους που είχαν συγκεντρωθεί εκεί ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Πόσοι ήταν οι νέοι;

ΜΑΡΤΥΣ. Άν ήταν 80 με 100 δεν θυμάμαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ήταν 80 με 100;

ΜΑΡΤΥΣ. Περίπου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μάλιστα. Δηλαδή ήταν συγκέντρωση. Και

απειλή

συγκέντρωση

7/2 ζ. B.Z. 26-11-86

187

ποιός τους συγκέντρωσε αυτούς όλους;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, κάποιος ήταν υπεύθυνος. Εγώ απλώς πήγα και μετέφερα τις απόψεις του κ. Ιωαννίδη ότι πρόκειται ο στρατός να παραδώσει και να αναλάβετε εσείς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα ηρούθηκαν οι πάντες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Άρα δηλαδή και αλλαγή ετοιμάζατε!

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς κάποια αλλαγή ετοίμαζαν. Η συγκέντρωση είχε σκοπό τη μεταπολίτευση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εκεί θέσατε σε δλους τους πολιτικούς ....

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έθεσα κανένα διότι μετέφερα στους κυρίους ότι θα επακολουθήσει νέα συνάντηση στην οποία θα παρευρεθεί ο κ. Ιωαννίδης για να σας πεί αυτά που πρέπει να μάθετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μάλιστα. Ευχαριστώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτοί ηρούθησαν πάντως.

ΜΑΡΤΥΣ; Δεν άκουσα διαμαρτυρία από κανέναν. Άλλωστε η ομιλία μου δλη είχε μαγνητοφωνηθεί και μετά δύο τρεις μέρες ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Και το ότι δεν επετεύχθη ο σκοπός αυτής της συναντήσεως δεν σημαίνει ότι δεν βρήκατε καταύξοση από τους πολιτικούς;

8/2 ζ. B.Z. 26-11-86

188

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί να μην βρούμε καταννόηση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να που δεν βρήκατε. Πού είναι την, λοιπόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα επακολούθησαν τα άλλα γεγονότα.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Μα είπατε ότι ήταν πολύ μακρινή η συνάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν προ της αποφάσεως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είχε πέσει ο Παπαδόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Βέβαια είχε πέσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ποτε έγινε η συνάντηση; Πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να θυμηθώ είπα. Είναι δύνατη η ομιλία την οποία έκανα και οι άνθρωποι οι οποίοι παρευρέθησαν, γραμμένη στον "ταχυδρόμο" της εποχής εκείνης. Αν έχετε την καλωσύνη ρωτήστε τα "ΝΕΑ". Είναι δύνατη γραμμένη. Το τι είπα και θα διευκόλυνε και εμένα αυτή η ιστορία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ήταν 80 άνθρωποι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν 80 έως 100 νομίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο κ. Παλαϊνης είπε ότι ηρνήθησαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν άκουσα τέτοιο πράγμα. Εγώ μίλησα, Ήταν ο κ. Παλαϊνης και πολλοί άλλοι αξιωματικοί. Κάθησα κάπου και μίλησα

9/2 ζ. B.Z. 26-11-86

189

Γρυτα

9/2

και σηκώθηκα και έφυγα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε μάρτυς με συγχωρείτε. Άεν ιάνατε πρόταση, ώστε να υπάρχει υπάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, πρόταση δεν ιάναμε, Είπαμε ποία είναι η πρόθεσή μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είπατε ποία είναι η πρόθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν είχα καμμία εντολή να ιάνω πρόταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ειάνατε μία έκθεση, τί είπε στον κόδιμο ο Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακοιθώς. Οι προθέσεις του κ. Ιωαννίδη είναι αυτές τις οποίες σας μεταφέρω. Θα επακολουθήσει νέα συνάντηση γιατην οποία θα σας πεί ο ίδιος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επομένως δεν υπήρχε θέμα απόδοχής ή αρνήσεως.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Εγώ δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Νομίζω ότι μπορούμε να διακόψουμε επειδή υπάρχει υπηρεσιακός καθαρά λόγος και δεν μπορούμε να συνεχίσσουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΙΟΣ. Κύριε Πρόεδρε πείτε το καθαρά. Δεν θα δου-

10/2 Σ. B.Z. 26-11-86

190

λέψουν οι στενογράφοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Φχρίστος Μπασαγιάννης). Αύριο είναι για εξέταση ο κ.

Ματάτσης και ο πρέσβυς στο Βουκουρέστι, ο κ. Πασπάτης. Όχι

πρέσβυς στρατιωτικός ακόλουθος είναι.

Αύριο θα επανέλθουμε στις 10 τη ώρα για να συνθέσουμε την εξέταση του κ. Πηλιχού. Άν θέλετε κύριε Πηλιχέ μπορείτε το απογευμα να έρθετε να διορθώσετε τα πρακτικά τα μέχρι τώρα. Να τα διαβάσετε να τα υπογράψετε κλπ.

ΑΝΑΣ

2B

(3ζ)

1/3 B (Δ.Γ.) 26-11-86

191

(Εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κυριος Παπαποστόλου .

Στο σημείο αυτό ο μάρτυς απαντώντας στις εφωτήσεις του
κυρίου Προέδρου δίδει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητός του).

Επώνυμο: Παπαποστόλου.

Όνομα: Δημήτριος

Όνομα πατρός: Ευάγγελος

Όνομα μητρός : Κωνσταντία.

Το γένος: Τσάμη.

Τόπος γεννήσεως: Λαμία.

Ετος γεννήσεως: 1926

Τόπος διαμονής: Αθήνα

Διεύθυνση :

Επάγγελμα: Απόστρατος Αξιωματικός (Συνταγματάρχης)

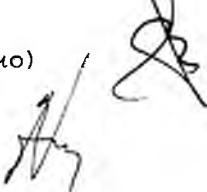
Θρήσκευμα: Χ.Ο

Εγγαμος και πατήρ δύο τέκνων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ κύριε μάρτυς να θάλεψε το χέρι σας στο Συαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο. Παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στη συνέχεια ο μάρτυς δίδει τον ακόλουθο όρκο)

Δημήτριος Παπαποστόλου

2/3 B (Δ.Γ.)

26-11-86

192

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αληθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς έχετε δώσει καμμία ιατάθεση ή καμμία έκθεση στον κ. Μπέλη, ή σε κανέναν άλλον;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά καλούμε για το θέμα αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είχατε διαταχθεί να δώσετε έκθεση επι των γεγονότων στην Κύπρο από τον στρατό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση, μολονότι περιμένατε τόση ώρα, να διακόψουμε την συνεδρίαση διότι συντρέχει υπηρεσιακός λόγος. Απόψε η Βουλή κράτησε έως τις 3,30' το πρωΐ. Οι στενογραφοί /συνέχεια/ είναι εδώ, ετις 6 η ώρα θα βαναέλθουν στη Βουλή και όπως καταλαβαίνετε δεν μπορούμε να τους εξοντώσουμε.

Γι' αυτό το λόγο διακόπτουμε και ζητούμε συγνώμη για την καθυστέρηση η οποία έγινε.

Αύριο δεν προλαβαίνουμε να σας εξετάσουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαι στη διάθεση δύοις ασδήποτε ημέρας είτε μου προκαθοριστεί είτε απλώς προειδοποιηθώ'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε θα δέχετε στις 3 Δεκεμβρίου ημέρα Τετάρτη και εάν υποτεθεί ότι δεν συντρέξουν οι προϋποθέσεις που

3/3 B (Δ.Γ.) 26-11-86

193

συντρέχουν για να επιτρέψουν την εξέτασή σας θα σας ειδοποιήσει ο
κ. γραμματεύς τηλεφωνικώς.

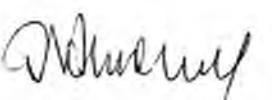
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει πρόβλημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ πολύ.

Κύριοι συνάδελφοι, θα συνεχίσουμε την εξέταση των μαρτύρων
αύριο Πέμπτη 27 Νοεμβρίου 1986 και ώρα 10.30' πρωΐνη .

Στη συνέχεια και ώρα 14.35' λύθηκε η συνεδρίαση .

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΣ

Κ. ΤΣΙΑΠΡΙΔΑΣ

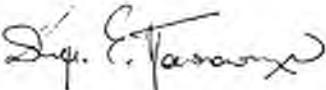
ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΑΘ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ

ΗΛ. ΓΛΕΝΤΖΕΣ

ΜΙΧ. ΛΗΛΙΧΟΣ

Δ. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Την 26-11-86... μέρα Τετάρτη..... και ώρα 18.30
 ..., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "Φάκελο
 της Κύπρου" (Λ' δροφος, γραφείο 140 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, ακοτελούμενο
 από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρος, Παυσανία Ζακο-
 λίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδη, Γραμματέα και ενόπλων του
 σε εκτέλεση της από 26-11-86... απονάσεως της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας Περδίκης... Αλανίσκος.....
 .....;..... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 20. με 26. Νοεμβρίου 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΤΚΟΣ

ΚΩ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΑΓΑΝ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Την 27.11.1986.. ημέρα Τετάρτη..... και ώρα 9.00'
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάνελο
 της Κύπρου" (Α' δροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήλθε το πρωτότυπο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
 από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάνη, Πρόεδρος, Ημεσανήα Ζακο-
 λίκο, Αντιπρόεδρος, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενθάλπιον του
 σε εκτέλεση της από 26.11.1986, απονότων της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας Γεώργιος Στ. Λαζαρίδης
 ..... ανέγνωσε, ήσωρης, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του πώς έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 26... Νοεμβρίου... 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Χρίστος Μπασαγιάνης

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΚΩΝ/ΝΟ ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΗΛ. ΓΛΕΝΤΖΕΣ

26.11.86

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

✓ 1. Δαμιανίδης Αλέξανδρος	ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
✓ 2. Δασκαλάκης Γεώργιος	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
✓ 3. Ζακολίκος Παυσανίας	ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ
✓ 4. Ζερβός Κλεάνθης	
✓ 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης	
6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος	
7. Μαρκόπουλος Χρήστος	
✓ 8. Μπασιγιάννης Χρίστος	
✓ 9. Ντεντιδάκης Αντώνιος	
✓ 10. Ηαγορόπουλος Δημήτριος	
✓ 11. Ηαπαδονικολάκης Ιωάννης	
✓ 12. Ηαπαστεφανάκης Εμμανουήλ	
✓ 13. Ηετραλιάς Αυγερινός	
✓ 14. Ηερώνης Γεώργιος	
✓ 15. Ράλλης Σπυρίδων	
✓ 16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος	
17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης	
✓ 18. Ήασιλειάδης Ιωάννης	
19.. Ζαΐμης Ανδρέας	
✓ 20. Λάσκαρης Κων/νος	
✓ 21. Μπλέτος Στυλιανός	
✓ 22. Ήαρχάς Αθανάσιος	
✓ 23. Ήαναγιωτόπουλος Γεώργιος	
✓ 24. Ήαπακωνσταντίνου Μιχάλης	
✓ 25. Ήαπαληγούρας Λιαστάσιος	
✓ 26. Ήαυλιδης Αριστοτέλης	
✓ 27. Φωτόπουλος Χρήστος	
✓ 28. Κάππιος Κωνσταντίνος	
✓ 29. Γιατράκης Κωνσταντίνος	
✓ 30. Λιβανός Διονύσιος	

6-11-1986

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

- ΑΑ: Αρχηγείο Αεροπορίας ή Αρχηγός Αεροπορίας
Α/Α: Αντιαεροπορικό πυροβόλο
ΑΒΑΚ: Αποβατική άκατος (μικρό πλοιάριο)
Α/ΓΕΕΦ: Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς
Α/Δ: Αεροδρόμιο
ΑΕΔ: Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ή Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων
ΑΚΕΔ: Ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων
ΑΝ: Αρχηγείο Ναυτικού ή Αρχηγός Ναυτικού
ΑΣ: Αρχηγείο Στρατού ή Αρχηγός Στρατού
ΑΣΔΑΚ: Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκησης Αμύνης Κύπρου (Ε.Ε./Ε.Κ. δυνάμεις, Διοικητής το 1964 ο Γρίβας)
ΑΣΔΕΝ: Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκησης Εσωτερικών και Νήσων
ΑΣΕΑ: Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας
Α/Υ: Ανθυποβρυχιακό
Α/Φ: Αεροσκάφος
ΓΕΕΘΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
ΓΕΕΦ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς
ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού
ΔΑΚ: Διευθυντής Α' Κλάδου
ΔΕΑ: Δόκιμος Έφεδρος Αξιωματικός
ΔΙΚ: Διεύθυνση Κυπριακού
ΕΑΝ: Επιλαρχία Αναγνωρίσεων
ΕΓ: Επιτελικό Γραφείο
Ε/Κ: Ελληνοκύπριοι
ΕΛΔΥΚ: Ελληνική Δύναμη Κύπρου
ΕΛΔΥΚ/Μ: Η Ελληνική Μεραρχία που στάλθηκε το 1964 στην Κύπρο και αποσύρθηκε το 1968
ΕΜΑ: Επιλαρχία Μονάδας Αρμάτων
ΕΣΑ: Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία
ΕΣΣΟ: Εκπαιδευτική Σειρά Στρατευσίμων Οπλιτών
ΙΜΑ: Ίλη Μέσων Αρμάτων
ΕΜΑ: Επιλαρχία Μέσων Αρμάτων (= 3ΙΜΑ)
ΚτΒ: Κανονισμός της Βουλής
ΚΥΠ: Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών
ΚΨΜ: Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας
ΛΟΚ: Λόχος Ορεινών Καταδρομών
ΜΕΟ: Μικτή Επιτελική Ομάς
ΝΟΡΑΤΛΑΣ: Μεταγωγικό Αεροσκάφος
ΟΔΕΠΙΧ: Οδηγίες Επιχειρήσεων
ΠΑΠ: Προκεχωρημένος Αξιωματικός Παρατηρητής
ΠΠΠ: Πυροβολαρχία Πεδινού Πυροβολικού
ΣΔΑ: Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών
ΣΔΑΜ: Στρατηγείον Διοικήσεως Ανατολικής Μεσογείου
ΣΔ: Σταθμός Διοικήσεως
Σχέδιο «Κ»: Αμυντικό σχέδιο που προέβλεπε την υπεράσπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περίπτωση εχθρικής εισβολής
ΣΕΜ: Σώμα Εφοδιασμού Μεταφορών
ΣΥΠ: Σώμα Υλικού Πολέμου
Τ/Α: Τορπιλάκατος
Τ/Κ: Τουρκοκύπριοι
ΤΟΥΡΔΥΚ: Τουρκική Δύναμη Κύπρου
ΤΠ: Τάγμα Πεζικού
ΠΟΤ: Πρόσθιον όριον τοποθεσίας
ΠΑΟ: Πυροβόλα άνευ οπισθοδρομήσεως
Υ/Β: Υποβρύχιο
F84F: Δ/Β - Αεροσκάφη διώξεως βομβαρδισμού
F5: Αεροσκάφη αναχαιτίσεως, αναγνωρίσεως
F4: Phantom - Αεροσκάφη πολλαπλού ρόλου

Ο ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ &
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΣΑΜΟΥΑ 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2023

